

New Testament

Sideme Language

Sideme - Bible - New Testament

Mateo	3	
Marko	72	
Luka	116	
Yohanes	189	
Axwɛwawa la	242	
Romabane ma	30-9	
1 Korintoane ma	339	
2 Korintoane ma	368	
Galatiane ma	386	
Efesoane ma	396	
Filipiane ma	407	
Koloseane ma	414	
1 Tesalonika bane ma	421	
2 Tesalonika bane ma	427	
1 Timoteo	431	
2 Timoteo	439	
Tito	445	
Filemon	449	
Hebriane ma	451	
Yakobo	473	
1 Petro	481	
2 Petro	489	
1 Yohanes	494	
2 Yohanes	502	
3 Yohanes	503	
Yuda	505	
Kubububase	507	

Sideme - Bible - New Testament

Mateo

Mateo 1

Yesu Kristo ye kigyogyɔɔ me kusɔsrɔɔ

- 1 Yesu Kristo ye kigyogyɔɔ ε me kusɔsrɔɔ kwitrɛ te e: Yesu onu Dawid ye lipo me obi le Dawid fe ε, onu Abraham ye lipo me obi i.
- 2 Nitime si dɔnɔ ní Abraham ava kɔna ni Dawid ava ε, kigyogyɔɔ me kinu si: Abraham apɔ Isak, Isak apɔ Yakob, le Yakob apɔ Yuda ni ye beneminyime ba ε.
- 3 Yuda apɔ Peres ani Sera. Ba onee eze Tamar. Nite si Peres apɔ Xezron, le Xezron apɔ Aram i.
- 4 Aram apɔ Aminadab, Aminadab apɔ Nahson, le Nahson apɔ Salmon i.
- 5 Salmon ni Raxab beɔ Boaz, Boaz ni Rut beɔ Obed, le Obed apɔ Isai i. Le Isai apɔ Okusi ye Dawid i.
- 6 Dɔnɔ ní Dawid ye lipoe le ava kɔna ni lipoe le klo gi Babilonia banε ma bevu Israel bebi ba ní kigū i tsino ní Babilonia kesa ava ε, Yesu ye kigyogyɔɔ me kusɔsrɔɔ kwitrɛ ke ava nite: Okusi ye Dawid apɔ Salomo. Salomo yene ezeni Uriya.
- 7 Salomo apɔ Rexabeam. Rexabeam apɔ Abiya, le Abiya apɔ Asa ε.
- 8 Asa apɔ Yehosafat, Yehosafat apɔ Yoram, le Yoram apɔ Uziya ε.
- 9 Uziya apɔ Yotam, Yotam apɔ Axaz, le Axaz apɔ Xizkiya ε.
- 10 Xizkiya apɔ Manase, Manase apɔ Amon, le Amon apɔ Yosia ε.
- 11 Le Yosia apɔ Yexonya ni ye beneminyime ba ní ba Babilonia aboyo la me kuzezeo lipoe le me e.
- 12 Dɔnɔ ní Babilonia aboyo la me kuzeze o kede kɔkɔpɛni Yesu ye kupɔpɔɔ me ε, kigyogyɔɔ me kitrɛ ke ava nite: Yexonya apɔ Sealtiel, le Sealtiel apɔ Zerubabel i.
- 13 Zerubabel apɔ Abihud, Abihud apɔ Elyakim, nite si Elyakim apɔ Azur.
- 14 Azur apɔ Zadok, Zadok apɔ Yaxin, le Yaxin apɔ Elihud i.
- 15 Elihud apɔ Eleazar, Eleazar apɔ Matan, le Matan apɔ Yakob i.

16 Nite si Yakob apo Yosef. Yosef yedze eze Maria a. Le Maria e, ye apo Yesu gi ye onu Kristo e.

17 Niteme si Abraham ye lipo le me bebi ba kona ni Dawid ava e, beze lifo ni tiene. Le se ni Dawid ava kona ni Babilonia aboyo la me kutretre ava e, ba fe beze lifo ni tiene. Le dze e, dono ni lipoe le klo ava kona ni Yesu lipopoe le ava e, lipo le me bebi ba beze lifo ni tiene.

Kilie gi bepo Yesu Kristo e

18 Yesu Kristo ye kupopoo me eboe la etre nite: Bevi yene Maria litukpo eki Yosef. Po xe ableke biakpe likpo e, amo si ye ako lime ni Ofuefue Dradra lo me kooko.

19 Yenye Yosef eze ono gi abite ni Aya ye isa ne ava a, niteme si ope si yikpe odzee kuye e ni banima anu me. Le loso e, atro si ye ayuro ye ni kikpokpo me.

20 Agi azeegyo eboa la su edi i, Aya ye oxwedzee ebu isu ya abase Yosef ni kulila me. Le akpe ona ni ye lipo si, "Yosef, Dawid yebie, wukise lifu ni Maria kugbanoo su u, le ese linu si ye lime ne e, Ofuefue Dradra lo me lido o.

21 Atrapo obinyime gi biaxwa ye si Yesu le ese linu si ye atrabu ye benete ba ni ba eboe zimizi na me e."

22 Ko eboa la ya po eba la me, to biako bloni liboe le gi Aya apani aple gani ye oboedople ava si,

23 "Di ke, odisami gi ote onyime e, aako lime e, gi aapo obinyime e, le biaxwa ye si Imanuel," gi le ese linu si "Aya ole ni blo."

24 Agi Yosef enyime ni sra se me e, abite ni Aya ye oxwedzee ye liboe le ava. Niteme si agbani Maria.

25 Po e, ye ni ye beze edi zeko nani lipoe le gi apo yebinyime topu ye po e. Le Yosef axwa obi ye linyi si Yesu i.

Mateo 2

Beboete ba bedo ni Kewetu ya eba

1 Agi bepo Yesu ni Betlehem ni Yudea, ni Okusi ye Herodes lipoe le me e, beboete ba bedo ni kewetu ya eba Yerusalem, le bevi si

2 "Nifo kwiamo Yudan ma Okusi ye gi bepo o? Kwimo ye liqui ne, le kwiba si kwitrakpe litukpo kesea eki ye e."

3 Agi Okusi ye Herodes enu liboe le ya e, ye ona no ehwa. Le Yerusalem ban ma po fe e, liboe le lihwa ni ba a.

4 Le axwa kusolio baka ba petee ni osa no badobase ba po akpe likpo, le apami liboe le me ni ba si, "Nifo biapo Kristo ye?"

5 Lε βεσι γε si, “Ní Betlehem, ní Yudea, λε ese linu si, Aya γε oboedoplεε aηwlimi a ple si:

6 ‘Lε wα Betlehem ní Yuda kesa ava ε, wα wonu αma sisami nα ní Yuda ikusima ne kusi; pα λε wα me αnαgbane gi γε atrá gbani me Israel αma nα aado.’ ”

7 Lε Herodes axwa beboete ba tsino ní kutsatsa me ní kikpokpo me, λε apami lipoe λε klo gi liηui ne lido e nì ba mαmαmα.

8 Le kede e, akpe ba atsis Betlehem, λε asi ba si, “Mλαζερέ obi γε mαmαmα; to xegi mlemα γε ε, mledzi ba ato mlagasi me, to me fe maatre to miikpe litukpo kesa eki γε.”

9-10 Agi benu Okusi γε eboe la pα ε, beku kudeo me. Gi bezεtre ε, bεmα liηui ne klo gi bεmα ní kewetu ya ε, ní ba αto nα. Isami ne iku ba nyani nyani λε liηui ne lizeeli ní kepea lia klo me gi obi γε eze e, ka ada la me ε.

11 Gi beti iku ní kepea me pα ε, bεmα obi γε nì yene Maria; λε bedu ba aklamasi na kesa λε bekpe etukpo kesa eki obi γε. Lε bebu ba bidαkαkε ve gi bize sika, kotoklobo ani lifi γε ní ba igudo le me eki obi γε e.

12 Agi Aya ebu abase ba ní kulila me si bakídzi atre ní Herodes klo to ε, bega kude dzedze λε βεtre ní ba kepea ε.

Yosef ese ni Yesu ni Maria atsino Egipte

13 Agi βεσε pα ε, Aya γε αxwedze ebu isu ya abasi Yosef ní kulila me si, “Herodes atrápe obi γε si yiye γε, λε loso e, γα to gbani obi γε ni yene to sé tre ní Egipte. Mleze niklo kαzεna nani lipoe λε klo gi maasi mlα si mlasε edzi i.”

14 Niteme si Yosef ayα, λε agbani obi γε ni yene elesi la λε eseni ba atsino ní Egipte e.

15 Beze ní Egipte kαzεna nani Herodes litsepoe le. Lε loso e, liboe λε gi Aya γε oboedoplεε apani si “Maxwa Mobi γε adα ní Egipte e,” liba λε me.

Herodes aki si beye bebinyimenuvα ba petee ní Betlehem

16 Agi Herodes amα si beboete ba gi bεdα kewetu ya bekyi γε exla ε, amα kusuyevi nyani nyani. Lε loso e, akpe αsā si beye obinyime kakaa gi aze agα tava pleno ní Betlehem ani imae ne klo gi iklani lo ε. Ebu αklio lo klo kαkpe liboe λε klo gi enu adα ní bababa va onu ní αnuvε lipopoe le su i.

17 Niteme liboe λε gi Aya γε oboedoplεε Yeremya apani aple ε,

18 liba λε me si, “Ole αto eyi ní Rama, gi onu kubemi gagla ole. Raxel eebemi γε bebi ba;

ódime si bayα γε αna a, λε ese linu si γε bebi ba pα betse.”

Yosef, Maria ani Yesu bedzi dαni Egipte

- 19 Ní Herodes kutseo kede e, Aya ye ɔxwɛdzɛɛ ebu isu ya abasi Yosef ní kulila me ní Egipte,
- 20 Ɣe apani si, “Yɔ, gbani obi ye ni yene, ato dzitre ní Israel kesea aua, Ɣe ese linu si banama gi bepe si beye obi ye e, betse.”
- 21 Loso e Yosef ayo, Ɣe agbani obi ye ni yene, atsinɔ ní Israel kesea ua ɛ.
- 22 Pò gi Yosef enu si Arxelao ye ɛɛɔa kukusi yo ní yɛka Herodes kutse o kede ní Yudea ɛ, ese lifu ne ki niklo kutretrɛ. Agi bekrɛ ye ɔsã ní kulilaa me loso e, ekyi atre ní Galilea kesea me.
- 23 Ɣe atsa kepe ní ɔma ɔto gi bizɛxwa si Nazaret me ɛ. Nite si liboe Ɣe gi bedo eple gani beboedople ba ua si “Banima biaxwa Ye si Nazaret Ɔne ɛ” liba Ɣe me.

Mateo 3

Yohanes Kuni yo ɔkrɛkrɛ ye kusɔliɔ

- 1 Ní ewe ala klo me ɛ, Yohanes Kuni yo ɔkrɛkrɛɛ aba Yudea ɔyaya klo Ɣe azɛɛpani Aya ye liboe le e.
- 2 Apani si, “Mlekyi ní mlo ina ne me, Ɣe ese linu si lifunu ne Kavaɔɔaa ketii ɔɔɔ!”
- 3 Yohanes ye onu ɔnilie klo su gi bepani i gani Aya ye oboedopleɛ Yesaya aua si: “Ɔnie ɛkɔla Aya ye Liboe le ní ɔyaya klo si, ‘Mlalulo kudeo aple akí Ɔkaɛ; mlagyo kudeo akí ye ato aaga!’ ”
- 4 Ɣe kposo sipi liwu Yohanes akre, Ɣe ako kagaplekpa ɔgɛmi ako anya ye kasea me ɛ. Ye kiɔaɔaɛ kize akikli ni liɔwafu me kibu.
- 5 Banima bedo ní Yerusalem ni Yudea ani Yɔdan onipe lo su gi beba ye klo.
- 6 Ɣe bedra ba ina ne me ɛ, xe akre kuni aki ba ní Yɔdan onipe lo me e.
- 7 Agi Yohanes amɔ Farisiane ma ni Zadukiane ma ní kisɛsɛ me gi bezɛba ye klo si ɔkrɛ kuni ɔki ba ɛ, “ɛvi ba si, mlo banama gi mlo etukpo la me ale gaglaa ɔwisi bagblaga ua kine ɛ, nyaɔwe asi mlo si mlese ní Aya ye kutuheheo gi kwitraba onu na a?”
- 8 Mlabite eboa la gi aabase si mlekyi ní mlo ina ne me ɛ.
- 9 Nite si mlakíbù si mlatani kuse ní kutuheheo onu xe mleko Ɣe si Abraham ye onu mlo ɔkatsitsi ye. Mɛɛsi mlo si Aya aatani akla ana na ya kuko bite besoebi ki Abraham!
- 10 Beko kawɛa ɛtro ní ise le igu ne aua kooko; nite si ose kakaa gi óyo esebi gbã ɛ, biate lo kɔɔwɔia kpe ní kifu ye me.
- 11 Makre kuni aki mlo gi libase si mlekyi ní mlo ina ne me ɛ. Pò ɛ, ɔnilie gi aaba ní me kedea ɛ, ye koo aakre kuni ki mlo ní Ɔfuefue Dradra lo ani kifu. Ye emu asani me kura, Ɣe mégyeno gi maagboni ye afokpa ua kye ɛ.

12 Evu ye kiteε gi atráko ε pí amu na petee e. Atrákpe ye amu na likpo ní owle lo me, ko akpe itso le ni kifu monimoni ye me.”

Yohanes akpe kuni aki Yesu

13 Ní lipoe le klo me ε, Yesu ádo Galilea le aba Yohanes klo ní Yordan onipe lo kutu si to Yohanes okpe kuni yo oki ye.

14 Pò Yohanes ape si yitsi kude kí Yesu. Le loso asi ye si, “Wó linu si woakpe kuni ki me. Le wo bonu woba mo klo a?”

15 Pò Yesu ebu le onu aki ye si, “Ki to lize nite abla. Niteme si, kwiabite Aya ye kupereε ava.” Liki si Yohanes adime ε.

16 Kyon gi Yohanes akpe kuni yo aki Yesu po ε, Yesu azeedo ní kuni yo me ko e, le lifunu ne lidra ε, le amo Aya Ofuefue no gi eeple edo ηwisi abronuma kine ní ye ava ε.

17 Le ole oto epani doni lifunu ne si, “Mobi ye lie ya ye madime no ye liboe liku me anu u!”

Mateo 4

Ozimizi ye efeke Yesu edi

1 Le Aya ye Ofuefue no egbani Yesu i tsino ní oyaya klo to Ozimizi ye ofeke ye odi i.

2 Agi Yesu aza kuε ewe avitene elesi ni kemize pó ε, kuε kwiku ye.

3 Le Ozimizi ye aba ye klo o; le asi ye si, “Xe Aya Yebi wonu i, kolo ki to akla la ya edzi bidonja aki wo.”

4 Pò Yesu ebu le onu si, “Aya Liboe le lipani si, aní liklātata tete ava ono aaze ligbã. Pò ono aaze ligbã ní liboe kakaaε le gi Aya aapani onu u.”

5 Le Ozimizi ye atsini Yesu ní Yerusalem, oma dradra lo me ε; le atro ye ní lisoligba le le opio klo kee e.

6 Niklo asi Yesu si, “Xe Aya Yebi wonu i, pí ato do kesa; le ese linu si Aya Liboe le lipani i ple si, ‘Aya aaki ye baxwedze ba osã ní wo su gi biasoli wo ní ba kuwlaa me ε, nite si wótrako okli isa likla a.’ ”

7 Yesu ebu le onu si, “Pò Aya Liboe le lipani dze si, ‘Okae gi onu wo Aya ε, wukifeke ye edi i.’ ”

8 Le dze ε, Ozimizi ye atsini Yesu ní lito gyogyo eto ava a. Le ebu kelea me bekusi va pó ani ba kuvidi yo abasi ye.

9 Le Ozimizi ye asi ye si, “Xegi wodu aklamasi kese xe wokpo me ε, maako bekusi va ya petee oki wo o.”

10 Lε Yesu ebu lε onu si, “Sε nί mε su, Wσ Satana, Liboe le lipani si, ‘Okεε gi onu wσ Aya ε, ye ko wσasumu; lε ye lixwε ko wσawa a!’ ”

11 Nite si Ozimizi ye aσε nί Yesu su; lε Aya ye baxwεdεε ba bεba eki ye kupσσ ε.

Yesu ekpese ye axwε na nί Galilea

12 Agi Yesu enu si bεkpe Yohanes ni ligba lε ε, atre nί Galilea.

13 Aσε nί Nazaret lε adεe eze nί Kapernaum, gi onu σma σto nί Galilea limu ne kutu nί Zebulon ni Naftali kuseo me e.

14 Nite ye kigaglaε kize, atσ Yesaya Aya ye oboedopleε ye liboe le liba lε mε si,

15 “Zebulon kesea ni Naftali kesea, kuse gi kuli axu la kudeo ava ε nί Yordan kewetu ya, Galilea, banama gi benu Yudanε ma ba kese!

16 Banama gi balε nί litumu ne me e, biamσ kuklekle uidi. Lε banama gi bali nί kutseo litumu ne kesea ava a, kuklekle kwiaba ba ava a.”

17 Dσσσ nί lipoe lε klσ ava ε, Yesu ekpese kusσli si, “Mlekyi kede akpe mlσ eboe zimizi na, lε ese linu si lifunu ne kavaηaa ketii pσσσ!”

Yesu axwa ye badσkpasi tσpu ba

18 Agi Yesu azεεga aza nί Galilea limu ne kutu yσ ε, amσ beneminyime tiaua gi benu bakpabu i. Simon gi bezεxwa fe si Petro e, ni yenemi ye Andrea. Bezee bu akpa la nι dzikle.

19 Lε Yesu asi ba si, “Mlekuni mε kude tσ mabase mlσ banima kububu yo.”

20 Kyση lε beyurσ ba dzikle lε bekuni ye kude e.

21 Yesu atre nί σto nσ lε azεεmσ beneminyime tiaua dzedze e. Ba beze Yakobo ni Yohanes, gi benu Zebedeo ye bebi ba. Beze nί ba katapokpa me ni ba σkaε gi bezεlulσ ba dzikle ye e. Niteme si Yesu axwa ba kyε.

22 Kyση klσ ko e, bεε nί katapokpa ni ba σkaε su lε bekuni ni Yesu kude e.

Yesu abase bidσ, apani Liboe Gbã nε, lε ayσni banyanya ua kyε ε

23 Yesu aklano nί Galilea petee. Abasi bidσ nί Yudanε ma itsa klσ. Apani Kavaηaa su Liboe Gbã nε, lε ayσni banama su gi banya ede ede na eze e.

24 Benu Yesu unu nί Siria kesea petee me nite si banima bεmani banyanya ba petee nί ye klσ dσni iko iko lε. Bεzεnyà banya ede ede: kusutà, ifufe zimizi, kukpakpanya ani σσse kapε tiele kutsetse. Lε Yesu ayσni ba petee e.

25 Anσkpi la εdσ Galilea, Dekapolis, Yerusalem, Yudea ani kuseo liσ klσ gi kuli nί Yσdan kewetu ya ε, ekuni ye kude.

Mateo 5

Yesu abasi bidσ nί lito le ava

1 Agi Yesu amɔ anɔkpi la ε, emu ketokpaa le eze ní kesea ε. Le ye badɔkpasi ba bekpɛ likpɔ ní ye su i.

2 Le ekpese ba bidɔ kubase si,

3 “Isami iku banama gi bɛmɔ e gyese si Ɔfuɛfuɛ nɔ me kigagla kɪma ní ba awla, le ese linu si lifunu ne Kavaŋaa ε, ba kanε kenu.”

4 Isami iku banama gi bɛwa awowoe la ε, le ese linu si Aya aayo ba ina a.

5 “Isami iku banama gi bebubɔ isu ya ε, ba kaŋasea kiaze kesea petee.

6 Isami iku banama gi bɛpɛ si beze ní Aya ye kude gyɔgyɔ ava ε. le ese linu si Aya aaki si biakè.

7 Isami iku banama gi bizedi banɔ dzedze ba asigaga la ε, le ese linu si Aya aadi ba asigaga a.

8 Isami iku banama gi ba ina ne me idra ε, le ese linu si ba biaze ní Aya aŋu na me ε!

9 Isami iku banama gi bizɛpɛ kusuyo ε, le ese linu si Aya aaxwa ba si ye bebi i.

10 Isami iku banama su gi bɛyɔ kedu ní Aya ye liboe le ava kubiteɔ loso o, le ese linu si ba kanε kenu Aya ye kavaŋaa a.

11 “Isami iku mlo xegi banima beekpini mlo, loo bɛyɔ kedu ní mlo su, aloo bese asia zimizi ekpɛ mlo awla gi mlale ní me kude loso o.

12 Mlamɔ isami le ese linu si bebɔla liue uidi itɔ epɛ ki mlo ní lifunu ne. Kilie gi bɛyɔ kedu ya ní mlo su i, nite ke lize eki Aya ye beboedoplɛ ba ní kanaa me ε.

Yesu ye kude bezeno ba balɛ ŋwisi kumwɛ ani kani

13 “Yesu apani si, “Mlale ŋwisi kumwɛ ki kelea pɔ. Pɔ xegi ɔgyi nɔ eblo ní ko me ε, batrátani ɔgyi nɔ kudzini ikpɛ ní ko me to ɔ. Kúpe eki kidido to ɔ. Nite si biakyi ko bali ko banima bɛga ní ko ava ε.

14 “Mlale ŋwisi kani aki kelea me. Ɔma gi bɛtsa ní lito ava ε, óvikpo o.

15 Le ɔnɔnɔ óvisu kani xe izeko ye kpɛ kasovi ese e. Bonu i, bizeko ye esu lifune ko ekle aki ɔnɔ kakaa ní kepea me ε.

16 Nite ke mlaki to mlo kanie okle ɔki banima, ato biamɔ mlo eboe gbã na, ko bekpɔ mlo Ɔka ye ní lifunu ne e.

Yesu abase bidɔ ní Ɔsã nɔ su u

17 “Mlakígyo le edi si maba si míbu Mose ye Isã ne ni beboedoplɛ va bidɔbasebase ve etu eve e. Mába si míbu ve zano ɔ, bonu i maba si to ba bidɔbasebase ve biba be me.

18 Sugba sugba mɛesi mlo si, agi lifunu ne ni kesea kale ε, ɔplipami kye ótrado ní Ɔsã nɔ me kɔzɛna ni eboe la me libapoe le e.

19 Le loso e, onilie klo gi aata osã sisami no ní isã ne kusi ese e, xe aabase bano dzedze ba si ba kye babite nite e, onilie klo aaze osisami ye ní lifunu ne Kavaṇṇaa me. Pò ní kape ulaa me ε, onilie gi aabite ní isã ne aua a, xe abasi bano dzedze ba si ba kye babite nite e, ye aaze ono uidi ní lifunu ne Kavaṇṇaa me.

20 Mæsi mlo si xegi mlo kubiteo ní Aya ye kupereo aua a, gi ko kiaki si mlo liboe liagyo ní Aya ko o, xe kúsani Osã no badobase ba ni Farisiane ma kinie ε, mlatrátani kuti iku ní lifunu ne Kavaṇṇaa me.

Yesu abasi bidɔ ní kusuyevi su u

21 “Mleenu gi besi kana me bane ma si, ‘Wukíye ono o. Onilie gi aaye ono ε, biaxwa litsi ni ye.’

22 Pò abla ε, mæsi mlo si onilie klo gi aamo kusuyevi ní yenemi su i, biaxwa litsi ni ye. Onilie gi aasi yenemi ye si, ‘Wópe oki kidido ε!’ biahe ye otsino ní otsixwaklo. Le onilie klo gi aakpini yenemi ye si oga ε, aaze kuxixa me kí kifu monimoni ye me kutre.

23 Le loso e, xegi wætre ní bidɔ opovi ko ní odopovisuuo lo aua eki Aya a, xe wople anu si liboe lile ní wo onemi ye me ni wo ε,

24 yuro wo bidɔ me ple ní odopovisuuo lo oto no ato zebite kusuyo ni ye kyon. Le kede e, dzi ba ato gapovi wo bidɔ me ki Aya.

25 “Xe onuto ako liboe ní wo su ní otsixwako o, xe lipoe le lile ε, ye liboe le ni ye xe litsixwawe le liana a. Xegi aní nite e, xe mleku otsixwaklo ε, aako wo kukpe awla ki otsixwa ye, ko ye kye ako wo akpe awla aki bewukpe ua ε. Niteme si biakpe wo ligba.

26 Sugba sugba ε, níklo wæze kòkpeni lipoe le gi watsa liue kakaa gi benya eki wo ε.

Yesu abasi bidɔ ní ádzeboe ni enyimeboe su u

27 “Mleenu gi bepani si, ‘Mlakílo ádzeboe ni enyimeboe.’

28 Pò abla ε, mæsi mlo si ono kakaa gi aadi odze ε, xe aaku ye kule si yife ni ye ε, afe ni ye ní ye ona no me kooko.

29 Le loso e, xe wo kaṇṇaa me kimbi ye kiaki si wata kese e, bu ke tuve e! Liapε ki wo si lila wo kapeato sani si to bako wo onose lo petee anwia kpe kifu monimoni ye me e.

30 Le ε, xegi wo onawla lo aaki si wata kese e, tsa lo tuve. Liapε eki wo si lila wo kapeato sani si to bako wo onose lo petee anwia kpe kifu monimoni ye me e.

Yesu abase bidɔ ní odze kugbegbe su u

31 “Bepani fe si, ‘Ono kakaa gi aayuro yedze e, onwlimi kadzegbeplekpa aki ye.’

32 Pò abla ε, mɛɛsi mlɔ si, xegi onyime ayuro yedze e, gi aní enyimeboe alo ε, kɔ onyimee ye aki si ɔdzɛɛ alo enyimeboe xegi ɔdzɛɛ atrɛ onyime dzedze kɔ ε. Lɛ onyime liɛ klɔ kɔ gi ɔdzɛɛ atrɛ ε, ye kyɛ alo ádzeboe.

Yesu abase bidɔ ní kedople ava kubitebite su u

33 “Mlenu gi bepani dze si, ‘Mlakíta mlɔ kedople ese, pò mlabite ní mlɔ bitamu be ava kí Okae.’

34 Pò abla ε, mɛɛsi mlɔ si xegi mlɛbite kedople ε, mlakíta ka ese. Mlakítani lifunu ne e, lɛ ese linu si lɛ linu Aya ye likusigbo le e.

35 Mlakítani kesea, lɛ ese linu si ka kenu Aya ye ikli lɛ odu klɔ ɔ. Mlakítani Yerusalem kyɛ ε lɛ ese linu si onu Okusi vidi ye ye ɔma.

36 Lɛ ε, mlakítani mlɔ etukpo la kyɛ ε, lɛ ese linu si mlatrátani kuya pititi tule loo kukpikpi tule kubite ε.

37 Mlɔ kiboedoe ko kize si, ‘Ee’ aloo ‘Oo’. Liboe kakaa gi mlapani lɛ ya kede e, lidɔ ní Ozimizi ye klɔ ɔ.

Yesu abasi bidɔ ní kuwleɔvi su u

38 “Mleenu gi bepani si, ‘Xegi wɔyavi ɔnuto kimbi i, linu si bayavi wɔ kinie kyɛ.’ Lɛ ε, xegi wɔvini ɔnuto line e, biavini wɔ lini ne kyɛ.

39 Pò mɛɛsi mlɔ abla si mlakívi kuwle aki ɔnɔnɔ ɔ. Xe ɔnuto ábɔ wɔ bidɔ ní ɔɲawla lɔ kutu yɔ me ε, ki tɔ ɔbɔ wɔ ní kavaa kuni yɔ me kyɛ.

40 Lɛ xegi ɔnuto akɔ liboe nì wɔ ní otsixwakɔ si tɔ yize wɔ liwu le ese lini ne ε, yuro lɛ ava lini ne kyɛ ki ye.

41 Lɛ xegi ɔgũta ɔtɔ emi wɔ ava si tu ye lidɔtu le ki ye ɔtiplɛkɔ tole e, tu le itiplɛkɔ tiua.

42 Xe ɔnuto eui wo kidito ε, ki ye kɛ. Xe ɔnuto apɛ si yidɔ kidito ní wɔ awla ε, dɔ kè ki ye.

Yesu abasi bidɔ si banima ba dimeni ni ba ahwafiane ma

43 “Mleenu gi bepani si, ‘Mlalɔ mlɔ ahanuglɔ ba atɔ mlekyri mlɔ ahwafiane ma.’

44 Pò mɛɛsi mlɔ abla a si: mlalɔ mlɔ ahwafiane ma lɛ mlapɛ Aya ligbã aki banama gi beyɔ kedu ní mlɔ su i.

45 Atɔ mlaadzi mlɔ Oka ye ní lifunu ne ye bebi. Lɛ ese linu si ye izɛki ye kuweo kuzekle ɛki bano zimizi ba ni bano gbã ba pó. Lɛ ε, izɛki dzeni ye izɛdɔ ɛki bano gbã ba ni bano zimizi ba.

46 Xegi banama gi bædime ni mlɔ ko mlɔ kyɛ mlɛdime nɔ ε, mlakígyo le edi si Aya aatsa liue tɔtɔ ɔki mlɔ ɔ. Lɛ ese linu si ligbãzeze lɛ klɔ elu liɛ babɔgyɔ ba fɛ me ε.

47 Lε xegi mlɔ bavia nε ba ko mlezeegu kunugu yo nɔ e, kiboebite gbã woli lu mlεsa kubite ε? Banama gi béte Aya ε, ani nite ko ba kye bizεbite ε?

48 Mlaki si mlɔ kizezee me kiflɔ ηwisi kilie gi mlɔ Ɔka ye ní lifunu ne aflɔ kine ε.

Mateo 6

Yesu abasi bidɔ ní lipomepεpe su

1 “Mledi lε ava si, mlakíbite mlɔ eboe gbã na ní banima aηu me to bamɔ ɔ. Pò xe mlεbite nite, Ɔkaε ní lifunu ne ótratsa liue tɔtɔ eki mlɔ ɔ.

2 “Lε loso xe wɔki opiplinete kiditɔ ε, wukísa lε kamasa ηwisi kilie gi bano aηumeboebite ba bizεbite ní Yudanε ma itsaklɔ ni ablɔ ua ava kine ato banima bakpò ba. Sugba sugba mεesi mlɔ si, bezi ba liuetsatsa lε kooko.

3 Pò xe wɔpɔni opiplinete e, wukíki to wɔ ɔvia nε kye ote e.

4 Nite si wɔ kiboebite ε kiaze liboe kpòkpɔ. Kɔ wɔ Ɔka gi izεmɔ eboe kpòkpò la ε, aatsa liue nε ɔki wɔ ɔ.

Yesu abasi bidɔ ní Aya kuxwaxwa su

5 “Xe mlεxwa Aya ε, mlakíbite lε ηwisi bano aηumeboebite ba kine ε, gi bizεpe si beyɔ elεε ní Yudanε ma itsaklɔ ni ablɔ ua ava to bεxwa Aya ato ɔnɔ kakaa ɔmɔ ba a. Sugba sugba mεesi mlɔ si bezi ba liuetsatsa lε kooko.

6 Pò xe wɔxwa Aya ε, tiku wɔ ligba lε me, da opupo lo to xwa Aya gi ɔnɔnɔ ɔúmɔ ε. Kɔ wɔ Ɔka gi izεmɔ kikipòkpɔ me kiboebite kakaa ε, aatsa liue nε ki wɔ.

7 “Xe wɔxwa Aya ε, wukízeege eboe la epio ηwisi kilie gi babubite ba bizεbite kine ε, lε ese linu si bebu si xegi ba eboe la εsrε ε, kɔ ba Aya enu aki ba ε.

8 Wukíyi ba, lε ese linu si wɔ Ɔka ete wɔ baziazia ua kooko xe ableke wɔeui ye e.

9 Lε loso e, xe mlεxwa Aya ε, mlapani si: ‘Blɔ Ɔka ní lifunu ne: biakpε kubùbù yo ní wɔ linyí dradra lε su;

10 Kí wɔ Kavɔηaa keple ku ní blɔ kusi, kí to babite ní wɔ kupépeɔ ava ní kesea ava ηwisi kilie gi lile ní lifunu ne e.

11 Kí blɔ omono liwe le kiηaηaε.

12 Ato kɔ blɔ eboe zimizi na kye blɔ; ηwisi si kilie gi blɔ fε kwikɔ banima eboe zimizi na ní blɔ su i kye ba kine ε.

13 Lε ε, wukíko to kukú ní kufekedi me e, pɔ bú blɔ dɔni ní ozimizi ye iwla mε.

14 Lε “Xe mlεkɔ banima eboe zimizi na ní mlɔ su i, kye ba ε, mlɔ Ɔka ní lifunu ne fε aakò mlɔ ani na kye mlɔ.

15 Pɔ xe mláko banima eboe zimizi na akye ba ε, mlɔ Ɔka fe ótrako mlɔ eboe zimizi na ekye mlɔ.

Yesu abasi bidɔ ní onugu nyanya su

16 “Xegi mɛɛnya onugu lo e, mlakinyasi aɲu me ɲwisi banjumeboebite ba kinie. Bizɛɛnyasi aɲu me ato banima ba mɔ si bɛɛnya onugu. Sugba sugba mɛɛsi mlɔ si, bezi ba livetsatsa le kooko.

17 Xe mɛɛnya onugu lo e, mleplo mlɔ aɲu na me, mlasra kumu mlɔ etukpo la, ato mlebu mlɔ síya se

18 ato banima bakímɔ egyesi si mɛɛnya onugu, pò mlɔ Ɔka gi bauímɔ ε ye tete ko. Ato mlɔ Ɔka gi izɛɛmɔ bidɔ gi bebite ní kikpokpo me e, aatsa live ne ki mlɔ.

Yesu abase bidɔ ní kupimi kublabla su ní lifunu ne

19 “Mlakibla kupimi yo eki mlɔ isu ya ní kesea ava niklɔ gi asu na ni kugywlegywlewo kwiazizi ve xe beze va biayavi uku xe biazuru.

20 Pɔ mlabla kupimi yo ki isu ya ní lifunu ne, niklɔ gi asu na ni kugywlegywlewo kutrázizi ve le beze va kye batrátani kuyavi ku xe biazuru u.

21 Le ese linu si, niklɔ gi wɔ kepihia kale ε, niklɔ wɔ begyodi va bizeeze.

Bimbi ve bile ɲwisi kani ki ɔnɔse lo

22 “Bimbi bile ɲwisi kani kí ɔnɔse lo. Xe wɔ bimbi ve bipɛ ε, wɔ ɔnɔse lo petee aakle.

23 Pɔ xe wɔ bimbi ve bɪpɛ ε, wɔ ɔnɔ zizi ye wɔayi ní litumu. Le loso xe kaniɛ ní wɔ me onu litumu i, kɔlɔ litumu zizi lile ní wɔ me ε.

Yesu abase bidɔ si kukíta ɔna ki kivo

24 “Ɔnɔnɔ ótraze baka tiaua ba ɔxwɛdze ní lipoe tile me, aakyi kede kpe tole ko adime ni ɔula ε; loo aadra isu me ki tole ko ayɔ kedu ní ɔulaɛ su i. Wɔtratani Aya ni kibɔ axwe kuwa akpe likpɔ ɔ.

25 “Le loso mɛɛsi mlɔ si mlakíta ɔna ní mlɔ ligbã, loo kiɲaɲaɛ loo biɲwɛɲwɛ, aloo mlɔ isu ya su ani kidilie gi mlakpe su. Xe wodi i, ligbã líziã ε sani kiɲaɲa na a? Le ɔnɔse lo óɲa kedzi i sani awu na a?

26 Mledi liwɔ le me kudzɔvi yɔ; kuvíkpe bidɔ loo vini bidɔ kɔbla ní owle me, po fe ε mlɔ Ɔka ye ní lifunu ne e izeedi kɔ ava. Mláɲa kedzi asani kɔ na a?

27 Ɔnɔnɔ óma gi gani begyodi me e aatani ɔnyɔsasa tole ku kɔ pɔni ye ago la.

28 “Le ege le loso mɛɛkpe isu kunugu i ki bidɔkpekpe ve ε? Mledi kilie gi otukpomeyavi lo izefu u, xe izeeyo e. Ɔvíwa axwe loo yo bidɔ ki isu.

29 Pò fe ε mɛɛsi mlɔ si Okusi ye Salomo kura ni ye kepihia ni ye kukemeo petee me fe ε ɔɲwi ɲwisi lo kinie ε.

30 Xegi nite Aya izelulo siwa se ε, gi sile omono o, xe kivo bianɔwɔ se ɔkpe kifu me ε, ɔtratani mlo kululo ni bidɔkpekpe ve sano na a? Mlo kuzinɔaa kuli sisami koɔ!

31 “Le loso e, mlakítà ɔna ni mlo begyodi va si, ege kwíatà, ege kwianɔ, ege kwianwe loo ege kwiakpe ε?”

32 Niteme bidɔ me banama gi béte Aya ε bizεεpe. Le mlo ɔka ye ní lifunu ne e, ete si niteme bidɔ me petee biziã mlo.

33 Pò mlaki to mlo bimbi ve bizã ní Aya kavɔnɔaa a ni ye kupépeɔ ava kubiteɔ su kpe ɔto ato biako bidɔ be ya petee kukɔpɔno ki mlo.

34 Le loso e, mlakíta ɔna ní kivo su u, le ese linu si kivo ɔtuto lo aakyi awla ní isu ya su. Liwe kakaa liawa axwe ní le baxixa va su.

Mateo 7

Yesu abasi bidɔ ni Onemi Lipɔ kububu su

1 “Mlakixwa litsi nì ɔno, to Aya kye aváxwa litsi nì mlo.

2 Le ese linu si, Aya aaxwa litsi ni mlo kilie gi mlexwa litsi nì banima ε. Le isãe ne gi mlekɔ exwa litsi nì banima ε, le ké aakò xwa litsi ni mlo fe.

3 Ege le loso woevu anɔ ní kumlu ulio gi kulí ní wonemi ye kimbi ye ava xe woyuro kanyikpea tro ní wo tuto wo kimbi ye ava na a?

4 Le kíteme wɔesi wonemi ye si, ‘Di, kíto mibu simlu se ní wo kimbi ye ava,’ ní lipoe le klo me gi kanyikpea katini ní wo tuto wo kimbi ye ava na a?

5 Wo ɔno ɔɔnumeboebite, ti kanyikpea ní wo kimbi ye ava ko wɔemo mumo ko wotani simlu se kuti ní wonemi ye ye kimbie ava ε.

6 “Mlakíyuro bidɔ gi besu bidra eple akí kudrovio; to kwíakyi iku mlo ava a, Mlakínɔwɔ mlo ihwia kpakpa le aple ki iha le, xegi aní te e, iafanya le nì le ikli le.

Yesu abasi bidɔ ni bidɔvivi dɔni Aya ko su u

7 “Mlevi bidɔ to biaki mlo, mlape bidɔ to mlaamɔ; mlasa opupo lo, to biadra lo ɔki mlo.

8 Le ese linu si, ɔno kakaa gi eeui bidɔ ε, bizeki ye, le ɔno kakaa gi εεpe bidɔ ε, aamɔ ve ε, ɔno kakaa gi aasa opupo lo e, biadra lo ɔki ye.

9 Obika woli Yebi aavi ye liklã xe aakò likla ɔki ye na a?

10 Aloo xe eui ye likpa ε, aakò ɔgblaga ɔki ye na a?

11 Le xegi mlo gi mlenu bano zimizi ba, mlete kilie gi mlaki mlo bebi ba bidɔ gbã ε; kite xe mlo ɔka ye ní lifunu ne ɔtraki banama gi bevi ye bidɔ gbã ve na a.

12 “Le loso kilie gi mlεpe si babite akí mlo ε, mlo fe mlábite nite aki ba a! Le linu ɔsã no ese kununu yo ni Aya ye beboedople ba bidɔbasebase ve ε.

Kudɔbase ní kevunu pɔpɔa ni kevunu nɛnea su u

13 “Mleti eku gani kevunu pɔpɔa mɛ; ɛ ese linu si kifu monimoni ye me kevunu ya kɔ ɛ, keenè, ɛ ka kudeo ava kugaga ɛ, kúma ɛ gagla a; ɛ banama gi batini ní kɔ ava ɛ, besre ɛ.

14 Pò ligbá nɛ kevunu ya kɔ ɛ, kɛpɔ; ɛ ka kudeo ava kugagaa ɛ, kuli i gagla a, niteme si banɔ sisami ato ko bizemɔ kɔ.

Aɲuzeze ní asia beboedople ba su u

15 “Mleze ní aɲupleple mɛ ní asia na beboedople ba su, ɛ ese linu si biaba mlɔ klɔ ɲwisi ivesi kinɛ ní aɲu mɛ. Pò ní kime mɛ ɛ, banyraga ɔtutɔ benu u.

16 Mlatè ba gani ba kiboebite mɛ. Ɔdɔ no liho le liwíyo wain ye ɛ, nite ke fife e ouí yo esebi ɲaɲa a.

17 ɛ loso e ose gbã izeyo esebi gbã, pò ose nyani nyani izeyo esebi nyani nyani.

18 ɛ ose gbã ótratani esebi nyani nyani kuyo, nite ke ose nyani nyani ótratani esebi gbã kuyo o.

19 ɛ ose kakaa gi óuiyo esebi gbã ɛ, biatsa lo kuko ɲwia kpé ní kifu mɛ.

20 Nite si mlaate ba gani ba kiboebite mɛ ɛ.

Litsixwawe le su bidɔ basebase

21 “Aní ɔno kakaa gi ɛɛwa mɛ si, ‘Ɔka, Ɔka’ ɛ, ye aati uku ní lifunu ne Kauaɲaa mɛ ɛ, pò banama gi beebite ní mɛ Ɔka ye ní lifunu ne ye kupereɔ ava ɛ, ba ko biati uku.

22 Ní litsixwawe le ava ɛ, banɔ glegle bianɲwɛ isu ya litukpo si, ‘Ɔka, Ɔka! Wɔ línyi ne me kwipani wɔ Liboe le e, ɛ wɔ linyi ne me kwikpikpini ifuefue zimizi glegle e dono o, ɛ wɔ linyi ne me kwibite enugutseboe glegle la!’

23 Nite si maasi ba wee si, “Méte mlo liwewe e, Mlase ní mɛ su, mlɔ banɔ dovo ba!”

Bagbawa tiaua ba a

24 “ɛ loso e, ɔno kakaa gi izeenu mɛ eboe la xe izɛebite ní la ava ɛ, ɔɛ ko ɲwisi oboete, gi awa ye ligba ɛ ní liklakpɔ ava kinɛ ɛ.

25 ɛ gi dzeni ye adɔ, xe inipe le iyi igbigba a, xe liwɔ gagla ɛ lifu ihali ligba le ɛ, líkpa a, ɛ ese linu si bewa ɛ etrɔ ní liklakpɔ ava a.

26 “Pò ɛ, ɔno kakaa gi izeenu mɛ eboe la xe óuibite ní la ava ɛ, asrɔ ni ɔga gi awa ye ligba ɛ atrɔ ní siklami se ava ɛ.

27 ɛ gi dzeni ye adɔ xe inipe le iyi i igbigba a, xe liwɔ gagla ɛ lifu i ihali ligba le ɛ, liki si ligba ɛɛ klɔ va likpa gbloo.”

Yesu abasi bidɔ ni kigagla a

28 Agi Yesu agu ye eboe la ε, anɔkpi la inugu itse ní ye kudɔbase yɔ su u.

29 Lε ese linu si abasi ba bidɔ ηwisi ɔnilie gi kigagla kilí ye awla kinε ε, aní ηwisi ba Ɔsã nɔ badɔbase ba kinie ε.

Mateo 8

Yesu ayɔni Onyime ɔto

1 Agi Yesu eple a dɔni ketokpaa ava ε, anɔkpi uidi eze ni ye kude.

2 Lε onyime ɔto gi azεεnya kunya kyikyĩ yɔ ε, aba ye klo. Edu ye aklamasi na kesea, lε aki ye litukpo si, “Ɔka, xe linu wɔ kupεε ε, ki mε isu ya idra a.”

3 Lε Yesu anina ye ɔwla lɔ xe agbɔni onyimee e, lε asi ye si, “Èε, linu me kupεε. Wɔ isu ya idra a!”

4 Lε onu klo ko e, ye kunyaa kwilila. Yesu asi ye si, “Ta kutu! Wukífeke onugu ní liboe lε ya ava a. Pò trε ní kusɔlio ɔkaε klo laa to ɔtapo wo odi. To ɔno kakaa ɔmo si wɔle mumɔ ε, trε to zεetsa kidilie gi Mose Ɔsã nɔ eui i.”

Yesu ayɔ ni Roma banε ma Baguta ba ɔka ye ɔxwεdzεε

5 Agi Yesu eti eku ní Kapernaum i, Roma banε ma baguta ba ɔka ɔto atsani ye lε eui ye kupɔno si,

6 “Ɔka, mε ɔxwεdzεε eetse gi ɔfini kesea ní kepea mε ε. Ɔuitani kuhwa a lε eepe nyani nyani.”

7 Lε Yesu asi ye si, “Maatrε to miyɔni ye.”

8 Lε baguta ba ɔkaε ebu le onu si, “Owo Ɔka, mégyeno gi maaki si wɔaba mε kepea mε ε. Wɔ ko ε, pani liboe tile ko, mε ɔxwεdzεε aayɔ.

9 Mε fε malε ní ɔsã ese, lε baguta ba bali mε ese. Xegi masi ba mε ɔto si, ‘Trε!’ ε, izεεtrε. Lε xegi masi ɔula si, ‘Ba!’ ε, izεba; lε xe masi mε ɔxwεdzεε si, “Bite te!” e, izεbite.

10 Agi Yesu enu baguta ba ɔkaε ye liboe lε ya ε, litu ye kugyɔ, lε asi banama gi bali ni ye kude si, “Mεesi mlɔ ní anukware mε si, mámo ɔno nɔ ní Israel nɔ kuvaziηa uidi ulio ya elu ouídi i.

11 Mεesi mlɔ si, banima biado kewetu ya ni keweku ya gi biaze ní ɔdɔηakplo nɔ su nɔ Abraham, Isak ani Yakob ní lifunu ne Kavaηaa mε.

12 Pò banama gi ba kaηase kenu Kavaηaa xe e, Aya aahwia ba εkrε ní litumu ne me. Niklo biabemi xe biatà ba ene na.”

13 Lε Yesu asi baguta ba ɔkaε si, “Ga trε! Kidilie gi ke ava wɔziηa ε, kiaba ke mε ɔki wɔ.” Nite si baguta ba ɔkaε ye ɔxwεdzεε ayɔ ní lipoe lε klo ke me.

Yesu ayɔ ni bano glegle

14 Agi Yesu aba eku Petro kepea me e, amo si kuwe kwivu Petro yendazee ple ni otosi aua.

15 Nite si Yesu agboni ye owla lo; le kuweo kwiyuro ye, le ayɔ xe ekpese ye aua kudi i.

16 Agi olago lo ena e, banima bɛmani bano glegle gi ifuefue zimizi ne izekpe ba kunugu yo ni Yesu klo o. Le Yesu akpikpini ifuefue zimizi ne ni liboe tile, le ayɔni banyanya ba petee e.

17 Abite le nite to yiki liboe le gi Aya ye oboedople Yesaya apani i liba le me si, “Ako blo kubotsobotsoo atrɔ isu ya aua le etu blo banya ua.”

Bano tiaua bɛpe si biakuni Yesu kude

18 Agi Yesu evu anu ni linokpii le gi liklani ye su i, asi ye badokpasi ba si batre ni limu ne kape ula.

19 Le asa no odobase oto aba Yesu klo le asi ye si, “Odobase ye, maze ni wo kude tre ni oko kakaa gi watre e.”

20 Le Yesu ebu le onu si, “kuɔwafudroui yo e, ezokpo la ale ni ko awla gi kuzeeze e, le evu na ale ni kudzoui yo awla, po ozeko oma ni Onoɛ Yebi ye awla.”

21 Yesu ye odokpasi dzedze apani si, “Oka, kpe oto e, ki to midzitre to mizeevive moka.”

22 Le Yesu apani si, “Kuni me kude to ki to bekpo ua bevive ba tuto ba bekpo ua.”

Yesu etsi liwo gagla le onu

23 Yesu emu eku ni katapokpaa me le ye badokpasi ba bekuni ye kude e.

24 Kyɔɔ ko e, liwo gagla eto likpese kufu ni limu ne aua gi lihali kuni yo e kpe ni katapokpaa me e, gi libase si katapokpaa ketranyro o. Po ni lipoe le klo me e, Yesu azeddo sra.

25 Le ye badokpasi ba batre xe beze nyime ye xe besi ye si, “Bu blo Oka, kwitranyro!”

26 Yesu ebu le onu si, “Ege le loso mleese lifu ne, Mlo Kuvaziɔaa kuli sisami koɔ!” Le ayɔ xe akpe ozi ni liwo le ni kuni yo aua si bidzini moni, le niklo edo zii i.

27 Ono kakaa ye onugu etse, le bevi si, “Onyime woli lu lie ya a, gi liwo le ni kuni yo akpo la bizee nu ye igbe le e!”

Yesu ayɔni benyime tiaua me gi ifuefue zimizi ne ikpasi

28 Agi Yesu aba Gadara bane ma kesa me ni limu ne kape ula e, benyime tiaua gi bedo edoni bekpo ua idro le kusi i, betsani ye. Ifuefue zimizi ize ni

benyime ba me, le bizewa anyra na nite me si ɔnɔnɔ ɔɔŋkeni idi si yiga kudeo liɔ klo va.

²⁹ Kyɔŋ klo ko e, bekrpe ozi taataataa si, “liboe woli wɔɛɛɛ nɔ klo su, wɔ Aya Yebie? Kiba wɔba si wuwa blo nyɔnyɔɛ xe ableke lipoe trɔtrɔ le liana na a?”

³⁰ Iha kisrɛsrɛ etɔ iizerɛna bidɔ me nɔ niklo ɔza lo.

³¹ Nite si ifuɛfuɛ zimizi ne iiki Yesu litukpo si, “Xe wɔtra kpikpini blo edono e, ko lo ki to kutiku nɔ iha le likpɔkpɛkrpe le klo me.”

³² Le Yesu asi ba si, “Mledo,” nite si, ido le izeetiku nɔ iha le me e. Le iha le pɔ iise eple nɔ otogano kapɛa eku nɔ limu ne me le inyɔ e.

³³ Niteme si bano ba klo gi bezeedi iha le ava e, bese etrɛ nɔ ɔma no me. Niklo bedo liboe kakaa gi liba iha le ava a, ni kilie gi lize kɔ benyime ba klo me gi ifuɛfuɛ zimizi ne ize e.

³⁴ Nite si banima pɔ gi bedɔ ɔma no me e, bedo gi bezetsani Yesu. Agi bemo ye e, be beki ye litukpo si ɔse nɔ ba kesea me.

Mateo 9

Yesu ayo ni onyime ɔto gi ye kapɛ tiele ketse e

¹ Yesu emu eku nɔ katapokpaa me, le edzi atrɛ nɔ limu ne kedea nɔ ye ɔtuto ye ɔma no me e.

² Le banoato bɛmani ye onyime ɔto gi ye kapɛ tiele ketse e,” ɔnyanya gi ɔfini nɔ ɔtosi ava e. Agi Yesu amo ba kuvaziŋaa kisrɛsrɛ me e, asi onyime lie gi ye kapɛ tiele ketse e si, “Me obi ye, mo ɔna. Beko wo eboe zimizi na ekye wo.”

³ Le niklo ɔsa no badɔbase bato bɛsi ba ɔtuto ba isu ya si, “Onyime lie ya e, ɛspani ebusioboe!”

⁴ Agi ba begyodi va bezee kutete me eki Yesu loso e, eui ba si, “Ege le loso mleegyo eboe zimizi na edi nɔ mlɔ ina ne me e?”

⁵ Le eui ba dze si, liwoli lile plɔplɔ si bapani, ‘Beko wo eboe zimizi na ekye wo,’ aloo si to pani si, ‘Yɔ to ga na a’?

⁶ Pɔ to mlete si kigagla kilɛ nɔ ɔnɔɛ Yebi ye awla nɔ kesea va si aakɔ eboe zimizi na kukye e.” Le asi onyime lie gi ye kapɛ tiele ketse e, si “Yɔ ko wo ɔtosi lo to tre nɔ kepea me!”

⁷ Le onyimee ayo le atrɛ nɔ kepea me.

⁸ Agi linɔkpi le limo niteme kibite e, litu ba kugyo, le bekrpɔ Aya si aki banima kigaglaɛ lie ya elu.

Yesu axwa Mateo si okuni ye kude

9 Yesu ase ní niklɔ, le gi azεεga aza ε, amɔ ɔbɔgyɔ gi ye linyi linu Mateo gi odi ní ye lixwεwagba le me ε. Le asi ye si, “Kuni me kude e.” Mateo ayo le ekuni ye kude e.

10 Le kede e, gi Yesu azεεɲa bidɔ ní Mateo kepea me ε, babɔgyɔ glegle atɔ ni “eboe zimizi na babitebite atɔ” beba eku ní Yesu ni ye badɔkpasi ba kusi le ba pɔ beɲa bidɔ me ε.

11 Agi Farisianε ma beɲɔ ba ε, bevi ye badɔkpasi ba si, “Ege le loso mlɔ ɔɔbase ye izεεɲa bidɔ me ni babɔgyɔ ba ni banama gi bizεbite eboe zimizi na na a?”

12 Agi Yesu enu ba liboe le, le ebu le onu si, “Banama gi bale mumɔ ε, bázia ɔwabite, pɔ banama gi beɲnya ε.

13 Le asi ba si, “Mlatre tɔ mlaze pami liboe le gi bepani ple me si, ‘Asigagadidi mapε, aní бага kuyeye ki Aya.’ Mába si matraxwa banɔ gbã ba boɲu i, banɔ zimizi ba.”

Yesu abasi bidɔ ní Onugu nyanya su

14 Le Yohanes kuni yo ɔkrεkrε ye badɔkpasi ba beba Yesu klɔ le bevi ye si, “Ege le loso blɔ ni Farisianε ba kuzεεnya onugu lipoe me lipoe me, pɔ wo badɔkpasi ba kɔɔ bauínya onugu liwewe na a?”

15 Le Yesu ebu le onu si, “Kigyo mlegyo edi si banama gi beba kudzεgbano liwe le me, biazεεwa awowoe la ní lipoe le klɔ me gi ɔdzenyee ɔle ní ba su na a? Sugba ε, litráze nite e! Pɔ liwe le litrába gi biagbani ɔdzenyee sɛnɔ ní ba su u, le niklɔ bianya onugu lo o.

16 “Onɔnɔ ɔvíkɔ lisiapε vuvu u, kɔ lulɔ kusa koko gi kwikyí i, le ese linu si lisiapε vuvu nε liapɔ ɔ kɔ lipa kusa kokoo, gi liwu le lia keme sano tsã a.

17 Le nite ke ɔnɔnɔ óvinye kuda vuvu ukpε ní kagaplekpaa kuve koko me e. Le ese linu si kagaplekpaa kuveo kwiayavi, gi biaki si kúdaa kwiabali, kɔ kagaplekpaa kuveo kwizizi i. Boɲu i, bizenye kuda vuvu i, kpε ní kagaplekpaa kuve vuvu me, niteme si betuwa biaze ní kizeze me gbã me.”

Yesu aze Yudanε ma ɔnɔtsitsi ye yebidze ligbã le ayo ni ɔdze ɔto ε

18 Agi Yesu εspani eboe ala ε, ɔka ɔto ní Yudanε ma ɔtsaklɔ aba ye klɔ, edu ye aklamasi na kεsea le asi Yesu si, “Me obidzεε etse ablahate; pɔ gatɔ awla ni ye ava tɔ odzi ligbã.”

19 Le loso Yesu ayo le ekuni ye kude ni ye badɔkpasi ba ε.

20 Lipoe le klɔ va me ε, ɔdze ɔto gi ika le izεεba ye su agɔ liɔfɔ ni tava zizi i, aga Yesu ye kedεa le agbɔni ye liwu le ɔgyuro lo ε.

21 Le ese linu si asi ye isu ya si, “Xe màtani ye liwu le ɔgyuro lo tètè kugbɔnɔ ko e, maayo.”

22 Yesu ekyi le gi amo ye e, asi ye si, “Me obidzee, mo ona! Wo kuzināa kwiyo ni wo o.” Doni lipoe le klo me ko e, ika le imoni kudo ni ye su u.

23 Agi Yesu eti eku ni Yudane ma okae ye kepea me e. Amo bebemidzikpe ba ni banama gi bebemi okpo ye e,

24 le asi ba si “Mledo mlo petee! Odzevi ye otse, sra ko edo!” Po ba petee bemwe ye e.

25 Le gi bebu linokpi le edono e, Yesu eti eku ni odzevi ye ligba le me le evu ye owla lo o ko le ayo e.

26 Liboe le ya lihle eku ni kesa kape kakaa.

Yesu ayoni benyime kunupo Tuva

27 Le kede gi Yesu ase ni klo e, benyime kunupo tuva bezeni ye kude e, gi bezekpe ozi lo si, “Di blo asigaga, Dawid Yebi ye!”

28 Agi Yesu eti eku ni kepea me e, benyime tiava ba klo gi ba bimbi ve bini i beba ye klo, le eui ba si, “Mlezi le ava ena si maatani mlo bimbi ve kudra na?” Bebu le onu si, “Ee, Okae.”

29 Le Yesu agboni ba bimbi ve le apani si. “Liba le me kimlo nwisi kilie gi mlezi i na e!”

30 le ba bimbi ve bidra e. Yesu akpe oã gagla aki ba si, “Mlakí pani ni le su i, si onono!”

31 Po bese le beze fuflu Yesu su liboe le e, klano ni kesa kape a klo petee ava e.

Yesu ayo ni onyime omumu

32 Lipoe le gi benyime ba klo beze se e, banato bemani onyime oto gi ou gu kunugu u, le ese linu si Ofuefue zimizi, ezekpe ye kunugu ni Yesu klo.

33 Po gi akpikpini Ofuefue zimizi no edono ko e, omumu no ekpese kunugu yo kugu gi linokpi le le inugu itse. Le bepani si, “Kuu mo bid be ya elue udi ni Israel kesa me!”

34 Po Farisiane ma bepani si, “Ifuefue zimizi ne okae ye izeki ye kigagle xe izeko ekpikpini ifuefue zimizi ne kudo no o.”

Asigaga ega Yesu ni banima

35 Yesu aklano gi azaadze ima ne ni ima sisami ne petee me. Abasi bid ni Yudane ma itsaklo, le apani Aya ye liboe Gba ne ni Kavanāa su u, le ayo ni bano gi kunya kakaa elu kwize ni ba su i.

36 Agi amo anokpi la e, ba liboe liga ye asigaga, le ese linu si bepisa le beze bano gi kupono kuma eko e, nwisi ivesi gi ogbanogbano oma oki le kine e.

37 Ƙε asi yε badɔkpasi ba si, ɔnyɔ nɔ mε bidɔ mε bisrε, pɔ baxwεwa gi biakpε uε likpɔ bāsrε ε.

38 Ƙε loso e, mlaki ɔnyɔ nɔ onetee litukpɔ tɔ ɔtsisi baxwεwa ba nί yε ɔnyɔ nɔ mε.

Mateo 10

Yesu akpε banɔkpεkpε liɔfɔ ni tiaua ba

1 Yesu axwa yε badɔkpasi liɔfɔ ni tiaua ba akpε likpɔ ƙε aki ba kigagla si tɔ biakɔ kpikpini ifuεfuε zimizi ne kudo no ani tɔ biakɔ yɔni ɔnyanya kakaa elu.

2 Banɔkpεkpε liɔfɔ ni tiaua ba gi axwa ε, ba enyi na enu: Simon gi yε ke bizεεxwa si Petro e, ni yeneminyime Andrea; Yakobo ni yeneminyime Yohanes gi benu Zebedeo yε bebi ba ε;

3 Filipo ni Bartolomeo; Toma ni Mateo gi onu ɔbɔgyɔ ε; Yakobo gi onu Alfeo Yebi ni Tadeo;

4 Ƙε bagɔgɔ ba benu Simon, gi áɔɔ nί Kanaa ε, ani Yuda Iskariot gi yε akpε Yesu awla ε.

Yesu asi yε banɔkpεkpε liɔfɔ ni tiaua ba kidiliε gi biabite ε

5 Ƙε Yesu akpε banɔkpεkpε liɔfɔ ni tiaua ba a, ƙε asi ba si, “Mlakítɔ nί banama gi bénu Yudanε ma ƙlɔ ɔ, lo Samaria ɔma ɔtɔtɔ mε ε.

6 Boɔu i, mlatɔ nί Israel bebi ba gi balε ηwisi ivesi gi ilila kinε ε ƙlɔ.

7 Ƙε xegi mlatɔ ε, mlapani liboe ƙε ya si, ‘Aya Kavaɔɔaa keti i pɔnɔ!’

8 Mlayɔ ni banyanya ba, tɔ mlenyime bekpɔ ua, mleplo kunya kyikyĩ yɔ banyanya ba su atɔ mlakpikpini ifuεfuε zimizi ne kudo no. Aya aki mlɔ fāa, mlɔ kyε mlakɔ fāa

9 Mlakíkɔ kibɔε tótɔ isu ya a;

10 mlekívu igudo, iiki kude gaga loo liwu ula, afɔkpa ula loo aloo ose vuga vuga a. Ƙε ese linu si, ɔxwεwa kakaa ε, aaja bidɔ ɔ dɔnɔ nί yε ohihe tata lo me e.

11 “Xe mleku ɔma ɔtɔ lo ɔma sisami ɔtɔ mε ε, mlapé ɔnɔ gbā gi adime si yize mlɔ ε, atɔ mlatí yε ƙlɔ ƙɔkpɛni mlɔ lisepoe le e.

12 Xegi mleti iku kepe atɔ mε ε, mlapani kepea mε benete ba si, ‘Kusuyɔ kí mlɔ!’

13 Ƙε xegi banima nί kepea mε bezi mlɔ ε, mlaki tɔ mlɔ kusuyɔɔ kuze nί kepea aua; pɔ xe bázε mlɔ ε, tɔ mledzini mlɔ kunɔpanɔɔ kuze.

14 Ƙε xe kepe atɔ aloo ɔma ɔtɔ ózε mlɔ aloo óta mlɔ kutu i, mlesugu ovugbo lo mlɔ kuklikpɔɔ aple nί ƙlɔ atɔ mlase.

15 Sugba, sugba mɛɛsi mlɔ si, nɪ litsixwawe le ava ε, Aya aadi banama gi beze nɪ Sodom ni Gomora asigaga a sani ɔma lo klo mɛ benete va a.

Yesu apani nɪ keduyɔɔ alia klo gi kiaba su u

16 “Mlata kutu! Mɛɛkpe mlɔ ηwisi ivesi kine nɪ kuηwafudrovi yo kusi. Le loso e, mlete liboe ηwisi bagblaga kine pɔ to mlayɔ ηwisi abronuma kine ε.

17 Mledi isu ya ava mɔmɔmɔ, le ese linu si banɔato biavu mlo tsino nɪ otsixwaklo ɔ, le biafiavi mlɔ bidɔ nɪ Yudanɛ ma itsaklo ɔ.

18 Kɔ kpe mɛ loso e, biaxwa litsi ni mlo nɪ bavaηa ba ani bekusi uidi ba aηu mɛ; le gani le mɛ ε, mlaapani liboe Gbã ne kɪ bekusi ba ni banama gi bɛnu Yadanɛ ma kye ε.

19 Xegi bɛmani mlɔ nɪ litsi le me e, mlɔ begyodi va bakɪpisa nɪ liboe le gi mlapani su u, aloo nɪ kilie gi mlaapani le su u. Nɪ lipoe le klo mɛ ε, biaki mlɔ eboa la gi mlapani i.

20 Le ese linu si mlátrapani nɪ mlɔ isuwla mɛ ε. Pɔ eboe la aado nɪ mlɔ ɔka ye ɔfuɛfue nɔ klo gi εɛpani gani mlɔ ava ε.

21 Beneminyime biakpe ba beneminyime nɪ awla to beye; le bebika bato kye biabitɛ nite ke tsini ba bebi ba su u, bebi biayɔ kedu nɪ ba bapɔne ba su gi biaki biaye ba a.

22 ɔno kakaa aavu mlo kpe nɪ ofu me kɔ kpe mɛ loso. Pɔ onilie gi ɔwla ɔtse ye kona ni ɔgũklo ε, biaze ye ligbã a.

23 Xegi bɛyɔ kedu nɪ mlɔ su nɪ ɔma ɔto mɛ ε mlese atrɛ nɪ odzedze me. Sugba mɛɛsi mlɔ si mlatragù mlɔ axwe na nɪ Israel ima ne pɔ mɛ xe ɔnoɛ Ye Bi ye aaba a.

24 ɔɔɔkpasibi ɔtoɔ ɔvikeme ɔsani ye ɔɔɔbase ye; le ε ɔnoɔdzidzi ɔtoɔ ɔuimu ɔsani ye ɔkaε ε.

25 Niteme si isami iku ɔɔɔkpasibi ye xe bebite tsini ye su ηwisi ye kilie gi bebite tsini ye ɔɔɔbase ye su kine ε; to isami iku ɔnoɔdzidzi ye xe edzì ηwisi ye kaε kine ε. Xegi bɛki kepea ɔkaε linyi si Beezebul i, kite bátraxwa kepea me benete ba enyi dovo e sano ε?

ɔnilie gi lile si kwiase e

26 “Le loso, mlakise banima a. Kido kakaa gi bekpo abla ε, biabu ke kudono; le kido kpokpo kakaa a, kiado oηwe.

27 Eboa la gi masi mlɔ nɪ litumu ne me e, mlebu la edono kemizea; le ε, idali ile gi medo a si mlɔ ε, mlasa le kamasa ni ɔma kusi.

28 Mlakise banama gi biaye kisugyae pɔ báma esobo la kuye me e; pɔ mlese Aya gi aatani kisugyae ni esobo la kuzizi nɪ kifu mobloe me.

29 Tiasɛ kura abia tava izɛɛzɛ ɛ? Pò libia ɛtɔtɔ litrawɔli dɔ kɛsɛa xɛgi mlɔ ɔka Aya óki kudeonu u.

30 Mlɔ kɔ ɛ, mlɔ litukpo le siya sɛ kyɛ ɛ, Aya ete sɛ kiklaklaɛ mɛ ɛ.

31 Lɛ loso e, mlakíse lifu u. Lɛ esɛ linu si, mlɛɲa kedzi isani abia likpi.

Yesu yɛ su kudradra ni yɛ kugbegbe

32 “Xɛ ɔnuto aanada si yete me ní banɔ aɲu mɛ, mɛ fɛ maanada si mete ye ní mɛ ɔka aɲu mɛ ní lifunu ne.

33 Pò xɛ ɔnuto aagbe me ní banɔ aɲu mɛ ɛ, mɛ fɛ maagbe ye ní mɛ ɔka aɲu mɛ ní lifunu ne.

Yesu amani kulɛɛ ní kelea mɛ

34 “Mlakígyo le edi si kusuyo mamano ní kelea mɛ ɛ. Owo, mámani kusuyo ɔ, pò kusi lɛɛ kwitraze e.

35 Maba si tɔ bebinyime bayɔ kedu ní ba baka su u; tɔ bebidzɛ bayɔ kedu ní ba bene ba su; atɔ beblidze ba bayɔ kedu ní ba banadze ba su;

36 nite si ɔno yɛ ahwafianɛ ba biadɔ ye ɔtuto ye kepea mɛ.

37 “ɔnilie klɔ gi adime ni yɛka lo yene a sani mɛ ɛ; óma gi aaze mɛ ɔɔkpasi i; lɛ ɔnilie klɔ gi adime ni yebinyime lo yebidzɛ a sani mɛ ɛ, óma gi aaze mɛ ɔɔkpasi i.

38 ɔnilie klɔ gi ópɛ si yimo ɔzia mɛ kinie ɛ, óma gi aaze mɛ ɔɔkpasi i.

39 ɔnilie gi aapɛ si yibu yɛ ligbã nɛ ɛ, aalila lɛ. Pò ɔnilie gi aalila yɛ ligbã nɛ kɔkpɛ mɛ loso e, aabu lɛ.

Livɛtsatsa ní Yesu yɛ badɔkpasi kuzɛɛzɛ loso

40 “ɔnilie klɔ gi aazi mlɔ ɛ, mɛ azɛ, lɛ ɔnilie klɔ gi azɛ mɛ ɛ, azɛ ɔnilie gi ye akpɛ mɛ ɛ.

41 ɔno kakaa gi azɛ Aya yɛ oboedoplɛ ɛ, ní kilie gi onu Aya yɛ oboedoplɛ onu i, aamɔ livɛtsatsa ɲwisi oboedoplɛ kine ɛ. Lɛ ɔnilie klɔ gi aazi ɔno gi ɔlɛ ní kude gyɔgyɔ ava kɔ kpɛ gi ɔlɛ ní kude gyɔgyɔ ava loso e, aamɔ livɛtsatsa ɲwisi ɔno gi yɛ line ligyɔ kine ɛ.

42 Lɛ sugba sugba mɛɛsi mlɔ si, ɔnilie gi aki mɛ badɔkpasi ba mɛ ɔgɔgɔɛ kuni ɲrini keplivi tiele e, ní kilie gi onu mɛ ɔɔkpasi onu i, aazi ye livɛtsatsa lɛ kikaa elu.”

Mateo 11

Yohanes Kuni yo ɔkpɛkpɛ yɛ banɔkpɛkpɛ ba

1 Agi Yesu abasi yɛ badɔkpasi liɔfo ni tiaua ba ikli oduko pɔ ɛ, asɛ niklɔ lɛ azɛ basɛ bidɔ, lɛ apani liboe gbã nɛ a klanɔ ní Galilea ima nɛ mɛ ɛ.

- 2 Ní lipoe ɛ klo me ɛ, Yohanes kuni yo ɔkrɛkrɛ eze ligba ɛ. Enu Kristo ye axwɛwawa la. Nite si akpe ye badɔkpasi ba ní Kristo klo ɔ.
- 3 to bevi ye si, “Wo wonu ɔnilie gi ye su Yohanes apani aple si atrába, loo kudi kudeonu ɔki ɔno dzedze na a?”
- 4 Le Yesu ebu le onu si, “Mledzi a tre to mlasi Yohanes eboa la gi mlenu, ani eboa la aɲu me gi mlemo ɛ.
- 5 Kuɲupoo kwimɔ, ɛ bafa ba beega a; kunya kyikyĩ yo banyanya ba ɛ, ba isu iidra a, ɛ itoku le kye iinu i. Bekpo ua beedzi ligbã, ɛ bepani liboe gbã ne esi bepiinete ba a.
- 6 Aya aakrira ɔno kakaa gi ógbe me ní eboa la gi mɛbite loso e!”
- 7 Agi Yohanes ye badɔkpasi ba bezesè ɛ, Yesu ekpese kupani ní Yohanes su u, kí linɔkpi le si, “Gi mledzi Yohanes klo ní ɔyaya klo ɛ, ege mlegyo edi si mlɛtre emo ɔ? Kize eze ɲwisi oxugbe ní liwo onu loo o?”
- 8 Ege mledo etre si mlɛtre emo ɔ? Onyime gi ɔkpasi liwu gbã me loo o? Banama gi bizɛkrɛ ewu gbã na ɛ, kekusipe me bizeeze e.
- 9 Mlasi me, ege mledo etre si mlɛzeedi i? Aya ye oboedople loo o? Nite dji; po ɔnilie gi mlemo ɛ, ekeme a sani oboedople ɛ.
- 10 Yohanes ye onu ɔnilie gi ye su Aya liboe le lipani i ple si, “Maatsisi me ɔxwedzɛ kpe ɔto to aadra kudeo ki wo ɔ.’
- 11 Sugba ɛ, mɛesi mlɔ si Yohanes kuni yo ɔkrɛkrɛ ekeme a sani ɔno kakaa gi aga ɔdze kupɔɔ me ɛ. Pò ɔnilie gi onu ɔsisami ye ní Aya ye kavaɲaa me ɛ, ekeme a sani ye ɛ.
- 12 Dɔni lipoe ɛ klo gi Yohanes apani ye eboe la, gako nani ablahate e, Aya ye kavaɲaa ketre ɔto ni kigagla, ɛ bano aɲu me gagla benete bere si bezi ka ní kigagla a.
- 13 Gako nani Yohanes lipoe le e, Aya ye beboedople ba ni Mose ye isã ne bepani ní Aya ye kavaɲaa su.
- 14 Le xe mlɛpe si mlaazi ba eboe la ava ɲa ɛ, kɔbɔ, Yohanes ye onu Eliya gi ye kubabaa su u bepani i ple ɛ.
- 15 ɔnilie gi kutu kuli ye ɛ, ato onu le.
- 16 “Le abla ɛ, ege maako omono kelea me banima kusɔno ɛ? Bale ɲwisi ɔnuvo ha gi odi ní kedzi me kine ɛ. ɔha tole ɛkrɛ ozi etsisi ba ɔhanuglo ba si,
- 17 “ ‘kwikpe kudzegbano idzi iki mlɔ, pò mleyo o. Kwikpe ibemidzi i ki mlɔ, pò mlébemi i.’
- 18 Agi Yohanes aba ɛ azaanya onugu lo ɛ ɔɲwe wain kye ɛ; ɛ ɔno kakaa apani si, ‘ɔfuɛfuɛ zimizi ɔkpasi ní ye me!’

19 Agi Ɔnɔɛ Yebi ye aba ε, azaaŋa bidɔ, le azaaŋwe wain ye kyε, le ɔnɔ kakaa apani si, ‘Mledi onyime lie ya a! onu ɔŋazi ne ni ɔdaŋwemu, babɔgyɔ ba ni “banɔ zimizi ba” ɔvia ne.’ Kuboeteo kɔ kiboebite ke kizebu isu ya εbase si kwina a.”

Imae le klo gi izi Yesu ye liboe le ava εŋa ε

20 Agi banama gi bali ní imae le klo me gi Yesu abite ye enugutseboe la begbe xe békyi ní ba eboe zimizi na me ε, Yesu ateni ba a.

21 Yesu apani si, “Lianyani iki wɔ Korazin! Lianyani ki wɔ Betsaida fe! Xe enugutseboe ala gi bebite ní wɔ me ε, atesi Tiro ni Sidon, bebite la ε, nya banima beenyime akpanya basa e fuflu kusuwɔtɔ ní isu ya kokooko tɔ bebase si bekyi ní ba eboe zimizi na me ε.

22 Mɛesi mlɔ sugba sugba si ní Litsixwawe le ava ε Aya aadi banama gi bali ní Tiro ni Sidon asigaga a sani mlɔ.

23 Le wɔ Kapernaum kɔ ε! Kipé wɔpe si wumuni wɔ isu ya kɔna ni lifunu ne na a? Aya aawɔli wɔ kɔŋwia kpe ní kifu monimoni ye me! Atesi enugutseboe ala gi bebite ní wɔ me ε, xe bebite la ní Sodom i, nya Sodom aaze kɔ bana ni omono o!

24 Mɛetro likla ní le ava ε, kimlɔ si, ní litsixwawe le ava ε, Aya aadi Sodom asigaga a sani wɔ ɔ!”

Mlaba mɔklo tɔ mleze amɔni

25 Ní lipoe klo me ε, Yesu apani si, “Medo wo ɔase Ɔka, Lifunu ne ni kesea Ɔkaε! Le ese linu si wobu ɔbase banama gi béte keplekpa ε, kidilie gi wɔkɔ okpo beboete ba ni beplekpate ba ε.

26 Ee, Ɔka, nite wɔpe si liba le me ε.

27 “Me ɔka ako kidɔ kakaa aki me. Ɔnɔnɔ óte Obi ye sani Ɔka ye ko, le ɔnɔnɔ fe óte Ɔkaε, sani Obi ye ko, ani banama gi Obi ye ape si yibu ye e base ε.

28 “Mlaba a! Mlɔ banama petee gi mletu adɔtu la xe mlɔ adɔtu la eepè mlo e, mlaba mɔklo atɔ maaki mlaayo isu me ε.

29 Mlabubɔ isu ya akpe me ese tɔ mlakpasi me ε. Le ese linu si mayɔ ɔ, le mepleni isu ya ní Ɔfuefue nɔ me ε, atɔ mlamɔ isu me kuyɔyɔ ɔ.

30 Me ese kuzezeo kuli i plɔplɔ ɔ, le me lidɔtu le gi maatrɔ wɔ ε, líma enyipu.”

Mateo 12

Kuivi ní Lizemɔniwe le su

1 Lipoetɔ kede, gi Yesu azεεga aza ní idoli ɔnyɔ ɔtɔ me ní Lizemɔniwe le ava ε, kuue kwizeeku ye badɔkpasi ba, le loso e bekpese idoli le kuyasi uta.

- 2 Agi Farisiane ma bemo kibitee lie klo e, besi Yesu si, “Di ke, blo osã no óki kude si wo badokpasi ba babite kiboebite lie ya ní Lizemõniwe le ava a.”
- 3 Le Yesu ebu le onu si, “Mlákla edi liwewe kidilie gi Dawid abite ní lipoe le klo me gi kuve kwizeeku ye ni ye banima na a?”
- 4 Eti eku ní Aya ye kepea me le ye ni ye banima bezetã Aya ye akla na ní lipoe le klo me gi liyo kedu ní Osã no su xe e; le ese linu si kusumu yo baka ba ko linu si biata akla la klo ua.
- 5 Aloo, mlákla ní Mose Osã no me si ní Lizemõniwe kakaa ava e, kusumu yo baka ba bizeta Mose osã no ese ní Lisoligba le me baa pò bauíña lipõ na a?”
- 6 Sugba e, mæsi mlõ si, kidito gi kiña kedzi i sani Lisoligba le ni Yerusalem i, kilí ní mlõ kusi i.
- 7 Aya liboe le lipani si, ‘Lipomepepe mæpe e; aní бага bisumudo kukoko o.’ Atesi mlenu eboa la ya ese e nya mlatrãbu banima
- 8 lipõ ní lipoe le klo me gi báña lipõ xe e; le ese linu si Onõe Yebi ye e, ye onu Lizemõniwe le le Okæ.”

Yesu ayõni onyime oto gi ye owla tole etse e ní Lizemõniwe le ava a

- 9 Agi Yesu ase niklo e, atre ní Yudane ma otsaklo.
- 10 Le amo onyime oto gi ye owla tole etse e niklo e. Bancato gi bere si beebu Yesu lipõ e, bevi ye si, “Osã no eki kude si bayõni onõ ní Lizemõniwe le ava na a?”
- 11 Le Yesu ebu le onu si, “Xe ovesi ole ní onuto awla xe edo eku ní lizokpo dzuduito me ní Lizemõniwe le ava e, ótrabu lo edono na a?”
- 12 Le Yesu asi ba si onõ gbagbe e, aña kedzi a sani ovesi! Le loso e, blo Osã no eki blo kude si kupõni onõ ní Lizemõniwe le ava a.”
- 13 Niklo Yesu asi onyimee gi ye owla tole etse si “Nina wo owla lo “Onyimee anina ye owla lo le edzi iku lo me njwisi oula lo kinie.
- 14 Le Farisiane ma bese le bezebite batrotro va si biaye Yesu i.

Yesu ye onu Aya ye onõ kyakya ye

- 15 Agi Yesu enu ba keduyoyo a batrotro va ní ye su i, ase niklo; le linokpi vidi ito likuni ye kude e. Ayo ni banyanya ba petee ni ba kusi.
- 16 Le etsi kude akí ba si, bakípani ní ye su asi onõno o.
- 17 Abite le nite ato yiko ebu í base si, liboe le gi Aya apani agani ye oboedople Yesaya ava e liba le me si:
- 18 “Me owxedzee gi makya e, ye ilie ya, ye onu onilie gi madime no xe mamõ isami ní ye su u. Maakpe me Ofuefue no ní ye me; aasa kamasa ní me litsi me kutsatsa dradra su u ki banima petee ní kelea me.

19 Ótranwle liboeboe ni ɔnɔnɔ ɔ; le ótrakpe ozi ni ablo ba ava a.

20 Aaple lito kese akí banama gi ɔna eedo ní ba lipo e. Le banama gi beziã kupɔnɔ ε, aadi ba asigaga a. Aatre ní le ava zekɔ nani lipoε le klo gi Aya ye litsi me kutsatsa dradra kupεpεɔ kwiaŋa ava ε.

21 Nite si kelea petee kiakɔ ka aŋu kutɔ ni ye ava a!”

Yesu ni Beelzebul

22 Liba le me si banɔatɔ begbani onyime ɔtɔ me gi ifuefue zimizi ize e manɔ ní Yesu klo. Niteme onyimee, eze kaŋupo ni omúmu. Yesu ayɔni ye, niteme si ekpese kunugu yo kugu le azεεtani kumɔ kye ε.

23 Yesu ye kiboebite kiki si banima pɔ ba inugu itse e. Le bevi si, “Mlo ma! Aní Dawid ye lipo me obi ye ilie ya lò o?”

24 Agi Farisiane ma benu liboe le e, le bebu le onu si, “Belzebul, ifuefue zimizi ne okusi ye, ye ko εeki Yesu kigagla ε xe εεbite eboa la nite e.”

25 Yesu ete ba begyodi va, le asi ba si,” Kavaŋaa kakaa gi kale ε, xe keyɔ kedu ya ní ka isu ya su i, kiayavi. Le ɔma loo kepe kakaa me gi kulεε nì eboese monumonu bi le ε, kiakyrɔ.

26 Le loso xegi Satana εεkpikpini Satana ε kɔ libase si ayɔ kedu ya ni ye isu ya su i, le kite ye kavaŋaa kia le ε?

27 Mlεεpani si, Beelzebul ye aki me kigaglaε xe mεεkɔ ε kpikpini ifuefue zimizi ne edono o. Xe lile te e, kɔ nyanwe kigagla va mlo kude bezenozeno ba bizεkpikpini ifuefue zimizi ne dono e? Kibiteε lie gi mlo kude bezenozeno ba bizεbite ε, kibase si mlεta kese le loso e, ba biaxwa litsi ni mlo.

28 Pò Aya ye ɔfuefue nɔ lo eki me kigaglaε xe mεεkpikpini ifuefue zimizi ne dono o; Niteme si le liibase si Aya Kavaŋaa kale ni mlo kusi kooko.

29 “ɔnɔnɔ ótratani kuti ku ní ɔnɔ gagla ye kepe me xe aahali ye exo la a, xegi aní kivu evu ɔnɔ gagla lie klo anya kpe ɔtɔ ɔ; le ko aatani ye exo la kuhali i.

30 “ɔnilie gi óma ní me ava ε, le me lidra si ayɔ kedu ní me su u. Le ɔnilie gi ótrapɔnɔ xe biakpe bidɔ likpɔ ε, ye dji ehle ve e.

31 Le loso mεesi mlo si, liboe zimizi kakaa elu gi banima biabite ε, ani liboe zimizi kakaa gi biapani i, Aya aakò le kukye ba a. Pò, ɔnɔ kakaa lie gi aapani liboe zimizi kuyuro ɔfuefue dradra lo ε, bátrakɔ kɔ le kye ye ε.

32 ɔnilie gi aapani liboe gi liyo kedu ní ɔnɔε Yebi ye su i, biakɔ le kukye ye, pò ɔnilie gi aapani liboe gi liayo kedu ní ɔfuefue Dradra lo su i, bátrakɔ le kye ye ní kelea lia loo kakɔlo gi ketraba me ε.

Lisebi le e, le lizebase ose lo kilεεε

33 “Xe wɔamɔ lisebi gbã ε, linu si ose lo ɔpe; xe ose nyani nyani ɔle ní wɔ awla ε, wɔamɔ esebi nyani nyani. Esebi la izεεbase ose lo kileεε me ni ose lo klo elu gi onu i.

34 Mlo bagblaga va kipòpò me gi mlenyani i, kite mlaapani eboe gbã a? Le ese linu si onugu lo izεpani eboa la gi ale ní ɔna no me ε.

35 Ɔno gbã ε izebu bidɔ gbã ue dɔni ye bidɔ gbã ue ɔbla klo. Nite ke ɔno zimizi kye izebu bidɔ zimizi i dɔni ye bidɔ zimizi ue ɔbla klo.

36 “Mεεtro likla ní le ava eki mlo si, ní litsixwawe le ava ε, ɔno kakaa aabu isu ya onu ní liboe futsufutsu kakaa gi apani edi su u.

37 Le ese linu si wɔ tuto wɔ eboe la biako tsã litsi le ɔki wɔ, le wɔ tuto wɔ eboe la biako bu wɔ lipo.”

Ɔsã no badɔbase batɔ ni Farisianεato bevi i dɔni Yesu awla si ɔbite linugutseboe

38 Le Mose Ɔsã no Badɔbase ba ni Farisianε batɔ bepani si, “Ɔdɔbaseε, kwipe si bite linugutseboe gi liabase si Aya ye akpe wɔ ɔ.”

39 Le Yesu ebu le onu si, “Kite me abla bebi ba benyani xe béte Aya kye na a! Mleui si mibite linugutseboe! Owo lítra ba le me ε! Linugutseboe tile gi biaki mlo ε, le ko linu Yona oboedopleε su linugutseboe le e.

40 Kileε gi Yona eze ní bosoe ye lipo le me ewe tata ni elesi tata la ε, nite ke Ɔnoε Yebi ye fe aaze ní sise se me, ewe tata ni elesi tata a.

41 Le Yesu apani dze si, ní litsixwawe le ava ε, banima pɔ ní Ninive biayo leε gi biabu biwlavi kpe mlo aɲu me, le ese linu si bekyi ní ba ina ne me gi benu Yona liboe le e; le mεesi mlo abla si ɔnuto ɔle ni ya gi ekeme asani Yona ε!

42 Ní litsixwawe le ava ε, Sheba Okusidzεε, aayo leε gi aabu kiwlavi kpé mlo aɲu me ε, le ese linu si aga kude gblamadza dɔno ní ye kesa va gi aba enu Okusi ye Salomo ye kuboeteo me bidɔbasebase ue. Le mεεtro likla ní le ava ε ki mlo si ɔnuto ɔle ní ya gi ekeme asani Salomo e!

Kileε gi Ɔfuεfuε zimizi no izedzi ba ε

43 Xegi Ɔfuεfuε zimizi ɔto edo ní ɔno me ε, izεkɔno ní kuse pluplu yo ava gi εpe ozemoniko ε. Pò xe ɔmo ɔkɔko ε

44 kɔ esi isu ya si, “Madzi itre ní me kepe kokoa me.” Xegi edzi tre ε, xe εmo si begba kepea me lulo ε,

45 kɔ etre, kɔ εzεεgbani ifuεfuε tigloele dzedze gi inyani sani lo ɔtuto lo ε mano ε, kɔ iko niklo εbite le ozeko ε. Gogo ε, ɔnoε ye kude gbaa ligbãzeze ne lianyani i sani kutɔpu yo ɔ. Nite ke liaba le me ɔki abla banɔ zimizi ba.”

Yesu abasi banama gi ba benu ye benete ba ɔtuto lo ε

46 Yesu azεεpani kí banima xe yene ni ye beneminyime ba beba eku u. Beleε ní oɲwe no gi bepe si beegu kunugu ni ye ε.

47 Lε banama gi beze ní yε su i, ba mε tole asi Yesu si, “Dike, wone ni wo beneminyime ba bale ní oηwe no, gi bεεpe si beegu kunugu ni wo o.”

48 Yesu ebu le onu si, “Nyanηε onu mone e? Lε nyanηε ba benu mε beneminyime ba a?”

49 Lε ebu kiwlavi yε akpe badokpasi ba klo, lε apani si, “Dike! banama benu mone ni mε beneminyime ba a.

50 Lε loso e, ɔno kakaa gi izεbite ní Moka ní lifunu ne yε kupεpe ɔ ava ε yε onu moneminyime, monemidze ani mone e.”

Mateo 13

Abee ní amu na ogluglu ye su u

1 Liwe lε klo ke ava ε Yesu ase ní kepea mε lε atre ní Galilea limu ne kutu i, eze kesea lε ekpese banima bidɔ mε kubase ε.

2 Linokpi i lε gi lixogo ní yε su i, likeme nite si Yesu emu eku katapokpa kato mε lε eple e ze e. Linokpi le ko ɔ lize ní limu ne oge no.

3 Lε abasi ba bidɔ glegle ní abee va mε si, “Onyromedze ɔto atre si yizeglu amu na ni yε kayaa mε liwe eto lε.

4 Gi azeehle amu na ε. ato εwoli i do odeva no; lε kudzɔvi yo kwita la εmlɔ ε.

5 Ato εdo ní akla kesea ava gi sise se sísrε eki la. Amubi la eyε pò gi sise se sísrε ε, kí la onu i

6 Agi kuweo kwikle do la ava ε, ebi yeε la pò eyro ɔ; Lε ese linu si igù ne íku kesea mε lε awlakpa vuvu na etse e.

7 Ato εdo ni bibu ve me lε bibu ve biye xe biwe amu vuvu na ava lε etse e.

8 Pò amubiato εdo ní kese gbã ava; etsi gi eyo asà la; ato ekpe amubi alafa, ato aviteglo lε ato fe ekpe avitata ε.”

9 Lε Yesu agù yε liboe le si, “Onilie gi kutu kuli ye ε, ato onu u.”

Kidilie loso gi Yesu abasi bidɔ ní abee va mε ε

10 Lε yε badokpasi ba beba Yesu klo ni kuivi si, “Ege loso wuzeegu kunugu yo eki banima ní abee va mε ε?”

11 Yesu ebu le onu si, “Aya Kavanjaa eboe kpòkpò la su kuboeteo e, beko ko ε kimlo; aní kí banɔ dzedze ba a.

12 Lε onilie klo awla gi bidɔ bile ε, biaki ye ɔponɔ, ato aamo ɔsã no; pò onilie klo awla gi kidido kima ε, Aya aazi kisisami lie klo fe gi kilie ye awla ε.

13 Mizeegu kunugu yo eki ba ní abee me, lε ese linu si, bizedi bidɔ po bávimɔ ɔ; lε bizeta kutu pò bavínu xe bianu eboe se e.”

14 Lε loso Aya ye oboedopleε Yesaya eboe la εba la με ki ba si, ‘Bianyata kutu baa pò bátranu kidido ese e. Lε bianyatapo odi baa, pò bátramε egyesi i.

15 Lε ese linu si ba ina nε με ilí gagla; bεda ba begyodi va ni ba atukpa la lε bεda ba bimbi ve kyε ε. Xegi aní nite e, nya ba bimbi ve biamε ba batu va bianu eboe kε ba ina nε inu eboe ese e, kε bekyi vu me e kε màyo ni ba ε.’

16 “Mlε kε ε, mlamε isami! Lε ese linu si mlε xunyo ε, mlε bimbi ve biimε lε mlε batu va kyε beenu u.

17 Matrε likla ní lε ava aki mlε si, Aya ye banε ni beboedople glegle bεpe si bemε kidilie gi mlεemε ε, pò bámε kudeonu nite e; lε bεpe dze si benu eboa la gi mleenu u, pò bámε kudeonu nite e.”

Yesu ebu abee ese ní amu na ogluglu ye su u

18 “Ablε ε mlata kutu, tε mlakpasi bidε ní abee ní amu na ogluglu ye su u.

19 Banama gi xegi benu liboe Gbã nε ní Aya Kavaηaa su pò bávinu lε ese e, balε ko ηwisi amubi ala klε gi εdε ní kudeo me kinε ε. Kε Ozimizi ye aaba kε ebu eboa la gi bekpe ní ba ina nε με kε εsenε ε.

20 Amubi ala klε gi εdε ní akla kpakpla na ava ε, ba benu banama gi bezi liboe le ni isami kutεpu yo gi benu le e.

21 Pò liboe le lívili ní ba με ε, lε bauζε tsini εto. Lε xe kunugukpekpe loo baxixa va beba ní Aya liboe le su i, kε bedzi kide kyεη ε.

22 Amubi ala klε gi εdε ní bibu ve me e, ba benu banama gi xe benu liboe le e, pò gi bekuni kelea με bidε με ni ba kulεlε ki exo la kude e, kε liboe le litse ní ba με ε. Nite si bátratani libi tεto kubu u.

23 Amubi ala klε gi εdε ní kese gbã ava ε, alε ηwisi banama gi xe benu liboe le e, bizenu le ese kinε ε. Ba bizεkpe ebi la, batε alafa, batε aviteglo lε batε fe avitata.”

Yesu ebu abee ese ní amu na nì siwa se su

24 Yesu ebu abee dzedze aki ba si, “Lifunu ne Kavaηaa kalε ηwisi Onyime εto gi eeglu amu gbã ní ye εnyrε με kinε ε.

25 Elesiatε, agi εno kakaa εfini ní kesea ε, lε ye ahwafionεε aba efuflu siwa se ebi la akpe ní amu na με xe ase ε.

26 Agi amu na etsi xe ekpese kupε ε, lε siwa se fe siye edono e.

27 Lε onyimee ye besumubi ba beba ye klε lε besu ye si, ‘Oka, aní amubi gbã woglu ní wε εnyrε no με lè o? Lε nifo siwa se sidε ε?’

28 Lε εnyrε no onetee ebu le onu si, ‘ahwafionεε ye abite lε. Lε bevi ye si, ‘Wεpe si kuzεεkpavi siwa se ebu na a?’

29 Ɔkaε ebu le onu si, ‘Owo, le ese linu si xe mlaεkpavi siwa se ε, mlaakpavi amu na a pɔni se.

30 Mlaki tɔ amu na ni siwa se pɔ bitsi i kpe likpɔ kɔzɛna nani amu na lipapoe le e. Lipoe le klɔ mε ε maaki baxwɛwa ba biakpavi siwa se kpe ɔtɔ, atɔ banya se etu na atɔ biakpe la kifu, le kedee, biakpe amu na likpɔ atɔ biahali la a kpe ni mε owle lo me e.”

Yesu ako Aya Kavaŋaa srɔni lisebi sisami gɔgɔ le

31 Yesu ebu abee dzedze aki ba si, “Aya Kavaŋaa kale nite e: Onyime ɔtɔ ako lisebi sisami ne a kpe ni ye kesea mε

32 Lisebi le ya linu lisisami gɔgɔ le ni esebe la kusi. Pɔ xe ose lo etsi i, izeke me e sani ose kakaa. Aadzi ose vidi gi kudzɔvi yɔ kuzεεwa kɔ evu na εkpe ni lo ayaa la mε ε.”

Yesu ako Aya Kavaŋaa srɔni kunyasi

33 Yesu ebu abee dzedze asi ba si, “Aya Kavaŋaa kale ŋwisi ɔdze ɔtɔ gi ako kunyasi sisami kuto apisa kuno glegle gi kunyasi yɔ kwiku kunɔ petee me kinε ε gi liki si kunɔ pɔ kwifeke e.”

Yesu ye abee va su axwɛwawa la ni ye bidɔbasεbase ve me

34 Yesu apani eboe la aki anɔkpi la gani abee me. Le ɔpe si yipani liboeboe si ba xe lɔga abee va mε ε.

35 Apani nite tɔ liboe le gi Aya ye Oboedopleε apani i, liba le mε si, “Maagu kunugu yo ki ba ni abee va mε; Maasi ba eboe kpokpo la εdɔni kelea mε okpese klɔ.”

Yesu ebu abee ese ni siwa se su

36 Agi Yesu ase ni linɔkpi le su i, atrε ni kepea mε, le ye badɔkpasi ba beba ye klɔ le besi ye si, “Bu abee ni siwa se ni ɔnyɔ no mε su ese ki blɔ.”

37 Le Yesu ebu le onu si, “Onilie klɔ gi akpe esebe gbã na ε, ye onu Ɔnɔε Yebi ye;

38 Le ɔnyɔ no onu kelea mε ε; esebe gbã na ε la enu banama gi ba kanε kenu Kavaŋaa a, siwa se sinu banama gi benu Ozimizi ye ye banε ma;

39 Le ahwafɔnεε gi akpe siwa se ε, ye onu Ozimizi ye. Amu na kupapaa kɔ kunu kelea ɔgɔ klɔ le banama gi bepa amu na ε, ba benu Aya ye baxwɛdze ba.

40 Kilie mε gi bekpε siwa se likpɔ ɔ, xe bekani se ni kifu ye mε ε, nite ke liaze ni kelea mε ɔgɔ klɔ.

41 Ɔnɔε Yebi ye atrɔkpε ye baxwɛdze ba tɔ biakpe banama gi beki banima beta kese e ni banama gi bebite eboe zimizi na a likpɔ dɔni ye kavaŋaa mε,

42 le bianwia ba kpe ni lifuha le mε, ni klɔ biabemi xe biata ba ene na a.

43 Lε Aya ye banima biakle ηwisi liwo le ní ba Ɔka ye kavaηaa me ε. Mlatá kutu, xe batu bali mlo ε!

Yesu ebu abee ní exo kpòkpò la su

44 Lε Yesu apani si, “Lifunu ne kavaηaa kale nite: Onyime ɔto azεεmo exo gi bekpo ní kayaa ato me ε. Lε agba sise se ada ní la ava dze, amo isami ne gbεgbε nite si azεeda kido kakaa gi kilí ní ye awla ε, lε edzi atre xe azeedzi kesea lia klo va ε.

Abee ní ihwia kpákpa lε su

45 “Dze Kavaηaa kale nite: odziga ɔto azεεpe ihwia kpakpa,

46 lε gi azεεmo ɔto gi εηηa kedzi momomo ε, azεeda ye bidɔ me petee, lε azεεko e dzi ohwia kpákpa lɔ klo ε.

Abee e ní bakpábu ba su

47 “Dze lifunu ne Kavaηaa kale nite: Bakpábuato beηwia ba dzikle ye kpe ní limu ne me lε bebu akpa ede ede na ε.

48 Agi dzikle ye eyi i, behe ye edono ní oge no e, lε beze ní kesea si to biakya akpa la me ε. Bekpe agbã na ní kusovi yo me, lε beko anyaninyani na etu eve e.

49 Nite litraze ní ewe gogo la me ε. Aya ye baxwedze ba biado ko bebu bano zimizi ba ní banama gi ba bede ba begyo su i.

50 Nite si bianwia bano zimizi ba kpe ní lifuha lε me, niklo biabemi xe biata ene na a.

Yesu abasi bidɔ ní bidɔ vuvu ani bikóko su u

51 Yesu eui ba si, “Dani mlenu eboa la ya ese e?” Bebu le onu si, “Ee!”

52 Lε Yesu atre lε ava si, “Libase si Ɔsã no Ɔdobase kakaa gi edzi lifunu ne kavaηaa kede ozeno zeno e, ɔlε ko ηwisi kepe ɔka ɔto gi ebu ye bidɔ vuvu ni bikóko ado ní ye bidɔ me ɔblako amani oηwe no e.”

Nazaret Banε ma báze Yesu u

53 Agi Yesu eblo ni ye abee va ε, ase ní niklo

54 lε edzi atre ní ye kepea ε. Abasi bidɔ ní Yudane ma ɔtsaklo lε banama gi benu ye eboe la ε ba inugu itse e. Lε beui si, “Nifo ado ni kuboeteo lio ya elu ni ye enugutseboe la na?”

55 Aní ye onu osetsí ye Yebi ye lò o? Lε ani yene onu Maria na a? Lε aní ye beneminyime ba benu Yakobo, Yosef, Simon ani Yuda na a?

56 Lε dani ye benemidze ba petee fe bali ní blo kusi na a? Ko nifo ado ni eboa la ya petee e?”

57 Lε loso e, báze ye ε. Lε Yesu asi ba si, “Aya ye oboedople ε, bizεkpe kubùbù ní ye su ní oko kakaa; pò óvita libi ní ye kepea ni ye otuto kepea mε.

58 Agi kuziηa kuze ní ba awla onu i, óbite enugutseboe glegle ní niklo o.

Mateo 14

Herodes aki beye Yohanes kuni yo Okpekpe

1 Ní lipoe lε klo mε ε, Herodes gi eze oηaηa ní Galilea ε, enu Yesu unu.

2 Lε Herodes asi ye baka ba si, “Ye onu Yohanes kuni yo Okpekpe gi edzi ligbã nε, lε loso kigaglaε kilie ní ye awla xe εbite enugutseboe a la te e.”

3 Kpe oto ε, Herodes aki si bevu Yohanes, lε bekpe ye bibo ve xe beko ye kpe ní ligba lε ε. Abite lε nite kεkpe Herodia gi eze yeneminyime Filipino yedze loso o.

4 Lε ese linu si Yohanes kuni yo Okpekpe asi Herodes si, “Linu ogú ni Aya oã nε onu si gbani Herodia!”

5 Lε Herodes ape si yiye Yohanes, pò azeese Yudanε ma gi bezi ye si onu Aya ye oboedople ε.

6 Agi Herodes azeηa ye lipowe le e, Herodia ye obidze eyo livu ne ní banima pò aηu na mε, gi liku Herodes aηu.

7 Lε aka aple akí odisami nε si, “Maka kitamu si maakiwo kidε kakaaε lie gi wɔavi i!”

8 Ní yene kupere onu i, eui si “Mani mε niya abla Yohanes kuni yo Okpekpe ye litukpo le ní kite mε!”

9 Liboe le liwa axwe ní Okusi ye aua, pò kεkpe ye kitamu ye gi aka aple ní bababa ba petee aηu na mε loso e, aki oã si babite ní odzevi ye kupere aua.

10 Lε aki si bezetsa Yohanes ye litukpo le ní ligba lε ε.

11 Bεmani litukpo le ní kite mε xe beko lε eki odisami nε ε, lε ako lε atsini yene e.

12 Yohanes ye badokpasi ba beba efeke okpo ye, lε bezeevive ye e; lε kede e, bezesi Yesu liboe le.

Yesu agani bano akpe tietsu ni bidɔηaηa

13 Agi Yesu enu Yohanes liboe le e, ase ni klo ní katapokpa mε, lε atre ní okuto gi ebu lidze dzaa ye tete e. Banima benu si ase lε bεse ní ba ima nε mε ε, bega ikli lε lε bezetsani ye.

14 Yesu edo ní katapokpaa mε, lε gi amo linokpi le e, asigaga εga ye ni ba lε ayoni banama gi ba isu mε igo ε.

- 15 Gi ɔlago lo ɛna ɛ, ye badɔkpasi ba beba ye klo le besi ye si, “Kelea keeblo, le niya fe ebu lidze. Ki banima base to bazeedzi kijaŋa ni kumami yo me ki ba isu ya.”
- 16 Yesu ebu le onu si, “Lima si base, mlo tuto mlaki ba kidito to baŋa!”
- 17 Le besi Yesu si, “Aklã tetsu ni akpa tava ko ale blo awla.”
- 18 Yesu asi ba si, “Kolo ɛ, mlako la amani me ni ya.”
- 19 Le Yesu asi banima si beze ni siwa se ava; le kede e, ako aklã tetsu la ni akpa tava la, le efeke ye anu na xe edi lifunu ne, le edo Aya dase e. Le kede e, ayavi aklã na me le ako la aki ye badɔkpasi ba ɛ, le ye badɔkpasi ba beko la eki banima ɛ.
- 20 Ono kakaa atã gi eke e. Le ye badɔkpasi ba behali bigogo ve gi biyi kusovi lifo ni tuva a.
- 21 Banama gi beŋa bidɔ me ɛ beba benyime akpe tietsu, badze ba ni bebi ba bakla ba akpe le me ɛ.

Yesu aga Limu ne ava

- 22 Yesu aki si ye badɔkpasi ba beku katapokpaa kpe oto to bazaatre ni kuni yo kape ula, ato ye po ɛ yikpe banima kude.
- 23 Agi aya banima po ɛ, emu atre ni ketokpa kato ava ye tete le azexwa Aya ɛ. Gi ɔlago lo ɛna ɛ, Yesu tete ko eze niklo;
- 24 Le ni lipoe lo klo me ɛ, katapokpaa kale ni limu ne ava ke, le kuni yo kwizewa abla la ni katapokpaa gi liwo le lizeefu i tsani ka ɛ.
- 25 Olezato no ni inyo tita ni inyo tiglo kusi i, Yesu azega ni kuni yo ava gi atraba ni ye badɔkpasi ba klo ɛ.
- 26 Agi bemɔ ye gi ega ni kuni yo ava ɛ, lifu ne liku ba, le bedo si okpo bemɔ, le bekpe ozi lo ni lifu me.
- 27 Le Yesu edo asi ba kyɔŋ si, “Mlevu ona! Me lie ya! Mlaki se lifu.”
- 28 Le Petro apani si, “Okæ, xe gi woɔi i, kolo ki to miga kuni yo ava to miba wo klo.”
- 29 Yesu asi ye si, “Ba!” Le Petro edo ni katapokpaa me le ekpese kuni yo ava kuga tre ni Yesu klo ɛ.
- 30 Po gi amo liwo gagla le ɛ, ese lifu ne ko le ekpese kuwoli uku ni kuni yo me. Le Petro akpe ozi lo si, “Ze kime Okæ!”
- 31 Kyɔŋ klo ko e Yesu anina ye owla lo le evu Petro e xe apani si, “Wo kuziŋa kuli sisami koŋ! Ege le loso wo kpe edikeke la?”
- 32 Ba tiaava bemu iku katapokpaa me ko le liwo le limoni kufu i.

33 Lε ye badɔkpasi ba ní katapokpaa me bekutu ye le bedo si, “Sugba wo wonu Aya yebínyimee!”

Yesu ayo ni banyanya ba ní Genesaret

34 Agi betsa limu ne e, beba eku Genesaret.

35 Lε gi niklo banε ma bemε Yesu i gyesi i, be kpe ole tsisi kusio klo petee. Le banima bemani banama gi bezε nya ε doni imaε ne klo gi ikiani ba me mani Yesu i.

36 Lε bedu litukpo kesa eki ye si ɔki kude to banama gi benya ε, bagboni ye liwu le ɔgyuro lo ko; le banama petee gi begboni liwu le e, beyo ɔ.

Mateo 15

Yesu apani ní baka ba bidɔ basεbase ve su

1 Lε kede e, Farisianεato ni ɔsā no badɔbase bato bedo ní Yerusalem i ba Yesu klo, le bevi ye si,

2 “Ege le loso wo badɔkpasi ba beyuro blo bakatsi ba bidɔbasebase ve na a? Bauiplo awla ní ɔko lo onu xe bizεna bidɔ ɔ!”

3 Lε Yesu ebu le onu si, “Ege le loso mlaeta Aya isa ne ese xe mlevu mlo ɔtuto mlo bidɔbasebase ve awla na a?”

4 Lε ese linu si Aya apani si ‘Kpe kububu ní woka ni wone su,’ le ‘Ono kakaa gi izeexo ifi ikpe yeka loo yene e, lile si beye ye.

5 Pò mlebase bidɔ si, xe kido kilie obi ɔto awla gi aatani ke kukoroni yeka loo yene e pò xe apani si, ‘Aya bidɔ binu i,’

6 líziā si odi yeka loo yene ava to ɔ. Gani kude ulio ya ava ε, mlegbe Aya ye ɔsā no, le mlekuni mlo tuto mlo ɔko lo kude e.

7 Anu me beboebite mlenu! Anukware Yesaya edo aple ní mlo su si! Aya apani si;

8 ‘Bancaya, bekpò me ni ba enugumeboe la, pò ba ina ne idzi kede ni me su u.

9 Libi i toto líma le me si besumu me e, le ese linu si be base bano batrotro nwisi be binu me ba isa ne na a.’ ”

Kidilie gi kize lulu ɔno ε

10 Lε Yesu axwa linokpi le mani isu ya le asi ba si, “Mlata kutu to mlenu!

11 Aní kidilie gi kize eku ɔno onugu lo me e, ke kize lulu ye ní ɔko lo onu u, bonu i eboa la gi izedo edoní ye onu i, la izelulu ye.”

12 Lε ye badɔkpasi ba beba ye klo le bevi ye si, “Wote si eboa la gi wapani i eeyevi Farisiane ma na a?”

- 13 Yesu ebu le onu si, “Ose kakaa elu gi aní Mōka ní lifunu ne ye akpe lo ε, biakpavi lo.
- 14 “Mlakífue ni ba; Kuṅupo benu xe begbani kuṅupo o, le xe kaṅupo kegbani kaṅupo e, ba tiava pó biido eku ní lizokpo me.”
- 15 Petro azε liboe le ye onu si, “Dra abee lie ya su ki blo.”
- 16 Le Yesu asi ba si, “Kō mlenu me badokpasi pò mlenu liboe le ya ese ṅwi bano gogo ba lo o?”
- 17 Kō mléte si kido kakaa gi kiza eku ono ye onugu lo me, ye lipo le me kizetre kō onie azεδdzi be na a?
- 18 Pò eboa la gi izeedo ega onugu lo me e, edo ye ona nō me, le la enu kidilie gi kizelulu ono o.
- 19 Le ese linu si, doni ye ona nō me ε, niklo begyodi nyani nyani va, kí kunoye, kihasiwawa, ono su kuzizizizi; adze ni enyimeboe, kuzé, ni asia kusεε, kalba ani ligbāzeze zimizi kakaa elu bizedo.
- 20 Kiboebite lie ya elu i, ke kizelulu ono. Pò to ṅa bidō awla moplo e, biwílulu ono.”

Ɔdze ɔto ye kuziṅa

- 21 Agi Yesu ase ní niklo ε, atre ní kesa klo me gi Tiro ni Sidon bale ε.
- 22 Le Kanandze ɔto gi ádo ní kusio klo ε, aba Yesu klo le akpe ozi si, “Ɔkaε Dawid ye lipo me obi ye! Di me asigaga! Ɔfufue zimizi ɔto okpasi mobidze me, le ekpe ye kunugu yo o.”
- 23 Pò Yesu óyaka ye ε. Le ye badokpasi ba beti apɔni ye le beki ye litukpo si, “Kító ɔε! Ɔle ni blo kude gi ekpe blo kutoku u!”
- 24 Le Yesu ebu le onu si, “Israel ɔle ṅwisi ivesi le klo gi ilila ε, le bako ko bekpε me ε.”
- 25 Niklo ɔdzeε aba do ye aklamasi na ava ní Yesu ketu ya le asi ye si, “Ɔkaε, pɔni me!”
- 26 Le Yesu ebu le onu si, “lima si bako banuvo ba bidɔṅaṅa ue aṅwia aple akí kudrovio.”
- 27 Le ɔdzeε ebu le onu si, “Nite dji lile, Ɔkaε, pò kudrovio fe kuzεεṅa be klo gi biwoli dono kō ɔkaε ye ɔdɔṅakplo nō ava ε.”
- 28 Le Yesu ebu le onu si, “Ɔdze wō kuziṅaa kwikeme koṅ! Kidilie gi wεpe ε kiaba ke me oki wō.” Le ní lipoe le klo me dji i yebidze ayō.

Yesu ayō nì banyanya glegle

- 29 Agi Yesu ase niklo ε, edzi aba Galilea limu ne kutu. Emu ketokpaa le eze ní kesa ε.

30 Anɔkpi uidi ato eba ye klo, gi emani bafa ba, kuɔupoo, bano klɔviklɔvi ba, imumu ne ani banya ede ede banyanya ba ni Yesu klo, nite si ayɔ ni ba pɔ.

31 Banima inugu itse gi bemo imumu ne gi iigu kunugu yo, bano klɔviklɔvi ba gi beɛga, bafa ba beyɔ ega, le kuɔupoo fe kwimo e. Nite si bekpɔ Israel Aya.

Yesu aga ni bano akpe tiene

32 Yesu axwa ye badɔkpasi ba amano ni ye isu ya, le asi ba si, “Banoaya ba liboe liiga me asigaga, le ese linu si bale ni me su ewe tata le abla e, kidido fe kima gi biana a. Mape si base ni lipo me pluplu u, xegi ani nite e, biato opiti ni kudeo me e.”

33 Le ye badɔkpasi ba bevi ye si, “Nifo kwitramo kiana eki linokpii le ni oyaya klo ya na a?”

34 Yesu evi si, “Aklā tase ale ni mlo awla a?” Le bebu le onu si, “Aklā tegloele ni akpa sisami ato.”

35 Le Yesu aki si linokpi le lize ni kesea e.

36 Le ako aklā tegloele la ni akpa la, le gi edo Aya dase e, ayavi la me, le ako la aki ye badɔkpasi ba e; le ye badɔkpasi ba beko la eki banima e.

37 Ba pɔ beɔa gi beke e. Le kede e, biana gogoe klo gi badɔkpasi ba behali i, biyi kusovi tugloele.

38 Banama gi beɔa bidɔ me e, ba kiklaklae me kize benyime akpe tiene gi bakla badze ni bebi akpe le me e.

39 Agi Yesu akpe ba kude po e, eku katapokpaa tre ni Magadan kesea me e.

Mateo 16

Farisianato ni Zadukiane bato bevi linugutseboe doni Yesu klo ɔ

1 Farisianato ni Zadukiane bato beba Yesu klo, le bere si, berunu ye. Le bevi i doni ye klo si obite linugutseboe ki ba to oko obase si Aya akpe ye e.

2 Le Yesu ebu le onu si, “Xegi liwo le liiku u, xe kana me ke za e, ko mlo si, ‘Kana me ketrape keletitia me.’”

3 Le livle le e, mlo si ‘Dzeni ye atrado le ese linu si ayee me azā le aple la ezi kana me. ‘Xegi mlezetani kana me kumo gyesi i, kite xe mlātratani eboa la gi etre la ava abla e, kumo ogyesi i?’”

4 Mlo abla bebi ba mlenyani, le kumozija kye kuli mlo me e! Linugutseboe mleevi na a? Mlatramo litoto e sani Yona ye linugutseboe le ko o.” Le ayuro ba xe ase e.

Farisiane ma ni Zadukiane ma bidɔ basebase ve

5 Agi badɔkpasi ba ni Yesu betsà Galilea limu ne e tre ni oge lo klo e, bedze bako aklāa toto evu u.

- 6 Le Yesu asi ba si, “Mledi mumɔ; mleze ni aɲu ní Farisiane ma ni Zadukiane ma kunyasi yɔ su u.”
- 7 Le bekpese ye eboe la kuta odi ní ba tsali kusi i, “Apani eboa la klo le ese linu si kúmani aklã a tɔtɔ ɔ.”
- 8 Yesu ete eboa la gi bezɛpani i, le eui ba si, “Ege le loso mlegyo edi ní mlo kusi si mlámani liklã etɔtɔ na a? Mlo kuziɲaa kúsrɛ koɲ!
- 9 Ko mlavínu eboe la ese kɔna ni abla na a? Kidze mledze si mayavi aklã tetsu akí benyime akpe tietsu na a? Kusɔvi tuse me mlɛkpe agɔɔ la na?
- 10 Le kite mlenu aklã tegloele la gi maki benyime akpe tiene ba ese e? Kusɔvi tuse mlɛhali i?
- 11 Le ege le loso mlénu le ese si aní aklã su mazeegu kunugu yo aki mlo ɛ? Mlakpe isu lixaɲu ní Farisiane ma ni Zadukiane ma ba binyasi dɔ me su!”
- 12 Able ko ye badɔkpasi ba benu le ese si ɔzɛsi ba si bezeni aɲu ní aklã me binyasi dɔ me su, boɲu i azɛɛpani ní Farisiane ma ni Zadukiane ma bidɔbasebase ue su.

Petro adra Yesu su

- 13 Agi Yesu atrɛ ní Kaisarea Filipi kesa me ɛ, eui ye badɔkpasi ba si, “Nyanwe banima bizedo si Ɔnɔɛ Yebi ye onu na a?”
- 14 Le bebu le onu si, “Bancatɔ si Yohanes kuni yo ɔkpekpe; le batɔ fe si Eliya, bancatɔ fe si Yeremya, loo Aya ye beboedople ba me ɔtɔ.”
- 15 Le Yesu eui ba si, “Nyanwe mlo pɔ mlɛɛɛ si menu na a?”
- 16 Le Simon Petro ebu le onu si, “Wɔ wonu Kristo ye, Aya gi ɔle ligbã ne Yebinyime e!”
- 17 Le Yesu apani si “Isami iku wo, Simon Yona ye obinyimee! Anukwarɛ lie klo ɔdɔ ɔnɔ gbagbe ɔtɔtɔ ko ɔ, pɔ mɔka ní lifunu ne e, ye ebu le abasi wɔ.
- 18 Le loso e mɛɛsi wɔ Petro si wɔ linyine ese linu si liklakpɔ, le liklakpɔɛ le ya ava maadu me ɔsɔli ha lo ɔ, le kutseo fe kútratani lo ava kuɲa a.
- 19 Maako lifunu ne Kavaɲaa safi ua aki wɔ. Liboe kakaa gi wɔanya ní kesa ava ɛ, bianya ne ní lifunu ne, le kidɔ kakaa gi wɔable ni kesa ava ɛ, biable ke ní lifunu ne.”
- 20 Le Yesu akpe ɔsã aki ye badɔkpasi ba si, bakísi ɔnɔnɔ si ye yenu Kristo ye.

Yesu apani ní ye kinimɔmɔ ɛ ni ye kutseo su u

- 21 Dɔnɔ ní lipoe le klo ava ɛ, Yesu ekpese le me kudra aki ye badɔkpasi ba si, “Linu si mitre ní Yerusalem tɔ mizɛmɔ kini gagla ní kusumu yo baka ba ni Ɔsã nɔ badɔbase ba iwla me. Biaye me, pɔ ní liwe tane ne ava ɛ, Aya aayo ni me gi maadzi ligbã a.

- 22 Lε Petro ebu Yesu kuka xe ateni ye si, “Liwewe Ɔkaε, Aya otini le ɔzando ni wo su”
- 23 Lε Yesu ekyi kyɔŋ lε aka aŋu mε akí Petro si, “Wo Satana! Sε ní mε su! Woetsi kude eki mε; lε ese linu si wo begyodi ba ya ε, bádo Aya kɔ ɔ; keleme bano begyodi benu.”
- 24 Lε Yesu asi ye badɔkpasi ba si, “Xe ɔnuto aɔe si yizeni mε kude e, lilε si odze ye isu ya, to otu ye osetsase lo, ato okuni mε kude.
- 25 Ɔnilie klo gi aɔe si yibu ye ligbã ne ε, aalila lε; pò ɔnilie klo gi aalila ye ligbã ne kɔ kɔe mε loso e, aamo ne.
- 26 Libi woli liaze lε mε ki ɔno xe kelea mε kedzi ye kanε ε, pò aalila ye esobo la na a? Owo! Ótramo kidido kura! Lε ege kε ako atsre ye ligbã ne na a?”
- 27 Lε Ɔnoε Yebi ye e, adziba ní yεka kusudraa mε nì Aya ye baxwedze ba, lε atrátsa liue eki ɔno kakaa ní ye axwewawa la onu.
- 28 Matrɔ likla ní lε ava aki mlɔ si banoato bali blo kusi niya gi bátratse e, kɔzεna ni lipoe lε klo gi biamo Ɔnoε Yebi ye ye kibabaε mε ŋwisi Okusi kinε ε.”

Mateo 17

Yesu ye kiŋwiŋwie mε kikyí

- 1 Ewe teglo kede e, Yesu agbani Petro ni beneminyime tiava ba Yakobo ani Yohanes evu, lε bemu lito gyɔgyɔ eto ε; nite si ba tete bebu lidze ní niklo.
- 2 Agi bezeedi ye e, bεmo si ye kiŋwiŋwie mε kikyí, ye aŋu na mε ezekle ŋwisi liwo le kinε ε, lε ye bidɔkɔkɔe ue kyε ε, bixwa pititi gi bizenje e.
- 3 Kyɔŋ ko e, lε badɔkpasi tiata ba bεmo Mose ni Eliya gi bεzεpani ní Yesu i.
- 4 Lε Petro ebu le edo asi Yesu si, “Ɔkaε, lipε koŋ si kwiba ní ya! Xe wɔɔe ε, kwiawa akatsa tata ní niya; tile ki wo, tile kí Mose ani tile kí Eliya.”
- 5 Óbu onugu ní lε mε xe aɔe klekle ato ewe ba a. Ko lε ole ɔto eyi doni aɔe la mε si, “Ɔnilie ya onu mε ɔtuto mobinyime gi malo ε, gi eku mε liŋu u; mlata ye kutu!”
- 6 Agi badɔkpasi ba benu ole lo e, lifu ne liku ba εsano nite si bεko ba aŋu na mε ewe kεsea.
- 7 Lε Yesu aba ba klo; lε agbɔni ba a; xe asi ba si i, “Mlayo! Mlakíse lifu u!”
- 8 Lε gi beyo ɔ xe bedi klanɔ ε, bámo ɔnoɔo sani Yesu ko.
- 9 Agi bεzeεple lito le e, Yesu akɔe ɔsã aki ba si, “Kububase kulio gi mlemo ε, mlɔ mε tɔto ɔkifeke onugu ní kɔ ava a kɔzεna ni lipoe lε klo gi Ɔnoε Yebi ye aayo doni bekpo va mε ε.”

10 Le badɔkpasi ba bevi Yesu si, “Ege le loso Ɔsã no badɔbase ba bepani si linu si Eliya ye aatu kuba na a?”

11 Yesu ebu le onu si, “Eliya ye aatu kuba, ko akpe kidɔ kakaa likpo aple ε.

12 Pɔ mɛesi mlɔ si; Eliya aba kooko pɔ le banima bɔmɔ ye egyesi, le bebu i tu ye nɪ ba kupɛɛɔ onu i. Nite ke biawa Ɔnɔɛ Yebi ye fe nyɔnyɔɛ.

13 Niklɔ badɔkpasi ba benu le ese si Yohanes kuni yo ɔkpekpeɛ ye su azɛɛpani.

Yesu ayo ni ɔyasɔvi ɔto me gi Ɔfuɛfuɛ zimizi eze e

14 Agi Yesu nɪ ye badɔkpasi ba bedziba ɛtsani linɔkpi le e, onyime ɔto aba Yesu klɔ, le adɔ ye aklamasi na ava ni ye ketu ya a,

15 le apani si, “Ɔkaɛ, di mobinyimeɛ asigaga! Kukpakpanya kuli nɪ ye su u, gi izeegleɛ eku kifu nɪ kuni me e, nite si izɛɛmɔ ɔzia glegle.

16 Le loso magbani ye amani wo badɔkpasi ba, pɔ bɔtani ye kuyɔnɔ no ɔ.”

17 Le Yesu azɛ liboe le si, “mlɔ omono kizeze me kyrikyri bebi ba ya, kite xe kuvaziɲa kuma ni mlɔ awla na a? Le kɔzɛna ni lipoe woli i onu maaze ni mlɔ su du u? Le kɔna ni lipoe woli onu mazɛɛzi mlɔ eboe la na? Mlagbani onyimemi ye amani me nɪ ya!”

18 Le Yesu akpe ɔsã aki Ɔfuɛfuɛ zimizi no le edo nɪ onyimemi ye me kyɔɲ ko le onyimemi ye ayo nɪ lipoe le klɔ ava ε.

19 Le kede gi Yesu ni ye badɔkpasi ba bebu lidze e, bevi ye si, “Ege le loso blo ko ɔ kɔtani Ɔfuɛfuɛ zimizi no kukpikpini dono na a?”

20 Le Yesu ebu le me aki ba si, “Liba le me nite le ese linu si mlɔ kuziɲaa, kɔsre ε. Sugba mɛesi mlɔ si, atɛsi mlɔ kuziɲaa kwikeme ɲwisi odum ye libi le kine ε, mlaatani litoe le ya kuse si, ‘Kpavi to zɛdɔ ni kolɔ! ‘gi liaba le me ε; nite si kidido kɪtrasani mlɔ kubite ε.

21 Ɔfuɛfuɛ zimizi lo ya elu i, gani Aya kuxwaxwa ni onugu nyanya me ko mlatani lo kukpikpini dono o. Kidɔ dzedze kakaa elu kɪtratano ɔ.”

Yesu apani nɪ ye kutseo su dze ε

22 Agi badɔkpasi ba pɔ beɲpe likpo nɪ Galilea ε, Yesu asi ba si, “Bɪha Ɔnɔɛ Yebi ye kukpe awla ki banima

23 niteme si biaye ye; pɔ nɪ liwe tane we le ava ε, Aya aayo ni ye gi aadzi ligbã a.” Liki si badɔkpasi ba pɔ beze nɪ asigaga me ε.

Yesu atsa kusumu yo ligba le kagyɔa

24 Agi Yesu ni ye badɔkpasi ba beba Kapernaum i, Yerusalem lisɔligba le babɔgyɔ ba bevi Petro si, “Dani mlɔ ɔdɔbasɛɛ izɛtsa Yerusalem lisɔligba le kagyɔa na a?”

25 Lε Petro ebu le onu si, “Ee, izetsa a.” Lε gi Petro atrε ní kepea με ε, Yesu etu ye kuvi si, “Petro, kite wogyo liboe le odi i? Nyanwε izetsa kagyɔ ɔki kelea ya με bekusi ba na a? Kesea με bebi ba loo bababa ba na a?”

26 Lε Petro ebu le onu si, “Bababa bá bizetsa bibɔε υε klo ɔ.” Lε Yesu atrε le ava si, “Lipe! Kɔ libase si líma si kesea με bebi ba batsa kibo ɔ.

27 Pò tɔ kukíta ɔnɔnɔ ese e, trε ní limu ne kutu yɔ, tɔ kpe wɔ dadiwa ε. Likpaa tɔpu inε gi wɔabu i, yaka le onugu lo me. Wɔamɔ kibo gi kiana ki με ni wɔ lisumugba le kagyɔa ε. Kɔ ke zetsa με ní wɔ onu.”

Mateo 18

Yesu abase ɔnilie gi ye onu ovidi ye ní lifunu ne Kavaɔaa με ε

1 Ní lipoe le klo με ε, badɔkpasi ba beba Yesu klo, le bevi ye si, “Nyanwε onu ovidi ye ní lifunu ne Kavaɔaa με na a?”

2 Lε Yesu axwa ɔnuvɔ ɔtɔ amano le aki ye ɔlεε ní ba kusi yo e,

3 le apani si “Sugba sugba, xegi mlékyi ní mlɔ ina ne με edzì ñwisi banuvɔ kinε ε, mlátrati iku ní Aya ye Kavaɔaa με liweewe e.

4 Ɔno vidi ye ní Aya ye Kavaɔaa με ε, ye onu ɔnilie klo gi eple ni isu ya xe edzì ñwisi ɔnuvɔ lie ya kinε ε.

5 Lε ɔnilie gi aze banuvɔ ba ya elu ba με tole ní με linyi ne me e, με aze.

Aɔu με kukaka ki ɔnilie gi aaki si ɔnuts aabite liboe zimizi i

6 “Xegi ɔnuts aaki si banuvɔ ba ya gi bezi με ava εɛɔa biakyi kede kpe με ε, liape ɔki ɔnilie klo sano xe beka kuhɔ vidi ní ye ole lo xe beko ye εɔwia kpe ní axu la odzudzu klo ε.

7 Babaa ki kelea, le ese linu si bidɔ be klo gi biaki si banima biabite eboe zimizi na ε bilε. Lε linu si eboa la klo elu aaba la με lipoe kakaa. Pò babaa ki ɔnilie klo ava gi biaga ε!

8 Xe wɔ kawlakpɔa loo wɔ ɔkli aaki si wɔata kese e, tsa lo tuve. Liape ɔki wɔ si tiku ní ligbã moblo le me ni kawlakpɔ tiele, loo ɔkli tole sani si to iwla loo ikli tiua ize wo, pɔ tɔ bako wɔ aɔwia akpe ní kifumoni ye me e.

9 Lε xe wɔ kimbi ye kiaki si wɔata kese e, kpavi ke tuve. Liape ɔki wɔ si tiku ní ligbã moblo le me ni kimbi tile sano si to bimbi tuva bize wo pò tɔ bako wɔ aɔwia akpe ní kifumoni ye me e!

Yesu ebu abee ní ovesi gi εlila su u

10 “Mlakímɔ banuvɔ sisami ba ya si bénu kididɔ ɔ. Lε ese linu si ba baxwedze ba ε, bale Mɔka ni lifunu ne ye aɔu με lipoe kakaa.

11 Lε ese linu si Ɔnɔε Yebi ye e, kiba aba si yibu banama gi belila ε.

12 Mlegyo le edi si, ivesi alafa tole ile ní onyime ɔto awla a, le le me tole elila ε. Kɔ ɔtrayuro ivesi avi ɔgotole ni ɔgotole le ní siwa se ɔtaklo xe iipe lo klo gi elila na a?

13 Kikaka elu i, xegi amɔ lo ε, onyimee aamɔ isami glegle ní lo su sani ivesi avi ɔgotole ni ɔgotole le gi ílila su i.

14 Nite ke línu mlɔ ɔkaε ní lifunu ne kupere si banuvo sisami ba ya me ɔto ɔlila a.

Kilie gi biabite onemi ɔvaziŋa lie gi ata kese e

15 “Xe wonemi abite liboe zimizi amani wo su i, wo tètè tipɔni ye to bu le kubase ye ní mlɔ tiaua kusi. Xe enu kutu i, to mleku likpɔ.

16 Pò xegi ónu kutu i, gbani ɔno tole, tiaua pɔni isu ya ‘to ɔvatro oze ní wo awla ní liboe kakaa gi mlaapani su u ŋwisi kilie gi Aya liboe le libase kine ε.’

17 Le xegi óze ba liboe le e, ze ko wo liboe le ple ní ɔsoli ha lo aŋu me. Niteme si, xegi ónu kutu ki ɔhalo kye ε, ko ye kudeo kí ye to oze ɔki wo ŋwisi ɔbubite loo ɔtumonu kine ε.

Badɔkpasi ba beɔ kigagla si biatsi kude loo biaki kude ni eboe su

18 “Le mɛsi mlɔ pɔ si: xe mletsi kude eki kidito ní kesea ava ε, biatsi ke onu ní lifunu ne, le xe mleki kude ní kidito su ní kesea ava ε, biaki ke kude ní lifunu ne.

19 “Le me eɛpani ipɔno si, xegi mlɔ me bano tiaua mlaakpe mlɔ begyodi va likpɔ ní kido kakaa su ní kesea ava xe mleui ke e, mɔka ní lifunu ne aabite ke ɔki mlɔ.

20 Le niklo gi bano tiaua loo tiata biakpe likpɔ ní me linyi ne me e, male ní ba kusi.”

Abee Ní ɔnɔsumu ye gi ɔkɔkye ε ye su

21 Le Petro aba Yesu klo xe eui ye si, “ɔkaε, tase me ɔhane ɔvaziŋa aabite liboe zimizi mani me su xe maakɔ kye ye na a? Tegloele na a?”

22 Le Yesu ebu le onu si, “Owo, mápani si tegloele pò avitegloele ede tegloele,

23 le ese linu si lifunu ne kavanaa kale nite e: ɔvanga ɔto eze e; le liwe eto le ε, atro si ye aga kibɔe eboe la me ni ye banɔsumu ba.

24 Kilie gi ekpese ko e, le ye banɔsumu ba begbani ba me tole gi ado live kibo vidi ito ní ye ɔvanga su amano ní ye aŋu na me ε.

25 Pò gi kibo kize ní ɔnɔsumu ye awla xe ako tsa live ne gi ado onu i, le ɔvanga asi si badà ye ŋwisi ɔno dzidzi kine ε, ye nì yedze, ye bebi ba kɔpɔni kido kakaa elu gi kilie ye awla ε, to bako atsa live ne gi ado ε.

- 26 Lε ɔnɔsumu ye adɔ ye aklamasi na ava aki ɔvaŋae si “Maki wɔ litukpo, ple lito kese ki me; to maatsa liwe kakaa gi mado ni wɔ su i!”
- 27 Ye liboe le liga ɔvaŋae asigaga, nite si ako liwee ne gi adɔ ni ye su i, ako le akye ye, le ayuro ye ε.
- 28 “Pɔ gi onyimee ase ni ɔvaŋae aŋu me ε, atsani ye ɔhanuglɔ ɔnɔsumu dzedze ɔto gi adɔ kibo liwe sisami ito ko ni ye su i. Asoli ye ka, le evu ye ole lo apo ε. Le asi ye si, ‘Tsa liwe ne gi wɔdo me su ɔki me ε!’
- 29 Lε ye ɔhanuglɔ ɔnɔsumu ye adɔ ye aklamasi na ava, xe aki ye litukpo si i, ‘Ple lito kese ki me ε; maatsa liwee ne gi mado ε!’
- 30 “Pɔ ɔze le ɔki ye ε. Bonu i, aki bekre ye ligba kɔzena ni lipoe le klo gi aatsa liwe ne ɔki ye pɔ ε.
- 31 Agi banɔsumu dzedze ba bemɔ eboa la gi etre la va nite e, limi ba ava koŋ. Nite si betre ni ɔvaŋae klo, le besi ye liboe kakaa gi liba le me ε.
- 32 Liki si ɔvaŋae axwa ɔnɔsumu ye amani ye klo. Lε ateni ye si, ‘Wɔ ɔnɔsumu litukpo me gagla onete wonu. Makɔ wɔ aue na petee akye wɔ le ese linu si wɔki me litukpo si miko la kye wɔ,
- 33 wo gyeni wɔ ɔhanuglɔe asigaga kudi ŋwisi kilie gi medi wɔ kye asigaga la kine ε?’
- 34 Nite si ɔvaŋae amɔ kusuyevi nyani nyani, le aki bekre ye ligba to bawa ye nyɔnyɔe kɔkpeni lipoe le klo gi aatsa liwe kakaa gi adɔ ε.”
- 35 Lε Yesu agù ye liboe le si, “Nite dji mɔka ni lifunu ne aabite mlɔ me kakaa lie gi ɔko kye ye ɔhanuglɔ ɔvaziŋa dɔnɔ ni ye ɔna me ε.”

Mateo 19

Yesu abasi bidɔ ni onyime ni yedze ba ahanuglɔ ba kugbegbe su

- 1 Agi Yesu agù ye kupaniɔ ε, ase ni Galilea le atre ni Yudea kесе ni Yordan onipe lo kede e.
- 2 Anɔkpi uidi eku ni ye kude, le ayɔ ni ba ni niklo ε,
- 3 Farisianeatɔ beba ye klo le bepe si beɛpunu ye ni kuvi si, “Dani blo ɔsã no eki kude si wɔagbe wodze ni kude kakaa onu gi wɔpe na a?”
- 4 Lε Yesu ebu le onu si, “Kikla mlákla ni Aya liboe le me si ni okpese klo ε, Aya ebu ba onyime ni ɔdze na a?”
- 5 Lε Aya apani si, ‘le loso onyime aayuro ye ka ni yene to ye ni yedze biakpe likpo ɔ, le ba tiava biadzi kisugya tile na a.’
- 6 Lε loso bénu bano tiava to ɔ, pɔ kisugya tile. “nite si kidilie gi Aya akpe likpo ε, ɔnɔnɔ ɔki le ke me ε.”

7 Lε bevi Yesu si, “ege λε loso, Mose aki kude si onyime ɔki yedze kegbegbeplekpa to ɔkpe ye kude na a?”

8 Lε Yesu ebu le onu si, “Mose aki mlo kude si mlegbe mlo bedze ba λε ese linu si mlo batu ba me bali i gagla. Pò lize nite ní kelea okpese klo ɔ.

9 Abla dji, mæsi mlo si, xe onyime ɔto egbe yedze ni kude dzedze onu gi aní enyimeboe alo ε, xe agbani ɔdze dzedze e, ko onyimee lie klo alo ádzeboe e.”

10 Ye badɔkpasi ba besi ye si, “Xegi nite kudzegbanɔ kulε ni ɔdze ni onyime kusi i, kolo ɔ liape ɔsã no xegi wɔgbani ɔdze ε.”

11 Lε Yesu aze liboe le si, “Ani ɔno kakaa ye aanu liboe λε ya ese e, pò banama gi Aya aki kesenunu i, ba line.

12 Mlenu λε ese si, eboe glegle ale gi la loso onyime ótratani ɔdze kugbanɔ ɔ: benyimeato ε, bepo ba si bawo ɔdze mɔgbano ɔ; bato ε bano bebite ba nite; λε benyimeato fe bágbani badze kɔkpe Aya ye Kavaŋaa loso o. Onilie gi aatani le ese kunu i to ɔze λε.”

Yesu akrira banuvo ba

13 Banɔato begbani banuvo ba ε mani Yesu klo to ɔtro awla ní ba ava ni to ɔxwa Aya ní ba litukpo, pò ye badɔkpasi ba beteni banɔaklo ɔ.

14 Pò Yesu egbe liboe aki ba si, “Mlaki to banuvo ba baba mo klo; mlakítsi kude aki ba, λε ese linu si Aya ye Kavaŋaa ε, ba elu kanε kenu u.”

15 Lε atro awla ní ba ava a, λε ase.

Lilii gagla eki bexonete ba si beti eku ni Aya ye Kavaŋaa me

16 Lipoeto kede e, onyime ɔto eba Yesu klo λε eui ye si, “Ɔdɔbaseε, kido gbã woli lu lile si mibite xe maamo ligbã moblo le e?”

17 Lε ebú le onu si, Ege λε loso wɔevi me liboe ní kido gbã su u? Koŋu i, ɔno tole ko ɔle gi ye ape ε. Ga ní isã ne ava xe wɔpe si wutiku ní ligbã moblo le me e.”

18 Lε onyimee eui si, “Isã woli λε klo ɔ?” Yesu ebu le onu si, “Wukíye ɔno ɔ; wukílo enyimeboe ni ádzeboe; wukízuru; wukíse asia akpe ɔno awla a;

19 Bù woka ni wone; to dimeni wo ohanuglɔe njwisi wo tuto lo wo isu ya kinε ε.”

20 Lε onyimee ebu isu ya onu si, “Maga ní isãe ne klo pó ava. Ege kigo dze gi linu si mibite ε?”

21 Lε Yesu asi ye si, “Xe wɔpe si wuflo eki ligbã moblo le e, tre to zεeda wo bidɔ me petee ato ko kibɔe kí bepiplinete ba. Liaki si exo aaze ní wo awla ní lifunu ne; Ato wo pò ε, ga kuni me kude.”

22 Agi onyimemi ye enu liboe le e, ase ní asigaga me, λε ese linu si oxonete uidi onu u.

- 23 Lε Yesu asi ye badɔkpasi ba si, “Mεεtrɔ likla nί lε ava εki mlɔ si, liaze gagla ki bexonete ba si beti eku Aya ye Kavanɔaa mε.
- 24 Meedzini le epani si: liaze gagla ki oxonete si oti oku Aya ye Kavanɔaa mε sani si kposɔε ɔga trɔni ye liwu le me odo.”
- 25 Agi badɔkpasi ba benu liboe le e, ba inugu itse mɔmɔmɔ, lε bevi si, “Kɔ abla ε, nyanɔwe kɔɔ aamɔ kububu i?”
- 26 Lε Yesu edu aɔu na nί ba ava a, lε ebu le onu si, “Oɔo gbagbe ɔtratani ɔɔɔo kubu u, pɔ Aya kɔ ε, kidɔ kakaa kiatani ke mε kuba ki ye ε.”
- 27 Lε Petro ebu le edo si, “Dike, ɔka! kwiyrɔ kidɔ kakaa, lε kwikuni wɔ kude e. Ege kwiamɔ obu nί lε mε ε?”
- 28 Lε Yesu asi ba si, “Sugba mεsi mlɔ si, xe Oɔε Yebi ye aaze nί ye likusigbo le ava nί isami mε nί kele vuvu ya mε gi Aya aabite ε, kɔ mlɔ liɔfɔ ni tiaua ba gi mlale ni mε kude e, mlɔ fe mlaze nί ekusigbo ava, gi mlaaɔa kukusi nί Israel akpɔ liɔfɔ ni tiaua la ava a.
- 29 Lε ɔɔo kakaa gi ayurɔ kupe loo, beneminyime, loo benemidze, loo ɔka, loo one, loo bebi, loo inyɔɔ kɔkrε mε loso e, aamɔ be elu ede alafa kɔ sanɔ, lε Aya aaki ɔnie ligbā mobloe le e.
- 30 Pɔ bano glegle gi benu batɔpu i, biaze bagɔɔo, lε bano glegle gi benu bagɔɔo abla ε, biadzi batɔpu u.

Mateo 20

Livε tsatsa ki baxwεwa ba nί wain ye ɔnyrɔ mε

- 1 Yesu atre lε ava si “Aya ye Kavanɔaa kale nite e. Livle εto lε onyime ɔto edo atre gi azεεkɔ apaa benete tɔ bawa axwe aki ye ni ye wain ye ɔnyrɔ mε
- 2 Adime si ye atsa liwe le apaa ye kibɔε aki ba; lε atsisi ba nί ye wain ye ɔnyrɔ nɔ mε ε.
- 3 Edzi atre nί ablo ye mε nί ɔnyrɔ ɔgotole me, lε azεεmɔ benyimeato gi balεε kidido mɔbite ε.
- 4 Lε loso e, asi ba si, ‘Mlɔ fe mlazεwa axwe na nί mε wain ye ɔnyrɔ nɔ mε ε, ato maatsa livεε nε gi ligyeno e εki mlɔ ɔ.’
- 5 Lε betre nί ɔnyrɔ nɔ mε ε. Nite ke atsisi banoato nί ɔnyrɔ nɔ mε ε, nί inyɔ liɔfɔ ni tiua ani inyɔ tita mε dze.
- 6 Agi inyɔ titsu iha kusa ε, edzi atre nί ablo va ava dze lε azεεtsani benyime dzedzeato gi balεε ni niklo ɔ, lε eui ba si, ‘Ege lε loso mleezizi liwe zizi nε kidiido mɔbite na a?’
- 7 Lε bebu isu ya onu si, ‘Oɔɔo ɔki blo lixwεxwe ε.’ Lε asi ba si, ‘Lipe, nite kɔ mlɔ fe mlazεwa axwe na ni mε wain ye ɔnyrɔ mε ε.’

8 “Agi ɔlago lo inyo tiglo isã ε ɔnyɔ nɔ, onetee asi ye axwe na aua odidi ye si, ‘Xwa baxwea ba to tsa ba aue na ki ba. Kpese ni baxwea gogo ba aua zekona ni baxwea topu ba aua a.

9 Benyime ba klo gi betre ni axwe na me, ni inyo titsu le me e, betsa liwe le liwe ne eki ba me okakaa.

10 Le gi lina bano topu ba aua ε, begyo edi si ba liwe ne liakeme osano; po ba fe ε, liwe tile liwe ko betsa eki ba me okakaa.

11 Agi bezi ba kiboe ε, beku kutε me.

12 Ba liboe le linu si, ‘Benyime ba ya gi beba kudegba ε, ɔnyosasa tole ko bewa axwe na a; le blo ko o kwize kuweo me e, wa axwe na liwe zizi ne petee. Po liwe lide tile ko wotsa aki blo petee!’

13 Le ɔnyɔ nɔ onete ebu le onu ki ba me tole si, ‘Ta kutu, ɔviaa. Maba wo kura. Wotuto, wodime si, wawa liwe tile axwe ε ki liwe le liwe ne.

14 Le loso e, zi wo liwe ne to se. Me mapε si miki oxwea gogoe nite gi maki wo o.

15 Aloo mamɔ kude gi maabite kidilie gi mapε ni me otuto me kiboe na a? Ko ege le loso wozã kimbi ni me lipomepepe le su i?’ ”

16 Le Yesu agu ye liboe le si, “Le loso e, bano gogo ba biadzi batopu ba, le bano topu ba biadzi bano gogo o.”

Yesu apani ye kutseo su kutane ε

17 Agi Yesu azeemu atre ni Yerusalem i, ebu ye badokpasi liɔfo ni tiava ba kuka ni kudeo aua, le apani aki ba ε.

18 Asi ba si, “Mlata kutu! Kwimu itre ni Yerusalem. Niklo biako Onoe Yebi ye kukpe awla oki kusolio baka ba ni Osa no badobase ba. Biatsa kutsɛpia oki ye.

19 Ko beko ye kpe awla eki banama gi benu Yudane ε. Ba kye ε, biakpe ye kakpaa ko bekusi ye e; gogo ε, ko beku ye ni ose lo su i. Po liwe tane we le aua ε, Aya aayo ni ye ε doni beko ua me.”

Yakobo ni Yohanes ba onee eui kupono aki ye bebi tiava ba

20 Le Zebedeo yedze aba Yesu klo ni ye bebinyime tiava ba ε. Edu ye aklamasi na kesa aki ye, le eui si ope lipo me oki ye ε.

21 Yesu eui ye si, “Ege wape si mibite ki wo o?” Le ebu le onu si, “Kape ki me si, me bebinyime tiava ba ya ε, biaze ni wo kanja ni wo kabaa me xegi woku wo kavaɔaa me ε.”

22 Le Yesu ebu le onu aki bebinyime ba si, “Mlete kidilie gi mleeui i, mlaatani ozia no lidotu ile gi matratu i, kutu na?” Bebu le onu si, “Ee, kwiatano.”

23 Lε Yesu asi ba si, “Mlaatani me lidotu le kutu baa; Pò kigagla kíma ní me awla si mikyá onilie gi ye aaze ní me kaṇaa loo kabaa me ε. Banɔaklo gi Moka abla izekɔε le klo ako ε, ba ko biatani niklo kuze e.”

24 Agi badɔkpasi liɔfo gɔgɔ ba benu liboe le e, beṁɔ kusuyevi ní beneminyime tiava ba su.

25 Lε loso Yesu axwa badɔkpasi ba akpe likpo, le asi ba si, “Mlete si banama gi bizε ṇa banama gi bénu Yudanε ma ava ε, bizεṇa kuka ní ba ava, le ba onu bezeze ba ε, beṁɔ kigagla ní ba ava a.

26 Pò líma si lize ní mlo kusi nite e. Lε loso xe mlo me ɔto ape si yize ɔno uidi i, lile si oze ɔno sumu ɔki mlo bagogo ba;

27 Lε xe mlɔmε tole ape si yize ɔtopu i, lile si oze ṇwisi ɔno dzidzi kí mlo bagogo ba a.

28 Lile si mlabitε nite le ese linu si Ɔnoε Yebi ye óba si besumu ye e, bonu i, aba si to yisumu ato yiko ye ligbã ne εko εki bano glegle ba ligbã kuzεεε.”

Yesu ayo ni kuṇupo tuva

29 Agi Yesu ni ye badɔkpasi ba bezeε se ní Yerixo e linɔkpi uidi ito lize ni Yesu kude.

30 Lε benyime tiava gi beze kuṇupo e, beze ní kudeo su, le gi benu si Yesu azεεza ε, bekpese ozí kukpe si, “Ɔkaε Dawid ye lipo me obi ye, di blo asigaga.”

31 Linɔkpi le liteni ba le lisi ba si bago tsiɔqi. Pò, bekpε ozi gaglaa εsano dze si, “Ɔkaε Dawid ye lipo me obi ye e! Dí blo asigaga!”

32 Yesu aλεε, le axwa ba xe evi ba si, “Ege mλεεpe si mibite ki mlo ɔ?”

33 Bebu le onu si, “Ɔkaε, kwipe si kí to kumo!”

34 Yesu edi ba asigaga le agboni ba bimbi ue e; kyɔṇ klo ko e, ba bimbi ue bidra, le bekuni Yesu kude e.

Mateo 21

Yesu eti eku ní Yerusalem ṇwisi okusi kinε ε

1 Agi Yesu ni ye badɔkpasi ba beetiponi Yerusalem i, beba εna Betfage ní olif ye ise le ketokpaa su. Niklo Yesu akpe ye badɔkpasi tiava ní ɔto no ε.

2 Lε asi ba si, “Mlatre ní ɔmaa no klo gi ɔle mlo ɔto no me ε. Xegi mleku ko e, mlaamo tedzi ɔto gi bekpε ní ogbe no me ni Yebi ye. Mleble va to mlagbani va amani me.

3 Lε xegi onuto evi mlo liboeto ε, mlasi ye si, ‘Ɔkaε ye aziã va a,’ nite si aayuro ba ɔki mlo kyɔṇ.”

- 4 Liba le me nite ato Aya ye oboedople ye eboe la aba la me si:
- 5 “Mlasi Yerusalem oma vidi no me bezeze ba si, Mledi, mlo okusi ye atraba ni mlo klo! Epleni isu ya, le otini ni tedzi ni yebe ye aua.”
- 6 Nite si badokpasi tiava ba beze bite kilie gi Yesu asi ba e:
- 7 Begbani tedzi ye ni yebe ye manɔ, beko ba bidokpekpe ue eto ni ba aua le Yesu emu ato e.
- 8 Banɔ glegle ni linokpi le me bebu ba bidokpekpe ue eple ni kudeo me, le banɔto fe betsà kuwlakpasa eple ni kudeo me eki ye to oga e.
- 9 Anokpi ala gi eze ni Yesu oto no ni ye kedea bekpese osaye kukpe si, “Hosana ki Dawid ye lipo me obi ye! Aya okrira onilie gi atraba ni Okae ye linyine me! Biakpo Aya ni Lifunu ne ogyogyo klo ke!”
- 10 Agi Yesu eti eku Yerusalem i, oma no po ekpa ge. Le banima bevi si, “Nyanwe ilie ya lee e?”
- 11 Le linokpi le libu le onu si, “Ye onu Aya ye oboedople e Yesu gi adɔ ni Nazaret ni Galilea a.”

Yesu akpikpini badɔda ba ni kasolipea me

- 12 Yesu etiku ni Yerusalem Kasolipea me le akpikpini banama petee gi beeda bidɔ me ni banama gi beedzi bidɔ me ni niklo e. Ekyi banama gi beeyavi bibo ue ba ikplo ne ewe e, le eturu banama gi beeda akpakpo la ba egbo la eue e.
- 13 Le asi ba si, “Benwlimi kpe ni Aya ye liboe le me si Aya apani si, ‘Me Lisoligba le e, biaxwa le si, ligba gi biazesumu me ni le me e. ‘Po mle ko le ebite okpoko ki beze ba!’”
- 14 Kuɔupoo ni banama gi bavitani kuga e, beba ye klo ni Kasolipea me, le ayo ni ba e.
- 15 Kusolio baka ba ni Osa no badɔbase ba bemɔ kusuyevi gi bemɔ enugutseboe ala gi azeebite e, ni banuvo ba gi bezekpe ozi ni Kasolipea me si, “Hosana ki Dawid ye lipo me Obi ye e!”
- 16 Le loso bevi Yesu si, “Dani woenu eboa la gi banuvo ba ya beepani i?” Le Yesu ebu le onu si, “Ee menu.” “Mlavikla Aya liboe le ouidi si, ‘Mle base banuvo ba ni bebi ba si biaki kukpokpo liɔ gi kwiflo na a?’ ”
- 17 Le Yesu ase ni banima su ni Yerusalem lisoligba le me xe edo ni Yerusalem atre ni Betania oma no me, niklo azeefe.

Yesu exo ifi akpe ogbose lo

- 18 Agi Yesu edziitre Yerusalem keletitia livle le e, kuve kwizeeku ye.

19 Amo ogbose ní kedèpɛa ɛ atre ní lo su i, pɔ ómo lisebi tóto ni lo me sani awlakpa tsali. Ƙɛ asi ose lo si, “Wɔtrayo esebi liwewe to ɔ!” Kyɔn ƙlɔ ko e ogbose lo etse.

20 Agi badɔkpasi ba bɛmɔ te e, ba inugu etse. Ƙɛ bevi ye si, “Ƙite lize xe ogbose lo etse kpla te na a?”

21 Yesu ebu le onu si, “Matrɔ likla ɛ ava aki mlɔ si, xe mlɛziɲa a xe mlékeɟi i, mlaatani kidilie gi mabitɛ aki ogbose lo e, kubitɛ. Aní ɛ tete, pɔ mlaatani ketokpa lia ya kyɛ kuse si, ‘Ƙpavi to zɛɲwɪa isu ya akpe ní axu la me,’ ɛ lia ba ɛ me ɛ.

22 Xegi mlɛziɲa ɛ, kidɔ kakaɛɛ lie gi mlavi i xe mlɛxwa Aya ɛ, mlamo ƙɛ.”

Kuɔvi ní Yesu ye kigaglaɛ su

23 Yesu edzi aba Yerusalem Kasɔlɩpea me; ɛ gi azɛɛbase bidɔ me ɛ, kusɔlɩ baka ba ni bano tsitsi ba bɛba ye ƙlɔ ɛ bevi ye si, “Kigagla woli wɔmɔ xe wɔɛbitɛ eboa la ya elu u? Ƙɛ nyanwe aki wɔ kudeo?”

24 Yesu ebu le onu si, “Mavi mlo liboe tile ko, ɛ xe mlebu le onu i kí me ɛ, maasi mlo kigaglaɛ lie ƙlɔ gi kile me awla xe meko ɛbitɛ eboa la ya a.

25 Nifo Yohanes ye kigagle ki do gi ƙɛ azɛɛko akpe kuni yo aki banima: Aya ƙlɔ loo banima ƙlɔ na?” Ƙɛ bekpese eboe la ƙuɲwle ní ba atsali kusi si, “Liboe woli ɛ kwiapani i? Xe kwibu le onu si, ‘Doni Aya ko ɛ,’ aavi blo si, ‘Ko ege ɛ loso mlázi Yohanes kuni yo ɔkpeƙpe ava ɛɲa ɛ?’

26 Pɔ xe kwipani si, ‘Doni bano ko ɛ,’ kwise lifune kidilie gi banima biabitɛ ɛ, ɛ ese linu si ba petee bezi ɛ si Yohanes onu Aya ye oboedople.”

27 Ƙɛ loso e, bebu le onu ki Yesu si, “Kúte.” Ƙɛ asi ba si, “Ƙɛ ko me fe, mátrasi mlɔ, kigaglaɛ lie gi meko ɛbitɛ eboa la ya a.

Abee ní bebinyime tiava ba su

28 Yesu ebu abee si, “Abla ɛ kite mlegyo edi ni liboe ɛ ya su u? Onyime ɔto eze gi bebinyime tiava beze ni ye awla a. Adze otsitsi ye ƙlɔ ɛ asi ye si, ‘Mobi ye, tre to zɛɛwa axwe na ní wain ye onyɔ no me omono.’

29 Ebu le onu si, ‘Mápe si miwa axwe,’ pɔ ɛ kede e, ekyi ye kugyodi yo ɛ atre ɛ.

30 Ƙɛ yeƙa atre ní obinyime ulae ƙlɔ, ɛ asi ye nite me liboe le ké. Ebu le onu si, ‘yoo, mɔka maadze,’ pɔ ódze ɛ.

31 Ba tiava ɛ, bame owoli abite ní yeƙa ƙupɛpɛɔ ava na a?” Bebú le onu si, “Obinyime tsitsi ye.” Ƙɛ Yesu asi ba si, “Sugba, mesi mlɔ si: babɔgyɔ ba ni bawawadze ba betu ɔto eki mlɔ ɛ beti eku ní Aya ye Ƙavaɲaa me.

32 Lε ese linu si gi Yohanes kuni yo okpεkpεε aba mlε klε xe azaabase mlε kude gbā gi mlaga ε, mlāzi ye ava ηa; pε babogyo ba ni bawawadze ba bezi ye ava εηa. Lε gi mlemε nite fε ε, mlékyi mlε begyodi va xe mlazi ye ava ηa a.

Abee ní wain ɔnyɔ nɔ ava bedidi ba su

33 Yesu apani si, “Mlata kutu tε mlenu abee dzedze. Kese onete ɔtε eze, lε awà wain ɔnyɔ ɔ, akpε kuka aklà ni lɔ, lε etu lizokpo akí wain ye kukakà ε, lε awa ɔnyɔ nɔ bepepe ba ligba gyɔgyɔ εtε ε. Lε ahayi wain ye ɔnyɔ nɔ akí ɔnyɔ nɔ ava bedidi ba, lε atrε ní kude me e.

34 Agi lipoe le lina kí wain ye kugugu yo ε, akpε ye baxwεdze ba atsisi ye ɔnyɔ nɔ ava bedidi ba klε atε baze ye ɔgyɔ lɔ amani ye.

35 Lε ɔnyɔ nɔ ava bedidi ba bevu ye baxwεdze ba a, bekusi tole, beye ɔtε, lε besa ɔtε fε akla na ε.

36 Onyimee edzi akpε ye baxwεdze dzedze batε gi besre sani batɔpu ba, lε ɔnyɔ nɔ ava bedidi ba bε bitε ba nite me ke.

37 Gɔgɔε, atsisi yebinyime ní baklε. Maka lε ava si, ‘biakpε kubùbù yo ní mobi ye su.’

38 Pò gi ɔnyɔ nɔ ava bedidi ba bemε obinyime e, bεpani ni bahanuglε ba kusi si, ‘ɔnyɔ nɔ onetee Yebi ye ilie ya, ye atráηa ɔnyɔ nɔ. Mlaki tε kuye ye, atε kuzi ye ɔηa klε!’

39 Nite si bε vā ye gbli, bu ye dono ní wain ye ɔnyɔ nɔ mε ε, lε beye ye e.

40 Lε Yesu eui ba si, “Abla xe wain ye ɔnyɔ nɔ onetee aba ε, ege aabite ɔnyɔ nɔ bepepe ba na a?”

41 Lε bebu le onu si, Lε mε lidra si aaye benyime zimizi ba klε va, kε akε wain ye ɔnyɔ nɔ aki ɔnyɔ nɔ ava bedidi dzedze, gi bakε biakε ye ɔgyɔ lɔ mani ye xe wain ye ligúpo le lina ε.”

42 Yesu asi ba si, “Mlavíkla e vidi ní Aya ye liboe le me si, ‘Likla εne klε gi beglitε ba begbe si líma ní liboeboe me e, lε lidzi likla veve le koη ní la petee kusi. ɔkaε ye abite lε nite; linu liboe gi litu blo kugyo ɔ!’

43 “Lε loso mεesi mlε si, Aya ye Kavaηaa ε biazε ka ní mlε awla kε kí banama gi biayo esebi gbā na ε.”

44 “ɔnillε gi aagleve dε ní likla εle ya ava ε, avini kukpe kukpe. Pò xe likla ε le ya lia wɔli dε ɔnutε ava ε, liahε ye pliplipli.”

45 Agi Kusɔliε baka vidi ba ni Farisiane ma benu Yesu ye abee lie ε, betè si ba su azeegu kunugu yo,

46 lε loso bε pε si beevu ye. Pò bezese linɔkpi le, gi lizi lε si Yesu onu Aya ye oboedople ε.

Mateo 22

Abee ní lidzεgbanɔwe le su

- 1 Yesu egu kunugu yo aki ba dze ní abee ua me si,
- 2 Aya ye kavanɔaa kale ηwisi nite gi okusi ɔto eze e xe azεεgbani ɔdze aki yebinyime e. Le edu ɔdɔɔakplɔ aki banima a.
- 3 Akpe ye banɔsumu ba si baze si banɔxwaxwa ba to baba kudzεgbanɔɔ ɔdɔɔa klo, pò bádime ní le ava a.
- 4 Le loso akpe banɔsumu dzedze nì ole kí banɔxwaxwa ba si: ‘Me ɔdɔɔakplɔ nɔ ni kidɔ kakaa kiflɔ; meyé me egumenyime na nì ádze la gi eku kumu yo ε, le kidɔ kakaa kina a, mlaɔa ba ní kudzεgbanɔɔ liwe le me.’
- 5 Pò banɔxwaxwa ba báfuε ε, ba axwe na ɔza ko bezee di: bato bεtre ní ba inyɔ ne me, bato kye bεtre ní ba axwe na me,
- 6 Le bano ɔɔɔɔ ba bevu ye banɔsumu ba, bebu kinie eki ba le beye ba ε.
- 7 Isu iyevi okusi ye nyani nyani; niteme si akpe ye baguta ba le beze ye banɔye ba klo ɔ xe bekani ba ɔma nɔ ε.
- 8 Le axwa ye banɔsumu ba le asi ba si, ‘Me obi ye kudzεgbanɔɔ liwe le lina, pò banama gi maxwa ε bégyeno aki le ε.
- 9 Le loso e, mlatsani ɔma nɔ bede ua to mlaxwa banima kisresre lie ko gi mlamo ε amani kudzεgbanɔɔ liwe le me.
- 10 Niteme si banɔsumu ba bεtre ɔma nɔ enè na me ni bede ua ava, le bekpe banama gi bemɔ ε likpɔ, bagbã ni banyaninyani pó, niteme si, kudzεgbanɔɔ kepea keyi ni banɔxwaxwa ba.
- 11 Pò gi Okusi ye etiku to yidi bababa ba ε, amo onyime ɔto gi ókpe kudzεgbanɔɔ liwu le e.
- 12 Okusi ye evi ye si, ‘ɔvia, kite lize xe woti oku ní ya gi wókpe kudzεgbanɔɔ liwu na a?’ Pò onyimee óbu le onu u.
- 13 Le okusi ye asi ye banɔsumu ba si, ‘Mlanya ye ikli ni iwla, to mlako ye aɔwia kpe oɔwe no ní litumu ne me. Niklɔ kubemi ni ene kutàtà kwiaze.’ ”
- 14 Le Yesu agù ye liboe le si, “Bεxwa bano glegle pò basisamiato ko bebú ba me ε.”

Yesu apani ní igyo kutsatsa su

- 15 Lipoe to kede, Farisiane ma bese le bezεbite kunyanya to beko ε punu Yesu i vu gani bevi vi me.
- 16 Le bekpe ba badɔkpasi ba ni banoato gi bedɔ Herodes ye likpɔkpekpe le me ní Yesu klo ɔ, le bepani si, “Odobase ye, kwite si wónu ɔsia ne ε. Le wo

kudɔbase yɔ kuli ní Aya ye kudeo ava ní anukwareε me, wɔ́íkpe isu kunugu ní ɔno gbagbe ye begyodi ba su u, le ese linu si wɔko litoto le me eki ba ozeko

17 Si blo, kite wogyodi? Liyo kedu ní blo ɔsã no su si kutsa ɔgyo ɔki Roma bane ma ɔuaɲae loo kukí tsa na a?”

18 Pò gi Yesu kɔɔ, ete ba batrɔtrɔ nyani nyani va loso e, apani si, “Mlo bano aɲumεboebite ba! Ege le loso mlεpe si mlefekε me edi i?”

19 Mlabase me kibɔ ε lie klo gi bize ko etsa ɔgyo lo ε!” Agi beko kibɔε mani ye ε,

20 eui ba si, “Nyaɲwe aɲu me ni linyi be ya a?”

21 Bebu le onu si, “Kaisaro binε.” Le Yesu asi ba si, “Nite ko ε, mlako kidilie gi kinu Kaisaro kinie akí Kaisaro, to mlako Aya kinie akí Aya.”

22 Agi benu liboe le ya ε, litu ba kugyo, le beyuro ye xe bese ε.

Yesu apani ní bekpo va kuyɔɔ su

23 Ní liwe le klo ke ava ε, Zadukiane batɔ gi bizedo si bekpo va batrádzi ligbá to ε, beba Yesu klo ni kuúvi si

24 “Ɔɔɔbase ye, Mose asi blo si xe onyime ɔto agbani ɔdze pò bápo bebi xe etse e, lile si ye oneminyime ɔgbani ɔtrεtrε yedze to bapo bebi aki ye ɔtrεtrε.

25 Aba ε, beneminyime tiegloele beze ní blo kusi. Otsitsi ye agbani ɔdze pò ɔpo bebi xe etse e, le ayuro yedze aki yeneminyime e.

26 Nite ke liba le me eki yeneminyime ula ε ní ɔtane ava a, ridiqi kɔzena ogloele ava, ba tiegloele ba petee begbani ɔdzεε. Pò ɔtoto ɔpo obi xe etse e.

27 Gɔgɔ ε, ɔdzεε kyε etse.

28 Aba ní liwe le klo ava gi bekpo va biayo ε, ní bano tiegloele ba kusi bame owoli yedze ɔdzεε aaze? Gi ba pó begbani ye edi na a?”

29 Yesu ebu le onu aki ba si, “Mle ta kese koɲ! Le ese linu si mléte Aya ye liboe le loo Aya ye kigagla ε.

30 Le ese linu si xe bekpo va beyo xe bedzi ligbá ne ε, biaze ηwisi Aya ye baxwɛdze ba kinε ní lifunu ne le batrá gbani badze loo zeni benyime.

31 Ableke ní bekpo va kuyɔɔ su i, mlaúkla údi liboe le gi Aya asi mlo na a? Apani si,

32 ‘Me menu Aya akí Abraham, Aya akí Isak, ni Aya akí Yakob.’ Ye onu Aya akí bano gbagbe ba, aní kí bekpo va.”

33 Agi linɔkpi le linu liboe le e, ba inugu itse ní ye bidɔbasebase ue su.

Yesu abasi bidɔ ní ɔsaa no gi esa kedzi kuzε ε su

34 Agi Farisiane ma benu si Yesu amwa ene na akpe Zadukiane ma onu i, be kpe likpo,

- 35 Ɣe ba me tole, ɔsã no ɔɔɔbase ekeni edi si yipunu ye ni kuuvi.
- 36 Evi ye si, “Ɔɔɔbase ye, Ɔsã woli esa kedzi kuzɛ na a?”
- 37 Yesu ebu le onu si, ‘Lo wɔka Aya ni wɔ ɔna no pɔ, ni wɔ esobo la petee, ani wɔ begyodi va pɔ.’
- 38 Lo ya onu ɔtɔpu no gi esa kedzi kuzɛ ni isã ne kusi i.
- 39 Ɔula lo gi eyi lo o lo onu si: ‘Lo wɔ ɔhanuglɔe ηwisi wɔ ɔtuto wɔ isu ya.’
- 40 Mose ye Isã ne pɔ ni Aya ye beboedople ba ba bidɔbasebase ue be like ne le ya.”

Nyanɔwe Yebi onu Kristo ye

- 41 Agi Farisianɛato bekpɛ likpɔ ε, Yesu evi ba si,
- 42 “Kitɛ mlebu ni Kristo su u? Nyanɔwe Yebi onu u?” Bebu le onu si, “Dawid ye lipo me obi onu.”
- 43 Yesu evi ba si, “Kɔlɔ ege Ɣe loso Aya ye Ɔfuɛɛ no ɛki si Dawid ɔxwa ye si, ‘Ɔkaɛ’? Ɣe ese linu si Dawid apani si,
- 44 “Ɔka Aya asi me Ɔkaɛ si: ‘Ze niya ni me kaɔa me kɔkpɛ ni lipoe Ɣe klɔ gi makɔ wɔ ahwafianɛ ma kukpɛ ni wɔ kukliseo.’
- 45 Xe nite Dawid axwa ye si, ‘Ɔkaɛ’, kɔ kitɛ me Kristo aaze Dawid ye lipo me obi i?”
- 46 Ɔnɔnɔ ɔtani le onu kubu kɔ Yesu u, Ɣe ɔnɔnɔ liwe Ɣe klɔ ava kɔtsinɔ ε, ɔnɔnɔ ɔtani ye liboeboe kuvi tɔ ɔ.

Mateo 23

Yesu asi banima si bedi mumɔ ni Ɔsã no Badɔbase ba ni Farisianɛ ma su u

- 1 Ɣe ya kede e, Yesu apani aki anɔkpi la ni ye badɔkpasi ba si,
- 2 “Ɔsã no badɔbase ba ni Farisianɛ ma ba beki kigagle tɔ bebu Mose isã ne ese.
- 3 Ɣe loso e, lile si mlabitɛ kidɔ kakaa gi biasi mlɔ si mlabitɛ ε ava, tɔ mlezeni liboe kakaa gi biasi mlɔ si mlabitɛ kude e; pɔ mlakikpasi ba kiboebitɛ ε, Ɣe ese linu si bauɔga ni ba bidɔbasebase ue ava a.
- 4 Ba isã ne ese kubùbù yo kuzɛkɔ si banima bauɔtani Ɣe ava kuga a, gi bile ko ηwisi adɔtu nyipu u gi betɔ ba kinɛ ε. Pɔ bápɛ si bekpɛ ɔwla tɔ béfeke loo tɔ beɔni ba tɔ betu la a.
- 5 “Bizɛbitɛ liboe kakaa tɔ banima bamɔ ba. Mledi igɛmi ne gi beηwlimi Aya liboe le ni Ɣe ava a gi bizɛkɔ ε nya ba kutu yo, ni ba iwla Ɣe, tɔ mlevu aɔu ni kilie gi bikeme su i! Able mlevu aɔu dzɛ tɔ mledi kilie gi ba igɛmi ne idze ni ba ewu la su i!

6 Bedime ni izeko gyogyo le ní bidò me inaklo nì egbo gbã na ní Yudane ma itsaklo ɔ;

7 Bízere si ba pani ba nì kubùbù ní ene na me nì to baxwa ba si, ‘Ódòbase ye.’ Líma si baxwa mlo si.

8 “ ‘Ódòbase ye’ le ese linu si mlo pò ε, benemi ko mleni le ódòbase tole ko ɔle ní mlo awla.

9 Le mlakíxwa ɔɔɔ ní kесеа ава ya si, ‘Óka a’, le ese linu si Óka tole ko ɔle ní mlo awla ní lifunu ne.

10 Le loso mlakíki si baxwa mlo si, ‘Ónɔgbano’, le ese linu si mlo ɔnɔgbano tolee ko onu Kristo ye.

11 Lile si, ɔɔ vidi ye ní mlo kusi i, ye oze mlo ɔɔsumu ye.

12 ɔnilie gi aabitε isu ya ɔɔ vidi i, Aya aaple ni ye le ɔnilie gi aaple ni isu ya ε, Aya aamu ni ye.

Yesu ebu kusɔliɔ baka ba gi benu aɔu me beboebite ba lipɔ ɔ

13 “Litrazе gagla eki mlo ɔsã nɔ badòbase ba ni Farisiane ma! Mlo bano aɔu me beboebite ba! Mleda lifunu ne kavajaa opupo lo ekpe banima le mlo ɔtuto pò mlaúiti iku u, le mlaúiki si banama gi beekeni idi i kyε, si beti eku u!

14 “Litrazе gagla eki mlo ɔsã nɔ badòbase ba ni Farisiane ma bano aɔu me beboebite ba. Mletre ní batetre ba bedze ba klo si mlexeroni ba, pò ko ε, mlemeni ba ko mlezzi ba kudokpa ε. Ko le kede ko mlale ni banima aɔu na me, ko mlexerwa Aya lipoe gblamadza to mleko emeni ba. Mlo kutuhehe o ko kwianyani sano.

15 “Litrazе gagla eki mlo ɔsã nɔ badòbase ba ni Farisiane ma! Mlo bano aɔu me beboebite ba! Mledzi kaale ni kava to mleekyi ɔɔ, pò xe mlemɔ ɔɔ eki Aya ε, ko mlebite ye ɔɔ zimizi gi aasò ni kifumoni ye me sani mlo tuto lo ε!

16 “Litrazе gagla eki mlo kuɔupoo, gi mlexerbani banima ε! Mlexerbase si, ‘Xe ɔnuto aka kitamu ni Yerusalem Lisɔligba le ε, kitamu ye kinya ye; pò xe aka kitamu ni Yerusalem Lisɔligba le me sika ε, kolo kitamu ye kinya ye.’

17 Kuɔupo ni бага! Liwoli lisa eveve e, sika ye loo Yerusalem lisɔligba le gi le liki si sika ye su adra na a?

18 Mlexerbase dze si, ‘Xe ɔnuto aka kitamu ni ɔdɔpɔvisuɔ lo ε, ɔsã nɔ óvu ye e; pò xe aka kitamu ni bidò kɔkɔ ní ɔdɔpɔvisuɔ lo ава ε, kitamu ye kivu ye.’

19 Kite mlo bimbi ve bini te! Biwoli bísaε veve e, bidòkɔkɔ ve loo ɔdɔpɔvisuɔ lo gi lo eki bidòkɔkɔ ve su bidra na a?

20 Niteme si, xe ɔnuto aka kitamu nì ɔdɔpɔvisuɔ lo ε, aka kitamu ni ɔsuɔ lo ni kidò kakaa gi beki ní lo ава ε;

21 Ɣe xe aka kitamu ni Yerusalem Lisɔligba Ɣe ε, aka kitamu ye ni Ɣe ni Aya, gi ye ye ozeko ε;

22 Ɣe xe ɔnuto aka kitamu ni lifunu ne e, aka kitamu ni Aya ye likusigbo le ni Aya gi ye odi ní Ɣe ava ε.

23 “Litraze gagla eki mlo, Ɔsã no badɔbase ba ni Farisiane ma! Mlo bano anu me beboebite! Mlezeki Aya oni me bikpedo flafla doni mlo inyo ne me be kape lifoa, po mleyuro Ɔsã no bidɔbasebase ue be likenè njwisi, eboe me kutsatsa gbã, asigagadidi ni kuvaziŋa. Mlabite ní la ya ava po mlakiyuro agogo la a.

24 Kuŋupo banogbano ba! Mleyuro eboe nyipu nyipu na Ɣe mleeti eboe fiteete la xunyo ε!

25 “Litraze gagla eki mlo, ɔsã no badɔbase ba ni Farisiane ma! Mlo bano anu me beboebite ba! Mleplo mlo kupliwi yo ni kuzi yo kedea, po kome kwiyi ni bidɔ be klo gi mlezɛ ni kigagla ni kuŋazi i.

26 Wo Farisiane! kuŋupo! Plo kepliwia ni kezia me gbã, ko ka kedea kye kedra ε!

27 “Litraze gagla eki mlo, ɔsã no badɔbase ba ni Farisiane ma! Mlo bano anu me beboebite ba! Mlae njwisi idro Ɣe gi bedzà akalo ekɔ kine, gi iipedi ní oge no o po ni kime me ko ε, iyí ni bekpo ba axwa ni bidɔ fumufumu.

28 Niteme ké, ní oge no e, mlenwi kí ɔno kakaa si mlepè, po ní kime me ε, mleyi ni anu me kiboebite ni etukpo me gagla.

Yesu apani aple si Aya atráhe kutu i ki ɔsã no badɔbase ba ni Farisiane ma

29 “Litraze gagla eki mlo, ɔsã no badɔbase ba ni Farisiane ma! Mlo bano anu me beboebite ba, Mlewa Aya ye beboedople ba idro Ɣe, Ɣe mlélulo bano gbã ba idro Ɣe kye ε;

30 Ɣe mlesi isu ya si, atesi kwize blo baka ba lipoe le e, nya kúkpe inugu ni Aya ye beboedople ba kuyeye me.

31 Nite si mlezɛ Ɣe si mlo mlenu besoebi ba aki banama gi bá beye Aya ye beboedople ba a!

32 Kolo mlatre ní Ɣe ava, to mlagù eboa la gi mlo bakatsitsi ba bekpese e!

33 Mlo bagblaga va ni bagblaga bebi va! Kite mlegyo edi si mlaase ní lipɔ bubu le gi liakpe mlo ní kifumoni ye me na a?

34 Ɣe loso e, mlesi mlo si mlesi mlo Aya ye beboedople ba ni beboete ba ani badɔbase ba; mletraye báto, ku bato ni ise su, mlaŋi bato bisevi ni Yudane ma itsaklo, Ɣe mlakpikpini bato doni oma me kotsino oma me ε.

35 Gani Ɣe me ε, kutuhehe kí banogbã ba gi mleye e, kwiaba mlo ava, doni Abel dradra ye ava kɔzɛna ni Zakaria Baraxya yebinyime gi mleye ní Yerusalem lisɔligba Ɣe ni ɔdɔpɔvisuɔ lo kusi i ava.

36 Mɛɛsi mlɔ ní lɛ mɛ si: sugba ɛ, kutuhehe kí kunɔye uliɔ pɔ kwiba mlɔ abla bebi ba pɔ ava a!

Yesu ye kulɔlɔ ki Yerusalem

37 “Yerusalem, Yerusalem! Wɔ gi wòye Aya ye beboedople ba, xe wòsa Aya ye banɔkpekpe ba gi atsisí wɔ ɛ, akla na! Tase mape si mikpe wɔ bebi ba likpɔ, ɲwisi kilie gi ɔkukone lɔ izeewe lɔ bebi va ni siwlasasa se, pò wóki mɛ kude e!

38 Dike, Aya edo ní mlɔ lisɔligba lɛ mɛ, lɛ loso e lilɛ ki mlɔ pluplu.

39 Dɔnɔ abla kɔtsinɔ ɛ, mɛsi mlɔ si, mlatrámɔ mɛ tɔɔ kɔzɛna ni lipoe lɛ gi mlaapani si, ‘Aya ɔkrira ɔnilie gi atrába ní Ɔkaɛ linyi ne me e.’ ”

Mateo 24

Yesu apani ní Yerusalem Lisɔligba lɛ kuyavi yɔ su

1 Gi Yesu edo ní Yerusalem lisɔligba lɛ mɛ xe azaase ɛ, ye badɔkpasi ba beti i pɔni ye si tɔ odi ligba lɛ

2 Lɛ asi ba si, “Ee, pò mɛɛmɔ agba la ya petee e, mɛɛsi mlɔ si, sugba ɛ, akla ana petee biatsra la, lɛ litɔtɔ lítrawɔ ní litɔtɔ ava a.”

Yesu apani ní kunugu kpekpe ni keduyɔyɔ su

3 Lɛ kede agi Yesu odi ni olif ye ise le lito le ava ɛ, ye badɔkpasi ba beti apɔni ye, lɛ bevi ye si “Si blɔ lipoe lɛ gi eboa la petee aaba la mɛ ɛ. Lɛ kidilie gi kiabu wɔ kubabaa ni kelea lidu le kubase ɛ.”

4 Yesu ebu le onu si, “Mleze ní aɲu pleple mɛ, tɔ mlakíki ɔnɔnɔ omeni mlo.

5 Banɔ glegle biaba ní mɛ linyi ne me si, ba benu Kristo ye gi biameni banɔ glegle e.

6 Mlaanu bigu ve ni agutaboe la onu ní idzage ne, pò mledi lɛ ava si lifu likíku mlo, eboa la elu aaba la mɛ, pò kelea lidupoe le livína a.

7 Kese kiayɔ kedu ní kese su, lɛ kukusi kwiata kigū ni kukusi, kuve kwiado lɛ kese kiahwa ni iko glegle e.

8 Bɛya elue biaze ɲwisi kuyeyiyeyi ní kubipɔ mɛ.

9 Lɛ biabu mlo kɔ si tɔ behe kutu aki mlɔ nì tɔ beye mlo, lɛ kelea pɔ kiatrɔ mlɔ ahwafi kɔkpe mɛ loso o.

10 Ní lipoe lɛ klɔ mɛ ɛ, banɔ glegle biayurɔ ba kuziɲaa. Lɛ biatrɔ ba ahanuglɔ ba ahwafi, biabu ba ahanuglɔ ba kukɔ.

11 Niteme si asia na beboedople ba bianɲwi gi biameni banɔ glegle e.

12 Ɔkpe gi kuzimizi yo kwiasɛ onu i, banɔ glegle ba kunɔdimenɔɔ onu kwiayɔ.

13 Pò ɔnilie gi aale kɔzɛna ni lɛ ɔgù klɔ ɛ, Aya aabu ye.

14 Le Liboe Gbã ne ní Aya ye kavanãaa gi ketraba su i, biapani le klanɔ ní kelea me petee gi liaki kudeonu si ɔnɔ kakaa aanu le e, xe ableke kelea kia gu u.

Litugu ne ní Yerusalem Lisɔligba le me

15 Le loso e, “Mletramɔ, ‘Litugu ne ní Yerusalem Lisɔligba le me’ ηwisi kilie gi oboedopleε Daniel apani i. Litralεε ní ɔdradra klo.” ɔɔkɔla ye ovu aηu tɔ onu liboe le ya ese.

16 “Kɔlo ε, banama gi bali ní Yudea kesea me ε, bese atre ní eto la me.

17 Le ɔnilie klo gi ɔtini ye ligba le ava ε, ɔkizizi lipoe si yiple eku kepea me tɔ yizεεkɔ ye bidɔ me.

18 ɔnilie klo gi ɔle ní ye ɔnyɔ me ε, ɔkidzi itre kepea si yatεεkɔ ye ewu la a.

19 Liaze gagla εki bamɛdze ba nì bebi ne ba ní ewe ala klo mε!

20 Mleui Aya tɔ mlɔ kuseseo kukíɔ ní kublo lipoe le loo ní isu me liyɔwe le ava!

21 Le ese linu si kupepeo ní lipoe le klo me ε, kwianyani sani kulio gi kwiba edi i ɔni kelea me okpese klo kɔna ni omono e. Le kɔ elu kutrába liwewe tɔ ɔ.

22 Pɔ Aya atí ní ewe la ava kooko; xe ɔbite nite e, ɔnɔnɔ ɔtraze ligbã. Kɔkpe ye banɔxwaxwa ba, loso e Aya atráti ní ewe la ava.

23 “Niteme si, xe ɔnuto asi wɔ si, ‘Di, imɔ Kristo ye ní ya!’ loo imɔ ye ní kɔlo ε!’ wukíze ye ava ηa a.

24 Nite si basia ne ba gi biaba ní me linyi ne me si ba benu Kristo ye ni banama gi biayo ɔleε si benu beboedople; xe biabite enugutseboe ni eboe gi banɔ bãmɛdii tɔ beko emeni Aya ye banɔxwaxwa ba, xe liasonɔ ε.

25 Mlata kutu! Masi mlɔ xe ableke lipoe le liana a.

26 “Le loso e, xe banima biasi mlɔ si, ‘Dike, aηwi ní ɔyaya klo ε’ mlakídze niklo; loo xe bepani si, ‘Dike, ɔkpasi ligba ε le ya me ε!’ mlakízi le ava εεηa.

27 Le ese linu si, ɔnɔε Yebi ye e, aaba ηwisi dzeni kifububu ɔni kewetu ya gi kizεηwi ni keweku ya kinε ε.

28 “Niklo gi bidɔ tsetse ve bifini i, niklo opéte va bizεkpe likpɔ.

ɔnɔε Yebi ye ye kubabàa

29 “Kyɔη ní baxixa ba klo va kede e, liwo le liamɔni kuyi le kanɔa me kialɔsi, ɔdzidzi ye kye ɔtrakle tɔɔ, aηwi na aawoli, le Aya aasugu kidɔ kakaa ni lifunu ne.

30 Ni lipoe le klo me ε, ɔnɔε Yebi ye kubaba gyesi ye aηwi ní liwo le me; le banima pɔ ní kesea ava biabemi gi beɔmɔ ɔnɔε Yebi ye gi atrába ní lifunu ne aple la me ni kigagla ani kusudra glegle.

31 Nite si aatsisi Aya ye baxwɛdze ba ni kakuklui ole gagla ni kelea me akoto tene la pɔ aya, le bixogo ye banɔxwaxwa ba dɔni kelea me kapɛ tiele tsini ka kapɛ ula.

Kudɔkpasi dɔno nɔ ogbose lo su

32 Le Yesu apani si, “Mlaki to ogbose lo ɔbase mlo bidɔ, xe lo aya la ale wɔwɔ, xe ose lo ɛtuma ɛ, kɔlo mlete si kedzenilea keti pɔno.

33 Niteme ke xe mlɛɛmɔ eboa la gi ɛɛba la me ɛ, mlete si lipoe le lina, le lina kevunu ya a.

34 Mlapɛ anu si eboa la ya pɔ aaba la me, xe ableke banama gi bale ligbã ne abla ɛ biatse.

35 Lifunu ne ni kesea biaza, pɔ me eboe la atráza liwewe e.

Ɔnoɔ ote liwe le loo lipoe le gi Yesu aaba

36 “Ɔnoɔ ote, liwe le loo ɔnyɔsasa nɔ, Aya ye baxwɛdze ba nɔ lifunu ne loo Ɔnoɔ Yebi ye kyɛ béte e, Ɔka Aya tete ko ete.

37 Ɔnoɔ Yebi ye kubaba ɛ, kwiaze ko nɔwisi nite gi lize nɔ Noa lipoe le me e.

38 Kpɛ ɔto kí kuni yiyio e, banima bezeɲa, le bezeɲwe kyɛ, benyime ni badze bezeɲbani baglo ua, kɔzɛna nani liwe gɔgɔ le aya gi Noa emu eku nɔ onitsahu lo me e.

39 Pɔ bamɔ liboe le gi lizeba egyesi kɔzɛna nani lipoe le gi kuni yiyio kwiba egba ba ɛɛ nɔ ɛ. Nite ké litraze xe Ɔnoɔ Yebi ye aaba a.

40 Nɔ lipoe le klo me ɛ, benyime tiaua biazeɛwa axwe nɔ ɔnyɔ me, biasɛ ni tole, le ɔula ɛ, biayuro ye ɛ.

41 Le badze tiaua biaze nɔ lihɔkla ne aya a; biasɛ ni tole, pɔ ɔula ɛ, biayuro ye.

42 “Le loso e, mleze nɔ anu pleple me, le ese linu si mléte liwe le klo gi mlo Ɔkaɛ aaba a.

43 Xe kepea ɔkaɛ ete elesi la lipoe le klo gi oze ye aaba ɛ, wɔaka nɔ le aya si aaze ni anu, le ɔtraki kude xe oze ye aatiku nɔ ye kepea me ɛ.

44 Le loso e, mlo fe mlabla aple, le ese linu si Ɔnoɔ Yebi ye aaba nɔ ɔnyɔsasa lo klo aya gi mlauídi ye kudeo onu i.

Ɔnoɔsumu ye osumu nɔ kude gyɔgyɔ aya

45 “Nite kɔ ɛ, nyanɲwe onu ɔnoɔsumu gbã ni oboete e? Ye onu ɔnilie gi ye ɔkaɛ ako edu nɔ banɔsumu dzedze ba onu u, to aaki ba bá kiɲaɲaɛ ni lipoe le aya.

46 Liaku ɔnoɔsumu lie klo isami xe ye ɔkaɛ adziba tsani ye gi eedi kepea aya mumɔ ɛ!

47 Sugba mesi mlo si, ye ɔkaɛ aakɔ ɔnoɔsumu lie klo du nɔ ye bidɔ me petee onu.

- 48 Pò xe onu ɔnɔsumu nyani nyani i, aasi isu ya sì, ye ɔkae ótratsɔ odzi i,
 49 kɔ ekpese ye bahanuglɔ banɔsumu ba kukusi, le aaja kɔ aɲwe ni badanwemu ba ε.
 50 Xe ɔnɔsumu lie klɔ ye ɔkae aadzi i liwe le gi odi ye kudeo onu i, ní ɔnyɔsasa lo klɔ gi óte ava ε.
 51 Ye ɔkae aatsà ye kukpe kukpe le aaki si ye nì banɔ aɲu me beboebite ba biaze ní kakpá tiele me. Niklɔ aabemi xe aata ye ene na a.

Mateo 25

Abee ní Ɔnɔe Yebi ye ye kubabà su u

- 1 “Ní lipoe le klɔ me ε, lifunu ne kavaɲaa kiaze ɲwisi kilie gi idisami liɔfɔ iko le kani va a, xe itre si lezetsani onyime ɔto gi egbani ɔdze kinε ε.
 2 Bame tietsu beze kunukpadze, le tietsu gɔgɔ ba beze beboete e.
 3 Idisami kunukpadzeo kwikɔ le kani va pò kúvu kumu ipɔnɔ ɔ.
 4 Pò idisami beboete ba ε, bevu kumu ní kuveo me epɔni ba kani va.
 5 Ɔdzenyee ótsɔ kuba a, liki si sra si mu idisami ne, le iku sra me ε.
 6 “Elesi la tetsu i, ozi lo eyi si, ‘ɔdzenyee aba loo. Mledo aba tsani ye!’
 7 Le idisami liɔfɔ le inyime e, le imuni le kani va kuklekleo e.
 8 Le idisami kunukpadzeo kwisi beboete ba si, ‘Mlapɔli mlɔ kumu kuto aki blɔ ɔ; blɔ kani va bíha kuni.’
 9 Idisami beboete ba bebu le onu si ‘Owo!’ ‘kumu liɔ gi kuli ní blɔ awla ε, kútrana blɔ nì mlɔ ɔ. Le loso e, mlaze ebu aki isu ya ní kɔ badàdà ba klɔ ɔ.’
 10 Pò gi idisami kunukpadzeo kwitre ní kumu yɔ obu klɔ ε, ɔdzenyee aba eku, le idisami titsu i le gi ize kublabla me itiku ní ɔdze ɔgbano klɔ nì ɔdzenyee, le beda opupo lo e.
 11 Le kede e, idisami gɔgɔ le iba le ikla etsisi si ‘Ɔka, ɔka! Dra opupo lo ki blɔ ɔ!’
 12 Pò ɔdzenyee ebu le onu si mɛesi mlɔ si, méte mlɔ.”
 13 Le Yesu agù ye abee si le loso e, mleze ni aɲu le ese linu si mléte liwe le e loo ɔnyɔsasa nɔ ɔ, gi maadziba ε.

Yesu ebu abee ni banɔsumu tiata ba su

- 14 “Yesu atre ni ye abee ba ava si dze, lifunu ne kavaɲaa kiaze ɲwisi kilie gi onyime ɔto azεεεε atre ni kude me e xe axwa ye besumu bi va a, le ako ye bidɔ me akpe ni ba awla kinε ε.

- 15 Aki okakaa ní yé kutanɛɔ onu. Aki onɔ tole kibo ikotoku titsu, aki onɔ ula yé kibo ikotoku tiua, le aki odzedze kibo okotoku tole e. Le ase atre ní yé kudeo me e.
- 16 Niteme si, osumubi lie gi aze kibo ikotoku titsu le e, ako ye kibɔe akpe ní axwewawa me, le amo kibo ikotoku titsu atrɔ ɛ.
- 17 Nite ke osumubi lie gi aze kibo ikotoku tiua le ɛ abite, le ye kye amo kibo ikotoku tiua atrɔ ɛ.
- 18 Pò osumubi lie gi aze kibo okotoku tole lo e, ase le azeetu lizokpo le, le ekpo ye okae ye kibɔe ɛ.
- 19 “Lipoe gblamadzaɛto kede e, besumubi ba okae edzi niteme si eui ba kilie gi bewa kibɔe su axwe ɛ.
- 20 Osumubi lie klo gi aze kibo ikotoku titsu le e, ako kibo ikotoku titsu dzedze apono le ebu le me si, ‘Me okae, woki me kibo ikotoku titsu, Di titsu ile ya gi le mamɔ atrɔ ɛ.’
- 21 Le ye okae apani si, ‘Wɔbite mumɔ, wɔpe, wonu osumubi gbã, wodo anukware ni kibo sisami lie ya, madu wo ní eboe uidi onu. Ba to gamo isami ni me!’
- 22 Le osumubi lie klo gi aze kibo ikotoku tiua le kye ɛ, aba le apani si ‘Me okae, woko kibo ikotoku tiua kpe me awla, pò mamɔ ikotoku tiua aponi le ɛ.’
- 23 “Ye okae edo si ‘Wɔbite mumɔ, wonu osumubi gbã, wodo anukware ni kibo sisami lie ya. Madu wo ní eboe glegle onu. Ba to gamo isami ni me!’
- 24 “Le kede e osumubi lie klo gi aze kibo okotoku tole kye aba a, le apani si, ‘Oka mete si onɔ gagla wonu gi wole nwisi onɔ gi ize ko bidɔ edoni niklo gi okpe kidido ɛ, le wuzɛɛɛwle bidɔ gi binu wo bine ɛ.
- 25 Nite si mese lifu le mazeekpo wo kibo ɛ ni sise se me. Oka di imo wo kibɔe, zike ɛ.’
- 26 “Le okae apani si, ‘Wo ɛ, oflo ni litukpo me gagla osumubi wonu, ko wote si mizeebu bidɔ niklo gi makpe kidido ɛ, le mizeɛɛwle bidɔ ena ní niklo gi mehle kidido ɛ
- 27 Agi wote si nite male ɛ, ege le loso woko me kibɔe ozɛɛko okpe ní kibɔe obla klo ɔ, xe kiapo tro kime, xe ableke madzi na a.’
- 28 “ ‘Abla ɛ, mlazi kibo okotoku tole lo ní ye awla to mlako ke aki kibo ikotoku lifo le onete e.
- 29 Ono kakaa lie awla gi kido kile ɛ, biapono oki ye, to aamo sano; pò onilie awla gi kidido kima ɛ, kisisami lie gi kilie ye awla ɛ, biaze ke.
- 30 Osumubi oflo lie ya xunyo ɛ mlebu ye anwia kpe onwe no ní litumu ne me. Niklo aabemi xe aazeota ye ene na.’

Ɔnɔɛ Yebi ye aaxwa litsi ni ɔnɔ kakaa

- 31 “Xegi Ɔnɔɛ Yebi ye aba ni sikusi me ni ye baxwɛdɛ ba petee, aaze ní ye likusigbo le ava,
- 32 nite si kelea me banima petee biaxogo ba ni ye aɲu na me. Kɔ ale bame ní kupɛ tuva ɛ, ɲwisi kilie ko gi ovesi gbanɔ ye izeebu ivesi le lidze ni bamu va su kine ɛ.
- 33 Aadu banama gi bebite ní ye kupɛɛɔ ava ɛ, ni ye kaɲaa me, kɔ atsini bagɔɔ ba ni ye kaba me.
- 34 Kɔ Okusi ye asi ye kaɲaa me bezeze ba si, ‘Mlaba, mlɔ Mɔka akrira, mlagaze mlɔ ɔɲa klɔ ni kavaɲaa gi abla aple kimlɔ dɔni kelea likpese le e.
- 35 Gi kuɛɔ kwize kume e, mlɛki me kiɲaɲa, olile ezeku me le mlɛki me kuni; Meze ɔbaba le mlɛzi me kpɛ mlɔ kupeo me.
- 36 Meze ni liya le mlɛkpɛ kusa ní me su i; Mazɛɛnya le mledi me ava ɛ, gi meze ligba fe ɛ, mlɛba edi me.’
- 37 Nite si banama gi bebite Aya kupɛɛɔ ava a biabu le onu ki ye si, ‘Ɔkaɛ, lipoe woli kwimɔ wɔ gi kuɛ kwizeeku wo o xe kwiki wɔ kiɲaɲa a, loo olile ezeku wo o xe kwiki wɔ kuni na a?’
- 38 Le lipoe woli kwimɔ wɔ gi woze ɔbaba xe kwizi wɔ ɛkpɛ blɔ kupeo me e loo woze ni liya xe kwikpɛ kusa ni wɔ su u?
- 39 Le lipoe woli kwimɔ si wɔ isu me igɔ ɔ, loo woze ligba, xe kwiba edi wo o?’
- 40 Nite si Okusi ye aabu le onu si, ‘Mɛsi mlɔ anukwarɛ si, lipoe kakaa gi mlɛbite nite me eboa la elu ɛki me benemi ba ya me tole e gi ɔnɔnɔ ɔvibu i, me mlɛbite le ɛkɔ.’
- 41 “Kɔ asi banama gi bali ní ye kabãa me si, ‘Mlaseza ní me su, mlɔ Aya exo ifi le akpɛ. Mlazatre ní kifumoni ye gi bekpɛ ple kí Ozimizi ye ni ye bapɔnɔpɔnɔ ba me ɛ!
- 42 Kuɛ kwiku me pɔ mlɛda aɲu na mláki me kiɲaɲa a, olile eku me mláki me kuni i;
- 43 Meze ɔbaba pɔ mlazi me akpɛ mlɔ kupeo me e. Meze ni liya mlegbe mlákpɛ kusa me su u. Gi mazɛɛnya ɛ xe meze ligba kye ɛ, mláko litɔɔ ní le me aki me ɛ.’
- 44 Kɔ banima bebu le onu ki ye si, ‘Ɔkaɛ, lipoe woli koɲ kwimɔ wɔ gi kuɛ kwiku wo, loo olile ezeku wo, loo woze ɔbaba, woze ni liya, wɔ isu ya me igɔ ɔ, loo woze ní ligba xe kwikyí kede kpɛ wɔ na a?’
- 45 Niteme si Okusi ye aasi ba si, ‘Mɛsi mlɔ si, lipoe kakaa ɛ le gi mlegbe xe mlapɔni me benemi ba ya gi ɔnɔnɔ ɔvibu i, me mlapɔnɔ.’

46 “Le loso biatsisi ba ní kutuhehe moblomoblo me e. Kò bɛtsisi banama gi bebite ni Aya ye kupereɔ ava a, ní ligbã moblo le me e.”

Mateo 26

Banɔtsitsi ba bebite kutrɔtrɔ si biaye Yesu

- 1 Agi Yesu agù ye bidɔbasebase bɛ ya petee e, asi ye badɔkpasi ba si;
- 2 “Dwisi kilie gi mlete ple kinɛ ɛ, betrãŋa kutseo lidɔzawe le ní ewe tava kede. Lipoe le klo me biako Onɔe Yebi ye kpe awla tɔ beku ye ní ose lo su.”
- 3 Nite me si kusumu yo baka ba ni banɔtsitsi ba bɛtsa ní Kayafa gi ye onu kusumu yo ɔka vidi ye ye kepea me ɛ,
- 4 le bebite batrɔtrɔ níklo si biavu Yesu ní kikpokpo me tɔ biaye ye.
- 5 Pò bɛpani si “lima si kwiabite le ní liwenãŋa le me” “xe anite e banima biayo kedu.”

Ɔdze ɔto asra kumu akí Yesu ní Betania

- 6 Yesu eze ní Betania ní onyime ɔto gi bizɛxwa si, Simon gi anya kunya kyikyí yo kepea me.
- 7 Gi azɛɛŋa bidɔ me ɛ, ɔdze ɔto aba ye klo gi evu alabasta keve gi kame kumu flafla a gi kwizi kedzi i, kwize; le ɔdze ekyi kumu yo abali ye litukpo le.
- 8 Yesu ye badɔkpasi ba beyevi isu gi bɛmɔ nite e, le bevi si “Ege le loso ezizi kumu yo nite e?”
- 9 “Nya biatani kumu liɔ kudà kedzi vidi gi biako kibɔɛ ɔki bepiplinete ba xe e!”
- 10 Yesu ete liboe le gi bɛze pani, le evi ba si, “Ege kunugu mlɛkpe ɔdze lie ya,? Kido gbã gi ki gyeno e, ke abite aki me.
- 11 Bepiplinete ba bali mlɔ kusi liwe kakaa, pò mátraze mlɔ su lipoe kakaa.
- 12 Kumu yo gi abali me ava te e kò ako abla me kisugyae aki me kuviveo.
- 13 Sugba mesi mlɔ si ɔkò kakaa gi biapani Aya liboe le ni kelea me ɛ, biapani ní kidilie gi ɔdze lie abite su tɔ biako le ple aŋu ni ye ava a.”

Yuda aze kibɔ sɔ tɔ yibu Yesu i kò

- 14 Le kede e, Yesu ye badɔkpasi liɔfɔ ni tiava ba bame tole gi ye bizɛxwa si Yuda Iskariot i, atre ní kusumu yo baka ba klo
- 15 le evi ba si, “Xe gi mebu Yesu ako kimlo ɛ, ege mlaki me ɛ?” Le bekla kibɔ pititi ye avitata kò eki ye.
- 16 Dɔni lipoe le klo ava ɛ, Yuda azaape kudeonu gi ako Yesu kukpe awla ki ba ɛ.

Yesu aŋa Kutseo Lidɔzawe le bidɔ me nì ye Badɔkpasi ba

- 17 Ni Akla mɔnyasi na liwe tɔpu ne aua ε, badɔkpasi ba beba Yesu klo le bevi ye si, “Nifo wɔpe si kululo ple ki kutse lidɔzawe le bidɔŋaŋa ue kɪ wo na a?”
- 18 Le asi ba si, “Mlatre nɪ onyime ɔto klo nɪ ɔma uidi no me, to mlasi ye si; ‘Odobase ye apani si, Me ɔnyɔsasa no ɛna; me ni me badɔkpasi ba kwiaŋa Kutse lidɔzawe le bidɔŋaŋa ue nɪ wɔ kepea me ε.’ ”
- 19 Le badɔkpasi ba bebite ŋwisi kilie gi Yesu asi ba kine ε, le bebla Kutseo lidɔzawe le bidɔŋaŋa ue ple ε.
- 20 Gi kulago kwina ε Yesu ni ye badɔkpasi lifo ni tiaua ba beple eze nɪ kezia ese e.
- 21 Gi bezɛŋa bidɔ me ε, Yesu apani si “mesi mlo anukwareε si, mlo me tole atrakpe me awla.”
- 22 Liki si ye badɔkpasi ba bepisa, le bekpese ye kuvi tole tole si, “Okaε, maka si anɪ me wɛεε ε?”
- 23 Le Yesu ebu le onu si, “Mlo me lie gi ekpe awla kezia me ni me ε, ye atrabu me ko.
- 24 Onɔe Yebi ye atratse ŋwisi kilie gi Aya liboe le lipani i kine ε. Pɔ lɪaze gagla ki onilie klo gi aabu Onɔe Yebi ye kuko ε. Xegi baxa onilie klo apo kura ε, liape ki ye sano ɔ!”
- 25 Le Yuda gi ye atrakpe ye awla ε, evi ye si, “Odobase ye, dani anɪ me ε?” Le Yesu ebu le onu si, “Wɔ wɛpani nite.”
- 26 Agi bezɛɛŋa bidɔ me ε, Yesu ako liklã ne, le edo Aya dase e, xe ayavi le ε. Le ako le aki ye badɔkpasi ba ε, le asi ba si, “Mlaze atà; le linu me kisugyaε.”
- 27 Le kede e, ako kaŋwɛplivɪa le edo dase e nɪ ka aua xe, ako ka aki ba si, “Mlo pɔ mlanwe nɪ ka onu.”
- 28 “Be ya binu me ika le gi beko e du kunyanya vuvu yo nɪ Aya ni ye banima kusi, me ika le gi bebali nɪ bano glegle ba eboe zimizi na kukokyε litukpo o.
- 29 Mesi mlo si, Mátɔŋwe wain lie toɔ kozena nɪ liwe le gi maanwe wain ye dze nɪ mlo nɪ Moka Kavanɔa me ε.”
- 30 Le gi beza ɔdzi tole e, bedo etre nɪ Olif ye ise le ketokpa aua a.

Yesu edo aple si Petro aanada ye

- 31 Le Yesu apani asi ba si, “Omono elesi ala ya ε, mlo pɔ mlaase yuro me ε, le ese linu si Aya liboe le lipani si: “ ‘Aya aaye ovesi gbanɔε, ko ivesi le isehle e.’ ”
- 32 “Pɔ xegi mayɔ ádo nɪ bekpɔ va me ε, maaku mlo ɔto tre nɪ Galilea.”
- 33 Le Petro ebu le onu aki Yesu si, “Xe banima pɔ bese yuro wo kura kyε ε, mátradzi kede nɪ wo su liwewe e!”

34 Yesu asi Petro si, “Sugba ε, katsaa gi ɔkuko lo si loeme elesi la ε, wɔanada tatá si wote me.”

35 Lε Petro ebu le onu si, “Xe liaze si beye me aponi wɔ kyε ε, mátranada si mete wo!” Lε badɔkpasi gɔgɔ ba kyε bεpani nite ke e.

Yesu axwa Aya ní Getsemane

36 Lε Yesu ni ye badɔkpasi ba bεtre ní ɔkuto gi bizεxwa si Getsemane e, lε asi ba si, “Mleze ní ya tɔ mitre ní ɔto nɔ kɔb tɔ mizεεxwa Aya.”

37 Agba ni Petro ni Zebedeo ye bebinyime tiaua ba evu. Enu kuyeyiyeyi lε isu ikpese ye asigaga la kuga ε,

38 lε asi ba si, “mε esobo la εxixa gbεgbε nite si míhatse. Mleze nì aɲu nì mε ní ya.”

39 Agi atre ni ɔto nɔ tavε ε, adɔ nì ye aɲu na mε ní kεsea. Lε aki Aya litukpo si, “Mɔka, xe liapε ε, tɔ ti ɔzia nɔ kaɲwεplivua lia ní mε ava! Pò aní kilie gi mapε pò bite ní wɔ kupεpεo onu u.”

40 Lε gi edzi aba ní badɔkpasi tiata ba klo ε, amɔ si bεdɔ sra, lε eui Petro si “kɔ mlɔ tiata mlatrátani aɲu kuze ni mε ɔnyɔsasa tole kpoo na a?”

41 Mlezè ni aɲu tɔ mlaxwa Aya tɔ mlakíku ní kufekedi me. Nya ɔfufufe nɔ εedime xe e pò kisugyae kibotso o.”

42 Yesu azεεxwa Aya kuula si, “Mɔka, xe lítrasɔnɔ si wɔati ɔzia nɔ keplivua ní mε ava a, sani si maɲwε ka ε, lε kɔ ε bite ní wɔ kupεpεo ava a.”

43 Gi Yesu edzi aba ε, amɔ si badɔkpasi ba bεdɔ sra dzε; bátani ba bimbi ue kudra.

44 Dze ε, Yesu ayuro ba, lε ase atre xe azεεxwa Aya kutane nì eboa la klo ke e.

45 Lε edzi atre ní badɔkpasi ba klo ε, xe eui ba si “Sra sε ko mlafini idɔ xe mleyɔ isu ya mε na a? Mledi ɔnyɔsasa nɔ εna! Betra bu ɔnɔε Yebi ye kpe awla eki banɔ zimizi ba.

46 Mlayɔ! Mlaki tɔ kuse! Imɔ ɔnilie gi eebu me kɔ ε.”

Kusɔliɔ baka ba bevu Yesu

47 Agi Yesu aze gu kunugu yo e, Yuda, badɔkpasi liɔfɔ ni tiaua ba mε tole e, aba eku ni ba kusi i. Linɔkpi uidi itɔ gi kusumu yo baka ba ni banɔtsitsi ba bεkpe ε, xe livu ihe piɔpiɔ va ni kusekpeo, lize ni ye kude e.

48 Yuda gi ye εkpe Yesu awla ε, abite kutrɔtrɔ ni linɔkpi le si; “ɔnilie gi ye lidzo lε maamu i, ye onu ɔnilie gi mlepε ε, mlevu ye!”

49 Lε Yuda eti aponi Yesu kyɔɲ, lε apani ye si, “Kusuyɔ ki wɔ, ɔdɔbase ye.” Lε amu ye lidzo lε ε.

- 50 Lε Yesu ebu le onu si, “Kɔsi ni lε su, ɔvia!” Lε linɔkpi le liga xe liba evu Yesu gagla ε.
- 51 Banama gi beze nì Yesu kude e, bame tole etso ye ihe piɔpiɔ ye lε ati kusumu yo ɔka uidi ye ye ɔnɔdzidzi ye ye kutukpa ε.
- 52 Lε Yesu asi ɔɔkɔpasi lie klɔ si, “Dzini wɔ ihe piɔpiɔ ye kpe ní ye ozeklɔ,” “Banama petee gi bizeetso ihe ε, biatse ní ihe onu.
- 53 Kite wóte si maatani kupɔnɔ kuvi dɔni mɔka awla gi aatsisi ye baxwedze baguta sani ahakɔ liɔfo ni tava na a?
- 54 Pò xe mabite nite e, kɔ kite liboe lε gi beɣwlimi ple ni Aya liboe le me e liaba lε me?”
- 55 Lε Yesu apani aki linɔkpi le si, “Liziã si mlaba nì ihe piɔpiɔ ua nì kusekpeo si mlévu me ηwisi ɔnɔ zimizi gi ayo kedu u, xe ɔvíbite ni isã ne ava kinε na a? Mazεεbase bidɔ ní Yerusalem lisɔligba lε me, liwe kakaa pò mlevu me e.
- 56 Pò eboa la pó eba la me to eboa la gi Aya ye beboedople ba beɣwlimi ple ní Aya liboe le me e, aba la me.” Lε badɔkɔpasi ba petee bese e, xe bεε ye su i.

Yudane ma betsixwa ba bεxwa litsi ni Yesu

- 57 Banama gi bevu Yesu i, betsini ye ní Kayafa gi onu Kusumu yo ɔka uidi ye kepea me, níklɔ ɔsã nɔ badɔbase ba nì banɔtsitsi ba betsa.
- 58 Petro fe eze ní ba kedea ke. Agà ridiqi eti eku ní kusumu yo ɔkaε kepea me. Eze kesea ní kepea me kɔpɔni kepea bepepe ba to yimɔ kilie gi eboe la aatre ε.
- 59 Kusumu yo baka ba ni Yudane ma betsixwa ba petee bepe asia to beko εbu Yesu lipɔ ato biaye ye;
- 60 pò bátani litɔto kumɔ ɔ, linyaze lε me si, banɔ glegle bedo beba ɔto nɔ lε bεε asia na εkpe ye awla a, gɔgɔε benyime tiaua bedo beba ɔto nɔ,
- 61 lε bepani si, “Onyime lie ya apani si, ‘Maatani Aya ye lisɔligba lε kuyavi lε ní ewe tata me ε, maadzini lε kuwa.’ ”
- 62 Kusumu yo ɔka uidi ye ayo alee, lε evi Yesu si, “Kunububu kutɔto kúma ní wɔ awla gi wɔako ki liboe lε gi beko ni wɔ su na a?”
- 63 Pò Yesu ɔfuε, nì ye ε. Kusumu yo ɔka uidi ye asi Yesu dze si “Maka kitamu akí wɔ ní Aya linyi ne me, si blɔ xe wɔ wonu Kristo ye gi onu Aya Yebi ye e?”
- 64 Lε Yesu ebu le onu akí ye si, “lilε ní lε me kilie gi wɔpani i.” Pò mesi mlɔ si: Lipoe le litrába gi mlεtramɔ ɔnɔε Yebi ye gi odi i ní Aya kigagla ε petee onetee ye kanjwla me ε, xe atrába dɔni lifunu ne ní aple la me ε.

65 Lε kusumu yo Ɔka vidi ye akyì ye ɔtuto ye liwu le to yiko εbase ye kusuyevio, lε apani si, “Libusioboe! kúdzi uzia ɔno gi eze liboe le katsalia too. Mlenu ye libusioboe le gi apani i.

66 Lε evi ba si, ege kinu mlɔ begyodi va ε?” Bebu le onu si “Aɲa lipɔ lε loso e egyeni ni kutse.”

67 Banɔato bεtsí sita sε kpe Yesu aɲu na mε, batɔ bekusi ye xe batɔ kye bebɔ ye isumu ne e

68 lε bεsi ye si, “Do liboe plε ki blo Kristo! Nyaɲwe asa wo bidɔ mε na a?”

Petro Anada si yéte Yesu

69 Lε gi Petro eze ní kusumu yo ɔka vidi ye ye kepea kuka mε ε, ɔdze osumubi ɔto eti aponi Petro lε asi ye si, “Wɔfe woze ni Yesu Galilea ɔne kude.”

70 Pò Petro anada ní ba petee aɲu na mε si, “Méte liboe lε su gi wɔɛpani i.”

71 Lε edo atre ní kepea kevunu ya, níklɔ ɔnɔsumu ɔdisami dzedze emɔ ye lε esi banɔaklɔ gi beze níklɔ si i, “onyime lie eze ni Yesu gi ádo Nazaret kude e.”

72 Petro anada dze si, “Maka kitamu si méte onyime lie klɔ!”

73 Lidze xe banama a gi bεlεε niklɔ va ε, bεsi Petro si, “Lilε lε mε si bame tole wɔfe wonu, wo kipanιε kibu wo εkɔ!”

74 Petro apani dze si, Maka kitamu si sugba mεεε! Aya ohe kutu kí mε faã xe lima lε mε ε! “Méte onyime lie klɔ ɔ!” Ní lipoe lε klɔ mε dji i, ɔkuko lo eme e.

75 Lε Petro aple aɲu ní liboe lε klɔ gi Yesu asi ye ava a si: “Xe ableke ɔkuko lo aame e, wɔanada tatá si wote me.” Edo lε aze bemi tiitiiti i.

Mateo 27

Yudanε ma betsixwa ba bεtsini Yesu ní Pilato klɔ

1 Keletitia livlε lε fififi ì, kusumu yo baka ba nì banɔtsitsi ba bεnya si biaye Yesu.

2 Bεkpe ye bibɔ lε bεgbani ye tsini Pilato gi ye onu Roma ɔne kesea ava odidi ye klɔ ɔ.

Kilιε gi Yuda etse e

3 Agi Yuda a, gi ye ebu Yesu akɔ, enu si bεtsa kutse pia eki Yesu i, ekyi ɔna mε lε edzini klosalo, kibɔ pititi avitata la atsini kusumu yo baka ba nì banɔtsitsi ba ε.

4 Lε apani si i, “Mabitε liboe zimizi gi makɔ onyime e gi óɲa lipɔ ε akpe awla kí kutse.” Lε bebu le onu kí ye si i, “Kitε líyi blo e? Wo liboe linu!”

5 Lε Yuda aɲwia kibɔε aple ní Yerusalem lisoligba lε mε lε ase xe azεεkpe isu ya lihuvi i.

- 6 Lε kusumu yo baka uidi ba betá kibɔe lε bepani si i, “Ika kibɔ ke ya, liyo kedu ní blɔ isā ne su si kukɔ ke kpe ní bidɔgyɔgyɔ ve kepimia me.”
- 7 Bεbite kugyodi lε beko ke zeedzi ɔdɔɔ ye kesea to biazevive bababa ba.
- 8 Lε loso bizexwa kesea lia klo si ika kese kɔkpe ni omono o.
- 9 Niteme si liboe lε klo gi Aya apani i agani oboedople Yeremya ava liba lε me si, “Beko kibɔ pititi avitata la gi Israelbane ma bedime si biatsa ní ye litukpo e,
- 10 beko ke edzi ɔdɔɔe kesea ηwisi kilie gi ɔkae aki me ɔsā no kine ε.”

Pilato evi Yesu bevi

- 11 Yesu alee ní Roma ɔne kesea ɔvadi ye aηu me, lε evi Yesu si, “Wo wonu Yudane ma okusi ye na a?” Yesu ebu le onu aki ye si, “Nite wɔpani.”
- 12 Pɔ gi kusumu yo baka ba ni banɔtsitsi ba beko eboe la ní ye su i, ɔbu litɔto onu u.
- 13 Lε gi Pilato evi Yesu si i, “Wouinu eboe ala gi beko ní wɔsu na a?”
- 14 Pɔ Yesu obu liboeboe onu tɔ gi lítu kesea ɔvadi ye kugyo ɔ.

Pilato atsa kutsépiá akí Yesu

- 15 Ni Kutseo lidɔzawe kakaa ava ε, Roma ɔne kesea ɔvadi ye izeyuro ɔno tole gi bekre ligba ε, eki linɔkpi le xegi livi ye e.
- 16 Ní lipoe lε klo me ε, ɔka ɔto gi bete mɔmɔmɔ si eze ɔno zimizi i, gi bezexwa si Baraba ε, eze ligba.
- 17 Lε loso gi linɔkpi le likpe likpɔ ε, Pilato evi ba si, “Bame owoli mlɛpe si miyuro kí mlɔ na a? Baraba loo Yesu gi onu Kristo ye na a?”
- 18 Pilato etè mɔmɔmɔ si Yudane ma baka ba ε, beko Yesu i mani ye lε ese linu si beko kaηuza ni ye.
- 19 Agi Pilato eze ní litsixwagbo le ava ε, yedze atsisi ye ole si, “Wukibite kidido ni onyime lie klo ɔ, gi ɔta kese e. Lε ese linu si mamɔ ɔzia glegle omono kelea petee kɔkpe kulila gi maza elesi la ní ye su i.”
- 20 Kusumu yo baka ba ni banɔtsitsi ba beliovi linɔkpi le to livi Pilato to ɔyuro Baraba ɔki ba to beye Yesu boηu.
- 21 Lε Roma ɔne kesea ɔvadi ye evi linɔkpi le si, “Ní bano tiava ba ya kusi i, ba me owoli mlɛpe si miyuro kí mlɔ na a?” bebu le onu si, “Baraba!”
- 22 Lε Pilato evi ba si, “Kɔlɔ ε, ege, mlɛpe si míbite ni Yesu gi onu Kristo ye na a?” Lε ba pɔ bebu le onu si, “Kú ye ní ose lo su!”
- 23 Lε Pilato evi dze si, “Ege loso o, liboe zimizi woli abite na a?” Lε linɔkpi le likpe ozi lo gaglaa si, “Kú ye ní ose lo su!”

24 Agi Pilato amo si litrabu libiitoto xe ye atre ní le ava a, pò anyra ko aaga le me kudo e, akò kuni yo le eplo ye awla la ní linokpi le anu me, le apani si, “Me owla oma ní onyime lie ya kutseo me! Mlo kiboebite ke ya.”

25 Le linokpi le pò libu le onu si, “Ki ye kutseo ko kutuheheo kuba blo ni blo bebi ba ava a!”

26 Le Pilato ayuro Baraba aki ba ε; xe aki si befiavi Yesu atam la ε. Le kede e, ayuro ye aki ba to bazeekú ye ní ose lo su.

Baguta ba bekre Yesu kakpaa

27 Le Pilato ye baguta ba beko Yesu itsini kesa wadi ye ye kepea me ε, le baguta ba pò ní ba lihakpo le me beklani ye ε.

28 Agi bebu ewu la ní ye su i, beko liwu kyikyĩ kre ki ye.

29 Le beyo bibu ve likuto le xe beko le ekume ki ye le bekre kisevi ní ye kanawla me; xe bedo ní ba aklamasi na ava ni ye ketu ya, le bekre ye kakpaa ε ni eboa la si, “Oheye lo! Yudanε ma okusi ye ozè ligbã gblamadzaa!”

30 Betsĩ sita se bali ye ava le bezi kisevi ye ye awla xe beko ke sa ye litukpo le tase tase.

31 Agi bekre ye kakpaa pò ε, bebu liwu kyikyĩ ne ní ye su le bedzini ye otuto ewu la ekre ki ye ε, le begbani ye edono si bezekú ye ní ose lo su i.

Baguta ba beku Yesu ní ose lo su

32 Lipoe le gi bedo oma no me xe bezetre ε, betsani onyime oto gi ado Kirene gi bizexwa si Simon i, baguta ba bemi ye ava si oze Yesu osetsase lo otu.

33 Bezena okuto gi bizexwa si Golgota, gi le ese linu si “Litukpoxwa ozeko.”

34 Ni klo beki Yesu kuda gi betsa ni bidò tiitii bito; pò gi akre ko onu edi i onwe ko.

35 Le gi beku ye ní osetsase lo su i, bele ye ewu la gani exoevi vi kutata me ε.

36 Le kede e, beze kesa xe bezepe ye e.

37 Ní ye etukpo la onu i, beku bidò nwliminwlimi gi bipani si, “Yesu, Yudanε ma Okusi ye lie ya.”

38 Le beku beze tiava ní ise su i pòni ye, tole ni ye kana me, wlae ni ye kaba me.

39 Banama gi bezega eza ε besugu ba etukpo la, le bekpini Yesu si:

40 “Wopani si woyavi Yerusalem Lisoligba le, le wadzini le kuwa ní ewe tata me ε! Bú isu ya xe Aya Yebi wonu i, to ple ní osetsase lo su!”

41 Niteme ké, kusumu yo baka ba ni oã no badobase ba ani banotsitsi ba bezekre ye kakpaa si;

42 “Ebu banima, pò ótani ye isu ya kubu! Xe ye onu Israelbanε ma okusi ye e, le kò ople ðoni osetsase lo su abla tò kwiazi ye aua ña!

43 Aká Aya aua le apani si, Aya Yebie yenu u. Xe nite e, mlaki tò kudi sì Aya aape si yibu ye abla na!”

44 Nite ke e beze ba klò gi bekú i pòni ye ε fε bekpini ye.

Yesu ye kutseo

45 Gi kemizea inyo liɔfo ni tiua isã ε, litumu ne liɔo ní kesea pó aua inyo sasa tita.

46 Gi inyo tita isã ε, Yesu akpe ozi lo gaglaa si, “Eli, eli, lama sabaxtani?” gi le ese linu si, “Mε Aya, mε Aya, ege le loso wokyi kede okpe mε ε?”

47 Le banoato gi belee ní klò ua ε, benu ye onu le bepani si, “Eexwa Eliya!”

48 Bame tole ese kyɔɔ, le azεεkò ɔsapo ɔto, akò lo akpe ní kuda nyagba nyagba mε, le ete lo ní ose ɔto onu i, xe akò lo ato si aki ye si ɔɔwe.

49 Pò bano gɔgɔ ba bepani si, “Lεε mlaki tò kudi sì Eliya atra bu ye na a!”

50 Yesu akpe ozi lo gaglaa dze ko le akò ye ɔfuεfue nò akò ε.

51 Ni lipoe le klò mε ε, Yerusalem Lisɔligba le mε kusa gi beko etsa le mε ε, kwikyidɔnɔ lifune banani kesea. Le kesea kesugu u, xe aklakpo la eyavi i.

52 Idrò le idra le bano dradra glegle gi betse e, beyoni ba gi bedzi ligbã.

53 Bedo ní ba idrò le mε, le gi Yesu ayo ado ni beko ua mε ε, beɔre ni ɔma uidi dradra lo mε, le bano glegle bemò ba a.

54 Agi baguta ba okae ni baguta ba gi beze ni ye su u, xe bezepe Yesu u bemò kesea kusugu yo ni eboa la gi eba le mε ε, lifu liku ba le bepani si, “Sugba ε, Aya Yebi ilie ya!”

55 Badze glegle gi beze nì ye kude e ðoni Galilea xe beze di ye baziazia ba aua ε, beze di bidò εðoni ɔdzage no.

56 Maria Magdaladzee, Maria gi onu Yakobo nì Yosef ba onee ani Zebedeo yedze, beze ní ba kusi i.

Yosef gi ádo Arimatia ε, evive Yesu

57 Agi ɔlago lo ena ε, oxonete ɔto gi ádo Arimatia ε, aba eku; ye linyi lize Yosef, le ye fε eze Yesu ye ɔɔkpasi i.

58 Aɔre ní Pilato anu mε le eui si okò Yesu ye okpo ye oki ye ε. Le Pilato aki ɔsã si bako okpo ye akí Yosef.

59 Le Yosef akò okpo ye, xe axla kusa pititi vuvu ní ye su i,

60 le azεεkò Yesu okpo ye akpe ní ye ɔtuto ye ɔdro vuvu gi ebu akpe ní liklakpo ɔto mε. Le emli likla uidi ito etsi ɔdro lo kevunu ya xe ase ε.

61 Maria Magdaladzee ni Maria ulae, bezè niklo gi bebu anu na me kpe odro lo e.

Bedu ono si oze pe odro lo

62 Keletitia gi keze Lizemoniwe le e, kusumu yo baka ba ni Farisiane ma bezetsani Pilato,

63 Le besi ye si, “Oka, kwiple anu si lipoe le gi osia ne lie klo ezè ligbá ne e, apani aple si, ‘Mayo ní ewe tata kede’

64 Ki osã no to bazeepe ye odro lo koxena ni liwetane we le to ye badokpasi ba bakítani ye okpo ye kuzuru to biasi banima si, beyo ni ye doni bekpo ua me. Asia gogoa la ya anyani sani atopu na.”

65 Le Pilato asi ba si, “Mlatsini onope; to mlazeetsi odro lo onu niteme gi mlaatanon e.”

66 Le besee xe bezetsi odro lo onu i, le bedu onope ye si ozeope odro lo e.

Mateo 28

Aya ayo ni Yesu ado ni bekpo ua me

1 Agi Lizemoniwe le liza e, xe Lipadzruwe le olezato no ena e, Maria Magdaladzee ni Maria ulae betre si betredi odro lo.

2 Kyon klo ko e, kesea kehwa gagla; le Oka Aya ye oxwedzee eple ado ni lifunu ne, le emli likla ne gi beko etsi odro lo onu i azanon e, le ezè ní le aua e.

3 Ye kinwinwi ye me, kize nwisi dzeni kifububu kine, le ye ewu la exwa pititi nwisi aklala kine e.

4 Lifu liku banope ba nyani nyani si besugu nite si befe nwisi banon gi betse na a.

5 Le Aya ye oxwedzee apani aki badze ba si, “Mlakise lifu, mete si Yesu gi beku ní osetsase lo su i, ye mlape.”

6 Oma ní ya a; beyoni ye, ole ligbá, nwisi kilie gi apani i kine. Mleti eku to mledi niklo gi afe e.

7 Mlatre kyon, to mlasi ye badokpasi ba si, ‘Beyoni ye doni bekpo ua me. Eku mlonoto etre ní Galilea, niklo mlamo ye!’ Mlaple anu ní liboe le gi masi mlon aua e.”

8 Nite si bekosu se ní odro lo su ni lifu, po isami kye izeku ba xe bezetre si bezeedo esi ye badokpasi ba a.

9 Kyon klo ko e, Yesu atsani ba le apani ba si “Kusuyo ki mlon.” Beti iponi Yesu, bevu ye kuklikpo le besumu ye e.

10 Lε Yesu asi ba si, “Mlakíse lifu, mlazε si mε benemi ba si batrε ní Galilea, le niklo biamo mε ε.”

Banope ba kunutsatsaa

11 Agi badzε ba bεsε εtrε ε, baguta ba ba me batɔ bεtrε ní kusumu yo baka ba klo ní ɔma uidi lo me. Lε bεsi ba liboe kakaa gi liba lε mε ε.

12 Gi kusumu yo baka ba nì banɔtsitsi ba bεtsá ε, bebite kutrɔtrɔ lε bεki baguta ba kibɔ gi kidzi aɲu mε ε.

13 Lε bεsi ba si mlapani si ye badɔkpasi ba bεba ezuru ye okpo ye elesi la gi kwido sra sε ε.

14 Lε xegi kεsea ɔvadi ye aanu liboe lε ya ε, kwialiovi ye to kwiabu mlo ní liboe me.

15 Banope ba bεzi kibɔε lε bεzεbite ní liboe lε klo gi bεsi ba ava ε. Niteme si le lize liboe lε gi lizeklando ní Yudane ma kiboedoe onu ga kɔna ni omono o.

Yesu ebú isu ya abasi ye badɔkpasi ba

16 Lε ye badɔkpasi liɔfo ni tole ba ε, bεtrε ní ketokpaa ava ní Galilea ní niklo gi Yesu asi ba si batrε ε.

17 Agi bεmo ye ε, besumu ye, pò ba mε batɔ bazε lε ava ɲa a.

18 Lε Yesu eti aɲoni ba lε asi ba si, “Aya ako kigaglaε pó ní lifunu ne ni kεsea ava akpε ní mε awla a.

19 Lε loso e, mlatrε, ní ɔko kakaa ni banima pó klo to mlabite ba mε badɔkpasi: mlakpε kuni aki ba ní ɔka ye ni Obi ye ani ɔfuefue Dradra lo linyi ne me.

20 To mlabase ba si babite kido kakaa gi kεsu makpε ɔsã aki mlo ε. Lε mlaple aɲu si, malε nì mlo lipoe kakaa kɔzεna nì kelea ligù ne ε.”

Marko

Marko 1

Yohanes Kuni yo Ɔkpekpe ye Kupanio

- 1 Yesu Kristo Aya Yebi ye, ye su Liboe Gbã ne lile ya.
- 2 Likpese ηwisi kilie gi Aya ye oboedopleε Yesaya aηwlimi ne kine si: “Aya apani si, ‘Maakpe me ɔxwɛdzεε nĩ wɔ ɔtɔ nɔ tɔ aadra kudeo ki wɔ.’”
- 3 Ɔnilie klɔ εεkpe ozi nĩ ɔyaya klɔ si, ‘Mlalulɔ kudeo ple aki Ɔkaε; mlebu kude gyɔgyɔɔ aple ki ye tɔ aaga!’ ”
- 4 Le loso e, Yohanes aba gi azεεkpe kuni yo aki banima a, le azεεkla Aya ye liboe le nĩ ɔyaya klɔ si, “Mlekyi kedea kpe mlɔ eboe zimizi na tɔ mlaki tɔ bakpe kuni aki mlɔ, tɔ Aya ɔkɔ mlɔ eboe zimizi na kukye mlɔ.”
- 5 Banɔ glegle nĩ Yudea kesa me ni Yerusalem ɔma nɔ me bedo etre si tɔ bianu Yohanes ye liboe le. Bedra ba ina ne me nĩ ba eboe zimizi na su, le Yohanes akpe kuni aki ba nĩ Yordan Onipe lo me e.
- 6 Yohanes ye bidɔkpekpe ue bize kposɔ sipi liwu; anya ye kasea me ni kagaplekpa ɔgemi, le ye bidɔŋaŋa ue bize akikli la nĩ liŋwafu me kibú.
- 7 Apani asi banima si, “Ɔnilie gi aaba me kede e, ekeme kura sani me. Le mágbe gi maaze ye ɔxwɛdze nĩ kapea tɔtɔ me ε.
- 8 Makpe kuni aki mlɔ, pɔ ye kɔ, aakpe Aya ye Ɔfuεfue nɔ ki mlɔ.”

Bεkpe kuni ki Yesu le befeke ye edi i

- 9 Ni ewe ala klɔ me ε, Yesu áɔɔ Nazaret nĩ Galilea kesa me aba a, le Yohanes akpe kuni aki ye nĩ Yordan Onipe lo me e.
- 10 Kilie gi Yesu eedo eemu dɔni kuni yo me ko e, amɔ si lifunu ne lizεdra, gi Aya ye Ɔfuεfue nɔ eeple dɔ ye ava ηwisi abronuma kine na a.
- 11 Ko le ole ɔtɔ eyi dɔni lifunu ne si, “Wɔ wonu me obi ye gi malɔ ɔ, le wɔ liboe liiku me aηu u.”
- 12 Kyɔŋ niklɔ ko e, Ɔfuεfue nɔ εgbani ye tsinɔ nĩ ɔyaya klɔ.
- 13 Eze niklɔ ewe avitene le Satana efeke ye edi i. Liŋwafu ne me бага ua kye beze nĩ klɔ, le Aya ye baxwɛdze ba beba esumu ye xe bekpe ye kigagla ε.

Yesu axwa bakpábu tiene

- 14 Lipoe le gi bevu Yohanes ikpe ligba pɔ ε, Yesu atre nĩ Galilea gi azaapani Aya ye Liboe Gbã ne ε.
- 15 Yesu ye liboe le linu si, “Lipoe le lina ablɔ kɔ; le Aya ye Kavaŋaa ketipɔnɔ ɔ! Mlekyi kede akpe mlɔ eboe zimizi na, tɔ mlazi Liboe Gbã ne ava ηa!”

16 Gi Yesu azεεga Galilea Limu ne kutu i, amɔ bakpábu tiaua. Ba beze Simon nì yeneminyime Andrea gi bezεeta ba dzikle e.

17 Niklɔ Yesu axwa ba si, “Mleku nì mε kude, tɔ maabase mlɔ kilie gi mlaabù banima ε.”

18 Lε onu klɔ ko e, beyurɔ ba dzikle va ko lε bekuni ni ye kude e.

19 Aga atrε ɔtɔ nɔ tavε ko lε amɔ beneminyime tiaua dzedze e, Yakobo nì Yohanes. Beze Zebedeo ye bebi. Beze ba katapokpaa mε gi bezεelulɔ ba dzikle va a.

20 Kilie gi amɔ ba nite ko e, axwa ba. Beyurɔ ba ɔkaε Zebedeo ni apaa ye bebi va ní katapokpaa me ko lε ba kɔɔ bεε xe bekuni Yesu kude e.

Yesu akpikpini ɔfuεfue zimizi idono ní onyime ɔtɔ mε

21 Yesu nì ye badɔkpasi ba betrε ní Kapernaum ɔma nɔ mε. Gi Lizemɔniwe le lina ε, Yesu atrε ní Yudanε ma ɔtsa klɔ; lε ekpese bidɔ mε kubase ε.

22 Banama gi beta ye bidɔbasebase vε kutu i, ba inugu itse, lε ese linu si ye kinie kiga lidze ní ɔsã nɔ badɔbase ba bidɔbasebase vε su. Yesu xunyo ε, abasi bidɔ mε ni kigagla.

23 Kyɔŋ klɔ ko e, onyime ɔtɔ gi ɔfuεfue zimizi eze ye mε ε, akpε ozi tatata ní kutsatsaa mε si,

24 “Wɔ Yesu Nazaret ɔnεε, liboe woli wεpε ní blɔ su u? Blɔ ɔkyurɔ kɔ wɔba niya putɔ ɔ? Mete ɔnilie gi wonu i. Wɔ wonu Aya ye ɔxwεdze dradra ye.”

25 Yesu akpε ozi ní ɔfuεfue nɔ ava si, “Gɔ tsridi! Do báza ní ɔnɔε mε!”

26 ɔfuεfue nɔ esugu onyimeε gaglaa, εkpε ozi tatata, lε edo eza ní ɔnɔε mε ε.

27 Banima pɔ ba inugu itse, lε bekpese ba ahanuglɔ ba kuvi si, “Liboe woli lε ya a? Bidɔbasebase vuvu woli lu bε ya a? Onyime lie kɔ kigagla kilie ye awla gi izεeki ifuεfue zimizi ɔsã a, lε izeenu kutu yo fε ε.”

28 Niteme si Yesu ye linyi ne lihle eku ní ɔkɔ kakaa ní Galilea bidɔ mε mε.

Yesu ayo ni banyanya glegle

29 Lipoe lε gi Yesu nì ye badɔkpasi ba bεε ní Yudanε ma ɔtsaklɔ ε, betrε ní Simon ni Andrea kepea mε laa; Yakobo ni Yohanes fε beze ba kusi.

30 Simon yenadzee, kuwe kwivu ye plε ɔtɔsi ava, lε gi Yesu eku kepea mε ko e, bεki ye kutète kyɔŋ.

31 Eti eku ní ɔdzεε ava, lε evu ye kawlakpɔa lε aponi ye xe ayo ε. Lε onu klɔ ko e, kuweo kwití ye ava; lε ayo xe ekpese ba ava kudi i.

32 Agi liwe le liku xe ɔlago lɔ εna ε, banima bεkɔ ba banyanya ba petee ni banama mε gi ifuεfue zimizi ne ize e, manɔ ní Yesu klɔ.

33 Ɔma nɔ pɔ ɛkrɛ likpɔ nɔ kepea kevunu ya.

34 Yesu ayɔni banyanya ba dɔni ba banya ede ede na mɛ, lɛ akpikpini ifuefue zimizi glegle edo nɔ nɔ banima mɛ ɛ. Pɔ ɔki lɛ kudeo si ipani i, lɛ ese linu si ifuefue nɛ ite ɔnilie gi Yesu onu i.

Yesu apani liboe le nɔ Galilea

35 Liwe ula lɛ ɔlezato tsitsi no e, Yesu ayɔ, lɛ edo kepea mɛ ɛ. Edo nɔ ɔma nɔ mɛ lɛ atre nɔ okpokpo kɔ ɔ, niklo axwa Aya ɛ.

36 Pɔ Simon nɔ ye ɔha lo bezɛeklano gi bezɛere ye ɛ.

37 Lɛ gi bɛmɔ ye ɛ, bɛsi ye si, “Ɔno kakaa ɛre wɔ.”

38 Pɔ Yesu ebu lɛ onu si, “Lile si kutre nɔ kumami ulio klo gi kwiklani blo mɛ ɛ. Liziã si mipani liboe le nɔ niklo fe, lɛ ese linu si lɛ ya loso maba a.”

39 Lɛ loso e, aga Galilea kɛsea petee me, lɛ apani liboe le nɔ ba itsaklo ɛ. Kɔpɔno ɛ, akpikpini ifuefue zimizi ne ebu nɔ banima mɛ.

Yesu ayɔ ni onyime ɔnyanya ɔto

40 Onyime ɔto azɛɛnya kunya kyikyĩ yɔ. Lɛ aba Yesu klo ɛ. Edu aklamasi kɛsea lɛ aki ye litukpo si ɔpɔni ye ɛ. Asi Yesu si, “Xegi linu wɔ kupere ɛ, wɔatani kubite gi mɛ isu ya iadra a.”

41 Asigaga la ɛga Yesu nɔ onyimee; anina ye ɔwla lo, lɛ agbɔni onyimee e. Lɛ Yesu asi ye si, “Linu mɛ kupere; wɔ isu ya idra a!”

42 Lɛ onu klo ko e, ye isu ya ilulo; kunyaa fe kwilila nɔ ye su.

43 Niklo Yesu akre onyimee kude ni ɔsã gagla si,

44 “Ta kutu, di lɛ aua si wodo liboeboe si ɔno nɔ nɔ kibite lie ya su u. Bonu i, ga laa to tre nɔ Yudanɛ ma kusumu yo ɔkaɛ klo; ki to ɔtapo wo odi. Lɛ kede e, to ɔno kakaa ɔmɔ si wanya ahaya ɛ, zeeyi ligovi lɛ klo gi Mose ɔsã nɔ evi i.”

45 Pɔ gi onyimee ase ɛ, azeekpese liboe le kufuflu nɔ ɔko kakaa a. Onyimee ye onugu haha lo ɛki si Yesu ɔzɛetani kudo nɔ ɔha kusi nɔ ɔma toto mɛ ɛ. Kɔ ɛ, ebu isu ya lidze dzaa nɔ banima su, pɔ banima bezɛeba ye klo dɔni ɔko kakaa a.

Marko 2

Yesu ayɔni ɔnyanya gi ye kapɛ tiele ketse e

1 Ewe ato kede e, gi Yesu edzi atre nɔ Kapernaum i, liyii klano si eze nɔ kepea mɛ.

2 Bano glegle beba ɛkrɛ likpɔ nɔ klo lɛ loso e, ɔkli ɔkrɛko ɔze ligba lɛ mɛ komano nɔ ligba lɛ kevunu ya a. Yesu azɛɛpani liboe gbã nɛ asi ba.

- 3 Niklɔ benyime tiene beba eku i. Befeke onyime ɔto gi ye kapè tiele ketse e manɔ ní Yesu klo.
- 4 Linɔkpi le le loso e, bátani ɔnɔe kukɔtsini ye ε. Le loso bepu liwui ní ligba le ada la me niklɔ gi Yesu eze e. Gi bepu liwui le pɔ ε, bepleni ɔnɔe nì ye ɔtsi lo ekpe.
- 5 Gi Yesu amɔ kuziŋa liɔ gi kwize ní ba awla ε, edo asi ɔnyanyaε si, “Obi, beko wo eboe zimizi na εkye wo.”
- 6 Ɔsã nɔ badɔbase batɔ gi beze niklɔ ε begyo le edi ní ba isu ya me si,
- 7 “Kitε me edo igyi le xe apani te e?” Libusioboe le ya! Aya ko onu ɔnilie gi aatani eboe zimizi na kukɔkye ε.
- 8 Yesu ete ní Ɔfuɛfue nɔ me kyɔŋ liboe le gi bezegyo edi i, le eui ba si, “Ege le loso eboa la ya elu akpasi ní mlɔ etukpo la me ε?”
- 9 Liwoli lisa εplɔplɔ gi biapani i si kapε tiele tsetsea ɔnete lie ya: ‘Beko wo eboe zimizi na εkye wo,’ loo, ‘Yɔ, feke wo ɔtsi lo to ga na a?’
- 10 Mapε si mlete si kigagla kilie ní Ɔnɔe Yebi ye awla ní kesea aua si aakɔ eboe zimizi na kukɔkye ε.” Le loso edo asi ɔnyanyaε si,
- 11 “Mεsì yɔ! Feke wo ɔtsi lo to se tre kepea me.”
- 12 Ba pɔ bezee di onyimee xe ayo ɔ. Efeke ye ɔtsi lo le akosi ase ní ba anu na me ε. Ba pɔ ba inugu itse e. Niteme si bekrɔ Aya le bepani si, “Kuúímo kilie ya elu iúdi i!”

Yesu axwa Lewi si okuni ye kude e

- 13 Le Yesu atre ní Galilea Limu ne kutu dze ε. Linɔkpiuidi ito liba ye klo le ekpese le bidɔ kubase ε.
- 14 Gi azεεga atre ε, amɔ ɔbɔgyɔ ɔto, Lewi gi onu Alfeo Yebi i. Eze ye lixwεwagba le me. Le Yesu asi ye si, “Kuni me kude.” Lewi ayo, le ekuni ye kude e.
- 15 Le kede e, gi Yesu azεεŋa bidɔ ní Lewi kepea me ε. Babɔgyɔ glegle atɔ ni banama gi beta Yudanε ma isã ne ese e, ba me batɔ bekuni Yesu kude e. Niteme si ba me beglegle bekrε awla ní kezi me e pɔni Yesu ni ye badɔkpasi ba.
- 16 Ɔsã nɔ badɔbase batɔ gi beze Farisianε ε, beɔmɔ si Yesu azεεŋa bidɔ ni banama gi beta Yudanε ma isã ne ese e, ni babɔgyɔ ba le loso beui ye badɔkpasi ba si, “Ege le loso Yesu izεŋa bidɔ nì bano ba ya elu na a?”
- 17 Agi Yesu enu ba liboe le e, Yesu ebu le onu si, “Banama gi ba isu ya me ile mumɔ ε, báziã ɔwabitε ε. Pɔ banama gi beɛnya ε, ba beziã ɔwabitεε ε. Mába si mixwa banama gi ba bedε va begyo ε. Boŋu i, bano ba ya gi benu bano zimizi ba ba loso maba a.”

Kuɔiɔi ní onugu nyanya su

18 Yohanes Kuni yo ɔkrɛkrɛɛ ye badɔkpasi ba ni Farisiane ma bezɛɛnya onugu. Bano bato beba Yesu klo le bevi ye si, “Ege le loso Yohanes ye badɔkpasi ba ni Farisiane ma ba badɔkpasi ba bizɛɛnya onugu, xe wo bane ma pò bauinya onugu na a?”

19 Yesu ebu abee aki ba si, “Mlɛpɛ si banama gi beba ɔdzɛɛ ɔgbano klo ε, baza kuɛ na a?” Litrába le mɛ ε. Xegi ɔdzɛnyee ɔle basu i, bátranya onugu u.

20 Pò liwe eto litraba gi biagbani ɔdzɛnyee sɛno ní basu u. Lipoe le klo bianya onugu lo.

21 “Onono ɔvíko lisaba vuvu kukɔlulo kusa koko o, le ese linu si kusa kokoo kuapá vu lisaba vuvu ne kɔ liwu le likeme esani kilie gi lize tsã ε.

22 Kɔpɔno ε, ɔnoɔ ɔvinye kuda vuvu kukɔkrɛ ní kagaplekpa keve koko me e, le ese linu si kuda vuvu yo kwiaki si kagaplekpa keve kokoa kiata. Bonu i, lile si benye kuda vuvu yo akpɛ ní kagaplekpa keve vuvu mɛ.”

Kuɔiɔi ní Lizemɔniwe le su

23 Yesu azɛɛga aza ní idoli inyɔ eto mɛ ní Lizemɔniwe le ava. Gi ye ni ye badɔkpasi ba bezɛza ε, beku idoli le kuyasi mɛ ε.

24 Nite si Farisiane ma besi ye si, “Di! Wo badɔkpasi ba beta blo ɔsã no ese, gi beɛbite nite ní Lizemɔniwe le ava ε!”

25 Yesu ebu le onu si “Mlákla kidilie gi Dawid abite ní lipoe le klo ava gi aziã kidiito si yiɔa na a? Kuɛ kwizeeku ye ni ye banima.

26 Nite si atrɛ Aya kepea mɛ gi azɛɛta liklã dradra le gi bebla plɛ ki Aya ε. Liba le mɛ nite lipoe le klo gi Abiata eze Kusumu yo ɔka vidi ye e. Ni ɔsã no onu i, kusumu yo baka ba ko biata liklã ene klo xe e, pò Dawid atà ne le aki ye banima kyɛ ε.”

27 Le Yesu agù ye liboe le si, “Lizemɔniwe le ε, beɛbite le eki bano kupɛpɛ, bábite banima aki Lizemɔniwe le e.

28 Le loso Onɔɛ Yebi ye onu ɔkaɛ, gi aɔa Lizemɔniwe le kyɛ ava a.”

Marko 3

Yesu ayɔni ɔwla tsetse klɔviklɔvi onete ní Lizemɔniwe le ava

1 Agi Yesu edzi atrɛ ní Yudanɛ ma ɔtsaklo ní lipoe dzedze me e, amo ɔka ɔto gi ye ɔwla lo eklɔvi i.

2 Banoato beze niklo gi beɛpɛ si beebu Yesu lipɔ ε. Le loso e bedu aɔu na ní ye ava gaglaa to beedi si aayɔni ɔnyanyaɛ ní Lizemɔniwe le ava na a.

3 Yesu asi onyimee si, “Ga læɛ ní ɔto no ya ní banima aɔu na mɛ.”

4 Le eui banima si, “Ege blo ɔsã nɔ ɛki kude si kubite ní Lizemɔniwe le aua na a? Kubite kido gbã loo kido nyani nyani na a? Kubu ɔnutɔ ye ligbã loo kuzizi le na a?” Pò bápani liboeboe.

5 Yesu edi ba aklano ní kusuyevi me pò fe ɛ, ba liboe liga ye asigaga, le ese linu si ba ina ne me izee gagla le ba line lígyɔ ɔ. Le asi onyimee si: “Nina wo ɔwla lo!” Anina lo ko le edzi iku lo kiku ye e.

6 Le Farisianɛ ma bese ní ɔtsaklo le bezɛbite kutsatsa nì Herodes ye bauatrɔato kyɔŋ. Le bebite kunyanya si biaye Yesu u.

Yesu ayɔni banyanya glegle ato ní Galilea limu ne kutu

7 Le kede e, Yesu ni ye badɔkpasi ba bese tre ní Galilea Limu ne kutu le linɔkpi vidi ito likuni ye kude e.

8 Banima bɛɔ Galilea, Yudea, Yerusalem ani Idumea bidɔ me mɛ. Batɔ fe bɛɔ Yordan kedaa ni ima vidi ile gi ikłani Tiro ni Sidon i. Bano ba ya pɔ beba Yesu klo le ese linu si benu ye kiboebite onu.

9 Linɔkpi le likeme le loso e, Yesu asi ye badɔkpasi ba si bapɛ katapokpa ato aki ye to banima bakipɔ ye akpe ɛ.

10 Le ese linu si ayɔni banyanya glegle. niteme si banyanya dzedze ba pɔ bezɛɛwle si bɛɛgbɔni ye ɛ.

11 Le xegi ifuefue zimizi ne gi ize ní banɔato me imɔ Yesu ko e ko begleue edo ye ketu ya ni ozi tatata si, “Wo wonu Aya Yebi ye!”

12 Pò ɛ, Yesu akpe ɔsã gagla akí ifuefue zimizi ne si ikłisi ɔnɔnɔ ɔnilie gi ye yenu u.

Yesu akya ye banɔkpekpe liɔfo ni tiaua ba

13 Gi Yesu ase ní klo ɛ, emu ketokpa katɔ le axwa banama gi ape ɛ, le beba ye klo ɛ.

14 Le ebu ba me liɔfo ni tiaua gi aki linyi ne si, banɔkpekpe ba ɛ. Le asi ba si: “Makya mlɔ si mleze ní me su.” Kɔpɔnɔ ɛ, maatsisi mlɔ to mlaapani liboe gbã ne

15 Le maaki mlɔ kigaglae gi mlakɔ kpikpini ifuefue zimizi ne kudono e.

16 Bano liɔfo ni tiaua ba klo gi akya ɛ, ba benu: Simon (Yesu aki ye linyi si Petro).

17 Yakobo ni yenemi ye Yohanes gi benu Zebedeo ye bebi ba a (Yesu aki ba linyi si Boanerges gi le ese linu si, “dzeni kugugu benyime”).

18 Bagɔgɔ ba benu Andrea, Filipo, Bartolomeo, Mateo, Toma, Yakobo gi onu Alfeo Yebi, Tadeo, Simon Kanaa ɔne gi adime nì ye kakàsea ɛ

19 ani Yuda Iskariot gi ye aba ebu Yesu ako ɛ.

Bebu Yesu lipɔ si Beelzebul ɔkpasi ye me

- 20 Lɛ kede e, Yesu atrɛ nɛ kepea me. Dze ɛ, linɔkpi uidi ito liba gi liki si Yesu ni ye badɔkpasi ba a, bɔmɔ lipoe xe biaɲa bidɔ fe ɛ.
- 21 Agi ye benete ba benu liboe le e, bekú kudeo me tɔ bezeɣbani ye, lɛ ese linu si banima bezeepani si, “Eewle!”
- 22 Ɔsã nɔ badɔbase batɔ gi beɔɔ Yerusalem i, bezeepani si, “Beelzebul ye ɔkpasi ye me! Lɛ ye onu ifuefue zimizi ne ɔkaɛ, lɛ ye ɛki Yesu kigaglaɛ xe ɛkpiɔpini ifuefue zimizi ne edono o.”
- 23 Lɛ Yesu axwa ba manɔ ɔ, xe egu kunugu yo aki ba nɛ abee ua me si, “Kite Abosam ye aatani abosam ye kukpiɔpino dono e?”
- 24 Xegi keduyɔɔ keba keseatɔ me gani kifúɣonigoni me ɛ, kesea lia klo kiayavi.
- 25 Xegi okú ɔto ɛɛ isu ya kpe paso paso ua me ɛ, xe beɣɣoni i, okú lo klo aayavi.
- 26 Lɛ loso e, xegi Abosam ye kavaɲaa keɛ kluvikluvi i, katrátani kuze lipoe gblamadza, kiayavi ko kedu i.
- 27 “Nɛ anukware me ɛ, ɔnɔnɔ ɔtratani kutiku nɛ ɔnɔ gagla ye kepea me ɛ xe aahali ye bidɔ me ɛ, sani si anya ɔnɔ gagla ye akpe ɔto ɔ, xe ableke aatani kidito kuzuru u.
- 28 “Mɛɛtro likla nɛ lɛ ava ɛki mlɔ si Aya aakɔ banima eboe zimizi kakaa ni ebusioboe kakaa gi biado e, kukɔkyɛ ba.
- 29 Pɔ ɔnilie gi aapani liboe zimizi kuyuro Aya ye Ɔfuefue nɔ ɛ, batráko ɛkyɛ ye liwewe e, lɛ ese linu si abite liboe zimizi gi batráko ɛkyɛ ye liwewe.”
- 30 Yesu apani nite lɛ ese linu si banɔatɔ bepani si, “Ɔfuefue zimizi ɔkpasi nɛ ye me.”

Yesu yene nɛ ye benemi ba

- 31 Lɛ Yesu yene nɛ ye benemi ba beba eku u. Beɛɛ nɛ oɲwe no lɛ beɣpe odu itsisi ye si ɔba a.
- 32 Ɔnɔha ɔto eze Yesu su lɛ beɛsi ye si, “Dike! Wone ni wo beneminyime ba ani wo benemidze ba balɛɛ nɛ oɲwe no gi beɣpe wo ɛ.”
- 33 Yesu ebu le onu si, “Nyaɲwe onu mone e? Lɛ nyaɲwe ba benu me benemi ba a?”
- 34 Lɛ edi banama gi bedi iklani ye ɛ, lɛ apani si, “Mledi! mone lie ya, lɛ me benemi ba ba ya a!
- 35 Ɔnilie gi izebite kidilie gi Aya ape ɛ, ye onu me oneminyime e, nɛ me onemidze ani mone e.”

Marko 4

Yesu ebu abee ní amu na ogluglu ye su

- 1 Yesu ekpese ye bidɔbasεbase ve ní Galilea Limu ne kutu. Linɔkpɔii le gi lize ye ní su i, likeme niteme si, Yesu emu eku ní katapokpa ato me le eze ní ka me ε. Katapokpaa ketɔ ní kuni yo ava le linɔkpi le lize ní limu ne kutu yo ε.
- 2 Ebú eboe glegle me aki ba epoe glegle gani abee va me si:
- 3 “Mlata kutu! Onyime ɔto eze gi atrε amu na oglu kɔ ɔ.
- 4 Gi azeefuflu amu na ní kayaa me ε, áto εdɔ kudeo me, le kudzɔvi yo kwita la emlo ε.
- 5 Ato εdɔ ní akla na me niklo gi sise sè sísrε ε, Lídze ko le amubi la eyε ε le ese linu si sise sè sísrε ε.
- 6 Pò gi liwo le litu u xe kuweo kwiyi i, amuyeyε la eyɔ le etse e. Le ese linu si igù ne ísrε ní la ese e.
- 7 Amubiato fe εwɔli eku ní bibu ve me. Gi bibu ve bitsi i, biwà εda ní amubi yeyε la ava, niteme si amu na ébu libii toto ɔ.
- 8 Pò amubiato εdɔ ní kese gbã ava a. Niteme si eyε, etsi, le eyo mɔmɔmɔ ε. Ato eyo ebi avitata, ato ebi aviteglo, le ato fe eyo ebi alafa ε.”
- 9 Le Yesu agù ye liboe le si, “Onilie gi kutu kulε ye ε, to onu!”

Kidilie loso gi Yesu ebu abee va ε

- 10 Lipoe le gi Yesu tole ago ε, banama gi benu ye liboe le e, ba me batɔ ni badɔkpasi liɔfo ni tiaua ba beba ye klo, le bevi idɔni ye awla si abee gi ebu i, obu ye ese ɔki ba.
- 11 Niklo Yesu asi ba si, “Aya akɔ ye Kavayaa eboe kpòkpò la aki mlɔ. Pò banama gi bale oge no e, ba xunyo ε, biapani eboe la asi ba ní abee va me,
- 12 to ε, ‘Biatapo odi dzini kutapo odi, pò batrámo egyesi i; biata kutu dzini kuta, pò batránu kidido ese e. Le ese linu si xegi bεmo bidɔ egyesi i, loo benu eboe ese e, biakyi ní ba ina me vu Aya kɔ akɔ akye ba ε.’ ”

Yesu ebu amugluglu la abee ese

- 13 Le Yesu evi ba si, “Xegi mlénu abee lie ese e, kɔ kite liaze xe mlaanu abee dzedze ba ese e?”
- 14 Ɔdɔkpεε eefuflu Aya liboe le.
- 15 Banɔ batɔ bale ηwisi amu ana klo gi εdɔ kudeo su kinε ε. Xegi benu liboe le ko e, kɔ Satana aba kɔ le ase no ε.
- 16 Nite ke banɔ batɔ fe bale ηwisi amu ana klo gi εdɔ ní akla na me kinε ε. Xegi benu liboe le ko e, bizεzi le ni isami.

17 Pò liboe le liúvu kese e, le bauíze gagla ní liboe le me e. Le loso xe kuxixa loo keduyɔɔ kɛba agani liboe le me e, kɔ bɛɛdzi kede kyɔɔ.

18 Le bano bato fe bale nwisi amu a na klo gi edo bibu ve me kine e. Ba benu bano bato gi bizeenu liboe le,

19 pò kelea me baxixa va nì kibɔe kude kuzenoo ani kelea me ɔgyi no e, be pò bikpe likpɔ ɔ, gi bikɔ si liboe le límɔ obufuekɔ xe liabu libiitɔ ɔ.

20 Pò bano bato kɔ e, bale nwisi amu ana klo gi edo kese gbã aya kine e. Benu liboe le, bezi le, le beyò ebi la e; bato beyò ebi avi tata, bato avi teglo, le bato fe e, ebi alafa e.”

Kani ye izeko kudradraa

21 Yesu atre ní ye bidobasebase ve aya si, “Nyaɔwe izesú kani xe izeko ye kpe agba ye ese loo abati ese e? Aní kani ye ose lo aya bizetrɔ kani ye e?”

22 Kidɔ kakaa gi bekpo e biabu ke kudono ní oɔwe no, le kidilie aya gi bevini awlakpa la etrɔ e, bíabu ke dono.

23 Le loso e, onilie gi kutu kule ye e, to onu!”

24 Yesu atre le aya si, “Mlata eboa la gi mlenu kutu mɔmɔmɔ! Kikpɛɛ lie gi mlekpɛ eki banima e, nite ke biakpɛ ɔki mlɔ. Pò mlɔ kinie kiasano ɔ.

25 Onilie awla gi kidito kile e, biaki ye bidɔ ɔpono. Pò onilie awla gi kidido kíma e, ye kini sisami ye fe e, biaze ke ye awla.”

Abee ní lisebi le kutsitsi yo su

26 Le Yesu atre ní ye eboe la aya si, “Aya ye Kavaɔaa kale nwisi kilie gi onyime ɔto azɛɛkpe esebe la ní ye kayaa me kine e.

27 Eɛwa ye axwe na elesi ni kemize. Ni lipoe le klo me petee, ye esebe la ezɛɛye, gi ezeetsi i. Pò ye ɔtuto lo e, óte kilie gi lile e xe liba le me nite e.

28 Kesea ɔtuto lo kizeki si amu na izeetsi xe izɛɛpɔ ɔ. Ní ɔtɔpu kɔ e, amu na izedu. Le kede e, kɔ awlakpa la, kɔ ɔmuya lo e.

29 Xegi amu na ezã e, kɔ ɔnyrɔmɛdzɛɛ ekpese la kupa e. Le ese linu si la lipa ne le lina a.”

Abee ní lisebi sisami ne su u

30 Yesu apani dze si, “Ege kwiako Aya ye Kavaɔaa kusrɔno ɔ? Loo abee woli kwiako obu ye kavaɔaa ese e?”

31 Ye Kavaɔaa kale nwisi lisebi sisami gɔgɔ le gi onyime ɔto azɛɛkɔ akpe ní ye kesea me kine e.

32 Lipoeto kede e, lisebi le liye gi lidzi ose vidi i gi ekeme sani ise gɔgɔ le petee, le kudzɔvi yɔ kwiwa kɔ evu na ní lo aya la me e.”

33 Yesu apani ye liboe le asi banima ní abee ua me njwisi ba ya kine e. Apani aki ba kilie onu gi bianu eboe la ese e.

34 Yesu ópe si yipani iiki ba a, sani si gani abee ua me. Pò xegi ye tete òle pòni ye badokpasi ba e, ko ebú liboe kakaa ese aki ba e.

Yesu ayo liwo le onu

35 Liwe le klo ke gi kulago kwina e, Yesu asi ye badokpasi ba si, “Mlaki to kutsa limu ne atre ní oge lo klo”

36 Le bese ní onoha lo su xe badokpasi ba bemu iku ní katapokpaa me e. Pò Yesu xunyo e, eze ní katapokpaa me koko; ko le ba petee bese e. Kutapokpa dzedzeo fe kwiponi ye.

37 Le lise ne e, liwo gagla eto likpese kufu nitime si kuni yo akpo la egbigba eku katapokpaa me gi keyi pó o.

38 Yesu afe ní katapokpaa me kedea oza lo gi ado sra ní sumu ye ava e. Ye badokpasi ba benyime ye le bevi ye si, “Ódobasee, woko le me oki blo gi kuhatse na a?”

39 Yesu ayo olee kedu ya. Le akpe ozi lo ní liwo le ava si, “Go tsridi!” Le ekyi eku kuni yo akpo la ava le apani si, “Do zii!” Liwo le onu liyo kyon le niklo petee ego kranaa a.

40 Le Yesu evi ye badokpasi ba si, “Ege ni lifu mleese e? Kuzinaa toto kuma ní mlò awla kuvana ni abla na a?”

41 Pò akanu ye atsa ba, le ba me ono kakaa evi ye ohanugbe si, “Onyime woli lu ilie ya? Gi liwo le ni kuni yo akpo la fe binu kutu iiki ye e!”

Marko 5

Yesu akpikpini Ifuefue Zimizi ne dono ní Onyime oto me

1 Le kede e, Yesu ni ye badokpasi ba bezeku Galilea Limu ne oge lo klo ní Gerasane ma kesa ava.

2 Kilie gi Yesu eple ní katapokpaa me me ko e, onyime oto edo ní bekpo ua idro le kusi le aba atsani ye e. Ofuefue zimizi eze ní onyimee me.

3 Le loso e, idro le me ize ye ozeklo o. Onono ózetani ye bibo ve kukpe to o.

4 Bezekpe ye bibo ve ní ikli le ni iwla le epoe glegle, pò lipoe kakaa e, azepa egboo na, ko avini bala va ní ye ikli le e. Eze gagla nitime si onono ózetani ye ava kuja a.

5 Azeklano ní idro le kusi ní eto la ava elesi ni kemize gi azekpe ozi táataa, le azeko akla na akpe isu ya ebi la a.

6 Eze odzage no xe amo Yesu atsisi i. Le loso e, ese le adó ye aklamasi na ava ní Yesu ketu ya e.

- 7 Lε akpe ozi ni ole gagla si, “Wɔ Yesu, Aya Uidi ye Bi ye! Liboe woli wɔɛɛɛ nɔ mɛ su u? Aya loso e, maki wɔ litukpo si wukɔhe kutu iiki mɛ ε!”
- 8 Apani nite e, lε ese linu si Yesu azɛɛpani si, “Wɔ ɔfuefue zimizi, doza nɔ onyime lie ya mɛ!”
- 9 Lε Yesu eui ye si, “Kite bizɛxwa wɔ ɔ?” Onyimee ebu isu ya onu si, “Mɛ linyi linu si, ‘Likpi’, lε ese linu si kwisɛ.”
- 10 Niteme si azɛɛki Yesu litukpo si ɔkikpikpini ifuefue zimizi ne edono nɔ kusio kɔ ɔ.
- 11 Liba lε mɛ si ihà likpi itɔ lizɛɛɛna bidɔ mɛ nɔ lito etɔ su nɔ nikɔ va ɔza lɔ.
- 12 Lε loso e, ifuefue zimizi ne iiki Yesu litukpo si, “Tsi si blɔ nɔ ihà lε kɔ va mɛ, tɔ ki tɔ kuti iku lε mɛ!”
- 13 Ebu kudeo aki lε, lε ifuefue zimizi ne ido nɔ onyimee me xe itiku iha lε mɛ ε. Ihà lε likpi le kiklaklɛ mɛ kiaze nɔwisi akpe tiava kinɛ te e. Lε pɔ ise eple lito le lε izɛdɔ limu ne e.
- 14 Banama gi bezeedi ihà lε aua ε, bese lε bɛzɛɛɛɛɛɛɛɛ liboe le kpe ɔma nɔ mɛ ni inyɔ nɛ aua a. Banima bedo eba tɔ bedi liboe le kibabaɛ mɛ
- 15 niteme si gi bɛba Yesu kɔ ε, bɛmɔ onyime lie kɔ mɛ gi ifuefue zimizi likpi le lize bázano ε. Bɛmɔ ye gi odi i, akpe awu la mɔmɔmɔ gi eze nɔ sínɔ mɛ, nite si lifu ne liku banima pɔ.
- 16 Banama gi bɛmɔ liboe le anɔ mɛ ε, behle kiboebitɛ kpe bano dzedze ba mɛ kilie gi liba lε mɛ ɛki onyime lie me gi ifuefue zimizi ne ize e, ni kilie gi liba lε mɛ ɛki ihà lε fɛ ε.
- 17 Lε loso banima bɛsi Yesu si ɔɛ nɔ ba kɛsea mɛ.
- 18 Gi Yesu azeemu iku katapokpaa mɛ si yisɛ ε, onyime lie kɔ mɛ gi ifuefue zimizi ne ize bázano ε, eui adɔ nɔ Yesu awla si ɔki tɔ yiku ni ye kude.
- 19 Pɔ Yesu ɔdime ɔki ye, lε asi ye boɔ si, “Dzi tre nɔ kepea mɛ nɔ wɔ benete ba kɔ tɔ zɛɛsi ba kidilie gi Aya abite akɔ wɔ nɔ asigaga glegle ala gi edi wo e.”
- 20 Gi onyimee asɛ nite e, akɔ nɔ nɔ Ima Liofɔ lε pɔ mɛ. Asi banima petee kidilie gi Yesu abite aki ye ε. Lε loso banama petee gi benu ye kupanio ε, ba inugu itse.

Yesu ayɔ ni Yairo ye obidzɛɛ nɔ ɔdzɛɛ lie su gi ika lε kunyaa kwize e

- 21 Yesu edzɔ atsà limu ne atrɛ nɔ oge lɔ kɔlɔ aua. Gi eku nɔkɔ ε, linɔkpi uidi itɔ lixogo nɔ ye su.
- 22 Lε Yairo gi eze Yudanɛ ma ɔnɔtsitsi nɔ ba ɔtsakɔ ε, ye fɛ aba eku i. Gi amɔ Yesu i, adɔ nɔ Yesu ketu ya

- 23 Ɣe eble ye ɔna nɔ me kupɛɛɔ aki Yesu si, “Blɔ Ɔkaɛ! Me obidzɛvi ye eetse gaglaa. Maki wɔ litukpo, ba tɔ gatɔ awla nɔ ye aua atɔ ɔɔ.”
- 24 Ɣe onu kɔ ko e, Yesu ni onyimee bɛɛɛ eku kudeo me e. Banima bɛsɛ gi bekuni ba kude e, gi liki si bɛzɛpɔ Yesu ikpɛ nɔ kupɛɔ petee e.
- 25 Ɔdze ɔtɔ eze nɔ banima kusi, gi azɛɛnya ɛ. Ika Ɣe izedo nɔ ye su ago liɔfɔ ni tava nyɔŋ.
- 26 Bawabite glegle bekeni idi pɔ liboeboe lɔsɛ ɛ. Ezizi ye exo la petee tɔ nya ye isu ya me idzi iku Ɣe kiku ye, pɔ lɛ kinyani bon lizɛɛnyani itɔ ɛ.
- 27 Enu Yesu onu Ɣe loso ye fɛ ɛ, eti eku nɔ linɔkpi le me gani kedea.
- 28 Ɣe asi ye isu ya sɔ, “Xegi matani Yesu awu la kugbɔnɔ ko e, maahaya.”
- 29 Kilie gi anya gbɔni Yesu awu la ko e, ika Ɣe gi ɔfɔba ye su i, itsa kyɔŋ. Enu le nɔ ye isu ya me kɛ si ye ahaya.
- 30 Ɣe onu kɔ ko e, Yesu amɔ egyesi sɔ kigagla kido nɔ ye me. Ekyi nɔ ɔnɔha lɔ gi eze nɔ ye su kusi yo Ɣe evi si, “Nyanɔwe agbɔni me awu la ɛ?”
- 31 Ye badɔkpasi ba bebu le onu si, “Wɔ tuto wɔɛmɔ kilie gi banima bɛsa likpakpa Ɣe nɔ wɔ su i, Ɣe woevi dze si nyanɔwe agbɔni wɔ liwu le na a?”
- 32 Pɔ Yesu azeedi aklanɔ si yimɔ ɔnilie gi ye agbɔni ye ɛ.
- 33 Gi ɔdzɛɛ amɔ kidilie gi kiba kɛ me ɛki ye onu i, edo nɔ banima kusi aba ɔtɔ nɔ. Lifu ne likɔ si azeesugu. Edu ye aklamasi na kɛsea nɔ Yesu ketu ya Ɣe asi ye liboe zizi nɛ Ɣe kizezee me nɔ anukware me ɛ.
- 34 Niklɔ Yesu asi ye si, “Me obidzɛɛ, wɔ kuziŋaa kwiki si wɔ haya. Ga tɛɛ nɔ kusuyɔ me tɔ wɔ kunyaa kuyurɔ wɔ.”
- 35 Kilie gi Yesu azɛɛpani eboa la kɔ ko e, banɔ batɔ bɛdɔ ni Yairo kepea me nɔ odu iiki Yairo si “Wɔ obidzɛvi ye etse.” Ɣe loso e, “kúkɛ Ɔɔbase ye kunugu tɔ ɔ.”
- 36 Pɔ Yesu ɔkpɛ ba liboe le linɔ ɔ. Ɣe asi Yairo si, “Kúse lifu u; wɔ kɔ zi ŋa ko!”
- 37 Ɣe ɔki ɔnɔnɔ kude si okuni ba kude sani Petro, Yakobo ni yenemi ye Yohanes ko o.
- 38 Lipoe Ɣe gi beku Yairo kepea me ɛ, Yesu amɔ kilie gi ozi lo ni kubemio kwize nɔ niklɔ ɛ.
- 39 Gi eti eku ni ba aua ɛ, evi si, “Ege Ɣe loso mlɛpisa nite e? Liboe woli Ɣe loso mleebe mi nite e? Ɔnuvɔ ye ɔutse, sra ko ɛɛdɔ!”
- 40 Pɔ, banɔ baklɔ gi beze niklɔ ɛ, bɛmwɛ ye; Ɣe loso, akpikpini ba petee edono nɔ ligba Ɣe me. Banɔ baklɔ gi beti iku ɔnuvɔ ye aua a pɔni ye ɛ, ba ko beze obika ye, obinee ni ye badɔkpasi tiata ba.

41 Yesu evu ɔnuvɔ yɛ kawlakpɔa lɛ asi yɛ sɪ, “Talita kumi,” gi lɛ ese linu si, “Odisami, mɛ si yɔ!”

42 Nite si ɔdzɛvi yɛ ayɔ kyɔŋ gi ekpese kuklano ɛ. Azɛ ago liɔfɔ ni tava a. Gi liboe lɛ liba lɛ mɛ nite e, banima pɔ ba inugu itse e.

43 Yesu xunyo akpɛ ɔsã aki ba si bakífeke onugu ní liboe lɛ ava aki ɔnɔnɔ ɔ. Lɛ asi ba si, “Mlaki ɔnuvɔ ɛ kidito tɔ ɔŋa.”

Marko 6

Nazaret banɛ ma báze Yesu u

1 Gi Yesu asɛ níklɔ ɛ, edzi atrɛ ní Nazaret, yɛ kepea. Yɛ badɔkpasi ba bekuni yɛ kude.

2 Ní Lizemɔniwe lɛ ava ɛ, Yesu ekpese bidɔ kubasɛ ní Yudanɛ ma ɔtsaklɔ. Banɔ glegle beze níklɔ, lɛ gi benu yɛ bidɔbasɛbase vɛ ɛ, bɛwɔ yaa. Lɛ bevi si, “Nifɔ yɛ kɔ adɔ ni eboa la ya petee? Kuboeteo liɔ gi bɛki yɛ ɛ, nifɔ kwidɔ? Kite xe izɛɛtani enugutseboe la kubite nite e?”

3 Aní osetsi yɛ ilie ya lò o? Ani Maria yɛ obinyimee, gi yɛ benemi ba benu Yakobo, Yosef ni Yuda ani Simon lò o? Lɛ aní yɛ benemidze ba bali blɔ kusi lò o?” Lɛ loso e, báze yɛ ɛ.

4 Nite si Yesu asi ba si, “Bizɛkpɛ kubùbù ní Aya yɛ beboedoplɛ ba su ní ɔko kakaa. Pò ní ba kepea ɛ, ba akɔanɛ ma nì ba benete ba kusi kɔ ɛ, beboedoplɛ ba béyi kididɔ ní ba aŋu mɛ ɛ.”

5 Yesu ɔtani enugutseboe atɔtɔ kubite níklɔ ɔ, sani si ɔtrɔ yɛ awla ní banɔ klakla batɔ ava lɛ behaya ɛ.

6 Litu yɛ kugyɔ si kuziŋa kúze ní banima mɛ ɛ.

Yesu akpɛ badɔkpasi liɔfɔ ni tiava ba

Lɛ Yesu aklani kumami uliɔ klɔ gi kwiklani Nazaret i, kɔ mɛ xe abasɛ bidɔ mɛ ní kɔ petee me e.

7 Yesu axwa badɔkpasi liɔfɔ ni tiava ba kpɛ likpɔ, lɛ alɛ ba tiava tiava a xe akpɛ ba ɛ. Aki ba kigagla ní ifuɛfue zimizi ne ava.

8 Lɛ akpɛ ɔsã aki ba si, “Xe mleku kudeo me e, ɔnɔnɔ ɔkivu kididɔ ɛsani ose vuga vuga. ɔnɔnɔ ɔkikɔ liklã loo kudɔví kepimi loo kibɔ ɛtɔtɔ kpɛ isu kura a.

9 Mlakpɛ afɔkpa fãa, pò ɔnɔnɔ ɔkikɔ liwu vɔla evu u.

10 Asi ba dzɛ si, Kepea lia klɔ mɛ gi biakpɛ mlɔ wolaa ɛ, mleze ka mɛ kɔkpeni mlɔ lisɛpoe le e.

11 Xe mleku ɔma ɔtɔ mɛ ɛ, xe báze mlɔ ɛ, loo bápe si bezi mlɔ liboe le e, mlase ní ɔmaa lɔ klɔ mɛ. Xegi mlɛɛɛ ɛ, mlekple ovugbo lo mlɔ kukliseo aple. Be biaze kisevi gi mledu ní ba su i.”

12 Lε loso e, badɔkpasi ba bεtre, lε bεpani liboe le klanɔ si, ɔnɔ kakaa okyi ɔna mε ε.

13 Bεkpikpini ifuεfuε zimizi ne dono nί banima ma mε. Bεsra kumu iiki banyanya glegle, lε bεyɔ ni ba ε.

Yohanes Kuni yo ɔkpεkpεε ye kutse o

14 Okusi ye Herodes enu eboa la klo gi ezεtre la ava a, lε ese linu si Yesu ye linyi ne liyi hoo. Banɔ batɔ ba kugyodi yo nί Yesu su kwize si Yohanes Kuni yo ɔkpεkpεε ye edzi ligbã o lε loso kigaglaε lie ya kilε nί ye awla si ɔbite enugutseboe ala ya nite e.

15 Kokoko e, banɔ batɔ fε begyo edi si, “Eliya bon ilie klo ɔ.” Banɔ dzedze ba si, “Aya ye oboedople onu ηwisi kilie gi beboedople ba beze ni kanaa mε kinε ε.”

16 Pò gi Herodes enu liboe le e, ye kɔɔ asi si, “Ye onu Yohanes Kuni yo ɔkpεkpεε! Maki bεti ye litukpo le, pò edzi ligbã a!”

17 Okusi ye Herodes ɔtuto aki si bevu Yohanes, lε ye ke aki bεkpεε ye bibɔ uε, xe bεkpεε ye ligba a. Yedze Herodia loso ebu ɔkli lo klo va. Herodia eze Filipino yedze, xe Okusi ye Herodes aze ye agbanɔ ɔ. Lε Filipino ni Okusi ye Herodes pò ε, beze benemi.

18 Lε Yohanes Kuni yo ɔkpεkpεε aze si Herodes si, “Lίpe si wɔaze wonemi ye yedze ɔgbano ɔ.”

19 Liboe lε klo loso e, Yohanes ye liboe lizeeyevi Okusi ye Herodes yedze Herodia isu nyani nyani gi azaape kudeonu si yiye ye e. Pò Okusi ye Herodes loso e, ɔzemɔ kudeonu nί ye su u.

20 Lε Okusi ye Herodes pɔ ε, azeese Yohanes, lε ese linu si etè si Yohanes eze ɔnɔ gbã, lε ye isu fε idra nί Aya ɔfuεfuε nɔ mε. Lε loso e, edi le ava si kidido kίsa Yohanes kura nί ligba lε ε. Yohanes ye eboe pani pani la ezetu Okusi ye Herodes lipoe kakaa gi enu la ε; pò fε azεεpe si yinu la.

21 Gɔgɔε, kudeonu liɔ gi Herodia azaape ε kwidra eki ye. Liba lε mε si Okusi ye Herodes azaaηa ye lipɔwe le. Niteme si edu ɔkplɔ aki ye bavaηaa klo gi beze banɔ vidi ba, baguta ba baka ba ni Galilea kesa mε banɔ gbɔgbɔ va petee.

22 Liwe lε klo ɔηa klo ε, Herodia yebidzεviε eyo livu ne gi isami iku Okusi ye Herodes ni ye ɔkplɔ nɔ su bezeze va mɔmɔmɔ. Lε loso e, Okusi ye asi obidzεvi ye si, “Ege wɔpe ε dɔni mε iwla mε ε? Kidɔ kakaa gi kiku wɔ kule e, vi; maki wɔ kε.”

23 Niteme si aka bitamu glegle aki ɔnuvɔε, lε atre lε ava si, “Matàni kidɔ kakaa si, kidɔ kakaa gi wɔavi i, vaa xegi mε kavavaηaa kapε tiele fε ε, maaki wɔ kε.”

24 Niteme si, ɔdzεvi ye edo atre nί yene klo lε azεevi ye si, “Mone, ege maavi i?” Niklo yene asi ye si, “Ui Yohanes Kuni yo ɔkpεkpεε ye litukpo le!”

- 25 Ɔdzevi ye akosi edzi atre ní Okusi ye Herodes klo, le asi ye si, “Mapɛ si ko Yohanes Kuni yo ɔkpekpe ye litukpo le tro ní kitɛɛ ava ki me to mize ablahate!”
- 26 Liboe le liko si Okusi ye Herodes awɔ ni asigaga me. Pò ye bitamu ue gi aka ní ye banɔxwaxwa ba aɲu me loso e, ɔpe si yigbe eki ye e.
- 27 Niteme si akpe ye ɔɔye tole kyɔɲ si odi le ava si yatsa Yohanes litukpo le amano. Ɔɔyee ase atre niklo gi bekpe Yohanes ní ligba le e; le atsa ye litukpo le e.
- 28 Le ako le atro ní kitɛɛ ava a xe ako amano e. Ako linɔtukpo le aki ɔdzevi ye, le ye fe ako le aki yene e.
- 29 Gi Yohanes ye badɔkpasi ba benu liboe le e, betre, le bezeko Yohanes okpo ye zevive e.

Yesu aki banɔ akpe tietsu bidɔɲaɲa

- 30 Yesu ye banɔkpekpe ba betre, bedzi; le bebatsani ye e. Besi ye eboa la gi etre le ava ani bidɔ beklo gi bebase petee.
- 31 Le gi banɔ glegle bezetre xe batɔ fe bezeba e, Yesu ni ye badɔkpasi ba bámo kudeonu tete xe biana bidɔ fe e. Le loso asi ba si, “Mlaki to kubu lidze dzaa ato mlazeze moni tauɛ.”
- 32 Bemu iku katapokpa ato me le beku kudeo me etre ní ɔkuto gi ɔɔɔɔ óze e.
- 33 Pò fe e, banɔ glegle gi bemɔ ba a gi bezesè e, bemɔ ba egyesi kyɔɲ. Banima bedɔ ima ne petee me, besega limu ne kutu yo ni ikli le le bezeeku limu ne oge lo klo kpe ɔto eki Yesu ni ye badɔkpasi ba.
- 34 Gi Yesu edo ní katapokpaa me xe amo linɔkpi le e, ba liboe liga ye asigaga le ese linu si beze ɲwisi iyesi gi ɔvadi óze ní le awla kine e. Le loso ekpese ba bidɔ glegle kubase.
- 35 Lipoe le gi kelea kekpese kublo e, ye badɔkpasi ba beba le besi ye si, “Niya ebu lidze” le “Kelea keeblo ni blo.
- 36 Le loso e, ki to banima base to batre ní inyɔɔ ne ani imae ne klo gi ikiani niya me e to bazere kidito aɲa a.”
- 37 Le Yesu asi ba si, “Mlo tuto mlaki ba bidɔ to baɲa.” Le besi ye si, “Kibɔe lie gi kwiazizi ní ba aklã na litukpo e, kiana ɔno tole ye badzidzi ɔgotiava live e!”
- 38 Le Yesu evi ba si, “Aklã tase ale mlo awla a? Mlazedì.” Gi bedzi itre e, le besi ye si, “Aklã tetsu ani akpa taua.”
- 39 Le Yesu asi ye badɔkpasi ba si baki to linɔkpi le lize kesa ní ahakpo me ní siwa se ava.
- 40 Le loso e, banima beple eze ní ahakpo me, ikuto banɔ alafa, ikuto avi tetsu.

41 Lε Yesu ako aklā tetsu la ni akpa tava la ε. Efeke ye anu na edi lifunu ne, le edo Aya dase e. Ayavi aklā na le avini akpa la fe me xe ako aki ye badokpasi ba si bale aki linokpi le petee e.

42 Ono kakaa anu, gi eke e.

43 Pò gi beɲa po ε, badokpasi ba bekre bidɔ me gi beɲa ego likpo, gi biyi kusɔvi lifo ni tuva a.

44 Ní linokpi le klo gi liɲa bidɔ me mè ε, benyime ba beze akpe tietsu.

Yesu aga kuni yo ava

45 Lε Yesu akpe ye badokpasi ba ní katapokpa me to bekú ye otɔ no atre ní Betsaida ní limu ne kapε ula. Yesu ape si yikpe linokpi le kude e

46 Gi akpe banima kude pɔ ε, emu atre ní lito eto ava si yixwa Aya.

47 Gi kelea keblo e, katapokpaa keze ní limu ne kusi yo; pò Yesu tole eze ní oge no o.

48 Amɔ si ye badokpasi ba bezetutru ni katapokpaa ní limu ne ava le ese linu si betsani liwo le gi lifu idoni niklo gi bezetre ε. Le loso olezato no nwisi okuko topu no kimemee me kinε ε, Yesu aga kuni yo ava aba tsani ba. Nya ape si yiza ba ava xe e.

49 Pò gi bemɔ ye ε gi azεεga kuni yo ava ε, begyodi si okpo bemɔ, niteme si bese lifu ne. Le bekre ozi lo si, “Okpo ye!”

50 Gi bemɔ ye ε, belulu pò Yesu asi ba ni le onu klo si, “Mlamɔ onu! Me ilie ya! Mlakise lifu u!”

51 Lε emu eku apɔni ba ní katapokpaa me ε. Le onu klo ko e, liwo le onu líyo miwo. Badokpasi ba onugu etse

52 Lε ese linu si bénu liboe le gi likpasi ní banɔ akpe tietsu ba ba kavadi ya me ese e. Ba begyodi va bátani liboe le kuvu kura.

Yesu ayɔ ni banyanya ba ní Genesaret

53 Yesu ni ye badokpasi ba betsa limu ne le beple eku ní Genesaret kesea me; le beka katapokpaa ní limu ne kutu yo ε.

54 Agi beple ní katapokpaa me pɔ ko e, banima bemɔ Yesu igyesi kyɔɲ.

55 Lε loso e, banima bese eklani kesea me petee niteme si okó kakaa gi benu si Yesu oε ko e, befeke ba banyanya ba emani ye ní ba inyanyatɔsi le ava.

56 Lε oko kakaa gi Yesu atre ε, ní kumami yo me, ima uidi ne me ani inyo ne ava ko e, banima beko ba banyanya ba etsino ní ablo va ava. Ko beki Yesu litukpo si oki to bagbɔni ye awu la kutu yo. Le banama petee gi begbɔni ye ε, ba isu ya me iku igagla a.

Marko 7

Bakatsitsi ba bidɔbasebase ní ba egovi la su u

- 1 Gi Farisiane ma ni Ɔsã no badɔbase bato beɔɔ ní Yerusalem xe beba ε, bexogo ní Yesu su.
- 2 Bevu aɲu si Yesu ye badɔkpasi bato bezɛɲa bidɔ me ni awla gi béplo ní ba ɔko lo onu u. Le ese linu si ba ɔii ko béplo awla la kilie gi Farisiane ma beɔro eki ɔno kakaa kine ε.
- 3 Farisiane ma ni Yudane ma pɔ, bekuni ba bakatsi ba bidɔbasebase be kude, nite si xegi béplo awla la ní ligovi le onu i, bátraɲa bidɔ ɔ.
- 4 Le kidɔ kakaa gi bedzi idɔno kedzia me ε, linu si beplo ke ni to beplo ba awla la ní ɔtopu ko xe ableke biana bidɔ ɔ. Isã dzedze ito gi ba bakatsi ba bekpɛ eple, ηwisi kupliwi yo, kudɔɔfukpoo, ni kudɔkpaa liɔ me bizɛɲa bidɔ me ε, be kiploploe ní ba egovi la onu petee, bezɛbite ní le ava.
- 5 Nite si Farisiane ma ni Ɔsã no badɔbase ba bevi Yesu si, “Ege le loso xe wo badɔkpasi ba ko bévu blɔ bakatsi ba ba egovi la gi bekpɛ eple ɔzo me na a, xe ba ko bizɛɲa bidɔ ni awla gi la su ádra na a?”
- 6 Le Yesu ebu le onu si, “Yesaya liboe le ligyo kon gi amɔ liboe edo aple ní mlo su i! Mlo bano aɲu me beboebite mlenu, kilie gi aɲwlimi aple si i: Aya si, “Bano ba ya ε, enugumeboe ko beko εlo me ε; pò ba ina ne ko ívu me kura.
- 7 Líziã si besumu me e. Le ese linu si banima isã ne ava ko bizɛbite ηwisi le inu Aya ye isã ne na a!’
- 8 “Mleyuro Aya ye isã ne, le mlevu banima isã ne ɔzo me ε.”
- 9 Le Yesu atrɛ ye liboe le ava si, “Ni mlo kuboeteo me e, mleyuro Aya isã ne eple le mlevu isu i ko ni mlo tuto mlo isã ne ε.
- 10 Le ese linu si, Mose edo aple si, ‘Bù wɔka ni wone.’ Le edo dze si, ‘Ɔno kakaa gi aadu onugu yuro yeɔka loo yene e, lile si beye ɔnilie klo.’
- 11 Pò mlo si, xegi kidiito kilie ɔnuto awla gi aatani ke kuko odi yeɔka loo yene ava a, pò xe asi ba si kinu Aya kine ε,
- 12 ko libase si mlɛki ye kudeo si ɔkipɔni yeɔka loo yene e.
- 13 Nite mlebite, gi mlevu mlo bakatsi ba egovi la awla a, xe mlɛki si Aya isã ne íyi kididɔ toɔ ɔ. Le ε, eboe glegle dzedze ale ηwisi la ya kine gi mlezebite ε.”

Yesu apani ní kidilie gi kizelulu ɔno su i

- 14 Dze ε, Yesu axwa linɔkpi le amani isu ya le asi ba si, “Liboe le gi matrapani i, mlo petee mlata kutu to mlenu le ese.
- 15 Kidilie gi kidɔ oge no o, xe kiti iku ɔno me ε, aní ke kiaki si ɔno aalulù ní ɔko lo onu u. Bonu i, kidilie gi kidɔ ní ɔno me ε, ke kizelulu ɔno.

- 16 Ɔnilie gi kutu kuli ye ε, ato onu!”
- 17 Gi ase ní linokpi le su xe atre ní kepea me ε, ye badokpasi ba bevi ye si obu abee lie ya ese oki ba.
- 18 Yesu evi ba si, “Kɔ mlɔ fe mlɛnu eboa la ya ese na a? Kidilie gi kido oge no e, kitrátani ɔno kululu u.
- 19 Le ese linu si kidilie klo ε, kitiiku ní ye ɔna no me ε; pò kiza eku ní ye lipo le me kò kido eza ní ye ɔno se lo me e.” Liboe le gi Yesu apani nite e, libase si kidonɔɔnɔ kakaa ε, ke su kidra gi bianɔ fãa a.
- 20 Le atre ní ye liboe le ava si, “Kidilie gi kido edoní ɔno se lo me e, ke kizelulu ɔno ɔ.
- 21 Le ese linu si ɔno ye kime ε me, le doni ye ɔna no me begyodi nyani nyani va bizedo edo. Le ba bizɛgbani ɔno ekpe ní eboe zimizi na kubiteɔ me ε, gi la me ato enu kalba kulòlò, kuze, kunɔye, kihasiwawa,
- 22 kunɔzi, litukpomegagla, kunɔmeno, onugududu, kunɔmobu, kanuzã, banɔ enyi kuxwaxwa, kusufekɛ ani kugadodo.
- 23 Eboe dovo la ya petee edo ní ɔno e kime eme le la izelulu ɔno ɔ.”

Ɔdze ɔto ye kuzinɔa ní Yesu me

- 24 Le kede e, Yesu ase klo le atre ní Tiro bidɔ me. Eti eku kepe kato me. Ópe si ɔno ɔ ote si ye ɔle ní klo ɔ. Pò ε, ɔtani isu ya kukpo o.
- 25 Ɔdze ɔto gi ɔfuefue zimizi eze ní ye obidzevi ɔto me ε, enu si Yesu aba ni klo, le aba Yesu klo kyɔɔ le edu aklamasi na kese ní ye ketu ya ε.
- 26 Ɔdze eze Heladze gi bepo ní Foenike bidɔ me mè ní Siria kesea me ε. Aki Yesu litukpo si okpikpini ɔfuefue zimizi no dono ní ye obidzevi ye me oki ye.
- 27 Pò Yesu asi ɔdze si, “Ki to baki banuvo ba bidonɔnɔ ve kpe ɔto. Líma si bako banuvo ba bidonɔnɔ ve to bako aɔwia ple aki kudrovio o!”
- 28 Le Heladzee ebu le onu aki ye si, “Ee Blɔ Ɔkaε, lile te xunyo; pò xegi banuvo ba beɔnɔ bidɔ me ε, bito bizewoli kokoko; niteme si kudrovio fe ε, kuzeeɔnɔ kesea bine me ní okplo no ese e.”
- 29 Le Yesu asi ɔdze si, “Kokpe liboe le gi wɔpani loso e, dzitre wɔ kepea me. Xe woku i, wɔamɔ si ɔfuefue zimizi no edo eza ní wɔ obidzevi ye me.”
- 30 Gi ɔdze eku ye kepea me ε, amɔ Yebi ye gi ɔfini ye ɔto si lo ava a, gi ɔfuefue zimizi no edo eza ní ye me ε.

Yesu ayo ni otoku omúmu ɔto

- 31 Le kede e, Yesu ase ní Tiro bidɔ me mè, le aga Sidon xe aba Galilea Limu ne kutu xe azaatre ní Ima Liofo le bidɔ me mè ε.

32 Banɔ bato begbani onyime ɔto gi ɔzenu i, le ɔzetani kunugu yo kugu fe emani Yesu klo ɔ; le beki Yesu litukpo si ɔtro awla ni ye ava a.

33 Le Yesu ebu onyimee lidze dzaa ni banima kusi i. Yesu ako ye biwlavi ve akpe ni onyimee batu va me, le ebu sita se; le agboni onyimee kinemi ye.

34 Le Yesu efeke anu na edu lifunu ne, egu hu, le asi onyimee ni si Hebri se me si, “Hefata!” Le ese linu si, “Dra a!”

35 Le onu klo ko e, onyimee ye batu va bedra, le ye kinemi ye ika le igyo le ekpese kunugu yo kugu gi ye kunugu yo me kwidra a.

36 Yesu akpe ɔsa aki banima si bakisi ɔnoɔ. Po le kilie gi azaakpe ɔsa no aki ba si bakifeke onugu ni liboe le ava e, nite ke banima fe bezehle liboe le.

37 Le banama petee gi benu liboe le e, bewo yaa. Liboe gi ɔno kakaa aapani ni le su ko lize si, “Kite ye kiboebite kido nite e? Kite xe ye koo izeki si itoku le ize nu u, xe imumu ne fe izepani i?”

Marko 8

Yesu agani bano akpe tiene ni bidonana a

1 Ni ewe alaklo me e, linokpi uidi dzedze ito likpe likpo dze. Le gi kidido kize gi biana e, Yesu axwa ye badokpasi ba manɔ ni ye klo, le asi ba si,

2 “Bano ba ya ba liboe liga me asigaga, le ese linu si ewe tata la ya gi bale ni me su u, le ba bidonana be fe biblo o.

3 Xegi medi ba ava a, xe makpe ba kudeo e, biato ɔpiti ni kudeo ava, le ese linu si bato ba ido klo idze e.”

4 Ye badokpasi ba bevi ye si, “Nifo onuto aamo kinana eki linokpii le xe biana a, xe biakè ni oyaya klo ya na a?”

5 Le Yesu evi ba si, “Aklã tase ale mlo awla a?” Bebu le onu si, “Aklã tegloele.”

6 Le asi linokpi le si beze keseatsalia. Le ako aklã tegloele la a, xe edo Aya dase ni la ava a. Le ayavi la me xe ako aki ye badokpasi ba si bako alè aki linokpi le e. Niteme si badokpasi ba bele bidɔ me eki ba petee e.

7 Akpa wli wli klakla vi ato eze ni badokpasi ba awla. Yesu edo dase ni la ava, le ako la aki ye badokpasi ba si bako la fe ale aki linokpi le e.

8 Ono kakaa ana bidɔ me gi eke e. Le kede e, badokpasi ba behali bidɔ me gi beɔa xe bigo e, biyi kusovi tugloele.

9 Banima ba kisrese me kize njwisi akpe tiene kinɛ.

10 Gi Yesu akpe banima ma kude po e, emu eku ni katapokpaa me le atre ni Dalmanuta bidɔ me me e.

Farisiane ma bepe linugutseboe doni Yesu iwla me

11 Lɛ Farisiane bato beba Yesu klo xe bekpese eboe la kuhe ni ye ɛ. Bezeekeni ye edi lɛ loso e, bevi idɔni ye awla si ɔbite linugutseboe lito ɔki ba to beedi gi liabase si Aya ye anya kpe ye ɛ.

12 Pò Yesu egu hũu lɛ apani si, “Ege lɛ loso omono kelea lia ya kɛɛɛ linugutseboe e? Owo, Misi mlɔ anukwareɛ! Bátraki mlɔ gyesi lie ya a.”

13 Lɛ Yesu ase ní ba su u, emu eku ní katapokpaa me lɛ atsa limu ne xe atrɛ ní oge lo kolo ɛ.

Farisiane ma ni Okusi ye Herodes ba bidɔbasɛbase ue

14 Yesu ye badɔkpasi ba bedze báko aklã atɔto evu sani tile gi lizee ba awla ní katapokpaa me ɛ.

15 Yesu agba ba si, “Mleze ni anu to mledi mumɔ ní Farisiane ma ni Okusi ye Herodes ba kunyagbãa su.”

16 Bevu liboe le edi ní batsali kusi. Lɛ bɛsi si, “Agi kúko aklã tɔto evu i, lɛ loso apani liboe lɛ ya te e.”

17 Agi Yesu ko ete liboe lɛ gi bezeedo onu i, evi ba si, “Ege lɛ loso mlɔ kugyodi yo kwitrɛ ní liklã su u? Ko mlevínu eboe la ese fuko na a? Kite xe mlɔ begyodi ua beɔo sra se nite e?”

18 Bimbi bile mlɔ awla pò mlauímo na? Lɛ atukpa la ale mlɔ, pò mlauínu na a? Mlápɛ anu u

19 lipoe lɛ gi makɔ aklã tetsu la aki bano akpe tietsu ba lo o? Bidɔ gɔgɔ ue kusɔvi tuse mlɛhali i?” Bebu le onu si, “Kusɔvi liɔfo ni tuva!”

20 “Lɛ gi mayavi aklã tegloele la aki bano akpe tiene ba ɛ, bidɔ gɔgɔ ue kusɔvi tuse mlɛhali i?” Bebu le onu si, “Kusɔvi tugloele.”

21 Lɛ Yesu evi ba si, “Ko kɔna ni abla ɛ, mlevínu eboe la ese dze na a?”

Yesu ayo ni kanjupo ato ní Betsaida

22 Gi bezeklano ɛ, bezeku Betsaida. Niklo bano bato begbani kanjupo ato emano ní Yesu klo. Lɛ beki ye litukpo si ɔgbɔni ye ɛ.

23 Yesu evu kanjupoa ɔwla lo lɛ agbani ye edono ní ɔma no me ɛ. Lɛ Yesu ebu sita se atrɔ ní kanjupoa bimbi ue ava a. Lɛ kede e, Yesu atrɔ awla ní ye ava le evi ye si, “Wɔmo kidito na a?”

24 Onyimee efeke ye anu na lɛ ebú isu ya onu si, “Ee, mɛemo banima; pò bale ŋwisi ise ko gi iga eza kine ɛ.”

25 Lɛ Yesu atrɔ awla la ní kanjupoa bimbi ue ava dze ɛ. Able ko onyimee edu ye anu na ke, lɛ ye bimbi ue bidra a, nite me si amo kidɔ kakaa tsrà a.

26 Lɛ Yesu akpe ye kude si ɔtre kepea ni ɔsã si “Kúdzitrɛ ní kamamia me ɛ!”

Petro adra Yesu su

27 Yesu ni ye badɔkpasi ba bɛsɛɛtrɛ ní kumami ulio klo gi kulɛ ní Kaisarea Filipi ɔma no su me ɛ. Lɛ eui ba ní kudeo me si, “Mlasi mɛ; nyanɔwɛ banima bizedo si, mɛ menu u?”

28 Bebu le onu si, “Bano bato si wo wonu Yohanes kuni yo ɔkrɛkrɛ. Bano bato fe si wo wonu Eliya, le bano dzedze bato fe si Aya ye oboedople tole ɔto wonu u.”

29 Lɛ eui ba dze si, “Mlo pò ɛ, nyanɔwɛ mlɛɛsɛ si menu u?” Petro ebu le onu si, “Wo wonu Kristo ye.”

30 Lɛ Yesu akpɛ ɔsã aki ba si, “Mlakípani liboe le ya ní mɛ su isi ɔnoɔ ɔ!”

Yesu apani ní ye kutseo su u

31 Lɛ Yesu ekpese ye badɔkpasi ba bidɔ kubasɛ si, “Lilɛ si, Ɔnoɛ Ye Bi ye, ɔmo ɔziã glegle. Lɛ banɔtsitsi ba, Kusumu yo baka ba ni Ɔsã no badɔbasɛ ba biadzi kede ye su u. Lɛ biaye ye, pò ní ewe tata kede e, ayo gi aadzi ligbã a.”

32 Adra liboe le me asi ba. Lɛ loso Petro ebu ye kuka le ekpese ye kutɛno ɛ.

33 Pò Yesu ekyi edi ye badɔkpasi ba, le aka anu me aki Petro si, “Satana, titre ní mɛ su! Wo begyodi va bádo Aya ko ɔ; kisugya mɛ begyodi ba klo!”

34 Lɛ Yesu axwa ɔnoha lo ni ye badɔkpasi ba amano ní ye isu ya su le asi ba si, “Xegi ɔnuto apɛ si yiku ni mɛ kude e, lilɛ si odze ye isu ya liboe, otu ye osetsase lo to ɔga aze ni mɛ kude e.

35 Lɛ ese linu si ɔnilie gi aapɛ si yibu ye ligbã nɛ ɛ, aalila le ɛ. Pò ɔnilie gi ye ligbã nɛ lialila ɛ, ní mɛ litukpo loo ní Liboe Gbã nɛ litukpo e, aaze ligbã.

36 Libi woli liaze le mɛ eki ɔno, xegi kelea mɛ bidɔ mɛ petee biadzi ye bine ɛ, po aalila ye Esobo la na a?

37 loo ege ɔno aakò atsrɛ ye Esobo la na?

38 Xegi ɔnuto ese kuye ní mɛ su aloo ní mɛ liboe le su ní kele zimizia lia ya mɛ gi béte Aya ɛ, ko Ɔnoɛ Ye Bi ye fe, aase kuye ní ye su xegi aba ní ye Ka kusudra mɛ ni ye baxwɛdze dradra ba ɛ.”

Marko 9

1 Lɛ atrɛ le ava le apani si, “Sugba mɛɛsi mlo si, bano bato gi balɛ ní ya ɛ, batrátse kɔzɛna ni lipoe le klo gi biamɔ Aya ye Kavanɔaa gi keplee edo ni kigaglaɛ ɛ.”

Aya ebu Yesu ye kusudraa abasɛ

2 Ewe teglo kede e, Yesu agbani Petro, Yakobo ni Yohanes evu le bɛtrɛ ní lito gyɔgyɔ ɛto ava a; ba tete dzaa. Agi bezeedi ye e, bɛmɔ si Yesu kilɛlɛ mɛ kikyí.

- 3 Ye awu la edzi pititi gi eze nle; nite si kесе аva ɔsaplo ɔtɔtɔ ɔ́tratani kidido kuplo xe kіaxwa nite e.
- 4 Le ye badɔkpasi tiata ba bεmɔ Eliya ni Mose gi bezεεpani ni Yesu i.
- 5 Le Petro asi Yesu si, “Ɔdɔbase ye, lipε koŋ si kwikpε likpɔ ní niya! Ki tɔ kuwa basa kugbavi tuta; tile kí wɔ, tile kí Mose ani tile kí Eliya.”
- 6 Lifu liku ba niteme si béte liboe le gi biapani i.
- 7 Le liple εtɔ lido xe liwe ba аva ni le kuyeo e. Ko le benu ole ɔtɔ ní liple le me si, “Mobi ye gi malɔ ε, ye ilie ya. Mlata ye kutu.”
- 8 Bedi iklanɔ kyɔŋ, pɔ́ bámɔ ɔnɔnɔ tɔ ɔ sani Yesu ni ba tete ko.
- 9 Agi bεtrε eple e, Yesu akpε ɔsã gagla aki ba si, “Kidilie gi mlemɔ ε, mlakipani ní kε su isi ɔnɔnɔ kɔzεna ni lipoe le klɔ gi Ɔnɔε Ye Bi ye аayɔ dɔni bekpɔ va mε ε.”
- 10 Badɔkpasi ba bebite ní Yesu ɔsã nɔ аva. Pɔ́ ní ba tete kusi i, bezegyo eboe la kudi si, “Kuyɔyɔ dɔni bekpɔ va mε ε, le pɔ́ le ese si kite ε?”
- 11 Le bevi Yesu si, “Ege le loso Ɔsã nɔ badɔbase ba bεpani si, Eliya lile si otu kuba na a?”
- 12 Yesu ebu le onu si, “Li le me si Eliya ye аatu kuba tɔ аalulɔ kidɔ kakaa plε. Pɔ́ fε ε, ege le loso beŋwlimi iple si, Ɔnɔε Ye Bi ye аamɔ ɔziã glegle le batrázε ye na a?”
- 13 Le mεesi mlɔ si, Eliya aba kooko, pɔ́ banima bebite ba kuperεɔ аva εyuro ye, ŋwisi kilie gi beŋwlimi iple ní ye su ní Aya ye liboe le me kine ε.”

Yesu аyɔni ɔyasɔvi ɔtɔ mε gi ɔfuεfuε zimizi eze e

- 14 Agi Yesu ni badɔkpasi tiata ba beple edɔ ɔ xe beba εtsani badɔkpasi gɔgɔ ba ε, bεmɔ si linɔkpi uidi itɔ liklani ba. Niteme si Ɔsã nɔ badɔbase batɔ bezεŋwle eboe ni badɔkpasi ba.
- 15 Kilie gi linɔkpi le pɔ́ limɔ Yesu ko e, libite le onugutsetse; le bese trε ní ye klɔ xe bεpani ye ε.
- 16 Le Yesu evi ye badɔkpasi ba si, “Ege su mleŋwle eboe la nì ba ε?”
- 17 Onyime ɔtɔ ní linɔkpi le kusi ebu le onu si, “Ɔdɔbase ye, mε mamani me obinyimee ní wɔ klɔ, le ese linu si ɔfuεfuε zimizi ɔkpasi ní ye mε, gi εeki si ɔ́vitani kunugu yo fε kugu u.
- 18 Lipoe kakaa gi ɔfuεfuε zimizi no εdɔ ní ye аva ε, izεŋwia ye epλε ní kесеa; kɔ ɔfɔ lo eedo ní ye onu i; kɔ εεta ye ene na ε; kɔ ye ɔnɔse lo elia ε. Niteme si mevi adɔ ní wɔ badɔkpasi ba awla si bakpikpinì ɔfuεfuε zimizi no kudono ní ye mε, pɔ́ bátanɔ ɔ.”

19 “Oo! Kite xe kumɔziŋaa kule mlo omono kelea lia ya te e?” “Le kɔzɛna ni lipoe woli unu mlɛpɛ si mize nɪ mlo su u? Le kɔzɛna ni lipoe woli te onu maabase mlo bidɔ kudu u? Mlagbani ɔnuvɔɛ amani mɛ!”

20 Le bɛgbani ye emani Yesu i. Gi ɔfuɛfue nɔ emɔ Yesu ko e, eŋwia ɔnuvɔɛ sa kesea. Niteme si emli aklanɔ nɪ kesea, le ɔfo lo fe ezedo nɪ ye onu i.

21 Le Yesu evi ɔnuvɔɛ yɛka si, “Lipoe woli onu kizezee lie mɛ kiku nɪ ye su u?” Ebu le onu si, “Dɔni ye kunuvɔɔ mɛ ke.”

22 “Epoɛ glegle, ɔfuɛfue zimizi no izɛɛpɛ si loeye ɔnuvɔɛ, niteme si izɛŋwia ye kpe kifɔ ni kuni mɛ. Le loso e, ɔdobase ye, di blo asigaga to pɔni blo xegi wɔatanɔ ɛ!”

23 Yesu ebu le onu si, “Ee maatanɔ. Kidɔ kakaa kiaba ke mɛ ɔki ɔnilie awla gi kuziŋa kule ɛ.”

24 Le obika ye akpe ozi kyɔŋ si, “Kuziŋa kule mɛ awla, pɔ kɔsre ɛ. Pɔni mɛ to kusre!”

25 Agi Yesu amɔ egyesi si linɔkpi le lizeetipɔni ba ɛ, akpe ɔsã aki ɔfuɛfue zimizi no si, “Wɔ kutoku ni omumu ɔfuɛfue, makpe ɔsã aki wɔ si, doza nɪ ɔnuvɔɛ mɛ le wukɪdzi batiku nɪ ye mɛ liwewe to ɔ.”

26 ɔfuɛfue nɔ ekpe ozi gagla le edugu ɔnuvɔɛ, xe edo eza ye mɛ ɛ. ɔnuvɔɛ afe ŋwisi okpo kinɛ. Niteme si ɔno kakaa azeedo si, “ɔnuvɔɛ etse!”

27 Pɔ Yesu evu ɔnuvɔɛ ye kawlakpɔa le apɔni ye xe ayɔ ɔle ɛ.

28 Le kede agi Yesu edzi atre nɪ kepea mɛ ɛ, ye badɔkpasi ba bevi ye nɪ kikpɔkpo mɛ si, “Ege le loso kɪtani ɔfuɛfue nɔ kukpikpini dono na a?”

29 Le Yesu ebu le onu si, “ɔfuɛfue lo ya elu i, Aya kuxwaxwa ko kwiata ni lo kukpikpini dono o. Kidɔ dzedze kakaa elu kɪtratanɔ ɔ.”

Yesu apani nɪ ye kutseo su dzɛ

30 Agi Yesu ni ye badɔkpasi ba bɛsɛ nɪklo ɛ, bɛga Galilea eza. Yesu ɔpɛ si ɔnoɔ ote nɪklo gi ye ɔkpasi i;

31 Le ese linu si azɛɛbase ye badɔkpasi ba bidɔ si: “ɔnoɛ Ye Bi ye e, biabu ye kukɔ kɪ banama gi biaye ye e. Pɔ ewe tata kede e, aayɔ gi aadzi ligbã a.”

32 Pɔ badɔkpasi ba bɛnu bidɔ mɛ gi abase ba ese e, le lifu ne fe lize ba mɛ nɪ kilie gi biavi ye le ese e.

ɔnilie gi ye asa keme e

33 Le kede e, bɛba Kapernaum; le gi beti eku kepea mɛ ɛ, Yesu evi ye badɔkpasi ba si, “Liboe woli mlɛzɛŋwle nɪ kudeo mɛ e?”

34 Pɔ bɛbu le onu u, le ese linu si bɛzɛŋwle eboe nɪ ba tsali kusi nɪ kudeo mɛ to bɛte bamɛ ilie gi ye asa kukeme e.

35 Agi Yesu eze kesea ε, axwa ye badokpasi liofɔ ni tiaua ba; le asi ba si, “Mlo me ilie gi ape si yize otɔpu ye ε, okɔ isu ya kpe nɔ ogogo klo, to oze mlo pɔ mlo osumusumu ye e.”

36 Le ako onuvo otɔ amanɔ nɔ ba anu na me ε. Agi akpe awla ye ole lo e, agba ba si,

37 “Ono kakaa lie gi aaze banuvo ba ya elu ba me tole nɔ me linyi ne me e, me aze. Le ono kakaa lie gi aze me ε, anɔ me tete aze ε, pɔ aze onilie gi ye akpe me fe ε.”

Onie klo gi ɔyo kedu nɔ blo su i, onu blo onɔ

38 Le Yohanes asi Yesu si, “Odobase ye, kwimɔ onyime otɔ gi azekpikpini ifuefue zimizi ne edono nɔ wo linyi ne me e, le kwisi ye si ononi, le ese linu si onu blo me tole e.”

39 Le Yesu asi ba si, “Mlakitsi kudeo onu akɔ ye ε. Le ese linu si onono otɔratani enugutseboe kubite nɔ me linyi ne me xe le kede e, aapani eboe zimizi kuyuro me ε.”

40 Le ese linu si onilie klo gi ɔyo kedu nɔ blo su i, onu blo onɔ.

41 Mestɔ likla nɔ le awa eki mlo si, onɔ kakaa gi aaki mlo kuni keplivi tiele si mlanwe gi mlenu me banɔ loso e, aazi ye livetsatsa le kikaka elu ye.

Kufekedi ki Eboe zimizi

42 Le Yesu apani si, “Xegi onuto aaki si banuvo ba ya ba me otɔ aalila ye kuziɔaa nɔ me me ε, xe aabite eboe zimizi i, liape kɔ onilie klo sano xegi beka kuhɔ vidi nɔ ye ole e, xe beko ye nwia ekpe nɔ axu la me ε.

43 Le loso xegi wo owla lo aaki si wɔabite liboe zimizi i, tsa lo tuve! Liape ki wo si wɔatiku nɔ ligbāmoblo le me ni owla tole sani si iwla tiua ize wo awla pɔ to banwia wo akpe nɔ kifumoni ye me e.

44 Niklo asu ana klo gi izeta ba ε, evitsé liwewe e, le kifui lie klo gi kizekani ba ε, kiɔni liwewe e.

45 Le xegi wo okli lo aaki si wɔabite liboe zimizi i, tsa lo tuve. Liape eki wo si wɔatiku ligbāmoblo le me ni okli tole sani si ikli tiua ize wo awla pɔ to banwia wo akpe nɔ kifumoni ye me e.

46 Nɔklo asu ana klo gi izeta ba ε, evitsé liwewe e, le kifui lie klo gi kizekani ba ε, kiɔni liwewe e.

47 Le xegi wo kimbi ye kiaki si wɔabite eboe zimizi i, kpavi ke tuve! Liape eki wo si wɔatiku Aya ye Kavanɔaa me ni kimbi tile sani si bimbi tuua bize wo awla pɔ to banwia wo akpe nɔ kifumoni ye me e.

48 Niklo va ε, asu ana klo gi izeta ba evitsé liwewe e; le kifui lie klo gi kizekani ba ε, kiɔni liwewe e.

49 “Lε kilie gi bizεkpe kijaŋaε kumɔ ɔ si kikizizi kine ε, nite ke betrakɔ kifu ye me ɔzia no ebila banama gi betratiku kifumoni ye me e.

50 “Kumɔɔ ε, kido gbã kunu u. Pò xegi kɔ ɔgyi no eblo e, kite mlabitε xe ɔgyi no aaku kɔ su dze ε? “Lε loso e, mlaki tɔ kulɔɔ kuze ní mlɔ kusi ŋwisi kumɔɔ ɔgyi no kine ε; atɔ mleze ní kusuyo me ni mlɔ ahanuglɔ ba a.”

Marko 10

Yesu abase bidɔ ní onyime ni yedze ba ahanuglɔ ba kugbegbe su

1 Agi Yesu ase ní klɔ ε, atrε ní Yudea kesa me, lε atsa Yordan onipe lo e. Anɔkpi la εkpe likpɔ ní ye su dze, lε abasi ba bidɔ me ŋwisi kilie gi azεebite lipoe kakaa kine ε.

2 Farisiane batɔ beba ye klɔ gi bezεpe si bεpunu ye ε. Bevi Yesu si, “Si blɔ, dani ɔsã no eki kude si woatani wodze kugbe na a?”

3 Yesu ebu le onu ni kuvivi si, “Osã woli Mose aki mlɔ ɔ?”

4 Lε ba fε bebu le onu si, “Mose aki kude si onyime ɔŋwlimi kegbeplekpa tɔ ɔkikɔ kutete si yeyuro ye dze, tɔ ɔyuro ye.”

5 Lε Yesu asi ba si, “Mose aki mlɔ ɔsãa no ya lε ese linu si mlɔ ina nε me ile gagla.

6 Pò ní okpese klɔ ní kelea ɔbite klɔ ε, ‘Aya abite ba onyime ni ɔdze.’

7 ‘Lε klɔ va loso e, onyime aase ní yεka ni yene su lε aakpe likpɔ ni ye dze e,

8 kɔ ba tiaua bedzi kido tile!’ Lε loso e, bénu banɔ tiaua tɔɔ ɔ, bedzi kisugya tile.

9 Nitime si kidilie gi Aya akpe likpɔ ε, ɔnɔnɔ ɔkile ke me ε.”

10 Agi bedzitε ní kepea me ε, Yesu ye badɔkpasi ba bevi ye liboe le ese.

11 Ebu le onu akí ba si, “Onyime lie klɔ gi aagbe yedze e, xe aagbani ɔdze dzedze e, awa kihasi ayuro yedze.

12 Lε nitime ke ɔdze lie klɔ gi aagbe yenye e xe aazeni onyime dzedze e, awa kihasi ayuro yenye.”

Yesu akrira banuvo ba

13 Lipoe lε klɔ me ε, banɔ batɔ bεmani banuvo ba ní Yesu klɔ si ɔtro awla ní ba ava; pò ye badɔkpasi ba bεnyra ni ba.

14 Agi Yesu amɔ ba kibite ε, amɔ kusuyeui ni ba, lε asi ye badɔkpasi ba si, “Mlaki tɔ banuvo ba baba mɔ klɔ; lε mlakitsi kudeo nu aki ba a. Lε ese linu si Aya ye Kavaŋaa ε, banama gi balε ŋwisi banuvo ba ya elu i, ba kanε kenu.

15 Mεetro likla lε ava eki mlɔ si, ɔnilie gi óze Aya ye Kavaŋaa ŋwisi ɔnuvo kine ε, ótratiku ka me liwewe e.”

16 Le gi efeke banuvo ba ε, atrɔ awla ní ɔkakaɔ ava le akriɔ ba petee e.

Ɔyasɔvi oxonetee

17 Agi Yesu eku kudeo me dze ε, onyime ɔto ese atsani ye le edu ye aklamasi na kесе ní ye ketu ya, le evi ye si, “Ɔɔɔbase gbã ε, ege maabitε xe maamo ligbãmoblo le na a?”

18 Yesu evi ye si, “Ege le loso wɔɛxwa me si ɔgbã a?” “Ɔnɔnɔ ónu ɔgbã asani Aya tete ko.

19 Wote Aya isã ne: ‘Wukíye ɔnɔ ɔ; wukíwa kihasi i; wukízuru u; wukíse asia ekpe ɔnɔnɔ awla a; wukími ɔnɔnɔ ekpe kесе to zi ye kidɔ ɔ; kpe kubùbù ní wɔka ni wone su.’ ”

20 Onyimee ebu le onu dze si, “Ɔɔɔbase ye, ɔni me kunuvo me ké mɛbitε ní isã ne pó ava a.”

21 Le Yesu edu aɲu na ní ye ava ni kulɔɔ, le apani si, “Kidɔ tile ko kiziã si bitε ε. Tre zɛɛda kidɔ kakaɔ gi kilε ní wɔ awla to kɔ kibɔε kí bazianete ba, to wɔamo exo la ní lifunu ne; le kede e, ba to gaze ni me kude.”

22 Agi onyimee enu liboe le e, ayɔ le ase ε, le ese linu si oxonete vidi onu u.

23 Agi Yesu edi aklanɔ ε, asi ye badɔkpasi ba si, “Liaze e gagla kí bexonete ba si biati uku ní Aya ye Kavaɲaa me ε!”

24 Liboe le litu badɔkpasi ba kugyɔ, pò Yesu atrε ní liboe le ava si, “Me bebi ba! Liaze gagla xe ɔnɔ aatani kutiku ní Aya ye Kavaɲaa me ε!”

25 Edo aɲnɔ si, “liaze gagla ki oxonete si oti oku ní Aya ye Kavaɲaa me sani ki kposɔε si ɔga abui ye liwu le me kudo o!”

26 Liboe le gi apani i, liwa axwe ní ye badɔkpasi ba ava, le bevi bahanuglo ba si, “Kɔ nyanwe koɲ aatani kubúbú kumɔ ε?”

27 Yesu edu aɲu na ní ba ava le ebu le onu si, “Lítratani le me kuba ní banima klo ɔ, pò liboe kakaɔ lile plɔplɔ eki Aya xunyo ɔ.”

28 Le Petro asi ye si “Di kwiyuro kidɔ kakaɔ, le kwikuni wɔ kude e!”

29 Le Yesu asi ba si, “Nite lile, le ní anukware me ε, mɛsi mlo si ɔnɔ kakaɔ gi ase ye kepea, xe ayuro yenemyime, loo yenemidze, loo yene, loo yeɔka, loo ye bebi ba, aloo ye inyɔ ne, kɔkpe me ni liboe gbã ne loso e,

30 ɔnilie klo aazi bidɔ glegle sano ní abla kelea me ε. Ɔnilie klo aazi benemyime, benemidze, bene, bebi ni inyɔ ede alafa kɔpɔni keduyɔyɔ ɔ. Le ní kele vuvu kaklo gi ketraba me ε, aazi ligbãmoblo le.

31 Pò banɔ glegle gi benu batɔpu abla ε, biadzi banɔ gɔgɔ ɔ; le banɔ glegle gi benu banɔ gɔgɔ ba abla ε, biadzi banɔ tɔpu u.”

Yesu Apani ní ye Kutseo su Kutane

32 Agi Yesu ni ye badɔkpasi ba beze ní kudeo ava a, xe bezetre ní Yerusalem i, Yesu etu ɔto aki ba. Liboe le litu ye badɔkpasi ba kugyo, le banama gi beze ní ba kedea fe ε, lifu ne lizeku ba. Yesu ebu ye badɔkpasi liɔfo ni tiava ba kuka dze ní kudeo ava. Le asi ba eboa la gi etraba ye ava ε.

33 Asi ba si, “Mlata kutu! Kwitre ní Yerusalem. Niklo biabu Onɔe Yebi ye kuko kí kusolio baka ba ni Osã no badɔbase ba. Biatsa kutse pia ɔki ye; ko beko ye kpe awla eki banama gi bénu Yudane ma ε.

34 Biakpe ye kakpaa; biabu sita bali ye ava; biakusi ye gɔgɔ ε, ko beye ye. Pò ewe tata kede e, aayo gi aadzi ligbã a.”

Yakobo ni Yohanes bevi izeko vidi iki isu

35 Yakobo ni Yohanes, gi benu Zebedeo ye bebi ba ε, beba Yesu klo ɔ. Le bepani si, “Oɔbase ye, kidiito kile gi kwipe si bite ki blo ε.”

36 Le Yesu evi ba si, “Ege mlɛpe si mibite ki mlo ε?”

37 Bebú le onu si, “Xegi wodi ní wo likusigbo le ava ní wo kukusi dradra me ε, kwipe si ki kuze ní wo su: blo me tole oze ní wo kaŋaa me, to ɔno ulae oze ní wo kabaa me.”

38 Le Yesu asi ba si, “Mléte kidi lie gi ke mleevi i. Kuyeyeyevi yo keplivia lia gi matranwe ε, mlaatani ka kuŋwe na a? Le kuni yo gi lile si bakpe aki me ε, mlaatani ko kukpe na a?”

39 Le bebu le onu si, “Kwiatano.” Yesu asi ba si, “Keplivia lia gi matranwe ε, mlaanwe ka baa, le kilie gi biakpe kuni yo ki me fe ε, mlaakpe ko.

40 Pò kudeo onu kúma si me mibu onilie klo gi aaze ní me kaŋaa me loo ní me kabaa me ε. Aya abla izekoe le klo aki bano baklo gi akya ε.”

41 Agi ye badɔkpasi ba me liɔfo gɔgɔ ba benu liboe le e, bemɔ kusuyevio ní Yakobo ni Yohanes su u.

42 Le Yesu axwa ba pó akpe likpo ní isu ya a, le asi ba si, “Mlete si bano baklo gi bizeebù si ba benu bavaŋa ba akí babubite ba ε, kigagla kilie ba awla ní ba ava, nite si bavaŋa ba bizemi babubite ba ekpe kесеa ni kusufеke e.

43 Pò lima si lize nite ní mlo kusi i. Xegi mlo me ɔto ape si yize ɔno vidi i, oze ɔxwedze ɔki bano gɔgɔ ba.

44 Le xegi mlo me ɔto ape si yize ɔtopu ye ε, lile si oze mlo petee mlo ɔno sumu ye.

45 Le ese linu si Onɔe Yebi ye óba si to besumu ye e. Bonju i, kiba aba si yisumu to yiko ye ligbã ne ekɔ to yibu bano glegle.”

Yesu ayo ni Bartimeo Kaŋupoa

46 Yesu ni ye badɔkpasi ba beba Yerixo. Agi Yesu ni ye badɔkpasi ba ni linɔkpi uidi its beze do ni ɔma no me ε, kaɲupo ɔɔɔvi Timeo Yebi ye Batimeo azeevi bidɔ ní kudeo su u.

47 Agi enu si Yesu Nazaret ɔnɛε azεεza ε, ekpese ozi kukpe si, “Yesu! Dawid lipo me obi ye, di me asigaga!”

48 Banɔ glegle beka ye aɲu me si ɔgo tsridi. Pɔ akpe ozi lo gaglaa sani kutɔpu yo si, “Dawid lipo me obi ye, di me asigaga!”

49 Le Yesu atɔ, le asi ba si, “Mlaxwa ye aki me!” Le loso beɣwa kaɲupoa, le besi ye si, “Mɔ ɔna! Yo le ε! Yesu ye εεɣwa wɔ ɔ!”

50 Nite si Batimeo ebu ye liwu le etu eve, ayɔ lixu le, le aba Yesu klo ε.

51 Le Yesu eui ye si, “Ege wɔɛpe si mibite ki wɔ ε?” Kaɲupoa kebu le onu si, “Oɔɔbase ye, mapε si mimo dze.”

52 Le Yesu asi ye si, “Ga tre, wɔ kuziɲaa kwiyo ni wɔ ɔ!” Le onu klo koe ekpese bidɔ kumɔ. Nite si ekuni Yesu kude ní kudeo ava.

Marko 11

Yesu eti eku Yerusalem ní Kuvanɔ me

1 Agi beti ipɔni Yerusalem, xe beku Betania ni Betfage ní Olif ye lito le su i, Yesu akpe ye badɔkpasi ba me tiaua ní ɔto no

2 ni kutrɔtrɔ si, “Mlatre ní kamamia lia klo gi kale ní mlo ɔto no me ε. Xegi mlezekui i, mlaamɔ tedzi obi gi ɔnɔnɔ ɔtrɔ ye ava uidi gi ɔkpasi ní ohwi lo me e. Mleble ye amani me ní ya.

3 Le xegi ɔnuto eui mlo si ege le loso mleeble ye na ε, mlasi ɔnilie klo si, ‘Okaε ye aziã ye; le aadzi ni ye kumanɔ kpekpemi i.’”

4 Agi betre ε, beɔmɔ tedzi obi ye ní ablo ye su kepe atɔ kevunu ya. Le gi bezeble ye e,

5 banɔ batɔ gi belee ní klo ε, beui ba si, “Ege le loso mleeble tedzi ye e?”

6 Bebu le onu ɲwisi kilie gi Yesu asi ba kinε ε. Niteme si banɔ baklo ba beki ba kudeo.

7 Agi beɔmani tedzi obi ye e, ní Yesu klo ε, bebu ba ewu la etrɔ ní ɔgase ava, le Yesu emu atrɔ ε.

8 Banɔ glegle bene ba ewu la eple ní kudeo me, le banɔ batɔ fe betsa eseya la eple ε.

9 Banɔ ba klo gi beze ní ɔto no ni kedea pɔ bekpε ozi lo si, “Hosana! Aya ɔkrira ɔnilie klo gi atrába ní Okaε ye linyine me e!

10 Aya ɔkrira blɔ Ɔkatsitsi ye Dawid ye kavanɔaa gi ketraba ε. Hosana ní lifunu ne hwii.”

11 Gi Yesu eku Yerusalem i, atrɛ ní lisɔligba ɛ mɛ, ɛ edi kidɔ kakaa aklaɔ ε. Pò, agi kelea keeblo onu i, ase atrɛ ní Betania ni ye badɔkpasi liɔfo ni tiaua ba.

Yesu exo ifi akpɛ ogbose lo

12 Gi kelea keti xe bɛsɛ ní Betania ε, kuusɛ kwiku Yesu.

13 ɛ gi amɔ ogbose ɔto gi awlakpa la eze ní lo ava atsisi ní ɔdzage no e, eti aponi lo ni kugyodi si ye amɔ lisebi ito ní lo mɛ na a. Pò gi adzɛ ε, awlakpa la tètè ko amɔ, ɛ ese linu si ogbose lo liyopoe le liwí na a.

14 ɛ Yesu asi ogbose lo si, “Ɔnɔnɔ ótraɔa lisebi dɔni wɔ mɛ liwewe to ɔ!” Niteme si ye badɔkpasi ba benu liboe ɛ gi apani i.

Yesu akpikpini badɔda ba ebu ní lisumugba ɛ mɛ

15 Agi bezeeku Yerusalem pɔ ε, Yesu eti eku ní lisumugba ɛ mɛ; ɛ ekpese badɔda ba ni badɔdzi ba pɔ kukpikpini dono e. ɛ etutru babɔtsɛ ba ba ikplo nɛ ni abronuma va badàdà ba egbo la eue e.

16 ɛ óki kude si ɔnɔnɔ ɔko bidɔdada tɔto gani Kesumupea mɛ ε.

17 ɛ abase banima bidɔ si, “Bɛɔwlimi kpɛ ní Aya ye Liboe le me si, ‘Biaxwa Mɛ kepea mɛ si kelea mɛ banima petee ba Aya ɔxwakɔ.’ Pò ɛ mlekyi niklo edzi beze ba okpokɔ ε!”

18 Agi kusɔliɔ baka ba ni ɔsã nɔ badɔbase ba benu liboe le e, bekpese kugyodi kilie gi biamɔ kude kuto onu u, xe biaye Yesu i. Pò bezeese ye e, ɛ ese linu si linɔkpi le pɔ ɛ inugu itse ní ye bidɔbasebase ve su u.

19 Gi ɔlago lo ɛna ε, Yesu ni ye badɔkpasi ba bedo ní ɔma nɔ mɛ.

Kudɔkpasi ní ogbose tsetse lo ni kuziɔa su

20 Keletitia livlɛ ɛ gi beze ní kudeo ava ε; bɛmɔ si ogbose lo etse etsino ní lo igu ne me ke.

21 ɛ Petro aple aɔu ní liboe ɛ klo gi liba ɛ mɛ ava ε; ɛ asi Yesu si, “Di! Ɔdɔbase ye, ogbose lo gi woxo ifi le ɔkpɛ ε, etse!”

22 ɛ Yesu ebu le onu si, “Mlazi Aya ava ɔa.”

23 “Mɛɛtro likla ní ɛ ava ɛki mlɔ si, ɔnɔ kakaa gi aasi ketokpaa lia ya si, ‘kakupi to kazeɔwɔa isu ya akpɛ ní axu la mɛ ε,’ xe azɛ ɛ ava aɔa ní ye ɔna nɔ mɛ ε, si liboe ɛ gi ye apani liaba ɛ mɛ ɔki ye ε, lianyaba ɛ mɛ ɔki ye ε.

24 ɛ loso e mɛɛsi mlɔ si: xe mlɛxwa Aya a, xe mlevi ye kidito ε, mlazi ɛ ava aɔa si mlɛzi kɛ. Nite si kidɔ kakaa gi mlevi Aya ε, ako kɛ ɔki mlɔ.

25 Lε xegi mlalεε si mlεxwa Aya ε, mlako liboe kakaa gi mlevu i kpe nι ona me aki ono kakaa ε, kukokye ye, to mlo Okae nι lifunu ne fe ε, aakò mlo eboe zimizi na kukokye mlo.

26 Pò xegi mláko akye ε, mlo Okae nι lifunu ne fe ε, ótrako mlo eboe zimizi na ekye mlo o.”

Eboe Kuηwleηwle nι Yesu ye kigaglae ke odooko su

27 Lε kede e, bedzi ba Yerusalem. Gi Yesu azaaklano nι Lisoligba le me ε, kusolio baka ba, osã no badobase ba ni banotsitsi ba beba ye klo.

28 Lε bevi Yesu si, “Kigagla woli womo o, xe wεbite eboa la ya elu u? Lε nyanwe aki wo kudeo o?”

29 Yesu ebu le onu si, “Matraui mlo liboe tile. Xegi mlebu le onu i, me fe maasi mlo niklo gi me kigaglae kido o, xe mεko εbite eboa la ya elu i.

30 Mlasi me, nifo Yohanes amo kigaglae ado no xe azεakpe kuni yo aki banima na a? Aya klo loo, banima klo na a?”

31 Niklo kyoh ε, kuboehe kwiku nι ba kusi. Lε bepani si, “Xe kwibu le onu si kigaglae kido nι Aya klo ε, aavi blo si ko lo, ege le loso kúzi Yohanes ava εηa na a?”

32 Pò xe kwibu le onu si Kigaglae lie klo kido nι banima ko ε, bezeese banima.” Lε ese linu si bezeese banima nι kilie me gi ono kakaa azε le si Yohanes anya eze Aya ye oboedole onu i.

33 Niteme si bebú le onu ki Yesu si, “Kúte e.” Lε Yesu asi ba si, “Me fe matrasi mlo niklo gi me kigaglae kido o, xe mεko εbite eboa la ya elu u.”

Marko 12

Yesu ebu abee nι wain ye onyro no ava bedidiato su

1 Lε Yesu abase ba bidò me gani abee va me si: “Liba le me si onyime oto awa wain ye onyro, le akpe kuka aklani lo ε. Lε etu lizokpo fe aki wain ye ebi la kukaka ε. Lε awa onyro no lipegba gyogyoeto fe ε. Niteme si ako onyro no akpe awla aki apaa banyromedze bato, le aga kude e.

2 Agi wain ye ligúpoε le lina ε, atsisi ye onosumu oto nι onyro no ava bedidi ba klo si oze ye oηa klo omani ye.

3 Pò gi onosumu ye adze ε, onyro no ava bedidi ba bevu ye kusi, le bekpikpini ye etsisi ni iwla pluplu i.

4 Lε kede e, onyro no onetee akpe ye onosumu dzedze nι ba klo. Besa ye bidò nι litukpo le le bekpε ye kuyeo e.

5 Onyro no onetee atsisi onosumu dzedze dze, le beye ye e. Nite ke bebite bano glegle ato gi akpe ε, bekusi bato, le beye bato fe ε.

6 Ɔno tole kpoo gi ago ɔ gi biakpe dze ε, ye eze ɔkaε ɔtuto lo yebinyime gi alo ε. Gogoe atsisu yebinyimee ní ba klo ni kugyodi si, ‘biabu yebinyimee.’

7 “Pò ɔnyɔ no aua bedidi ba besi ba ahanuglo ba si, ‘Ɔnyɔ no onetee Yebi ye ilie. Mlaki tɔ kuye ye tɔ ye kaɲasea kiadzi blo kanε.’

8 Nite si besóli obinyimee, le beye ye e, le beɲwia ye ekpe ní ɔnyɔ no kedea ε.

9 “Ege mlegyo edi si ɔnyɔ no onetee aabite ε? Ɔnyɔ no onetee aaba ye ɔnyɔ no aua bedidi ba klo aaye ba, kɔ ako wain ye ɔnyɔ no akpe ní ɔnyɔ no aua bedidi dzedze awla ε.

10 Lilí le me si mlekla ní Aya liboe le me si, “ ‘Likla ele klo gi beglitɔ ba bebu iue si lípe ε, le liba edzi ogó no aua likla veve le.

11 Ɔkaε Aya ye abite le ε. Le linu linugutseboe uidi ní blo aɲu me!’ ”

12 Le Yudanε ma baka ba bepe si bévu Yesu u, le ese linu si betè si basu ebu abee lie klo ɔ. Pò gi bezese linɔkpi le onu i, beɲuro ye, le besε ε.

Bevi Yesu eboe ní Kagyɔa Kutsatsa su u

13 Le kede e bekpe Farisianε bato ni Okusi ye Herodes bauatɔ bato ní Yesu klo tɔ bapunu ye gani beviui me.

14 Agi beba ye klo ε, besi ye si, “Ɔɔɔbase ye, kwite si wuzεεpani anukwareε, le wouíko banima begyodi ua kɔwa lixwεwε ε. Wouidi ɔno aɲu me ε, le wouigyo ba izeko odi xe wuzεεpani i. Pò wuzεεbase banima anukwareε lie gi onu Aya ye kupεpεɔ ε. Le loso e, kwipe si kúte xe liyɔ kedu ní blo Ɔsã no su si, kutsá kagyɔ ɔki Kaisaro o? Ligyeno si kutsa kagyɔa loo kukítsa na a?”

15 Pò Yesu amo ba ɔdaye lo, le ebu le onu si, “Ege le loso mleekeni idi si mlepunu me ε? Mlamani me kibo kito tɔ midi.”

16 Agi beko kibɔε eki ye ε, eui ba si, “Nyanɲwe litukpo ni linyi bitini ní kibɔε aua a?” Bebu le onu si, “Kaisaro.”

17 Le Yesu asi ba si, “Kolo mlako kidilie gi kinu Kaisaro kinie mlako ke aki Kaisaro, tɔ kidilie gi kinu Aya kinie ε, mlako ke aki Aya.” Niteme si litu ba kugyo.

Yesu abase bidɔ ní Kuyɔɔ dɔni Bekpo ua me su

18 Le Zadukianε ma gi báze kuyɔɔ dɔni bekpo ua me aua aɲa ε, beba Yesu klo, le besi ye si,

19 “Ɔɔɔbase ye, Mose aɲwlimi ɔsã no ya aki blo si, xegi onyime etse ní yedze su u pò bápo gi obi ɔtɔtɔ ε, onyime lie klo ye oneminyime ɔgbani ɔtrεtrεε yedze tɔ bapo bebi ba ní okpo ye ye linyi ne me.

20 Liba le me si, beneminyime tiegloele beze; otsitsi ye agbani ɔdze, pò ópo obi xe etse e.

- 21 Lε ουλαε agbani odzεε pò ye fe ópò obi otòtò, xe ye fe etse e. Nite ke liba le me eki onemi tanεε fe,
- 22 ni bagogo ba pò: niteme si ba beneminyime tiegloele ba pò begbani odze lie klo xe betse e, pò bame otòtò ópò obi i. Gogo ε, odzεε fe aba etse e.
- 23 Lε xegi bekpo va beyo edoni bekpo va me ní liyowe le ava ε, nyanwe yedze odzεε aaze e? Gi ba bano tiegloele ba pò begbani odzεε edi.”
- 24 Yesu ebu le onu aki ba si, “Mleta kese kura! Mlete kidilie loso o? Lε ese linu si, mlénu Aya ye Liboe le ni Aya ye kigaglae ese e.
- 25 Xegi bekpo va beyo ε, biaze ηwisi Aya ye baxwedze ba ní lifunu ne kine ε. Lε niklo ε, kudzegbano kúma a.
- 26 Aba ní bekpo va kuyoyoo su i, ko mlákla liboeboe ní Mose keplekpaε me ní ose lo gi εεso lo su iuidi na a? Niklo Mose ηηwlimi aple si, Aya asi ye si, ‘Me menu Abraham ye Aya, Isak ye Aya ni Yakob ye Aya.’
- 27 Ye onu Aya ki banama gi bale ligbā ne ε, le aní ki bekpo va a. Mleta kese koη!”

Yesu abase bido ní osā uidi no su u

- 28 Osā no odobase oto eze ní niklo le enu eboa la gi bezevu edi i. Gi amo si Yesu ebu eboe la onu momomo aki Zadukiane ma ε, eti aponi ye le eui ye si, “Osā woli εsae veve ní isā ne kusi na a?”
- 29 Lε Yesu ebu le onu si, “Osāa no gi εsae veve petee, lo onu si, ‘Israel, ta kutu! Okaε gi onu blo Aya ε, Oka tole ko onu.
- 30 Lε loso e, lo Okaε Aya nì wo ona no petee, ni wo esobo la petee, ni wo kugyodi yo petee ni wo isu ya me kigaglae petee.’
- 31 Osā ula lo gi egbani lo ekpe ε, lo onu si: ‘Lo wo ohanugloe ηwisi wo tuto wo isu ya kine ε.’ Osā ototo oma kunyipu isani isā tiwa ele ya a.”
- 32 Lε Osā no Odabase ye asi Yesu si, “Wopani mumo, Odobase ye! Nite dij lile si Okaε ko onu Aya, le ototo óma sani ye ε.
- 33 Lε to lo Aya nì wo ona no petee e, ni wo kugyodi yo petee, ni wo isu ya me kigaglae petee, ani to lo wo ohanugloe ηwisi wo tuto wo isu ya kine ε, bile veve sano si to ko бага, bidokoko ni bidopouipoui ve kí Aya.”
- 34 Agi Yesu amo kuboeteo ulio gi kule ní ye liboe le onu kubúbú yo me e, asi ye si, “Woti oponi Aya ye Kavanjaε.” Lε ya kede e, onono otani Yesu liboeboe kuvi to o.

Nyanwe onu Mesiya ye

- 35 Agi Yesu azεεbase bido ní Lisoligba le me ε, eui si, “Kite me Osā no badobase ba biapani si, Kristo ye onu Dawid Yebi i?”

36 Gi Ɔfuɛɛ Dradra ló ɛhwani Dawid xe apani si, “ ‘Aya asi me Ɔkaɛ si: Ze ní me kaɲaa me ní ya kɔna ni lipoe ɛ gi maakɔ wo ahwafiane ma kpe ni wo kuklise o.’ ”

37 “Agi Dawid ɔtuto lo axwa ye si ‘Ɔka’ ɛ, ɛ kite Kristo ye aaze Dawid ye obi i?”

Ɔsã no badɔbase ba ba kusufekoo ni kɔ su kutuheheo

Linɔkpi uidi ito lizeta Yesu kutu ni isami.

38 Agi azɛɛbase ba bidɔ me ɛ, apani si, “Mlevu aɲu ní Ɔsã no badɔbase ba su. Bizɛɛga ɛkɔnɔ ni ba ewu gblamadzaa na me ɛ bizɛɛ si banima bapani ba ni kubùbù ní enè na me ɛ.

39 Bizɛɛ izekɔ gyɔgyɔ ɛ ní Yudanɛ ma ba itsaklo ni izekɔ uidi ne ní idɔɲakplɔ ne su u.

40 Bízɛɲa kamla ní badze aba gi ba benye ba betse e aua kɔ bezi ba bidɔ me petee ní ba awla ɛ. ɛ bizɛbase isu ya ni Aya kuxwaxwa gblamadza me ɛ. Ba kutuheheo kwianyani usanɔ!”

Ɔdze gi yenye etse e ye kagyɔ

41 Agi Yesu eze ní niklo gi bizɛɛgyɔ kibɔɛ ní Lisɔligba ɛ me ɛ, evu aɲu ní ba bibɔgyɔgyɔ ve su. Amɔ si bexonete gogle bezeɲgyɔ kibɔɛ ní ba exomɔmɔ la onu.

42 Ɔdze opiplinete ɔto gi yenye etse e, aba ɛ agyɔ kɔba tiaua ɛ.

43 ɛ Yesu axwa ye badɔkpasi ba akpe likpɔ ɛ asi ba si, “Mɛɛsi mlɔ ní anukware me ɛ, si ɔdze opiplinete liɛ ya ye kagyɔ keɛre sani banɔ gɔgɔ ba petee ba kanɔ.

44 Apani si, banɔ gɔgɔ ba kɔ ɛ, begyɔ kibɔɛ ní ba exomɔmɔ la onu. Po opiplinete kɔ ɛ, akɔ ye ligbã ne me exo la petee akɔ.”

Marko 13

Yesu apani liboe aple ní Lisɔligba ɛ kuyavi yo su

1 Agi Yesu azeedò ní Lisɔligba ɛ me ɛ, ye badɔkpasi ba me tole apani si, “Di ɔɔbase ye! Akla manímaní woli lu la ya te gi beko ɛwa agba uidi ala ya xe eepedi te e!”

2 Yesu ebu le onu si, “Dani mlɛɛmɔ agba uidi gaglaa la ya ɛ? Likla ɛtoɔo litráwo ní ɛ ɔto klo ɔ. Beɔrátsra la petee.”

Yesu aki kugbágbá ní keduyɔyo su

3 Yesu eze ní Olif ye lito le aua, gi libu aɲu me ɛkpe Lisɔligba ɛ ɛ. ɛ Petro ni Yakobo ni Yohanes aní Andrea, ba tete beba ye klo ɛ.

4 ɛ bevi Yesu si, “Si blo lipoe ɛ klo gi eboa la ya aaba la me ɛ. ɛ ege kiabase si lipoe le lina ki eboa la ya la me kubaba a?”

- 5 Lε Yesu agba bà si, “Mleze nì anu tɔ mlakíki tɔ ɔnɔnɔ omeni mlo o.
- 6 Banɔ glegle biayɔ ɔlɛɛ ní mɛ linyi ne me, gi biabu isu ya onu si, ‘Mɛ menu ye e!’ Nite me si biameni banɔ glegle.
- 7 Pò bikíhwani mlo ɔ, xe mlenu bigu uɛ izi le gi itipɔni mlo ɔ, ni agutaboe la ní idzage ne e; lilɛ si eboa la ya elu aba la mɛ ɛ; pò líbase si kelea mɛ liblo le lina a.
- 8 Kuse kwiata bigu nì kuse, kavaɲaa kiayɔ kedu ní kavaɲaa su; kese kiasugu ní ɔkɔ kakaa, lɛ kuɛ kwiado ɔ. Eboa la ya alɛ ɲwisi limɛ kutàta kinɛ ɛ.
- 9 “Mlo ɔtuto mleze ni anu. Biavu mlo kɔtsinɔ ní otsixwaklo ɔ. Biakusi mlo ní Yudanɛ ma itsaklo; kɔkɛ mɛ loso e, mlɛtralɛ ní bavaɲa ba ni bekusi ba anu mɛ tɔ mlaapani liboe gbã nɛ ɔsi ba.
- 10 Pò xe able kelea lidu le liana ɛ, lilɛ si basɔli Liboe Gbã nɛ asi kelea petee.
- 11 Lɛ xegi bevu mlo ɛtsinɔ ní otsixwaklo ɛ, eboa la gi mlaapani ní niklo ɛ, mlakíbu litukpo me ní la su ikɛ ɔtɔ ɔ. Xegi lipoe le lina ɛ, mlo kɔ mlapani liboe kakaa gi liaba mlo onu i. Lɛ ese linu si eboa la gi mlɛtrapani i, atrádo mlo klo ɔ; ɛtrádo ní Ɔfuɛfuɛ Dradra lo klo ɔ.
- 12 Oneminyime aakɛ oneminyime awla tɔ beye ye; lɛ Ɔka fɛ aabitɛ nite tsinɔ Yebi su u. Bebi ba biayɔ kedu ní ba baka ba ni ba bene ba su tɔ beye ba.
- 13 Banima petee biayɔ kedu ní mlo su kɔkɛ mɛ loso. Pò ɔnilɛ gi aatani kulɛ gaglaa kɔna ni lipoe gɔgɔ lɛ ɛ, aamo kubúbú.

Baxixa zimizi ba su Kuboedoplɛ

- 14 “Xegi mlɛmɔ ebusioboe zimizi na gi izeezizi bidɔ ɔ, gi alɛ niklo ɔ gi líma si eze e, (Ɔdɔklaɛ okeni odi tɔ onu eboa la ya ese!) Lɛ kɔ banama gi balɛ ní Yudea ɛ, bese atrɛ ní eto la mɛ.
- 15 Ɔnilɛ klo gi ɔtini ní ye ligba lɛ ava ɛ, ɔkizizi lipoe si yiple eku ye kepea mɛ tɔ yikɔ kidido edono o.
- 16 Ɔnilɛ klo gi ɔlɛ ní ye ɔnyɔ nɔ mɛ ɛ, okídzi itɛ kepea mɛ si yizɛɛkɔ ye liwu le e.
- 17 Lɛ liaze gagla ní ewe ala klo mɛ kí bamɛdze ba ni bebinea ba gi ba bebi ba bɛɛmwa ɛ.
- 18 Mlaxwa Aya tɔ eboa la ya va akíba la mɛ ní kublo lipoe le e!
- 19 Lɛ ese linu si ewe a la klo mɛ baxixa va ɛ, bianyani sani báklo gi beze edi dɔni lipoe lɛ klo gi Aya ebu kelea gakɔna ni omono e. Lɛ baxixa va klo elu bátraba tɔɔ ɔ.
- 20 Pò Aya aatí ewe ala klo ava; atesi ɔbite lɛ nite e, ɔnɔnɔ ɔtrago ɔ. Pò kɔkɛ ye banɔ banɔbúbú ba loso e aati ní ewe a la klo ava a.

21 Ní lipoe ɛ kɔ mɛ ɛ, xegi ɔnuto aasi wo si, ‘Di imo Mesiya ye ní ya!’ loo, ‘Di, imo ye ní kolo ɛ!’ wukíze ɛ aua ɛɛɛ a.

22 ɛ ese linu si asia na Mesiya ba ni asia na Beboedople ba biaba. Biabite enugutseboe la ni eboe mamɔ edi ato gi biako meni Aya ye bano kyakya ba fe ɛ, xegi biatano ɛ.

23 ɛ loso e, mleze ní aɲupleple mɛ! Masi mlo liboe kakaa xe ableke lipoe le liana a.

Ɔnɔɛ Yebi ye kubaba ulaa

24 “Niteme si ewe ala gi aaba ní baxixa ua kede e, liwo le lialosi, ɛ ɔdzidzi ye ɔtrakle ɔɔ ɔ,

25 Badzidziebi ua biawoli doni lifunu ne, ɛ lifunu ne bidɔ mɛ ɛ bianɲwia ní ve izeklo ɔ.

26 ɛ ní lipoe ɛ kɔ mɛ ɛ, banima biamɔ Ɔnɔɛ Yebi ye gi atrába ní aple la mɛ ni kigagla uidi ni ye kukleleo.

27 ɛ aakpe ye lifunu ne baxwɛdze ba kutsisi kesea akoto tene na mɛ to bakpe Aya ye banɔbúbú ba likpo ɔdoni kelea mɛ kapɛ tiele kɔtsini kapɛ ulaa, ni lifunu ne ɔduklɔ.

Kudɔkpasi ní ogbose lo su

28 “Mlaki ogbose lo ɔbase mlo bidɔ. Xegi lo aya la ɛtuma ɛ, kɔ mlete si kwiku ní kedzenilea mɛ.

29 Nite ke xegi mlɛmɔ eboa la ya gi ɛɛba la mɛ ɛ, to mlete si lipoe le lina a.

30 Ní anukwarɛ mɛ ɛ eboa la ya pɔ aaba la mɛ xe ableke banama petee gi balɛ ligbá ne abla ɛ, biatse e.

31 Lifunu ne ni kesea biaza, pò mɛ eboe la onu atráza liwewe e.

Ɔnɔnɔ óte liwe le loo lipoe ɛ gi ɔnɔɛ Yebi ye aaba a

32 “Ɔnɔnɔ óte liwe ɛ kɔ, ni lipoe ɛ kɔ gi eboa la aaba la mɛ ɛ. Aya ye baxwɛdze ba ní lifunu ne fe béte e; ɛ Yebi e fe óte e; Ɔka Aya ko ete e.

33 “Mleze ní aɲupleple mɛ to mleze ni aɲu, ɛ ese linu si mléte lipoe ɛ kɔ gi le liaze ɔnyɔsasa nɔ ɔ.

34 Liaze ko ɲwisi kilie gi onyime ɔto ase ye kepea mɛ xe atre ní kude me kine ɛ. Pò xe aase ɛ, ako ye besumubi ba edu ní eboe la onu, ɛ aki ɔkakaa ye lixwe ne ɛ; ɛ asi kevunu ya ɔvadi ye si oze ni aɲu.

35 Mleze ni aɲu ɛ ese linu si mléte lipoe ɛ kɔ gi kepea ɔkaɛ aadzi i liatani ɔlago loo olezato loo livle kuze.

36 ɛ xegi aado ní mlo aua kpoyi i, ɔkiba atsani mlo ní sra mɛ ɛ.

37 Eboa la gi masi mlɔ ɛ, la ke mɛɛsi ɔno kakaa si: ‘Meze ni anu!’ ”

Marko 14

Kusɔliɔ baka ba bɛnya si biaye Yesu

1 Agi ɛgo ewe tava to Yudanɛ ma banja ba Kutseolidɔzawe le ni Aklāmonyasi na liwe le e. Kusumu yo baka ba ni ɔsā no badɔbase ba bɛzɛpɛ kudeonu si beevu Yesu ní kikpokpo me e gani kunɔmeno me to beye ye e.

2 Pò le bɛsi isu ya si, “Kudi le ava si kukíbitɛ le ní liwe le me e. Xe aní nite e, keduyɔɔ kiaba, kɔ ozi eku i.”

Ɔdze ɔto abali kumu flafla ní Yesu ava ní Betania

3 Yesu eze ní Simon, gi anya kunya kyikyí yo edi i, ye kepea mɛ ní Betania. Gi azɛɛɛna bidɔ mɛ ɛ, ɔdze ɔto aba ni kumu flafla gi kwizɛ ní alabasta keve me e. Kumu yo gi bɛbitɛ ni ose ɔto gi bizɛɛxwa si nad i, kwiɲa kedzi. Adra kevea le akɔ kumu yo abali akpɛ ní Yesu ye litukpo le me e.

4 Banɔ batɔ bezè niklɔ gi bɛmɔ kusuyevi i; le bɛsi ba ahanuglɔ ba si, “Ege le loso ɔdze lie ezizi kumu flafla liɔ te e?”

5 Biatani kɔ kudà gi kibɔɛ kiasani kibɔ silva alafa tiata gi biakɔ ke ɔki beiplinete ba ɛ.” Nite si bebu ɔdzɛɛ lipɔ ni kusuyevi.

6 Pò Yesu asi ba si, “Mlayuro ye ɛ! Ege le loso mlɛkpɛ ye kunugu yo te e? Kidilie gi abitɛ akí mɛ ɛ, kidɔ gbã gi kiɲa kedzi kinu u.

7 Beiplinete ba balɛ ní mlɔ kusi lipoe kakaa; le mlaatani ba kupɔno lipoe kakaa gi mlɛpé ɛ. Mɛ kɔ ɛ, mátraze ni mlɔ su lipoe kakaa a.

8 Abitɛ kidilie gi aatani aki mɛ ɛ; abali kumu flaflaa ní mɛ ava gi akɔ alulɔ mɛ kisugyae kpɛ ɔto akí mɛ kuviveo.

9 Le mɛɛsi mlɔ anukwareɛ si, ɔkɔ kakaa gi biapani Liboe Gbã nɛ ní kelea petee me e, biabu ɔdze lie ye kibobitɛɛ kubasɛ gi biakɔ zɛplɛ anu ní ye ava a.”

Yuda adimɛ si ye akpɛ Yesu awla

10 Le kede e, Yuda Iskariot, gi onu Yesu ye badɔkpasi liɔfo ni tiaua ba mɛ tole e, atɛ ní kusumu yo baka vidi ba klɔ si yizɛɛkpɛ Yesu awla ɛki ba a.

11 Isami iku ba gi benu liboe le e, le bɛki ye kakaple si biaki ye kibɔ ɔ. Le loso Yuda azɛapɛ kudeonu si to yibu Yesu iko ɔ.

Yesu aɲa kutseolidɔzawe le bidɔ ni ye badɔkpasi ba

12 Ní Aklāmonyasi na liwe topu nɛ ava, gi le bizeye kuvesibi yo ɛki kutseolidɔzawe le ní Yudanɛ ma ligovi le onu i, Yesu ye badɔkpasi ba bevi ye si, “Nifo wòpɛ si kuzɛɛbla akí wo kí kutseolidɔzawe le bidɔ ɲaɲa uɛ na a?”

13 Le loso Yesu akpɛ ba mɛ tiaua si: “Mlatɛ ní ɔma vidi no me. Onyime ɔto gi etu kenifukpo e, aatsa ni mlɔ ɔ.

- 14 Mleku ni ye kude atre ní kepea lia klo me gi aatiku i, to mlasí kepea okae si, ‘Odobase ye si, nifo onu ligba ele klo me gi me ni me badokpasi ba kwiaze e, xe kwiana kutseolidozawe le bido me na a?’
- 15 Aabase mlo lifune kugbake nene kuto, gi bebla a, xe belulo eple e. Mlakpe kido kakaa likpo aple ní klo akí blo o.”
- 16 Badokpasi ba bese etre ní oma uidi no me e, le bezemo kido kakaa nwisi kilie dij gi Yesu asi ba kine e. Le bekyi awla ní Kutseolidozawe le bido nana ve su i.
- 17 Agi kulagoo kwina e, Yesu aba ni ye badokpasi lifo ni tiaua ba.
- 18 Gi bezena bido me e, Yesu asi ba si, “Meesi mlo anukwaree si, mlo me tole gi ena bido me ni me e, atrakpe me ní awla a.”
- 19 Liboe le lisugu badokpasi ba. Niteme si bekpese ye kuvi tole tole, si, “Me loo? Maka le ava si me e!”
- 20 Le Yesu ebu le onu si, “Litraze mlo lifo ni tiaua ba me tole gi ekpe awla ní kezia me ni me e.
- 21 Ono Yebi ye atratse nwisi kilie gi Aya ye liboe le lipani kine e. Po lianyani ki onilie gi aakpe Ono Yebi ye awla e! Liare oki onilie klo sano xegi baxa ye apo kura e!”

Okae ye kuguple bidonana

- 22 Gi bezena bido me e, Yesu ako likla ne, le edo Aya dase ní le ava xe ayavi le e. Le ako le aki ye badokpasi ba a, le asi ba si, “Mlazi le ata a! Me kisugyae ke ya a!”
- 23 Le kede e, ako kanwepiuvia le edo Aya dase e, xe ako ka akpe ba awla e. Le ba po bewe ní ka onu i.
- 24 Yesu asi ba si, “Me ika le gi bebalí ní bano glegle ba ligba ne kuzeeze le ya a. Me ika le gi beko enya Aya ye kutroto onu le ya a.
- 25 Meesi mlo anukwaree si, matranwe wain ye ebi yoyo la liwewe too kona ni liwe le klo gi maanwe wain vuvu ye ní Aya Kavanana me e.”
- 26 Le kede e, gi beza odzi tole e, bedo etre ní Olif ye Lito le ava a.

Yesu edo aple si Petro aanada si yete ye

- 27 Le Yesu asi ba si, “Mlo po mlatrase eyuro me le ese linu si Aya liboe le lipani iple si ‘Aya aaye ogagbano ye, ko ivesi le po ise hle e.’
- 28 Po xe mayo ado ní bekpoo va me e, maaku mlo oto tre ní Galilea.”
- 29 Petro ebu le onu si, “Xegi bano gogo ba biase ní wo su fe e, me Petro ko e, matrarse yuro wo liwewe e.”
- 30 Yesu asi Petro si, “Meesi wo anukwaree si, xe ableke okoko lo aame kuula olezato no e, wanaada tata si wote me e.”

31 Pò Petro aṅwɛ isu ya gaglaa sano si, “Xegi lizīa si mɛ ni wɔ kwiatse kyɛ ɛ, mátranada wɔ liwewe e.” Badɔkpasi dzedze ba pò bɛpani liboe lɛklɔ ke e.

Yesu axwa Aya ní Getsemane abɔɔ yɛ mɛ

32 Bɛtrɛ ní abɔɔtɔ mɛ gi bizɛxwa si Getsemane e, lɛ Yesu asi yɛ badɔkpasi ba si, “Mleze ní ya tɔ mɛ pɔ ɛ, mizɛɛxwa Aya.”

33 Agbani Petro, Yakobo ni Yohanes aponi isu ya. Axixa ní yɛ isu ya mɛ, lɛ ese linu si eku ní lipoe gagla mɛ ɛ.

34 Lɛ asi ba si, “Mɛ ɔna nɔ ɛɛmɔ kuyeyiyeyi glegle gi míhatse e. Mleze ní ya tɔ mleze ni aṅu.”

35 Agi aga atre ní ɔtɔ nɔ tauɛ ɛ, lɛ aṅwia isu ya asa kɛsea, lɛ axwa Aya si, xegi liaze yɛ kupɛpɛ ɛ tɔ ɔsriɔi kuyeyiyeyi yo ɔti ní yɛ awa a.

36 Yesu axwa si, “Abba, Mɔka! Kido kakaa kilí plɔplɔ ɛki wɔ. Ki tɔ kuyeyiyeyi yo kaṅwɛplivɪa lia kàdɔ mɛ ɔza. Pò aní ní mɛ kupɛpɛɔ onu u, boṅu ní wɔ kupɛpɛɔ onu.”

37 Lɛ edzi aba yɛ badɔkpasi tiata ba klɔ, pò amɔ si bɛdɔ sra a. Lɛ eui Petro si, “Simon, sra wɔɛdɔ lò o? Kɔ wótani aṅu kuze ɔnyɔsasa tole kpoo na a?”

38 Lɛ agba ba si, “Mleze ni aṅu atɔ mlaxwa Aya tɔ mlakíwɔli ku ní kufekedi me e. Ɔfuɛfuɛ nɔ ɛɛdimɛ, pò kisugyɛ kiibotsò o.”

39 Ase dze, lɛ azɛɛxwa Aya ni eboa la klɔ ké e.

40 Agi edzi aba ní badɔkpasi ba klɔ ɛ, amɔ si bɛzɛdɔ sra dze. Lɛ bátani isu ya onu kubu lɛ ese linu si sra sɛ sivu ba bimbi uɛ.

41 Agi edzi aba kutanɔ ɛ, eui ba si, “Sra mlɛdɔ dze ɛ, xe mlɛyɔ isu mɛ lo o? Lisrɛ! Ɔnyɔsasa nɔ ɛna! Mledi bɛkɔ Ɔnɔɛ Yebi ye kpɛ awla ɛki bano zimizi ba.

42 Mlayɔ tɔ kuse. Ɔnilie gi ɛkpe mɛ awla ɛ, imɔ ye!”

Bevu Yesu

43 Yesu azɛɛpani xe Yuda a, gi onu badɔkpasi ba mɛ tole e, aba edo o. Linɔkpi ito gi livu ihe gblamadza uɔ, ni kusekpeo e, lize ni Yuda kude. Bano baklo beze bano gi kusumu yo baka ba, ɔsã nɔ badɔbase ba ni banɔtsitsi ba bɛkpe si bevu Yesu u.

44 Ɔnilie gi atrakpe Yesu awla ɛ, asi linɔkpi le kibite kito aple si, “Ɔnyime lie klɔ gi yɛ lidzɔ lɛ matramu i, yɛ onu ɔnilie gi mlɛpɛ ɛ. Mlevu ye tɔ mlagbani ye ase nɔ ni sigagla.”

45 Kilie gi Yuda eku ní klɔ ko e, atre Yesu klɔ lɛ axwa yɛ si, “Ɔdɔbase ye!” Lɛ amu yɛ lidzɔ lɛ ɛ.

46 Banima bevu Yesu lɛ bɛnya yɛ ɛ.

- 47 Pò banama gi bελεε níklɔ ba mε tole etso ye ihε gblamadza ye le aηwia ye ε. Nite si ihε azεεtsí kusumu yo Ɔka Uidi ye ye osumubi ye ye kutu yo ezano ɔ.
- 48 Le Yesu eui ba si, “Kizia liziã si mlamani ihε gblamadza ba ni kusekpeo to mlaba evu me ηwisi ɔno gi ɔuibite ní ɔsã no awa na a?”
- 49 Liwe kakaa meze ní mlɔ kusi gi mabase bidɔ ní Lisɔligba le mε ε; pò mlévu me e. Pò lile si Aya ye liboe le liba le mε ε.”
- 50 Niklɔ badɔkpasi ba petee bese esè ní ye su i.
- 51 Ɔyasɔvi ɔto, gi enyime kusa tete ko e, eze ní Yesu kude. Bekeni edi si bévu ye,
- 52 pò ayuro kusaa akpe ba awla a, le ese ase nì liya le ε.

Yudane ma Otsixwako Uidi no εxwa litsi ni Yesu

- 53 Le kede e, betsini Yesu ní kusumu yo Ɔka uidi ye ye kepea mε. Niklɔ kusumu yo baka ba, ɔma no baka ba ni bano tsitsi ba, ani ɔsã no badɔbase ba bezetsa.
- 54 Petro ezeni ba kude ní ɔdzage no ke, xe eti eku ní kusumu yo Ɔka uidi ye ye kepea mε ε. Niklɔ azεεηani kifu ye ni Lisumugba le bepepe ba.
- 55 Kusumu yo baka ba ni Yudane ma betsixwa uidi ba bekeni edi si biamo kunutsatsa kuto ní Yesu su to biaye ye; pò bátani kutɔto kumɔ ɔ.
- 56 Bano glegle bεse asia na εkpe ní Yesu awla, pò ba eboe la ága kude tule e.
- 57 Le bano batɔ beyo ελεε, le bεse asia na εkpe ní Yesu awla si i,
- 58 “Kwinu gi apani si, ‘Maayavi lisɔligba ελε ya gi banima bεwa ni awla la ε; le ní ewe tata kede e, maawa lidzedze gi aní bano bεwa le ε.’ ”
- 59 Pò ba kyε ε, ba katsalia káso ɔ.
- 60 Niklɔ Kusumu yo Ɔka Uidi ye ayɔ ní ba pó aηu na mε xe eui Yesu si i, “Kunububu kutɔto kúma ní wɔ awla ní eboa la gi beko ní wɔ su kura na a?”
- 61 Pò Yesu ɔpani i, xe aabu liboeboe onu u. Le Kusumu yo Ɔka Uidi ye eui ye dze si, “Wɔ wonu Mesiya ye gi ye onu Aya Dradra ye Yebi ye na a?”
- 62 Le Yesu ebu le onu si, “Mε! Le lipoe le litrába gi mlɔ petee mlamɔ Ɔnoε Yebi ye gi odi ní Ɔka Uidi ye ye kaηawla mε ε, gi atrába ní lifunu ne aple la awa ε.”
- 63 Kusumu yo Ɔka Uidi ye akyì ye ewu la le apani si i, “Katsali woli lu koη kwipe ní liboe le ya mε dze ε!”
- 64 Mlenu ye libusioboe le gi apani i. Ege kɪnu mlɔ kugyodi o?” Ba pó bezi le si, aηa lipɔ! Lile si beye ye e!

⁶⁵ Lε banɔato bekpese sita sε kubu ubali Yesu ava ε. Bɛnya ye aɲu na mε, le bεsa ye bidɔ mε ε. Lε besi ye si i, “Base blɔ ɔnilie gi asa wɔ bidɔ mε ε!” Lε Lisumugba le bepepe ba bεgbani ye εsεnɔ ε, le bezeekusi ye e.

Petro anada si yetè Yesu u

⁶⁶ Agi Petro eze ní kepea kukaa mε ε Kusumu yo Ɔka Uidi ye ye ɔdzɛvi ɔnɔsumu tole aba a.

⁶⁷ Lε gi amɔ Petro gi azεɛɲani kifu ye ε, edi ye haã le asi ye si, “Wɔ kyε, woze ni Yesu Nazaret ɔnεε kude e.”

⁶⁸ Pò Petro anada le si, “Méte liboe le gi wɔɛpani i, le menu le ese fε ε.” Lε edo atrε ní kevunu ya ε. Niklɔ ko le ɔkukɔ lɔ eme e.

⁶⁹ Gi ɔdzɛvi ye amɔ ye ní niklɔ ε, ekpese kudo si banama gi belεε níklɔ dze si, “Onu bame tole.”

⁷⁰ Pò Petro anada le dze. Lidze xe banɔ baklɔ gi balεε ní klɔ bebu le etu Petro dze si, “Wɔtratani le kúnada si wonu bame tole e; le ese linu si wɔ kyε ε, Galilea ɔnε wonu u.”

⁷¹ Niklɔ Petro apani si, “Matàni bidɔ si anukwarεε mεɛpani! Aya ohe kutu ki mε xegi asia mεεε ε! Méte onyime lie su gi mɛpani i!”

⁷² Kyɔɲ klɔ ko e, ɔkukɔ lɔ eme kuɔlaa, le Petro aple aɲu liboe le gi Yesu asi ye ava a si, “Xe ableke ɔkukɔ lɔ aamè kuɔla ε, wɔanada tatá si wote me e.” nite si amɔ isu ya egyesi le eku kubemi me e.

Marko 15

Yudanε ma bεgbani Yesu i manɔ ní Pilato klɔ ɔ

¹ Keletitia livlε le fififi i, kusumu yo baka ba, Yudanε ma banɔtsitsi ba, ɔsã no badɔbase ba, ani Yudanε ma betsixwa Uidi ba pɔ bekpε likpɔ kise ise nitime si bεtrɔ likla ní liboe tile ava. Bεkpε Yesu bibɔ υε, le bεgbani ye εsεnɔ; le beko ye εkpε awla eki Pilato e.

² Pilato eui ye si, “Wɔ wonu Yudanε ma okusi ye na a?” Yesu ebú le onu si, “Ee, kilie gi wɔɛpani le ε, nite lile.”

³ Kusumu yo baka ba beko eboe glegle ní Yesu su u.

⁴ Lε loso e, Pilato eui ye dze si, “Wɔtrabu isu ya onu lɔ o. Dani wɔenu kilie gi bεtsa wɔ onu i?”

⁵ Pò Yesu ópani liboeboe, nite si litu Pilato kugyɔ ɔ.

Pilato atsa kutsépia akí Yesu

⁶ Ní Kutseolidɔzawe kakaa ava ε, lize ligovi ki Pilato si ɔyuro ɔnɔ tole gi ɔle ligba a, gi banima biaui i ɔki ba.

- 7 Ni lipoe le klo me e, onyime oto gi bezexwa si Baraba e, eze ni banoto gi beyo kedu u, xe beye bano o, xe le loso bekre ba ligba e, ba kusi.
- 8 Linokpi le litsa le banima bevi idono Pilato awla si obite kilie gi izebite eki ba a.
- 9 Le evi ba si, “Mlepe si miyuro Yudane ma okusi ye ki mlo na a?”
- 10 Etè momomo si kusumu yo baka ba beko Yesu ikpe ye awla koke gi beko kanuzã ni Yesu su loso o.
- 11 Pò kusumu yo baka ba befue ekpe linokpi le me si, bevi si, Pilato to oyuro Baraba bonu oki ba a.
- 12 Le Pilato evi linokpi le dze si, “Ko ege mlepe si mibite ni onilie gi mleexwa si Yudane ma okusi ye e?”
- 13 Bekre ozi lo si, “Ku ye ni ose lo su!”
- 14 Le Pilato evi dze si, “Liboe zimizi woli abite e?” Bekre ozi lo gaglaa esano si, “Ku ye ni ose lo su!”
- 15 Gi Pilato ape si yibite ni linokpi le kupere ava loso e, ayuro Baraba aki ba a. Aki si bekusi Yesu, le ako ye akpe awla si bazeku ye ni ose lo su i.

Baguta ba bekre Yesu kakpaa

- 16 Baguta ba begbani Yesu itsino ni Roma bane ma ovanæ ye kepea me, le beexwa baguta ba lihakpo gogo le ekpe likpo e.
- 17 Beko liwu kyikyĩ ikpe eki ye, le beyo bibu ve likusikuto ekume eki ye e.
- 18 Le bekpese ye kukpo si: “Yudane ma Okusi Uidi ye e, oze ligba gblamadza!”
- 19 Besa ye ose lo ni litukpo le; le bebu sita se ebali ye ava a; le bedu aklamasi na kesa a, xe bekre etukpo kesa eki ye e.
- 20 Agi bekre ye kakpaa po e, bebu liwu kyikyĩ ne ni ye su, le beko ye otuto ye liwu le dzini kpe eki ye e. Le begbani ye dono etsino si beezeku ye ni ose lo su i.

Beku Yesu ni ose lo su u

- 21 Agi bezetre e, betsani onyime oto gi bezexwa si Simon i. Simon aga ado ni kumami yo me xe azetre ni Yerusalem oma no me e. Le gi baguta ba betsani ye e, bemi ye ava si oze Yesu ye ose lo kutu. Simon otuto lo ado ni Kirene; le ye bebi ba beze Aleksanda ni Rufus i.
- 22 Begbani Yesu itsino ni okuto gi bizexwa si Golgota ketokpaa ava a. Golgota le ese linu si, “Litukpoxwa ozeko.”
- 23 Le beki ye wain gi bepisa ni kuwa tiitii kuto gi bizexwa si mire e, po Yesu ohwe ye e.

- 24 Lε bekú ye ní ose lo su xe beta exoevi la eki ye bidɔ kpekpe ve ε. Nite si bele ye bidɔ me ε.
- 25 Lipoe lε gi bekú Yesu ní ose lo su i, lize livle lε inyo ɔɔtole.
- 26 Lε kunutsatsaa liɔ klo gi beɲwlimi iku ní ye litukpo le onu i, kwipani si: “Yudanε ma Okusi Uidi ye.”
- 27 Bekú beze tiaua kyε ní ise le su ipɔni Yesu; oze tole eze ní ye kaɲaa me, le ɔulaε eze ní ye kabaa me ε.
- 28 Liki si Aya liboe le liba lε me si, “Beye ye ηwisi eboe zimizi ɔbitebite onu kine na a!”
- 29 Banama gi bezεεga εza ε, besugu ba etukpo la, lε bezeebu onugu me ní Yesu su si i, “Ehεε! Aní wɔ wɔ si, wɔtrayavi Lisɔligba lε, tɔ wɔadzini le kuwa ní ewe tata me ε?”
- 30 Ple ní ose lo su tɔ bu isu ya!”
- 31 Niteme ke kusumu yo baka ba ni ɔsã nɔ badɔbase ba fe bekrε Yesu kakpaa ní ba tsali kusi si, “Ebu bano dzedze ba, pò ɔtani isu ya kubu u!”
- 32 Xegi ye onu Mesiya ye ε, gi onu Israel Okusi Uidi ye e, kɔlɔ ople ní ose lo su ablahate tɔ kwiazi ye ava ηa a!” Lε bano tiaua ba klo gi beku ní ise le su ipɔni Yesu kyε ε, bekpini ye e.

Yesu ye Kutseo

- 33 Agi inyo liɔfɔ ni tiua isa ε, litumu ne lido ní kesea petee ava inyɔsasa tita.
- 34 Agi inyo tita isa ε, Yesu akpe ozi tatata si, “Eloi, Eloi, lama sabaxtani!” Gi le ese linu si, “Mɔka, Mɔka, ege lε loso wɔyuro me ε?”
- 35 Bano bato gi beeze ní klo ε, benu ye ozi lo, lε bepani si, “Mlata kutu, εεxwa Eliya!”
- 36 Bano baklo ba me tole ese, lε azεεkɔ ɔsapo lo o, lε akpe lo ní kuda nyagba nyagba me ε, lε ete lo ní ose gblamadza ɔtɔ onu, lε akɔ kɔ aki Yesu si ɔɲwe ε. Lε apani si, “Mlaple lito kese tɔ kudi xe Eliya aaba pleni ye ní ose lo su i!”
- 37 Gi Yesu akpe ozi lo gaglaa dzε ko lε ada onugu lo e.
- 38 Lε onu klo ko e, kusaa gi beko εlε Lisɔligba lε me ε, kwikyĩ idɔni kavaa gako nani kesea!
- 39 Baguta ba ɔka ɔtɔ gi eze ní osetsase lo ɔtɔ nɔ ɔ, gi amo kilie me gi Yesu ako etse e, lε apani si, “Sugba sugba ε, Onyime lie, Aya Yebi ɔnyaa nu u!”
- 40 Badzeato beleε ní ɔdzage no gi bezeedi eboa la gi εzεεba la me ekpe ε. Maria Magdaladzee, ni Maria gi eze Yakobo nuvɔε ni Yose ba onee e, kɔpɔni Salomε, ba fe beze ní badze ba ba klo kusi.

⁴¹ Lipoε le klo gi Yesu eze ní Galilea ε, badze ba klo beze ni ye kude, xe bezεpɔni ye ε. Badze dzedze gi bezeni ye kude eba Yerusalem kye beze níklo.

Bevive Yesu

⁴² Lize Lisɔpa kulago, liwe le gi bizεbla eple eki Lizemɔniwe le e,

⁴³ Yosef gi áɔ Arimatia ε, aba eku. Eze banɔtsitsi ba likpɔkpεkpe le me ɔno gi kubùbù kwize ní ye su u. Le ye fe azeepe Aya ye Kavaɲaa kubabaa a. Edo igyi le atrε ní Pilato aɲu me le eui si bako Yesu okpo ye aki ye ε.

⁴⁴ Pò litu Pilato kugyɔ gi enu si Yesu etse kyikya te e. Axwa baguta ba ɔkaε, le eui ye si Yesu anya etse na a.

⁴⁵ Le gi enu baguta ba ɔkaε ye kunutsatsaa si Yesu anya etse e, Pilato ayuro okpo ye aki Yosef.

⁴⁶ Yosef edzi aklala evu, le gi eple nì okpo ye ní osetsase lo su i, axla ye akpe ní aklala ye me le ako ye akpe ní ɔdro ɔto gi aki si bebu ní likla ne mè me ε. Le kede e, aki si bemli likla vidi ito etsi ɔdro lo onu.

⁴⁷ Maria Magdalene ni Maria Yose yene bemɔ ní níklo gi beple Yesu ye okpo ye e.

Marko 16

Yesu ye kuyɔyɔ ɔni bekpo va me

¹ Agi Lizemɔniwe le liza ε, Maria Magdalene, Maria Yakobo yene, ani Salome bedzi bawa flafle va to bezεεsra eki Yesu ye okpo ye.

² Lipadzruwe le livle le fififì gi liwo le liitu i, betre ní ɔdro lo su.³⁻⁴ Bevi bahanuglo ba ní kudeo me si, “Nyanwe atrámli likla ne ní ɔdro lo onu iiki blo abla ε?” (Li ze likla vidi). Pò gi bedi ikpe ε, bemɔ si bemli likla ne ezano kooko.

⁵ Le loso beti eku ní ɔdro lo me ε; níklo bemɔ ɔyasɔvi ɔto gi ekpe liwu pititi ito ɔ xe odi ní kaɲaa me ε. Liki si lifu liku ba.

⁶ Asi ba si, “Lifu likíku mlo.” “Mete si Yesu gi onu Nazaret ɔneε, gi bekú ní osetsase lo su i, ye mlepé ε. Óma niya a beyɔni ye! Mledi niya gi beple ye ε.

⁷ Abla ε, mlatre to mlazεesi ye badɔkpasi ba, ni Petro si: ‘Eku ɔto aki mlo atrε ní Galilea; níklo mlamo ye, ηwisi kilie gi asi mlo kine ε.’ ”

⁸ Le bese do ní ɔdro lo me gi bezesugu ni lifu i. Bédo liboeboe asi ɔno, le ese linu si lifune liku ba.

Yesu ebu isu ya abase Maria Magdalene

⁹ Gi Yesu ayɔ áɔ ní bekpo va me Lipadzruwe le livle le ε, ebu isu ya abase Maria Magdalene ɔnilie klo me gi akpikpini ifufeue zimizi tigloele le edono e akpe ɔto.

¹⁰ Ye azεesi ye bagaglone ba. Bezεewa awowoe la xe bezee bemi ye e;

11 Ɣe gi benu u gi apani si i Yesu ɔƔe ligbã gi ye amɔ ye ε, báze ye ava aɲa a.

Yesu ebu isu ya abase ye badɔkpasi tiaua

12 Ɣe ya kede e, Yesu ebu isu ya ní kizeze me dzedze me abase ye badɔkpasi tiaua gi beze ní kudeo ava ε.

13 Bedziba edo liboe le esi badɔkpasi gɔgɔ ba, pò báze Ɣe ava εɲa a.

Yesu ebu isu ya abase ye badɔkpasi liɔfo ni tole ba

14 Gɔgɔe, Yesu ebu isu ya abase ye badɔkpasi liɔfo ni tole ba gi bezeɲa bido me ε. Aka aɲu me aki ba Ɣe ese linu si kuziɲa kúze ba awla a; Ɣe beko ina gagla si bátraze banama gi bemɔ ye si ɔƔe ligbã ne ε, ava εɲa a.

15 Asi ba si, “Mlatre ní kelea petee me to mlapani Liboe Gbã ne aki ɔno kakaa elu.

16 Ɔnilie klo gi aze aɲa a xe bekre kuni eki ye ε, biazε ye ligbã; pò ɔnilie klo gi óze ɲa ε, biabu ye lipɔ.

17 Banama gi beziɲa ε, biaki ba kigagla to biabite enugutseboe la: biakpikpini ifuefue zimizi ne kudono ní me linyi ne me; biagu kunugu yo ni binemi vuvu ue.

18 Xe bevu bagblaga lo beɲwe aɲi kakaa ε, batrámo kutse; biatɔ awla ní banyanya ba ava, gi biahaya.”

Befeke Yesu itsini lifunu ne

19 Agi Yesu apani aki ba pɔ ε, befeke ye tsini lifunu ne Ɣe eze ní Aya ye kaɲaa me ε.

20 Ɣe ye badɔkpasi ba bezeɲani liboe le ní ɔko kakaa a; Ɣe Ɔkaε eze nì ba gi atɔ likla Ɣe ava aki ba si ba kiboedoe kinu anukware gani enugutseboe ala gi bebite me ε.

Luka

Luka 1

Liboe gbã nɛ ɲwisi kilie gi Luka aɲwlimi nɛ kinɛ ɛ

- 1 Tiofili dimenɔɛ: Banɔ glegle bekeni edi ɲwlimi eboa la gi ɛba la mɛ ní blo kusi i ple.
- 2 Ɖwisi kilie gi banama gi beze la katsalia a, xe bɛmɔ la kibabaɛ mɛ ni ba bimbi ue e, ɔni la okpese klo, gi benu Aya ye banɔsumu u, xe bɛpani liboe le kinɛ ɛ.
- 3 Lɛ loso Obùbùne ɛ, gi mapami eboe la mɛ tsiitsiitsii i, ɔni la okpese kɔ ɛ, mamɔ si liziã si miɲwlimi la ní la kibabaɛ onu ki wɔ.
- 4 Liaki si wɔate anukware lie petee gi ɔle bidɔ beklo gi bɛbase wɔ mɛ ɛ.

Bɛpani Yohanes Kuni yo Ɖkrɛkrɛ Kupɔpɔɔ ɛplɛ

- 5 Lipoe lɛ gi Herodes eze okusi xe azɛɛɲa Yudea kesea ava ɛ. Aya kusumu yo ɔka ɔto eze gi bɛzɛxwa si Zakaria ɛ. Adɔ ní Abiya kusumu yo baka ba lihakpɔ lɛ mɛ. Yedze linyi lize Elisabet, lɛ ye kye eze Aron ye osobi i.
- 6 Ba tiava beze agbã gbã ní Aya aɲu mɛ, lɛ bɛbitɛ Ɖkaɛ isã nɛ petee ava lipo mobu u.
- 7 Pò obi ɔto ɔze ní ba awla a, lɛ ese linu si Elisabet eze okonɔ, lɛ ye ni yenye Zakaria betsi i.
- 8 Liwetɔ lɛɛ, gi lina ye okú no ava a, xe Zakaria azɛɛwa esumuxwe na ní Yerusalem lisɔligba lɛ mɛ ɛ.
- 9 Ní kusumu yo egovi la onu i, lido ye ava si, ɔzɛɛkrɛ lifi ye kifu ní lifi ye ɔsuɔ lo ava. Lɛ loso eti eku ní Aya ye lisumugba lɛ mɛ.
- 10 Lɛ banima petee bɛlɛ ní oɲwe no xe bɛzɛxwa Aya ɛ.
- 11 Lɛ Ɖkaɛ ye ɔxwɛdze ɔto alɛ ní lifi ye ɔsuɔ lo kanawla mɛ.
- 12 Gi Zakaria amɔ ye ɛ, elulu lɛ lifu liku ye e.
- 13 Pò ɔxwɛdzeɛ asi ye si, “Zakaria, kíse lifu! Aya enu wɔ ye kuxwaxwa, lɛ wodze Elisabet aapɔ obinyime ɔki wɔ. Wɔaki ye linyi si Yohanes.
- 14 Liaze isami glegle kiwo, lɛ ye kupɔpɔɔ kwiakpɛ banɔ glegle kye isami i.
- 15 Lɛ ese linu si, aaze ɔno uidi ní Ɖkaɛ ye aɲu mɛ ɛ. Líma si ɔɲwe wain loo kuda gagla a. Ɖni ye kupɔpɔɔ mɛ ɛ, Ɖfusue Dradra lo aayi ye.
- 16 Lɛ aadzi ni Israelbanɛ glegle manɔ ní Ɖkaɛ gi onu ba Aya ye klo ɔ.
- 17 Ye aaku ɔto ki Ɖkaɛ ní Ɖfusue ni kigagla mɛ ɲwisi oboedoplɛ Eliya kinɛ. Lɛ aakpɛ baka ni bebi likpɔ, lɛ aakyi banama gi bénu batu ba kye, aadzi ni ba manɔ ní Aya ye kude gyɔgyɔɔ ava a. To aabla banɔ ple ki Ɖkaɛ.”

- 18 Le Zakaria eui ɔxwɛdzɛɛ si, “Kite maate si, liboe le gi wɔɛpani i, lile le me e? Le ese linu si me metsi i; le modze kyɛ etsi i!”
- 19 Ɔxwɛdzɛɛ asi ye si, “Me menu Gabriel. Mizɛɛɛɛ ní Aya gi ye akpe me si migasi wɔ liboe gbã ɛɛ ya e, ye aɲu me.
- 20 Liboe le gi mamano e, wóze le ava ɲa a. Pò litraba le me ní lipoe trotro le ava. Agi wóze le ava ɲa onu i, wɔadzi omúmu zɛkɔna ni liwe le gi me kakapɛa kiaba ka me ki wɔ e!”
- 21 Ni lipoe le klo me e, banima bezeɛpe Zakaria le béte kidilie gi ke loso awɔ lisumugba le me te e.
- 22 Gi edo aba e, ótani kupani i, le loso banima bɛmɔ egyesi si Aya ebu kidito abasi ye ní lisumugba le me e. Gi ótani kupani onu i, awla ko abasi banima.
- 23 Agi ye kusumu yo axwɛwawa la eblo e, Zakaria edzi atre ní ye kepea.
- 24 Le kede e, yedze Elisabet ako lime. Le ekpo isu ya badzidzi tietsu nyɔɲ ɔ.
- 25 Le apani si, “Gɔgɔɛ, Ɔkaɛ aponi me gi ebu me kuyeo azano ní banima aɲu me e.”

Bedo Yesu kupɔpɔ ɛplɛ

- 26 Ní Elisabet ye lime ne kukɔkɔ le ɔdzidzi glonɛɛ me e, Aya akpe ye ɔxwɛdzɛɛ Gabriel ní Nazaret ɔma no me ní Galilea kesea me.
- 27 Atsini odu lo ní ɔdisami ɔto gi óte onyime e, gi beɛkpe kuwlawla eki onyime ɔto ɔ, gi bezɛxwa si Yosef i. Yosef, onu okusi ye Dawid ye osobi. Le ɔdisami no linyi linu Maria a.
- 28 Ɔxwɛdzɛɛ atre ní ye klo le apani ye si, “Kusuyo ki wɔ. Ɔkaɛ ɔle ni wɔ, le akrira wɔ kpaɲu u.”
- 29 Ɔxwɛdzɛɛ ye eboe la eki si Maria apisa le eui isu ya si kunɔpano lio ya ko ese si kite e.
- 30 Pò ɔxwɛdzɛɛ asi ye si, “Maria, wukíse lifu u. Aya aɛe lipo me aki wɔ.
- 31 Wɔako lime, gi wɔapɔ obinyime e, le wɔaki ye linyi si Yesu u.
- 32 Aaze ɔno uidi gi biaxwa ye si Aya kigaglaɛ petee Ɔkaɛ Yebi. Ɔkaɛ Aya aaki si ye aaze ní Yɛkatsitsie Dawid ye likusigbo le ava.
- 33 Le aana Jakob ye kepea ava kotsino kanɔme, le ye kavaɲaa katrádu liwewe e!
- 34 Le Maria eui ɔxwɛdzɛɛ si, “Ɔdisami gi óte onyime menu u. Le eboa la gi wɔpani i, kite aatani la me kuba a?”
- 35 Ɔxwɛdzɛɛ ebu le onu si, “Ɔfuɛfuɛ Dradra lo aaba wɔ ava, gi Aya kigaglaɛ kiawe wo o. Le loso obi dradra lie gi wɔtrapò e, biaxwa ye si Aya Yebi ye.

36 Ple aɲu ní wɔ ɔɲanɛ Elisabet ava. Besi si ótratani obi kupɔ ɔ. Pò ní ye kutsitsi uliɔ me ε, lipo lile ní ye su badzidzi tieglo ba ya.

37 Libasɛ si kididɔ kíma gi Aya ótratani kubite ε.”

38 Le Maria apani si, “Ɔkaε ye osumubi menu. Le loso e, kilie gi wɔpani le ε, to liba le me eki me nite e.” Le ɔxwɛdzɛε ase ní ye su i.

Maria azeedi Elisabet

39 Ni lipoe kpekpemi itɔ kede e, Maria abla le akɔsi atre ní Yudea eto la ɔma ɔto me ε.

40 Atre ní Zakaria kepea me le azɛɛpani Elisabet i.

41 Agi Maria kunɔpanɔɔ kwiza eku Elisabet kutu yɔ me ko, le obi ye ahwa ní ye lipo le me. Ɔfuɛfuɛ Dradra lo eyi Elisabet

42 Le emuni ye ole lo si, “Wó Aya asa krira ní badze ba petee kusi; le obi lie gi wɔtrapɔ ε, biakrira ye!

43 Ege le loso meku Aya linu te si me Ɔkaε yene aaba si yipani me ε?

44 Le ese linu si kilie gi wɔ kunɔpaniɔ kwiza eku me kutu yɔ me ko e, obi ye ní me lipo le me, ahwa ni isami.

45 Lisamiboe linu si wɔzi le ava ɲa si Ɔkaε eboe la gi asi wɔ ε, aaba la me!”

Maria akpò Aya

46 Le Maria apani si, “Me ɔna nɔ ɛɛkpɔ Ɔkaε;

47 Le isami iku me esobo la ní Aya, ye onu me ɔnɔbu ye;

48 Le ese linu si aple aɲu ni me ye osumubi gi oyi kididɔ ava a. Dɔni abla ε, banima petee biaxwa me si ɔsamì ne

49 Kɔkpe eboe vidi ala klo gi kigaglaε petee onetee abite aki me ε. Ye linyi ne linu Kudradra!

50 Banama petee gi bizenu kutu iiki ye ε izedi ba asigaga dɔni kipɔɔ me tsino kipɔɔ me.

51 Abite eboe kigagla nì ye ɔwla lo, le ehle basufeke ba ni ba batrɔtrɔ va petee e,

52 Le bekusi vidi ba ε, ebu ba asa dɔni ba ekusigbo la ava, le banama gi bepleni isu ya ε, emuni ba.

53 Banama gi kuwɔɔ kwiku i, aki beke ni bido gbã me, le akpe bexonete ba pò kude ni iwla pluplu i.

54 Eboa la gi atrɔ aple aki blo bakatsi ba ε abite la ava le aponi Israel, ye besumubi ba.

55 Edi Abraham ni ye besoebi ba petee, asigaga kotsino kanome anome.”

56 Maria eze ni Elisabet su nwisi badzidzi tiata xe edzi atre kepea a.

Elisabet apo Yohanes, kuni yo okpekpe

57 Gi lipoe le lina eki Elisabet si ople kese e, apo obinyime.

58 Le gi ye axolika ba ni ye benete ba benu ye kubipo e, bemo isami ponni ye ni kilie gi Aya ape lipo me aki Elisabet loso.

59 Ni liwe ogotua ye ava e, beba si betsa oyavi to beki obi ye linyi. Bere si beko yeka linyi ne Zakaria eki ye.

60 Po yene odime le ava a; le asi ba si “ye linyi ne linu si Yohanes”.

61 Po besi ye si “wo onane ototo oko linyii le klo.”

62 Le, bebase Zakaria awla a, xe bevi ye linyi ne klo o, gi ape si biaxwa obi ye e.

63 Zakaria eui si baki ye lidonwlimikla le anwlimi si, “Ye linyi si Yohanes.” Litu ono kakaa kugyo.

64 Le onu klo ko e, Zakaria ye onugu lo edra gi ekpese kunugu yo kugu u, le ekpese Aya kukpo e.

65 Liki si lifu liku axolika ba petee, le liboe le lihle eku ni Yudea eto la ima ne petee me.

66 Nite si ono kakaa gi enu liboe le e, egyo le edi. Le bevi si, “Obi lie, ege atradzi i?” Le me lidra si, Aya ye owla ole ni ye ava.

Zakaria akpo Aya

67 Ofuefue Dradra lo eyi Zakaria gi onu Yohanes yeka e, niteme si apani aple si,

68 “Mlaki to kukpo Okae, gi onu Israel Aya e! Aba aponi ye banima, le ebu ba ni bibo ue me e.

69 Aki blo Onobu gagla doni Dawid gi eze ye osumubi ye lipo le me e.

70 Dwisi kilie gi edo aple gani ye beboedople dradra ba ava lipoe gblamadzaeto le ya kine e

71 si ye aabu blo doni blo ahwafiane ma ba iwla me, ni doni banama petee gi bevu blo ekpe lipo me ba kigaglae ese e.

72 Asi ye adi blo bakatsi ba asigaga, le ye aple anu ni ye kunyanya dradra ni ba ava a.

73 Kunyanya dradraa lo klo kunu kitamu gi aka aki blo okatsitsi ye Abraham

74 si ye aabu blo ní blo ahwafiane ma ba iwla me to kwiamo kudeonu gi kwiasumu ye lifumose e,

75 niteme si blo isu ya ni blo ina ne me iadra le iagyo ni ye anu me blo ewe la petee e.

76 “Le loso mobi ye, biaxwa wo si kigaglae petee onetee ye oboedople. Wotatu oto ki Okae to wotalulo kudeo ple ki ye,

77 le wo wotrabase Aya ye banima si, Aya aabu ba ko ako ba eboe zimizi na akye ba e.

78 Blo Aya onu ono gi izeedi asigaga a le ye ona eyo o. Le aaki ligba ne liwo le liatu ki blo doni lifunu ne,

79 gi liakle bali banama gi bakpasi litumu ni kutseo lifu kusese le me ava; gi kuklekleo lo klo kwiagbani blo kukpe ni kusuyo lideke le me e.”

80 Le obi ye etsi gi eze gagla ni kisugya ni Ofuefue no me e. Ye ozeklo eze oyayako kokpe ni liwe le gi ebu isu ya abase Israelbane ma e.

Luka 2

Maria apo Yesu

1 Liba le me ni lipoe le klo me si Roma Ouanae Kaisaro Augusto akpe asa si bakla banama petee gi beze ni Roma Kavanjaa ese e, to banwlimi aple e.

2 Le ya lize bano kuklakla topu ni lipoe le klo me gi Kirenio eze Roma bane ma ouanaje ni Siria a.

3 Le loso e, ono kakaa atre ni ye kepea si to bakla ye.

4 Liki si Yosef ase Nazaret oma no me ni Galilea kesea me atre ni Betlehem oma no me gi ole Yudea kesea me e. Niklo onu Okusi ye Dawid ye opoklo. Le ese linu si Yosef ado Okusi ye Dawid ye oku no me.

5 Ye ni Maria gi onu odzee e gi bekpe kuwlawla eki ye e, ba betre ni enyi na onwlimi klo. Po lipoe le klo me di i, lipo lize ni Maria su.

6 Le gi beze ni Betlehem i, ye lipoe le lina si ople kese.

7 Nite si apo Yebi topu ye gi eze obinyime e. Le axla basa ni ye su, xe ako ye aple ni бага va kadonazi ya me e, le ese linu si bamo ozeko ni bababa ba oya klo o.

Aya baxwedze ba bedo Yesu kupoko esi bevesigbano ba

8 Bevesigbano ba bezepe ba ivesi le ni oyayako ni kusio klo elesi la.

9 Okae ye owedze oto ebu isu ya abasi ba, le Aya ye kudradraa kwikle ebalu ni ba ava a gi lifu liku ba a.

- 10 Pò ɔxwɛdzɛɛ asi ba si i, “Mlekíse lifu! Mamani mlɔ liboe gbã, le liboe le klo linu lisamiboe ki banima petee e.
- 11 Le ese linu si omono liwe le e, beɔ Ɔnɔbu ye ki mlɔ ní Dawid ɔma nɔ mɛ. Ye onu Kristo Ɔkaɛ.
- 12 Nite si kidiliɛ gi mlakɔ mɔ ye gyesi i, ke kinu si, mlaamɔ obi ɔto gi beɔla basa ní ye su u, xe beɔ ye eɔle ní бага va kadɔɔazia me e.”
- 13 Le lisée ne e, lifunu ne baxwɛdzɛ ba likpiviidi ito lipole eku ikłani ɔxwɛdzɛ topu ye; beɔekpe idzi ne le beɔekpò Aya si:
- 14 “Kukpòkpò kunu Aya ye kune ní lifunu ne hwii! to kusuyo kuba Kesea ava ki banama gi beku ye linu i.”
- 15 Gi Aya ye baxwɛdzɛ ba bedziimu lifunu ne ní ba su i, bevesigbanɔ ba beɔpani esi ba ahanuglɔ ba si, “Młaki to kutre ní Betlehem to kuzeedi liboe le gi liba le mɛ e, gi le Ɔkaɛ ebu abase blo e.”
- 16 Le loso beɔkɔsi itre le beɔemɔ Maria ni Yosef ani obi ye gi ɔfini ní бага va kadɔɔazia mɛ e.
- 17 Gi bevesigbanɔ ba beɔmɔ obi ye e, behle liboe le gi Aya ɔxwɛdzɛɛ asi ba ní ɔnuvɔɛ su i.
- 18 Liki si banama petee gi benu liboe le e, ba inugu itse ní bevesigbanɔ ba eboe la su.
- 19 Pò Maria aɔle aɔnu ní eboe la petee ava, le eɔyo la edi fɔɔ ni ye ɔna nɔ mɛ e.
- 20 Le bevesigbanɔ ba beɔe e. Beɔekpe idzi ne zɛekpɔ Aya le ese linu si eboa la gi beɔmɔ ɔ xe benu i, eze kilie gi Aya ye ɔxwɛdzɛɛ asi ba e.

Beɔi Yesu linyi

- 21 Liwe ɔgotɔva ye gi lipoe le lina si batsà ɔyavi aki obi ye e, beɔi ye linyi si Yesu. Linyi le klo gi Aya ye ɔxwɛdzɛɛ edo aɔle akpe ɔto si bakɔ aki ye e, xe ableke beɔ ye lime ne e.

Beɔsini Yesu ní Yerusalem lisɔligba le mɛ

- 22 Gi lipoe le lina si Yosef ni Maria bazeɔplo isu ya ní Mose Ɔsã nɔ onu i. Beɔsini ɔnuvɔɛ ní Yerusalem, to beɔ ye base Ɔkaɛ.
- 23 Ɖwisi kilie gi beɔwlimi kpe ní Ɔkaɛ Ɔsã nɔ mɛ si, “Obinyime topu kakaa e, biakɔ ye ɔki Ɔkaɛ.”
- 24 Beɔdze fe si to biaki Aya bisumudɔ, gi binu abronuma tiaua loo akpakpo nuvɔ tava, ní Ɔkaɛ Ɔsã nɔ onu u.
- 25 Lipoe le klo mɛ e, onyime ɔto gi bizɛxwa si Simeon i, eze ní Yerusalem. Eze ɔno gbã le azɛɛbite ní Aya ye isã ne ava a. Azeepe lipoe le gi Aya aabu Israel i. Le Ɖfuɛɛ Dradra lo eze ní ye ava a.

26 Lε ìò ετρο òlikla lε ava eki ye si ótratse e, kòkpeni lipoe lε gi aamo Ókaε ye Kristo ye e, gi aka aple ε.

27 Ófuεfuε Dradra íó εgbani Simeon tsini Lisòligba lε mε, lipoe lε klò mε gi bapòne ba fε bèkò obi ye Yesu i manò ní Lisòligba lε mε ní ligovi le oxo klò ní Ósã no onu.

28 Simeon azε obi ye evu lε edo Aya ðase e si:

29 “Abla ε, Ókaε Aya, liboe lε gi wòka aple ε, wòbite ní lε ava. Lε loso e, ki tò wò osumubi ye, òsε ní kusuyò mε.

30 Lε ese linu si mε otuto mamò wò kubúbú yo ni mε bimbi ue.

31 Gi lε wòbla aple ní banima petee anu mε ε.

32 Kuklekle gi kiabu wò kupépe ò òbase banama gi bénu Yudanε ε. Lε kwiamani kuklekleo ki wò banima Israel.”

33 Obika ye ni obinee ba inugu itse ní eboa la gi Simeon apani ní onuvòε su i.

34 Lε gi Simeon akriira ba ε, asi Maria, Yesu yene si, “Obi liε, Aya otuto akya ye si gani ye ava ε, bano glegle ní Israel biagleue. Pò gani ye ke ava ε, bano glegle biamò kubúbú ní Israel. Ye aaze lixanu kikpèdò ðoni Aya klò, gi kesu bano glegle biayò kedu u.

35 Lε banima begyodi kpòkpò va bianwi. Pò wò tuto ε, kuyeyiyevi kwiaze ηwisi ihe piopio, gi aatiku wò òna no mε kinε ε.”

36 Lipoe lε klò mε ε, òdze oboedople tsitsi otò eze ní Yerusalem. Ye linyi si Hana eze Fanuel gi áðò ní Asa ye okú no me e, Yebi. Ago tegloele ko eze ní kenyime pe xe yenye etse e.

37 Eze ahosi gi azε ago avi ogòtava ni tene e. Kesumupea mε ko azeeze lε eze ní onugu nyanya ni aklamasi ava elesi ni kemize gi azeesumu Aya ε.

38 Ye fε eze ní kesumupea mε ní onyòsasa lò klò ava. Lε gi eti apòni ba ε, edo Aya ðase. Lε banama petee gi bèzeepe Aya si aazi ki Yerusalem i, Hana apani liboe ní obi ye su asi ba.

Yosef ni Maria bedzitε ní Nazaret

39 Gi Yosef ni Maria bexo egovi la pò ni Ókaε Ósã no onu i; bedzitε ní Nazaret, ba kepea ní Galilea kesea mε.

40 Onuvòε etsi gi kigagla kize ní ye su u. Kuboeteo fε kwize ní ye awla, lε Aya ye lipomepεpe nε lize ní ye ava a.

Yesu ní Lisumugba lε mε

41 Ligo kakaa Yesu ye bapòne ba bèzεεdze Yerusalem Kutselidòzawe le òjakò.

42 Gi Yesu azε ago liòfò ni tava ε, bètre ní liwe le òjakò dze ηwisi kilie gi bèzεbite lε kinε ε.

- 43 Pò gi beɲa liwe le pɔ ɛ, ye baɲɔnɛ ba beku kudeo me dzitrɛ ní Kepea. Pò obi ye Yesu xunɔ awɔ Yerusalem ní ye baɲɔnɛ ba kumotemote me.
- 44 Begyodi si ba obi ye eze ní ɔnɔha lo kusi xe bezeɛtrɛ ɛ. Beɲa kudeo liwe zizi, xe ableke bekpese ba obi ye kupé ní ba benete ba ni ba baviane ba kusi i.
- 45 Agi báɔɔ ye ɛ, bedzitrɛ ní Yerusalem gi bezeɛpɛ ye ɛ.
- 46 Liwe tanɛ we le e, beɲsani ye ní Lisumugba le mɛ. Eple eze ní Yudanɛ ma badɔbase ba kusi gi azɛɛta ba kutu u, xe azeevi ba beviivi va ɛ.
- 47 Ɔnɔ kakaa gi enu ye eboe la ɛ, ye onugu etse ní ye kuboeseɲu yo nì eboe la onu kubúbú mɔmɔmɔ su.
- 48 Lipoe le gi ye baɲɔnɛ ba beɔmɔ ye ɛ, litu ba kugyɔ. Le yene eui ye si, “Mobi ye, ege le loso wɔbite nite ɔmanɔ ní blɔ su u? Mɛ ni wɔka kwikyigyí gi kwipɛ wɔ ɛ.”
- 49 Yesu ebu le onu si, “Ege le loso mlɛpé mɛ ɛ? Kɔ kite mléte si, lilɛ si mize ní mɔka kepea mɛ na a?”
- 50 Pò bénu liboe le gi apani ese e.
- 51 Le Yesu edzi atrɛ ní Nazaret nì ba ɛ. Le Yesu enu kutu aki ba a. Pò yene evu eboa la petee akpɛ ye ɔna nɔ mɛ ɛ.
- 52 Le Yesu, etsi ní kisugya ni kuboeteo me, gi ye liboe liku Aya ni banima aɲu u.

Luka 3

Yohanes Kuni yo ɔkrɛkrɛ ye liboe le

- 1 Ni ligɔ liɔɔ ni otsu ye me gi Tiberio edzi Roma ɔvaɲaɛ ɛ, xe Pɔntio Pilato kyɛ eze ɔvaɲa ní Yudea kesea ava ɛ, le mɛ ke Herodes azɛɛɲa Galilea kesea ava a; xe Herodes yenemi ye Filipino kyɛ eze ɔvaɲa ní Iturea nì Trakonite kuseo ava a. Lisania kyɛ eze ɔvaɲa ní Abilene kesea ava,
- 2 le Anas ni Kayafa ba kyɛ beze kusumu yo baka ba ɛ. Lipoe klɔ mɛ Aya ye ole lo eba ɛki Yohanes, Zakaria ye bi ye ní ɔyaya klɔ.
- 3 Ɛki si Yohanes aklano kuseo liɔ klɔ gi kuli ní Yordan onipe lo su i me. Gi azɛɛpani Aya ye liboe le si, mlekyi adɔ ní mlɔ eboe zimizi na mɛ tɔ mlaki tɔ bakpɛ kuni yo aki mlɔ, atɔ Aya ɔkɔ mlɔ eboe zimizi na kukye mlɔ.
- 4 Ɖwisi kilie gi beɲwlimi kpɛ ni Yesaya oboedople ye keplekpaa mɛ kine si, “Ɖnutɔ ɛkla ní ɔyaya klɔ si, ‘Mlalulo kudeo aple akí Ɖkaɛ, Mlebu kude gyɔgyɔ aple aki ye tɔ aaga!
- 5 Mlayavi eto la tɔ mlakɔ etsi bàpɛ va, tɔ mlepleni eto la ni ketokpa kakaa tɔ bidzi kadadase. Bede klɔviklɔvi va petee bàgyò tɔ bede ava gi bázrɔ ɛ, ba petee ava tɔ bazrɔ.

- 6 To ɔno gbagbe ye kupɔɔ pɔ kwiamo Aya ye kubúbú yo.’ ”
- 7 Yohanes evi anɔkpi ala gi edo etɛ si ɔkrɛ kuni ɔki ba a si, “Mlɔ bagblaga kipɔɔ me bebi ba a, nyanɔwe asi mlɔ si mlaatani kuse ní Aya ye kusuyevio gi kwitraba su u
- 8 Mlabite eboa la gi aabase si mlekyi ní mlɔ ina ne me ε, to mlamoni isu ya kuse si Abraham ye lipo me bebi kunu. Mɛɛka le ava eki mlɔ si Aya aatani besoebi kubu doni akla la ya me ki Abraham!
- 9 Dike! Aya ye kawɛa katini ní ose lo igu ne ava kooko gi kɛtratsa ose lo eve e. Le ose kakaa lo gi óyo ebi gbã ε, biatsa lo kɔɔwɛa kɛ kifu ye me.”
- 10 Linɔkpi le livi ye si, “Kɔlo ege kwiabite ε?”
- 11 Le ebu le onu si, “Onilie gi ewu tava ale ní ye awla ε, ɔko tile ɔki onilie awla gi litoto lima ε, le onilie awla gi kɔɔwɛa kile ε, ɔle ke ɔki banima.”
- 12 Babogyɔ batɔ kyɛ beba si ɔkrɛ kuni ɔki ba le bevi ye si, “Odobase ye”, “ege lile si kubite ε?”
- 13 Le asi ba si, “Mlakígyɔ kibo ní ɔnoɔ awla sani kilie gi ɔsã no evi i.”
- 14 Bagutaato kyɛ bevi ye si, “Blɔ pɔ ε, ege lile si kubite ε?” Le asi ba si, “Mlakíko gigagla ezi kibo ní ɔnoɔ awla a; le mlakíse asia ekɛ ɔnoɔ awla a. Mlɔ live ne liku mlɔ aɔu.”
- 15 Banima bezee di kudeonu le ba petee bezegyo edi si putɔ Yohanes ye onu Kristo ye na a?
- 16 Pɔ Yohanes asi ba petee si, “Me ko ε mɛɛkrɛ kuni iiki mlɔ; pɔ ɔnuto atrába ní me kede gi ekeme asani me ε. Le mégyeno gi maable ye afɔkpa va igbé ne e. Ye aakɛ ɔfuɛɛ Dradra lo nì kifu ki mlɔ.
- 17 Evu ye kitɛe gi atráko epi amu na ní ye ketsripɛa me ko ahali agbã na akɛ ní owle lo me. Pɔ itsɔ le xunyo ε, aakani le nì kifu moni ye.”
- 18 Yohanes, aga bedɛ glegle ava gi ako apani Liboe Gbã ne asi banima a, le eme le akɛ ba batu va me si bekyi ba agbãzeze na.
- 19 Pɔ Yohanes aka aɔu me aki Herodes gi eze kɛsea ɔvadi ye e, ní kilie gi aze yenemi ye yedze Herodia agbanɔ ni eboe dovo dzedze ala la petee gi abite ní le ya kede e.
- 20 Kɔɔno ε, Herodes abite liboe zimizi lito sanɔ gi le lize si evu Yohanes akɛ ligba a.

Yohanes akɛ kuni aki Yesu

- 21 Agi akɛ kuni aki banima petee pɔ ε, akɛ kuni aki Yesu fɛ. Lipoe le gi Yesu azɛɛwɛa Aya, ε, lifunu ne lidra

22 ԼԵ Չփւեփւե Dradra Լօ eple edօ ye aya Դwisi abronuma kinԵ Ե. ԼԵ ole յօ Եyi dօni lifunu ne si, “Wօ wonu mԵ obinyimee gi madimԵnօ յ. Wօ liboe liku mԵ liԴu.”

Yesu ye KigyօgyօԵ mԵ

23 Yesu azԵ Դwisi agօ avi tata kinԵ xe ekpese ye axwe na a. Nի banima begyodi va onu i, eze Yosef ye obinyime. ԼԵ Yosef ֆԵ eze Eli ye obinyime e.

24 ԼԵ Eli ֆԵ eze Matati ye obinyime e, ԼԵ ye ֆԵ eze Lewi ye obinyime e. ԼԵ Lewi ֆԵ eze Melki ye obinyime e. MԵlki eze Yona ye obinyime gi ye ֆԵ eze Yosef ye obinyime e;

25 Yosef ֆԵ eze Matatia ye obinyime, ԼԵ ye ֆԵ eze Amos ye obinyime e. Amos eze Nahum ye obinyime, ԼԵ Nahum ֆԵ eze Եsli ye obinyime e, gi Եsli ֆԵ eze Nagai ye obinyime e.

26 Niteme si Nagai ֆԵ eze Maati ye obinyime; ԼԵ Maati ֆԵ eze Matatia ye obinyime e ԼԵ Matatia ֆԵ eze Semei ye obinyime e, ԼԵ Semei ֆԵ eze Yosek ye obinyime e, ԼԵ ye ֆԵ eze Yoda ye obinyime e.

27 Yoda ֆԵ eze Yohanan ye obinyime, ԼԵ Yohanan ֆԵ eze Reza ye obinyime e, ԼԵ Reza eze Zerubabel ye obinyime e. ԼԵ Zerubabel eze Seyaltiel ye obinyime e, ԼԵ ye ֆԵ eze Neri ye obinyime e.

28 Neri ֆԵ eze MԵlki (Melki) ye obinyime, gi ye ֆԵ eze Adi ye obinyime e, ԼԵ Adi ֆԵ eze Եlmadam ye obinyime e. Եlmadam ֆԵ eze Եr ye obinyime.

29 Niteme si Եr ֆԵ eze Yosua ye obinyime, ԼԵ Yosua ֆԵ eze Elieze ye obinyime e, ԼԵ Elieze ֆԵ eze Yorim ye obinyime e. ԼԵ Yorim ֆԵ eze Matati ye obinyime e, gi ye ֆԵ eze Lewi ye obinyime e.

30 Lewi ֆԵ eze Simeon ye obinyime; ԼԵ Simeon ֆԵ eze Yoda ye obinyime e, gi ye ֆԵ eze Yosef ye obinyime e. Yosef ֆԵ eze Yonam ye obinyime, ԼԵ Yonam ֆԵ Ե eze Eliakim ye obinyime e.

31 Eliakim eze Melea ye obinyime, ԼԵ Melea eze Mena ye obinyime e; ԼԵ Mena ֆԵ eze Matata ye obinyime e. ԼԵ Matata Ե, eze Natan ye obinyime, ԼԵ Natan eze Dawid ye obinyime.

32 Dawid eze Yese ye obinyime e, gi ye ֆԵ eze Obed ye obinyime e, ԼԵ Obed ֆԵ eze Boaz ye obinyime e. ԼԵ Boaz ֆԵ eze Salmon ye obinyime, ԼԵ Salmon ֆԵ eze Nahson ye obinyime e.

33 Nahson eze Aminadab ye obinyime, ԼԵ Aminadab eze Ram ye obinyime e. Ram eze Arni ye obinyime. ԼԵ Arni ֆԵ eze Hesron ye obinyime e; Hesron ֆԵ eze Perez ye obinyime, gi Perez ֆԵ Ե, eze Yoda ye obinyime e.

34 Nite si Yoda eze Yakob ye obinyime, ԼԵ Yakob ֆԵ eze Isak ye obinyime e, gi ye ֆԵ Ե eze Abraham ye obinyime e, ԼԵ ye ֆԵ eze Tera ye obinyime e. Tera ֆԵ Ե, eze Nahor ye obinyime.

35 Nahor fε eze Seruk ye obinyime. Seruk fε eze Regu ye obinyime; lε Regu fε eze Pεlek ye obinyime e. Pεlek fε eze Ebe ye obinyime, lε Ebe fε eze Sala ye obinyime e;

36 gi Sala fε ε, eze Kainan ye obinyime e, lε Kainan eze Afasad ye obinyime e, gi ye fε eze Sem ye obinyime e; lε Sem eze Noa ye obinyime e. Noa eze Lamεk ye obinyime.

37 Lε ye Lamεk fε eze Metusela ye obinyime e. Lε Metusela eze Enok ye obinyime e; Enok fε eze Yarεd ye obinyime, lε Yarεd fε eze Mahalaleel ye obinyime e; Mahalaleel fε eze Kenan ye obinyime,

38 lε Kenan fε ε, eze Enos ye obinyime e, gi Enos eze Set ye obinyime e, lε Set fε eze Adam ye obinyime e; niteme si Adam kε eze Aya Yebi i.

Luka 4

Ozimizi ye Efeke Yesu edi

1 Gi Yesu ádo ní Yordan onipe lo su i, Ɔfuεfuε Dradra lo kigagla ε kize ní ye ava, Lε εgbani ye εtsino Ɔyaya klo ε,

2 níklo Ozimizi ye efeke ye edi ewe avi tene nyɔɔ. Lipoe lεklo petee ɔɔa kidido ɔ, lε loso gi ewe la εza ε, kuεε kwiku ye.

3 Lε Ozimizi ye asi ye si i, “Xe Aya Yebi wonu i, ki to likla lε ya lidzi lìklã.”

4 Pò Yesu ebu le onu si, “Aya liboe le lipani si, ‘Aní kɔɔaɔa su ko ɔɔo gbagbe aaze ligbã nε ε.’ ”

5 Lε Ozimizi ye atsini ye ní ɔko gyɔgyɔ ɔto, lε ebu kelea mε bauaɔa va petee abasi Yesu ni lipoe kpekpemi ito mε ε.

6 Lε asi ye si, “maakɔ kigaglaε ni exo a la petee ki wɔ, beko be petee kpe awla eki mε, lε makɔ be ki ɔnilie gi mapε ε.

7 Xegi wɔasumu me e, be petee biadzi wɔ binε.”

8 Yesu ebu le onu si, “Aya liboe le lipani si, ‘Aya gi onu Wɔka ε, Ye tete ko wɔasumu lε Ye lixwe ko wɔawa a.’ ”

9 Lε Ozimizi ye agbani Yesu atsino ní Yerusalem Lisɔligba lε ɔgyɔgyɔ klo. Lε asi ye si, “Xegi Aya Yebi wonu i, lε ko yo lixu le dɔni ya to zεdo kεsea.

10 Lε ese linu si Aya liboe le lipani si, “ ‘Aya aakpe ɔsã aki ye baxwεdze ba gi biadi wɔ ava mumɔ ɔ.’ ”

11 Lipani fε si, ‘Biafeke wo ni ba awla la gi wɔtratù kikliwi i.’ ”

12 Pò Yesu ebu lε onu dze si, “Aya liboe le ke lipani dze si, ‘Wukifeke wɔ Ɔkaε gi ye onu wɔ Aya edi i!’ ”

13 Agi Ozimizi ye efeke Yesu edi gani kude kakaa onu xe ómɔ ye kude e, ayuro ye fuko.

Yesu ekpese ye axwe na ní Galilea

14 Lɛ Yesu edzì atrɛ ní Galilea, lɛ Ɔfuɛɛ Dradra lo kigaglaɛ kize ní ye ava a. Banima benu ye onu ní kusio klo petee.

15 Abasɛ bido ní Yudanɛ ma itsaklo, gi banima petee bɛkpò ye ɛ.

Bekyi kede ekpe Yesu ní Nazaret

16 Lɛ Yesu atrɛ ní Nazaret niklo gi bɛgani ye ɛ. Lɛ ní Sabat liwe le ava ɛ, atrɛ ní Yudanɛ ma ɔtsaklo ŋwisi kilie gi izɛbitɛ kinɛ ɛ. Ayo si yikla Aya ye Liboe le.

17 Lɛ bɛko oboedoplɛ Yesaya ye keplekpa eki ye ɛ. Gi adra ka ɛ, keboekpea lia klo gi aklà ɛ kepani si:

18 “Ɔkaɛ ye Ɔfuɛɛ no ɔtini mɛ ava, lɛ ese linu si akya mɛ si mikɔ liboe gbã nɛ tsini bepiplinete ba. Akpɛ mɛ si, mible banama gi balɛ ní kunyánya mɛ ɛ, to kuŋupoo fɛ kumɔ, to banama gi bemi kpɛ kese e, fɛ bamɔ obufueko.

19 Ato miki kelea petee ketè si, lipoe le lina gi Aya aabu ye banima ɛ.”

20 Yesu ada keplekpa lɛ edzini ka aki ɔnoɔno ɛ, xe eze kesea ɛ. Banama petee gi beze ní ɔtsaklo ɛ, bezeedi ye

21 lɛ asi ba si, “Liboe lɛ klo gi makla a xe mlenu i, liba lɛ mɛ omono.”

22 Ye liboe le liku ba petee aŋu, lɛ ye kinemi ye kɛ kubebeo, kwibitɛ ba yaa. Nitime si bevi isu ya si, “Aní ye onu Yosef yebinyime lo o?”

23 Yesu asi ba si: Maka lɛ ava si mlɛtrabu abee lie eki mɛ si, “Ɔwabitɛ, bitɛ kuwa ki isu” mlɛtrapani si mɛ fɛ si, ‘eboa la klo gi mlenu si bɛbitɛ ní Kapernaum i, mibitɛ la ní mɛ kepea ní ya fɛ.’

24 Pò mɛsi mlɔ si, “Oboedoplɛ tɔto liboe liviku aŋu ní ye ɔtuto ye kepea.”

25 Atrɛ lɛ ava si, “Mlata kutu: anukware linu si, lipoe lɛ klo gi dzeni ódo ɔ ní Israel kesea ava ago tata nì kapɛ ní Eliya lizepoe le e, xe kuɛ gagla ato kwido ní kesea mɛ ɛ, badzɛ glegle gi ba benye ba betse e, beze ni Israel.

26 Pò Aya ókpɛ Eliya ní ɔtɔto kɔ ɔ, sani ɔdze ɔto gi yenye etse ní Zarefat ní Sidon kesea mɛ kɔ ɔ.

27 Lɛ kunya kyikyí yo kwize ní bano glegle su ní Israel ní Oboedoplɛ Elisa lizepoe le e. Pò Aya óyoni ɔtɔto sani Naaman, Siria ɔnɛ ɛ.”

28 Banama petee gi beze ní Yudanɛ ma ɔtsaklo ɔ, xe benu ye eboe la ɛ, isu iyevi ba.

29 Bɛyo lɛ behe Yesu idono ní ɔma no mɛ etsini ketokpaa ava ɛ. Ketokpaa lia klo ava bɛtsa ba ɔma no. Nya bɛpɛ si betutru Yesu ikpɛ ní kupɛo mɛ xe e.

30 Pò Yesu aga linokpi le kusi i, le ase ní ba su i.

Yesu akpikpini Ōfuɛɛ zimizi idono ní Onyime ɔto me

31 Le Yesu atre ní Kapernaum ɔma ɔto ní Galilea kesea me, le abase banima bidɔ ní Sabat liwe le ava e.

32 Banima inugu itse ní ye bidɔbasebase ue su, le ese linu si kigagla kize ní ye bidɔbasebase ue me.

33 Onyime ɔto eze ní ɔtsaklo gi Ōfuɛɛ zimizi eze ní ye ava a. Akpe ozi tatata si,

34 “Ei! liboe woli wɔɛpe ní blo su u? Wɔ Yesu, Nazaret ɔneɛ, Blo ɔkyuro kó wɔba na a? Mete ɔnilie gi ye wo nu i. Wɔ wo nu Aya ye Ōxwɛdze Dradra ye.”

35 Yesu akpe ozi ní Ōfuɛɛ zimizi no ava si, “Go tsridi! Do za ní onyimee me!” Ōfuɛɛ zimizi no ɛɲwia onyimee ple kesea ní banima aɲu me pò ókpe ye libi i, le edo ní ye me e.

36 Banima petee inugu itse le bekyi xe bevi ba ahanuglo ba si, “E! Eboe woli lu la ya a? Amɔ kudeonu ni kigagla gi ɛkɔ ɛpani iiki ifuɛɛ zimizi ne le iido e.”

37 Niteme si Yesu ye linyi ne liyii klanɔ ní kusio klo petee.

Yesu ayo ni banyanya glegle

38 Gi Yesu ase ní Ōtsaklo e, atre ní Simon kepea me. Kuwe gagla kuto kwivu Simon ye nadze; nite si beki Yesu kutete ní ye su.

39 Adze alɛɛ ní ye ɔtosi lo su le akpe ɔsã aki kunyaa si kudo ní ye me. Kuweo kwido ní ye me nite si ayo kyɔɲ le edi ba ava e.

40 Gi liwo le liku i, banɔ baklo petee gi ba benete ba beɛɛnyà banyà ede ede na e, beɛbani banyanyaa ba petee manɔ ní Yesu klo. Yesu atro awla ni ba me ɔkakaava le ayo ni ba e.

41 Ifuɛɛ zimizi ne gi izekpe ozi tatata si “wɔ wonu Aya Yebi ye” kye ido ní banɔ glegle me gi Yesu akpe ɔsã aki le si ikípani ye su i. Le ese linu si ite si ye onu Kristo ye.

Yesu edo Liboe Gbã ne aklanɔ ni Yudanɛ ma Itsaklo

42 Keletitia livle le e, Yesu edo ní ɔma no me, le atre ni ɔkuto gi ebu lidze e. Banima beɛɛpé ye klanɔ. Le gi beɛmɔ ye e, bekeni edi si betsí kudeo eki ye kusèɛ.

43 Pò asi ba si, “Lile si mipani Aya ye Kavaɲaa su Liboe Gbã ne klanɔ ní ima dzedze le kye me. Lixwe le klo loso Aya akpe me.”

44 Le loso Yesu apani Liboe Gbã ne aklanɔ ní Yudanɛ ma itsaklo petee ní kesea me e.

Luka 5

Yesu axwa Badɔkpasi Tɔpu ma

- 1 Liwe eto ɛ ɛ, Yesu ale ní Genesaret limu ne kutu, ɛ banima beɛsa likpakpa ɛ klani ye si to bénu Aya ye liboe le.
- 2 Amo kutapokpa tuva ní limu ne kutu yo gi bakpábu ba beɣuro xe bezeplo ba dzikle ba ɛ.
- 3 Yesu emu eku ní tole me. Katapokpa lia klo keze Simon kanɛ. Nite si Yesu asi ye si otutru ka tsino kuni yo ava tauɛ. Yesu eple eze ní katapokpaa me le abase banima bidɔ me ɛ.
- 4 Gi Yesu abase bidɔ me pɔ ɛ, asi Simon si, “mleku katapokpaa atsino ní limu ne odzudzu klo to mlata mlɔ dzikle va ato mlebu akpa.”
- 5 Simon ebu le onu si, “Ɔkaɛ, kwikeni idi elesi zizi na petee pò kúbu kididɔ ɔ. Pò ní wo liboe le onu i, maapleni blo dzikle va.”
- 6 Gi epleni be ɛ, bebu akpa la gbí gi ɛki si ba dzikle va bekpese kukyì i
- 7 ɛ loso bebase ba benemi ba awla ní katapokpa ula me si ba gapɔni ba. Beba ɛɔni ba ɛ akpa la gi bebu i, eyí kutapokpa tuva gi ligo sisami to kunyro ɔ.
- 8 Gi Simon Petro amo ɔ liboe ɛ gi liba ɛ me ɛ, ekutu Yesu ɛ asi ye si, “Ɔkaɛ se ní me su ɛ ese linu si eboe zimizi ɔbitɛbitɛ menu!”
- 9 Simon ni ye ahanuglo ba pɔ ba inugu itse ní akpa kodzɔkodzɔ ala gi bebu i su.
- 10 Nite ke Simon ye ahanuglo ba gi bezɛxwa si Yakobo ni Yohanes gi benu Zebedeo ye biba fe ɛ, libite ba yaa. ɛ Yesu asi Simon si, “Wukíse lifu u, donɔ abla ɛ, bano wotrabu!”
- 11 Gi betini ba kutapokpaa emanɔ ní oge no e, beɣuro kido kakaa ɛ bekuni Yesu kude e.

Yesu ayo ni Kunya Kyikyĩ yo Onyanya ɔto

- 12 Gi Yesu eze ní ɔma ɔto me ɛ, onyime ɔto gi kunya kyikyĩ kwize ní ye su i, amo Yesu ɛ adɔ ni ye ketu ya a, xe aki ye litukpo si i, “Ɔkaɛ, xe wɔpe ɛ, wɔatani me kuyɔɔ.”
- 13 Yesu anina ye ɔwla lo ɛ agbɔni ye ɛ. ɛ apani si i, “Mapɛ! Wo isu ya idra!” Kyɔɔ ko e, kunyaa kwiblo ní ye su.
- 14 Yesu akpe ɔsã akí onyimee si, “Wukísi ɔɔɔɔ! Pò tre ní kusumu yo ɔkaɛ klo to zɛɛko wo isu ya base ye, to ɔtaɔ wo odi. ɛ kede e, to ɔno kakaa ɔmo egyesi si wɔnyayo ɛ, zeki bidɔ kɔko ɛ beblo gi be ɔsã Mose akpe ɛ.”
- 15 Pò Yesu su eboe la eyi klanɔ ɛsanɔ. ɛ anɔkpi la ɛba si ɛ enu ye eboe la to biamɔ kuyɔɔ doni ba banya va me ɛ.

16 Pò Yesu azeebu isu ya lidze e, le azεεxwa Aya ní oyaya kó ɔ.

Yesu ayɔni Onyime ɔto gi ye Kapε Tiele Ketse e

17 Liwe eto le gi Yesu azεεbase bidɔ me ε. Farisiane batɔ ni ɔsã nɔ badɔbase batɔ beze ní klɔ. Bεdɔ ní ɔma kakaa me ní Galilea ni Yudea kuseo me ani Yerusalem ɔma nɔ me εba. ɔkaε ye Kigaglaε kize ye ava gi akɔ azεεyɔni banyanya ba ε.

18 Benyime batɔ bεmani onyime ɔto gi ye kapε tiele ketse e ní ɔtɔsi ava. Bekenidi si bεkɔ ye εkpe ligba le me tɔ bεkɔ ye εple ní Yesu ketu ya.

19 Pò ɔnɔha lɔ loso e, bātani kudeo kumɔ ɔ. Le loso befeke ye emu ní ligba le ava a. Le bebu liwu le ní ɔvito lɔ ɔ, xe bepleni ɔnyanyaε ní ye ɔtɔsi lɔ ava gani le me kpe ligba le me, ní banima kusio ní Yesu ketu ya a.

20 Gi Yesu amɔ ba kuziŋaa ε, asi onyimeε si, “ɔvia, bεkɔ wɔ eboε zimizi na εkyε wɔ.”

21 ɔsã nɔ badɔbase ba ni Farisiane ma bekpese kupani ní batsali kusi si, “Nyanwε ilie ya gi εpani ebusioboe ala la te e? Aya ko onu ɔnilie gi aatani eboε zimizi kukɔ kyε ε.”

22 Yesu ete ba begyodi va le eui ba si, “Ege loso xe begyodi ba ya elu bākpassi ní mlɔ me ε?”

23 Liwoli lisa εplɔplɔ si biapani i, ‘Bεkɔ wɔ eboε zimizi na εkyε wɔ’ loo, ‘Yɔ tɔ ga na a’?

24 Pò tɔ mlete si ɔnɔε Yebi ye amɔ kude ní kesea ava si aakɔ eboε zimizi na kukyε ε.” asi onyime lie gi ye kapε tiele ketse e si, “Mεεsi wɔ si, yɔ; feke wɔ ɔtɔsi lɔ tɔ trε kepea me!”

25 Kyɔŋ ní ba pɔ aŋu me ε, onyimeε ayɔ, efeke ye ɔtɔsi ɔlɔ ava gi afε ε, le atrε kepea me ni Aya kukpɔkpɔ ɔ.

26 Litu ba pɔ kugyɔ. Lifu liku ba; le bekpɔ Aya xe bεpani si, “Enugutseboε woli aŋu me kwimɔ nite omono o?”

Yesu axwa Lewi

27 Eboa la ya kede e, Yesu edo; le azεεmɔ ɔbɔgyɔ ɔto ɔ, gi ye linyi linu Lewi i, gi eze ní ye lixwεwagba le me ε. Le Yesu asi ye si, “Kuni me kude e.”

28 Le Lewi ayɔ, ayurɔ kidɔ kakaa le eku ni ye kude e.

29 Le Lewi atrɔ ɔdɔŋakplɔ vidi si yikpe kubùbù ní Yesu su ní ye kepea me ε. Babɔgyɔ glegle ni banɔ dzedze batɔ beze ní ɔkplɔ nɔ su.

30 Pò líze Farisiane batɔ ni ɔsã nɔ badɔbase batɔ gi bafε beze farisiane kule e. Le loso bevi Yesu ye badɔkpasi ba si, “Ege le loso mlεεkpe awla ní kezi me xe mlεεŋwε bidɔ ni babɔgyɔ ba ni banama a gi benu banɔ zimizi na a?”

31 Yesu ebu le onu akí ba si, “Banama gi bale mumo ε, báziã owabite ε. Pò banama gi beɛnya ε, ba beziã owabite.

32 Mába si mixwa bano gbã, pò bano zimzi ba maba si mixwa to bekyi ní ba ina ne me ε.”

Yesu apani ní Onugu nyanya su

33 Bano bato besi Yesu si, “Yohanes ye badokpasi ba bizɛnya onugu, le bizɛxwa Aya lipoe kakaa; le nite ke Farisiane ma badokpasi ba fe bizɛbite ε. Pò wo badokpasi ba xunyo ε kuɲaa ni kuɲweɲweɔ aya ko balé.”

34 Yesu ebu le onu akí ba si, “Xegi odzɛnyee o le okplo no su i, kite ye banoɲwaxwa ba biaze ni kuve ε? Lítraba le me liwewe e!

35 Pò lipoe le litrába gi biagbani odzɛnyee sɛno o. Ko banoɲwaxwa ba benya onugu i.”

36 Yesu ebu abee aki ba dze si: “Onono oúkyi lisiapɛ doni liwu vuvu su kukolulo liwu koko opami ko. Xe liba le me nite e, libase si ezizi liwu vuvu ne, le lisiapɛ ne ε, lítraso no liwu koko le e.

37 Onono oúiko kuda vuvu kukpɛ ní kagaplekpɛ keve koko me e. Xe aní te e, keve kokoa kiata ko kuda kwibali ko kevea kezizi.

38 Bonu i lile si bako kuda vuvu yo akpɛ ní Kagaplekpɛ keve vuvu me.

39 Nite ké onono oúpɛ si yinwe kuda vuvu yo xegi aɲwe kukokoo po ε. Le ese linu si apani si, ‘Kuda kókoo kwipɛ esani kuvuvũ yo!’ ”

Luka 6

Eboe kuɲwleɲwle ní Sabat ye su

1 Ni sabat oto aya ε, Yesu ni ye badokpasi ba bezɛɛga idoli kayaa ato me eza. Le ye badokpasi ba bekpese idoli le kuyasi, be fili le, xe bezɛ ta ε.

2 Niteme si Farisiane ato bevi si, “Ege loso kidilie lie gi blo osã no esi si mlatrátani kubite ní sabat ye aya ε, xe mlo ko mlebite ke na a?”

3 Yesu ebu le onu akí ba si, “Mlakla kidilie gi Dawid abite lipoe le gi kuwo kwiku ye ni ye banima lo o,?”

4 Eti eku ní Aya ligba le me, le ako liklã ne gi bebla epɛ ki Aya ε, le atà ne, xe aki ye banima kyɛ. Gi liyo kedu ní blo Osã no su le ese linu si kusumu yo baka ba ko bemɔ kude si biata liklã ε ne klo.”

5 Le Yesu asi ba si “Onoɛ Yebie e, onu Oka ki sabat ye.”

Onyime oto gi ye onawla lo etse e

6 Ni sabat dzedze aya ε, Yesu atre ní Yudanɛ ma otsaklo gi azɛɛbase bidɔ o. Onyime oto gi ye onawla lo etse e, eze klo.

7 Ɔsã nɔ badɔbase batɔ ni Farisianɛ batɔ beze klo gi bezɛɛ kunutsatsa nɔ Yesu su i. Lɛ loso e bezɛvu aɲu nɔ ye su mɔmɔmɔ, tɔ bedi si aayɔ ni ɔnɔ nɔ Sabat ye ava na.

8 Pɔ Yesu kɔ ete ba begyodi va lɛ loso asi onyimee si, “Yɔ! Ga ba ɔtɔ nɔ yà.” Nite si onyimee ayɔ ɔlɛɛ.

9 Lɛ Yesu asi ba si, “Miui mlo o: ege blo Ɔsã nɔ esi si kubitɛ nɔ Sabat ye ava na a? Kubitɛ liboe gbã loo kubitɛ liboe nyani nyani i? Kubu ɔnɔ ligbã loo kudi ye tɔ otse e?”

10 Edi ba petee aklano lɛ asi onyimee si, “Nina wɔ ɔwla lo!” Ye ɔwla lo eku lo kizee lɛ anina lo ɛ.

11 Isu ya iyevu Ɔsã nɔ badɔbase ba ni Farisianɛ ma nyani nyani nite si begyodi ni ba kusi kidiliɛ gi biatani Yesu kubitɛ ɛ.

Yesu akya ye Banɔkrɛkrɛ liɔfo ni tiaua ba

12 Liweto lɛ ɛ Yesu emu atrɛ ketokpa kato ava si yizɛɛxwa Aya. Eze klo elesi la petee.

13 Gi kelea keti i, axwa ye badɔkpasi ba akpɛ likpɔ. Lɛ ebu ba mɛ liɔfo ni tiaua gi aki ba linyi si banɔkrɛkrɛ ba.

14 Banɔkrɛkrɛ ba beze Simon (Yesu axwa ye dze si Petro) ni yenemie Andrea, Yakobo ni Yohanes i, Filipino ani Batolomeo.

15 Batɔ fɛ beze Mateo ni Toma, Yakobo, Alfeo yebie ni Simon gi adimɛ ni ye kesea ɛ.

16 Bagogo ba beze Yuda, Yakobo yebie, ani Yuda Iscariot gi ye abakpɛ Yesu nɔ awla ɛ.

Yesu abasi bidɔ, lɛ ayɔni banyanya ba ɛ

17 Gi Yesu eple adɔ ni lito le ava a, ni ye banɔkrɛkrɛ ba xe ana ɔdada kloɛ ɛ, atsani ye badɔkpasi glegle atɔ. Linɔkpi vidi ito gi lido nɔ Yudea kesea petee me e, Yerusalem ɔma nɔ mɛ, Tiro ni Sidon gi lɛ kyɛ inu ima vidi ni axu la kutu yo mɛ ɛ, lize nɔ iklo.

18 Bano baklo ba petee bɛba si benu ye bidɔbasebase vɛ ni tɔ ɔyɔ ni ba dɔni ba banya va mɛ. Bano baklo gi ifuɛfuɛ zimizi ne izɛkrɛ kunugu yo fɛ bɛba gi Yesu ayɔni ba a.

19 Ɔnɔ kakaa ekeni edi si yigbɔni ye, lɛ ese linu si kigagla kizɛdɔ nɔ ye mɛ gi kizɛyɔni banyanya ba petee e.

Isami ni asigaga mɛ kuzeze

20 Yesu edi ye badɔkpasi ba lɛ apani si, “Mlamɔ isami mlo bepiplinete ba lɛ ese linu si Aya ye kavanɔaa ɛ mlo kanɛ kenu.

- 21 Mlamɔ isami mlɔ banama gi kuɛ kwiku abla ε, le ese linu si mlɛtrake e. “Mlamɔ isami mlɔ banama gi mlebemi abla ε le ese linu si mlɛtramwε ε
- 22 Mlamɔ isami xe banima bevu mlo ekpe lipo me e, xe begbe mlo e, xe bekpini mlo o, xe bedo eboe nyani nyani na eyuro mlɔ ɔ kɔkpe Ɔnɔe Yebi ye loso.
- 23 “Mleyo ni isami xe liba le me nite e, le ese linu si mlɔ livɛtsatsa le lile nɪ lifunu ne e. Likɪpɛ mlɔ o, le ese linu si nite kɛ ba bakatsitsi ba bebite tsino nɪ Aya ye beboedople ba su nɪ kanɔa me ε.
- 24 “Pɔ babaa kɪ mlɔ bexonete ba a, le ese linu si mlenɔ mlɔ ligbã ne kooko!
- 25 Babaa kimlɔ banama gi mlekɛ abla ε, le ese linu si mlɔ kuɛ kwitraku u! Babaa ki mlɔ banama gi mlɛmwε abla ε, le ese linu si mlɔ mlɛtraze nɪ asigaga me ε, xe mlaabemi i!
- 26 “Babaa ki mlɔ xe banima pɔ bekpɔ mlɔ ε, le ese linu si nite ke ba bakatsitsi ba bepani nɪ asia na beboedople ba su.”

Mlalo mlɔ Ahwafiane ma

- 27 “Pɔ mesi mlɔ banama gi mlenu me liboe le si, mlalo mlɔ ahwafiane ma; to mlapɛ lipo me aki banama gi bevu mlo ekpe ɔna me ε.
- 28 Mlakrira banama gi beexo ifi le ekpe mlɔ ε, le banama gi beebu kini eki mlɔ ε, mlaxwa Aya nɪ ba litukpo.
- 29 Xe gi ɔnuto ábɔ wɔ osumu nɪ ɔtuva tole e, to kyi ɔla lo ki ye to ɔbɔ, le xegi ɔnuto akɔ wɔ liwu le aua lini ne ε, to bu le ese liwu le fe ki ye.
- 30 Xe ɔnuto eui wo kidito ε, kɔ ke ki ye. Le xegi ɔnuto akɔ wɔ kidɔ ε, wukɪti ke e.
- 31 Le kidilie gi wɔpe si babite aki wɔ ε, bite nite ke ki banima.
- 32 “Xegi mlɛdime ni banama ko gi beɔdime ni mlɔ ε, kite Aya aakrira mlɔ ε? Le ese linu si banɔ zimizi ba kura fe ε bizɛdime ni banama gi beɔdime ni ba ε.
- 33 Le xegi mlɛbite eboe gbã eki banama ko gi bizɛbite eboe gbã eki mlɔ ε, ege le loso biakpo mlɔ ε? Le ese linu si nite ke banɔ zimizi ba fe bizɛbite ε.
- 34 Le xegi ɔnilie gi aatani kidilie gi wɔɔ ɔki ye dzini kutsa ki wɔ ko wɔɔɔ bidɔ ekɔ ε, kukpɔkpɔ tɔto kuma le me eki wɔ. Banɔ zimizi ba fe nite ko bizɛɔ bidɔ me eki ba ahanuglɔ ba, le ese linu si beedi kudeo onu si biadzini be kutsa aki ba.
- 35 Owo, Boɔu i, mlalo mlɔ ahwafiane ma to mlapɛ lipo me aki ba. Mladɔ bidɔ aki ba pɔ mlakɪdi kudeo onu si biadzini ve kutsa ki mlɔ. Xe mlɛbite nite e, mlɔ live ne liakeme le mlaaze Lifunu ne Ɔkaε ye bebi. Le ese linu si, ye izepɛ lipo me eki banama gi bidɔ bivɪku ba liɔu u, ni litukpo me gagla benete ba.
- 36 Mlazedɪ banɔ asigaga nɔwisi kilie gi mlɔ Ɔkaε Aya fe izedi asigaga la kine ε.

Ní etsi kuxwaxwa nì banɔ su

37 “Mlakíxwa litsi ni mlo ahanuglo ba to Aya fe ókixwa litsi ni mlo o. Mlakíbu mlo ahanuglo ba lipɔ to Aya fe aabu mlo lipɔ ɔ. Mlakɔ eboe akye to Aya fe aakò kye mlo.

38 Mlaki banɔ bidɔ to Aya fe aaki mlo. Mlaamɔ bidɔ gi biayi kekpoa biami ue kpe le biagbigba xe biakɔ kpe mlo awla. Le ese linu si kália me gi wɔkpe ɔki wonemi i, kame ké Aya fe aakpe ɔki wɔ.”

39 Yesu ebu abee dzedze aki ba si, “Kaɲupo kátratani kaɲupo dzedze kugbanɔ ɔ. Xe ani nite e, ba tiaua pɔ biawoli ku ní lizokpo me e.

40 Ableke e, ɔɔkpasibi ótoto óvikeme ɔsani ye ɔɔbase ye ε. Pò xegi ɔɔkpasibi ye akpasi bidɔ me pɔ ε, kɔ edzi ηwisi ye ɔɔbase ye kine ε.

41 Ege le loso wɔedi ɔflimi nɔ ní wɔ onemi ye kimbie me e, xe wodze kanyikpea lia gi kale ní wɔ ɔtuto wɔ kimbi ye me na a?

42 Kite wɔasi wɔ onemi ye si, ‘Ki to mibu ɔflimi nɔ ní wɔ kimbi ye me’ gi wɔútani kanyikpea lia gi kale ní wɔ kimbi ye me kumɔ na a? Wɔ ɔno aɲumεboebite, bú kanyikpea ní wɔ kimbi ye me kpe ɔto, kɔ wɔmɔ mumɔ kɔ wobu ɔflimi nɔ ní wɔ onemi ye kimbi ye me.

Lisebi le bizεko tɛ ose lo

43 “Kilie gi ose gbã ouí yo esebi nyani nyani i, nite ké ose nyani nyani kye ótratani esebi gbã kuyo o.

44 Ose kakaa ε, lo esebi la bizεko te lo. Ónoɔno óuigu mango ní ɔdɔ me ε; le ónoɔno fe óuigu imumɔε ní fife me e.

45 Le loso e, ɔno gbã ε, izebu bidɔ gbã εdɔno ní bidɔ gbã ε me gi bile ní ye ɔna nɔ me ε. Nite ké ɔno zimizi ye kye izebu eboe zimizi dɔno ní bidɔ zimizi be klo gi bile ní ye ɔna nɔ mɛ me ε. Le ese linu si eboa la gi eyi ɔna nɔ ε, la onugu lo izepani.

Bagbawa tiaua

46 “Le Yesu eui ba dze si, “Ege le loso mlexwa me si, ‘Óka, Óka’, xe mláuibite ní eboa la gi mɛesi mlo aua a!

47 ɔno kakaa gi izeba mɔklo ε, xe izenu me eboe la a, xe izebite ní la aua ε, maabase mlo ɔnilie elu gi onu i.

48 ɔnilie klo ɔle ηwisi onyime lie gi azεεwa ligba kine ε. Ebu ide ne gi iidzu u xe ina liklakpo le ní sise se me; le akpe ɔklaxɔ gagla ní ide ne me e. Onipe lo eyi gbigba gi eyavi iku ligba le klo ese e; pò kididɔ kísa ligba le, le ese linu si bɛwa le mumɔ ɔ.

49 Pò, ònò kakaá gi izenu mé eboe la a, xe óuibite ní la awa é, òlé ñwisi onyime òtò gi awa ye ligba lé é. Pò ókpe óklaxò ní ligba lé ese kine é. Lé loso lipoe lé gi kuni yo kwiyaui iku ligba lé ese e, likpà kyòñ gi kibite tòtò kize ní lé su u.”

Luka 7

Yesu ayòni Roma bané ma baguta ba óka òtò ye osumubi

- 1 Agi Yesu ebu abee báklo aki banima nite e, ase atre ní Kapernaum.
- 2 Roma bané ma baguta ba óka òtò eze gi osumubi gbã òtò eze ye awla. Ye ókaé ódime ní ye su, osumubi ye ye isu ya mé izizi gi ihatse e.
- 3 Agi baguta ba ókaé enu Yesu unu i, ebu Yudané ma banòtsitsi batò akpe ní Yesu klo si base ye si óga ayòni ye osumubi ye óki ye.
- 4 Gi bēba Yesu klo é, beki ye litukpo glegle si, “Liziã si wòapòni baguta ba óka lié.
- 5 Alò blòakòané ma, lé ye, awa blò ótsaklo ligba lé aki blò ó.”
- 6 Lé loso e Yesu atre ni ba. Kilié gi bíha kepea mé okú i, baguta ba ókaé atsisi ye ole si, “Ókaé, wukíkpe isu kunugu u, mégyeno si wòatiku mé kepea mé é.
- 7 Lé mébu isu ya si megyeno gi maaba wò kò ó. Lé loso e, wò kò pani liboe ko mé osumubi ye aayo.
- 8 Mé fé makpasi ónuto ye kigagla ese, lé baguta bákpasi mé ese e. Xe masi tole si, ‘Tre é!’ aatre. Xe masi òuláé si, ‘Ba a!’ aaba. Lé xe maka mé osumubi ye si, ‘Bite kidilié é,’ izéebite ké.”
- 9 Gi Yesu enu ye eboe la é, ye onugu etse lé ekyi edi linòkpii lé gi lize ni ye kude e; lé asi ba si, “sugba é, mámo kuziña uidi ulio elu edi ní Israel fé.”
- 10 Lé gi baxwédze ba bedzitre ní baguta ba ókaé kepea mé é, bemo si osumubi ye ayo.

Yesu ayòni ótrétre òtò yedze yebinyime

- 11 Lidze xe Yesu atre ní óma òtò ó gi bizexwa si Nain mé é. Ye badòkpasi ba ni linòkpi uidi itò lizeni ye kude.
- 12 Gi ana óma nò kevunu ya é, atsani ónòha gi étréevive okpo ye e. Okpo ye eze ótrétre òtò yedze yebinyime tole. Lé linòkpi uidi itò lize ni ótrétre yedzee kude òni óma nò mé.
- 13 Agi Ókaé amò ótrétre yedze e, ye liboe liga ye asigaga. Lé asi ye si, “Wukíbemi i.”
- 14 Lé Yesu eti apòni okpo ye ye aḍaka ye lé agbòni ye é. Lé banama gi bevu aḍaka ye é, bedzialé. Lé Yesu apani si, “Óyasòui, méesi wò si, yo!”

15 Ko le okpo ye ayɔ eze, xe ekpese kunugu yo kugu i. Le Yesu edzini ye aki yene e.

16 Liki si lifu liku ba petee, le bekpɔ̄ Aya a, le bepani si, “Oboedople uidi ɔto aba blo kusi i. Aya aba gi atráze ikí ye banima a!”

17 Nite si Yesu ye linyi ne liyi gi litsa Yudea kesea ni besi ba klo petee.

Yohanes kuni yo ɔkrɛkrɛ ye banɔkrɛkrɛ ba beba Yesu klo ɔ

18 Gi Yohanes ye badɔkpasi ba bepani ní Yesu ye eboe bitɛbite la su esi Yohanes i, axwa ba me tiava

19 Le akpe ba si bazeevi Ɔkae si, “Wo wonu ɔnilie klo gi besi si aaba a, putɔ kudi ɔno dzedze ɔto kudeonu na a?”

20 Agi beba Yesu klo e, besi ye si, “Yohanes kuni yo ɔkrɛkrɛe ye akpe blo si kuvi wo si wo wonu ɔnilie su gi ye edo aple si aaba na, putɔ kudi ɔno dzedze ɔto kudeonu na?”

21 Lipoe le klo me dji, Yesu ayɔni banyanya glegle adɔ ní ba banya va me, le akpikpini ifuefue zimizi ne adɔ no batɔ me e; xe aki kuɔupo glegle bimbi ue bidra a.

22 Le ebu le onu aki Yohanes ye baxwɛdze ba si i, “Mledzi atre to eboa la gi mlemɔ ɔ, xe mlenu i, mlako la abase Yohanes, si kuɔupoo kwimɔ, le gbafa ba beyɔ ega a. Le banama gi benya kunya kyikyɔ ye e, ba isu ya iidra. Le itoku le fe e, iinu, le bekpo va fe e, beeyɔ edzi ligbã. Le bepani Liboe Gbã ne esi bepiplinete ba.

23 Isami iku banama gi bálila ba kuziɔa ni me me e, kɔkrɛ kidilie gi meɛbite e!”

24 Agi Yohanes ye baxwɛdze ba bese e, Yesu ekpese kupani ki linɔkpi le ní Yohanes su si, “gi mledo etre ní ɔyaya klo e, ege mledi kudeonu si mlamɔ ɔ? Aplòplò na gi liwo le lizeefu putɔ ɔ?”

25 Ege mledo etre si mlezeedi i? Ɔno gi eze ní awu gbã na me putɔ ɔ? Banama gi bizekpe awu la nite e, xe bizenja ligbã ne e, kukusipe me bizemɔ ba.

26 Mlasi me; ege mledo etre xe mlezeemɔ ɔ? Oboedople? Ee, nite dji. Pò kidilie gi mlemɔ e, kisani oboedople.

27 Le ese linu si Yohanes ye onu ɔnilie gi ye sú Aya ye liboe le lipani ple si, “‘Aya si, maakpe me ɔwɛdze wo ɔto no to aadra kudeo ɔki wo.’”

28 Le Yesu edo apɔno si, “Meesi mlɔ si Yohanes ekeme asani ɔno kakaa gi eze edi i. Pò ɔnilie klo gi onu ɔsisami ye ní Aya ye Kavaɔaa me e, ekeme asani Yohanes.”

29 Banama pó gi benu liboe le gi Yesu apani i, ni babogyɔ ba kye e, bezi le si Aya ye kudeo kwigyɔ, le loso ba Yohanes akpe kuni yo ako ɔ.

- 30 Pò farisiane ma ni ɔsã nɔ badɔbase ba kɔ ε, begbe báze Aya kudeo gi ata aple akí ba ligbã ne kupèpɔ ɔ. Le loso bádime si Yohanes ɔkrɛ kuni ɔki ba a.
- 31 Le Yesu atrɛ ye liboe le ava si, “Ege maako abla kelea me banima srɔnɔ ε? Ege beyi i?”
- 32 Bale ko ηwisi banuvɔ gi bæwavi ní line ne me kinε ε. Ba ɔha tole εεkrɛ ozi lo exwa ɔha ula lo si, “ ‘Kwiue isamidzi iiki mlɔ, pò mléyo o; kwikrɛ ibemidzi iiki mlɔ, pò mlébemi i.’ ”
- 33 Agi Yohanes kuni yo ɔkrɛkrɛε aba ε, anya onugu le ɔηwe kuda fe ε; pò le mlepani ní ye su si, ‘Ofuefue zimizi ɔkpasi ní ye me ε.’ ”
- 34 Le Ɔnɔε Yebi ye aba ε. Ye kɔ ε, aηa bidɔ, le aηwe bidɔ fe ε. Le mlɛsi si, ‘Mledi onyime lie! Ɔηazinete ni ɔdaηwemu onu u. Ɔnɔ gi onu babɔgyɔ ba ni “banɔ zimizi ba ba ɔvia!” ’
- 35 Pò banama gi bæzi Aya ye Kuboeteo e, ba bizεbase si Aya kuboeteo kɔ kunu kuboeteo.”

Yesu atrɛ ní Simon Farisiane ye Kepea me

- 36 Liba le me si farisiane ɔto axwa Yesu si ɔga aηa bidɔ ni ye. Le Yesu atrɛ ní ye kepea me le eple ze ní ɔkplɔ nɔ su si yiηa bidɔ me ε.
- 37 Ni ɔma nɔ klɔ me ε, ɔdze ɔto gi eze ɔwawadze e, enu si Yesu eze ní ɔkplɔ nɔ su ní farisiane ye kepea me, le akɔ kumu flafla alabasta keue tiele,
- 38 le atrɛ ε xe ɔze ɔle ní Yesu kedea ní ye kuklikrɔ onu i. Niklɔ ekspese kubeo kubemi bale ye kuklikrɔɔ ava a. xe ekɔ ye siya se etsoli kubeo ní ye kuklikrɔ ε. Le amu kɔ ε, xe akɔ kumu flaflaa abali kɔ ava ε.
- 39 Gi farisiane amɔ nite e, egyo le edi ni ye isu ya me si, “Atɛsi oboedople onyime lie ɔnyanu i, nya aatè ɔnilie elu gi ɔdzɛlie onu u xe εεgbɔni ye ε; le aatè ligbã nyaninyanii le gi ɔdzɛlie ɔle ε.”
- 40 Le Yesu apani aki ye si, “Simon, mape si misi wɔ liboeto!” Simon adime aki ye si, “Yoo, Ɔɔɔbase ye, mæta wɔ kutu.”
- 41 Le Yesu asi ye si, “Benyime tiaua batɔ bæɔ kibo liue ní ɔbɔda ɔto su. Tole adɔ kibo pititi alafa tietsu liue, le ɔula ye fe ye liue ne linu kibo pititi avitetsu i.
- 42 Agi bame ɔto ɔtani ye liue ne kutsa onu i, ɔbɔdæ akɔ ba aue na akyε ba a. Bauenete tiaua ya ε, ba me owoli wogyodi si asa ɔbɔdæ kudime nɔ ɔ?”
- 43 Simon ebu le onu si? “Megyo edi si ba me ilie gi ye liue ne lisa keme e, xe bæko ekye ye ε.” Le Yesu atrɛ le ava si, “Nite djii lile ε!”
- 44 Le ekyi aηu na me akre ɔdze, le eui Simon si, “Dani wæmo ɔdze lie ε? Agi meti eku wɔ kepea me ε, wóki me kuni si miplo me kuklikrɔ ɔ. Pò ye kɔ ε, eplo me kuklikrɔɔ ni ye kubeo, le etsoli ko ni ye siya se ε.

45 Lε wókpe me wolaa a. Pò, doni lipoe le gi maba kona ni abla ε, ómoni me kuklikpoo kumu u.

46 Ableke gi maba ε, wósra kumu kí me litukpo le e. Pò ye xunyo ε, abali kumu flafla ní me kuklikpoo.

47 Lε loso mæsi wo si kulolo glegle kòkò gi abase ε, kwibu ibase si beko ye eboe zimizi glegle la εkye ye. Pò onò kakaa elu gi beko sisami εkye ε, ye kudimenoo kyε kuzeeze sisami.”

48 Lε Yesu asi odzεε si, “Beko wo eboe zimizi na εkye wo!”

49 Okplo no su bezeze gogo ba bevi ba ahanuglo ba si, “Nyaŋwe lie, gi ye ko o izeko eboe zimizi na εkye ε?”

50 Pò le Yesu asi odzεε si, “Wo kuziŋaa kwibu wo o. Sètre ní kusuyo me ε!”

Luka 8

Badze ba klo gi beze ni Yesu kude e

1 Lipoeto kede e, Yesu aklani ima ni kumami yo me gi azaapani Aya ye kavaŋaa su Liboe Gbã ne aklano ε. Badokpasi liofò ni tiava ba beze ni ye kude.

2 Badze bato me gi Yesu akpikpini ifuefue zimizi ne dono o, xe ayoni ba ní ba banya ba me fe beze ni ba kude e. Ba me oto eze Maria gi bizexwa fe si Magdalene e, gi ye me Yesu akpikpini ifuefue zimizi tigloele le dono e.

3 Odzedze eze Yohana gi yenye eze Kuza: le Kuza ε eze Herodes ye kekusipea me oka oto o. Odzedze oto fe eze Susana. Ni ba ya kede e, badze dzedze glegle fe beze ni Yesu kude, gi beko ba tuto iwla me bidò εko εponi Yesu ni ye badokpasi ba a.

Abee ní amu na ogluglu ye su

4 Banima bezedo ima ede ede me eba Yesu klo, le lipoe le gi linokpi uidi ito lixogo e, Yesu ebu abee aki ba si,

5 “Liba le me si onyime oto atre ní amu oglu ko. Gi azεεkpe amu na ní kayaa me ε, ato ewoli edo ní kudeo me. Banima bega ní la ava, le kudzooi yo kwita la emlo ε.

6 Ato ewoli edo kese kpakpla ava. Eye, pò gi sise se sísrε ki la loso e, amo kuni, le loso eyuro o le etse e.

7 Amubi la ato fe ewoli iku bibu ve me. Agi eye ε, xe la ni bibu ve bizeetsi kpe likpo ε, bibu ve biwà eda la ava.

8 Lε ato fe edo ní kese gbã ava a; niteme si la ko etsi, le likáka liyo amubi alafa a.” Lε Yesu agu ye abee si, “Xe batu bali ní mlo awla ε, to mlenu!”

Kidilie gi ke loso bebu abee va ε

9 Yesu ye badokpasi ba bevi abee lie gi ebu ese e.

10 Le ebu le onu aki ba si i, “Aya ye Kavan̄aa su eboe kpokpo la su kuboeteo e, bekɔ kɔ eki mlɔ. Pò ki banɔ gɔgɔ ba ε, mizεpani ní abee va mε, “ ‘tɔ xegi bedi fε ε, bátramɔ ɔ; le xegi beta kutu fε ε, bátranu liboeboe ese e.’

Yesu ebu amu na ogluglu ye ye abee ese

11 “Le Yesu asi ba si, abee ye ese onu si: amubi la enu Aya ye liboe le.

12 Amubi ala la klo gi εwɔli εdɔ ní kudeo me e, la enu banɔ baklo gi bizenu liboe le e, pò kó Ozimizi ye aba ekple liboe le ebu ní ba ina nε mε ε. Niteme si bátraze le ava εεηa a xe biamɔ kubúbú u.

13 Amubi ala la klo gi edɔ ní kese kpakpla ava ε, la enu banɔ baklo gi bizeenu liboe le e gi bizεze le ni isami fε ε. Pò liboe le livita igu u. Lipoe kpekpe mi itɔ ko bizεze le ava εεηa. Pò xegi baxixa va bεba ko e, kɔ bεεdzi kede e.

14 Amubi ala la klo gi εwɔli eku bibu ve me e, ale aki banama gi bizenu liboe le e. Pò ligbã nε mε kusun̄wasio, exo la ni ligbãηaηa nε, bikpe likpɔ kɔ bimi liboe le kpe ba mε, gi lívibu libi tótɔ liwewe e.

15 Amubi ala la klo gi εwɔli εdɔ kese gbã ava ε, la ale aki banɔ baklo gi xe benu liboe le e, bizevu le ɔzɔ mε ni kutununu ɔna gbã a. Nite si bizεkpe ikū nε ní liboe le kɔkpe ni lipoe le klo gi liabu libi i.

Kani ye izε ki kuklekle

16 “Onɔnɔ óvisu kani i, xe izεkɔ ye εkpe agba ye ese e loo kpo ye ní abati ese. Bonu i, bizεkɔ ye trɔ ní kani ye ose lo ava tɔ okle ki banama gi beetiku kepea mε ε.

17 “Le kidɔ kakaa lie gi bekpo e, kian̄wi. Le kidilie ava gi bewe bidɔ ε, biamɔ ke kɔ bebu ke base ní oηwe no e.

18 “Le loso e, mledi mumɔ tɔ mlevu anu ní kilie gi mleenu eboe la ese e su. Le ese linu si, ɔnilie awla gi bidɔ bile ε, biaki ye bidɔ pɔnɔ. Pò ɔnilie awla gi kidido kima ε, kidilie gi egyoedi si kile ní ye awla kye ε, biazε ke ye awla.”

Yesu yene ni ye benemi ba

19 Yesu yene ni ye beneminyime ba bεba si bεεmɔ Yesu. Pò bátani ye kuti pɔnɔ ɔ, linɔkpi le kisrεsrε loso.

20 Onuto asi Yesu si, “Wone ni wɔ beneminyime ba balεε ní oηwe no gi bεpe si bεmɔ wɔ ɔ.”

21 Yesu asi banima petee si, “Mone ni mε beneminyime ba ε, ba benu banama gi bizenu Aya ye Liboe le e, xe bizεbite ní le ava a.”

Yesu ayɔ liwɔ le kigaglaε onu

22 Liwe eto le ε, Yesu ni ye badokpasi ba bemu iku ni katapokpa ato me. Le Yesu asi ba si, “Mlaki to kutsa limu ne to kutre ni oge lo kolo ava.” Le beku kudeo me e.

23 Agi beze kuni yo ava ε, Yesu ado sra. Kyon ko, liwo gagla eto likpese kufu ni limu ne ava gi liki si kuni yo kwiyavi iku katapokpaa me ε. Nite si ba petee ba agba na, eku kuxixa me.

24 Le badokpasi ba bezehwani Yesu u, le besi ye si, “Okae, Okae, kuhanyo o!” Yesu ayɔ, le aki liwo le ni kuni nyra nyra osa ε. Le onu klo ko e, liwo le limoni kufu, le kuni yo kwido zii gi niklo ego kranaa a.

25 Le Yesu evi ye badokpasi ba si, “Nifo mlo kuzinaa kule ε?” Pɔ liboe le litu ba kugyo o, le lifu liku ba a. Le bevi ba ahanuglo ba si, “Nyanwe ilie? gi Ye ko izeki liwo le ni kuni yo osa xe bizenu kutu iiki ye ε!”

Yesu ayoni onyime oto me gi ifuefue zimizi ize e

26 Yesu ni ye badokpasi ba bega limu ne ava le bezeedo ni Garaseane ma kesa ava ε. Garaseane ma kesa kebu anu me ekpe Galilea kania ni limu ne oge lo kolo.

27 Kiliε gi Yesu eple ni katapokpaa me ko e, onyime oto me gi ifuefue zimizi ize e, ado ni oma no me aba atsani ye ε. Onyimee eze liya lipoe gblamadza le oze kepe me fe ε. Ikpodro le me ize ye ozeklo.

28 Gi amo Yesu i, akpe ozi gaglaa, le ado ni Yesu ketu ya ε. Le apani ni ozi si, “Wo Yesu, Oka Uidi ye Yebi ye! Liboe woli wape ni me su u? Maki wo litukpo wukihe kutu iiki me ε!”

29 Apani nite le ese linu si, Yesu akpe osa aki ofuefue zimizi no si “do ni ye me.” Epoe glegle e, xe ofuefue no edo ni ye ava a, xe bekpe ye bibo ue, ikli ni iwla a, xe beepe ye fe ε, ofuefue zimizi no izeki si onyimee izepa bala va ko ekpikpini ye etsisi oyaya klo ε.

30 Yesu evi ye si, “Kite bizexwa wo o?” Onyimee ebu isu ya onu si, Me linyi si “Likpi.” Le ese linu si ifuefue zimizi glegle ize ni ye me.

31 Ifuefue zimizi ne iki Yesu litukpo si oki kpikpini ne zekpe ni lizokpo gluglui le gi oduko oma oki le ε me.

32 Lipoe le klo me ε, iha likpokpekpe uidi ito lizeeta bidɔ ni ketokpaa su ni niklo. Le loso ifuefue zimizi ne iiki Yesu litukpo, si oki to izetiku ni iha le me ε. Le Yesu aki le kudeo onu i.

33 Ifuefue zimizi ne ido ni onyimee me le izetiku ni iha le me ε. Nite si iha le likpi le petee liseeple ketokpaa le izedo limu ne, inwe kuni yo xe itse e.

34 Baxwewaa ba gi bezeedi iha le ava ε, bemɔ liboe le gi liba le me ε; nite si bese etre le bezehle liboe le kpe ni oma no me ni inyɔo ne ava a.

35 Lε banima bedoetrε si bezeedi liboe lε liba lε mε ε. Gi bεba Yesu klε ε, bεmε onyime liε klε mε gi ifuεfuε zimizi ne ido e, gi odi nί Yesu ikli lε onu u; akpε awu, lε yε begyodi va bεflε ρ, lε lifu liku ba a.

36 Banama gi bεmε liboe le kibabaε mε ε, bεsi banε dzedze ba kilie gi Yesu ayεni onyime liε mε gi ifuεfuε zimizi ne ize e.

37 Lε Gerasese banε ma petee bεsi Yesu si, ρε nί ba kεsea mε lε ese linu si lifu liku ba nyani nyani. Lε loso e, Yesu emu eku katapokpaa mε lε ase ε.

38 Onyime liε klε mε gi ifuεfuε zimizi ne ido e, aki Yesu litukpo si, “Ki tε mize ni wε kude.” Pδ Yesu akpε yε kude si,

39 “Dzi trε nί kepea mε tε zεεsi banima kidilie gi Aya abite akί wε ε.” Niteme si onyimee atrε lε azεεpani aklanε ρma nε mε kidilie gi Yesu abite aki yε ε.

Yairo yε obidzεε yε kuyεnε Ni ϐdzε ρtε gi agbεni Yesu yε liwu le e

40 Gi Yesu edzι atrε nί limε ne oge lε klε ε, banima bεkpε yε wolaa, lε ese linu si banima petee bezeεpe yε.

41 Lε onyime ρtε gi bizεεxwa si Yairo aba a, eze ρka nί Yudanε ma ρtsaklε. Adε nί Yesu yε ketu ya, lε aki yε litukpo si ρba yε Yairo kepea mε ε

42 Lε ese linu si yε obidzε tolee gi aηa agε liεfε ni tava ihatse e. Agi Yesu eze kudeo me e, linεkpi le lizepε yε εkpε nί kupεε petee.

43 ϐdzε ρtε gi ika izedo nί yε su agε liεfε ni tava nyε ε, eze nί linεkpi le kusi. Pδ ρdzε liε ε, ezizi yε kibεε petee nί bawabite ba su, pδ ρnεnε ρtani yε kuyεnε ρ.

44 Etutru isu ya akpε linεkpi le kusi gani Yesu kedεa, lε agbεni yε liwu le kutu yε ε. Lε onu klε ko e, yε ika lε kudodoo kwitsa!

45 Lε Yesu eui si, “Nyanηε agbεni mε ε?” ϐnεnε ρdime si yε ε. Niklε Petro asi yε si, “ϐka, banima petee bεpε wε εkpε”,

46 Pδ Yesu apani si, “ϐnuto agbεni mε lε ese linu si mete si kigagla kido nί mε mε ε.”

47 ϐdzεε amε si kibite kima tε ρ; nite si ekpese kusugu, lε adε Yesu nί ketu ya ε. Lε nί banima petee aηu na mε ε, asi yε kidilie gi kε loso yε agbεni yε nι kilie gi kunyaa kwiyrε yε kyε ε.

48 Lε Yesu asi yε si, “Mε obidzεε, wε kuziηaa kwiyrεni wε. Ga trε nί kusuyε mε!”

49 Gi Yesu azaapani i, ρnε kpekpe áδε nί Yairo kepea mε aba si Yairo ρtsaklε ρkaε si, “Wε obidzεε etse,” lε loso e, “wukúkpe ϐdbase yε kunugu tε ρ.”

50 Pδ Yesu enu liboe le, lε asi Yairo si, “Wukίse lifu u; wε ko zi lε ava ηa ko. Wobi yε aayε!”

51 Gi Yesu eku Yairo kepea me ε, óki ɔ̀nɔ̀nɔ̀ kude onu si oti oku sani Petro, Yohanes ni Yakobo kɔ̀pɔ̀ni obika ye ni obinee e.

52 Ɔ̀nɔ̀ kakaa eze ni asigaga me le bezeebemi ɔ̀nuvɔ̀e. Le Yesu asi ba si, “Mlakíbemi ! Ɔ̀nuvɔ̀e ótse e; sra ko εεdɔ̀!”

53 Ba petee bɛmwe ye, le ese linu si bete si ɔ̀dzɛvi ye etse.

54 Pò Yesu evu ɔ̀dzɛvi ye kawlakpɔ̀a le asi ye si, “Me obi ye, yɔ̀!”

55 Ye Ɔ̀fuɛfue nɔ̀ edzì iku ye me, nite si ayɔ̀ ɔ̀lɛe kyɔ̀ɔ̀. Le Yesu asi ba si, bapɛ́ kidiɔ̀ aki ɔ̀dzɛvi ye tɔ̀ ɔ̀ɔ̀a a.

56 Obidzɛvi ye yɛka ni yene ba inugu itse. Pò Yesu akpe ɔ̀sã aki ba si bakífeke onugu ní liboe le ava si ɔ̀nɔ̀nɔ̀ ɔ̀.

Luka 9

Yesu akpe ye Badɔ̀kpasi liɔ̀fɔ̀ ni tiava ba

1 Yesu axwa ye badɔ̀kpasi liɔ̀fɔ̀ ni tiava ba akpe likpɔ̀. Le aki ba kigagla ni kudeonu si tɔ̀ biako kpikpini ifuɛfue zimizi ne petee kudono atɔ̀ biayɔ̀ ni banyanya ba.

2 Le akpe ba si bapani Aya ye Kavaɔ̀ɔ̀a liboe le tɔ̀ baki tɔ̀ banyanya ba bayɔ̀.

3 Asi ba si, “Mlakíko kididɔ̀ evu aki mlɔ̀ kudegaga a: mlakívu osevugavuga, kepimi loo kiɔ̀ɔ̀a, kibo loo liwu ula a.

4 Xegi bezi mlɔ̀ ní kepe atɔ̀ me ε, mleze ni iklo kɔ̀kpɛni mlɔ̀ lisepoe le ní ɔ̀maa lo klo me.

5 Pò niklo gi báze mlɔ̀ ε; mlase ní ɔ̀maa lo klo me. Pò xe mlase ε, mlekple ovugbo lo ní mlɔ̀ ikli le aple ní ɔ̀ma nɔ̀ me ηwisi kisevidudu ní ba su kine ε.”

6 Badɔ̀kpasi ba bese le bezeeklani kumami yɔ̀ petee me e, gi bezeɛpani Liboe Gbã ne, xe beyɔ̀ni banyanya ba ní ɔ̀ko kakaa ε.

Herodes apisa ní Yesu su

7 Gi Herodes gi azɛɛɔ̀a Galilea kesea ava a, enu eboa la petee gi Yesu azaabite ε, apisa. Le ese linu si bano batɔ̀ bepani si, Yohanes Kuni yɔ̀ ɔ̀kpekpe ye edzì ligbã.

8 Banoatɔ̀ kyɛ si Eliya aba edo; le bano dzedze kyɛ si kana me beboedople ba me tole edzì ligbã a.

9 Pò le Herodes apani si ye aki betsa Yohanes ye litukpo le ní ye onu u, le evi isu ya si, “Ko onyime woli ilie gi ye su meenu eboa la ya ε?” Le loso azeekeni edi si yimo Yesu u.

Yesu aki benyime akpe tietsu kiɔ̀ɔ̀a

10 Gi Yesu ye banɔkrɛkrɛ ba bedzi idɔni kudeo me e, beba ɛki ye kunutsatsa nɛ eboa la petee gi bezeɛbite su u. Le agbani ba evu le bedoetre nɛ ɔma ɔto gi bezexwa si Betsaida me ɛ.

11 Agi linɔkpi le linu niklo gi beɛre ɛ, begbani ye ɛkrɛ. Aze ba le apani aki ba nɛ Aya ye Kavaŋaa su u, le banama gi beziã kupɔno nɛ ba banya va me ɛ, ayɔni ba a.

12 Agi liwo le lizeeku i, badɔkpasi liɔfo ni tiava ba beba esi ye si, “Ki to banima base to beti iku kumami yo ni inyɔ ne me to bazere kiŋaŋa ni iyako; le ese linu si niya ebu lidze.”

13 Pɔ Yesu asi ba si, “Mlo tuto mlaki ba kidito to baŋa a.” Bebu le onu ɛki ye si, “Aklã tetsu ni akpa tava ko ale blo awla a. Wɔre si kuzeedzi kiŋaŋae aki linɔkpi uidi ile ya lo o?”

14 Banama gi beze ni klo ɛ, biana benyime akpe tietsu. Pɔ Yesu asi ye badɔkpasi ba si, “Mlaki to banima beze kesa ni ahakpo me, bano ŋwisi avitetsu avitetsu.”

15 Gi badɔkpasi ba beki si banima beze kesa ɛ,

16 Yesu ako àklã tetsu la ni akpa tava la evu. Edi lifunu ne hãa, le edo Aya qase nɛ la ava a, xe ayavi la ɛ. Le ako la aki ye badɔkpasi ba si bako ale aki banima ɛ.

17 Ba petee beŋa, beke, le biŋaŋa gogo ve ɛ, biyi kusɔvi liɔfo ni tuva.

Petro adra Yesu su

18 Liweto le gi Yesu tole azexwa Aya ɛ, ye badɔkpasi ba beze nɛ ye su. Le Yesu eui ba si, “Nyaŋwe anɔkpi la izɛpani si menu u?”

19 Badɔkpasi ba bebu le onu si, “Bano bato bizedo si wɔ wonu Yohanes kuni yo ɔkrɛkrɛ, bano bato kye si wɔ wonu Eliya, le bedzedze ba ba kugyodi yo kunu si Aya ye beboedople koko ba ɛ, bame tole wonu gi edzi ligbã a.”

20 Le eui ba si, “Mlo tuto xwe, nyaŋwe mle si si ye menu u?” Petro ebu le onu si, “Wɔ wonu Aya ye Kristo ye.”

Yesu apani Liboe aple nɛ Ye Kutseo ni ye Kuyɔɔɔ su

21 Le Yesu akre ɔsã gagla aki ye badɔkpasi ba si bakifeke onugu nɛ eboa la ava asi ɔno ɔ.

22 Apani asi ba kye si, “Lile si Onɔe Yebi ye, ɔmo ɔziã glegle; banɔtsitsi ba, kumu yo baka ba, ni ɔsã no badobase ba biaki kede kre ye. Le biaye ye e; pɔ nɛ ewe tata kede e, ayɔ dɔni beko va me gi aadzi ligbã a.”

23 Le asi ba petee si, “Onɔ kakaa gi aape si yize ni me kude e, liaziã si odze isu liboe, to otu ye osetsase lo liwe kakaa to oze ni me kude.

24 Le ese linu si ɔno kakaa gi aape si yibu ye ligbã ne ε, aalila le. Pò ɔnilie gi aakò ye ligbã ne kukokye ní me litukpo e, aabu ye ligbã ne.

25 Libi woli lile ki ɔnuto xe aamo kelea me bidɔ me petee e pò xe aalila ye esobo la a?

26 Xegi ɔnuto aase kuye ní me nì me bidɔbasebase ve su i, kɔ Ɔnoe Yebi ye fe aase kuye ní ye su xegi aba ní ye tuto ye kusudraa, nì Yeka ni ye baxwedze dradra ba petee ba kusudraa me ε.

27 Le mætro likla le ava eki mlɔ si, banama gi bali niya ε, ba me batɔ bátratse sani si bemo Aya ye kavaŋaa xe e.”

Yesu ye kiŋwiŋwi ε me kikiyi ní ketokpa ava

28 Dwisi ewe ɔgotava kede gi apani eboa la klo ε, Yesu agbani Petro, Yohanes ni Yakobo, le bɛtre ní ketokpa katɔ ava si tɔ bezexwa Aya a.

29 Lipoe le gi Yesu azexwa Aya ε, ye aŋu na me kiŋwiŋwi ye me kikiyi, ye bidɔkpekpe ve bixwa pititi le bize ŋle e.

30 Bano tiava, Mose ni Eliya,

31 beŋwi ní lifunu ne kusudraa me; gi bezepani ni Yesu ní kilie me gi litraze xe aatse ní Yerusalem ní Aya kutrotɔ onu su u.

32 Petro ni ye ahanuglo ba beze ní sra me, pò gi ba aŋu me edra ε, bemo Yesu ye kusudraa ni bano tiava ba gi balɛ ni Yesu i.

33 Gi benyime ba bezesè ní Yesu su i, Petro asi Yesu si, “Blo Ɔkaε, lipɛ koŋ si kulɛ ní ya! Ki tɔ kuwa akatsa tata; wɔ line tile, Mose line tile ni Eliya line tile.” (Liboe le gi azexpani i, ye ɔtuto óte le e.)

34 Gi azaapani i, lipɛ etɔ liŋwi le liba ewe ba a; le gi beti iku lipɛ le me ε, lifu liku badɔkpasi ba.

35 Ole ɔto eyi dɔno ní lipɛ le me si, “Me Obi ye ilie ya, ye makya! Mlata ye kutu!”

36 Gi ole lo epani tsa ε, bemo si Yesu tètè ko ago. Badɔkpasi ba béfeke onugu ní eboa la aŋu me gi bemo su i si ɔnoɔ ní lipoe le klo me.

Yesu ayɔni ɔyasɔvi ɔto me gi Ɔfuɛfue zimizi ize e

37 Keletitia me gi Yesu ni ye badɔkpasi ba beple edɔni ketokpaa ava ε, linɔkpi uidi itɔ liba etsani ye.

38 Le onyime ɔto ní linɔkpi le me akpe ozi si, “Ɔɔbase ye! Maki wɔ litukpo, di me obinyimee, le ese linu si ye ko onu me obi tolee!

39 Ɔfuɛfue ɔto izedɔ ye ava gi izeki si izekpe ozi lo, kɔ ekpese kuhe e. Nite si ɔfo lo izedo ye onu. Ɔfuɛfue nɔ izedugu ye gi sigagla me izeyuro awla ní ye su u.

40 Maki wɔ badɔkpasi ba litukpo ní le su, pò bátani lo kukpikpino dono o.”

41 Lε Yesu asi ba si, “Kite xe kumozija ni kesetata kale mlo me nite e?” “Kona ni lipoe woli maaze mlo su du u? Lε kona ni lipoe wolite maple lito kese kimlo du u? Lε asi onyimee si, Gbani wo obi ye mani ya a!”

42 Agi oyasovi lo etraba ε, ofuefue zimizi no esa ye kesea gi ekpese kuhe e. Pò Yesu akpe ozi ní ofuefue no ava, le ayoni oyasovi lo, le ako lo aki yeka ε.

43 Liki si ono kakaa onugu etse ní Aya kigagla vidi ye su.

Yesu apani aple ni ye kutseo su dze

Yesu ye kiboebite kitu banima kugyo le asi ye badokpasi ba si,

44 “Mlakídze liboe le gi matrasi mlo ε. Betrákpe Ono Yebi ye ní awla eki banima.”

45 Pò ye badokpasi ba bénu liboe le ese e. Be ko le ekpo ba to bakítani le ese kunu. Lε badokpasi ba kye ε, bese lifu ne ní kilie gi biaui ye liboe le ese e.

Nyanwe asa keme

46 Kunwlenwle kwiku badokpasi ba kusi ní onilie gi ye asa keme ní ba kusi su u.

47 Agi Yesu ete ba begyodi ba onu i, agbani onuvo oto amano le aki si ole ni ye su i;

48 Lε asi ba si, “Onilie gi aazi kanuvovia lia ní me linyi ne me e, me onie aze ε. Lε ono kakaa gi aze me ε, aze onilie gi ye akpe me ε. Lε ese linu si onilie gi ye onu osisami ye petee ní mlo kusi i, ye asa keme e.”

Onilie gi oyo kedu ní mlo su i, mlo ava otini

49 Lε Yohanes apani si, “Blo Okae, kwimo onyime oto gi azekpikpini ifuefue zimizi ne edono ní wo linyi ne me e, nite si kwisi ye si odzini kumoni le ese linu si aní blo me tole onu u.”

50 Yesu asi ye ni badokpasi gogo ba si, “Mlekítsi kudeo aki ye ε, le ese linu si onilie gi oyo kedu ní mlo su i, otini mlo ava.”

Samaria ota oto egbe oze Yesu u

51 Agi Yesu ye lifunu ne kutretre lipoe le litipono ε, atro le si ye atre ní Yerusalem.

52 Niteme si atsiso baxwedze ba ní ye oto no ní Samaria kamami kato me si babla kidokakaa aple aki ye.

53 Pò banima ni iklo baze ye ε; le ese linu si le me lidra eki ba si Yesu atraga ba klo etre ní Yerusalem.

54 Agi ye badokpasi ba Yakobo ni Yohanes bemo le gyesi i, bevi si, “Blo Okae, wope si kuxwa kifu idoni lifunu ne to kibakani bano ba ya na a?”

55 Pò Yesu ekyi xe aka anu me aki ba ε

56 Nite si Yesu ni ye badɔkpasi ba bekyi itre ní kamami dzedze me.

Banama elu gi biaze ni Yesu kude e

57 Agi bezetɛre ní kudeo me e, onyime ɔto asi Yesu si, “Ɔko kakaa gi wɔatre ε, maze ni wɔ kude.”

58 Le Yesu asi ye si, “Wayu ua bemo beke ua, le kudzɔvi yo kye kwimo evu na. Pò Ɔnoe Yebi ye e, ómo ɔkɔko gi aafe ε, xe aayo isu me ε.”

59 Yesu asi ɔno dzedze si, “Zenì me kude!” Pò onyimee asi ye si, “Ɔka kito mizeevive mɔka xe e.”

60 Le Yesu asi ye si, “Ki to bekpo ba bevive ba tuto ba bekpo ba. Wɔ ko tre to zepani ni Aya ye kavaɲaa su u.”

61 Le ɔno dzedze kye asi ye si, “Ɔkaε, maaku ni wɔ kude; pò ki to mizeεklá me benete ba xe e.”

62 Yesu asi ye si, “Ɔno kakaa gi εwa lixwe xe óuiwa le ni ye ɔna no petee, ógyeno gi aasumu ní Aya ye Kavaɲaa me ε!”

Luka 10

Yesu akpe ye badɔkpasi avi tegloele ni tiava ní ye ɔto no

1 Eboa la klo kede e, Ɔkaε ebu, badɔkpasi avi tegloele ni tiava dzedze, le atsisi ba tiava tiava kpe ɔto ní ɔma kakaa ni ikɔε le klo gi ape si yitre ε me.

2 Le asi ba si, “Amu na lipapoe le lina pò la bapapa ba básre ε. Le loso mlevi to ɔnyɔɔ no onetee ɔtsisi baxwewa ba ní ye kayaa me to bapa la.

3 Mlatre! Mɛεkpe mlo ɲwisi kuvesibi kinε ní kuɲwafudrovi yo kusi i.

4 Xe mɛεtre ε, mlakívu kepimi loo ɔɔvi gudo loo afɔkpa lide ula, Mlakíleε apani ɔnoɔ ní kudeo ava a.

5 “Xe mleti iku kepe kato me ní ɔtopu ko ε, mlapani si, “Kusuyo kuze ní kepea lia ava a!”

6 Xegi kusuyo onete ɔle ní kepea me ε, mlo kusuyoɔ kwiaze ní ye ava. Xe aní te pò ε, mlo kusuyoɔ kwiazi kuba mlo klo.

7 Mlatí ní kepea lia klo me. Mlaɲa bido to mlaɲwe kido kakaa gi beki mlo ε; le ese linu si ɔxwewa ye ye bizεetsa liwe εko ɔ. Mlakítsre kupeo o.

8 Xegi mleti iku ɔma ɔto me ε, xe bekre mlo wolaa ε, mlaɲa kidilie gi beki mlo ε.

9 “Mlayo ni banyanya ba ní ɔmaa lo klo me, to mlasi banima ní klo si, ‘Aya ye Kavaɲaa ketiponi mlo.’

10 Pɔ niklo gi mɛtre ε, xe báze mlo ε, mledo ní lo ablo ua ava to mlapani si,

11 ‘Mlɔ ɔma nɔ mɛ ovugbo ɔlɔ klɔ gi evu blɔ kuklikpɔ kyɛ ɛ, kwisugu lo ɛplɛ ki mlɔ ŋwisi kisevi dúdu ní mlɔ su kinɛ ɛ, Pɔ mlaplɛ anɔ si, Aya yɛ Kavaŋaa, ketipɔni mlɔ ɔ.’

12 Matrɔ likla ɛ ava aki mlɔ si, Aya aadi Sodom asigaga sani ɔma lɔ klɔ ní Litsixwawe le ava.

Kutuhehe ki Imæ ɛ klɔ gi íziŋa ɛ

13 “Litrazɛ gagla ɛki mlɔ Korazinanɛ ma; litrazɛ gagla ɛki mlɔ Betsaidanɛ ma kyɛ ní Litsixwawe le ava. Atɛsi enugutseboe ala gi bɛbitɛ ní mlɔ kusi i, xe Tiro ni Sidon ima nɛ mɛ bɛbitɛ la ɛ, nya niklɔ banɛ ma benyime akpanya, xe bɛdzà kusuwɔtɔ tɔ libasɛ si bekyi ba ina nɛ mɛ ní ba eboe zimizi na su u.

14 Ni Litsixwawe le ava ɛ, Aya aadi Tiro ni Sidon asigaga sani mlɔ.

15 Lɛ wɔ Kapernaum ɔma nɔ pɔ ɛ, kitɛ wɔpɛ si wumuni isu ya lifune e? Lizokpo gluglui ɛ gi oduko ɔma kilɛ ɛ, ɛ mɛ bɛtránɔwɔ wɔ ɛkrɛ ɛ.

16 “Lɛ Yesu asi yɛ badɔkpasi ba si, “Ōnilie gi azɛ mlɔ liboe le e, mɛ liboe le azɛ; nite ke ɔnilie gi ózɛ mlɔ ɛ, mɛ ózɛ ɛ. Lɛ ɔnilie gi ózɛ mɛ ɛ, Ōkaɛ gi akpɛ mɛ ɛ, yɛ ózɛ ɛ.”

Badɔkpasi avi tegloele ni tiaua ba kudzidzio

17 Badɔkpasi avi tegloele ni tiaua ba bedzi dɔni kudeo me ni isami glegle. Lɛ bɛki kunutsatsa si, “Ōkaɛ, agi kwidzɛ ɛ, xegi kwikpɛ isã ɛki ifuɛfue zimizi ne kura fɛ ní wɔ linyi ne me e, izenu kutu iiki blɔ.”

18 Yesu asi ba si, “Mamɔ Satana gi awɔli adɔ nɔ lifunu ne ŋwisi dzeni kifububu kinɛ ɛ.

19 Mlata kutu! Maki mlɔ kigagla si tɔ mlaatani kuga ní bagblaga ua ni kutapiadzɔɔ ava, ɛ mlaaŋa Ozimizi ye kigaglaɛ petee ava gi kididɔ kítrasa mlɔ ɔ.

20 Pɔ isami ikíku mlɔ tete si ifuɛfue zimizi ne inu kutu iiki mlɔ ɔ; bonɔ i, isami iku mlɔ si bɛŋwlimi mlɔ enyi na ní lifunu ne.”

Yesu amɔ isami koŋ

21 Lipoe ɛ klɔ mɛ, Ōfuɛfue Dradra lɔ ɛki si isami iyi Yesu me. Lɛ apani si, “Mɔka, wɔ wonu lifunu ne ni kesea Ōkaɛ! Medo wɔ dase si wɔko eboa la okpo beboete ba ni beplekpate ba, pɔ woble la ɔbasɛ krutu ba. Ee, Ōka, nite wɔ pɛ si lize.

22 “Mɔka ako bidɔ mɛ petee akpɛ mɛ awla. Ōnɔnɔ óte ɔnilie gi Obi ye onu u sani Ōkaɛ. Lɛ ɔnɔnɔ óte ɔnilie gi Ōkaɛ onu u sani Obi ye ni banama gi beku Obi ye liŋu si yibu Ōkaɛ basɛ ɛ.

23 “Lɛ Yesu ekyi edi yɛ badɔkpasi ba xe asi ba tètè dzaa si, “Kunya kule mlɔ su koŋ gi mlɛmɔ eboa la anɔ mɛ ɛ.

24 Mɛɛsi mlɔ si, eboa la gi mlɛɛmɔ ɛ, beboedople glegle ni bekusi ba bɛpɛ la aɲu mɛ si bɛɛmɔ pò líba lɛ mɛ ɛ. Lɛ bɛpɛ si beenu eboa la gi mleenu i, pò bénu u.”

Abee ní Samaria ɔnɛ gbã yɛ su

25 Liba lɛ mɛ si ɔsã nɔ ɔɔɔbase ɔtɔ aba Yesu kɔ gi apɛ si yipunu yɛ evu u. Lɛ evi ye si, “Ɔɔɔbase yɛ,” “ege maabitɛ xe maamɔ ligbã moblo le e?”

26 Yesu evi ye si, “Kitɛ bɛɲwlimi kpɛ ní Mose ɔsã nɔ mɛ ɛ? Kitɛ wonu le ese e?”

27 Lɛ onyimee ebu le onu si, “Dimɛni Ɔkaɛ gi yɛ onu wɔ Aya ɛ, nì wɔ ɔna nɔ petee, nì wɔ esobo la petee, nì wɔ kigaglaɛ petee ani wɔ kugyodi yo petee. Lɛ dimɛni wɔ ɔhanuglɔɛ ɲwisi wɔ isu ya kinɛ ɛ.”

28 Lɛ Yesu asi ye si, “Wobu le onu mumɔ, Trɛ tɔ zɛbitɛ kilie gi wɔpani i, tɔ wɔaze ligbã.”

29 Pò ɔsã nɔ ɔɔɔbase yɛ apɛ si ye linɛ ligyɔ ɔ; lɛ loso evi Yesu dze si, “Nyanwe onu mɛ ɔhanuglɔɛ ɛ?”

30 Yesu ebu le onu aki ye si, “Liba lɛ mɛ liwetɔ lɛ si, onyime ɔtɔ áɔɔ Yerusalem gi azeɛple atrɛ ní Yerixo e. Beze batɔ bɛɔɔ yɛ aua, bɛzi ye bidɔ mɛ petee ní ye awla, bekusi ye lɛ bebu ye liya lɛ ɛ. Nitɛme si bɛyurɔ yɛ ɛplɛ gi etse okpokpo lo e.

31 Liba lɛ mɛ si kusɔli yɔ ɔka ɔtɔ azɛɛga kudeo liɔ kɔ ke, pò gi amɔ onyimee gi bekusi i, aga kedepɛ ula aza a.

32 Nite ke Lewiɔnɛ ɔtɔ kyɛ gi aba na níklɔ ɔ xe edi onyime e, yɛ kyɛ aga kedepɛ ulaa aza yɛ aua.

33 Pò Samaria ɔnɛ ɔtɔ gi ye kyɛ azɛɛga kudeo liɔ kɔ ɛ, aklani onyime onu. Gi amɔ yɛ ɛ, yɛ ɔna ekyi vu onyimee.

34 Eti apɔni ye su, lɛ abali wain ni kumu akpɛ ní ye ebi la mɛ ɛ, lɛ anya na ɛ. Lɛ efeke ye atrɔ ní ye tedzi ye aua a, xe akɔ yɛ atsinɔ ní bedega ba ɔyakɔ ɔtɔ ɔ, xe edi yɛ aua ɛ.

35 Keletitia mɛ ɛ, ebu bibɔ pititi tuva akɔ aki kepea ɔvadi ye. Lɛ asi ye si, ‘Di ye aua, tɔ kidɔ kakaa elu gi wɔazizi pɔnɔ ní ye litukpo e, maatsa kɛ ɔki wɔ xe medzi aba ɛ.’

36 “Lɛ Yesu agu ye liboe le ni kuvi vi si, “Ni wɔ kugyodi yo onu i, ni banɔ tiata ba ya mɛ ɛ, owoli onu ɔhanuglɔ ɔki odegala lɛ gi awɔli eku ní beze ba iwla mɛ ɛ?”

37 Lɛ ɔsã nɔ ɔɔɔbase yɛ ebu le onu si, “ɔnilie gi edi ye asigaga ɛ.” Yesu asi ye si, “Wɔ kyɛ trɛ, tɔ zɛbitɛ nite ke e.”

Yesu adzɛ Marta ni Maria kɔ

38 Gi Yesu ni ye badɔkpasi ba beze ní ba kudeo ava ε, beku kamamiato me gi ɔdze ɔto gi bizexwa si Marta eze e. Ye si aze Yesu akpe ní ye kepea me.

39 Ye onemidze ɔto gi bezexwa si Maria ε, eze ní Yesu ye ikli le onu gi azeenu ye kudɔbase yo ε.

40 Pò kavadi ya axwe na emi ní Marta tole ava a. Nite si Marta aba Yesu klo, le asi ye si, “Ɔka wóko le me si monemi ye ayuro axwe na petee atrɔ ni me tole ava a? Si ye to ɔbapɔni me.”

41 Yesu ebu le onu aki ye si, “Marta, Marta wɔepè le woxixa ní eboe glegle su u.

42 Pò kidɔ tile ko kizia. Maria ko akya kidɔ gbã ε gi ɔnoɔ ɔtrazi ke ní ye awla a.”

Luka 11

Yesu abasi bidɔ ní Aya Kuxwaxwa su u

1 Liweto le ε, Yesu azexwa Aya ní ɔkuto, gi abite pɔ ε, ye badɔkpasi ba me tole asi ye si, “Ɔka base blo kilie gi kwiaxwa Aya ε, ηwisi kilie gi Yohanes abasi ye baxwekpasi ba kine ε.”

2 Yesu asi ba si, xegi mlexwa Aya ε, mlapani si, “ ‘Ɔka, Kukpòkpò ki wo linyi ne; Ki to wo Kavanɔaa keple kú ní blo kusi,

3 Ki blo liwe kakaa le kinɔɔaε.

4 Ko blo eboe zimizi na kye blo ɔ, ηwisi kilie gi blo kye ε, kuzεεko εkye ɔno kakaa gi izeta blo ese kine ε. Le wukígbanɔ blo ekpe kufekedi me e.”

5 Le Yesu asi ye badɔkpasi ba si, “Xe liba le me si mlo me tole atrɔ ní ye ɔvia ne ɔto ko elesi tetsu, le asi ye si: ‘Ɔvia do àklã tatá ki me.

6 Me ɔvia ne ɔto gi aga kude e, abaya me, pò kidido kima ní me awla gi mako odu ye ketu ya.’

7 “Le xegi liba le me si wo ɔviaε aabu le onu doni ye ligba le me si, ‘Wukíkpe me kunugu u! Madà me kevunu ya kooko, le me ni me bebi ba kwiku ligba a. Mátratani kuyo xe maadi wo ɔza a.’

8 Mɛsi mlo si, xegi ɔyo ɔ ní kilie me gi wonu ye ɔvia ne onu kye ε, aayo ní wo su gi aaki wo ɔ kidilie gi kizia wo ɔ, kɔkpe wo kunugu ulio gi wɔekpe ye loso o.”

9 “Le loso mɛsi mlo si i, mlevi bidɔ to baki mlo; mlape bidɔ to mlamo; mla sa opupo lo to badra lo aki mlo.

10 Le ese linu si, ɔno kakaa gi izevi bidɔ ε, bizeki ye; le ɔno kakaa gi izεpe bidɔ ε, izεmɔ; le ɔno kakaa gi izesa opupo lo e, bizedra lo eki ye.

11 “Nyanwe ɔle ní ya gi onu obika xe Yebi ye aavi ye likpa a xe aakò ɔgblaga ɔki ye ε?

12 Loo xe eui ye likukɔdze e, xe aakò katapiadze ɔki ye na a?

13 Mlɔ ɲwisi baka kinɛ gi mɛnyani kye ε, mlete kilie gi mlaaki mlɔ bebi ba bidɔ gbã ve ε. Lɛ kite gbegbe liaze xe mlɔ Ɔka ye ní lifunu ne e, ótrayuro ye Ɔfuɛɛ Dradra lo eki banama gi biaui ye na a!”

Yesu nì Belzebul

14 Yesu aze kpikpini ɔfuɛɛ zimizi gi ɔɽpani dono ní onyime ɔto me ε. Gi ɔfuɛɛ zimizi no edo pɔ ε, onyimee apani, gi litu linɔkpi le kugyo ɔ.

15 Pò banɔ batɔ ní ba me bepani si, “Belzebul gi ye onu ifuɛɛ zimizi ne ɔkaε ε, ye aki Yesu kigaglaε xe εekpikpini ifuɛɛ ne edono o.”

16 Banɔ batɔ kye bepe si beɛpunu Yesu. Lɛ loso e, beui idonɔ ní ye awla si, ɔbite linugutseboe litɔ gi liabase si Aya anya kpe ye ε.

17 Pò gi Yesu etè ba begyodi va onu i, asi ba si, “Kavaɲaa kakaa gi ka me benete ba beyɔ kedu ní ba ahanuglɔ ba su i, kiayavi, lɛ kepe kakaa gi ka me benete ba beyɔ kedu ní ba ahanuglɔ ba su i, kiayavi.

18 Lɛ loso e, xe Satana kavaɲaa kelɛ ní paso va me ε, xe beɛgɔni i, kite liaze xe kiali i? Mɛɛpani si Belzebul ye aki me kigaglaε xe mɛekpikpini ifuɛɛ zimizi ne edono o.

19 Xegi Belzebul ava mɛekpikpini ifuɛɛ zimizi ne edono e, kɔ nyaɲwe ye kigagla me mlɔ kude bezenozeno ba bizɛkpikpini lɛ edono e? Mlɔ tuto mlɔ kude bezenozeno ba ε, ba beebu mlɔ lipɔ si mlɔ line lígyɔ ɔ!

20 Pò xe Aya ye kigaglaε ava mɛekpikpini ifuɛɛ zimizi ne edono e, libase si Aya ye kavaɲaa keba mlɔ kusi kooko o.

21 “Xegi onyimewa eepe ye kepea ni ye bigutadɔ me ε, ye kepea kizeze ní kusuyo me.

22 Pò xegi ɔnilie gi asani ye onu adɔ ní ye ava a, xe aɲa ye ava ε, ɔnilie klo aahali ye bigutadɔ me gi be ava εwa igyi le e, kɔ ale ye exo la ni ye baviane ba ε.

23 Ɔno kakaa gi óma me ava ε, ayo kedu ní me su. Ɔnilie gi ókpe bidɔ likpɔ ɔponi me ε, kihle eehle ve.

Ifuɛɛ zimizi ne ízedziiba

24 “Xegi ɔfuɛɛ zimizi edo ní ɔno me ε, izɛpe ozeko eklano ní ɔyaya kɔ. Xegi ómo ɔko gbã ɔto kɔ ε, izesi isu ya si, ‘Maadzi tre ní me kepe kokoa me.’

25 Xe edzi atrɛ ε, aamo si beɲba kepea me elulo,

26 kɔ εzɛgbani ifuɛɛ zimizi tigloele dzedze gi inyani sani lo ɔtuto lo emanɔ kɔ iiba kɔ iize ní kepea me, gɔgɔε ɔnoε ye kizezee me kudɛgbaa kianyani sani kilie gi eze tsã ε.”

Yesu abasi bidɔ ni Isami su

27 Gi Yesu agù yɛ kupaniɔ ɛ, ɔdze ɔto ní ɔnoha lo kusi apani si, “Aya aakrira one lie gi apo wo xe aki wo limwa ne ɛ.”

28 Pò Yesu ebu le onu si, “Aya aakrira banama gi beenu Aya Liboe le xe beebite ní le ava a bonu!”

Yesu Óbitɛ Linugutseboe

29 Agi anɔkpi la ekpe likpo ní Yesu i, atre ní yɛ kunugu yo ava si, “Kelea lia me bebi ba ɛ, benyani koɲu! Beɛpe linugutseboe si beemo ɔ; pò bátramɔ litoto ɛ sani Yona yɛ linugutseboe le e.

30 Dwise kilie gi Yona oboedopleɛ eze liɲwitɛ aki Ninive banɛ ma ɛ, nite ke Onɔɛ Yebi ye kyɛ aaze liɲwitɛ aki abla kelea me benete ba.

31 Ní Litsixwawe le ava ɛ, Sheba Okusidzɛɛ, aayo alɛɛ gi aabu kiwlawi kukpe mlɔ abla bebi ba aɲu me. Le ese linu si aga ado ní yɛ kepea ke, gi aba ata Okusi ye Salomo yɛ kuboeteo kutu u. Le mɛɛsi mlɔ si, ɔnuto gi ekeme asani Salomo ɔle ní ya a.

32 Ní Litsixwawe le ava ɛ, Ninive banɛ ma kyɛ biayo ɔlɛɛ, gi bíabu mlɔ omono bebi ba lípo ɔ. Le ese linu si bekyi ɔna me gi benu Yona yɛ liboe le e. Le mɛɛtro likla ní le ava eki mlɔ si ɔnuto ɔle ní ya gi ekeme asani Yona ɛ.

Kimbi ye kinu kani ɔki ɔnɔse lo

33 “Onɔno ɔvísu kani xe izeko yɛ ekpe agba yɛ ese loo izekpo ye; bonu i, izeko ye etro ní kani ye ose lo ava to okle ɔki banama gi beetiku ní kepea me ɛ.

34 Mlɔ bimbi ve binu kani ɔki mlɔ inɔse le. Xegi mlɔ bimbi ve bipɛ ɛ, ko mlɔ inɔse le ina ɛ. Pɔ xegi mlɔ bimbi ve bípɛ ɛ, ko mlɔ inɔse le iwo ní litumu ne me e.

35 Le loso mledi le ava si kuklekleo kukídzi litumu ní mlɔ me ɛ.

36 Xegi kuklekleo kwiya mlɔ me gi mlɔ inɔse le kapɛa toto káma litumu me e, mlɔ inɔse le petee iaze ɲwisi kilie gi kanie izeekle bali ní mlɔ ava kinɛ ɛ.”

Yesu ebu Ɔsã no badɔbase ba ni Farisiane ma lipɔ

37 Gi Yesu agù yɛ kupaniɔ ɛ, Farisiane ɔto ekpe ye si ɔga aɲa bidɔ ni yɛ ní yɛ kepea me. Le loso Yesu atre, eple eze le ekpese bidɔ me kuɲa ni yɛ ɛ.

38 Pò litu Farisiane kugyo si Yesu óplo awla xe ekpese bidɔ me kuɲa a.

39 Le Yesu asi kepea ɔkaɛ si, “Mlɔ Farisiane ma mlezeplo mlɔ kupliwi yo ni kudɔɲazi yo ko kedea; pò mlɔ me eyi ni kuɲazi ni litukpo me gagla a.

40 Baga! Aní Aya gi abite kedea ɛ, yɛ ke abite kime me kyɛ na a?

41 Pò kidilie gi kikpasi ní mlɔ kupliwi yo ni kuzi yo me e, mlako ke aki bepiplinete ba to kidɔ kakaa su kidra eki mlɔ ní mlɔ egovi la onu.

- 42 “Litráze gagla eki mlɔ Farisianɛ ma, ɛ ese linu si mlɛzɛki Aya oni bitódɔ, ni siwa flafɛ, kape liɔfɔa, pò mlape si mlɛxwa etsi gyɔgyɔ, ɛ mláɔ Aya kyɛ ɛ. Mlegyeni la ya kubitɛ pò mlatrɔyuro atɔpu na kyɛ ɛ.
- 43 “Litráze gagla eki mlɔ Farisianɛ ma, mlɛzɛɛɛɛ izekɔ gyɔgyɔ ɛ ní Yudanɛ ma itsaklɔ; ɛ mlɛzɛɛɛɛ si bapani mlɔ ni kubùbù ní ablɔ ua ava.
- 44 “Litráze gagla eki mlɔ! Mla ɛ ko ŋwisi idrɔ gi bákrɛ ɛ gyɛsi i, xe banima bize ga ɛ ava eza ní motemote me kinɛ ɛ.”
- 45 Ɔsã nɔ badɔbase ba mɛ tole asi ye si, “Ɔdɔbase ye, xegi wɔɛɛpani eboa la ɛ, wɔɛkpini blɔ kyɛ.”
- 46 Yesu ebu le onu si, “Litráze gagla eki mlɔ kyɛ, ɔsã nɔ badɔbase ba! Mlɛtrɔ adɔtu zegbezegbe ní banima ava gi bátratani kutu i; pò mlauíkrɛ awla si mlɛɔni ba tɔ betu la a.
- 47 “Litráze gagla eki mlɔ! Mlɛlulɔ Aya ye beboedoplɛ ba ya gi mlɔ bakatsitsi ba beye e, ba idrɔ ɛ ɛ.
- 48 Mlɔ kibitɛɛ kibasɛ si mlɛtrɔ ní mlɔ bakatsitsi ba kiboebitɛɛ ava a; ɛ ese linu si beye Aya ye beboedoplɛ ba ɛ mlɔ pò mlɛba ɛvɔ ba idrɔ ɛ ɛ.
- 49 ɛ loso e Aya ní ye kuboeteo me e, edo aple si, ‘Maatsisi ba beboedoplɛ ba ni baxwɛdzɛ ba; biaye ba mɛ batɔ, kɔ bɛyɔ kedu ní bedzedze ba su i.’
- 50 Nite si Aya ye beboedoplɛ ba klɔ petee gi beye e, dɔnɔ ní kelea likpese le gakɔna ni abla ɛ, mlɔ abla bebi ba ɛ, biaui ba kuwle dɔni mlɔ awla.
- 51 Kuwleo ki banama gi beye e dɔnɔ ní Abel ava gakɔna ni Zakaria gi ye beye ní ɔdɔpɔvisuuɔ lo ni lisumugba ɛ kusi yo e. Sugba mɛɛsi mlɔ si, biahe kutu ki mlɔ abla kelea bebi ba ní kunɔyeo liɔ klɔ petee litukpo!
- 52 “Litráze gagla eki mlɔ ɔsã nɔ badɔbase ba! Mlɛtso safi ye ebu ní kuboeteo ligba ɛ opupo lo onu. Mlɔ tutɔ mlɛviti ku ɛ mɛ ɛ, ɛ mlɛtsi kudeo onu eki banama gi bɛɛɛ si beetiku i.”
- 53 Agi Yesu asɛ níklɔ ɛ, Farisianɛ ma nì Ɔsã nɔ badɔbase ba bɛyɔ kedu ní ye su ɛ bevi ye beviivi ní eboe glegle su ní kusuyevi me
- 54 ɛ ese linu si bɛɛɛ si ɔpani liboe trama ɛtɔ tɔ bɛɛɛpunu ye evu.

Luka 12

Yesu edu kisevi ní banɔ aɲu mɛ kiboebitɛ su

- 1 Liba ɛ mɛ si banɔ akpe akpe ba bɛkrɛ likpɔ, gi beze ga ní ba ahanuglɔ ba ava kyɛ ɛ. Yesu agba ye badɔkpasi ba ní ɔtɔpu kɔ si, “Mlakrɛ lixaɲu ní Farisianɛ ma kunyasi yɔ gi kunu banɔ aɲu mɛ kiboebitɛ su u.
- 2 Kidɔ kpokpo kakaa kianwi, ɛ liboe kpokpo kakaa liado oɲwe e.

³ Niteme si liboe kakaa gi mlaapani ní litumu ne me e, bianu le ní liwo le kuklekle onu. Le idali kakaa gi mlaado ní lifegba le me e, biakla le ní ivito le e.

Onilie gi biase e

⁴ “Me bavua ba, mæsi mlo si, banama gi onose lo ko biata ni kuye e, pò xe bátratani kidido kubite sano e, mlakíse ba.

⁵ Maasi mlo onilie gi lile si mlese e. Mlese Aya gi xegi eye on pò e, kigagla kile ye awla gi aatani ye kukpe ní kifumoni ye me e. Mlazi me ava aya ye lile si mlese e!

⁶ Aní pæsewa tiava ko bizeda ayikpakpa tietsu i? Pò Aya óuidze ayikpakpa klo va me ni tole e!

⁷ Mlo pò e, mlo litukpo le siya se kura kye e, bekla se petee. Le loso lifu likíku mlo o. Mleja kedzi isano ayikpakpa glegle.

Yesu ye kuzéze ni ye kunada

⁸ “Sugba mæsi mlo si, banama gi bepani ní banima aya me si me benu me ban e, Onoe Yebi ye kye aapani ní Aya baxwedze ba aya me si, ye ban e benu.

⁹ Nite ke banama gi bianada me ní banima aya me e, me kye maanada si mete ba ní Aya ye baxwedze ba aya me.

¹⁰ Ono kakaa gi aapani liboe zimizi yuro Onoe Yebi ye e, biakokye ye. Pò banama gi biapani liboe zimizi yuro Ofuefue Dradra lo e, bátrako ko ekye ba a.

¹¹ “Xegi betsini mlo ní Yudane ma itsaklo o, loo kesea bavaa ba aloo kesea va bedidi ba aya me, si baxwa litsi ni mlo e, mlakípe ní kilie gi mlaawle isu, ni liboe le gi mlaapani su u.

¹² Le ese linu si Ofuefue Dradra lo aabase mlo ní lipoe le klo me eboa la gi mlaapani i.”

Abee ní Oxonete Kanukpavi ya su

¹³ Onyime oto ní oncha lo kusi asi Yesu si, “Odobase ye, si me onemi ye to ole kanasea gi blo oke ayuro aple aki bloe ni me e.”

¹⁴ Yesu ebu le onu aki ye si, “Onyime, nyaawe edu me otsixwa loo odole ní mlo tiava kusi i?”

¹⁵ Le atre ní le ava aki ba petee si, “Mleze ni aya to mledi mumo ní kujazi kakaa elu su; le ese linu si ono ligba limá ní ye exo kumomo me e, xegi owla me ole ye kura kye e.”

¹⁶ Le Yesu ebu abee aki ba si, “Oxonete oto eze gi kese keze ní ye awla a. Bido me bipé ní kesea ava momomo.

¹⁷ Egyo le edi si, ‘Odoblakó vidi oma ní me awla a gi maabla me onyuro no me bido me e.’

18 “Le asi isu ya si, ‘Maayavi me idoblako koko le to maawa ivuvũ gi ikeme sano ε. Niklo maayasi me idoli le ni kayaa me bidɔ gɔgɔ ve kukpe ε.

19 Ko masi isu ya si, “Wɔmɔ ligbã. Bidɔ bile ní wɔ awla ki ago glegle gi estraba ε. Ze mɔni, ŋa, ŋwe to mɔ isami.” ’

20 “Pò Aya asi ye si, “Wɔ Kanukpavi! Kele kátrati nì wɔ ɔ! Ko bidɔ me gi wobla aple ki wɔ isu ya ε, nyanwe bine bitradzì i?”

21 Le Yesu agù ye liboe le si, “Nite litráze eki banama gi bexogo kelea me exo la eki isu ya a, pò xe benu beiplinete ní Aya anu me ε.”

Kɔ wɔ anu na trɔ ní Aya ava a

22 Le Yesu asi ye badɔkpasi ba si, “Le loso mɛesi mlo si mlakíkpe isu kunugu ní mlo ligbã ne su, kidilie gi mlaaŋa loo ní mlo isu ya kidilie gi mlaakpe su u.

23 Ligbã ne liziã boo esani kiŋaŋaε; le ɔnɔse lo kye ezia esani kusa a.

24 Mledi akpavia va: Baviwa ɔnyrɔɔ ɔ, le baviyasi kididɔ ɔ, kɔpɔnɔ ε, owle ɔma ní ba awla a. Pò Aya ye ize gani ba a. Le mlo pò mlaŋa kedzi i sani kudzɔvi yo ɔ.

25 Xegi mlekyi gyi ní mlo ligbã me su kye ε, mlo me woli aatani ɔnyɔsasa tole kukɔpɔni ye ligbã ne na a?

26 Le xe mlaɔitani liboe sisami la ya elu kulɔ ε, ege loso mlɛɛkpe isu kunugu ní bidɔ gɔgɔ ve su u?

27 “Mlevu anu ní otukpomeyavi lo kitsitsi ye su. ɔúwa lixwexwe, le ɔuyó kusa ki isu u. Pò mɛsi mlo si Okusi ye Salomo ní ye kukusi yo ni ye kusudraa petee me kye, ye bidɔkpekpe ve bitipɔni lo kufufu yo ní kupedi me e.

28 Xegi nite Aya izekpe kupedi ni siwa se su gi sile omono, kivo pò siyrɔ, ko sitse ko bekani se ni kifu i. Kite xe ótrako le me eki mlo esani siwa se ε? Kite xe mlo kuziŋaa kule sisami te e?

29 Le loso mlakíkpe isu kunugu ní kiŋaŋa ni kiŋweŋwe su u.

30 Le ese linu si babubite ba ε, bidɔ be ya petee elu su bizeekyigyi. Pò mlo ɔkaε etè si biziã mlo.

31 Bonu i, mleti ye kavaŋaa to ye pò ε aakò bidɔ be ya va ɔki mlo ɔ.

Lifunu ne onu exo la ɔbla klo

32 “Mlo ɔhá sisami nɔ, lifu likíku mlo o. Le ese linu si liku mlo ɔkaε anu si ɔko Kavaŋaa ɔki mlo ɔ.

33 Mlada mlo isu ya bidɔ me to mlako kibɔε aki beiplinete ba. Xe mlɛbite nite e, bibɔ ikotoku gi itrapu i, iaze mlo awla ní lifunu ne. Le niklo va ε, mlo exo la atránini i, le ese linu si oze ɔtɔtɔ óma ni iklo ɔ, le asu na kye atrázizi bidɔ ɔ.

34 Le ese linu si niklo gi wɔ exo la ale ε, niklo wɔ ɔna nɔ izeze.

Mleze ni anu

- 35 “Mleze kublabla me ki liboe kakaa elu gi liaba le me e, mlanya agbagya la to mledi le ava si mlo ibia le iiso lipoe kakaa,
- 36 to mleze nwisi besumubi ba klo gi beepe ba okae kubaba dono ni odzegbano klo kine e. To xegi aba asa opupo lo e to biadra lo oki ye kyoh.
- 37 Biakrira besumubi ba klo gi biaze ni anu xe ba Okae aadzi i. Meeesi mlo si kepea okae aasama ye kusaa ko aki si ye besumubi ba beze kese ko ye otuto esumu ba e.
- 38 Biakrira besumubi ba klo gi bebla eki ba Okae ye kubabaa, elesi tetsu loo olezato o.
- 39 Mlete le si, xegi kepea okae ete lipoe le gi oze ye aaba e, otraki ye kudeo onu si oyavi opupo lo ni ye onu to oti oku ni ye ava.
- 40 Nite ke mlo kye e, mlabla aple; le ese linu si Onoe Yebi ye e, aaba ni onyosasa lo klo ava gi mlauidi ye kudeo onu u.”

Lile si Osumubi ye onu kutu

- 41 Petro eui si, “Blo Okae, abee lie gi wobu i, blo wobu ye oko puto wobu ye oki ono kakaa na a?”
- 42 Okae ebu le onu si, “Osumubi woli onu ogba e ni oboete e?” Ye onu ilie gi ye kepea okae aako kepea akpe awla ako o, gi ye aaki besumubi dzedze ba ba kinjane ni lipoe gba ne ava a.
- 43 Biakrira osumubi lie klo, xegi ye kepea okae aaba klani ye onu gi ewa nite me axwe na e.
- 44 Sugba e, kepea okae aako ye exo la petee ako kpe osumubi lie klo awla si odi be ava.
- 45 Po xegi osumubi lie klo aasi isu ya si, liadze xe me kepea okae adzi i, xe aakpese besumubi benyime ni badze ba kukusi i, xe ewa xe ewawe emu i;
- 46 Le xe kepea okae aadzi ni lipoe le klo me gi osumubi ye ogyo odi, ni liwe le ava gi ople anu i, Ye, kepea okae aafli ye kukpe kukpe aako ye okpe batu gagla benete ba kusi i.
- 47 Le loso e, osumubi lie klo gi ete ykae ye kupere, po xe oblaa oki ko ava kubite e, biafiavi ye bisevi glegle nwisi kutuhehe kine.
- 48 Po osumubi lie klo gi ote ykae kupere xe ata kese e, biahe kutu ki ye tawe. Onilie gi beki bidu glegle e, biafiavi bidu glegle doni ye iwla me. Le onilie gi beki bidu esano e, biafiavi bidu glegle sano doni ye awla.

Yesu amani kulile e

- 49 Maba si mikpe kifu kesa ava, gi nya mapre si kikpese kuso kooko xe e.

50 Pò lile si miga baxixa ba me, ñwisi kuni kpekpe kine e, le maxixa isu ya me kòkpe ni lipoe le gi liba le me e.

51 Kigyo mlegyo edi si me kubaba e, kwiamani kusuyo ní kelea me lo o? Owo, kútramani kusuyo pò kuléle e.

52 Dɔnɔ abla kotsinɔ e, ní banɔ tietsu ní kepe me e, ba me tiata biayo kedu ní tiava su u, le tiava kye biayo kedu ní tiata su u.

53 Baka ba biayo kedu ní ba bebinyime ba su u, le bebinyime ba biayo kedu ni ba baka ba su u. Bene biayo kedu ni ba bebidze ba su, le bebidze ba kye biayo kedu ní ba bene ba su u. Banadze ba biayo kedu ní ba beblidze ba su, le beblidze ba kye biayo kedu ní ba banadze ba su u.

Eboe baba la ese kununu yo

54 Yesu asi banima si, “Xegi mlemɔ aplɛ la gi edɔ ní keweku ya e, kɔ mlɔsi si dzeni ye atráɔɔ; le izedɔ kye e.

55 Le xegi liwɔ le lifu idɔnɔ ni kalea ɔza lo e; kɔ mlɛsi si kana me kɛtraze kpikpi, gi lizeba le me te kye e.

56 Mlɔ banɔ aɱu me boe bitɛ ba! Xegi mlɛtani kesea ni liwɔ le me kizezee kudi i, gi mlɔ kiboedoe kizeba ke me e, ege le loso xe mlatrátani abla eboe la ese kunu u?”

Kusi kululɔlulɔ

57 “Ege le loso mlatrátɛ mlɔ isu ya me edi xe mlate kidilie gi mlabitɛ e?”

58 Xegi ɔnutɔ akɔ liboe ní wɔ su u, xe atsini wɔ ní otsixwakɔ e, kenidi tɔ mlalulo liboe le ní mlɔ kusi xe ableke mlaaku otsixwakɔ ɔ. Xe aníte e, aatsini wɔ ní otsixwa ye aɱu me e, kɔ ye kye akɔ wɔ akpe ní ɔsã nɔ ava odidi ye awla e, kɔ bekpe wɔ ligba le e.

59 Mɛɛsi mlɔ si, níklɔ wɔaze ga kɔna ni lipoe le gi wɔtsa liwe kakaa a, gi benya eki wɔ e.”

Luka 13

Mlekyi ní mlɔ ina ne me xegi aníte mlaatse e

1 Ní lipoe le klɔ me e, banɔ batɔ beze ní ikɔ gi bɛsi Yesu kilie gi Pilato eye Galileane atɔ ɔ, xe apisa ba ika le ni bidɔ me e gi bezerɔvi eki Aya a.

2 Yesu ebu le onu si “Kigyo mlegyo edi si Galileane bakɔ gi beye te e, ba bɛsa eboe zimizi na kubitɛ sani Galileane gɔgɔ ba na a?”

3 Aníte lile e! Le loso mɛɛsi mlɔ si, xegi mlékyi ní mlɔ eboe zimizi na me e, mlɔ pɔ mlaatse e!

4 Aloo banɔ liɔfɔ ni ɔgɔtiava klɔ gi Siloam lifune ligba le likpa ebu u, xe betse e, kɔ ba benu banɔ zimizi ba sani banama petee gi bali Yerusalem na a?”

⁵ Kura! Le mæsi mlɔ si xegi mlékyi ní mlɔ eboe zimizi na me ε, mlɔ pó mlaatse e.”

Abee ní mango gi óbu libiitɔ su u

⁶ Le Yesu ebu abee lie aki ba si: Onyime ɔto eze gi akpe mango ni ye wain onyɔ me ε, Adze si yigu esebi ní mango ye me, pɔ ómɔ litɔto ɔ.

⁷ Le loso asi ye onyɔ nɔ aua odidi ye si, “Ago tata nyɔŋ la ya gi mæba ni ya pó mámmɔ, lisebitɔto ní ose lo me e. Le loso e tsa lo tuve e! Líma si ozezizi kesea ki me ε.”

⁸ Pɔ onyɔ nɔ ɔvadi ye asi ye si, “ ‘Ɔka,’ ‘yuro lo ligo tile dze ε. Maatu lo su to maakpe biɲaŋa lo su.

⁹ Xegi eyo galigo ε, liape; pɔ xe aníte e, wɔatani kuki si biatsa lo fãa.’ ”

Yesu ayɔni ɔdze bafa ɔto ní Sabat liwe le aua

¹⁰ Ní Sabat liwe eto aua ε, Yesu azεεbase bidɔ ní Yudanε ma Ɔtsaklɔ.

¹¹ Ɔdze ɔto eze niklɔ gi Ɔfuεfuε zimizi ɔto evu ye ago liɔfo ni ɔgɔtaua nyɔŋ ε. Ɔdzeε axa eku gi ózetani kugyɔ ɔ xe alεε kedu ya kura a.

¹² Gi Yesu amɔ ye ε, axwa ye atsisi le asi ye si, “Ɔdze, wɔ kunyaa, kwi yuro wɔ!”

¹³ Le atrɔ awla ní ye aua a, ko le ayɔ xe agyɔ ɔle ε, niteme si ɔdzeε akpɔ Aya!

¹⁴ Pò Yudanε ma Ɔtsaklɔ ɔvadi ye, amɔ kusuyevi si Yesu ayɔ ni onyanya ní Sabat liwe le aua a. Le loso apani asi banima si, “Ewe teglo alε gi kiawa axwe ε, le loso lile si mlaba ní ewe teglo ala klɔ me to bayɔni mlɔ ɔ, pò aní ní Sabat liwe le aua a.”

¹⁵ Le Ɔkaε aze le ye onu si, “Mlɔ banɔ aŋu me boebite ba,! Mlɔ me ɔkaka a izebu ye tedzi ye loo ligume nyime ne edono ní kuka me gi izεgbani be zeki be kuni ní Sabat liwe le aua a.

¹⁶ Ablɔ Abraham ye obidze lie gi Ozimizi ye evu anya ago liɔfo ni ɔgɔtaua nyɔŋ la ya ε; Kɔ bakíble ye adɔ ni ye kunyaa me ní Sabat liwe le aua na a?”

¹⁷ Kuye kwiku ye ahwafianε ma petee pò banima kɔ ε, isami iku ba ní enugutseboe ala petee gi Yesu azaabite su u.

Abee ní lisebi sisami nε su

¹⁸ Le Yesu evi si, “Kitε Aya ye Kavaŋaa kalε ε? Le ege maakɔ ka kusɔnɔ ɔ?”

¹⁹ Kavaŋaa kalε ŋwisi lisebi sisami gi onyime ɔto akpe ní ye kayaa me kinε ε. Lisebi le litsi gi lidzi ose vidi ɔto gi kudzɔvi yɔ kwiwa evu na εkpe ní lo ayaa la me ε.

Abee ní kunyasi su

²⁰ Yesu evi dze si, ege maakɔ Aya ye Kavaŋaa sɔnɔ ε?

21 Kale ɲwisi kilie gi ɔdze ɔto ako kunyasi sisami kuto ako apisa kuno kpanjukpanju uto gi kwiki si amowo ye petee eho kine ε.

Kevu nu pɔpɔa ki ligbá nε

22 Yesu aga aklano ní ima ni kumami yɔ me azaabase bidɔ gi azaatre ní Yerusalem i.

23 Onuto evi ye si, “Okæ, ko bano kiklakla me sisami ito ko kiamo kububu na a?” Yesu ebu le onu aki ba si,

24 Mlekeni edi to mleti iku gani kevunu pɔpɔa me; le ese linu si meetro likla le ava eki mlo si; bano glegle beɲɲwle si beti eku pɔ batrátano ɔ.

25 Xegi kepea okæ ayo xe ada opupo lo e, xe mlale ni oɲwe no o, xe mlesa opupo lo o si, “Okæ, Kwiki wo litukpo o, dra opupo lo ki blo ε!” Pɔ aasi mlo si, “Méte mlo loo niklo gi mledɔ ɔ!”

26 Niklo mlo kye mlaabù isu ya onu si, “Blo ni wo kwiɲa le kwiɲwe kye ε, le wobase bidɔ ní blo ima nε ablo va ava a!”

27 Pɔ aasi mlo dze si, “Méte mlo loo niklo gi mledɔ ɔ! Mlase ní me su, mlo litukpo me gagla benete ba.

28 Mlaabemi gi mlata ene na a, xegi mlemo Abraham, Isak, Yakob ani beboedople ba petee ní Aya ye Kavaɲaa me ε, pɔ xe beɲwia mlo xunyo ekpe ni oɲwe no e.

29 Bano biado ní kewetu ya, keweku ya, kava ni kale gi biaɲa le biaɲwe bidɔ ní Aya ye Kavaɲaa me ε.

30 Nite me si banama gi ba benu bano gɔgɔ ba abla ε, ba biaze bano topu ba, le banama gi benu bano topu abla ε, ba biaaze bano gɔgɔ ba.”

Yesu alo Yerusalem

31 Ní lipoe le klo me qii, Farisiane bato beba Yesu klo le besi ye si, “Se ní niya to tre ní oko dzedze le ese linu si Herodes εεpe si yiye wo.”

32 Le Yesu asi ba si, “Mlatre to mlazesi wayu lie klo si, ‘Matrakpikpini ifuefue zimizi ne e dono, le maayoni banyanya ba kye omono ni kivo o. Liwetane we le e, maagù me axwe na.’

33 Pɔ linu si mize kudeo me omono, kivo ni kivodé. Líma si beye oboedople ní okoko sani Yerusalem.

34 “Wo Yerusalem, Woye Aya ye beboedople ba, le baxwedze ba gi Aya atsis i, wosa ba akla na. Tase mape si mikpe wo bebi ba likpo ɲwisi kilie gi okukonee izewe ye bebi ba kine ε, pɔ wóki me kudeo onu u!

35 Le loso e, wo lisumugba le lile kiwo pluplu. Sugba mesisi mlo si, mlatrámɔ me toɔ kona ni lipoe le gi mlaakpe osayee lo si, ‘Aya okrira onilie gi atrába ní Okæ linyi ne me e!’ ”

Luka 14

Yesu ayo ni onyime oto

- 1 Liba le me ni Sabat liwe eto ava si Yesu atre ni Farisiane ma ono vidi oto ye kepea me bidu ona ko; le banima bezevu anu ni Yesu su momomo o.
- 2 Gi si yidi i, onyime oto gi ye ikli ni iwla iye e, aba edo ni ye anu me.
- 3 Yesu eui Osa no badobase ba ni Farisiane ma si, "Bo Osa no eki kude si bayoni onyanya ni Sabat liwe le ava loo kite e?"
- 4 Po banima bapani i. Le Yesu ebu onyimee kuka a, ayoni ye, le akpe ye kude e.
- 5 Le Yesu asi ba si, "Xegi mlw me oto Yebi i, loo ye ligume liwoli iku ni vudo ye me ni Sabat ye ava a, mlaatrabu ba kyon ni Sabat ye otuto ava na?"
- 6 Po batani liboe le ya onu kubu ki ye e.

Kudobase ni Kusububu ni Kunodimeno su

- 7 Gi Yesu akpe le lixanu kilie gi banokpekpe ba bezere izeko gyogyo le ki isu ya e, Yesu ebu abee lie aki ba petee si,
- 8 Xegi onuto axwa wo amano ni odze ogbanokplo su i, wukize ni ozeko gyogyo lo o; le ese linu si wote xe bekpe ono gbogbo sani wo amano ni odonokplo no su u.
- 9 Xegi liba le me nite e, ko kepea okae aabase wo si, yo ni wo ozeklo ki onyime lie ya. Liaki si woyo ni kuyeo me ko wozedi ni ozeko lo gi oku anu i.
- 10 Bonu i, xegi bexwa wo etsini odonokplo no su i, wukize ni ogogyo ko o, to xe kepea okae aba e, aasi wo si, "Ovia, yo to zeeze ni oko gbã oto ko sano." Liaki si kububu kwiaze ni wo su ni banoxwaxwa ba petee anu me sano.
- 11 Le ese linu si ono kakaa gi emuni isu ya e, biaple ni ye, le ono kakaa gi epleni isu ya e, biamuni ye.
- 12 Le Yesu asi kepea okae si, xegi wo si wutro okplo e, kixwa wo bavia ne, wo benemi, wo banane loo banama gi owla me ole ba a; le ese linu si ba kye e, biadzini wo kuxwa gani le me e, ko betsa wo kuxwaxwaa liwe ne eki wo e.
- 13 Le loso xegi wutro okplo e, xwa beiplinete ba, banama gi ba kape tiele ketse e, bafa ba ani kunupoo,
- 14 ko Aya akrira wo e; le ese linu si ba batratani wo liwe ne kutsa ki wo o. Aya aatsa liwe ne oki wo ni liwee le ava gi eboe gbã na babitebite ba biayo doni bekpo va me e.

Abee ni odonokplo trotro vidi lo su

- 15 Lipoe le gi banama gi beze ní ɔkpɔ nɔ su ni Yesu ba me tole enu liboe le e, asi ye si, “Banama gi biana bido ní ɔɔɔɔɔɔɔ uidi lo su ni lifunu ne kavanɔaa me e, isami koŋ beta mo.”
- 16 Le Yesu asi ye si, “Onyime ɔto atɔ ɔkpɔ uidi ɔto, le axwa bano gbí si bagaŋa bido ni ye e.
- 17 Agi bido me liŋapoe le lina e, akpe ye ɔɔɔsumu ye si ɔɔɔesi banoɔwaxwa ba si, ‘Mlaga ba, kido kakaa kiflo.’
- 18 “Pò ba petee bekpese ba baxixa va kubu base tole tole e. ɔno topu ye asi ɔɔɔsumu ye si, ‘Medzi kese kato gi lile si mizetapo kame odi i, le loso e, zi me kuxixaa ki me.’
- 19 ɔno dzedze kye si, ‘Medzi egume nyime liɔfo to miko eso me onyɔ me, nite si kudeo me male te gi matreso ni la edi i, le loso matratanu ku ba a.’
- 20 “ɔno dzedze kye si, ‘magbani ɔɔɔe vuvu le loso matratanu kuba a.’
- 21 “ɔɔɔsumu ye azeki ye ɔkae kunutsatsaa. ɔkae amo kusuyevi gagla le asi ye ɔɔɔsumu ye si, ‘Kosi to tre ní ɔma nɔ ablo va ava ni igbade ne me, to zexwa bepiplinete ba, bafa ba, kuŋupoo ni banama gi kape tiele ketse ki ba e manɔ.’
- 22 “Gi liŋwe ne si ledɔ e, ɔɔɔsumu ye edzi aba le asi ye kepea ɔkae e si, ‘Lixwe ne gi wɔkpe me e, mawa le. Pò kye e, izeko le iɔblo o.’
- 23 Nite si ɔkae asi ɔɔɔsumu ye si, ‘Do tre ní inyɔ ne bede uidi va ava ni ikli le bede va me to xwa ɔno kakaa gi wɔamo manɔ ɔ, to me kepea keyi.
- 24 Mesi mlo si, banama petee gi beɔwa ní ɔtoɔpu ko e, ba me ɔtoɔto ɔtrakpe me ɔkpɔ nɔ ava kidido ní onugu me e.’ ”

ɔɔɔkpasi kuzeze, kunu kido plɔɔ ɔ

- 25 Liwe eto le gi Yesu ni linokpi uidi ito beze ní kudeo ava e, ekyi le asi ba si,
- 26 “ɔno kakaa gi aba me klo e, ɔtratani me ɔɔɔkpasi kudzi xegi ɔlo me sani ɔka loo one e, odze loo bebi, beneminyime loo benemidze, loo ye tuto ye isu ya kye.
- 27 Banama gi batratani ba tuto ba isetsase le kutu u, xe biakuni me kude e, batratani me badokpasi kuze e.
- 28 “Xegi mlo me tole ɔto atɔ si yiwa lifunu ligba a, liziã si oze kese ní ɔtoɔpu ko, to obu akonta atɔ odi si tiase ligba le liaze e, le kibo kisre ní ye awla gi aatani ligba le kuwa gu na a.
- 29 Xegi obu oklio lo klo e, ɔtratani ligba le kuwa gu u, xe akpe ɔxo lo po e. Nite si banama petee gi biamɔ ye kibite e, biamwe ye.
- 30 Ko bepani si, ‘Onyime lie ekpese ligba le kuwa po ɔtani le kugu u.’

31 “Xegi okusi ɔto ako baguta akpe liɔfo si yitreɛta kigũ ni okusi dzedze gi baguta akpe avi tava bale ye awla ε, aaze kese gi aadi si ko ye atani kigũ kuta ní okusi lie klo na a?”

32 Xegi ete si ye ótratano ε, ko akpe bano ní okusi lie klo ko lipoe ε gi ba kusi kwidze e, to bevi kusuyo.

33 Le Yesu agu ye liboe le si, Nite ke mɛɛsi mlo si ɔnoɔno ótratani me ɔɔɔkpasi kuze e sano si ayuro kido kakaa gi kilɛ ye awla ε.”

Kùmwe gi kupε ε

34 “Kùmwe kuzeze ɔgyi, pò xegi ɔgyi no eblo ní ko me ε, bátratani ɔgyi kukpe ní ko me to ɔ.

35 Kúpe eki kidido to ɔ, kinwia ko bianwia ko ove. Xegi kutu kuli mlo ε, to mlenu.”

Luka 15

Abee ní Ovesi gi Elila Su u

1 Liweto le gi babogyo glegle ato ni bano zimizi ba beti iponi Yesu si beenu ye eboe la ε,

2 Farisiane ma ni ɔsã no badɔbase ba bezɛta ànyà na si, “Onyime lie ya ε, ɛɛzi bano zimizi ba le izɛɛɛna bido ni ba kyε ε.”

3 Le Yesu ebu abee lie akí ba si;

4 Xe ivesi alafa tole ile mlo me ɔto awla a, xe tole elila ní le kusi i, ótrayuro ivesi avi ɔgotole ni ɔgotole le ní le bido me ɔɛa klo ɔ, xe iipe ovesi ɔlo gi elila a kɔkpeni lipoe le klo gi aamo lo na a?

5 Le xe amo lo ε, aafeke lo tro ní ye aɛwladɔ na ava nì isami

6 xe ako lo amani kepea me ε. Ko axwa ye bavua ne ba ni ye axolika ba kpe likpo ko asi ba si, “Mlamo isami ni me; mamɔ me ovesi ɔlo gi elila na a.”

7 Mɛɛsi mlo si niteme ke biamɔ isami glegle ní lifunu ne ní ɔno zimizi tole gi ekyi ye ɔna me su u, sani bano avi ɔgotole ni ɔgotole ba ya gi benu bano gbã xe bázia kukyikyí i.

Abee ní Kibo gi ki lila Su u

8 Loo ɔdze gi bibo pititi liɔfo bile ní ye awla a, xe tile kilila ke su i, ótrasu kani i, xe aagba ye kepea me to yipe kibɔe tsiitsiitsii kɔzɛna ni lipoe le gi aamo ke ε?

9 Le xe amo ke ε, aaxwa ye bavua ne ba ni ye axolika ba kpe likpo xe aasi ba si, ‘Mlamo isami ni me; Mamɔ me kibɔe lie gi kilila ε.’

10 Nite me ké mɛɛsi mlo si, Aya ye baxwɛdze ba biamɔ isami glegle kɔkpe ɔno zimizi tole gi ekyi ye ɔna me loso o.

Abee Ní Obinyime gi alila su u

- 11 Lε Yesu atre ní lε ava si, “Onyime ɔto eze gi bebinyime tiaua beze ní ye awla a.
- 12 Obinuvɔe asi ye ka si, ‘Ɔka, kɔ me ɔha klo kí me.’ Lε ale ye bidɔ me aki ba tiaua ε.
- 13 “Ewe klakla atɔ kede e, ɔnυvɔe ada ye bidɔ me lε ako kibɔe xe ekú kude me e. Atre ní kese dzedze kato ava gi niklo azeezizi ye kibɔe gani ligbãŋaŋa me ε.
- 14 Gi ezizi ye bidɔ me petee e, kuve gagla kuto kwidɔ ní kesea lia klo ava, nite si eku ɔzia me gi kididɔ kigo ye awla to ɔ.
- 15 Lε loso e, ako isu ya aponi kesea klo ava ɔno gi aki ye axwe ní ye ɔnyro me si ozeedi ye iha lε ava a.
- 16 Nya azεape si yinɔ iha lε kinɔŋae, pɔ ɔnoɔ ɔki ye kitoto si ɔha a.
- 17 “Gɔgɔe enyime lε asi isu ya si, ‘Mɔka ye baxwewa ba pɔ ε, ba kinɔŋae kisre sani ba kinɔŋa, lε me pɔ kuve kuha me kuye ni ya a!
- 18 Maayo, maatre ní mɔka klo lε maasi ye si, Mɔka matá Aya ni wo ese.
- 19 Mégyeno si wɔaxwa me si wobi to ɔ, bitε me ŋwisi wo baxwewa ba me tole kinε ε.’
- 20 Lε loso e ayo ekú kudeo me gi εtre ní yεka kloε ε. “Pɔ gi eze ní ɔdzage no e, yεka amɔ ye atsisi; ye ɔna no ekyi evu ye, lε ese e xe azεεkre awla ni ye ole lo o, xe amu ye adzo la ε.
- 21 Lε obi ye apani si, ‘Mɔka matá Aya ni wo ese. Mégyeno si wɔaxwa me si wobi to ɔ.’
- 22 “Pɔ ye ka axwa ye banɔsumu ba lε asi ba si, ‘Mlako si, to mlaako liwu gblamadza gbã ne petee amanɔ to mlako lε akre aki ye. Mlakre asukpreε ní ye kíwlaui ye to mlakre afɔkpa ua ye kuklikpɔ ɔ.
- 23 Atɔ mlazevu ligume obi lie gi amɔ isu ya me ε, mleye ye to kumɔ isami.
- 24 Lε ese linu si lize ŋwisi mobinyime lie etse e, pɔ abla ε, ɔle ligbã; alila, pɔ abla ε, bεmɔ ye. Lε bekpese isami ne kumɔ ε.
- 25 “Lipoe lε klo me ε, yebinyime tsitsi ye eze ní ɔnyro me. Gi atrédzi i xe eti aponi kepea me ε, enu idzi ni evu kuyoyo.
- 26 Lε axwa banɔsumu ba me tole lε eui ye si, ‘liboe woli liitre lε ava a?’
- 27 Ebu le onu akí ye si, ‘Wonemi ye ye edzi aba kepea, lε wɔka eye ligume obi lie gi eku kumu u, lε ese linu si amɔ Yebi ye gi alila a xe edzi aba ni isu me pèpè me.’

28 “Pò obinyime tsitsi ye eyevi isu ya gbegbe si ɔdime si yitiku kepea me ε; le yeka aba a xe aki ye litukpo si oti oku kepea me ε.

29 Pò ebu le onu akí yeka si, ‘Dí, moka ago ala ya petee gi mawa axwe na aki wo ηwisi ɔɔdzidzi kine ε, xe máta wo isã ne ese edi i. Ege woki me ε? Omu tete fe ε wóki me edi to me ni me bauia ne ba kwiako mo isami !

30 Pò wobi lie ya ε, azeezizi wo bidɔ me pó nì bawawadze ba pò, gi edzi aba kepea ε, woye ligume obi gi liku kumu aki ye ε.’

31 Yeka ebu le onu si, ‘Mobi ye, wole ní me sú lipoe kakaa, le kidɔ kakaa gi kinu me kine ε, wo kine kinu.

32 Pò lile si kuŋa liwe to kumo isami, le ese linu si lize si wonemi ye etse, pò abla ε ɔle ligbá; lize si alila, pò abla ε bemo ye ε.’ ”

Luka 16

Ɔɔɔavadi Ɔɔɔaye ɔneε

1 Yesu asi ye badɔkpasi ba si, “Oxonete ɔto eze gi ɔɔɔavadi eze ye awla a. Pò besi ye si ye ɔɔɔavadi ye e azeezizi ye kibɔε.

2 Le loso axwa ye le asi ye si, ‘Liboe woli le ya gi meenu ní wosu u? Bu akonta kí me ní kilie gi wɔεko ega ní me bidɔ me su u, le ese linu si wɔtratani me bidɔ ava kudi to ɔ.’

3 “Ɔɔɔavadi ye asi isu ya si, ‘Me ɔkaε atrá kpikpini me ní me lixwe ne me. Ege maabite abla ε? Kigagla kima ní me mē gi maako wa axwe gagla a, le kuye kwiaku me si miwi bidɔ ɔ.

4 Mete kidilie gi maabite ε! To xe beyuro me ní axwe na me fe ε, Maamo bavianε gi biaze me kpe ní ba kupeo me e.

5 “Le loso axwa yekae ye bauenete ba pó ɔ. Le eui ɔtopu ye si, ‘Tiasε liue wɔɔo ni me ɔkaε su u?’

6 “Ebu le onu si, ‘Olif ye kumu ηaŋa gago alafa tole.’ “Le ɔɔɔavadi ye asi ye si, ‘Zi wo liue ne keplekpa, ze kesa to ηwlimi avi tetsu.’

7 “Le eui ɔno ula ye si, ‘Wo pɔ tiasε liue wɔɔo ɔ? “Ebu le onu si ‘Kimimi ikotoku akpe tole.’ Le ɔɔɔavadi ye asi ye si, ‘Zi wó liue ne keplekpea to ηwlimi alafa ɔɔtiaua.’

8 “Ɔkaε akpo ɔɔɔavadi nyani nyani lie si, ebu ɔɔaye ɔkli lo ya; le ese linu si kelea lia ya me banima bete liboe ní kilie gi biaga ní ɔɔaye lo me ni ba hanuglo ba, sani banama gi benu kuklekle me bano ε.”

9 Le Yesu atrε ní le ava si, “Le loso e, mɛesi mlɔ si: mlako kelea me exo la evu bauia ba to, xe eblo e, to biaze mlɔ kpe ni kupe moblo me.

10 “Ono kaka a gi biaka ye aua ní eboe sisami na me e, biaka ye aua ní eboe uidi la kye me; le onilie klo gi oqi anukware ní eboe sisami na me e, ótraqi anukware ní euidi la kye me e.

11 Xegi mlátani anukware kudo nì kelea me exo la e, nyanwe aaká ní mlo aua nì lifunu ne exo la a?

12 Le xe mlátani ono dzedze bidɔ aua kudi i, nyanwe aaki mlo kidilie gi kinu mlo tuto mlo kinie e?

13 “Oxwedze ototo ótratani baka tiava kusumu u; aatro tole ahwafi ko adime ni ɔula e, loo aanu kutu ki tole ko akpe ɔula e kakpaa e. Wɔtratani Aya nì exo la kusumu kpe likpo ɔ.”

Yesu ye Eboe Dodoato

14 Agi Farisiane ma benu eboa la petee e, bekpe Yesu kakpaa le ese linu si bedime ni kibɔ e.

15 Yesu asi ba si, “Mlo mlenu bano baklo ba gi mlebite isu ya to mlaanjwui bano gbã ní bano anu me, pò Aya ete mlo ina ne me e. Le kidilie gi kize kedzi ní bano anu me e, kiyi kidido ní Aya anu me.

16 “Mose ɔsã no ni beboedople ba ba bidɔ njwliminjwlimi be biizewa axwe na gako nani Yohanes kuni yo okpekpe ye lipoe le; doni lipoe le klo aua e, beɛpani ní Aya ye Kavaɲaa ka Liboe Gbã ne su, le ono kaka eekeni idi si yitiku ni kigagla a.

17 Pò linu kidɔ ploplɔ eki lifunu ne ni kesa to bilila sani si ba yuro ɔsã no kapemi sisami goɲa.

18 “Onyime kaka a gi aayuro yedze e, xe aagbani ɔdze dzedze e, awa kihasi; le onyime lie klo gi aagbani ɔdze lie gi beyuro e, ye fe awa kihasi.

Onyime Oxonete nì Lazaro

19 “Onyime oxonete to eze gi ye bidɔ kpekpe ve e, biɲa kedzi glegle le azeeɲa ligbã liwe kaka a.

20 ɔzianete to fe eze gi bezexwa si Lazaro e, ebi la etsa ono zizi ye, le bezemani ye ní oxonete ye kevunu ya.

21 Azeegyo edi si ye amo kiɲaɲa sisami lie gi kizeewoli dono ní oxonete ye okplo no aua a. Kudroui yo ko kwizeemini ye ebi la me.

22 “ɔzianete etse le Aya ye baxwedze ba befeke ye to ozeze ní Abraham su u. Oxonete kye etse le bevive ye e.

23 Le ní kifumoni ye me e, gi eze ní kuyeyeyei glegle me e, efeke ye anu na le amo Abraham ní ɔdzage no gi Lazaro odi ní ye su i.

24 Le akpe ozi axwa ye si, ‘Oka Abraham! Di me asigaga, to kpe Lazaro to okpe ye kiwlaui ye ni kuni me to oko yo me kinemie, le ese linu si male ni kuyeyiyeui me ni kifui lie me.’

25 “Pò Abraham apani si, ‘me obi ye ple anu si, ni wo ligbá ne me e wazi wo bidó gbã me, ni lipoe le klo me gi Lazaro ko aze bidó nyani nyani ue e. Pò abla e, emo isami ne ni ya, le wó woli ni kuyeyiyeui yo me e.’

26 Kòpòno e, kupè uidi kufini ni blo ni mlo kusi, gi kwikisi banama gi bere si betsa edoni ni ya eba mlo klo e, batrátano, nite me ke óno ótrado ni mlo klo eba ni ya gi kule e.’

27 “Le oxonete apani si, ‘Kolo e, maki wo litukpo oka Abraham, kpe Lazaro ni moka kepea me,

28 níklo gi me beneminyime tietsu bale e. To ozeku le kpe ni ba me to bakíba kuyeyiyeui ulio ya me e.

29 “Le Abraham apani si, ‘Mose ósã no ni beboedople ba bidó nwliminwlimi be bile, wo benemi ba benu liboe le klo gi bi base e.’

30 “Oxonetee ebu le onu si, ‘Owo Oka Abraham,’ ‘Pò xe onuto aayo doni bekpo ua me e, xe atre ni baklo e, biakyi ni ba eboe zimizi na me.’

31 Pò Abraham apani si, ‘Xe batrá nu Mose ni beboedople ba eboe la e, batráze le xe onuto ayo adoni bekpo ua me fe.’ ”

Luka 17

Eboe zimizi

1 Yesu asi ye badokpasi ba si, “Kidilie gi kiaki si bano biabite eboe zimizi i, kitraba ba pò litraze gagla a eki mlo me ilie gi ye awa kiaga a xe kiaba e!

2 Liapè oki ye xe beka lihokla uidi ni ye ole lo o xe beko ye nwia ekpe ni axu la me e, sani si to oki banuvo ba ya me tole obite liboe zimizi.

3 Le loso mlevu anu ni mlo kiboebite su u! “Xegi wo onemi ne ata wo ese e, teni ye; xegi ekyi ye ona no me e, to kokyé ye.

4 Xe ata wo ese tegloele ni liwe tile me e, xe edzi aba wo klo tegloele si i, ‘Mekyi ona me,’ lile si kokyé ye.”

Kuziṅaa

5 Le banokpekpe ba besi okae si, “Kíto blo kuziṅaa kuze gagla sano.”

6 Le okae ebu le onu si, “Xe mlo kuziṅa kule nwisi lisebi sisami ne fe e, mlaatani kupani si ose olo si, ‘Kpavi isu ya ni wo igu ne to zekpe isu ya ni axu la me!’ le aanu kutu kí mlo o.

Onosumu gbã e ye Axwe na

7 “Xegi mlo me tole ye onosumu ye adɔ onyɔ me loo ivesi le ava odi klo edzi i, aasi ye si okɔsi to onja ye bidɔ me na a?”

8 Anite! bonu i, kisi asi ye si, ‘kyi awla ni me kijaŋae su, to ka kusa ole to pe me gi meŋa bidɔ me e xe meŋwe kuda e; le klo kede e, to wuiŋa wo bidɔ me.’

9 Onosumu ye oziã dase eki isa ne ava gi abite e, loo aziã a?

10 Niteme ke mlo fe xe mlabite kidɔ kakaa gi besi mlo si mlabite e, mlapani si, ‘Banosumu ko kunu; blo axwe ko kwiwa.’ ”

Yesu Ayoni Benyime Liofo

11 Agi Yesu azaatre ni Yerusalem i, aga Samaria ni Galilea kumo ava.

12 Gi atratiku ni kamami katɔ me e, benyime liofo gi beenyã kunya kyiky i yo betsani ye e. Belee ni odzage no

13 Le bekpe ozi gagla si, “Yesu! Okae! Di blo asigaga a!”

14 Yesu amo ba le asi ba si, “Mlatre to mlaki kusumu yo baka ba batapo mlo edi.” Gi bezetre e, bemɔ si ba isu ya idra.

15 Agi ba me tole amo si ye isu ya idra e, edzi aba, le azekpe Aya ni ole gagla a.

16 Adɔ ye aklamasi na ava ni Yesu ketu ya le edo ye dase e. Onyimee eze Samaria onɛ.

17 Yesu evi si, “Ani benyime liofo su edra na a?, Nifo ogtole gogo ba bale e?”

18 Ege le loso obaba tole lie ko edzi aba do Aya dase e?”

19 Le Yesu apani asi ye si, “Yo to ga tre; wo kuziŋa kwiyoni wo.”

Aya ye Kavaŋaa ka kubabaa

20 Farisiane bato bevi Yesu lipoe le klo gi Aya ye Kavaŋaa kiaba e, Ebu le onu aki ba si, “Aya ye Kavaŋaa e, katraba nwi si bidɔ gi biamo kine e.

21 Onono otrapani si, ‘Di, imo ka ni ya a! loo imo ka ni ni klo o!’ le ese linu si Aya ye Kavaŋaa e, kakpasi ni mlo me.”

22 Le asi badokpasi ba si, “Lipoe le litraba gi mlaape si mlemo Ono Yebi ye ye ewe a la klo la me tile, po mlatra mo le e.

23 Bano bato biaze gi biasi mlo si i, ‘Di, imo ye ni klo!’ loo, ‘Di imo ye niya!’ Po mlakize ni ba kude e.’

24 Dwi si kilie gi dzeni ye izetsi kifu ye e, xe kizeekle doni ayee kape tiele tsini kape ula e, nite ke Ono Yebi ye aaze ni ye liwe le ava.

25 Po ni otɔpu ko e, lile si omo oziã glegle to banama gi bale ligba ne abla bekyi kede akpe ye e.

- 26 Kilie gi lize ni Noa lipoe le e, nite ke liaze ní Ɖnɔe Yebi ye ewe la me e.
- 27 Banima bezeɲa le bezeɲwe e, benyime ba ni badze ba bezeɲbani ba ahanuglɔ ba kɔzɛna ni liwe le gi Noa eti eku ní onitsahu lo me xe kuni yo kwiyi i, xe kwiba eɲbani ba petee sɛnɔ e.
- 28 “Liaze ɲwisi Lot lipoe le. Banima bezeɲa le bezeɲwe e, bezee dzi le bezedɔ bidɔ ɔ, bezekpe bidɔ le bezeɲwa agba a.
- 29 Liwe le klɔ aɔa gi Lot edo ní Sodom i, le kifɔ ye ni kifɔ ye akla na edɔ dɔni lifunu ne e, xe eye ba petee e.
- 30 Nite ke litraze xe Ɖnɔe Yebi ye aɲwi i.
- 31 “Ní liwe le klɔ aɔa e, ɔnilie klɔ gi ɔtini ní ye ligba le aɔa e, ɔki ple eku ní kepea me si yitrɛkɔ ye bidɔ me e; nite ke ɔnilie klɔ gi ɔle ni ɔnyɔ nɔ aɔa e, okídzi tre kepea me si yizekɔ kididɔ ɔ.
- 32 Mlaple aɲu ní Lot yedze aɔa!
- 33 Ɖnilie klɔ gi aape si yibu ye ɔtuto ye ligbá ne e, aalila le; le ɔnilie klɔ gi aalila ye ligbá ne e, aabu le.
- 34 Ní elesi ala klɔ me, mɛsi mlɔ si, banɔ tiaɔa biafe ní ɔtsi tole aɔa; pò biase ni tole e, le biayuro ɔula e.
- 35 Badze tiaɔa biaze kuhɔɔ aɔa gi biazeɲɔ adeɔi, biase ni tole pò biayuro ɔula e.
- 36 Benyime tiaɔa biazeɲwa axwe na ní ɔnyɔ me, biase ni tole, le biayuro ɔula e.”
- 37 Badɔkpasi ba beɔi ye si, “Ɖkae, nifo ɔ?” Le Yesu ebu le onu si, “Níklɔ gi kidɔ tsetse kifini i, níklɔ opéte ɔa bizekpe likpɔ.”

Luka 18

Abee ní Ɖtrɛtre yedze Ni Otsixwa ye su

- 1 Le Yesu ebu abee aki ye badɔkpasi ba to yiko ebase ba si liziã si bazexwa Aya lipoe kakaa to ba ina ne ikí gbò ɔ.
- 2 Apani si “Otsixwa ɔto eze ní ɔma ɔto me gi óse Aya a, le óko le me óki ɔnɔnɔ ɔ.
- 3 Ɖtrɛtre ɔto yedze fe eze ní ɔma lo klɔ me gi azɛɛba ye klɔ nì kugyodi si to ɔtsa litsi ɔki ye e, Apani si, ‘Tsa litsi kí me ní me nì ɔnɔ gi ape si yitafa me kusi!’
- 4 “Pò kɔki lipoe gblamadzaɛto e, otsixwa ye ówa lixwɛxwe ní le su. Gɔgɔe asi isu ya si, ‘Lile le me si meúse Aya loo kɔ le me eki ɔnɔnɔ ɔ,
- 5 pò kɔkpe kunugu yo gi ɔtrɛtre yedze lie eekpe me loso e, maadi le aɔa si matsa litsi gyɔgyɔ aki ye e. Xe aníte e, ye mɔklɔ kubaba lipoe kakaa e, kwikpe me kupepe.’ ”

- 6 Ɖe Ɖkae atre ní le ava si, “Mlenu liboe le gi otsixwa nyani nyani lie klo apani i.
- 7 Ko Aya ótratsa litsi kí ye otuto ye banima gi beebemi ikí ye elesi nì kemize kí kupɔnɔ na a? Ótrakɔsi xe aapɔni ba na a?
- 8 Mɛesi mlɔ si, aakɔsi aatsa litsi kiba. Pò xe Ɖɔɔe Yebi ye aaba kesea ava e, aamɔ kuziŋa na?”

Abee Ní Farisɔne Ni Ɖɔɔgyɔe Su

- 9 Yesu ebu abee akí banama gi beka ní isu ya ava si beere e, pò xe beere banɔɔɔɔ ba kesea e.
- 10 “Liba le me si benyime tiava bemu itre ní Lisɔligba le me Aya ɔxwa kɔ: tole eze Farisɔne, le ɔulae eze ɔɔgyɔ ɔ.
- 11 “Farisɔne ebu isu ya lidze le ɔle kedu ya xe axwa Aya si, ‘Medo wó Aya ɔase e, si kuŋazi kúma me mè e, katafa kama me mè, le ménu ɔhasine e, ŋwisi banɔ ɔɔɔ ba kine e. Medo wɔ ɔase si máma ŋwisi ɔɔgyɔ lie kɔlo kine e.
- 12 Mizɛɛnya onugu tava ní ogle no me, le mizɛeki wɔ me bidɔ mɔmɔ ue kape lifɔa a.’
- 13 “Pò ɔɔgyɔe alɛe ní ɔdzage no le ómu ni ye aŋu me lifunu ne kye e, pò azɛɛsa awla ye kakɔa me le apani si, ‘Aya, di me asigaga, me ɔnɔ zimizi ye e!’
- 14 “Le Yesu atre le ava si Mɛesi mlɔ si, aní Farisɔne pò ɔɔgyɔe ye liboe ligyɔ ní Aya kɔ ɔ, xe beɛe etre ní kepea me e. Le loso ɔnɔ kakaa gi izeemu ni isu ya e, biapleni ye, le ɔnɔ kakaa gi izeepeni isu ya e biamuni ye.”

Yesu Akrira Banuvo ba

- 15 Banɔ bato bɛmani ba bebi ba ní Yesu klo to ɔtro awla ní ba ava, to ɔkrira ba. Agi badɔkpasi ba bɛmɔ nite e, bɛteni ba,
- 16 pò Yesu axwa banuvo ba amani ye isu ya le apani si, “Mlaki to banuvo ba baba mɔklo le mlakítsi kudeonu aki ba a, le ese linu si Aya ye Kavaŋaa e, ba elu kanɛ kenu.
- 17 Mɛesi mlɔ si! Ɖnɔ kakaa gi óze Aya ye Kavaŋaa ŋwisi ɔnuvo kine e, ótratiku ka me liwewe e.”

Oxonete Ɖuaŋa ye

- 18 Yuda ɔne ɔka ɔto evi Yesu si, “Ɖɔɔbase gbã e, ege maabitɛ xe maamɔ ligbã moblo le e?”
- 19 Yesu evi ye si, “Ege le loso wɔxwa me si ɔgbã a? Ɖnɔnɔ ónu ɔgbã, Aya ko.
- 20 Wote isã ne: ‘Wukíɛ ádze ni enyimeboe e; wukíye ɔnɔ ɔ; wukízuru u; wukise asia ekpe ɔnɔ awla a; kpe kubùbù ní wɔka ni wone su.’ ”
- 21 Onyimee ebu le onu si, “Ɖɔni me kunuvo me ké mɛebite ni isã ne pò ava a.”

- 22 Agi Yesu enu liboe le ε, asi ye si, “Kigó kido tile dze gi lile si bite ε. Da wo bido me petee to ko kiboe ki bazianete ba, to woamo exo ni lifunu ne; le kede e, ba to gaze ni me kude e.”
- 23 Po gi onyimee enu liboe le e, Liku ye isami i, le ese linu si oxonete vidi onu.
- 24 Yesu edi ye le apani si, “Liaaze gagla xe bexonete ba biati uku ni Aya ye Kavaṇaa me ε!
- 25 Sugba ε, liaze plɔplɔ eki kposɔe si oga trɔni ye liwu le me odo sani si oxonetee oti oku Aya ye Kavaṇaa me.”
- 26 Banama gi benu liboe le e, bevi ye si, “Ko, nyaṇwe aamo kububu i?”
- 27 Yesu ebu le onu si, “Kidilie gi onɔ ótratani kubite ε, kilɛ plɔplɔ eki Aya ye kubite.”
- 28 Le Petro apani si, “Di! Kwiyuro kido kakaa xe kwikuni wo kude e.”
- 29 Yesu asi ba si, “Sugba meetro likla ni le ava eki mlɔ si onɔ kakaa gi ayuro ye kepe loo yedze loo beneminyime loo bapɔne loo bebi kɔkpe Aya ye Kavaṇaa loso e,
- 30 aamo bido glegle sano ni abla kelea me kɔɔni ligba moblo le ni kelea lia gi kiaba me ε.”

Yesu Apani Dze Ni Ye Kutseo Su

- 31 Yesu ebu badɔkpasi liɔfo ni tiava ba kuka le asi ba si, “Mlata kutu! Kwitre ni Yerusalem niklo kido kakaa gi beboedople ba beṇwlimi ni Onɔe Yebi ye su i, kiaba ke me.
- 32 Biakpe ye awla ki banama gi benu Yudanɛ ε, gi biakpe ye kakpaa, biakpini ye, le biabu sita bali ye ava a.
- 33 Biafiavi ye litam le biaye ye e, po ewe tata kede e, aadzi ligba.”
- 34 Po badɔkpasi ba benu la ya litoto ese e; eboe la ese kununu yo kwikpo ba, le bete kidilie su gi Yesu azɛɛpani i.

Yesu Ayɔni Kaṇupo Oduvi ye

- 35 Gi Yesu eti aponi Yerixo e, kaṇupo ato keze ni kudeo su, gi keze eui bido o.
- 36 Gi enu linokpi le onu gi lizeza ε, eui si, “Liboe woli liiba a?”
- 37 Besi ye si, “Yesu Nazaret Onɛe ye ɛza.”
- 38 Le akpe ozi si, “Yesu! Dawid Yebi ye! Di me asigaga!”
- 39 Banama gi beze ni oto no ε, beteni ye le besi ye si ogo tsridi. Po akpe ozi lo gagla asano si, “Dawid Yebi ye! Di me asigaga!”
- 40 Le Yesu alɛ xe aki si bagbani kaṇupoa mani ye ε. Gi eti aponi ye ε, Yesu eui ye si,

41 “Ege wɔpɛ si mibitɛ kiwɔ ɔ?” Ebu le onu si, “Ɔkaɛ, mapɛ si mimɔ dze.”

42 Yesu asi ye si, “Kɔlɔ mɔ! Wɔ kuziŋaa kwiɔ ni wɔ.”

43 Onyimee bimbi ve bidra kyɔŋ le ekuni Yesu kude e, gi azɛɛkpɔ Aya a. Gi linɔkpi le limɔ nite e, ba pɔ bekpɔ Aya.

Luka 19

Yesu Ni Zaxeo

1 Gi Yesu eti eku ní Yerixo o, xe azɛɛza ɛ,

2 Babɔgyɔ ba ɔka ɔto eze níklɔ gi ye linyi lize Zaxeo, eze oxonete.

3 Azeekeni edi si yimɔ ɔnilie klɔ gi Yesu onu i, pɔ eze ɔno kpekpe le ɔtani Yesu kumɔ kɔkpe linɔkpi le loso o.

4 Nite si ese ekú ɔto kɔ linɔkpi le le azeemu ni ose ɔto me si yimɔ Yesu gi atrága níklɔ ɛza ɛ.

5 Agi Yesu ana níklɔ ɛ, emuni aŋu na le asi Zaxeo si, “Kɔsi to ple, Zaxeo, le ese linu si wɔ kepea me mátraze omono o.”

6 Zaxeo akɔsi eple ní ose lo me, le aze ye ni isami i.

7 Banama pɔ gi bɛmɔ le ɛ, bekpese kutɛ si, “Onyime lie ya atre edzi ɔbaba ɛki onyime gi onu ɔno zimizi i!”

8 Pɔ Zaxeo ayɔ ɔleɛ, le asi Ɔkaɛ si, “Ta kutu, Ɔkaɛ! maakɔ me bidɔ mɔmɔ ve me kulɛleɔ kapɛ aki bazianete ba, le xe memi ɔnuto akpe fe ɛ, Maadzini kidilie klɔ ede tene kutsa ki ye.”

9 Yesu asi ye si, “Kubúbú kwiba kepea lia me omono, le ese linu si onyime lie fe ɛ, onu Abraham ye osobi.

10 Ɔnoɛ Yebi ye aba si yipɛ to yibu banama gi belila ɛ.”

Abee Ní Sika Kibo Su u

11 Gi banima bezeeta ye kutu i, Yesu ebu abee aki ba. Yesu eti aponi Yerusalem le bezeegyo edi si Aya ye Kavaŋaa kiaba kpekpe i.

12 Le asi ba si, “Ɔka uidi ɔto eze gi azaatre ní kese kato ava gi betredu ye kukusi i, xe adzi ba a.

13 Xe aase ɛ, axwa ye banɔsumu liɔfo ba le akí ba me ɔkaka sika kibo tile le asi ba si, ‘Mlakɔ ke akpe axwewawa me,’ to mledi kidilie gi mlamɔ tro xe mase ɛ.”

14 “Pɔ ye akɔane ma bápe ye liboe, le loso e, bekpɛ banɔ ní ye kude to base okusi uidi ye si, ‘Kúpe onyime lie si oze blo okusi.’

- 15 “Pò kye ε, bedu ye kukusi yo xe edzì aba. Le aki si bexwa ye banɔsumu ba emani ye klo si to yitè kidilie gi bemɔ etrɔ ní kibɔe lie gi ye aki ba ava ε.
- 16 “Ɔtɔpu ye aba le apani si, ‘Ɔkaε, mamɔ sika bibɔ liɔfɔ kɔpɔni kilie klo gi wo kime ε.’
- 17 “Asi ye si, ‘Wɔbite mumɔ, wonu ɔnɔsumu gbã! Agi wodo anukware ni eboe sisami na me ε, Maakɔ wo odu ni imavidi liɔfɔ onu.’
- 18 “Ɔnɔsumu ulaε fe aba le apani si, ‘Ɔkaε, mamɔ sika bibɔ tutsu kɔpɔni kilie klo gi wo kime ε.’
- 19 “Le asi ilie ya si, ‘Wɔaze ní ima vidi titsu onu.’
- 20 “Ɔnɔsumu dzedze aba le apani si, ‘Ɔkaε, imɔ wo sika ye kibɔe; mabla ke ní kavluvi me.
- 21 Mazeesé wo, le ese linu si wonu onyime gagla. Wuzεεkɔ kidilie gi kínu wo kine ε, le wuzεεkɔ bidɔ gi wókpe ε.’
- 22 “Ye ɔkaε asi ye si, ‘Wo ɔnɔsumu litukpo me gagla onete! Maakɔ wɔtuto wo eboe la bu wo lipɔ! Wote si menu ɔnɔ gagla, mizεεkɔ kidilie gi kínu me kine ε, le mizεεkɔ bidɔ gi mákpe ε.
- 23 Agi wote nite e, ege le loso wóko me kibɔe ɔkpe ní kibɔe ɔbla klo ɔ; ato xe medzi i, maazi ke ni kitrotro ε?’
- 24 “Le asi banama gi belee niklo si, ‘Mlazi sika ye kibɔe ní ye awla to mlako ke aki ɔnɔsumu lie gi bibɔ liɔfɔ be bile ní ye awla ε.’
- 25 “Pò besi ye si, ‘Ɔka, bibɔ liɔfɔ bile ni ye awla kooko!’
- 26 “Ebu le onu si, ‘Meesi mlo si, ɔnɔ kakaa awla gi kidɔ kilie ε, biapɔnɔ ɔki ye; pò ɔnilie klo awla gi kididɔ kima ε, kisisami ilie gi kilie ye awla ε, biaze ke.
- 27 Pò me ahwafiane ma gi bápe si mize ba okusi i, mlagbani ba amano to mleye ba ní me aɲu me.’ ”

Yesu Eti eku ní Yerusalem

- 28 Gi Yesu apani eboa la ya pɔ ε, eze ní ba ɔto gi bezetre ní Yerusalem i.
- 29 Agi beti apɔni Betfage ni Betania níklo gi bizexwa si Kumu yo ise le ketokpaa su i, akpe ye badɔkpasi ba me tiaua ní ye ɔto nɔ, le asi ba si,
- 30 “Mlatre ní kamamia ní mlo ɔto nɔ me; xe mleti iku i, mlaamo tedzi obi gi bekpe ogbe no me e, gi ɔnɔnɔ ɔtrɔ ní ye ava ódi i. Mleble ye amani niya.
- 31 Xe ɔnuto aavi mlo si ege le loso mleeble ye na ε, mlasi ye si Ɔkaε ye aziã ye.”
- 32 Bekú kudeo me le bemɔ kidɔ kakaa njwisi kilie djii gi Yesu asi ba kine ε.

- 33 Agi bezeeble tedzi obi ye e, ye benete ba bevi ba si, “Ege le loso mleeble ye e?”
- 34 Bebú le onu si, “Ɔkaε ye aziã ye.”
- 35 Le begbani tedzi obi ye mani Yesu i, le beko ba ewu la εtro ní ɔgae aua le beponi Yesu xe emu atrɔ ε.
- 36 Agi azεεkpe ye atsino ε, banima bene bá ewu la εple ní kudeo me.
- 37 Agi eti aponi Yerusalem i, ni niklo gi kudeo kwikyí ple ní Olif ye ise le ketokpaa su i, ye badokpasi ba likpi le likpese Aya ɔase kudo ni kukpòkpò ni ozi gagla ní eboe uidi glegle ala la gi bεmo su i si,
- 38 “Aya ɔkrira okusi ye klo gi atrába ní Ɔkaε linyi ne me e! Kusuyo ní lifunu ne ni kusudra kí Aya!”
- 39 Le Farisiane bato ní ɔha lò kusi i, bepani kí Yesu si, “Ɔɔɔbase ye, kpe ɔsã kí wo badokpasi ba to bago tsridji!”
- 40 Yesu ebu le onu si, “Mεεsi mlo si xegi bego tsridji i, akla na ɔtuto aakpe ozi lo.”

Yesu Ebemi ní Yerusalem Litukpo

- 41 Agi eti apono xe amo ɔma uidi no e, ebemi ní lo litukpo.
- 42 Le apani si, “Atεsi mlete omono kidilie gi kizia eki mlo kusuyo ε! Pò abla ε bekpo ke ní mlo su.
- 43 Lipoe le litraba gi mlo ahwafiane ma biaklani mlo le biatsí mlo bede ua, le biapó mlo ɔkpe ní kape kakaa.
- 44 Biayavi wo petee le biaye banama gi bale ɔma no me ε, batráyuro likla εto to ní le ozeklo ɔ, le ese linu si mlamo lipoe le klo gi Aya aba si yibu mlo o!”

Yesu Atrε ní Yerusalem Lisɔligba le Mε

- 45 Le Yesu eti eku Yerusalem Lisɔligba le mε ε, le ekpese badɔda ba kukpikpino dono e,
- 46 asi ba si, “Beɣwlimi kpe ní Liboe le me si, Aya apani si ‘Mε Ligba le ε, biaxwa le si Aya lixwa Gba.’ Pò mlekyi le εbite beze ba òkpò kó ɔ!”
- 47 Liwe kakaa Yesu abase bidɔ ní Yerusalem Lisɔligba le mε. Kusumu yo baka ba, ɔsã no badɔbase ba, ni banɔtsitsi ba bepe si beeye ye,
- 48 pò bámo kudeonu xe biaye ye, le ese linu si banima pó bezeenu ye eboe la a, le bápe si liboeboe lido ba εza a.

Luka 20

Bevi Yesu Ye Kigaglaε ke Ɔɔɔ Klo

- 1 Liweto le gi Yesu azabase banima bidɔ me ní Lisɔligba le me ε, xe azaasoli Liboe Gbã ne ε, Kusumu yo baka ba, Ɔsã no badɔbase ba ni banɔtsitsi ba beba,
- 2 le besi ye si, “Si blo, kude woli womo xe wɔɛbite eboa la ya a? Le nyanwe aki wo kude o?”
- 3 Yesu ebu le onu aki ba si, “Abla ε mlaki to miwi mlo liboe. Mlasi me,
- 4 Nyanwe aki Yohanes kigaglaε xe azaakpe kuni yo aki banima a? Aya kó lido loo doni banima kó na a?”
- 5 Le bekpese eboe la kuvu udi ní ba tsali kusi si, “Liboe woli kwiapani i? Xe kwipani si, ‘Doni Aya ko ε,’ aavi blo si, ‘Kolo, ege le loso, mlaazi Yohanes aya aha ε?’
- 6 Po xe kwipani si, ‘Doni banima klo ε,’ linokpi le ya pó liasa blo akla, le ese linu si bezi le si Yohanes eze oboedople.”
- 7 Le loso e bebu le onu si, “Kúte niklo gi kido ɔ.”
- 8 Le Yesu asi ba si, “Kolo me fe, matrasi mlo kude koko kulio gi meeko ebite eboa la ya a.”

Abee ní Onyɔ no aya Bedidi ba Su

- 9 Le Yesu ebu abee lie aki banima si: “Onyime ɔto eze gi awa wain onyɔ, le ako lo aki onyɔ no aya bedidi ba si biatsa ɔgyo oki ye le ase ní kepea lipoe gblamadzaeto ε.
- 10 Agi wain ye ligu ne lina ε, akpe ye onɔsumu tole atsisi ye onyɔ no aya bedidi ba to ɔze ye oha klo omani ye. Pò onyɔ no aya bedidi ba bekusi onɔsumu ye e, le bedzini ye tsisi iwla pluplu i.
- 11 Le atsisi onɔsumu dzedze e; pò onyɔ no aya bedidi ba bekusi ye fe ε, bekpε ye kuyé, le bedzini ye tsisi iwla pluplu i.
- 12 Nite si atsisi onɔsumu tánε; onyɔ no aya bedidi ba bekpε ye libi fe, le bekpikpini ye.
- 13 “Le onyɔ no onetee eui isu ya si, ‘Kite mabite ε? Maatsisi me ɔtuto mobinyimee gi malo ε; nyafe biakpe kubùbù yo ní ye su!’
- 14 “Pò gi onyɔ no aya bedidi ba bemo ye ε, bepani nì bahanuglo ba si, ‘Mledi, onetee Yebi ye ilie ya. Mlaki to kuye ye, ato ye kanasea kedzi blo kanε!’
- 15 Le loso e behe ye ebu ní onyɔ no me ε, le beye ye e. Le Yesu eui si, “kite wain onyɔ no onetee aabite onyɔ no aya bedidi ba ya ε?
- 16 Aaba, ko eye benyime ba klo, ko ako wain ye onyɔ no akpe ní onyɔ no aya bedidi dzedze awla ε.” Agi banima benu le e, be pani si, “Likíba le me!”

17 Yesu edi ba ɛ eui si, “Kɔɔ ege, liboe ɛ ya gi beɲwlimi libase ɛ? “ ‘Likla ɛɛ kɔ gi bagbatɔ ba beɲuro si lima liboeboe me e, ɛ lidzi ogó no aua likla ne ɛ.’

18 “Ɔno kakaa gi aado likla ɛɛ kɔ aua ɛ, avini kukpe kukpe; ɛ xe likla ɛɛ kɔ liado ní ɔnuto aua ɛ, liaho ye pliplipli.”

Kuɔiɔ Ní Kibo Gyògyò Su

19 Ɔsã no badɔbase ba ni kusumu yo baka ba beɲé kudeonu si bévu Yesu ní nikɔ kyɔɲ, ɛ ese linu si betè si basu ebu abee; pò bezese banima a.

20 ɛ loso e beɲe kudeonu ɛ betsa ní kikpokpo me. Betsa kibo eki benyime batɔ, tɔ babite ɲwisi bano gbã benu u, pò tɔ bapunu Yesu gani beɲiɔ me e, tɔ biako ye ɔki Roma banɛ ma kesea ɔvadi ye ye kigagla ɛ.

21 Banɔpunu ba ya ba ɛ, beɲi Yesu si, “Ɔdɔbase ye, kwite si wɔ eboe la gi wuzɛɛpani i, ni kidilie gi wuzɛɛbase banima ɛ, bina. Kwite si wouidi ɔno aɲu me ɛ, pò wuzɛɛbase anukwareɛ ní Aya ye kupéɲe ki ɔno onu u.

22 Si blɔ, liyɔ kedu ní blɔ Ɔsã no su si kugyɔ kibo ɔki Roma banɛ ma Ɔka uidi ye, loo kukígyɔ na a?”

23 Pò Yesu amo ba imɔ ne bede va, ɛ asi ba si,

24 “Mlabase me kibo pititi itɔ. Nyanywe aɲu me ni linyí lítiní ke aua a?” Bebu le onu si, “Roma banɛ ma ɔka uidi ye.”

25 ɛ loso Yesu asi ba si, “Xe nite e, kɔɔ kidilie gi kinu Roma banɛ ma ɔka uidi ye kine ɛ, mlatsa ke aki ye, tɔ kidilie gi kinu Aya kine ɛ, mlako ke aki Aya a.”

26 Ní banima aɲu na me kɔ ɛ, bátani ye kuvu ní liboeboe me, Ni kilie gi ebu le onu i, lidzi onugutsetse ki ba ɛ loso beɲo tsriɲi i.

Kudɔbase ní Kuyɔɔ Ɖɔni Bekpo va me su

27 ɛ Zadukiane batɔ, gi báze ɛ aua aɲa si banima biayɔ ɔni bekpo va me ɛ, beba Yesu kɔ ɛ beɲani si,

28 “Ɔdɔbase ye, Mose aɲwlimi kí blɔ ní ɔsã no me si, ‘Xe onyime etse e, xe ye yedze ago ɔ pò ɔpo bebi i, lile si onyime lie kɔ yeneminyime ɔgbani ɔtrɛɛ yedze tɔ bapo bebi gi biako si benu yenemi ye okpo ye ye bebi i.’

29 Liba ɛ me si beneminyime tiegloele beze; otsitsi ye agbani ɔdze ɛ etse e, pò ɔpo obi i.

30 ɛ ɔulaɛ agbani ɔdzeɛ ɛ,

31 ɛ ɔtanɛɛ fe ɛ. Nite ke lize ki ba tiegloele ba pò xe betse e, gi bápo bebi i.

32 Gɔgɔɛ, ɔdzeɛ kye etse.

33 Aba ɛ, ní liwe ɛ kɔ aua gi bekpo va biayɔ ɛ, nyanywe yedze ɔdzeɛ aaze e, gi ba tiegloele ba pò beɲani ye edi i?”

34 Yesu ebu le onu aki ba si, “Benyime ni badze ní kelea lia me ε, bizεgbani ba ahanuglo ba,

35 pò benyime ni badze ba ya gi bεna si biayo ðoni bekpo va me ε, xe biaze ligbá ne ní kelea lia klo gi kiaba me ε, batrágbani baglo ɔ.

36 Biaze ηwisi Aya ye baxwedze ba le batrátani kutse to ɔ. Benu Aya ye Yebi, le ese linu si beyoni ba ðoni bekpo va me.

37 Le Mose ebu le abasi mómomo si biayo ni bekpo va. Ní bidɔ ηwlimiηwlimi ve klo me gi apani ní ose lo gi εεso su i, apani ní Okae su si; onu ‘Abraham ye Aya, Isak ye Aya ani Yakob ye Aya.’

38 Ye ónu bekpo va Aya boηu i, bagbagbe ba ba Aya onu, le ye ba pó bale ligbã ne ako ɔ.”

39 Le Osã no badɔbase ba bepani si, “Oɔɔbase ye, Wobu le onu mómom!”

40 Le ona óze ba lipo si biaui ye liboeboe to ɔ.

Nyanwe Yebi Onu Onobu ye e

41 Yesu eui ba si, “Kite me biapani si onobu ye aaze Dawid ye osobi i?”

42 Gi Dawid otuto apani ní Psalomo va keplekpa me si: “ ‘Aya asi Me Okae si, “ze ní me kaηaa me

43 kɔzena ni lipoe le gi maakɔ wo ahwafiane ma kpe ní wo kukliseo.’ ”

44 Dawid axwa ye si ‘Okae’; le Kite liaze si Onobu ye aatani Dawid ye osobi kuze e?”

Yesu Aki kugbagba si Bedi mumo ní Osã no Badɔbase ba Su

45 Agi banima pó bezeta ye kutu i, Yesu asi ye badokpasi ba si,

46 “Mleze ni aηu ní Osã no badɔbase ba su; gi bizεpe si biazεga za ní ba ewu gblamadza la me ε, xe bezεpe si bazεpani ba ni kubùbù ní ablo va ava a; gi bizεkya ibùbùzeko eki isu ya a, gi bego eple ní Yudane ma itsaklo ɔ, ani iko gbã ne ní inηakplo ne su i.

47 Le bizεpe kudeonu ní batrεtre ba bedze ba su ηwisi kipono si beyoni ba na a, pò kɔ bezuru ba kupeo o, le kede e, bizεbase isu ya ni Aya kuxwaxwa gblamadza! Ba kutuheheo kwianyani koη!”

Luka 21

Otrεtre Yedze oto ye Kagyɔa

1 Yesu edi aklano le amo bexonete ba gi bezεgyo ba bidɔ me kpe ní Lisoligba le kepimia me ε,

2 le amo otrεtre yedze opiplinete oto gi ako ye ɔla kyikyí ye kibo sisami ito akpe ní kepimia me ε.

³ Apani si, “Mɛɛsi mlɔ anukware,” si “ɔ̀tɛɛtɛ yedze ɔ̀zianete lie ya ε, agyɔ kibo asani bano gɔgɔ ba pɔ́.”

⁴ Lɛ ese linu si, bano gɔgɔ ba ε, bɛgyɔ ba bibɔ vɛ dɔni kidilie mɛ gi biabu kɔ ní ba exo la onu u; pɔ́ yɛ ɔ̀tɛɛtɛ yedzee kɔ ako yɛ kidɔ kakaa ako gi kɛ ava aaze ligbá nɛ ε.”

Yesu Apani ní Yerusalem Lisɔligba lɛ Kuyavi yɔ Su

⁵ Badɔkpasi bato bɛzɛpani ní Yerusalem Lisɔligba lɛ su, kilie gi lipedi i, ni lɛ akla gbã na ani bidɔkɔkɔ vɛ gi bɛɛki Aya ε. Pɔ́ Yesu apani si,

⁶ “Bidɔ bɛ ya petee gi mlɛmɔ ε, lipoe le litrába gi likla ɛ̀tɔ̀tɔ lítraze ní lɛ ozekɔ ɔ̀, la petee aatsra.”

Baxixa ni Keduyɔyɔ Biaba

⁷ Bevi ye si, “Oɔɔbase yɛ, lipoe woli liaba lɛ mɛ ε? Lɛ liboe woli liaba gi liabase si lipoe le lina si liba lɛ mɛ ε?”

⁸ Ebu le onu si, “Mleze ni aɲu; tɔ bakímeni mlo o. Bano glegle biaba mɛ linyi ne mɛ, lɛ biapani si, ‘Mɛ menu ye!’ lɛ ‘Lipoe le lina!’ Pɔ́ mlakikuni ba kude e.

⁹ Mlakíse lifu xe mlenu bigu vɛ ni keduyɔyɔ onu u; la ya pɔ́ ɛ̀traba kɛ ɔ̀tɔ ɔ̀, pɔ́ líbase si kelea lidu le lina kyɔɲ ɔ̀.”

¹⁰ Atrɛ ní lɛ ava si, “Kese kiayɔ kedu ní kese su; lɛ kavaɲaa kiayɔ kedu ní kavaɲaa su.

¹¹ Kese kiahwa nyani nyani lɛ kuɛ ni bànya biado ní iko glegle; lɛ eboe mamɔ edi ni eboe kulifu aaba dɔni lifunu ne e.

¹² “Pɔ́ xe able eboa la ya pɔ́ aaba la mɛ ε, biayɔ kedu ní mlɔ su u; biavu mlo kɔ tɔ baxwa etsi ni mlo ní Yudanɛ ma itsaklɔ lɛ biakɛ mlɔ ní agba; biatsini mlɔ ní bekusi ba ni bavaɲa ba aɲu mɛ kɔkɛ mɛ loso.

¹³ Lɛ ya liaze kudeonu mɔmɔ kɔ mlɔ tɔ mlaapani Liboe Gbã nɛ.

¹⁴ Mlakíkɛ isu ya kunugu kɛ ɔ̀tɔ ní kilie gi mlaabú isu ya onu u,

¹⁵ lɛ ese linu si maakí mlɔ eboa la, ni kuboeteo gi mlɔ ahwafianɛ ma ba mɛ ɔ̀tɔ̀tɔ ɔ̀tratani la onu kulɛ loo la kunada a.

¹⁶ Mlɔ bapɔnɛ ba ni beneminyime ba, mlɔ baɲanɛ ba, ni mlɔ bavianɛ ba kyɛ; biakɛ mlɔ awla lɛ biaye mlɔ mɛ bato ɔ̀.

¹⁷ ɔ̀no kakaa atrɔ mlɔ ahwafi kɔkɛ mɛ loso.

¹⁸ Pɔ́ mlɔ litukpo le kuya tule kyɛ kútralila a.

¹⁹ Mledu ɔ̀kli kese gagla tɔ mlamɔ kubúbú.

Yesu Apani ní Yerusalem Kuyavi yɔ sù

²⁰ “Xe mlɛmɔ gi baguta ba bɛklani Yerusalem i, tɔ mlete si ló lìzizipoe le lina.

21 Ato banama gi bale ní Yudea ε, bese atrε ní eto la mε; le banama gi bale ní oma uidi no me e, bedo; le banama gi bale ní iua ne nì kumami ne mε ε, bakítiku ní oma uidi no me e.

22 Le ese linu si la klo εtráze kutuhehe ewe gi aaki eboa la gi beɲwlimi ple ε, aaba la mε.

23 Lianyani ní ewe ala klo mε kí bamεdze ba ni bebine ba! Baxixa glegle biaba kesea lia ava, le Aya ye kutuheheo kwiaba bano ba ya ava a.

24 Bano bato biatse ní ihe piopio va onu, le bato fe ε, biavu ba tsino ní kuse dzedzeo petee ava. Le babubite ba biayavi Yerusalem kɔzεna ni lipoe le gi beki ba ε.

Ɔnoε Yebi ye ye Kubabàa

25 “Eboe mamɔ edi la aaba liwo le, ɔdzidzie ani badzidziebi va ava. Ní kesea ava ε, kuseo kwiaxixa, banima biase, axu la anyra na kuwawaa, le ona aado ní banima lipo o.

26 Banima biatse òkpokpo kɔkpe lifu ne gi béte kidilie ε gi kitrába kesea ava a, le ese linu si kudɔkpaá ní lifune e kwiahwa ní kɔ izeklo.

27 Le biamɔ ‘Ɔnoε Yebi ye’ gi atrába ní liple le ava a ni kigagla ní kuklekle uidi me.

28 Xe la ya ekpese e, mlayɔleε tɔ ona okú ní mlo lipo, le ese linu si mlo kubúbú yo kwiti pɔno.”

Bido Kpasikpasi ni Ogbose lo Su

29 Le Yesu ebú abee aki ba si, “Mlegyo ogbose lo ni ise gɔgɔ le edi i.

30 Xe mlemɔ le awlakpa vuvu na ε, mlete si kedzenilea keti pɔno.

31 Niteme ke, xe mlemɔ eboa la gi εba la mε ε, mlete si Aya ye Kavanɔaa ketipɔno.

32 “Sugba mæsi mlo si, eboa la pɔ atrába la mε ε, xe ableke banama gi bale ligbá ne abla ε, biatse.

33 Lifunu ne ni kesea biaza, pò mε eboe la atráza kanɔmε anɔmε ε.

Liziã si Mleze ni Anu

34 “Mleze ní anu pleple mε! Mlakíki kuɲweɲwe kraɲukpaɲu, kumumu ni begyodi ní kelea mε su tɔ bize mlo lipoe le xe aníte e, liwe le klo lialili mlo

35 ɲwisi kupè kinε ε. Le ese linu si liaba ɔno kakaa ava ní kelea mε ɔko kakaa.

36 Mleze ní anu pleple mε tɔ, mlaxwa Aya lipoe kakaa si ɔki mlo kigaglaε, tɔ mlaga eboa la pɔ gi εtrába mε, tɔ mlalεε ní Ɔnoε Yebi ye anu mε ε.”

37 Ni ewe a la kɔ mɛ ɛ, Yesu azabase bidɔ ní Yerusalem Lisɔligba le mɛ, pò xe olago lɔ ɛna ɛ, azɛɛza ketokpaa lia gi bizɛxwa si olif ye ise le ketokpa ava.

38 Le livɛ kakaa ɛ, banima pò bezɛtre ní Yerusalem Lisɔligba le mɛ tɔ benu ye eboe la a.

Luka 22

Kusumu yo baka ba bɛtrɔ si Biaye Yesu

1 Aklamɔnyasi na liwe ŋaŋa nɛ gi le bizɛxwa si Kutseolidɔzawe le litipɔnɔ ɔ.

2 Kusumu yo baka ba ni Ɔsã nɔ badɔbase ba, bezese banima le loso e, bezɛ pé kudeonu gi biaye Yesu ní kikpokpo me e.

Yuda Adimɛ Si Ye aabu Yesu Kuko

3 Le Satana eti eku u ní Yuda gi bizɛxwa si Iskariot i, gi onu badɔkpasi liɔfo ni tiava ba mɛ tole me e.

4 Le loso Yuda edo atre le ezeegu kunugu yo ni kusumu yo baka ba ni lisumugba le bepepe ba ba baka ba kilie gi aabu Yesu kuko ɔki ba ɛ.

5 Isami iku ba, le bɛdimɛ si biatsa kibo ɔki ye ɛ.

6 Yuda adimɛ ní le ava le ekpese kude gbã kuto onu kupɛ gi kɔ ava aaga xe aabu Yesu kuko ɔki ba xegi banima báma ní ye su i.

Kublaba kí Kutse Lidɔzawe le Kuŋaŋaa

7 Aklamɔnyasi na Liwe le lina gi lile si beye kutse lidɔzawe le kevesibi ya ɛ.

8 Le loso Yesu akpɛ Petro ni Yohanes ni eboa la si, “Mlazɛbla ní Kutselidɔzawe le kiŋaŋa ɛ su aki blo.”

9 Bevi ye si, “Nifo wɔpɛ si kubla bɛ aple ɛ?”

10 Ebu le onu si, “Xe mleti iku ní ɔma uidi no me e, onyime ɔto gi etu kenifukpo ɛ, aatsani mlɔ. Mlekuni ye kude atre ní kepea lia kɔ mɛ gi aatiku i,

11 tɔ mlasi kepea ɔkaɛ si, ‘Ɔdɔbase ye si, Nifo bababa ba kugbakeo liɔ mɛ gi mɛ ni mɛ badɔkpasi ba kwiaze xe kwiaŋa Kutselidɔzawe le bidɔ mɛ ɛ?’

12 Aabase mlɔ lifunu kugbake uidi uto mɛ gi belulo ɛ. Mlabla kidɔ kakaa aple ní niklo.”

13 Agi bɛɛ ɛ, bezɛmɔ kidɔ kakaa ŋwisi kilie dji gi Yesu asi ba kinɛ ɛ, le bɛbla eki kutseolidɔzawe le kiŋaŋaɛ ɛ.

Ɔkaɛ ye Bilagɔɔ ŋaŋa vɛ

14 Agi lipoe le lina ɛ, Yesu eze ní ɔkplɔ nɔ su ni ye banɔkpɛkpɛ ba.

15 Asi ba si, “Linu mɛ kupɛpɛ si miŋa Kutselidɔzawe le kiŋaŋaɛ lie ni mlɔ xe ableke maamɔ kini ye e!

- 16 Lε mεεsi mlɔ si, Mátraŋa υε elu tɔɔ kɔzɛna ni lipoe lε gi lε ese kununu yo kwiaba ní Aya ye Kavaŋaa mε ε.”
- 17 Gi Yesu ako kaŋwεpluvia ε, edo Aya ɔase, lε apani si i, “Mlaze tɔ mlɔmε ɔkaka ɔkpe onu.
- 18 Mεεsi mlɔ si dɔni abla kɔtsinɔ ε, mátraŋwε wain lie ya tɔɔ kɔzɛna ni lipoe lε gi Aya ye Kavaŋaa kεba a.”
- 19 Lε ako liklã nε, xe edo Aya ɔase e, lε ayavi lε mε ε, xe ako aki ba ε, lε apani si i, “Lε ya linu mε kisugyae gi bεki ní mlɔ litukpo o. Mlabite nite tɔ mlazako aple aŋu ní mε ava.”
- 20 Niteme ke ako kaŋwεpluvia kí ba ni kiŋaŋae kede, lε apani si, “Kaŋwεpluvia lia ya kenu Aya ye kunyánya vuvu yɔ gi anya nì mε ìka lε ε, gi bebali ní mlɔ litukpo o.
- 21 Pò mledi i, ɔnilie gi aakpe mε awla ε, odi ní ɔkplɔ nɔ su nì mε ε.
- 22 Ɔnɔe Yebi ye atrátse ηwisi kilie gi Aya atrɔ lε ε, pò babaa ki ɔnilie gi aabu ye kukɔ ε.”
- 23 Lε bekpese ba ahanuglɔ ba kuvi si ba mε owoli atrábite liboe lε klɔ na a.

Kuŋwleŋwle ní ba mε ilie gi onu Ouidi ye su u

- 24 Kuŋwleŋwle kwiku ní ba kusi dze ní ba mε ilie gi biamɔ si ye onu ouidi ye su u.
- 25 Yesu asi ba si, “babubite ba ba bekusi ba ε, bεmɔ kigagla ní ba akɔane ma ava, lε banama gi bεmɔ kigaglae ní ba ava ε, bizεpe si bebase si ba bizedi ba ava.
- 26 Pò mlɔ kɔ ε, líma si lize nite ní mlɔ kusi i. Boŋu i, ɔnɔ vidi ye ní mlɔ kusi i, oze ηwisi ɔsisami ye kinε ε, lε ɔnilie gi ɔle ní mlɔ onu i, oze ηwisi ɔnɔsumu ye kinε ε.
- 27 Lε nyaŋwε asa keme e,? Ɔnilie klɔ gi odi ní ɔdɔŋakplɔ nɔ su lo o, ɔnilie klɔ gi eesumu na a? Aní ye onu ɔnilie klɔ gi odi ní ɔdɔŋakplɔ nɔ su i? Pò male ní mlɔ kusi ηwisi ɔnɔsumu kinε ε.
- 28 Mlɔ mlenu banama gi mlεlεε ní mε su u, ní mε kupepeo me e.
- 29 Lε makɔ kukusi ŋaŋa aki mlɔ ɔ, ηwisi kilie gi Mɔka ako akí mε kinε ε.
- 30 Mlaaŋa tɔ mlaŋwε bidɔ ní mε ɔkplɔ nɔ su ní mε kavaŋaa mε ni tɔ mlaaze ní ekusigbo ava, tɔ mlaaŋa Israel akpɔ liɔfɔ ni tiua la ava.

Yesu asi Petro si Aanada si Yete Ye

- 31 “Lε Yesu apani si, Simon, Simon, ta kutu! Satana evi kude si yipí mlɔ ηwisi amu kinε ε.

32 Pò maxwa Aya ní wò litukpo Simon, to wukíwòli ní wò kuziṅa me ε. Le xe wodzi ba m̀k̀l̀o ε, to kpe wò benemi ba kigagla.”

33 Pò Petro ebu le onu si, “Ɔkaε, mabla si mitre ligba ni wò to mitse ni wò fe.”

34 Yesu apani si, “Mεεsi wò, Petro si, xe able ɔkukɔ loglo lo aamè omono e, wɔanada tatá si wote me e.”

Kibɔ Okotoku Ogudo ni Ihe Piɔpiɔ

35 Le Yesu eui ba si, “Lipoe le gi makpe mlɔ xe mlévu kibɔ okotoku, ogudo, loo afɔkpa ε, kiditɔ kiziã mlɔ na a?” bebu le onu si “Kididɔ kiziã blɔ.”

36 Asi ba si, “Pò abla ε, xe kibɔ kotoku ɔle ní wò awla ε, kɔ ye ni ogudo lo; le xe ihe gblamadza óma ni wò awla ε, da wò liwu le awa lini ne to zekɔ dzi ɔtɔ.

37 Le ese linu si beṅwlimi ple ní kuṅwlimi dradra me si, ‘Le bebù ye kpe ní banɔ zimizi ba kusi i’, le mεεsi mlɔ si, lile si liba le me kí me ε. Ee, kidilie gi beṅwlimi ní me su i, kihà ke me kuba.”

38 Badɔkpasi ba bepani si, “Ɔkaε Di, imɔ ihe gblamadza tiaua ni niya.” Ebu le onu si “besre,”

Yesu Axwa Aya ní Kumu yɔ Ise le Ketokpaa awa

39 Yesu edo atre ní Kumu yɔ ise le ketokpaa awa ṅwisi kilie gi izebite ε, le ye badɔkpasi ba beze ni ye kude e.

40 Agi beku niklɔ ε, asi ba si, “Mlaxwa Aya to mlakíwòli iku ní kufekedi me e.”

41 Le ebu lidze ní basu tauε ε, le adɔ ye aklámasi na awa a, xe axwa Aya si i:

42 “Ɔka, xe linu wò kupere ε, to ti kaṅweplivua lia ní me awa, aní me kupere onu xunyo, pò wò kupereɔ awa biabite ε.”

43 Aya ye ɔxwedze dɔni lifunu ne ebu isu ya abase ye le akpe ye kigagla ε.

44 Le ní kuyeyiyeyi me e, axwa Aya ni kimbi kyíkyí sano, le ye ohihe lo ezewòli ní ye su edɔ kesea ṅwisi ìka akpɔ kinε ε.

45 Agi ayɔ adɔ ní Aya ɔxwaklɔ aba ye badɔkpasi ba klɔ ε, amɔ si beku sra me, kɔkpe kupepe ni ɔna nyipu loso.

46 Le eui ba si, “Ege le loso mlεɛdɔ sra se ε? Mlayɔ to mlaxwa Aya ato mlakíwòli iku ní kufekedi me e.”

Bevu Yesu

47 Agi azeegu kunugu yo e, linɔkpi itɔ gi Yuda badɔkpasi liɔfɔ ni tiaua ba me tole eze ɔtɔ akɔ ε, liba. Eti aponi Yesu to yimu ye lidzɔ le,

48 pò Yesu eui ye si, “Yuda, kibú woebú Ɔnɔε Yebi ye ekɔ ni adzɔ kumumu na a?”

49 Agi banama gi beze ní Yesu su bɛmɔ liboe ɛ gi litraba ɛ, bevi ye si, “Ɔkae kuwa blɔ ihe gblamadza va su axwe na a?”

50 Ɖe ba me tole aɲwia ye ihɛɛ, ɛ atí kusumu yo ɔka uidi ye ye ɔnɔdzidzi ye ye kaɲaa me kutukpaa zano ɛ.

51 Pò Yesu apani si, “Lisɛ!” ɛ agbɔni onyimee ye kutu yo xe ayɔni ye ɛ.

52 Ɖe Yesu asi kusumu yo baka ba, lisɔligba ɛ bepepe ba ni bakatsi ba, gi beba ye ovu klo si, “Kiba mleba ni lɛ gblamadza ba ni kusekpeo si mlevu me ɲwisi oboebite kinɛ na a?”

53 Meze ní mlɔ kusi liwe kakaa ní Yerusalem Lisɔligba ɛ me pò mlévu me e. Pò mlɔ lipoe le lina a, gi litumu ne me ɔvaɲae ɛɲa ava a.”

Petro Anada si yete Yesu

54 Agi bevu ye e, begbani ye sɛnɔ ɛtsino ní kusumu yo ɔka uidi ye ye kepea me. Petro ezeni ba kude ní ɔdzage no.

55 Bɛkpe kifu ní kusumu yo ɔka uidi ye ye kepea kusi yo gi bezeɲani i, ɛ Petro kye eze ní ba kusi i.

56 Ɔnɔsumu ɔdisami ɔto ɛmɔ ye gi odi i. Eti aponɔ ɛ edi ye mɔmɔmɔ ɛ apani si i, “Onyime liɛ ya fe eze ni Yesu kude.”

57 Pò anada ɛ si i, “Ɔdze, Méte ye kura a.”

58 Lidze xe ɔnɔ dzedze fe amɔ ye ɛ, ɛ apani si i, “Wɔ fe wonu ba me tole.” Petro ebú le onu si, “Onyime, Ani me!”

59 Dwisí ɔnyɔsasa tole kede e, ɔnɔ dzedze fe edu ɔkli kese si, “Lilɛ ɛ me si ɔnilie ya fe eze ní ye su, ɛ ese linu si Galilea ɔne onu u.”

60 Petro ebu le onu si, “Onyime, Méte liboe ɛ klo su gi wɛɛpani i!” Kilie gi eegu kunugu yo ko e, ɛ ɔkuko loglo lo eme e.

61 Ɖe Yesu ekyi xe edi Petro e. Ɖe Petro aple aɲu ní liboe ɛ gi Ɔkae apani asi ye si, “Xe ableke ɔkuko loglo lo aamè omono e, wɔanada me tatá.”

62 Ɖe edo atre oɲwe no o, xe azeebemi tiitiiti i.

Bɛkpe Yesu Kakpaa

63 Benyime baklo gi bezepe Yesu i, bekpese ye kakpaa kukpe ɛ bekusi ye kye ɛ.

64 Benya ye aɲu na me ɛ bevi ye si, “Si blɔ! Nyanywe asa wɔ bidɔ me ɛ?”

65 Ɖe bɛtre ní ava ekpini Yesu isano ɔ.

Bɛ Tsini Yesu ní Otsixwakɔ Uidi lo

66 Agi kelea keti i, kusumu yo baka ba ni banɔtsitsi ba ani Ɔsã nɔ badɔbase ba bɛtsa, ɛ begbani Yesu i manɔ ní ba aɲu me ɛ.

67 Bɛpani si, “Xe wɔ wonu Kristo ye e, tɔ si blɔ.” Yesu ebu le onu si, “Xe masi mlo ε, mlatrázi με avá εηα a,

68 le xe mevi mlo liboetɔ ε, mlatrábu le onu u.

69 Pò dɔni abla kɔ tsinɔ ε, Ɔnɔe Yebi ye atráze ní Aya kigaglaε petee onete ye kaηaa με.”

70 Le ba pɔ bevi ye si, “Kɔlɔ kido woedo si Aya Yebi wonu na a?” Le ebu le onu aki ba si, mlo mlɛpani si, “ye menu.”

71 Le bɛpani si i, “Ege le loso kwipe banɔ gi bianηa katsalia dze ε? Blɔ ɔtuto kwinu le dɔni ye ɔtuto ye onugu lo me.”

Luka 23

Bɛtsini Yesu ní Pilato Klo

1 Le ɔnɔha lo pɔ εyɔ ɔ, xe εgbani Yesu itsini Pilato klo ε.

2 Niklo bekpese eboe la kukɔ ní ye su si, “Kwivu onyime lie ya gi εεfue ekpe blɔ akɔanε ma με si bayɔ kedu u, xe εεsi ba si bakítsa ɔgyɔ lo akí Roma banε ma okusi vidi ye e, le apani si ye yenu Kristo ye gi onu okusi i.”

3 Le Pilato evi ye si, “Wɔ wonu Yudanε ma okusi ye na a?” Yesu ebu le onu si, “Nite wɔ εpani.”

4 Le Pilato asi Kusumu yo baka ba ni linɔkpi le si, “Mámɔ kesetata tɔtɔ gi maakɔ obu onyime lie ya lipɔ ɔ.”

5 Pò bɛzɛtù le ekpe gagla sanɔ si, “Gani ye bidɔ basebase ue με ε, εεkpe ɔpisáse ní banima με ní Yudea kesea petee me. Ekpese le adɔ ni Galilea le eku ní ya abla ε.”

Bɛtsini Yesu ní Herodes klo

6 Agi Pilato enu liboe le ya ε, evi si, Onyime lie ya ε, Galilea ɔne onu na a.

7 Agi enu si Yesu áɔ ní kesea lia avá gi Herodes εηα ε, akɔ ye atsisi Herodes gi eze ní Yerusalem ní lipoe le klo με ε.

8 Liku Herodes isami gi amɔ Yesu i, le ese linu si enu ye onu le azaape si yimɔ ye lipoe gblamadzaetɔ le ya a. Azeedi kudeonu si yimɔ Yesu gi εεbite enugutseboatɔ ε.

9 Le loso ε, Herodes evi Yesu eboe glegle, pò Yesu óbu litɔtɔ onu u.

10 Kusumu yo baka ba ni Ɔsã nɔ badɔbase ba ε, bedoeba ɔtɔ nɔ, le beko eboe ní ye su gagla a.

11 Herodes ni ye baguta ba kye bekpere Yesu kakpaa, le kede e, beko liwu gbã etɔ kpe kí ye, le bedzini ye tsihi Pilato e.

12 Dɔni liwe le klo ava e, Herodes ni Pilato bedzi bavua; kpe oto e, ofu eze ní ba kusi.

Pilato atsa Kutsépia akí Yesu

13 Pilato axwa kusumu yo baka ba, ni bavaŋa ba ani banima akpe likpo.

14 le asi ba si, “Mlegbani onyime lie ya emani me si ye efue ekpe banima me to bayo kedu u. Abla e, agi mapani nì ye ní mlo aŋu me e, mámo ye kesetataa tóto ní eboa la gi mleko ní ye su me e.

15 Nite ke Herodes fe ómo kesetataa tóto o, le loso edzini ye atsisì blo. Onyime lie ya e, óbite kidido o, gi biakotsà kutsépia kí ye e.

16 Le loso e, maaki to bafiaui ye litam to maayuro ye.”

17 Lize si Pilato oyuro onò tole gi bekpè ligba aki ba ní Kutseolidozawe kakaa ava a.

18 Le ba petee bekpè ozi si, “Ye ye! to yuro Baraba kí blo o!”

19 Bekpè Baraba ligba kòkpè keduyoyo kato ni kunoye kuto gi biba oma uidi no me loso o.

20 Nya Pilato ape si yiyuro awla ní Yesu su, le loso aliovi linokpi le onu dze e.

21 Pò betre le ava ni ozi lo si i, “Kú ye ní ose lo su! Kú ye ní ose lo su!”

22 Pilato eui ba kutáne si, “Kese woli ata a? Mámo kidilie gi abite e, gi kizia ye kutse e! Maaki to bafiaui ye litam to maayuro ye.”

23 Pò betre ní ozi lo kukpekpeo ava nì ile gagla si bekú Yesu ní ose lo su u. Gogoe ba ozi lo eki si adime ní le ava a.

24 Le Pilato atsa litsi le aki Yesu nwisi kilie gi beui kine e.

25 Ayuro onyime lie klo gi bezepé e, onilie klo gi bekpè ligba kòkpè keduyoyo ni kunoye e, le ako Yesu akpe ní ba awla to babite ye kilie gi bere e.

Baguta ba Bekú Yesu ní Ose lo Su

26 Le baguta ba begbani Yesu seno e, le gi bezetre e, betsani Simon, Kirene onne gi ádo ní kamamiato me e, xe atrába ní oma uidi no me e. Bemi ye ava, le beko osetsase lo etro ye si otu to oze ni Yesu kude e.

27 Linokpi uidi ito lize nì ye kude; badze bato gi bezetaní i, xe beze bemi kí ye kye e, beze ní ba kusi.

28 Yesu ekyi edi ba le asi ba si, “Yerusalem badze ba a! Mlakíbemi aki me e, pò mlebemi akí isu ya ni mlo bebi ba a.

29 Mestro likla ní le ava eki mlo si ewe la etraba gi banima biapani si, ‘Lipe kí badzea ba awla gi banuvo báma e, gi bápo bebi i, xe bakí bebi limwa e!’

- 30 Lipoe le klo me e, banima biasi eto la si, 'mlakpa ado ni blo ava!' ani kutokpaa si, 'mlewe blo!'
- 31 Le xegi bebite la ya elu eyuro me gi ma le nwisi ose wowo kine e, kite liaze ki mlö gi mlale nwisi ose kpakpa kine e?"
- 32 Begbani benyime tiaua dzedze gi beze bano zimizi fe evu u, gi betreye ponu Yesu i.
- 33 Agi bezena niklo gi bizexwa si "Litukpoxwa le e," beku Yesu ni ose lo su. Le beku bano zimizi tiaua ba kye, tole ni ye kanaa me ni zulae ni ye kabaa me.
- 34 Yesu apani si, "Oka! kokyé ba le ese linu si, bete kidilie gi bebite e." Bele ye ewu la kpe ba kusi gani exoevi la kutata me.
- 35 Banima beleé gi bezeedi i, po Yudane ma baka ba ko e, bezeebu onugu me tsini ye su si, "Ebu banima; kito obu isu ya xe ye onu Kristo ye e gi Aya akya e!"
- 36 Baguta ba fe bekpe ye kakpaa; beti apono ye le beki ye kuda nyagba nyagba a,
- 37 le bepani si, "Bu isu ya xe wo wonu Yudane ma okusi ye e!"
- 38 Ni ye etukpo la onu i, benwlimi eboa la ya si, "Ye onu Yudane ma Okusi ye."
- 39 Bano zimizi ba me tole gi beku ose lo su iponi ye e ekpini ye si, "Ani wo wonu Kristo ye e? Bu isu ya to bu blo fe!"
- 40 Ono ulae, ko, ateni otapu ye si, "Wouise Aya lo o? Wazi kutuheheo kilie gi ye fe aze e.
- 41 Blo ko kwimo blo liwe tsatsa le, le ese linu si kwimo kutuhehe ulio gi kwisroni kidilie e, gi kwibite e. Po ye ko e, ota kesa toto o."
- 42 Le asi Yesu si, "Ple anu ni me ava Yesu, xe woba nwisi Okusi kine e!"
- 43 Yesu asi ye si, "Mesi wo si, omono e, waze ni Paradiso ye me ni me."

Yesu ye Kutseo

- 44 Liaze nwisi kemize inyo lifo ni tiua kine e, le litumu ne lize kesa ava petee koxena ni inyo tita a:
- 45 le ese linu si liwo le limoni kuyi i, le Yerusalem Lisoligba le me kusaa gi kusunu i, kwile ni kupe tuva e.
- 46 Yesu akpe ozi lo ni ole gagla si, "Oka! wo iwla le me mako me Ofuefue no akpe!" Agi apani nite ko e, le ada onugu i.
- 47 Baguta ba okae amo kidilie gi kiba ke me e, le akpo Aya si, "Sugba e, onilie ya onu ono gba!"

48 Agi banama gi bɛɛɛ ní níklɔ ɔ, xe bezeedi bidɔ mɛ ɛ, bɛmɔ liboe ɛ klɔ gi liba ɛ mɛ ɛ, ba pɔ bɛtani ɛ bedzitɛ ní ba kupeo me ní asigaga mɛ ɛ.

49 Banama petee gi bete Yesu mɔmɔmɔ ɛ, kɔɔni badzɛa ba ya gi bekuni ye kude dɔni Galilea ɛ, bɛɛɛ ní ɔdzage no gi bezeedi bidɔ mɛ ɛ.

Yesu Kuviveo

50 Onyime ɔto eze gi bezɛxwa si Yosef i, ádɔ ní Arimatia gi onu Yuda ɔma ɔto mɛ ɛ. Eze ɔno gbã gi kubùbù kwize ní ye su u. Eze ní Yudanɛ ma betsixwa ba kusi xunyo,

51 pò ɔtro ní ba begyodi ua ni ba kiboebite ava a, ɛ azeepe Aya ye kavɔnaa kubaba a.

52 Ye atɛ ní Pilato klɔ, ɛ eui si bako Yesu okpo ye aki ye ɛ.

53 ɛ azeepleni okpo ye ní ose lo su u, xe axla ye akɛ ní kusa pititi kuto mɛ ɛ, ɛ ako ye akɛ ní ɔdro vuvu u, gi bebu ikɛ ní liklakɔ ɛto mɛ ɛ, gi ɔno ɔfɛ ní lo mɛ odi me e.

54 Lize Lisɔpa, liblawe ɛ gi Sabat ye ihakpese e.

55 Badzɛa ba gi bezeni Yesu kude dɔni Galilea ɛ, bekuni Yosef kude ɛ bezɛmɔ ɔdro lo ni kilie gi beple Yesu ní lo mɛ ɛ.

56 Gi bedzitɛ ní kepea mɛ ɛ, xe bezɛbla ní kumu nì bidɔ flafla bɛ su ki okpo ye e, beze emɔni ní sabat ye ava ní ɔsã no onu u.

Luka 24

Yesu ye Kuyɔɔ Dɔni Bekpo ua mɛ

1 Lipadzruwe ɛ olezato no ɛ, badzɛ ba bɛtɛ ní ɔdro lo sú, bevu bawá flafla ua gi bebite ɛ.

2 Bɛmɔ si bemli likla nɛ za no ní ɔdro lo onu,

3 Pò gi beti eku i, bámo ɔkaɛ Yesu ye okpo ye.

4 Agi bɛɛɛ ɛ, xe bezee bù ɛ su i, bɛmɔ benyime tiaua gi balɛ ní ba su ní ewu klekle me e.

5 Lifu liku badzɛ ba ɛ gi bebubɔ ɔ, xe bɛ kɛ anu na mɛ kɛsea ɛ, benyime ba bevi ba si “Ege ɛ loso mlɛɛɛ ɔno gbagbe ní bekpo ua kusi i?”

6 Óma ní ya; ayɔ. Mlapɛ anu si asi mlɔ ní Galilea si;

7 ‘Biako ɔnoɛ Yebi ye kí banɔ zimizi ba, to beku ní ose lo su, ɛ ní ewe tata kede e aayo dzi ligbã.’ ”

8 ɛ badzɛ ba beple anu ní ye eboe la ava ɛ.

9 Agi bedzi dɔni ɔdro lo su i, bezeesi badɔkpasi liɔfo ni tole ba ni bano gogo ba pɔ eboa la petee gi bemo ε.

10 Badze ba klo beze Maria Magdaladzee ni Yohana ni Maria gi onu Yakobo yene e ani badze gogoa ba gi beponi ba ε, ba besi banoxwaxwa ba eboe la petee.

11 Pɔ banoxwaxwa ba beko le si eboa la gi badze ba bepani i, enu anukpadzeboe le loso baze ba ava aha a.

12 Pɔ Petro ayo le ese atre ni ɔdro lo su i: abubo edi pɔ basa va gi bebla ye ekpe tete ko amo o. Le edzi atre ni kepea me gi azeegyo o liboe le gi liba le me edi i.

Badɔkpasi Tiava Bemo Yesu Ni Emaus Kudeo me

13 Ni liwe le klo ke ava ε, bano tiava gi beze ni Yesu kude e, bezestre ni Emaus kamamia to me, nwisi itipleko tigloele dɔni Yerusalem.

14 Bezeka sika ni eboa la gi eba la me su u.

15 Agi bezevu eboe la edi ni ba ahanuglo ba ε, Yesu otuto lo eti apɔni ba le azeega ni ba ε,

16 bemo ye pɔ, bamo ye egyesi i.

17 Yesu eui ba si, “Liboe woli su mlepani gi mletre ε?” beleε zii ni asigaga me ε.

18 Bame tole gi bizexwa si Kleopa ε, eui ye si “Wo tete ko wonu obabaε ni Yerusalem gi ote eboa la gi eba lame ewe ala ya me lo o?”

19 “Eui ba si eboe woli i?” Bebú le onu si, “eboe la gi eba Yesu u, gi ado Nazaret ava ε.” “Onyime lie ya eze Aya ye oboedople, le Aya ni banima pɔ beko ye si onu ono gagla ni liboe kakaa gi edo o, ni kido kakaa gi abite me ε.

20 Blo kusumu yo baka ba ni bavaɔa ba beko ye εko to batsa kutsɛpia aki ye to beku ye ni ose lo su.

21 Blo kugyodi yo kwize si ye atrabu Israel. Kɔpono ε, omono liwe tane gi eboa la eba lame ε.

22 Ko sano ε, badze batɔ ni blo kusi bɛmani liboeto gi litu blo kugyo o, bepio etre ni Yesu ɔdro lo su,

23 pɔ bamo ye okpo ye e. Bedziba esi blo si betsani bidɔ; Bemo Aya ye baxwedze ba gi besi ba si o le ligba a.

24 Blo iha le ito idze ɔdro lo su le izemo kilie dji gi badze ba bepani i, pɔ bamo ye ε.”

25 Le Yesu asi ba si, “Kite xe mledo kuga nite e, le kite xe mlo begyodi va beyo ni beboedople ba eboe la ava kuzinaa su u?”

- 26 Kò líziã si Kristo ye ɔmɔ ɔziã nɔ tɔ ɛ kede e, aatiku ní ye Kusudraa me na a?”
- 27 Ɖe Yesu ebú eboa la gi beɲwlimi ní ye su ese aki ba dɔnɔ ní liboe le petee me e. Ekpese adɔ nɔ ní Mose kuplekpa ni beboedople ba petee bidɔ ɲwlimiɲwlimi uɛ me ɛ.
- 28 Agi beti aponi kamamia lia me gi bɛtrɛ ɛ, Yesu abite ɲwisi kitsa ɛtsa eza a.
- 29 pò bɛtrɔ awla ní ye awa si “Ze ní blɔ su; kelea keeblo ɛ litumu ne liidɔ ɔ.” Ɖe loso e, eti eku ni ba ɛ eze ni ba su i.
- 30 Gi beze ní ɔdɔɲakplɔ nɔ su i, akɔ liklã nɛ ɛ akrira ɛ ɛ, ɛ kede e, ayavi ɛ ɛ akɔ ɛ aki ba ɛ.
- 31 Ɖe ba aɲu na ɛdra ɛ, xe bɛmɔ ye egyesi i, ko ɛ alila ní ba aɲu na me ɛ.
- 32 Bevi ba ahanuglɔ ba si “dani lize ɲwisi kifu kizɛsɔ ní blɔ me ɛ, gi azeegu kunugu yo aki blɔ ní kudeo awa a, xe azeebu kudɔɲwlimi yo ese akí blɔ ɛ?”
- 33 Bɛyɔ kyɔɲ ɛ bedzitɛ Yerusalem i, niklɔ bɛmɔ badɔkpasi liɔfɔ ni tole ba gi bekpe likpɔ ni banɔ gɔgɔ ba ɛ.
- 34 gi bɛpani si, “Ɖkaɛ anya yo! Ebú isu abasi Simon!”
- 35 Ɖe banɔ tiava ya kyɛ ɛ, bɛdra ɛ su si ba kidilie gi kiba ke me ní kudeo awa ɛ, nì kilie gi bɛmɔ Ɖkaɛ gyesi gi ayavi liklã nɛ aki ba ɛ.

Yesu Ebu Isu Abasi Ye Badɔkpasi ba

- 36 Agi banɔ tiava ba ya bɛzɛɛsi ba eboa la ya ɛ, Ɖkaɛ ɔtutɔ alɛɛ ní ba kusi ɛ asi ba si, “Kusuyɔ kimlɔ.”
- 37 Besugu, ɛ lifu liku ba ɛ begyodi si bɛɛmɔ okpo.
- 38 Pò asi ba si, “Ege nì lifu mlese e? Ege ɛ loso mlavízi liboe ɛ ya awa ɛɲa a?”
- 39 Mledi me kuwla me ni me kuklikpɔ, tɔ mlete si me ɔtutɔ. Mlagboni me edi, ɛ ese linu si kigyɛ ni axwa avíze okpo su ɲwisi kilie gi mlɛmɔ si bile me su u.”
- 40 Gi apani ní te e, abase ba ye kuwla me ni ye kuklikpɔ ɔ.
- 41 Kɔkpe gi liboe le litu ba kugyɔ ɔ, xe liku ba isami ɛ loso e, báze ɛ awa aɲa dze si ye, ɛ evi ba si, “kiɲaɲa ɛtɔ kile ní mlɔ awla gi biaɲa na a?”
- 42 Bɛki ye likpaa gi bɛpɔvi i,
- 43 ɛ aze ɛ xe ata nɛ ní ba aɲu me ɛ.
- 44 Ɖe asi ba si, “Eboa la ya dji masi mlɔ gi meze ní mlɔ kusi i: kidɔ kakaa gi beɲwlimi ní me su u ní Mose Isã nɛ me nì, beboedople ba bidɔ ɲwlimiɲwlimi uɛ, anì Psalomo ba kuplekpa me ɛ, lile si kiba ke me.”

- 45 Niklɔ adra ba begyodi ba mɛ tɔ benu kuɲwlimi yɔ ese.
- 46 Iɛ asi ba si, “Eboa la ya bɛɲwlimi plɛ si: Kristo ye aamɔ kini, Iɛ aayɔ dɔni bekpo ua mɛ nɪ ewe tata kede e,
- 47 Iɛ nɪ ye linyi ne me e, ɔna mɛ kukyikyɪ ni kesetata kukɔkyɛ biasɔli bɛ kɪ kese kakaa, bia kpese dɔni Yerusalem.
- 48 Mlɔ mlenu katsalia aki eboa la ya.
- 49 Iɛ mɛ ɔtutɔ maatsɪsi mlɔ Ɔfuɛfuɛ dradra lo ɲwisi kilie gi mɔka aka aplɛ kinɛ ɛ. Pɔ̀ lile si mleze nɪ ɔma uidi lo me kɔzɛna ni lipoe Iɛ gi kigaglaɛ kiado nɪ lifunu ne xe kiaba mlɔ aua ɛ.”

Befeke Yesu i tsini Lifunu ne

- 50 Gi agbani ba edono nɪ ɔma uidi lo me atsini Betania ɛ, emuni ye iwla Iɛ Iɛ akrira ba ɛ.
- 51 Gi azɛɛkrira ba ɛ, ase nɪ ba su Iɛ befeke ye tsini lifunu ne e.
- 52 Besumu ye, Iɛ bedzitɛ nɪ Yerusalem ni isami glegle e.
- 53 Nite si beze Lisɔligba Iɛ mɛ lipoe glegle gi bezee do Aya ɔase e.

Yohanes

Yohanes 1

Liboe le lizeki ligbá nɛ

- 1 Ní okpese kɔ ɛ, Liboe le lize; Liboe le lize nì Aya, ɛ Liboe le linu Aya a.
- 2 Dɔni kelea okpese kɔ ɛ, eze nì Aya.
- 3 Aya abite kidɔ kakaa gani ye ava; kididɔ kíma gi bebite ɛ, xe óze ɛ me ɛ.
- 4 Ligbá nɛ lize ye me, ɛ ligbá nɛ, ɛ lize kuklekleo ki banima a.
- 5 Kuklekleo kwikle ku ní litumu ne me, ɛ litumu ne lítani kɔ ava ku ŋa a.
- 6 Aya akpe ye ɔwɛdze gi bizexwa si Yohanes,
- 7 aba ŋwisi katsalia ɔŋaŋa kine tɔ ɔdra kuklekleo su, tɔ gani ye ava ɛ, ɔno kakaa aanu liboe le tɔ aazi ŋa.
- 8 Aní ye ɔtuto eze kuklekleo o; kiba aba si yidra kuklekleo su u.
- 9 Kuklekleo ɔtuto lɔ gi kuzekle kí banima petee e, kwitra ba kelea me.
- 10 Aba kelea me, pɔ gi Aya abite kelea gani ye ava fe ɛ, kelea kámo ye egyesi i.
- 11 Aba ye ɔtuto ye akɔane ma klo, pɔ ye ɔtuto ye akɔane ma báze ye ɛ.
- 12 Pɔ banɔaklo petee gi bezi ye ɛ, xe bezi ye linyi ne ava ɛŋa ɛ; ba ko akpe kigaglae si bedzi Aya ye bebi.
- 13 Bédzi Aya ye bebi gani kipɔpɔ me ɛ, loo onyime ni ɔdze ba kutrɔtrɔ me, loo gani obika ye kupɛɛ me; Aya ɔtuto onu ba Ɔka.
- 14 Liboe le lidzi ɔno gi eyi nì lipomeɛɛɛ ni anukware ɛ, ɛ eze ní blo kusi i. Kwimɔ ye kuklekleo, kuklekleo liɔ klo gi aze ŋwisi Yeƙa ye obinyime tolee kine ɛ,
- 15 Gi Yohanes amɔ ye ɛ, apani ní ye su nì ozi si, “Ye onu Ɔnilie su gi mapani si, ‘Ye aaba me kede e, pɔ emu asani me ɛ, ɛ ese linu si ɔle xe beɔ me ɛ.’”
- 16 Lipomeɛɛɛ ɛ kusɛsɛɔ ní ye me loso e, akrira blo petee, ɛ aki blo kukrira trɔ kukrira ava a.
- 17 Aya akí Ɔsã nɔ gani Mose ava, pɔ lipomeɛɛɛ ni anukware kɔ ɛ, Yesu Kristo ava biga edo.
- 18 Ɔnoɔ ɔmo Aya uidi i, Yebinyime tolee, gi ɔɔfili ní Yeƙa su i, ye ebu Ɔka ye abasi blo.

Yohanes Kuni yo Ɔkɛkɛɛ apani si aní ye yenu Kristo ye

- 19 Lε ya linu Yohanes ye liboe me dradra le, gi Yudanε ma baka ba nι Yerusalem bεkpe kusumu yo bakaato ni Lewianε bato nι Yohanes klo to bevi ye si, Nyanwe onu u?
- 20 Yohanes oγbe liboe le onu kububu, pò apani wee le adra le me si, “Aní me menu Kristo ye e.”
- 21 Lε bevi ye si, “Kolo nyanwe wònu, wò wonu Eliya na a?” Yohanes ebu le onu si, “Owo aní ye menu u,” le bevi si, “Aya ye oboedople wònu na a?” Ebu le onu si, “Owo.”
- 22 Gogwe bevi ye si, “Kolo si blo onilie gi wonu i, lile si kuzε kunububu tsini banoaklo gi bεkpe blo ε. Liboe woli wεpani nι isu ya su na a?”
- 23 Yohanes ebu le onu nι Aya ye oboedople Yesaya liboe le si, “Me menu onilie gi ye ole lo eeyi nι oyaya klo si, ‘Mlebu kude gyogyo akí Okεε to oga!’ ”
- 24 Farisiane be kpe banima,
- 25 le bevi Yohanes si, “Xe ani wó wonu Kristo ye e, loo Eliya, loo Aya ye oboedople ε, ko ege loso wuzεkpe kuni iiki banima a?”
- 26 Yohanes ebu le onu si, “Mεεkpe kuni iiki banima, pò onuto oε nι mlo kusi gi mlεte e.
- 27 Ye atraba nι me kede, pò mεgyeno gi maable ye afokpa va igbε ne e.”
- 28 Eboa la ya petee εba la me nι Betania nι Yordan onipe lo oge lo kolo, niklo gi Yohanes azaakpe kuni yo aki banima ε.

Yesu ye onu Aya Ye kevesibi ya

- 29 Keletitia ε, Yohanes amo Yesu gi atraba ye oza lo ε, le apani si, “Mledi imo Aya ye Kevesibi ya gi akò ako si kiako kelea me eboe zimizi na sεno ε.
- 30 Ye onu onilie klo su gi mapani si, ‘Onyime oto atraba nι me kede e, gi ekeme asani me ε, le ese linu si oε xe ableke bεpo me ε.’
- 31 Me otuto mεte onilie klo gi onu u, pò kidilie loso gi maba si mikpe kuni iiki banima ε, ke kinu si to miko ebu ye base Israel banε ma.”
- 32 Lε Yohanes adra Yesu su si, “Mamo Ofuefue no gi eeple ηwisi abronuma kine ε, doni lifunu ne le eze ye ava ε.
- 33 Nya mtrate ye, pò Aya a, gi ye akpe me si mikpe kuni yo aki banima ε, apani asi me si, ‘Wotramo Ofuefue no gi eeple do onyime oto ava ε; ye onu onilie klo gi aako Ofuefue Dradra lo kpe kuni kí banima a.’
- 34 Lε Yohanes apani si, Mamo le, le mεdra le me esi mlo si ye onu Aya Yebinyime e.”

Yesu Ye badokpasi topu ba

- 35 Agi kelea keti i, Yohanes ale nι klo dze nι ye badokpasi tiava,

- 36 Gi amo Yesu gi azεεza ε, apani si, “Mledi, Aya ye Kevesibi ya!”
- 37 Lε gi Yohanes ye badokpasi tiaua ba benu ye liboe le e, bekuni Yesu kude e.
- 38 Gi Yesu ekyi xe amo si bali ni ye kude e, eui ba si, “Ege mlεpe ε?” Bebu le onu si, “Rabi” Lε ese linu si Odobase ye “Nifo onu wo oze klo o?”
- 39 Lε Yesu ebu le onu si, “Mlaga di,” bize ηwisi kemize inyo tine me kine ε, Lε ye ni ba βεtre xe βεze mo niklo gi Yesu eze e, le beze ni ye su kele gogoa petee e.
- 40 Ba me tole gi enu Yohanes ye liboe le e, xe eze ni Yesu kude e, ye eze Andrea Simon Petro yeneminyime.
- 41 Lε onu klo va ε, ape yeneminyime Simon amo, le asi ye si, “Kwimo Mesiya ye.” Le ese linu si, “Kristo ye.”
- 42 Lε Andrea agbani Simon amani Yesu i. Yesu edi ye le apani si, “Wo linyi linu si Simon, Yohanes Yebi, po biaxwa wo si Kefas.” Gi le ese linu si Petro gi le ese ni si Hela se me linu “liklakpo o.”

Yesu axwa Filipino ani Natanael

- 43 Agi kelea keti i, Yesu atro si ye atre ni Galilea. Amo Filipino le asi ye si, “Kuni me kude!”
- 44 Filipino ado Betsaida, oma lo klo me gi Andrea ni Petro bedo ε.
- 45 Filipino amo Natanael le asi ye si, “Kwimo onilie klo su gi Mose anwlimi akpe ni Osa no keplekpa me ε, xe Aya ye beboedople ba fe βηwlimi ple ε. Ye onu Yesu Nazaret onεε, Yosef yebinyime.”
- 46 Lε Natanael eui si, “Kido gbã eto kiatani kudo ni Nazaret na a?” Lε Filipino ebu le onu si, “Ga ba to ga di,”
- 47 Agi Yesu amo Natanael gi atraba ye klo ε, apani ye su si, “Israel obi otuto ilie ya; asia ama ye me ε!”
- 48 Lε Natanael eui Yesu si, “Kite me wote me e?” Yesu ebu le onu si, “Mamo wo gi woze ni ogbose lo ese e, xe ableke Filipino axwa wo o.”
- 49 Natanael ebu le onu si, “Rabi, wo wonu Aya Yebi ye! Wo wonu Israel Okusi ye!”
- 50 Lε Yesu apani si, “Wozina gi masi wo si mamu wo ni ogbose lo ese e? Wotramu eboe gi ekeme sani le ya a!”
- 51 Lε atre le ava si, “Sugba mesisi mo si, mlεtramu lifunu ne si lidra le Aya ye baxwedze ba gi beemu u, xe beople do ni Onoε Yebi ye ava a.”

Yohanes 2

Lidzεgbanɔwe le ní Kanaa

- 1 Liwetane we le e, kudzεgbanɔ kwize ní Kana ɔma nɔ me ní Galilea. Yesu yene eze níklɔ,
- 2 le beɣwa Yesu ni ye badɔkpasi ba fe tsino ní ɔdze ɔgbano klɔ ɔ.
- 3 Agi kудaa kwiblo e, Yesu yene asi ye si, “Kudaa kwiblo.”
- 4 Yesu ebu le onu si, “One ege le loso wɔεkpe me ní le me ε?” “Me lipoe le livina sukɔ ɔ.”
- 5 Yesu yene asi besumubi ba si, “Liboe kakaa gi aasi mlɔ ε, mlabitε ní le aua.”
- 6 Bedu akla izo tiglo níklɔ kí kuni gi kɔsu axwe Yudane ma bizewa ní ba kusuploo ligovi le me e, le kuni galɔn avi tava tsini avi tata kuzeku ní ɔzo kakaa me.
- 7 Le Yesu asi besumubi ba si, “Mlakpe kuni ní izo le me.” Le bekpε kuni yo ní izo le me xe iyi i.
- 8 Le Yesu asi ba si, “Abla ε, mlesi kuto atsini bidɔŋaŋa ue ɔvadi ye.” Besi ko etsini ye,
- 9 le gi bidɔŋaŋa ue ɔvadi ye akpe kuni uliɔ gi kwikyí dzi wain ye onu edi i. Ye óte niklɔ gi wain ye áɔɔ ɔ, pò besumubia ba gi ba besi kuni yo kɔ bete e. Le ebu ɔdzenyee kuka,
- 10 le asi ye si, “Kuda gbã ɔno kakaa izε tu kɔ ní ɔdze ɔgbano kɔ ɔ, kɔ xegi banɔxwaxwa ba beŋwe ε xe kwiimu ba ε, kɔ ableke beɔmani kulio gi kúpe ε. Pò wɔkɔ kuda gbã ɔbla gakɔna ni abla a!”
- 11 Yesu abite linugutseboe tɔpu i le ya ní Kana ní Galilea; niklɔ ebu ye kigaglaε abase, xe ye badɔkpasi ba bezi ye aua εŋa a.

Yesu akpikpini badɔɔda ba ní Lisɔligba le me

- 12 Le ya kede e, Yesu ni yene, ye beneminyime ba, ani ye badɔkpasi ba beɛε tre ní Kapernaum. Beze niklɔ ewe klakla atɔ.
- 13 Agi Yudane ma Kutseolidɔzawe ŋaŋa ne lihana ε, Yesu atre ní Yerusalem.
- 14 Ní Lisɔligba le me ε, amɔ banima gi bezεda egume, ivesi ni abronuma va ani banoato gi bezεtsre kibɔ ε, gi bedi ní ba ikplo ne su i.
- 15 Le loso Yesu aavì igbé le akɔ le akpikpini бага va petee dono ní Lisɔligba le me ε, ivesi ni egume; ehle babɔtsre ba bibɔ ue le ekyi ba ikplo ne ewe e;
- 16 le akpe ɔsã akí banama gi beɛda abronuma va si, “Mlebu bidɔ be ya dono ni ya! Mlakíko Mɔka kepea me akpe kedzì me e!”
- 17 Ye badɔkpasi ba beple anu si beŋwlimi kpe kuŋwlimi dradraa me si, “Aya, isu kukɔkye kí wɔ kepea ε, kwiiso ní me mè ŋwisi kifu kine ε.”

18 Le Yudanɛ ma bebu le onu ni kuviivi si, “Linugutseboe woli wɔabite gi liabase blɔ si wɔmɔ kigagla si wɔabite eboa la ya na a?”

19 Yesu ebu le onu si, “Mlayavi Lisɔligba ɛ le ya, maadzini le kuwa nɛ ewe tata me ɛ.”

20 Le Yudanɛ ma bevi Yesu si, “Wɔtradzini Lisɔligba ɛ le ya ɛwa nɛ ewe tata me na a? Ago avitene ni teglo beko ɛwa Lisɔligba ɛ le ya!”

21 Pɔ Lisɔligba ɛ le su gi Yesu azɛɛpani i, le lize ye ɔno se lo.

22 Le gi Aya ayɔni ye adɔni bekpɔ va me ɛ, ye badɔkpasi ba beple anu si Yesu apani liboe le ya aple le bezi kuɔwlimi dradra ni liboe le klo gi Yesu apani aple ava ɛɛna ɛ.

Yesu ete ɔno gbagbe ye Kizeze me

23 Agi Yesu eze nɛ Yerusalem nɛ Kutseolidɔzawe ŋaŋa ne me ɛ, banɔ glegle bezi ye ava ɛɛna le ese linu si beɔmɔ enugutseboe ala gi abite ɛ.

24 Pɔ Yesu ɔyuro isu ɔki ba a, le ese linu si ete ɔno gbagbe kakaa.

25 Le lɛziã si ɔnoɔno ɔpani nɛ basu ɔki ye ɛ, le ese linu si ye ɔtuto ete kidilie gi kile nɛ ba ina ne me ɛ.

Yohanes 3

Yesu abasi Nikodemo bidɔ

1 ɔka ɔto eze gi ye linyi linu Nikodemo o, adɔ Farisiane ma lihakpo le me le eze Yudanɛ ɔka tole.

2 Nɛ elesi ato me ɛ, Nikodemo atrɛ nɛ Yesu klo le asi ye si, “Rabi, kwite si wonu ɔɔbase gi adɔ nɛ Aya ko ɛ. ɔnoɔno ɔma enugutseboe ala gi wɔɛbite ɛ, kubite me xe Aya ɔma ni ye kude e.”

3 Yesu ebu le onu si, “Mɛɛsi wɔ anukwareɛ: ɔnoɔno ɔtratani Aya ye Kavaŋaa me kuze sani si bedzini ye kupɔ ɔ.”

4 Le Nikodemo evi Yesu si, “Kite me biadzini ɔnoɔtsitsi kupɔ na a? ɔtratani kudzi iku yene lipo le me kuula a, xe biadzini ye kupɔ ɔ!”

5 Yesu ebu le onu si, “Mɛɛsi wɔ anukwareɛ, ɔnoɔno ɔtratani kutiku Aya ye Kavaŋaa me ɛ, xe bapɔ ye gani kuni ni ɔfuefue no me ɛ.

6 Bapɔne ba bizɛpɔ ɔno nɛ kisugya me, pɔ ɔfuefue no izɛpɔ ɔno nɛ ɔfuefue no me ɛ.

7 Likitu wo kugyo gi masi wo si lile si bedzini wo apo ɔ.

8 Liwo le lizeefu itre niklo gi lipɛ ɛ; wɔanu le onu pɔ wɔtrate le ɔɔ ko loo le ɔtre ko ɔ. Nite ke lile ki ɔno kakaa gi bepo nɛ ɔfuefue no me ɛ.”

9 Le Nikodemo evi Yesu si, “Kite liaba le me nite e?”

- 10 Yesu ebu le onu si, “Wònu ɔ̀ɔ̀ɔ̀ɔ̀ɔ̀baɛ vidi ní Israel le wònu la ya ese a?”
- 11 Mɛɛsi wɔ anukwarɛɛ; kuzɛɛpani ní kidilie gi kwite su u, le kuzɛɛpani ní kidilie gi kwimɔ su u, pò mɔ me ótòtò ópɛ si yizi blɔ liboe me dradra le ɛ.
- 12 Mlázi me ava ña a, gi mɛɛsi mɔ kelea lia me eboe la a; kite mlaazi me ava ña a, xe masi mɔ eboe la gi ɛɛtrɛ la ava ní lifunu ne e?
- 13 Le ɔ̀ɔ̀ɔ̀ɔ̀ ómu ótrɛ ní lifunu ne ɔ̀vídí i, sani Ɔ̀ɔ̀ɛ Yebi ye gi ye áɔ̀ lifunu ne aba ɛ.
- 14 Le ñwisi kilie gi Mose emuni ɔ̀laɛ ɔ̀gbɔlaga ye, gi beɔla ní ose lo ava ní ɔ̀yaya kɔ kinɛ ɛ, nite ké lile si bemuni Ɔ̀ɔ̀ɛ Yebi ye,
- 15 tɔ ɔ̀ɔ̀ kakaa gi aazi ye ava ña ɛ, aamɔ ligbá moblo le.
- 16 Le ese linu si Aya alɔ ɔ̀ɔ̀ gɔbagbe ní kesea ava gbɛgbɛ nite si ako yebinyime tolee ako si ɔ̀ɔ̀ kakaa gi aazi ye ava ña ɛ, ótratse e, pò aamɔ ligbá moblo le e.
- 17 Le Aya ótsisi yebinyime ní kelea me banima kɔ si obu ba lipɔ ɔ̀, pò tɔ yibu ba gani ye ava a.
- 18 Banɔakɔ gi bezi Obi ye ava ɛɛña ɛ, Aya ótraxwa litsi ni ba a, xe aabu ba lipɔ ɔ̀, pò banama gi báze ña ɛ, Aya ebu ba lipɔ koko le ese linu si báze Aya yebinyime tolee linyi ne ava ɛɛña a.
- 19 Le Aya ye litsixwaxwa le le ya: kuklekleo kwiba kelea me ɔ̀ni lifunu ne, pò banima beɔime ni litumu ne sani kuklekleo, le ese linu si ba kiboebitɛ kinu kuzimizi i.
- 20 Banama petee gi bizɛebite eboe zimizi na ɛ, bauídime ni kuklekle le bátraba kuklekleo onu u, le ese linu si bátrape si ba eboe zimizi na edo ɔ̀ñwe e.
- 21 Pò banama gi bizɛɛga ní anukwarɛɛ ava ɛ, bizɛba kuklekleo onu tɔ kuklekleo kubase si kidilie gi bebite ɛ, bebite ke ní Aya ye kupɛɛɔ̀ onu.
- Yohanes Kuni yo Ɔ̀kɛkɛɛ adra Yesu su**
- 22 Le ya kede e, Yesu ni ye badɔkpasi ba beɛtrɛ ní Yudea kesea me, eze ní basu nikɔ lipoetɔ onu le akpɛ kuni aki banima ɛ.
- 23 Yohanes fe azɛɛkpɛ kuni aki banima ní Aenon gi ódze ní Salem su u, le ese linu si kuni yo kwisɛ níklɔ. Le banima bezɛɛdze Yohanes kɔ gi azaakpɛ kuni aki ba a.
- 24 Le ya liba le me kpɛ ɔ̀tɔ xe ableke bekpɛ Yohanes ní ligba a.
- 25 Le kuboɛñwle kwiku ní Yohanes ye badɔkpasi batɔ ni Yudane ɔ̀tɔ kusi ní kusuplo ligovi le su u.

26 Le loso bεtre ní Yohanes klo le bεsi ye si, “Rabi, dani wople anu ní onyime lie klo gi eze ní wo su ní Yordan kedea ava ε, ilie klo su gi wopani i? Eεkpe kuni iiki banima abla, le banima pó bεtre ní ye klo o!”

27 Le Yohanes ebu le onu si, “Kidido kítratani ono awla kuze e, xe aní Aya aki ye ke ε.

28 Mlo otuto mlo anu me mapani si, ‘Aní me menu Kristo ye e, pó kikpe Aya akpe me oto aki ye ε.’

29 Odzeε onu odzegbanoe ye one; pó odzegbanoe yeve gi izeepe ye e, xe izεeta ye kutu i, isami izeku ye xe enu odzegbanoe ye ole lo e. Isami ne klo inu me ine, le abla ε, iflo.

30 Li le si ye omu osani me to me pó ε, miple.”

Yesu onu onilie klo gi ádo lifunu ne

31 Onilie klo gi ádo lifunu ne e, ekeme asani ono kakaa. Le onilie klo gi ádo kesa ε, ye onu kesa one ε, le izeegu kunugu yo ní kesa eboe la su u, pó onilie klo gi ádo lifunu ne e, asani ono kakaa.

32 Izεepani ní kidilie gi amo o, xe enu su u, pó onono ovizi ye liboe le e.

33 Pó onilie klo gi aze ye liboe le e, atro likla le ava si Aya onu anukwareε onete.

34 Le onilie klo gi Aya akpe ε, izεepani Aya eboe la, le ese linu si Aya ako ye Ofuefue zizi no aki ye.

35 Kakaa abo Obi ye le ako kido kakaa akpe ní ye awla a.

36 Onilie klo gi aze Obi ye ava aya ε, aamo ligbá moblo le; onilie klo gi ótranu kutu iiki Obi ye e, ótramo ligbá a; pó aaze ní Aya kutuheheo ese e.

Yohanes 4

Yesu egu Kunugu yo ni Samariadzee

1 Farisiane ma benu si Yesu εemo, le εekpe kuni yo eki badokpasi ba esani Yohanes.

2 Ni anukware me ε, Yesu otuto okpe kuni oki onono o; bonu i, ye badokpasi ba bezεekpe kuni yo.

3 Gi Yesu enu eboa la klo gi bezεepani i, ase ní Yudea le edzi atre ní Galilea ε.

4 Lize si oga Samaria kesa me oza.

5 Niteme si ana oma oto gi bizεwa si Sixar ní Samaria kesa me ε me. Sixar ódze ní kesa klo gi Yakob aki yebinyime Yosef su u.

6 Yakob ye vudo ye eze niklo, le gi Yesu aga kudeo xe epe e, eze ní vudo ye kutu yo. Bize ηwisi kemize inyo lifo ni tiwa kine ε.

- 7 Lε Samariadze ɔto aba kuni osi ko, le Yesu asi ye si, “Kime kuni to miɲwe ε.”
- 8 Lipoe le klo me ε, Ye badɔkpasi ba bεtre nɪ ɔma no me si bezeedzi kiɲaɲa.
- 9 Lε ɔdzεε ebu le onu si, “Wonu Yuda ɔne, le menu Samariadze kɪteme woεvi me kuni ηweɲwe ε?” Agi Yudane ma ni Samaria banε ma bavuiga eku ba ahanuglo ba me ε.
- 10 Yesu ebu le onu si, “Atesi wote Aya ye bidɔkɔko υε ni ɔnilie gi ye eeui wo kuni ηweɲwe ε, wɔavi ye le aaki wo kuni gi kuzεεko ligbã a.”
- 11 Ɔdzεε apani si, “Ɔka,” “kidido kɪma wo awla gi wɔakɔsi kuni i, le vudo ye edzu u. Nifo wɔtradɔni kuni ulio gi kuzεεko ligbã na a?”
- 12 “Blo ɔkatsitsi ye Yakob gi ye aki blo vudo lie ya ε; ye ni ye bebinyime ba ani ba бага υa pɔ beɲwe kuni dɔni vudo lie ya me ε. Kido wɔedo si wɔsani Yakob na a?”
- 13 Yesu ebu le onu si, “Ɔno kakaa gi aɲwe kuni ulio ya ε, olile aaku ye dze,
- 14 pɔ ɔnilie gi aɲwe kuni ulio gi maaki ye ε, olile ɔtraku ye to ɔ. Sugba, kuni ulio gi maaki ye ε, kwiadzi linito nɪ ye me gi liaki ye ligbã moblo o.”
- 15 Lε ɔdzεε apani si, “Ɔka, kime kuni ulio klo! Atɔ olile okiku me to ɔ, to mikiba kuni osi ko nɪ ya to ɔ.”
- 16 Yesu asi ye si, “Tre to zεεxwa wonye to mlaba ni ya.”
- 17 Ebu le onu si, “Mɛdini onyime e.” Lε Yesu apani si, “Wo line ligyo gi wɔpani si wɔdini onyime e.
- 18 Woze ni benyime tietsu, le onyime lie gi wo ni ye mlale abla ε, ɔnu wonye e. Wɔpani mumɔ.”
- 19 Lε ɔdzεε apani si, “Ɔka mamɔ si Aya ye oboedople wonu.”
- 20 “Blo bakatsi Samaria banε ma bezeesumu nɪ litoe le ya ava, pɔ mlo Yudane ma ko mlo si Yerusalem onu niklo gi kwiasumu u.”
- 21 Yesu asi ye si, “Ɔdze, zi me liboe le ava ηa, lipoe le litraba gi banima battrasumu Aya nɪ litoe le ya ava a, loo nɪ Yerusalem to ɔ.
- 22 Mlo Samaria banε ma ε, mlεte ɔnilie tututu gi ye mleesumu u; pɔ blo Yudane ma ko kwite ɔnilie gi kwisumu i, le ese linu si Yudane ma klo kububu yo kwido ɔ.
- 23 Pɔ lipoe le litraba le liba koko o gi banama a gi besumu Aya nɪ ye kudeo onu tututu i, biasumu ye nɪ Ɔfuεfue ni anukwareε me, le ese linu si banɔsumu ba ya elu Ɔkaε εεε.
- 24 Aya onu Ɔfuεfue, le gani Ɔfuεfue no kigaglaε me ko banima biatani ye kusumu nɪ ye kupεpεo onu u.”

25 Lε ɔdzεε asi ye si, “Mete si Mesiya ye gi bizεxwa si Kristo ye e, atrába, lε xe aba ε, aabu liboe kakaa mε ɔki blo.”

26 Yesu ebu le onu si, “Mε gi mε ni wɔ kwiɔ kunugu yo e, mε menu ye.”

Yesu badɔkpasi ba bedziba

27 Ní lipoe lε klo mε ε, Yesu ye badɔkpasi ba bedziba, lε litu ba kugyɔ gi bεmo si eegu kunugu yo ni ɔdze ε. Pò bame ɔtɔtɔ óvi si, “Ege wɔ ε pε?” loo vi ye si “Ege lε loso woegu kunugu yo ni ɔdzεε ε?”

28 Lε Ɔdzεε ayurɔ ye kenifukpoa edu i, xe edzi atre ní ɔma nɔ mε lε asi banima si,

29 “Mlagadi ɔnyime ɔtɔ gi asi mε kidɔ kakaa ε lie gi mabitε edi i. Ye aaze Kristo ye na a?”

30 Lε loso bεse ɔma nɔ mε lε bεba Yesu klo ε.

31 Ní lipoe lε ya te me e, ye badɔkpasi ba bεki ye litukpo si, “Ɔdɔbase ye, ηa kiditɔ!”

32 Pò ebu le onu si, “Kijana kilie mε awla gi mlete liboeboe ke su u.”

33 Liki si badɔkpasi ba bevi ba ahanuglo ba si, “Putɔ ɔnuto amani ye kijana na a?”

34 Yesu asi ba si, “Mε kijanaε ke kinu si mibite ní ɔnilie gi akpe mε ε, ye kupépeɔ ava; atɔ migù axwe ana gi aki mε si miwa ε.

35 Dani mlεzεpani si, ‘Bigɔ badzidzi tiene kɔ kijanaε kiku kepe e?’ Pò mεesi mlɔ si, mlevu aɔu ní inyɔ nε su mɔmɔmɔ, mlaamɔ si bidɔkpekpε vε bitsi gi biamani kepe e!

36 Ɔnilie gi εmani kijanaε kepe abla ε, bεetsa liuve ki ye, lε eexogo ɔnyɔ nɔ ava bidɔ mε eki ligbá moblo le e; lε loso ɔnilie gi akpe bidɔ mε ni ɔnilie gi eexogo bidɔ mε ε, ba pó biamɔ isami i.

37 Liboe lε gi bizεpani i, lile lε mε si, ‘Ɔnuto izεεkpε, kɔ ɔnɔ dzedze exogo e.’

38 Makpe mlɔ si mlexogo bidɔ ní niklo gi mlépe e; banɔ dzedze ba bεwa axwe gagla la, lε mlεmɔ libi ibú ní ba axwewawa lε mε ε.”

Samaria banε glegle bεzi iηa

39 Samaria banε glegle ni ɔma lo klo mε ε, bεzi Yesu ava εηa lε ese linu si ɔdzεε adra isu mε si, “Asi mε kidɔ kakaa gi mabitε edi i.”

40 Lε loso gi Samaria banε ma bεba ye klo ε, bεki ye litukpo si oze ní ba su, lε Yesu eze ni ba su ewe tava a.

41 Ɔkpε ye eboe la loso e, banɔ glegle sanɔ bεzi ηa.

42 Lε bεsi ɔdzεε si, “Aní liboe lε gi wɔpani i, lε liki si kwizi ŋa tɔ ɔ, blɔ ɔtuto kwinu ye liboe le, lε kwite si ní anukwarεε mε ε, onyime liε onu Ɔnɔbu ye kí kelea a.”

Yesu Ayɔni Kekusipe me Ɔka ɔto Yebinyime

43 Gi aŋa ewe tava ní klɔ va kede e, Yesu asε atrε ní Galilea.

44 Lε ese linu si ye ɔtuto apani si, “Kubùbù kuvíze ní Aya ye oboedople su u, ní ye ɔtuto ye kepea.”

45 Agi eku Galilea ε, Galileanε ma bεkpε ye wolaa lε ese linu si bεdze Kutseolidɔzawe le ɔŋa kɔ ní Yerusalem lε bεmɔ kidɔ kakaa gi abite ní liwe le me e.

46 Lε Yesu edzi atrε ní Kanaa ní Galilea dzε ε, niklɔ gi ekyi kuni yo xe kwidzi kuda ε. Kekusipea me ɔka ɔto eze ní klɔ gi yebinyime azeetse e ní Kapernaum.

47 Gi enu si Yesu áɔɔ Yudea aba Galilea ε, atrε ye klɔ lε aki ye litukpo si ɔba tɔ ɔga yɔni yebinyime, gi ihatse e.

48 Yesu asi ye si, “Xe mlámɔ enugutseboe ni eboe gi etu mlo kugyɔ ε, mlo mε ɔtɔtɔ ótrazi iŋa liwewe.”

49 Kekusipea mε ɔkaε ebu le onu si, “Ɔka, bá tɔ kutrε xe mε obi ye aatse e.”

50 Yesu asi ye si, “Trε, wobinyimee aaze ligbá!” Onyimee azε Yesu liboe le ava ŋa lε asε ε.

51 Gi eze kudeo ava ε, ye besumubi ba bεtsani ye ni liboe gbā ε nε si, “Wobinyimee ɔle ligbá!”

52 Gi evi ba lipoe lε klɔ gi yebinyime ayɔ ε, bebu le onu si, “Kuweo kwiyuro ye kivoε kemizea ɔnyɔ tole e.”

53 Lε ɔkaε aple aŋu si, lipoe lε klɔ mε djii Yesu asi ye si, “Wobi ye aaze ligbā.” Lε loso e, ye ni ye kepea pɔ bεzi ŋa.

54 Lε ya lize linugutseboe ula gi Yesu abite gi áɔɔ Yudea a xe aba Galilea a.

Yohanes 5

Yesu ayɔni ɔnyanya ní Betesda limu ne kutu

1 Lε ya kede e, Yesu atrε Yerusalem kí Yudanε ma liwe ŋaŋa ɛto.

2 Kevunu kato kalε ní Yerusalem gi bizεxwa si lvesi kevunu u. Kuni limu ito gi bizεxwa si Betesda ní si Hebri se me e, litipɔni kevunu ya lia klɔ, lε bεwa akatsa tetsu i klani limu ne e.

3 Akatsa la klɔ mε banyanya likpi vidi ito lizefε, kuŋupo, bafa ba, ni banyanya gi ba kapε tiele ketse e, bezepe kuni yo si kupisa

4 Ɣe ese linu si Aya ye ɔxwɛdzɛ ɔto izepleeba episa limu ne lipoe me ni lipoe me; ko ɔnilie gi ye etu ɔto ɔ, xe eple eku limu ne me e, izɛɛmɔ kuyɔɔ ɔni kunya kakaa gi ɛnya me ɛ.

5 Onyime ɔto eze nɪklo gi azɛɛnya ago avitata ni ɔɔtaɔva ɛ.

6 Gi Yesu amɔ ye gi ɔfini klo ɛ, xe bɛsi ye si onyimee ɔfini nɪklo lipoe gblamadza Ɣe ya ɛ; eɔi ye si, “Wɔpɛ si wuyɔ na a?”

7 ɔnyanyaɛ ebu le onu si, “ɔka, ɔtoɔ ɔma gi aapɔni me xe maapleku nɪ limu ne me e, xe bɛpisa kuni yo o; lipoe Ɣe klo gi meekeni idi si miple eku i, ko ɔnuto atsã me onu i.”

8 Ɣe Yesu asi ye si, “Yɔ, Ko wɔ ɔtoɔi lo to ga!”

9 Onyimee ayɔ kyɔɔ, ako ye ɔtoɔi lo Ɣe ekpese kuga ɛ. “Liwe Ɣe gi kibite lie ya kiba ke me ɛ, lize Lizemɔniwe.

10 Ɣe Yudanɛ baka ba bɛsi onyimee gi bɛyɔɔ ɛ si, Omono onu Lizemɔniwe, Ɣe liyɔ kedu nɪ blo ɔsã no su si tu wɔ ɔtoɔi lo.”

11 Ebu le onu si, “ɔnilie gi ayɔni me ɛ, ye asi me si, ‘Ko wɔ ɔtoɔi lo to ga.’ ”

12 Ɣe beɔi ye si, “Nyanɔwe onu onyimee gi ye asi wɔ si, ko lo to ga a?”

13 Pɔ onyimee gi bɛyɔɔ ɛ, ɔte ɔnilie gi ye ayɔni ye ɛ, Ɣe ese linu si, Yesu alila eku linɔkpi le gi lize nɪklo me ɛ.

14 Ɣe kede e, Yesu amɔ ye nɪ Lisɔligba Ɣe me Ɣe asi ye si, “Dike, wɔyɔ abla, Ɣe loso dzini wɔ eboe zimizi na kumɔni i, xe anɪ te e, liboe nyani nyani sano liaba wɔ ava.”

15 Ɣe onyimee ase ɛ xe azɛɛsi Yudanɛ baka ba si, Yesu ye ayɔni ye ɛ.

Obi ye ye izɛki ligbã

16 Ɣe bekpese kedu kuyɔ nɪ Yesu su i, Ɣe ese linu si ayɔni ɔto nɪ Lizemɔniwe le ava a.

17 Yesu ebu le onu aki ba si, “Mɔka ɛwa axwe na lipoe kakaa, Ɣe loso mɛfɛ mɛɛwa axwe na a.”

18 Liboe Ɣe ya loso e, Yudanɛ baka ba bɛtro Ɣe si biaye ye kikakaa elu e; anɪ si ezizi Lizemɔniwe le ɔsã no tete e, pɔ apani si Aya onu ye ɔtuto Yɛka a, Ɣe ɛko isu i srɔni Aya si ba ni ye bɛso.

19 Ɣe Yesu ebu le onu aki ba si, “Mɛɛsi mlɔ anukwareɛ; Obi ye ɔtratani kidido kubite nɪ ye isuwla me ɛ; izɛɛbite kidilie gi amɔ si Yɛka ɛbite ɛ. Kidilie gi ɔka abite ɛ, ke Obi ye fe izɛɛbite.

20 Ɣe ese linu si ɔka ye adime ni Obi ye Ɣe abasi ye kido kakaa gi ye ɔtuto ɛbite ɛ. Aabase ye eboe gi ekeme sani Ɣe ya, Ɣe mlɔ pɔ mlɔ inugu aatse e.

- 21 Kilie gi Ɔka ye izεyɔni bekpo va a xe izεeki va ligbǎ nε ε, nite ke Obi ye fe izεeki banama gi ape ε ligbǎ nε.
- 22 Kɔpɔɔ ε Ɔka ye ɔvixwa litsi nì ɔɔɔɔ ɔ. Ako kigaglaε akí Yebi ye to ɔxwa litsi nì banima.
- 23 Ato ɔɔ kakaa ɔkre kubùbù ní Obi ye su ηwisi kilie gi bizεεkre kubùbù ní Ɔka ye su kinε ε. Ɔnilie gi ɔvikre kubùbù ní Obi ye su i, ɔvikre kubùbù ní Ɔka ye gi ye akre Obi ye su u.
- 24 “Mεesi mlo anukwareε; ɔnilie gi enu me eboe la a, xe aze ɔnilie gi akre me ava ηa ε, aamɔ ligbǎ moblo le, le batrábu ye lipɔ; pò ye kɔɔ edo kutse me aba ligbǎ me ε.
- 25 Mεesi mlo anukwareε: lipoe le litrába le liba koko gi bekpo va bianu Aya Yebinyime ole lo o, le ba klo gi benu lo e, biadzi ligbǎ.
- 26 Kilie dji gi Ɔka ye ɔtuto onu ligbǎ nε linito le ε, nite ke abite Yebinyime si oze ligbǎ nε linito le.
- 27 Le aki Yebinyime kigaglaε to ɔxwa litsi le ese linu si ye onu Ɔɔε Yebi ye.
- 28 “Le ya likítu mlo kugyɔ ɔ; le ese linu si lipoe le litraba gi bekpo va petee e, gi bali ni ba idro le me ε, bianu ye ole lo
- 29 le biado o, ba klo gi bebite eboe Gbã ε, biayɔ le biadzi ligbǎ a, le ba klo gi bebite eboe zimizi i, biayɔ le biabu ba lipɔ ɔ.
- 30 “Mátratani kidido kubite ní me ɔtuto isu wla me; Mizεεxwa litsi kilie gi Aya asi me ε, le me litsixwaxwa le ligyɔ ɔ, le ese linu si mátrakeni idi si mibite me kupεpεo ava a, pò ní ɔnilie gi akre me ye kupεpεo ava a.

Eboe gi εdra Yesu su

- 31 “Xe mapani ní me ɔtuto isu ya su i, liboe le gi mapani i, lítraηa kutu u.
- 32 Pò ɔnuto ɔle gi izεεpani ní me su i, le mete si liboe le gi izεεpani ní mesu i, lile le me.
- 33 “Yohanes ye onu ɔnilie gi ye kó mlekpe mlo baxwedze ba a, le apani ní anukwareε su u.
- 34 Aní si mize ɔɔ gbagbe ye katsalia kuηaηa a; bonu i, mapani liboe le to mlamɔ kubúbú.
- 35 Yohanes eze ηwisi kani kinε ε, gi asò ɔ, xe aki kuklekle e, le lize mlo kupεpε ki lipoeto si mlanu ye eboe la gi eze ηwisi kuklekle e, gi kwikpe mlo isami kinε ε.
- 36 “Pó katsalia kale me awla gi kale zegbezegbe sani eboa la gi Yohanes apani ní me su i. Ka kenu kidilie gi mizeεbite ε, gi kinu axwe ana gi Mɔka aki me si miblonu o, la εtro likla le ava si Kaka ye akre me.

- 37 Ƙε Ƙakaa gi ye akpe me ε, ye otuto aya katsalia aki me. Mlavínu ye ole loo mo ye vidi i.
- 38 Ƙε mlákre ye liboe le ní mlo ina ne me ε, ƙε ese linu si mlázi onilie gi ye akpe ε, aua εεηa.
- 39 Mlekpasi kunwlimi dradraa, ƙε ese linu si mlegyo edi si gani ko me ε, mlaamo ligbá moblo le. Ƙε kunwlimi dradraa ko tututu kwipani ní me su u!
- 40 Pò kye ε, mlápe si mleba moko to mlamo ligbá ne ε.
- 41 “Mápe kukpòkpò doni banima ko o,
- 42 pò mete bancaklo elu gi mlenu i, ƙε mete si mládimε ni Aya ní mlo ina ne me ε.
- 43 Maba ní Moka ye kigaglaε me, pò mlázi me ε; pò xe otuto aba ní ye otuto ye kigaglaε me ε, mlaazi ye.
- 44 Kite mlatani me aua kuziηa gi mledime ni kukpòkpò doni mlo ahanuglo ba ko o? Pò mlékeni idi si mlezzi kukpòkpò gi kwido ní onilie gi ye tete onu Aya ko o.
- 45 “Mlakígyo edi si, me matratsà mlo onu ki Moka a. Mose gi ye me mlo kudeonu didi yo kule ε, ye dii onu onilie gi atrátsà mlo onu u.
- 46 Xe nya mlezzi Mose aua εεηa ε; mlazi me aua ηa, ƙε ese linu si ye anwlimi bidò ní me su u.
- 47 Pò gi mlázi kidilie ε gi anwlimi aua aηa ε, kite mlatani liboe ƙε gi mapani aua kuzi ηa a?”

Yohanes 6

Yesu aki Banɔ akpe tietsu kiηaηa

- 1 Ƙε kede e, Yesu atsa Galilea limu ne atre ní oge lo kolo; bizεεxwa ƙε kye si Tiberia limu ne.
- 2 Ƙε linokpi vidi ito likuni ye kude e, ƙε ese linu si beɔmo enugutseboe ala gi ako ayoni banyanya ba ε.
- 3 Yesu emu ketokpa katò, ƙε ye ni ye badokpasi ba beze kesea ε.
- 4 Yudanε ma Kutseolidozawe le liηa ne litiipono.
- 5 Agi Yesu efeke ye anu na ε, amo si linokpi vidi ito litraba ye klo o, ƙε loso eui Filipino si, “Nifo kwiamo kiηaηaε ní kisresre me gi kwiaɔzi kí banɔ ba ya petee e, xe biana a?”
- 6 Eui liboe ƙε ya to yiko efeke Filipino edi: ƙε ese linu si ete kidilie gi atrábitε ε koko.
- 7 Filipino ebu le onu si, “To onɔ kakaa omo sisami okpe onugu me e, biazia kibo ηwisi oxwewa tole ye badzidzi ogotiaua liue kine ε, pò fe kítrana a.”

8 Yε badɔkpasi ba mε ɔto gi ye linyi linu si Andrea a, gi onu Simon Petro yeneminyime e, apani si,

9 “Oyasovi ɔto ɔle ní ya gi evu anasi aklā tetsu ni akpa tava, pò atrána bano kisrɛsrɛ lie ya onu u.”

10 Lε Yesu asi ba si, “Mlaki to banima beze kесеa.” Siwa sε sisrɛ ní niklo. Lε banima beze kесеa ε; benyime ba kisrɛsrɛ mε kize ηwisi akpe tietsu kine ε.

11 Yesu ako aklā na, lε edo Aya ɔase e, xe ako la ako si bale akí banama gi beze ní niklo ε. Nite ke abite nì akpa la fε, lε ɔno kakaa amo kilie onu gi ape ε.

12 Gi ba pó beke e, asi ye badɔkpasi ba si, “Mlakpe kupε gɔgɔo likpo, mlakíki to kutoto kudo ofu u.”

13 Lε bekpe kugɔgɔo likpo ε, niteme si doni anasi aklā tetsu la gi banima beta mε ε, kupε gɔgɔo kwiyi kusovi liɔfo ni tuva.

14 Agi banima bemo enugutseboe la gi Yesu abite ε, bekpese kupani si, “Sugba ilie ya onu Aya ye Oboedopleε gi atrába kelea mε ε!”

15 Yesu ete si beεpe si beevu ye du kukusi ni kigagla; lε loso e, alila ba kusi lε edzi atre ní eto la mε dzε ye tete e.

Yesu aga Kuni yo ava

16 Gi kulago kwina ε, Yesu ye badɔkpasi ba betre ní limu ne kutu,

17 lε bemu iku ní katapokpa ato mε ε, xe betsa limu ne e, gi beεtre ní Kapernaum i. Kona ni lipoe lε ya ε, kelea keblo pò Yesu óba oku ba kusi i.

18 Ní lipoe lε klo mε ε, liwo gagla eto likpese kufu gi kuni yo kwizεεpisa a.

19 Badɔkpasi ba beku katapokpaa ηwisi itipleko titsu loo tiglo kine ε, lε gi bemo Yesu u gi εεga kuni yo ava a, xe atrába ní katapokpaa su i, belulu.

20 Lε Yesu asi ba si, “Mlakise lifu u, mε mlemo!”

21 Lε bedime xe bezi ye ekpe ní katapokpaa mε ε, kyɔη ko ε, katapokpaa ke ku niklo gi bezεtre ε.

Linokpi le lizepe Yesu

22 Agi kelea keti i, linokpi lε gi liwo limu ne kedea ε, livu anu lε limo si katapokpa tiele ko keze níklɔ ɔ. Bete si Yesu óse ni ye badɔkpasi ba a, ba tete ko beε.

23 Kutapokpa dzedze gi kwido Tiberia ε, kwiba eku oge no gi eti iponi niklo gi linokpi le lita aklā na gi Okae edo ɔase e ní la litukpo pó ε.

24 Gi linokpi le limo si Yesu ni ye badɔkpasi ba báma niklo ε, beku kutapokpaa klo lε betre ní Kapernaum gi bezεεpe ye ε.

Yesu Ye onu ligbá nε liklā nε

- 25 Gi bɛmɔ Yesu ní limu ne kape ula ε, bevi ye si, “Ɖɔɔbase ye, lipoe woli wɔba eku ni ya a?”
- 26 Yesu ebu le onu si, “Mɛɛsi mlo anukwarɛɛ, mlɛɛpɛ mɛ lɛ ese linu si mlɛtá aklá na lɛ mleke e, aní si mlenu mɛ enugutseboe la ese e.
- 27 Mlakíwa axwɛ akí kiɲaɲaɛ klo gi kiazizi i; bonɲu i, mlawa axwɛ akí kiɲaɲaɛ klo gi kiazɛ kí ligbá moblo le e. Bɛ binu kiɲaɲaɛ klo gi Ɖno Yebi ye aaki mlo ɔ, lɛ ese linu si Kaka Aya, ako ye liklatrɔtrɔ lɛ gyesi ye atrɔ ní ye ava.”
- 28 Lɛ bevi ye si, “Ege lilɛ si kubitɛ ε, xe kwiawa axwɛ ana gi Aya apɛ si kuwa na a?”
- 29 Yesu ebu le onu si, “Kidiliɛ gi Aya apɛ si mlabitɛ ε, kɛ kinu si mlazi mɛ ɔnilie gi akpɛ ava aɲa a.”
- 30 Lɛ bevi ye si, “Linugutseboe woli wɔabitɛ si kumɔ to kwiazi wɔ ava ɲa na a? Ege wotrabitɛ ε?”
- 31 Blo bakatsitsi ba bɛɲa kiɲaɲaɛ gi bizɛxwa si mana ye ní ɔyaya klo ɔ, ɲwisi kilie gi bɛɲwlimi kpɛ ní Aya ye liboe le me e si, ‘Aki ba aklá na dɔni lifunu ne to batá.’ ”
- 32 Yesu apani si, “Mɛɛsi mlo anukwarɛɛ. Aní Mose ye aki mlo, aklá na gi ɛɔo lifunu ne e; pò Mɔka Aya ye izɛki mlo aklá na ɔtuto lo gi ɛɔo ní lifunu ne e.
- 33 Lɛ aklá na gi Aya izɛko ε, la enu mɛ ɔnilie gi eple aɔo ni lifunu ne e, xe izɛki kelea ligbá nɛ ε.”
- 34 Lɛ bɛsi Yesu si, “Ɖka, dɔni abla kɔtsino ε, ki blo liklá nɛ ya lipoe kakaa.”
- 35 Niklo Yesu asi ba si, “Malɛ ɲwisi kiɲaɲa gi kizɛki ligbá kinɛ ε, Ɖnilie gi aba mɔklo ε, kuɔɛ kútraku ye e; ɔnilie gi azɛ mɛ ava aɲa ε, olile ótraku ye e.
- 36 Pò ɲwisi kilie gi masi mlo kinɛ ε, mlɛmɔ mɛ pò mlázi mɛ ava aɲa a.
- 37 Ɖno kakaa gi Mɔka Aya aki mɛ ε, aaba mɔ klo. Mátrakpikpini ɔnilie gi aaba mɔklo liwewe e.
- 38 Lɛ ese linu si mado lifunu ne aba kɛsea ava, aní si to mibitɛ mɛ kupɛpɛɔ ava a, pò to mibitɛ ní Aya gi ye akpɛ mɛ ε, ye kupɛpɛɔ ava.
- 39 Lɛ linu ɔnilie gi akpɛ mɛ ε, ye kupéɛpɛ si; mikílila ótoto ní bancoaklo pó gi aki mɛ kusi i, pò to miyɔni ba pó dɔni bekpɔ va me ní liwe gɔgɔ lɛ ava a.
- 40 Lɛ kidiliɛ gi Mɔka apé ε, kɛ kinu si; banama pó gi bɛmɔ Obi ye xe bɛzi ye ava ɛɛɲa ε, bamɔ ligbá moblo le. Lɛ maayɔni ba pó dɔni bekpɔ va mɛ ní liwe gɔgɔ lɛ ava a.”
- 41 Yudanɛ ma bekpɛse kutè gi Yesu apani si, “Mɛ menu liklá nɛ gi lido ní lifunu ne eba a.”

- 42 Le bepani si, “Aní onyime lie onu Yesu u, Yosef yebinyime na a? Kwrite yeka ni yene. Le kite me epani abla si ‘mado ní lifunu ne aba kесе аva na a’?”
- 43 Yesu ebu le onu si, “Mlamoni kutè ní mlo atsali kusi i.”
- 44 “Onono ótratani moko kuba a, xe aní Moka gi ye akpe me e, ye etini ye aponi me; le maayoni ye doni bekpо va me ní liwe gogo le аva a.
- 45 Aya beboedople ba behwlimi si, ‘Aya aabase onо kakaа bidо.’ Onilie gi ata Kakaа Aya kutu u, xe akpasi bidо doni ye ko e, izεεba moko.
- 46 Le ya libase si onono ómo Kaka Aya oúidi i; me gi mado Aya klo aba e, me ko mamо Kaka a.
- 47 Mesi mlo anukwaree: onilie gi aze me аva аja e, ligbá moblo le lile ye awla.
- 48 Me menu liklà ne gi lizeki ligbá ne e.
- 49 Mlo bakatsitsi ba beja mana ye ní oyaya klo pò fe betse e.
- 50 Pò liklà ene klo gi liba kесе аva doni lifunu ne e, lile nite me si, xe onо atà ne e, ótratse e.
- 51 Me menu liklà ne gi lizeeki ligbá a, gi lido ní lifunu ne eba a. Xe onuto atà likla le ya e, aaze ligbá moblo le. Liklà ene gi maaki ye e, le linu me kisugyae gi maako to kelea me banima biadzi ligbá a.”
- 52 Le ya limani kusuyevi ni kuhwlehwle ní ba kusi i. Le bevi si, “Kite onyime lie ya aako ye kisugyae kí blo si kuta na a?”
- 53 Yesu asi ba si, “Mesi mlo anukwaree: xe mláta Ono Yebi ye ye kisugyae e, xe mlawe ye ika le e, ligbá litraze ní mlo me e.
- 54 Onо kakaа gi aata me kisugyae e, xe aawwe me ika le e, aamo ligbá moblo le, le maayoni ye doni bekpо va me ní liwe gogo le аva a.
- 55 Le ese linu si me kisugyae kinu kijaа otuto, le ika le inu bihwewwe otuto o.
- 56 Onо kakaа gi aata me kisugyae e xe aawwe me ika le e, ole likpo ni me, le me fe male likpo ni ye e.
- 57 Kilie gi moka Aya gi ye awla ligbá ne lile e, akpe me xe male ligbá ne okpe ye loso e, nite ke onilie gi aata me kisugyae e, aaze ligbá koke me loso.
- 58 Me menu liklà e ne gi liba kесе аva doni lifunu ne e; mlo bakatsitsi ba beja mana ye pò kye e betse. Bancaklo gi biatà likla e ne ya e, biaze ligbá moblo le.”
- 59 Yesu apani eboa la ya gi azaabase bidо o ní Yudane ma otaklo ni Kapernaum.

Yesu ye eboe la izεeki ligba moblo le

- 60 Gi bano glegle e, gi bezeni ye kude e, benu eboa la gi apani i, bedo si “Kudobase ulio ya kwisa egagla. Nyanwe aatani ko ese kunu u?”

- 61 Yesu ete si ye badɔkpasi ba bezete ní liboe le ya su, le eui ba si, “Eboa la ekpe mlo kunugu gi mɛɛpe si mɛɛki litukpo na a?”
- 62 Kɔ xegi mɛmɔ me Ɔnɔe Yebi ye e gi medzi emu niklo gi meze xwe e?
- 63 Kidilie gi kizɛɛki ligbã ne e, ke kinu Aya ye Ɖfuefue nɔ; ɔnɔ gbagbe kisugyae kinu liboeboe. Eboa la gi mapani akí mlo e, enu Ɖfuefue gi izɛki ligbã a.
- 64 Pò mlo me banɔato báze aɲa a.” Yesu ete adɔ ni okpese kɔ banama gi batráɲa a ni ɔnilie gi aakpe ye awla e.
- 65 Le atre le ava si, “Kɔkpe eboa la ya loso e, Masi mlo si ɔnɔnɔ ótratani mɔko kuba sani si Mɔka aki ye kudeo onu.”
- 66 Dɔni lipoe le ya ava e, bano glegle gi bezeni Yesu kude e, bɛdɔ edzini ye kude.
- 67 Le eui ye badɔkpasi liɔfo ni tiava ba si, “Mlo fe mɛpe si mlase na a?”
- 68 Simon Petro ebu le onu akí ye si, “Ɖkae, nyaɲwe kɔ kwiatre e? Eboa la gi izɛki Ligbã moblo le e, wɔ kó ale.
- 69 Le abla e, kwizi le ava eɲa le kwite si wó wonu Ɖdradra ye gi ádɔ Aya klo ɔ.”
- 70 Yesu ebu le onu si, “Me makya mlo liɔfo ni tiava ba, putɔ aní me na a? Pò mlo me tole onu ozimizi ye ɔne.”
- 71 Azɛɛpani ní Yuda, gi onu Simon Iskariot yebinyime su u. Le gi Yuda anya eze badɔkpasi liɔfo ni tiava ba me tole kyɛ, ye atra kpe Yesu awla le kede e.

Yohanes 7

Yesu atre ní Akpandɔ va liwe le me

- 1 Ní le ya kede e, Yesu aga aklani Galilea kesea me; ópe si yitre ní Yudea, le ese linu si Yudanɛ baka ba bezɛpe si beeye ye e.
- 2 Gi lipoe le litiipɔnɔ kí Yudanɛ ma Akpandɔ va Liweɲaɲa ne e,
- 3 Yesu ye beneminyime ba bɛsi ye si, “Se niya to tre ní Yudea, to wó badɔkpasi ba, bamɔ enugutseboe a la gi wɔɛbite e.
- 4 Ɖnɔnɔ óvikpo kidilie gi eɛbite e, xe apé si bete ye mɔmɔmɔ e. Agi wɔɛbite eboa la ya e, kí to kelea petee kéte wo!”
- 5 Bɛpani nite le ese linu si ye beneminyime ba ɔtuto fe báze ye ava ɲa a.
- 6 Le loso Yesu asi ba si, “Lipoe gbã ne livína eki me. Lipoe kakaa linu lipoe gbã eki mlo kɔ.
- 7 Kelea me banima bátratani mlo kuvu kpe lipo me e, pò bevu mɛkɔ ekpe lipo me e, le ese linu si mɛɛsi ba si ba kiboebite kiinyani.

8 Mlɔ kɔ mlatɛ ní liwe le ɔɲa kɔ. Mávitɛ ní liwe le ya ɔɲakɔ ɔ, le ese linu si lipoe gbã ne livína eki me ε.”

9 Asi ba nite le awɔ Galilea ε.

10 Agi ye beneminyime ba bese etre ní liwe le me e, Yesu fe atre, pò óbasi isu u.

11 Yudanε ma baka ba bezεεpé ye ní liwe le me, le bevi si, “Nífo onyime lie kɔ ɔle ε?”

12 Ní linɔkpi le kusi i, bezεεpani ní ye su ní kikpokpo me, banɔatɔ be pani si, “Onu ɔno gbã,” batɔ fe si, “owo eemeni banɔ.”

13 Pò ɔno ɔbu le odo ni ye su u, le ese linu si bezeese Yudanε ma baka ba.

Yesu abase bidɔ ní liwe le me

14 Akpandɔ va Liweɲaɲa ne lile le me xe ableke Yesu azeekpese bidɔ me kubase ní Lisɔligba le me ε.

15 Yudanε baka ba inugu itse, le bevi si, “Nífo onyime lie ya ye kuboeteo kwido gi bábase ye kidido ɔ?”

16 Yesu ebu le onu si, “Kidilie gi mεεbase ε, ani me ɔtutɔ me kine ε, pò kido ní Aya gi ye akpe me ε kɔ.

17 Ɔno kakaa gi ape si yibite Aya ye kupεεɔ ava ε, aatè xe kidilie gi mεεbase ε, kido ní Aya kɔ loo mεεpani ní me ɔtutɔ me kigagla me.

18 Ɔnilie gi izεpani ní ye ɔtutɔ ye kigagla me ε, εεpe kukɔkɔ eki isu, Pò ɔnilie ε gi εεpe kukɔkɔ eki ɔnilie gi akpe ye ε, onu anukware onete le asia atɔtɔ áma ní ye me ε.

19 Mose aki mlɔ Ɔsã no, putɔ aní te na a? Pò mlɔme ɔtɔtɔ ɔvibite Ɔsã no ava a, Ege le loso mlekeni idi si mleye me e?”

20 Le linɔkpi le libu le onu si, “Ɔfuefue zimizi ɔkpasi ní wɔ me ε! Nyaɲwe eekeni idi si yiye wo ɔ?”

21 Yesu ebu le onu si, “Liboe tile ko mabite, le litu mlɔ petee kugyɔ ε.

22 Mose akí mlɔ ɔsã si mlatsà ɔyavi aki mlɔ bebinyime ba, aní Mose ekpese le pò mlɔ baka ba a. Le mlezεetsa ɔyavi kí bebinyime ba ní Lizemɔniwe le ava a.

23 Xe biatsa ɔyavi kí obinyime ní Lizemɔniwe le ava a, tɔ bakíta Mose Ɔsã no ese e, ege le loso mlεmɔ kusuyeui ni me si mayɔni ɔnyime ní Lizemɔniwe le ava na a?”

24 Mlamɔni etsi kuxwa ní banɔ kinwiɲwi me onu u, pò mlaxwa etsi ní anukware me ε.

Banima bevi si Yesu ye onu Kristo ye na a

- 25 Niklɔ banɔatɔ nɪ Yerusalem bɛpani si, “Anɪ onyime liɛ ya baka ba bekeni edi si beeye na a?”
- 26 Dike! imɔ yɛ gi ɛɛpani nɪ ɔha lo kusi i, xe bauíkɔ liboeboe tuni ye e! Kɔ kitsa baka ba bɛtsa lɛ si yɛ onu Kristo ye na a?”
- 27 Pò xe Kristo ye aba ɛ, ɔnɔnɔ ótrate niklɔ gi ádɔ ɔ. Lɛ blɔ pò kwite niklɔ gi onyime liɛ ya ádɔ ɛ.”
- 28 Agi Yesu azɛɛbase bidɔ mɛ nɪ Lisɔligba lɛ mɛ ɛ, apani ni ole gagla si, “Ee Mlɛnya ete niklɔ gi madɔ ɔ? Anɪ mɛ ɔtutɔ mɛ kigagla onu ma ba ni ya a. ɔnilie gi akpɛ mɛ ɛ, onu anukware onete. Mléte ye e,
- 29 pò mete ye, lɛ ese linu si yɛ kɔ madɔ lɛ yɛ akpɛ mɛ ɛ.”
- 30 Liboe lɛ ya loso e, bekeni edi si beevu ye, pò ɔnɔnɔ ógbɔni yɛ lɛ ese linu si yɛ lipoe le liuína a.
- 31 Pò banɔ glegle nɪ linɔkpi le me bɛzi yɛ ava ɛɛɲa a, lɛ bɛpani si, “Xe Kristo ye aba ɛ, aabitɛ enugutseboe sani la ya gi onyime liɛ ya abite na a?”
- 32 Gi Farisiane ma benu linɔkpi le gi liipani eboa la ni ole kpokpo nɪ Yesu su i, ba ni Kusumu yo baka ba bɛkpɛ kasɔlipea bepepe ba tɔ bevu ye.
- 33 Yesu apani si, “Malɛ ni mlɔ su lipoe kpekpe mi itɔ ko, kɔ medzi atrɛ nɪ ɔnilie gi yɛ akpɛ mɛ klɔ ɛ.
- 34 Mlapé mɛ pò mlatrámɔ mɛ ɛ, lɛ mlatrátani niklɔ gi maaze e kuba.”
- 35 Lɛ Yudane ma baka ba bɛpani ki bahanuglɔ ba si, “Nifɔ atrátɛ xe kútramɔ yɛ ɛ? Aatrɛ nɪ Helane ma ima uidi ne me niklɔ gi blɔ akɔane ma ba lɛ ɛ, tɔ yibase Helane ma bidɔ mɛ na a?”
- 36 Apani si kwitrapé yɛ pò kútramɔ yɛ ɛ, lɛ kútratani niklɔ gi yɛ aze kudze ɛ. Kite liboe lɛ ya ese e?”
- 37 Nɪ liwe gɔgɔ lɛ ava a, gi lɛ lize liwenɲa nɛ kumu yo mɛ ɛ, Yesu ayɔ alɛɛ, lɛ apani ni ole gagla si, “ɔnilie gi olile eeku i, ɔba mɔklɔ tɔ aarɲwe kuni.
- 38 Nite gi kuɲwlimi dradraa kwipani i, ɔnilie gi azɛ mɛ ava aɲa ɛ, aaze ɲwisi ligbá enito gi eviti i, lɛ la kuni yo kwiakpeza dɔni yɛ mɛ ɛ.”
- 39 Yesu apani te nɪ ɔfuefue nɔ gi banama a, gi bɛzi yɛ ava ɲa ɛ, biaze lɛ kede su u. Nɪ lipoe lɛ klɔ mɛ ɛ, bauíkɔ ɔfuefue nɔ fukɔ ɔ, lɛ ese linu si Yesu óuiyo nɪ yɛ sikusi se kuklekleo me e.
- 40 Banɔatɔ nɪ linɔkpi le me benu yɛ eboe la, lɛ bɛpani si, “Onyime liɛ ya yɛ ɔnyanu Oboedoplɛɛ!”
- 41 Batɔ bedo si, “Ye onu Kristo ye!” Pò batɔ fɛ bedo si, “Kristo ye aadɔ Galilea na a?”

42 Kunɔwlimi dradra kwipani si, Kristo ye aaze Okusi ye Dawid ye lipo me obi le biapɔ ye ní Betlehem ɔma lo klo me gi Dawid eze e.”

43 Le loso kulele kwiku linɔkpi le kusi i kɔkpe Yesu u.

44 Banɔato bepe si beevu ye pò ɔnɔnɔ ɔgbɔni ye ε.

Yudane baka ba ba kumɔziŋaa

45 Agi Kasɔlpea bepepe ba bedzitɛ ε, kusumu yo baka uidi ba ni Farisiane ma bevi ba si, “Ege le loso mlámani ye ε?”

46 Kasɔlpea bepepe ba bebu le onu si, “Ɔnɔnɔ ɔpani nite ouídi i ηwisi onyime lie ya kinε ε!”

47 Le Farisiane ma bevi ba si, “Kikiyi ekyi mlo fe axla na a?”

48 “Mlenu idi si baka ba me ɔto loo Farisianeɔto aze ye awa aŋa edi na a?”

49 Linɔkpi le ya líte Mose Ɔsã nɔ loso e, lile ní Aya ye ifi xoxo ese!”

50 Baka ba me tole gi onu Farisiane eze Nikodemo, onyime lie gi ye adze Yesu klo edi i. Ye evi bagɔɔ ba si,

51 “Ni blo Ɔsã nɔ onu i, kwiatani ɔnuto lipo kubu, xe ableke kwianu ye liboe le ni kidilie gi abite na a?”

52 Bebu le onu si, “Lipe, kɔ wɔfe Galilea wɔɔɔ na a? Mlapami kunɔwlimi yo me edi to mlaate si, Aya ye Oboedople ɔtɔɔ ɔɔɔ ní Galilea uídi i.”

53 Le bame ɔkaka aase atɛ ye tuto ye kepea me ε.

Yohanes 8

Bevu Ɔdze gi εelo enyimeboe

1 Pò Yesu kɔɔ atɛ ni Kumu yo ise le Ketokpaa awa a.

2 Keletitia livle le fififi i, Yesu edzi atɛ ní Kasɔlpea me. Banima pó bexogo ní ye su u, le eple eze xe ekpese ba bido kubase ε.

3 Ɔsã nɔ badɔbase ba ni Farisiane ma bɛmani ɔdze ɔto gi bevu gi ɔfini onyime gi ónu yenye su u, le beki si alee ní ɔnɔcha lo petee aŋu me ε.

4 Le bevi Yesu si, “Ɔɔɔbase ye, bevu ɔdze lie ya gi ɔfini onyime gi ónu yenye su u.

5 Ni blo ɔsã nɔ onu i, Mose aki blo kigagla si lile si basa ɔdze lie ya elu akla to otse. Aba ε, liboe woli wɔedo o?”

6 Bɛpani nite to beko epunu Yesu to biamɔ liboe le gi biakɔtsà ye onu i. Pò Yesu akpe aŋu na me ní kesea le azεεηwlimi bido ní kesea ni ye kiwlaui ye ε.

7 Agi balε niklo xe bezeevi ye beviui va ε, ayɔ emu le asi ba si, “Mlɔme ilie gi ɔbite liboe zimizi uídi i, otu likla ne kunɔwlia sa ye.”

- 8 Le akpe anu na me kesa dze xe azaawlimi bidɔ me ni kesa e.
- 9 Agi benu liboe le e, bekpese kuse tole tole doni betsitsi ba awa. Yesu tete ko ago, ni ɔdzee gi edzi alae ni klo ɔ.
- 10 Yesu ayɔ emu le eui ɔdzee si, “Nifo bale e? Ɔnɔnɔ ɔgo gi eebu wo lipɔ na a?”
- 11 Ebu le onu si, “Ɔka, ɔnɔnɔ ɔgo ɔ.” Le Yesu apani si, “Lipe, kolo me fe mebu wo lipɔ ɔ. Tre, pɔ to doni abla e, wukibite eboe zimizi to ɔ.”

Yesu Ye katsalia kuɔaɔa ni isu ya su i kuli ko oze ko

- 12 Yesu apani aki Farisiane ma dze si, “Me menu kukleleo ki kelea me e, onilie gi ekuni me kude e, aamo kuklele ki ligbã ne le ɔtraga ni litumu me liwewe e.”
- 13 Le Farisiane ma besi Yesu si, “Abla e wɔepani wo isu ya su, le eboa la gi wɔepani i, aɔa kutu u.”
- 14 Yesu ebu le onu si, “Owo, liaze le me si me isu ya su ko mepani, pɔ xe mepani ni isu ya su kye e, eboa la gi mapani i, enu anukwaree le ese linu si mete niklo gi mado e, ni niklo gi meetre e. Pɔ mlete niklo gi mado ɔ, loo niklo gi meetre e.
- 15 Mleezexwa litsi ni kelea me bede va onu; pɔ me ko mauixwa litsi ni ɔnɔnɔ ɔ.
- 16 Pɔ xe me maxwa litsi i, me litsi xwaxwa le liaze anukwaree le ese linu si ani me tole male e; Kaka gi ye akpe me e, ɔle ni me.
- 17 Beɔwlimi ni mlo ɔsã no me si, xe bano tiaua beɔa katsalia ni liboe tile su i, kolo lile le me.
- 18 Meepani me isu ya su, le Kaka gi ye akpe me fe epani ni me su u.”
- 19 Bevi ye si, “Nifo woka ɔle e?” Yesu ebu le onu si, “Mlete me loo Moka a.” “Xe mlete me e, mlate Moka fe e.”
- 20 Yesu apani eboa la ya petee gi azaabase bidɔ ni Lisoligba le kape alia gi ketipɔni bidɔ gyɔgyɔ ve adaka va e. Pɔ ɔnɔnɔ ɔvu ye e, le ese linu si ye lipoe le liwina a.
- 21 Le Yesu asi ba dze si, “Matrasè; le mletrapɔ me, le mletratse ni mlo eboe zimizi na me e. Mlama niklo gi meetre e, kudze me.”
- 22 Le Yudane ma bevi si, “Apani si kutrátani niklo gi yetre e, kudze. Kibase libase si atra ye isu ya na a?”
- 23 Yesu ebu le onu si, “Mlo ko e, mleɔo kelea me ni kesa ya, pɔ me ko mado ni lifunu ne. Mleɔo kelea lia ya me, pɔ máɔo kelea lia ya me e.
- 24 Le loso masi mlo si, mletratse ni mlo eboe zimizi na me. Le mletratse ni eboe zimizi na me e, xe mlázi le awa aɔa si, ‘Menu onilie gi mapani si Menu i.’ ”

- 25 Bevi ye si, “wɔ wonu Nyanɔwɛ?” Yesu ebu le onu si, “Ɔnilie gi masi mlo ado ni okpese klo si Menu i.
- 26 Eboe glegle ale gi maapani ni mlo su i, eboe glegle gi aabu mlo lipɔ ε. Pɔ ɔnilie gi akpe me ε, ye onu anukware onetee, le mizɛɛsi kelea me banima eboa la klo gi menu ado ni ye klo ε.”
- 27 Bénu le ese si Yesu azɛɛpani ni Yɛka Aya su u.
- 28 Le loso e asi ba si, “Xegi mlemuni Ɔnɔɛ Yebi ye e, mlaate si, ‘Menu Ɔnilie gi Menu i’; kolo mlatè si máuibite kidido ni me ɔtuto isu wla me ε, pɔ mizɛɛpani kidilie dji gi Mɔka abasi me si mipani i.
- 29 Le ɔnilie klo gi ye akpe me ε, ɔle ni me; óyuro me nite ko o, le ese linu si mizɛɛbite kidilie gi kiku ye linu lipoe kakaa a.”
- 30 Banɔ glegle gi benu eboa la ya a, gi Yesu azaapani i, bezi ye aua εɛɔa.

Abraham ye lipo me bebi ba ɔtuto ba

- 31 Le Yesu asi Yudanɛ ama gi bezi ye aua εɛɔa ε si, “Xe mlexo me bidɔ basebase ue oto e, kolo mlanya enu me badɔkpasi;
- 32 mlaate anukwareɛ, le anukwareɛ aabu mlo o.”
- 33 Bebu le onu eki ye si, “Abraham ye besoebi kunu le kúze ɔnɔnɔ ye banɔdzidzi vídi. Kite wɔado si biabu blo bibɔ me ε?”
- 34 Yesu asi ba si, “Mɛɛsi mlo anukwareɛ: ɔnɔ kakaa gi izɛbite eboe zimizi i, onu ɔnɔ dzidzi kí kuzimizi.
- 35 Kezese káma ni ɔnɔdzidzi ye awla ni kepea me ε, pɔ obinyime kɔ kale ye awla kɔ tsinɔ ɔ.
- 36 Xe Aya Yebi ye ebu mlo bibɔ ue me ε, mlaamɔ ɔwla koɔ.
- 37 Mete si Abraham ye besoebi mlenu, pɔ mleekeni idi si mleeye me e, le ese linu si me eboe la ámɔ ozekɔ ni mlo ina ne me ε.
- 38 Mizɛɛpani ni kidilie gi mamɔ ni Mɔka klo su u, pɔ mleɛɛbite kidilie gi mlo ɔkaɛ asi mlo ε.”
- 39 Bebu le onu ki Yesu si, “Blo ɔkaɛ ye onu Abraham.” Yesu ebu le onu si, “Xe lile le me si Abraham ye bebi mlenu i, mlaabite kidilie dji gi Abraham abite ε.
- 40 Kidilie gi mabite ko kinu si, misi mlo anukwareɛ lie gi menu ado ni Aya klo ε, pɔ mlɛtrɔ le si mlaaye me e, Abraham óbite le ya elu u!
- 41 Mlɛɛbite kidilie gi mlo ɔkaɛ abite ε.” bebu le onu si, “Kúnu bahasi bi Aya ɔtuto ko onu Ɔka ni blo awla.”

Yesu apani ozimizi ye bebi ba su

42 Yesu asi ba si, “Xe Aya ɔnyanu mlɔ ɔka ε, mlalɔ mε, le ese linu si mado Aya klo le abla ε, male nɪ ya. Maba nɪ mε ɔtuto mε isu wla mε ε, pɔ Aya ye akpe mε ε.

43 Ege le loso mlaɔɪnu mε eboe la ese e? Le ese linu si mlátratani kule ε, xe mlaata mε liboe le kutu u, xe mlaanu le ese e.

44 Mlenu mlɔ ɔkaε Ozimizi ye ye bebi, le mɛpe si mɛebite nɪ mlɔ ɔkaε ye bapɛpe ua ava a. Dɔni okpese kɔ ε, eze ɔnoye, le óvize anukwareε ava oúdí i, le ese linu si anukwareε óma nɪ ye mε ε. Xe ase asia ε, ómɔ kididɔ gi kizizi nɪ le su u, le ese linu si onu ɔsia nε le ye onu asia na petee ɔkaε.

45 Pɔ gi mɛesi mlɔ anukwareε ε, le loso mlázi mε ava εɛɲa a.

46 Mlɔ mε owoli aatani mε lipɔ kubu si mabite liboe zimizi i? Le xe mɛsi mlɔ anukwareε ε, ege le loso mlátrazi mε ava εɛɲa a?

47 ɔnilie gi ádo Aya kɔ ε, izeenu Aya ye eboe la. Mlɔ kɔ ε, mládo nɪ Aya kɔ ɔ, le loso mlápe si mɛta ye eboe la kutu u.”

Yesu ebu isu onu aki Yudanε ma

48 Yudanε ma bebu le onu eki Yesu si, “Dani blɔ lini nε ligyɔ gi kwipani si Samaria ɔne wonu u, le ɔfuefue zimizi ɔkpasi nɪ wɔ mε ε?”

49 Yesu ebu le onu si, “ɔfuefue zimizi ɔma nɪ mε mɛ ε, mizeεkpe kukókó nɪ Mɔka su, pɔ mlɔ kɔ mlaɔíkpe kukókó mε su u.

50 Mauípe kukpòkpò ε kí isu u. Pɔ ɔnuto ɔle gi εpe si bakpe kukókó nɪ mε su u, le ye izεεxwa litsi ki mε ε.

51 Mɛesi mlɔ anukwareε: ɔnilie gi aaxo mε eboe la oto e, ótratse liwewe e.”

52 Yudanε ma bɛsi Yesu si, “Ableke kwite si ozimizi ye ɔkpasi nɪ wɔ mε! Abraham etse, le Aya ye beboedople ba betse e, pɔ wɔsi ɔnilie gi aaxo wɔ eboe la oto e, ótratse liwewe e.

53 Blɔ ɔkaε Abraham etse; kido woedo si wokeme ɔsani Abraham na a? Le Aya ye beboedople ba fe betse e. Nyanɲwe koɲ wogyodi si wo nu u?”

54 Yesu ebu le onu si, “Xe nya mɛsi mikpò isu i, kukpòkpò liɔ klo ua, kútrayi kididɔ ɔ. ɔnilie gi aakpe kukókó nɪ mε su i, ye onu Mɔka ɔnilie klo qii gi mleedo si onu mlɔ Aya a.

55 Mlíte ye liwewe e, pɔ mete ye e. Xe nya medo si méte ye e, maadzi ɔsia nε ɲwisi mlɔ kinie ε. Pɔ mete ye, le mizeexo ye liboe le oto o.

56 Mlɔ ɔka Abraham amɔ isami si ye amɔ mε libapoe le; amɔ le, le isami ikuye e.”

57 Le Yudanε ma bɛsi Yesu si, “Wɔɔiɲa ago avitetsu fe ε, le wɔmɔ Abraham na a?”

58 Yesu ebu le onu si, “Meesi mlo anukwarεε si, xe ableke biapo Abraham i, ‘Male’.”

59 Le ya loso e, betá akla to beesa ye ε, pò Yesu ekpo isu ya le ase ní Lisoligba le me ε.

Yohanes 9

Yesu ayoni ono gi bepo kanjupo e

1 Agi Yesu azεεga aza ε, amo onyime oto gi bepo kanjupo e.

2 Ye badokpasi ba bevi Yesu si, “Odobase ye, nyanwe eboe zimizi eki si bapo ye kanjupo o? Ye otuto ye eboe zimizi na loo ye bapone ba ane na a?”

3 Yesu ebu le onu si, “Ye kanjupo kuzeze e, kúdo ye loo ye bapone ba eboe zimizi kubite me ε. Boju i, onu kanjupo to Aya ye kigaglaε ke axwewawa la ajiwi gani ye ligbá ne me.

4 Gi kelea kavíblo e, lile si kuze ní axwewawa ava kí onilie gi ye akpe me ε; elesi la etrába gi onono ótratani axwe kuwa a.

5 Gi male ní kelea me ε, me menu kuklekle aki kelea me banima.”

6 Gi apani nite pò ε, Yesu ebu sita se aple kesa le apita livo le ni se ε; le ako livo le asra ní onyimee ye bimbi ve ava ε.

7 Le apani si, “Tre to zeplo wo anu na me ní Siloa limu ne me.” Siloa ye ese linu si, “Ono gi be kpe ε.” Le onyimee atre ε, xe azeeplo ye anu na me ε, le ye bimbi ve bidra a, xe edzi aba kepea me ε.

8 Ye axolika ba, ni banama gi bemo ye edi si eze odovi i, bevi si, “Aní onyime lie ya azeeze xe azeevi bidó me ε?”

9 Banoto bepani si, “Ye ilie klo,” pò bato fe si, “Owo aní ye; onilie ya ε, kiye eyi ye.” Le onyimee otuto lo edu okli kesa si, “Me menu onyimee.”

10 Bevi ye si “Kite lize xe wotani kumo ablo ko o?”

11 Ebu le onu si, “Onyime lie gi beexwa si Yesu i, ye apita livo le, xe ako asra me bimbi ve ava, le asi me si mitre ní Siloa to mizeeplo me anu na me ε. Nite si matre, le kilie gi meplo la me ko e, mekpese kumo.”

12 Bevi si, “Ye xwe?” Ebu le onu si, “Méte e.”

Farisiane ma bepami kanjupoa kumomo me

13 Le begbani onyimee gi eze kanjupo e, etsini Farisiane ma ε.

14 Liwe le ava gi Yesu apita livo le ε, xe ako adra kanjupoa bimbi ve e, lize Lizemoniwe.

15 Le Farisiane ma kye bevi onyimee dze kilie gi lize e, xe ekpese kumo ε. Asi ba si, “Asra livo ní me bimbi ve ava; Me plo me anu na me, le abla ε meemo o.”

- 16 Farisianɛato bɛpani si, “Onilie gi abite liboe le ya ε, ótratani Aya kɔ kudo ɔ, le ese linu si óbu Lizemɔniwe le le ɔsã nɔ ɔ.” Bato pò bɛpani si, “Kite ɔno zimizi aabite enugutseboe a la ya elu u?” Le kulele kwiku ba kusi i.
- 17 Le loso Farisianɛ ma bevi onyimee dze si, “Wɔsi ye adra wɔ bimbi ue, liboe woli wɔapani ní ye su u?” Onyimee ebu le onu si, “Onu Aya ye Oboedople.”
- 18 Yudanɛ ma, bázɛpɛ si bɛɛzi le ava εɛɲa si eze kaɲupo edi pò abla ε, ɛɛtani kumɔ, kɔkɛɛni lipoe le gi bɛxwa ye bapɔnɛ ba a.
- 19 Le bevi ba si, “Mlɔ obinyime lie ya na a? Mlɔ si bɛpɔ ye kaɲupo; kite lile xe abla kɔ ɛɛmɔ ɔ?”
- 20 Ye bapɔnɛ ba bebu le onu si, “Kwite si onu blɔ obinyime, le kwite si bɛpɔ ye kaɲupo o.
- 21 Pò kúte kilie gi lize e, xe ɛɛmɔ ablɔ kɔ ɔ, le kúte ɔnilie gi ye adra ye bimbi ue e. Mleui ye; etsi gi aatani isu unu kubu u!”
- 22 Ye bapɔnɛ ba bɛpani nite le ese linu si bezeese Yudanɛ ma, gi bɛpani le ple koko si ɔno kakaa gi aapani si ye azɛ le ava aɲa si Yesu onu Kristo ye e, biakpikpini ye ni ba ɔtsa klɔ.
- 23 Le loso e ye bapɔnɛ ba bɛpani si, “Etsi mleui ye!”
- 24 Kuula dze, bɛxwa onyimee gi eze kaɲupoa a, le bɛsi ye si, “Ka ple ni Aya aɲu mɛ si wɔado anukwarɛɛ! Kwite si onyimee lie klɔ gi adra wɔ bimbi ue e, onu ɔno zimizi.”
- 25 Onyimee ebu le onu si, “Méte xe ɔno zimizi onu loo ónu u, kidɔ tile ko mete: Meze kaɲupo pò abla ε, mɛɛmɔ.”
- 26 Bevi ye si, “Ege abite aki wɔ, kite lize xe adra wɔ bimbi ue e?”
- 27 Ebu le onu si, “Masi mlɔ koko, pò mlazi mɛ liboe le e. Ege le loso mlɛpɛ si mleenu le dze ε? Puto mlɔ fɛ mlaape si mlaaze ye badɔkpasi na a?”
- 28 Bekpini ye le bɛpani si, “Wonu ɔka lie klɔ ye ɔdɔkpasi, pò blɔ kɔ ε, Mose badɔkpasi kunu.
- 29 Kwite si Aya egu kunugu aki Mose; ɔnilie klɔ kɔ ε, blɔ kúte niklɔ gi ádɔ kye ε!”
- 30 Onyimee ebu le onu aki ba si, “Liboe gi litu mɛ kugyɔ le ya a. Mléte niklɔ gi ádɔ ɔ, pò ye adra mɛ bimbi ue e!”
- 31 Kwite si Aya óvinu banɔ zimizi ba kuxwaxwa a; pò izeenu banama gi bizeebù ye e, xe bizeɛbite ni ye kupɛpɛɔ ava ε ba kuxwaxwa.
- 32 Dɔni Kelea okpese klɔ ε, kúnu si ɔno adra ɔno gi bɛpɔ kaɲupo e, ye bimbi údi.
- 33 Xe ani Aya kɔ onyime lie ya ádɔ ε, ótratani kididɔ kubite ε.”

34 Bebu le onu si, “Bερσ wσ, bεgani wσ le wotsi ní kuzimizi me e, le wεεpe si wubase blσ bidσ σ?” Le bekpikpini ye ní ba σtsaklσ ε.

Farisianε ma kuηupo ni σfuεfuε nσ me

35 Agi Yesu enu si bekpikpini ye ní ba σtsaklσ ε, ape onyimee amσ le eui ye si, “Wσzi σnσe Yebi ye ava εηηa na a?”

36 Onyimee ebu le onu si, “σKa, si me σnilie gi onu u, tσ maazi ye ava ηa!”

37 Yesu asi ye si, “Wσmσ σnie koko, ye onu σnilie gi eegu kunugu yo ni wσ abla a.”

38 Onyimee apani si, “σKa mazi ye ava aηa,” le ekutu ye e.

39 Yesu apani si, “Maba kelea me si mixwa litsi ni banima, tσ kuηupo kumσ le banama gi bεεmσ ε, tσ biadzi kuηupo.”

40 Farisianεato gi beze ni niklσ σ, xe benu liboe le gi apani i, beui ye si, “Kitεme, kido woedo si blσ fe kunu kuηupo na a?”

41 Yesu ebu le onu si, “Atεsi kuηupo mlenu i, kσlσ mlatránηa lipσ σ; pσ gi mlezi le si mlεmσ ε, libase si mleηa lipσ kokoko.”

Yohanes 10

Yesu onu Ovesigbanσ Gbā ε

1 Yesu apani si, “Mεεsi mlσ anukwarεε: σnilie gi σviga kevunu ya tiku ivesi le kukaa me ε, pσ xe izeemuiga σkσ dzedze e tiku i, onu oze ni odεtsa.

2 σnilie gi izeetiku gani kevunu ya ε, ye onu ovesigbanσ ye.

3 Kevunu ya opepe ye aadra kevunu ya σki ye: ivesi le izeenu ye ole lo xe axwa ye ivesi le linyi ne e, le aatu σtσ ni le kudono o.

4 Xe ebu le edono e, aaze le σtσ nσ, le ivesi le iakuni ye kude, le ese linu si íte ye ole lo.

5 Itrákuni banσ dzedze kude liwewe e: bonu i, íase ní banσ baklσ ba su le ese linu si íte ba ile le e.”

6 Yesu ebu abee lie ya aki bà, pσ bénu ye ese e.

7 Le loso Yesu apani dze si, “Mεεsi mlσ anukwarεε si, Me menu kevunu ya aki ivesi le.

8 Banama pσ gi beba kpe σtσ eki me ε, bezè bedetsa, le ivesi le ínu kutu iiki ba a.

9 Me menu kevunu ya, σnilie gi aaga me ava xe aatiku kuka me ε, aamσ kubúbú; aatiku le aado le aamσ σdσηakσ gbā a.

- 10 Oze ye kɔ ɛ, izɛɛba tɔ yizuru, yiye ni tɔ yizizi bidɔ. Maba tɔ mlaamɔ ligbǎ́, ligbǎ́ ní ɛ kisɛsɛ mɛ.
- 11 “Mɛ menu ɔvesigbanɔ gbǎ ɛ. ɔvesigbanɔ gbǎ ɛ, izɛɛkɔ ye ligbǎ́ nɛ ɛkɔ ní ye ivesi le litukpo o.
- 12 Xe apaa onete ɔtɔ gi ónu ɔvesigbanɔ ɔ, xe ónu ɛ onete fɛ ɛ, xe amɔ agbodogli ye e, gi atrába ɛ, aase ivesi le su kɔ agbodogli ye evu ivesi le kɔ ìgɔgɔ ɛ ihle e.
- 13 Apaa onetee aase ɛ ese linu si apaa onete ko onu u, ɛ ókɔ ɛ mɛ ɔki ivesi le e.
- 14 “Mɛ menu ɔvesigbanɔ gbǎ ɛ; ɛ mete mɛ ivesi le e, ɛ mɛ ivesi le fɛ ite me e:
- 15 ñwisi kilie gi ɔka ye ete me e, xe mɛ fɛ mete ɔka ye ɛ, xe makɔ mɛ ligbǎ́ nɛ akyɛ ní ivesi le litukpo e.
- 16 Ivesi dzedze ile gi inu mɛ inɛ ɛ, gi imá ní ivesi le ya kusi i. Lile si migbani le kye manɔ; ianu mɛ ole lo, ɛ iadzi ɔvesiha tole ki ɔvesigbanɔ tole e.
- 17 Mɔka Aya alɔ mɛ ɛ ese linu si madimɛ si maakɔ mɛ ligbǎ́ nɛ kɔ, tɔ maadzini le kuzɛ.
- 18 ɔnonɔ ótrazi mɛ ligbǎ́ nɛ ní mɛ awla a. Makɔ ɛ akyɛ ní mɛ ɔtuto mɛ kupéɛɔ onu. Kigagla kilie ní mɛ awla si mikɔ ɛ kye, ɛ kigagla kilie ní mɛ awla si midzini le kuzɛ ɛ. ɛ ye ɔsǎ Mɔka aki mɛ si mibite ɛ.”
- 19 Kɔkɛ eboa la ya gi Yesu apani loso e, kulɛɛ kwiku ní Yudanɛ ma kusi dze.
- 20 Bame beglegle bezɛɛpani si, “Ozimizi ye ye ɔkpasi ní ye mɛ! Eewle! Ege loso mlɛta ye kutu u?”
- 21 Pò batɔ bɛpani si, “ɔnilie mɛ gi ozimizi ye ɔkpasi i, ótratani kunugu yo kugu nite me e! Kite ozimizi ye aaki si kuɲupoo kwiamɔ ɔ?”

Yudanɛ ma báze Yesu aya ɛɛɲa a

- 22 Gi Lisɔligba ɛ onu kudradra Liweɲaɲa nɛ lina ní Yerusalem i, lize kásasi le.
- 23 Yesu azɛɛga aza ní Lisɔligba ɛ kapɛa lia gi bizɛxwa si Salomo ɔviva nɔ mɛ ɛ,
- 24 ɛ Yudanɛ ma gi beklani ye ɛ, bevi ye si, “Kɔzɛna ni lipoe woli onu wɔavu blo odu liboe me modramodra na a? Xe wɔ wonu Kristo ye e, dra ɛ mɛ ki blo faǎ.”
- 25 Yesu ebu le onu si, “Masi mlɔ kóko, pò mlázi mɛ aya aɲa a. Axwɛ ana gi mawa gani Mɔka Aya ye kigaglaɛ mɛ ɛ, ɛɛpani ní mɛ onu kooko;
- 26 pò mlázi mɛ aya aɲa a, gi aní mɛ ivesi mlenu loso o.
- 27 Mɛ ivesi le izeenu liboe ɛ gi mizɛɛsi ɛ ɛ; Mete le, ɛ izeeku ni mɛ kude e.

- 28 Maki le ligbá moblo le, le ítratse liwewe e. Onono ótratani le kuva kuzε ní me awla a.
- 29 Moka gi ye ako le aki me ε, ekeme asani ba petee, le onono ótratani le kuva kuzε ní Moka awla a.
- 30 Me ni Moka Aya kunu kido tile.”
- 31 Le Yudanε ma betá akla dze si beesa ye ε.
- 32 Pò Yesu asi ba si, “Mabite bidó gbã glegle ní mló kusi gi Kaka Aya aki me si mibite ε, be me biwoli su mlεpe si mlεsa me akla na ε?”
- 33 Yudanε ma bebu le onu si, “Kúpe si kusa wó akla kókpe wó eboe gbã na, pò kókpe wó ebusioboe la loso o! Ono ko wo nu, pò wope si wubite isu ya si wo nu Aya a!”
- 34 Yesu ebu le onu si, “Aní kɛɛwlimi beɛwlimi kpe ní mló tuto mló osã nɔ me si, Aya apani si, ‘Mlale ɛwisi Aya ba na a.’
- 35 Kwite si kɛɛwlimi yó kuli kó me kó tsini kanome anome; le Aya axwa banaklo si bale ɛwisi Aya ba, gi benu banaklo gi ba Aya aki ye liboe le e.
- 36 Me kó ε, kikyá Aya akya me xe atsisí me ní kelea me ε. Kite me mlaatani kudo si medo libusioboe gi mapani si menu Aya Yebi i?
- 37 Kolo mlakízi me awa aɲa a, xe máuibite ní Moka Aya ye kupereɔ awa a.
- 38 Pò xe mabite ní kó awa ε, xe mlázi me awa aɲa fe ε, mlazi me axwewawa la tete xunyo awa aɲa, to mlaate le doni abla kotsino si Kaka Aya ole ní me mè le male ní Kaka Aya me ε.”
- 39 Dze ε, bepe si beevu Yesu, pò edo ní ba awla a.
- 40 Le Yesu edzi atsa Yordan Onipe lo o, xe atre niklo gi Yohanes azaakpe kuni yo aki banima kutɔpu yó ε, le eze ní niklo ε.
- 41 Bano glegle beba ye klo. le bepani si, “Yohanes óbite linugutseboe toto, pò liboe kaka gi apani ní onyime lie ya su i, lile le me.”
- 42 Le bano glegle níklo, bezi ye awa εɛɲa ε.

Yohanes 11

Lazaro ye Kutseo

- 1 Onyime ɔto gi bizexwa si Lazaro, gi ado Betania ε, ádo kunya. Betania eze oma lo klo me gi Maria ni yenemidze Marta beze e.
- 2 Maria lie, ye onu onilie klo gi enye kumu flafle abali ní Okae ye kuklikpo o xe etsoli ko ni ye siya se ε; yeneminyime onu Lazaro gi azeetse e.
- 3 Le loso e benemidze ba betsisí Yesu ole si, “Okae, wɔɔie gi woló ε eetse.”

4 Agi Yesu enu liboe le e, apani si, “Kunya lio gi Lazaro εεnya ε, aní kutsenya a, pò liba le me to Aya ye kigaglaε kianwi le gani Aya aua ε, Aya Yebi ye aaze kukpòkpò ɔ.”

5 Yesu alo Marta ní yenemidze ani ba oneminyimee Lazaro.

6 Pò fe ε, gi ole lo εna ye si Lazaro eetse e, eze ní klo gi eze ewe taua apono ɔ.

7 Le kede e, asi ye badokpasi ba si, “Mlaki to kudzi tre ní Yudea.”

8 Badokpasi ba bebu le onu si, “Ɔdɔbase ye, Lipoe kpekpe mi ito ko le ya gi Yudanε ma bepe si beesa wo akla a; pò le wɔtro si wudzitre niklo na a?”

9 Yesu apani si, “Inyo sasa liofo ni tiava ili ní liwe tile me puto anite na a? Loso e, onilie gi izεεga kemize e, ótramlima, le ese linu si εεmo kelea lia me kuklekleo.”

10 Pò xe εεga elesi me e, izεεmlima le ese linu si ɔuí mo kuklekle e.

11 Gi Yesu apani eboa la ya ε, apono si, “Blo ɔvia ε Lazaro εεdo sra, pò mεεtre to mizeenyime ye e.”

12 Ye badokpasi ba bebu le onu si, “Ɔkaε xegi sra εεdo ε, kolo aayo ɔ.”

13 Nya Yesu ko azaapani si kitse Lazaro etse, pò ye badokpasi ba ko begyodi si sra ko azaado ɔ.

14 Le Yesu adra le me asi ba si, “Lazaro etse e,

15 pò kɔkpe mlɔ loso e, lize me ole si, méze ni klo xe etse e, to mlaazi ŋa. Mlaki to kutre ní ye klo.”

16 Le Toma gi bizεxwa si tiava ba obi ye e, asi ye oha lo badokpasi ba si, “Mlaki to blo kye kutre ni Ɔdɔbase ye to blo pó kwiatse ni ye!”

Yesu ayo ɔna aki Lazaro ye benemidze ba

17 Agi Yesu azeeku i, amo si Lazaro eze ni ɔdro lo me ewe tene koko.

18 Betania ɔle ŋwisi itipleko tita kinε ε dono ní Yerusalem,

19 le Yudanε glegle beba Marta ni Maria klo si beeyo ba ina ní ba oneminyimee kutseo su u.

20 Agi Marta enu si Yesu atrába ε, edo azεetsani ye pò Maria awo kepea me ε.

21 Marta asi Yesu si, “Ɔkaε, atesi woze ní ya ε, nya monemi ye ótse e!”

22 Pò mete si ablate fe ε, Aya aaki wo kidɔ kakaa gi woui ye e.”

23 Yesu asi ye si, “Wo oneminyimee aadzi ligbá.”

24 Marta ebu le onu si, “Mete si aadzi ligbá ní liwe gogo le aua.”

- 25 Yesu asi ye si, “Me mizeeyo ni bano edoni bekpo va me xe mizeeki ba ligbá a. Ono kakaa gi aze me ava aña ε, xe etse fe ε, aaze ligbá;
- 26 Le ono kakaa gi ole ligbá a, xe aze me ava aña ε, ótratse liwewe e. Woze le ya ava aña na a?”
- 27 Ebu le onu si, “Ee, Okaε! Mazi le ava aña si wo wonu Kristo ye, Aya Yebi ye gi aaba kelea me ε.”
- 28 Agi Marta apani nite pó ε, edzi atre le azeebu yenemie Maria kuka le asi ye si, “Odobase ye aba le eeui wo litukpo o.”
- 29 Gi Maria enu liboe le e, ayo le akosi azetsani ye ε.
- 30 Yesu ouku kamamia me ε, pò edzi alε niklo gi Marta atsani ye ε.
- 31 Yudanε ama gi beze ní kepea me ε, xe bezeyo Maria ona no ε, bekuni ye kude gi bemo si ayo zia a, xe akosi edo e. Begyo edi si εtre ní odro lo su si yizebemi.
- 32 Gi Maria azeeku niklo gi Yesu ole ε, xe amo ye ko e, ado ye ikli le onu le apani si, “Okaε, atesi woze niya ε, nya moneminyimee ótse e!”
- 33 Gi Yesu amo ye gi eebemi i, xe amo kilie gi banima ní ye su fe bezeebemi i; limi ye ava le atani i.
- 34 Le eui si, “Nifo mlevive ye e?” Bebu le onu si, “Okaε ga ba to ga di.”
- 35 Le kube kwiwoli ní Yesu ayo me ε.
- 36 Le Yudanε ma besi ba ahanuglo ba si, “Mledi kilie gi alo ye ε!”
- 37 Pò ba me bató beui ba hanuglo ba si, “Aki si kanupoa ke mo, anite e? Kitani ótratani kuki si onyime lie ótratse na a?”

Yesu ayo ni Lazaro ado ni bekpo va me

- 38 Limi Yesu ava le atani kuula dze ε, le atre ni odro lo su i. Odro lo onu kuke gi bebu ikpe ní liklakpo me ε, xe beko likla vidi ito εda ní lo onu i.
- 39 Yesu apani si, “Mlemli likla ne azano!” Marta, gi onu okpo ye yenemidze, ebu le onu si, “Okaε, ofũ nyaninyani oto aaze. Bevive ye ewe tene la ya a!”
- 40 Le Yesu asi ye si, “Mási wo si woamo Aya ye kigaglaε xegi wazi na na a?”
- 41 Bemli likla ne ezano. Le Yesu edi lifunu ne le apani si, “Kakaa Aya, medo wo qase si wuzeta me kutu xe maxwa wo ε.
- 42 Mete si wuzeenu me eboe la, pò mapani nite kɔkpe banama gi bali ní ya loso o, to biaze le ava na si wó wɔkpe me.”
- 43 Gi axwa Aya pó ε, axwa nì ole gagla si, “Lazaro do ba!”

44 Okpo ye edo aba, beɣla ye iwla le ni ikli le ni ye anu na me ni basa ba gi beko evive ye e. Yesu asi ba si, “Mleble ye to ɔse.”

Yudane ma bebite kunyanya si biaye Yesu

45 Yudane glegle gi beba si bedi Maria a, xe bemɔ kidilie gi Yesu abite e, bezi ye ava eɛɲa.

46 Pò batɔ bedzitre ní Farisiane ma klo le besi ba kidilie gi Yesu abite e.

47 Le Farisiane ma ni kusumu yo baka vidi ba betsa ni Yudane ma baka ba lihakpo le, le bepani si, “Ege kwibite e? Mledi enugutseboe ala gi onyime lie eɛbite e!”

48 Xe kwiki ye kudeo onu si ɔtre le ava te e, ɔno kakaa aazi ye ava ɲa, le Roma banɛ baka ba biayo ní blo su u, le biayavi blo Lisɔligba le ko bezi blo kesea e!”

49 Ba me tole gi ye linyi si Kayafa a, gi eze Kusumu yo ɔka vidi ye ni ligɔe le klo me e, apani si, “Mléte liboe le gi liiba koɲ u!”

50 Futɔ mléte si lipɛ sano si mlaki to ɔno tole otse ní banima petee litukpo, si to kesea petee kakyrɔ na a?”

51 Sugba e, ópani liboe le ya ní ye ɔtuto ye isu wla me e; pò gi eze Kusumu yo ɔka vidi ye ni ligɔe le klo me e, azeedo liboe aple si Yesu atrátse ní Yuda kesea petee litukpo.

52 Le aní kí ba tete e, pò to ɔkrɛ Aya ye banama petee gi behle eku kelea me likpo ɔ.

53 Dɔni liwe le klo ava kɔtsino e, Yudane baka ba bénya ne le bezεpé kudeo lio onu gi biaga a, xe biaye Yesu i.

54 Le loso Yesu ózeedo ní Yudane ma kusi to ɔ, pò ase le atre ní klo gi eti ipɔni ɔyaya ko ní Efrayim kamamia me e, niklo eze ni ye badɔkpasi ba.

55 Lipoe le lina pó ki Kutselidɔzawe le kuɲaɲaa, le bano glegle beɔo ní ba izeklo le bemu itre ní Yerusalem to bezeexo kusuplo ligovi le kpe ɔto eki liwe le e.

56 Bezεpé Yesu, le gi bekrɛ likpo ní Lisɔligba le me e, bevi ba ahanuglo ba si, “Kíte wogyodi i? Atrába liwe le me, futɔ ótraba na a?”

57 Pò Kusumu yo baka ba ni Farisiane ma beki ɔsã eple si, xe ɔnuto ete niklo gi Yesu ɔle e, lile si ɔga ki kutète, to biavu ye.

Yohanes 12

Maria asra kumu flafla aki Yesu ní Betania

1 Agi bigo ewe teglo to baɲa Kutseolidɔzawe le e, Yesu atre ní Betania, Lazaro, onyime lie gi Yesu ayɔno ado ni bekpɔ va me e, ye ɔma no me.

² Bɛtɔ bilagɔɔ ɛki ye nɪkɔ, Marta esumu nɪ ɔkɔɔ nɔ su; Lazaro fɛ eze nɪ banama gi beze ɔkɔɔ nɔ su ni Yesu kusi i.

³ Lɛ Maria akɔ nad kumu flafla gi kwizi kedzi i, tukpa likpe akɔ abali nɪ Yesu kuklikɔɔ xe akɔ ye siya sɛ etsoli i. Kumu yo ɔfũ nɔ ezi kepea petee me.

⁴ Yesu ye badɔkpasi ba mɛ tole, Yuda Iskariot, ɔnilie gi ye atrábu ye kɔ ɛ, apani si,

⁵ “Ege loso xe báda kumu liɔ ya gi kwiazi kibɔ pititi alafa tiata a, xe biakɔ kɛ ɔki bazianete ba na a?”

⁶ Apani nite, anɪ si akɔ lɛ mɛ aki bazianete ba pò lɛ ese linu si onu oze. Ye kɔ kibɔɛ kepimia kalɛ lɛ izɛɛkɔ awla kɛ mɛ ɛ.

⁷ Pò Yesu apani si, “Mla yurɔ ye! kidilie gi abite ɛ, abite kɛ aki mɛ livive we le.

⁸ Bazianete ba kɔ bali nɪ mlɔ su lipoe kakaa, pò mátraze mlɔ su i tsinɔ ɔ.”

Yudanɛ ma bɛnya ni Lazaro su

⁹ Gi Yudanɛ glegle benu si Yesu ɔlɛ nɪ Betania ɛ, bɛtrɛ nɪkɔ anɪ Yesu tete loso pò tɔ bɛɛmɔ Lazaro gi Yesu ayɔnɔ doni bekpo va mɛ ɛ.

¹⁰ Lɛ Kusumu yo baka uidi ba bɛbite batrɔtrɔ tɔ beye Lazaro fɛ ɛ,

¹¹ Lɛ ese linu si, kɔkɔ ye loso o, Yudanɛ glegle beekyi kede kɔɛ ba xe bɛɛzi Yesu ava ɛɛa a.

Yesu eti eku nɪ Yerusalem nɔwisi ɔɔaɔa kinɛ

¹² Keletitia mɛ ɛ, linɔkpi uidi itɔ gi liba Kutseolidɔzawe le me e, linu si Yesu ɔlɛ kudeo me gi atrába Yerusalem.

¹³ Lɛ bɛkɔ siwlawla sɛ ɛ, xe bɛzɛtsani ye nɪ ozi si, “Hosana! Aya ɔkrira ɔnilie gi atrába nɪ ɔkaɛ linyi ne me e! Aya ɔkrira Israel Okusi ye!”

¹⁴ Yesu amɔ tedzi obi lɛ emu atrɔ ye ava nɔwisi kilie gi kuɔwlimi dradra kwipani kinɛ ɛ si,

¹⁵ “Mlakise lifu u, mlɔ Zion bebi va a! Mledi ke! mlɔ okusi ye atrába, ɔtini nɪ tedzi obi ye ava a.”

¹⁶ Ye badɔkpasi ba bénu le ese nɪ lipoe lɛ kɔ mɛ ɛ; pò gi bɛyɔni Yesu nɪ ye kuklekleo me e, bɛplɛ aɔu si kuɔwlimi dradraa kwipani nite nɪ ye su lɛ eboa la ya bɛbite ɛyurɔ ye ɛ.

¹⁷ Banama gi beze nɪ Yesu su u, xe axwa Lazaro edono nɪ ɔdro lɔ mɛ ɛ, xe ayɔni ye adɔ ni bekpo va mɛ ɛ, bɛzɛehle liboe lɛ kɔ gi liba lɛ mɛ ɛ.

¹⁸ Lɛ loso linɔkpi le lizɛtsani ye, lɛ ese linu si benu si abite linugutseboe lɛ ya.

¹⁹ Lɛ Farisianɛ ma bɛpani ki ba ahanuglɔ ba si, “Mlɛ mɔ, kuɔfibu kakli kɔɔu! Mledi, kelea petee kalɛ ni ye kude!”

Hela banε batσ bεpe si bεεmσ Yesu

- 20 Hela banε batσ beze nί banama gi bεtre nί Yerusalem si beezesumu Aya nί liwe le me kusi i.
- 21 Bεtre nί Filipo gi áδσ Betsaida nί Galilea ε, kλσ le bεpani si, “Όka, kwipe si kumσ Yesu.”
- 22 Filipo kye azεεsi Andrea le batiaua bεzεsi Yesu i.
- 23 Yesu ebu le onu aki ba si, “Lipoe le lina gi Όnε Yebi ye aazi kuklekle vidi i.
- 24 Mεεsi mlσ anukwarεε si; limlσbi tile e, nite ko liaze xe bέglu le e, xe lίtse e. Pδ xe litsé e, le kσ liayo ebi nί kisrεrε mε.
- 25 Όnilie gi adime ni ye ligbā ne ε, aalila le; onilie gi ódime ni ye ligbā ne ni kelea lia mε ε, abla le σki ligbā moblo le.
- 26 Όnσ kakaa gi ape si yiwa mε lixwe ne ε, lile si okuni mε kude tσ mε onσsumu ye aaze ni mε su nίkλσ gi malε ε. Le Moka Aya aakpe kubùbù nί onσ kakaa gi aawa mε axwe na su.

Yesu apani nί Ye kutseo su

- 27 “Yesu apani si, “Abla ε, mε onα nσ exixa le liboe woli pani i? Mipani si, ‘Kaka Aya kito onyσsasaa lσ ya σδσ mε σza na a?’ Pδ le loso maba atσ miga onyσsasa lσ ya kini mσmσε mε.”
- 28 Kaka Aya, Kpe kukókó nί wσ linyi ne su! Le ole σtσ eyi idσni lifunu ne si, “Makpe kukókó nί le su, le maakpe kukókó le su dze ε.”
- 29 Linσkpii le gi lize nίkλσ ε, linu ole lo, le batσ bεpani si dzeni eegu u, batσ fe si Aya σxwεdze ye egu kunugu aki ye ε!
- 30 Pδ Yesu asi linσkpi le si, “Anί mε loso ole lo egu kunugu yo, pδ mlσ loso o.
- 31 Abla kσ ε, lipoe le lina gi Aya axwa litsi ni kelea mε banima a, le aabu ba lipo σ; able lipoe le lina gi Aya aatί kelea lia ka σuaηα ε.
- 32 Xegi bemuni me nί lifune e, maahe onσ kakaa pσni isu ya.”
- 33 Gi apani nite e, abasi kutse uliσ elu gi atrátsé e.
- 34 Linσkpi le libu le onu si, “Blσ Όsā nσ εsi blσ si, Kristo ye aaze ligbā moblo. Kite wσasi blσ si, ‘lile si bemuni Όnε Yebi ye e’? ‘Nyanηwe onu Όnε Yebi lie ya a’?”
- 35 Yesu ebu le onu si, “Kuklekleo kwiaze nί mlσ kusi kσna ni lipoe kpekpemi itσ. Mlatre nί mlσ kudeo ava gi kuklekleo kulε ε, tσ kele kakίblo ni mlσ o. Όnσ gi εεga litumu ne me e, óuite nikλσ gi εεtre ε.
- 36 Mlazi kuklekleo ava aηα, ni lipoe le mε gi mlεmσ kσ ε, tσ mlaaze kuklekle me banσ.” Gi Yesu apani nite pσ ε, ase le azeekpo isu ya nί ba su i.

Yudane ma kumɔziŋaa

- 37 Lile le me si Yesu anya abite enugutseboe la ní ba aŋu me, pò báze ye aua aŋa a,
- 38 to liboe le gi Aya ye oboedoplee Yesaya apani aple liba le me si, “Ɔkae, nyanwe aze wo liboe le gi kwipani aua aŋa a? Nyanwe Ɔkae ebu ye kigaglae abase e?”
- 39 Le loso bátani kuzi ŋa a, le ese linu si Yesaya apani ní ɔkuto kye si,
- 40 “Aya eni ba bimbi ue le aki si ba begyodi ba me bá dra, to ba bimbi ue biki mo le bátranu eboe ese ni ba begyodi ua kye e, le batrá kyi ba mɔko ɔ xe maayoni ba a.”
- 41 Yesaya apani te le ese linu si amo Yesu ye kuklekleo le apani ní ye su i.
- 42 Po kye e, Yudane baka glegle bezi Yesu aua eŋa; pò kɔkpe Farisiane ma loso e, bápani le su ní bano kusi i, ni lifu si biabu bá ya ní Yudane ma itsa klo.
- 43 Le ese linu si bedime ni kukpòkpò doni banima ko sani doni Aya ko ɔ.
- 44 Yesu apani ni ole gagla si, “Ɔnilie gi aze me aua aŋa e, aní me tete aua aze aŋa a, pò aze onilie gi ye akpe me kye aua aŋa a.
- 45 Ɔnilie gi amo me e, amo onilie gi akpe me kye e.
- 46 Maba kelea me ŋwisi kani kine e, to ono kakaa gi aze me aua ŋa e, ɔki wo litumu ne me e.
- 47 “Xe onuto enu me eboe la pò óbite ní la aua e, Mátraxwa litsi ni ye e, Mába kelea me si míbu banima lipɔ ɔ, pò to míbu ba a.
- 48 Ɔnilie gi egbe me xe óze me liboe le e, onuto ɔle gi axwa litsi ni ye e. Eboa la gi mapani i, la etrabu ye lipɔ ní liwe gogo le aua!
- 49 Lile le me, le ese linu si mápani eboe la ní me kigagla me e, pò Kaka gi ye akpe me e, ye aki me eboa la gi maapani i, ni kilie gi maado la a.
- 50 Le mete si ye ɔsã no izεemani ligbá moblo le e. Liboe le gi mapani i, le linu le klo gi Kakaa Aya asi me si mipani i.”

Yohanes 13

Yesu eplo Ye badɔkpasi ba kuklikpɔɔ

- 1 Gi ligo liwe tile to baŋa Kutseolidɔzawe le e. Yesu ete si lipoe le lina ki ye si yisè ní kelea me to yidzi itre ní Kaka Aya ko. Alo banama gi bali kelea me e, gi benu ye bane e, kotsini ye kutseo me ke, le ebu ye kulɔlɔ petee abasi ba a.
- 2 Yesu ni ye badɔkpasi ba bezɛŋa bilagɔɔ me. Le ozimizi ye akpe kugyodi ní Yuda gi onu Simon Iskariot yebinyime ye litukpo le me kókò si ɔkpe Yesu awla a.

- 3 Yesu etè si Kakaa Aya ako kido kaka akpe ní ye kigaglae ese; etè si ye ado Aya kò le yedzitre ní Aya kò ɔ.
- 4 Nite si ayo ní ɔɔɔɔakplo nɔ su, ebu ye awu la ava liwu le, le ako kavloa sama ye kasaa ε.
- 5 Le enye kuni akpe ni kezi kato me ε, xe ekpese ye badɔkpasi ba kuklikpɔ kuplo e, le etsoli ko ni kavloa gi asama ní kasaa ε.
- 6 Gi lina Simon Petro ava ε, evi Yesu si, “Ɔkaε, kiplo wɔ si wúplo me kuklikpɔ na a?”
- 7 Yesu ebu le onu si, “Wɔtranu kidilie gi mɛɛbite ese abla a, pò wɔanu le ese ní le kede e.”
- 8 Petro apani si, “Mátradime liwewe si wɔaplo me kuklikpɔ ɔ!” Le Yesu ebu le onu si, “Xe wóki méplo wɔ kuklikpɔ ε, wɔtraze me ɔɔɔkpasi to ɔ.”
- 9 Simon Petro ebu le onu si, “Ɔkaε, wukíplo me kuklikpɔ tètè e, boɔu i, plo me kuwlakpɔ ni litukpo le fe!”
- 10 Yesu asi ye si, “Ɔnɔ kaka gi ewlo koko e, ye isu ya idra le óziã si owlo to ɔ, pò kò kuklikpɔ ko aaplo o. Mlɔ pó mlɔ isu ya idra ɔnɔ tole ko ódra a.”
- 11 Yesu kò ete ɔnilie gi ye atrákpε ye awla ε; le loso apani si, “Mlɔ pó, mlɔ isu ya idra a ɔnɔ tole ko ódra a.”
- 12 Agi Yesu eplo ba kuklikpɔ pó ε, edzini ye liwu le ava liwu le akpe le edzi atre ní ye ozeklo ní ɔkplo nɔ su i. Le Yesu evi ba si, “Dani mlenu kidilie gi mabite aki mlɔ ese e?”
- 13 “Mlɛzεxwa me si, ‘Ɔɔɔbase’ ni ‘Ɔkaε’, nite dji lile si mlabite, le ese linu si niteme ɔnɔ menu u.
- 14 Xe Me mlɔ Ɔkaε ni Ɔɔɔbase ye, meplo mlɔ kuklikpɔ ε, lile si mlɔ fe, mleplo mlɔ ahanuglo ba kuklikpɔ.
- 15 Maple liɔwitsε aki mlɔ, to mlɔ kye mlabite nite dji gi mabite aki mlɔ ε.
- 16 Mɛesi mlɔ anukwareε: ɔnɔdzidzi ótɔtɔ óvikeme sani ye ɔkaε ε, le ɔwɛdzε ótɔtɔ fe ε, óvikeme sani ɔnilie gi akpe ye ε.
- 17 Abla gi mlete anukwareε lie ya ε, biakrira mlɔ xe mlεkpε le ni axwεwawa me ε.
- 18 “Aní mlɔ petee mɛεε ε; Mete bancoaklo gi makya ε. Pò lile si kuɔwlimi yo kuba kò me gi kwipani si i, ‘Ɔnilie gi εεkpε awla kezi me ni me ε, ayo kedu ní me su.’
- 19 “Mɛesi mlɔ abla xe ableke liaba le me ε, to xe liba le me ε, mlaazi ɔa si ‘Me menu Ɔnilie gi ɔle dɔni kelea okpese klo ɔ.’
- 20 Mɛesi mlɔ anukwareε, ɔnilie gi aze ɔnɔ kakaa a gi makpe ε, aze me fe; le ɔnilie gi aze me ε, aze ɔnilie gi ye akpe me ε.”

Yesu apani si ɔnuto atrákrɛ Ye awla

- 21 Gi Yesu apani eboa la ya pɔ ɛ, axixa ní ye ɔna nɔ me le apani si, “Mɛɛsi mlɔ anukwarɛɛ; mlɔ me tole atrákrɛ me awla a.”
- 22 Le badɔkpasi ba bedi ba ahanuglɔ ba aɲu na me ni kupisa ní ɔnilie gi ɛɛɛɛ su u.
- 23 Badɔkpasi ba me tole, ilie klɔ gi Yesu alɔ ɛ, eze ní ye su.
- 24 Simon Petro abasi ye awla le edo ye ɔdali si, “Ui ye ɔnilie su gi ɛɛpani i.”
- 25 Le ɔɔɔkpasi lie klɔ ɛ eti aɔni Yesu le eui si, “Ɔkaɛ, nyaɲwe onu ɔnilie klɔ ɔ?”
- 26 Yesu ebu le onu si, “Ɔnilie gi maako liklã ɛ le ya tu ní oni no me xe maako le kɔ ɛ; ye onu ɔnilie klɔ.” Le aya liklã ne, xe etu le ní oni no me, le ako le aki Yuda Iskariot, Simon yebinyime e.
- 27 Gi Yuda aze liklã ne ko e, le Satana eku ní ye me ɛ. Yesu asi ye si, “Kɔsi to bite kidilie gi wɔpɛ si wubite ɛ!”
- 28 Pɔ banama gi beze ní ɔɔɔɔɔkpɔ nɔ su i, bénu kidilie loso gi Yesu apani aki ye nite ese e.
- 29 Agi Yuda klɔ kibɔɛ kize e, badɔkpasi batɔ beko le si kisí Yesu asi ye si ɔzedzi kudɔkpa liɔ gi biazia ki Liweɲaɲa ne ɛ, loo to ɔzɛɛki bepiplinete ba kidito.
- 30 Le gi Yuda aze liklã ne ko e, edo kyɔɲ. Lize elesi.

Yesu aki ɔsã vuvu

- 31 Gi Yuda edo e, Yesu apani si, “Abla ɛ Ɔnɔɛ Yebi ye ye Kukɔkɔɔ kwiaɲwi, abla ɛ Aya ye kukɔkɔɔ kwiaɲwi gani Obi ye me.
- 32 Le xe Aya ye kukɔkɔɔ kwiaɲwi gani Obi ye me e, kɔlɔ Aya aabu Ɔnɔɛ Yebi ye kukɔkɔɔ base gani ye ɔtuto me, le aabite le kyɔɲ ɔ.
- 33 Me bebi ba, mátraze ní mlɔ su lipoe gblamadza tɔ ɔ. Mlɛtrapé me; pɔ liboe le klɔ gi masi Yudanɛ baka ba ɛ, le mɛɛsi mlɔ abla si, ‘Mlátratani niklɔ gi mɛɛtre ɛ, kutre.’
- 34 “Le abla ɛ, mɛɛki mlɔ ɔsã vuvu: mlalɔ mlɔ ahanuglɔ ba. Ɖwisi kilie gi malɔ mlɔ kinɛ ɛ, nite lile si mlalɔ mlɔ ahanuglɔ ba.
- 35 Xe gi mlalɔ mlɔ ahanuglɔ ba ɛ, kɔlɔ ɔnɔ kakaa aatè si me badɔkpasi mlenu.”

Yesu apani si Petro aanada si yete Ye

- 36 Le Simon Petro eui Yesu si, “Nifo wɔɛtre, Ɔkaɛ ɛ?” Yesu ebu le onu si, “Niklɔ gi mɛɛtre ɛ, mlátratani me kude kukuno abla pɔ mlakuni me kude le kede e.”
- 37 Petro eui si, “Ɔkaɛ, ege le loso mátratani wɔ kude kukuno abla a?” “Male kublabla me si maatse ní wɔ litukpo!”

38 Le Yesu ebu le onu si, “Wonya li ní kublabla me si wɔatse ní me litukpo o? Mɛsi wɔ anukwarɛ si xe ableke ologlo lo aamè e, wɔanada tata si wote me.

Yohanes 14

Yesu akpe ɔna Ye badɔkpasi ba lipo

1 Yesu asi ye badɔkpasi ba si, “Mlamɔ ɔna le mlakípisa a, mlazi Aya ava aɲa, le mlazi me fe ava aɲa.

2 Bagbáke va besre ní Mɔka kepea me, le mɛtre to mizɛɛlulo ozeko eki mlɔ. Mátrado le esi mlɔ ɔ, xe gi líma le me ε.

3 Le xe malulo oze klo aki mlɔ pɔ ε, maadziba egbani mlɔ tsino ní me isu ya su, to mlɔ fe mlaaze niklo gi male ε.

4 Mlete kudeo lio gi kwitre ní niklo gi mɛtre ε.”

Yesu Ye onu Aya klo kudeo

5 Toma asi Yesu si, “Ɔkaε, kúte niklo gi wɔtre ε; le kite kwiate kudeo gi kwitre ní klo na a?”

6 Yesu ebu le onu si, “Me menu kudeo, anukwarɛε, ani ligbá ne: ɔnoɔ ɔútre ní Kaka Aya ko ɔ, xe óga me ava a.

7 Le asi ba si, Aba gi mlete me e, mlate Mɔka fe, le doni abla kɔtsino ε mlete ye le mle mo ye.”

8 Filipo asi Yesu si, “Ɔkaε liboe le gi liziã blo ko linu si base blo Kakaa”

9 Yesu ebu le onu si, “Lipoe gblamadzaeto le ya gi male ní mlɔ kusi i; le mléte me a Filipo o? Ɔnilie gi amo me ε, amo Kakaa Aya. Ege le loso, wɛpani si, ‘Base blo Kakaa Aya a’?”

10 Ko wóziɲa si male ní Kakaa Aya me ε, xe Kakaa kye ɔle ní me mè na a? Yesu asi ye badɔkpasi ba si, Eboa la gi mapani aki mlɔ ε ádo mo ko ɔ.” Kakaa, gi ye ɔle ní me mè ε, ye εwa ye ɔtuto ye axwe na.

11 Zi me ava ɲa xe mapani si male ní Kakaa me ε, le Kakaa fe ɔle ní me mè ε, xe líma te fe ε, zi le ava ɲa kɔkre axwe ana gi mɛwa loso o.

12 Mɛsi mlɔ ní anukwarɛ me si; ɔnilie gi aze me ava aɲa ε, aabite kidilie gi mabite ε, Ee, aabite glegle sano, le ese linu si mɛtre ní Kaka Aya klo.

13 Le maabite kidɔ kakaa gi mlavi ní me linyi ne me e, to Obi ye aakpe kukɔko ní Kaka Aya su.

14 Xe mlevi me kidɔ kakaa ni me linyi ne me e, Maabite ke.

Kakaple ki Ɔfuefue Dradra lo kukɔko

15 Xe mlɛlo me ε, mlaabite ni me isã ne ava.

- 16 Le maavi Kaka, le aaki mlo Ɔponɔponɔ dzedze e, gi aaze ní mlo su kotsino kanɔme anɔme e.
- 17 Ye onu Ɔfuɛfuɛ nɔ gi izeebu anukwareɛ base ní Aya su u. Kelea me katrátani ye kuzɛ e, le ese linu si katrátani ye kumo loo ye kute e. Pò mlete ye, le ese linu si ɔle nì mlo le ɔkpasi ní mlo me e.
- 18 Xegi mase e, mátrayuro mlo ɔekyavi i; Maadziba mlo klo.
- 19 Ligo tauɛ kelea me kátramɔ me to ɔ, pò mlo ko mlamo me; le xegi medzi ligbá e, mlo fe mlaaze ligbá.
- 20 Xe liwe le klo lina e, mlaate si male ligbá ní Mɔka me, le mlale ligbá ní me mè e, kilie ɔji gi male ligbá ní mlo me e.
- 21 “Banama gi bezi me isā ne e, xe bebite ní le ava e, ba benu banama gi belo me e. Mɔka aalo banama gi belo me e. Me fe maalɔ ba, le maabu isu base ba a.”
- 22 Le Yuda, pò aní Yuda Iskariot, apani si, “Ɔkae, kite liaze si wɔabu isu base blo pò aní kelea banima na a?”
- 23 Yesu ebu le onu aki ye si, “Ɔnilie gi alo me e, aazi me bidɔbasebase ue. Mɔka Aya aalo ye, le Me ni Mɔka kwiaba ye klo ɔ, le kwiaze nì ye e.
- 24 Pò ɔnilie gi ɔlo me e, ɔtrazi me bidɔbasebase ue e. Le bidɔbasebase be klo ɔ gi mlenu i, aní me ɔtuto bine e, pò bidɔ ní Kakaa Aya gi ye akpe me e ko.
- 25 “Masi mlo la ya gi male ni mlo su i.
- 26 Pò Ɔponɔponɔe, Ɔfuɛfuɛ Dradra lo, gi Kakaa Aya aatsisi ní me linyi ne me e, aabase mlo kidɔ kakaa, le aaki mlaaple anu ní eboa la pó gi masi mlo e ava a.
- 27 Kusuyo me yuro eki mlo; linu me ɔtuto me kusuyo gi maki mlo e. Máki mlo ko kilie gi kelea me kizɛeki mlo ɔ. Mlamɔ ɔna to mlakípisa; mlakíse lifu u.
- 28 Mlenu gi masi mlo si, ‘Mɛɛɛ ní mlɔsu u, pò maadziba mlo klo ɔ.’ Xe mlɛlo me e, isami iaku mlo si mɛɛɛ ní Kakaa Aya klo; le ese linu si ye ekeme a sani me.
- 29 Masi mlo le ya abla, xe ableke liaba le me e, to xe liba le me e, mlaazi le ava ŋa.
- 30 Mátratani kupani kimlo lipoe gblamadza to ɔ, le ese linu si kelea ya me ɔvaŋaɛ atrába. Ómɔ kigagla ní me ava a,
- 31 pò lile si kelea banima betè si malɔ Mɔka Aya; le loso mizɛebite liboe kakaa gi asi me e. “Mlayɔ to kuse niya.”

Yohanes 15

Yesu Ye onu wain ye lihuvi le ɔtuto lo

- 1 “Me menu wain ye lihuvi le otuto lo, le Moka Aya ye onu wain onyoro no onetee e.
- 2 Izeekple liya kakaa ni me me gi liuyio e, le izeebu aya la gi izeeyo e su, to aya la me adra to eyo asano.
- 3 Koko eboa la gi masi mlo loso e, mlo isu idra kooko.
- 4 Mlak isu amini ni me to me fe mimini ni mlo. Liseya etoto litratani kuyo ni le tuto isu wla me e; liatani kuyo xe limini ni ose lo o. Nite ke mlaratani esebi kuyo xe mlamini ni me e.
- 5 “Me menu wain ye lihuvi le, le mlo mleni aya la a. Onilie gi amini ni me e, xe me kye mamini ni ye e, aayo esebi glegle; le ese linu si mlama kidido kubite me e, xe mama ni mlo me e.
- 6 Onilie gi omi ni me e, o le nwisi liya gi betsa a, xe beko enwia eve e, xe liyuro kine e. Biakpe aya la klo likpo ko bewia la ekpe ni kifu me ko ekani i.
- 7 Xe mlakpasi ni me me e, gi me eboe la ale ni mlo me e, kolo mlaavi kido kakaa gi mlape e, le biaki mlo ke e.
- 8 Xegi mleyo esebi glegle e, liaki si banima biaki Moka Aya kububu le liabase kye si mleni me badokpasi i.
- 9 “Mal mlo kilie gi Kaka Aya alo me e; le loso mleze me kulolo me e.
- 10 Xe mlega me isa ne ava e, mlaaze ni me kulolo me, nwisi kilie gi maga ni Moka Aya ye isa ne ava a, xe male ni ye kulolo me e.
- 11 “Masi mlo liboe le ya to isami ne elu gi ile ni me me e, iaze ni mlo me, ato isami ne iayi mlo.
- 12 Me asa no lo ya si; mlalo mlo ahanuglo ba, kilie gi malo mlo e.
- 13 Kulolo sano gi ono aaki ye bavina ne ba kunu si, aako ye ligba ne oko ni ba litukpo.
- 14 Le mlo mleni me bavina ba a, xe mlabite ni me asa no ava e.
- 15 Mavixwa mlo si besumubi to o, le ese linu si osumubi ovite kidilie gi ye okae ebite e. Bonu i, maxwa mlo si bavina, le ese linu si kido kakaa gi menu ado ni Moka Aya klo e, ke masi mlo.
- 16 Ani mlo mlakya me e; Me makya mlo le makpe mlo si mlazeeyo esebi glegle, esebi ala klo gi aaze tsini kanome anome e. Ato Kaka Aya aaki mlo kido kakaa gi mlaavi ye ni me linyi ne me e.
- 17 Liboe le ya asa maki mlo: Mlalo mlo ahanuglo ba.

Banima ni kelea me betro badokpasi ba ahwafi

- 18 “Xe kelea me banima betro mlo ahwafi i, mlape anu si, betu me ahwafi kutro.

- 19 Xe mlenu kelea me banε ε, kelea me kialo mlo ηwisi ka otuto banε kinε ε. Pò makya mlo ebu ní kelea me ε, le mlénu kelea me banε to o; le loso kelea me banima betro mlo ahwafi i.
- 20 Mlaple anu liboe le gi masi mlo aua a si, ‘Osumubi ototo oukeme sani ye okae ε.’ Xe beyo kedu ní me su i, biayo kedu ní mlo fe su; xe bega ní me bidu basebase ue aua ε, biaga ni mlo bine me fe aua.
- 21 Biayo kedu lia ya ní mlo su koke me linyi ne loso; agi béte onilie gi akpe me ε.
- 22 Nya bátraηa lipó ní ba kuzimizi yo me e, xe mába egu kunugu yo aki ba a, pò abla ε, liboeboe líma ba awla gi biakohwe ba kuzimizi yo litukpo o.
- 23 Onilie gi atro me ahwafi i, atro Moka Aya fe ahwafi.
- 24 Nya bátrabu ba lipó ekpe ba eboe zimizi na a, xe mábite kidilie gi onono óbite ni ba kusi ouídi i; Pò abla ε, bemó enugutseboe a la gi mabite ε, pò fe ε, betro me ni Moka Aya pó ahwafi.
- 25 Le ya ko ε, lile si liba le me ato liboe le gi beηwlimi kpe ní ba osã no me ε, liba le me si, ‘Liboeboe mobamoba ε, betro me ahwafi.’
- 26 “Xegi Onononone gi maatsisi mlo doni Kaka Aya klo aba ε, Ye adra me su. Ofuefue no gi aabu anukwarεε kubase ní Aya su u, gi edo ní Kaka Aya klo ε.
- 27 Le mlo fe ε, mlaadra me su ki banima, le ese linu si mleeze ní me su doni okpese klo ke.

Yohanes 16

- 1 “Masi mlo le ya, to mlakíyuro mlo kuziηaa.
- 2 Biakpikpini mlo ní Yudanε ma itsaklo; sugba ε, lipoe le litrába gi ono kakaa gi aaye mlo e, aabu si gi ye abite nite e, ye awa Aya lisumuxwe.
- 3 Banima biabite eboa la yuro mlo le ese linu si béte Kaka Aya loo me ε.
- 4 Pò masi mlo le ya, to xe lipoe le lina kí ba si babite eboa la ya ε, mlaaple anu si masi mlo. Mási mlo akpe to le ese linu si meze ní mlo su u.

Ofuefue Dradra lo axwewawa la

- 5 “Pò abla ε, meεε etre ní onilie gi ye akpe me klo o, pò mlome ototo oui me si ‘nifo wεtre ε.’
- 6 Le gi masi mlo eboa la ya ε, mlo ina ne iku kunyipu.
- 7 Pò meεsi mlo anukwarεε si, lipε kimlo si misè, le ese linu si xe máse ε, Onononone ótraba mlo klo o. Pò xe mase ε, klo maatsisi ye mlo klo.
- 8 Xegi aba ε, aabu base banima ní kelea me si, beta kese xe gi bepani si béte liboe ni eboe zimizi, kude gyogyo, ni Aya litsi xwaxwa ne su u.

- 9 Ní kuzimizi su i, beta kese le ese linu si báze me ava aña a;
- 10 le ní ba kude gyogyo ava mezemeze su i, beta kese le ese linu si Mætre ní Kaka Aya klo, le mlátramɔ me to ɔ;
- 11 le ní litsixwaxwa le su i, beta kese le ese linu si bexwa litsi nì kelea me ɔvaŋæ kooko.
- 12 “Eboe ale me awla sano gi maasi mlɔ ε, pò asásre ki mlɔ la ese kununu abla a.
- 13 Xegi ɔfuefue dradra lo εba ε, gi ye izεεbase anukwarεε ε, aabu anukwarεε base ní Aya su, aagbani mlɔ tsini anukwarεε me. Ótrapani ní ye ɔtuto ye kigagla me ε, pò aapani ní liboe le gi enu su u, le aasi mlɔ eboa la gi εtrába ε.
- 14 Aaki si banima biaki me kukɔkɔ, le ese linu si aazi eboa la gi maapani i, aakò la si mlɔ.
- 15 Kidɔ kaka gi kilε ní Mɔka Aya awla ε, me kinε kinu; le loso mapani si ɔfuefue nɔ aazi kidilie gi kinu me kinε ε, to aabase mlɔ kε.

Badɔkpasi ba asigaga la adzi isami

- 16 “Ligo tave ko mlátramɔ me to ɔ, le ní lipoe sisami ito kede e, mlamɔ me.”
- 17 Ye badɔkpasi ba batɔ bevi ní batsali kusi si, “Kite liboe le ya ese e? ‘Esi blo si ligo tave kútramɔ ye to ɔ, le lipoe sisami ito kede e, kwiamɔ ye ε;’ le apani kye si, ‘Le ese linu si mætre ní Kaka Aya klo ɔ.’ ”
- 18 “Bεre le ava zeevi si, ‘Ligo tave ese si kite ε?’ Kúnu liboe le gi εpani ese e!”
- 19 Yesu etè si bæpe si beevi ye liboe le ya, loso asi ba si, “Mapani si, ‘Ligo tave ko mlátramɔ me to ɔ, le lipoe sisami ito kede e, mlamɔ me’. Liboe le ya mleevi ní mlɔ atsali kusi na a?”
- 20 Mæsi mlɔ anukwarεε: mlεtrabemi le mlawa awowoe la, pò kelea me banima biamɔ isami; mlɔ kɔ ε, mlaaze ni asigaga me, pò mlɔ asigaga la aadzi isami i.
- 21 Xe ɔmɛdze si yipɔ ε, izeeze ní asigaga me le ese linu si ye lipɔpoe le lina, pò xe apɔ obi ye e, izeedze ye kupepeo, le ese linu si isami iiku ye si ye apɔ obi akpe ní kelea me ε.
- 22 Nite lile ki mlɔ: abla ε, mlale ní asigaga me, pò maamɔ mlɔ dze ε, le mlɔ ina ne iayi ni isami, isami i ne klo elu gi ɔnɔnɔ ótratani kuzε ní mlɔ awla ε.
- 23 “Xe liwe le klo lina ε, mlátravi me kididɔ to ɔ. Mæsi mlɔ anukwarεε: Kaka Aya aaki mlɔ kidɔ kaka gi mlavi ye ní me linyi ne me e.
- 24 Gakɔna ni abla ε, mlevúvi kididɔ ní me linyi ne me e, mlevi to mlaaze, ato mlɔ isami ne iana.
- 25 “Mapani eboa la ya aki mlɔ ní abee va me, Pò lipoe le litrába gi mátrapani ni abee va me to ɔ, pò lipoe le litrába a, gi maadra Kaka Aya su si mlɔ ɔ.

- 26 Xe liwe ɛ klo lina ɛ, mlaavi ye ní me linyi ne me; ɛ maúpani si maavi Kaka Aya ní mlo onu u.
- 27 ɛ ese linu si Kaka Aya ɔtuto lo alo mlo ɔ. Alo mlo ɛ ese linu si mɛlo me ɛ mɛziŋa si mado Aya ko ɔ.
- 28 Mado Kaka Aya klo, xe maba kelea me ɛ; ɛ abla ɛ, mɛɛɛ ní kelea me medzi itre ní ye klo.”
- 29 ɛ ye badɔkpasi ba besi ye si, “Ableke wɛdra wo eboe la me, gi wɔúpani ní abee ua me to ɔ.
- 30 Kwite ablo ko si wote liboe kakaa, wɔzia ɔɔɔ si oui wo beuvi i. ɛ ya liki si kwiziŋa si wɔnyado Aya ko ɔ.”
- 31 ɛ Yesu eui ba si, “Mɛziŋa ablo ko na a?
- 32 Lipoe le litraba, ɛ lina kooko o, gi mlo pɔ mɛtrahle, mlo me ɔɔ kakaa aatre ní ye ɔtuto ye kepea me, ɛ me tètè ko maago ɔ. Pò aní me tètè maago ɔ, ɛ ese linu si Kaka Aya ɔle ni me ɛ.
- 33 Masi mlo eboa la ya to mlamo kusuyo ní likpo kpekpe me ni me. Kelea me kiaki si mlaamo kini. Pò mlalɛ gaglaa! Maŋa kelea me kinie ava!”

Yohanes 17

Yesu axwa Aya

- 1 Agi Yesu apani eboa la ya pɔ ɛ, edi lifunu ne ɛ apani si, “Kaka, ɔnyɔsasa no ɛna. Kpe kukókó ní wo obi ye su, to wo obi ye fe ɔkpe kukókó ní wo linyi ne su.
- 2 ɛ ese linu si wɔki ye kigagla ní banima petee ava a, to banama gi wɔki ye ɛ, aaki ba ligbá moblo le.
- 3 ɛ ligbá moblo le e, ɛ linu si, bete wo Aya ɔtuto lo, ani Yesu Kristo gi ye wɔkpe ɛ.
- 4 Makpe kukókó ní wo linyi ne su ní banima kusi ní kesea ava; gi meblo ni axwe ana gi wɔki me si miwa ɛ.
- 5 Kaka! Abla ɛ, Kpe kukókó ní me su ní kezese alia me, ní kukókó liɔ gi kwize ní me ni wo su u, xe kelea me kekpe e.

Yesu axwa Aya ní Ye badɔkpasi ba litukpo

- 6 “Mebu wo abasi banama gi wɔkya ki me dɔni kelea me ɛ. Beze wo banɛ, xe wɔko ba ɔkime ɛ. Bexo wo liboe le oto,
- 7 ɛ abla ɛ, bete si kido kakaa gi wɔki me ɛ, kido wo ko.
- 8 Liboe ɛ gi wɔki me ɛ, mako ɛ aki ba ɛ bezi liboe le e; bete si linu anukwarɛ si wɔklo mado, ɛ beziŋa si wo wɔkpe me ɛ.

- 9 “Maxwa Aya ní ba litukpo, máxwa Aya ki kelea banima petee, pò ki banama gi wòki me ε, le ese linu si wò banε benu u.
- 10 Kidò kakaa gi kilie me awla ε, wò kine kinu, le wò kidò kakaa ε me kine kinu; le me banima be kpe kukókó ní me su gani be me ε.
- 11 Le abla ε, matraba wò klo; Mámá kelea me to o, pò bako bedziale ní kelea me. Oka Dradra ye! Ki to wò linyi ne le kigaglaε kize kuka kpekpe ní ba su, linyi le klo gi wòki me ε, to beze tole ηwisi kilie gi me ni wò kunu kidò tile kine ε.
- 12 Agi meze ní ba su i, mazi ba onu nì wò linyi ne kigaglaε, linyii le klo gi wòki me ε. Makpe kuka aklani ba gi bame ótoto ólila a, sani onilie klo gi lile si olila ε, le ya liba le me to Kuηwlimi yò kuba kò me.
- 13 “Le abla ε, matraba wò klo, le loso mεpani eboa la ya gi male ní kelea me ε, to ba ina ne me iayi ni me isami ne.
- 14 Makò wò odu lo aki ba, le kelea me banima betro ba ahwafi, le ese linu si bénu kelea me banε to o, ηwisi kilie gi me fe mádo kelea me kine ε.
- 15 Mauívi wo si bu ba dóni kelea me ε, pò meeui wo to zi ba ní ozimizi ye iwla me ε.
- 16 Bádo kelea me ηwisi kilie gi me fe mádo kelea me kine ε.
- 17 Dra ba su kíwò isu ya gani anukware liboe le me e; le ese linu si wò liboe le linu anukwareε.
- 18 Mεetsisi ba kelea me, ηwisi kilie gi wòtsisi me ni kelea me kine ε.
- 19 Kòkpe ba loso, e madra isu ya su aki wò, to ba fe wòadra basu su.

Yesu axwa Aya ni bauziya ba petee litukpo

- 20 “Ani ba tètè meeui kò o, pò ki banama petee fe gi biaze me awa ηa gani liboe le gi biapani ki ba me ε.
- 21 Meui si ba pò bedzi kidò tile. Kaka! kilie gi wòle me mè ε, xe me fe male ní wò me ε, to beze ní blo me, to kelea me kaziya si wò wòkpe me.
- 22 Maki ba kusudra ηwisi kilie gi wòki me kusudra kine ε, to bedzi kidò tile, kilie gi me ni wò kunu kidò tile e.
- 23 Male ní ba me le wò fe wòle ní me mè ε, to ba pò biaze kidò tile, to kelea me banima biate si wò wòkpe me, le wòdime ni ba kilie gi wòdime ni me ε.
- 24 “Kaka! Wò wòkò ba oki me, le mapε si beze ní me su ní niklo gi male ε, to biamò me kusudraa, kusudra liò gi wò ki me ε; le ese linu si wòlò me xe kelea kegyo o.
- 25 “Kaka gi oλε ní Kude Gyogyo awa a! Gani le me si kelea me kéte wo fe ε, mòkò mete wo, le bancaya bete si wò wòkpe me ε.

²⁶ Maki si bete wo, le maatre ni le awa si to bete wo, to wo kulolo ki me e, kwiaze ni ba me, ato me fe maaze ni ba me.”

Yohanes 18

Yudane ma bevu Yesu

¹ Agi Yesu axwa Aya ni eboa la su po e, ye ni ye badokpasi ba bese le betsa Kidron onide no e. Olif ye lisekpo eto lilie ni Kidron ye oge ula lo, le Yesu ni ye badokpasi ba beti eku le me e.

² Yuda gi ye akpe Yesu awla e, ete niklo le ese linu si lipoe glegle e, Yesu ni ye badokpasi ba bizetsa niklo.

³ Le Yuda atre ni lisekpo le me, ye ni Roma bane bagutaato ani banosumu bato gi kusumu yo baka ba ni Farisiane ma bekre ni ye kude e; bevu bigutadwo, kanfi ua ani ibia.

⁴ Yesu ete liboe kakaa gi litraba ye awa e, le loso edo atre to no le eui ba si, “Nyaŋwe mleepe e?”

⁵ Bebu le onu si, “Yesu Nazaret onee,” Yesu apani si, “Me menu ye.” Yuda, gi ye akpe Yesu awla e, alee niklo ni ba.

⁶ Gi Yesu asi ba si i, “Me menu ye e,” bega kide kide le begleue e.

⁷ Le Yesu eui ba dze si, “Nyaŋwe mleepe e?” bebu le onu si, “Yesu Nazaret onee.”

⁸ Le Yesu apani si, “Masi mlwo koko si Me menu ye. Xegi me mleepe e, kolwo mlaki to me badokpasi ba base.”

⁹ Apani nite to liboe le gi apani azano o si; “Oka, malila banoklo gi wo ki me e, bame ototo” Liaba le me.

¹⁰ Ihe gblamadza eze ni Simon Petro su, etso ye bu ni liklui le me, anwia ye, le ati kusumu yo oka uidi ye ye onodzidzi ye ye kanjaa kutukpaa e. Onodzidzi ye ye linyi ne lize Malxo.

¹¹ Yesu asi Petro si, “Dzini wo ihe gblamadza ye kre ni ye liklui le me! Kigyo wogyodi si matranwe kinie kepliuia lia gi Moka aki me na a?”

Bemani Yesu ni Hana anu me

¹² Le Roma bane baguta ba ni ba okae koponi Yudane banope ba bevu Yesu le benya ye e,

¹³ Le otupu klo gi betsini ye e, niklo eze Hana klo. Hana eze Kayafa yenà, le Kayafa ye eze Kusumu yo Oka uidi ye ligwe le klo.

¹⁴ Kayafa ye akpe kidanu ye aki Yudane baka ba lipoeto le zano si, liape xe ono tole aatse ni banima petee litukpo o.

Petro anada si yete Yesu

15 Simon Petro ni ɔɔkpasi dzedze bekuni Yesu kude. Gi Kusumu yo Ɔka uidi ye ete ɔɔkpasi lie klo mɔmɔmɔ loso e, ekuni Yesu kude etiku ní Kusumu yo Ɔka uidi ye ye kepea me,

16 pò Petro kɔɔ awɔ kepea kevunu ya. Ɔɔkpasi lie klo edzi atrɛ ní kepea kevunu ya nite si egu kunugu ni ɔdisamiɔ nɔ gi eepe kevunu ya, le agbani Petro amani kepea me ε.

17 Ɔdisami nɔ ní kevunu ya eeui Petro si, “Aní ɔka lie ya ye badɔkpasi ba me tole wonu i?” Petro ebu le onu si, “Owo, ménu ba me ɔnɔ ɔ.”

18 Kublo kwize le loso baxwɛdze ba ni banɔpe ba bekrɛ lifuha gi belee ní le su u, xe bezeɛɛɛni i. Le Petro eti aponi ba xe azeeɛɛni kifu ye ε.

Kusumu yo ɔka uidi ye eui Yesu beuiui

19 Le Kusumu yo Ɔka uidi ye eui Yesu beuiui ní ye badɔkpasi ba ni ye bidɔbasɛbase ue su i.

20 Yesu ebu le onu si, “Mazeeɛɛni aki banima petee gbawoo lipoe kakaa; mabite me bidɔbasɛbase ue petee ní Itsaklo ni Lisɔligba le me, niklo gi banima pɔ bizɛekrɛ likrɔ ε, mápani liboeboe ní kikpokpo me e.

21 Le ege le loso mleeui me beuiui i? Mleeui banama gi beenu me liboe le e. Mleeui ba liboe le gi masi ba ε, bete liboe le gi mapani i.”

22 Agi Yesu apani nite e, banɔpe ba me tole asa ye bidɔ ní aɲu na me le apani si, “Kude woli wɔmɔ xe wɔɛpani iki Kusumu yo Ɔka uidi e nite e?”

23 Yesu ebu le onu aki ye si, “Xe mápani mumɔ ε, si ɔnɔ kakaa ní niya liboe le gi mapani i. Pò xe liboe le gi mapani ligyɔ ε, ege le loso wɔsa me bidɔ me ε?”

24 Yesu edzi eze ní igbé ne me xe Hana aki si beko ye tsisi Kayafa Kusumu yo Ɔka uidi ye klo ɔ.

Petro anada dze si yete Yesu

25 Gi Petro odzi ɔlee xe eeɛɛni kifu ye ε, banɔ gɔgɔ ba beui ye si, “Wɔfe aní ye badɔkpasi ba me tole wonu na a?” Pò Petro ebu le onu le anada si, “Owo, ménu ba me tole e.”

26 Kusumu yo Ɔka uidi ye ye ɔnɔdzidzi tole gi onu ɔɲane ki ɔnilie gi ye kutukpaa Petro atsa ε, apani si, “Dani mamɔ wo ni ye ní lisekrɔ le me ε?”

27 Petro apani dze si, “Owo,” lipoe le klo me dji le ologlo lo eme.

Yudane ma beɛmani Yesu ní Pilato aɲu me

28 Beɛɛ ni Yesu ni Kayafa kepea me, livle le fififi etsino ní Roma ɔne kesea ɔvadi ye ye kepea me. Yudane baka ba bétieku kekusipea me, le ese linu si bápe si belulù isu, to biatani Kutseolidɔzawe le kuɲa.

- 29 Le loso, Pilato azɛtsani ba le eui ba si, “Eboe woli mlɛkɔ ní onyime lie ya su u?”
- 30 Bebu le onu si, “Kútramani ye ní wɔkɔ ɔ, xe óbitɛ liboe zimizi i.”
- 31 Pilato asi ba si, “Kɔlɔ mlɔ ɔtutɔ mlatsini ye tɔ mlaxwa litsi ni ye ní mlɔ ɔsã nɔ onu.” Bebu le onu si, “Kúmɔ Kude si kuye ɔnɔnɔ ɔ.”
- 32 Le ya liba le me tɔ eboa la gi Yesu apani ní ye Kutseo liɔ ɔ, gi atrátse su i, aba la me.
- 33 Pilato edzì atrɛ ní kekusipea me le axwa Yesu u, xe eui ye si i, “Wɔ wonu Yudanɛ ma Okusi ye na a?”
- 34 Yesu ebu le onu si, “Kuɔɔvi kuliɔ ya ε, wɔkɔ kwidɔ loo banɔ bepani me su i si wɔ na a?”
- 35 Pilato eui ye si, “Kigyo wogyodi si Yuda ɔnɛ menu na a? Wɔ ɔtutɔ wɔ akɔanɛ ma ni Kusumu yo baka ba ba beko wɔ emani me. Ege ke wɔ bitɛ ε?”
- 36 Yesu apani si, “Me Kavaɔaa kádɔ kelea lia me ε; atɛsi me kavaɔaa kedɔ kelea lia ya me ε, nya me besumubi ba bianɔwe me litukpo tɔ Yudanɛ ma baki vu me e. Pò abla ε, me kavaɔaa kedɔ ɔkɔ dzedze!”
- 37 Le Pilato eui Yesu si, “Kɔlɔ okusi wo nu na a?” Yesu ebu le onu si, “Wɔ wɔpani si menu okusi. Liboe tile loso bepo me xe maba kelea me ε, le linu si tɔ mipani ní anukwareɛ su. ɔnɔ kakaa gi onu anukwareɛ ɔnɛ ε izɛeta me liboe le kutu.”
- 38 Le Pilato eui Yesu si, “Ege kinu anukwareɛ ε?” Le Pilato edzì atrɛ ní onɔwe nɔ ní Yudanɛ ma kɔ le asi ba si, “Mámɔ kesetata tɔtɔ gi maakɔ obu ye lipɔ ɔ.
- 39 “Pò ni ɔkɔ ɔlò gi ɔle ní mlɔ awla onu i, Mizɛɛyuro ɔnɔ tole gi bekpɛ ligba eki mlɔ ní kutseolidɔzawe le awa a. Le loso mlɛpɛ si miyuro ‘Yudanɛ ma Okusi ye ɔki mlɔ na a’?”
- 40 Bebu le onu ni ozi si, “Owo, aní ye ε! Kwipɛ Baraba!” Baraba lie eze odètsa.

Yohanes 19

Bɛtsa kutsépia eki Yesu

- 1 Le Pilato aki si befiavi Yesu litam nɛ ε.
- 2 Baguta ba beklɔvi bibu ve le beko le ekume ki Yesu nɔwisi likusikuto kinɛ ε, le kede e, bekpɛ liwu kyíkyí gblamadza eki ye
- 3 Le xe beti ipɔni ye ε, kɔ bepani si, “Yudanɛ ma Okusi ye oze ligbá gblamadza!” Kɔ bebo ye bidɔ me, bebite nite tase tase.
- 4 Pilato edo atrɛ dze le asi linɔkpi le si, “Mledi, matrado ni ye mani ya ki mlɔ tɔ mlamɔ si mámɔ kesetata tɔtɔ gi makɔ bu ye lipɔ ɔ.”

- 5 Gi Yesu edo aba onwe no e, bibu ve likuto le lize ye litukpo le, le liwu kyíkyí gblamadza ne kye lize ní ye su u. Pilato asi ba si, “Mledi! Onyimee lie ya!”
- 6 Agi Kusumu yo baka ba ni lisoligba le bepepe ba bemo Yesu i, bekre ozi si, “Kú ye ní ose lo su, Ku ye ní ose lo su!” Le Pilato ebu le onu aki ba si, “Mlo tuto mlagbani ye atsino to mlazekú ye. Me xunyo mámo liboeboe gi maako obu ye lipo o.”
- 7 Le Yudanɛ ma bebú le onu si, “Osã o le blo awla gi epani si, lile si otse e, le ese linu si ako le si ye yenu Aya Yebi.”
- 8 Agi Pilato enu liboe le e, lifu liku ye sano.
- 9 Edzi atre ní kekusipea me le eui Yesu si, “Nifo wodo o?” Pò Yesu óbu le onu oki ye e.
- 10 Pilato eui Yesu si, “Wotrafue ni me na a? Wóte si kigagla kilie me awla si miyuro wo loo to miki si beku wo ní ose lo su na a.”
- 11 Yesu ebu le onu si, “Wómo kigagla ní me ava a, xe aní kiki beki wo ke doni lifunu ne e. Le loso e, onilie gi ye ako me akpe awla ki wo e, ye eboe zimizi na ekeme sano.”
- 12 Agi Pilato enu liboe le ya e, ekeni edi si yipé kude kuto onu to yiyuro Yesu. Pò Yudanɛ ma bekre ozi dze si, “Xe woyuro ye e, ko libase si wónu Kaisaro yevia a! Ono kakaa gi ako isu si ye onu okusi i, ayo kedu ní Okusi vidi ye Kaisaro su!”
- 13 Agi Pilato enu eboa la ya e, agbani Yesu edo no ní onwe no le azeeze ní ye litsi xwagbo le ava ní klo gi beple Akla plataplata la gi bizexwa si, “line ne me e.” Ni si Hebri se me e, linyi ne linu Gabata.
- 14 Lizè njwisi livle le ni kemizea kutsaa, liwe tile kre oto eki Kutseolidozawe le. Pilato asi Yudanɛ ma si, “Imo mlo okusi ye!”
- 15 Bekre ozi si, “Mlagbani ye azeeye! Mlagbani ye azeeye! Mleku ye ní ose lo su!” Pilato eui ba si, “Mlepe si mikú mlo okusi ye ní ose lo su na a?” Kusumu yo baka ba bebu le onu si, “Okusi tole lie klo gi o le ní blo awla e, ye onu Kaisaro.”
- 16 Le Pilato ako Yesu aki ba si bazɛ ku ní ose lo su i.

Baguta ba beku Yesu ní ose lo su

Le baguta ba begbani Yesu i seno e.

- 17 Le loso begbani ye dono, gi etu ye osetsase lo atsino ní klo gi bizexwa si Litukpoxwa le Ozeklo o, Ni si Hebri se me e, bizexwa ní klo si, Golgota.
- 18 Niklo beku ye ní osetsase lo su; xe bekú benyime tiaua eponi ye e, tole ní ye kabaa me, o lae ní ye kanaa me le Yesu eze ní ba kusi i.

19 Pilato aḡwlimi bidɔ gi aki si beko eku ní Yesu etukpo la onu u si, “Yesu Nazaret ɔNɛɛ, YUDANɛ MA OKUSI YE.”

20 Niklo gi beku Yesu i, ɔdze ni ɔma uidi no su u, le loso Yudanɛ glegle bekla bidɔ ḡwlimiḡwlimi ue. Beḡwlimi bidɔ me ní si Hebri se, si Roma se ani si Hela se me.

21 Líze Yudanɛ ma kusumu yo baka ba ole e, le besi Pilato si, “Wógyeni ḡwlimi si ‘Yudanɛ ma Okusi ye,’ boḡu i, si Onyime lie si, ‘Me menu Yudanɛ ma Okusi ye.’ ”

22 Pilato ebu le onu si, “Kidilie gi maḡwlimi i, mátrakyi ke e.”

23 Agi baguta ba beku Yesu ní ose lo su pɔ e, bele ye ewu la ekpe ní kupe tune me, ɔguta kakaa aze kapɛ tiele. Beko ye liwu gblamadza ne fe, gi beyo kpelikpo e, xe bátsa le ní ɔkɔko e.

24 Le baguta ba bepani ní ba tsali kusi si, “Mlakí ki to kukyì liwu le e; boḡu i mlaki to kuta exoevi la ní le ava to kudi si nyanḡwe line liadzi na a.” Le ya liba le me to liboe le gi beḡwlimi kpe Aya ye liboe le me e, liba le me si, “Bele me ewu la ekpe ní ba kusi le beta exoevi la ní me liwu gblamadza ne ava e.” Le le ya baguta ba bebite e.

25 Ní Yesu ye ose lo su pe e, Yesu yene, yeneda Maria gi onu Klopa yedze e, ani Maria Magdaladzee bele.

26 Yesu amo yene ni ye ɔɔkpasi lie gi alo e, gi balɛ níklɔ ɔ; le asi yene si, “Mone wobinyimee ye lie.”

27 Le Yesu asi ɔɔkpasi ye kyɛ si, “Wone ye lie.” Dɔni lipoe le klo ava e, ɔɔkpasi ye agbani Maria atsini ye kepea me.

Yesu ye kutseo

28 Yesu ete si kona ni abla e, yeblo ni liboe kakaa, le to liboe le gi beḡwlimi ple liba le me e, akpe ozi si, “Olile eeku me.”

29 Keve kato me gi kuda nyagba nyagba kwize e, keze niklo; le beko ɔsapo ɔto ekpe ní ko me e, xe beko lo exla ní hisope ye kisevi gblamadzaeto onu le beko ko etɔsi ki ye e.

30 Gi Yesu aḡwe kuda pɔ e, akpe ozi si, “Liblo e!” Le kede e, akpe ye litukpo le kesa le ako ye ɔfufue no ako e.

Beɔ́ Yesu bidɔ ní opoga no me

31 Le Yudanɛ baka ba bezevi Pilato to ɔki ba kude e, to bavini banɔaklo gi beku ní ise le su i, ba ikli le ani to bati beko va ní ise le su. Bevi liboe le ya le ese linu si, liwe le lize Lisɔpa gi bizɛbla eki Lizemɔniwe le e, le bape si beko va beze ní isetsase le su ní Lizemɔniwe le ava a, gi Lizemɔniwe le linu liwe dradra loso o.

32 Lε loso e, baguta ba βεtre λε βεξεεβini ɔno topu ye ni ɔno ulae gi bekú i pɔni Yesu i ba ikli λε.

33 Pò gi βena Yesu ava ε, βεmo si yekɔ etse kooko λε loso, bávini ye ikli λε ε.

34 Pò baguta ba με tole, asɔ Yesu ɔtre no ní opoga no με, nite me si ika λε ni kuni yo kwido kyɔɔ

35 ɔnilie gi amo eboa la ya aɔu με ε, ye apani la su, to mlo fe mlaazi ɔa. Liboe λε gi apani i, linu anukware λε ete si ye apani anukwareε.

36 Eboa la ya εba la με to kuɔwlimi dradraa kuba ko με si, “Bátravini ye lixwa etoto ɔ.”

37 Lε dze ε, kuɔwlimi dzedze kwipani si, “Banima biadi ɔnilie gi βesó bidɔ με ε.”

Yesu ye Kuviveo

38 Lε ya kede e, Yosef, gi ádo Arimatia ε, azeevi Pilato to ɔyuro Yesu ye okpo ye ɔki ye, Yosef eze ni Yesu kude ní kikpokpo me, λε ese linu si azeese Yudanε baka ba a. Pilato aki ye kude, λε Yosef atre xe azeeεε ni okpo ye e.

39 Nikodemo gi ye adze Yesu klo elesi la ε, ye ni Yosef βεtre. Nikodemo aki si bevu bawa ní kisresre με gi ba bizεko elulo bekpo va a, xe βεtre ε.

40 Bano tiava ya ε, βeko Yesu ye okpo ye λε βesra bawa flafla va eki ye ε, λε βexla ye ekpe ní asaba pititi gblamadzaato με ε, ní Yudanε ma ligovi le onu kilie gi bizεbla bekpo va eki kunovive e.

41 Bidɔɔaɔa kuka kuto kwize niklo gi beku Yesu ní ose lo su u, xe etse e, ɔdro vuvu gi bakpe okpo lo με ouidi i, eze ko με.

42 Agi lize Yudanε ma liblawe le kpe ɔto eki Lizemɔniwe le e, xe ɔdro lo kye eti ipɔno, loso e, βekpe Yesu ní lo με.

Yohanes 20

Badɔkpasi ba βεmo ɔdro pluplu lo

1 Lipadzruwe le olezato no gi kanaa με kavídra ε, Maria Magdalene atre ní Yesu ɔdro lo su λε amo si likla ne líma ní ɔdro lo onu u.

2 Lε loso ese atre ní Simon Petro ni ɔɔkpasi lie klo gi Yesu alo ε, ba klo ɔ, λε asi ba si i, “Bebu ɔkaε ní ɔdro lo με, λε kúte niklo gi βetsini ye ε!”

3 Lε Petro ni ɔɔkpasi lie klo ε, βεtre ní ɔdro lo su i.

4 Ba tiava bezeese pò ɔɔkpasi lie klo ese aza ní Petro ava a, λε ye etu ɔdro lo su ku na a.

5 Abùbo λε amo asaba pititi ala με gi βexla Yesu ikpe ε, gi afini i, pò oti oku ɔdro lo με ε.

- 6 Simon Petro gi ye awɔ kedea ε, aba eku le aza eku ní ɔdro lo me ε. Amo asaba pititi la gi afini i,
- 7 ni kusa liɔ klo gi beko enya Yesu ye litukpo le e. Kusa liɔ klo ko ε, kwiklɔvi gi kwifɛ lidze ní asaba pititi la su u.
- 8 Gogo ε, ɔdokpasi lie gi ye etu ɔdro lo su kuna ε, kye eti eku, le amo nite ke e, le aze aɲa si Yesu anya ayo ɔ.
- 9 Ga kona ni abla ε, bénu kuɲwlimiplɔ ese e si, lile si Yesu ɔyo dɔni bekpɔ ua me.

Yesu ebu isu abase Maria Magdalene

- 10 Le badokpasi ba bedzi itre ní ba kepea me ε.
- 11 Pò Maria alɛε ní ɔdro lo su azeebemi; gi azeebemi i, abùbo le edi ɔdro lo me atsisi i
- 12 le amo Aya yo baxwɛdze tiava gi bekrɛ bidɔ pititi i, xe bedi ní niklo ɔ, gi Yesu ye okpo ye afe ε, tole ní ye etukpo la onu le ɔulaε ní ye ikli le onu i.
- 13 Le bevi ye si, “Ɔdze, ege le loso woebemi i?” Ebu le onu si, “Befeke me Ɔkaε sɛno, le méte niklo gi bezeεple ye ε!”
- 14 Le gi ekyi i, amo Yesu gi ɔlɛε niklo ɔ; pò ómo ye ogyesi si ye onu Yesu u.
- 15 Yesu evi ye si, “Ɔdze, ege le loso woebemi i? nyaɲwe wɔsi wɔɛpe ε?” Ɔdzeε egyoedi si abo ye ava odidi onu, le asi ye si, “Xe wɔ wofeke ye ɔsɛno ε, Ɔka, si me niklo gi wɔple ye ε, ato mizeefeke ye.”
- 16 Le Yesu axwa ye si, “Maria!” Ekyi aɲu me akre ye le apani ní si Hebri se me si, “Rabboni!” Gi le ese linu si “Ɔdobase ye ε.”
- 17 Yesu asi ye si, “Wukísú ní me su u, le ese linu si mauidzitɛ ní Mɔka klo ɔ. Pò tre ní me benemi ba klo ɔ to si ba si medzi itre ní ye klo gi onu Mɔka ni ba Ɔka, me Aya ni ba Aya.”
- 18 Le Maria Magdalene atre le azɛɛsi badokpasi ba si “Mamɔ Ɔkaε!” Le asi ba liboe le gi Yesu asi ye ε.

Yesu ebu isu abasi Ye badokpasi ba

- 19 Lize Lipadzruwe le ɔlago, gi badokpasi ba bekrɛ likpo ɔ, xe beda ipupo le kpe isu ya ε, ɔkrɛ gi bezeese Yudane baka ba loso e. Yesu aba ɔlɛε ní ba kusi le apani ba si, “Kusuyo ki mlɔ ɔ.”
- 20 Agi apani ba pɔ ε, abasi ba ye kuwla me ni ye opoga no me. Isami iku badokpasi ba koɲ gi bemo Ɔkaε ε.
- 21 Yesu asi ba dze si, “Kusuyo ki mlɔ, kilie gi Kakaa Aya akre me ε, nite meεkrɛ mlɔ.”
- 22 Le gi afue abali ba ava ε, apani si, “Mlazi Ɔfuefue Dradra lo.

23 Xegi mléko banima ba eboe zimizi na ékye ba ε, Aya aakò la kukye ba; xe mláko la akye ba ε, bátrako la ékye ba.”

Yesu ebu isu ya abasi Toma

24 Badokpasi Liofo ni tiaua ba me tole Toma, gi bizexwa si tiaua obi ye e, óze bagogo ba kusi i, xe Yesu aba a.

25 Le badokpasi gogo ba besi ye si, “Kwimo Okae!” Toma asi ba si, “Xegi mámo kutakpayevio bebikpo va ní ye kuwla me ε, xe mákpe me kiwlaive ní bame ε, xe mákpe me awla la ní ye opoga no me ε, mátrazi le ava eeta a.”

26 Ogle tole kede, gi badokpasi ba bekre likpo dze ní ligba le me ε, xe Toma kye eze ba kusi i. Gi beda ipupo le kye ε, Yesu aba ólee ní ba kusi le apani ba si, “Kusuyo ki mlo o!”

27 Le Yesu asi Toma si, “Ko wo kiwlaive kpe ní ya, to di me kuwlaa me; to nina wo awla la kpe ní me opoga no me. Ato moni wo edikeke la to zina!”

28 Toma ebu le onu aki Yesu si, “Me Okae ni me Aya!”

29 Yesu asi ye si, “Gi womo me ε, dani wazi na ε? Biakrira banama gi bámo o, pò xe bezi na ε!”

30 Ní ye badokpasi ba anu me ε, Yesu abite enugutseboe glegle dzedze gi banwlimi akpe ní keplekpa lia ya me ε.

31 Pò benwlimi la ya to mlaako la kuzi na si Yesu ye onu Kristo ye, Aya Yebi ye, le gani mlo kuzina ní ye linyi ne me e, mlamo ligbá.

Yohanes 21

Yesu ebu isu abasi Ye badokpasi batò gi bezee bu akpa a

1 Ewe ato kede e, Yesu ebu isu abasi ye badokpasi ba dze ní Tiberia limu ne su. Liba le me nite:

2 Simon Petro, ni Toma gi bizexwa si tiaua obi ye e, ni Natanael gi ádo Kanaa ní Galilea ε, ni Zebedeo ye bebinyime ba ani Yesu ye badokpasi tiaua dzedze beze ní oko tole.

3 Le Simon Petro asi bagogo ba si, “Mestre ní akpa obu ko.” Le besi ye si, “Kwiakuni wo kude.” Le bezeemu iku ní katapokpa me, pò elesi zizi na petee bébu kidido o.

4 Agi liwo le liitu i, Yesu ólee ní limu ne kutu yo, pò badokpasi ba bámo egyesi si Yesu ye ólee ε.

5 Le eui ba si, “sche ba, mlébu kidito lo o?” Bebu le onu si, “Owo kúbu kidido o.”

- 6 Asi ba si, “Mlakpe mlɔ dzikle ye ní katapokpaa kanɔa me, mlaabù atɔ.” Le gi beɲwɔ dzikle ye kpe ní klɔ va ε, bátani ye kuhe obu u, le ese linu si ebu akpa la kpanu.
- 7 Le ɔɔkpasi lie klɔ gi Yesu alɔ ε, asi Petro si, “Ɔkaε ye lie klɔ!” Agi Petro enu si Ɔkaε lie klɔ ε, edzini ye lifune liwu le axla isu ya le ese linu si ebu liwu i le klɔ aple le ayɔ eku ní kuni yo me e.
- 8 Badɔkpasi gɔgɔ ba beba eku oge no ní katapokpaa me, gi bezeehe dzikle ye e, gi eyi ni akpa la ε. Ba ozeklɔ ódze ni kuni yo oge no su u, bize ɲwisi iwla avitetsu kinε ko.
- 9 Agi beple ní katapokpaa me ε, beɔ si axwa kifu kiiso gi akpa ni aklã atɔ atini ke ava ε.
- 10 Le Yesu asi ba si, “Mlamani akpa la gi mlebu abla ε la me atɔ.”
- 11 Simon Petro emu eku katapokpaa me, le azeehè dzikle ye gi eyi ni akpa uidi la amani oge no e. Akpa la ena alafa tole ni avitetsu ni tata, pò gi εsrε nite kyε, dzikle ye ókyi i.
- 12 Le Yesu asi ba si, “Mlaganɔa bidɔ me.” Ye badɔkpasi ba me ɔtɔtɔ ótani ye kuvi si, “Nyanwe wonu u?” Le ese linu si bete si ye onu Ɔkaε.
- 13 Le Yesu atre xe azεεko àklã na a, xe ako la aki ba ε; niteme ké abite ni akpa la fe.
- 14 Le ya lize kutáne gi Yesu ebu isu abasi ye badɔkpasi ba gi ayɔ adɔ ni bekpɔ va me kede e.

Yesu edzini Petro edu

- 15 Agi beɲa bidɔ me pɔ ε, Yesu evi Petro si, “Simon, Yohanes Yebi ye, wɔlɔ me sani kilie gi banɔ gɔgɔa ya belɔ me na a?” Ebu le onu si, “Ee, Ɔkaε, wote si malɔ wɔ.” Yesu asi ye si, “Di me bevesibi va ava,”
- 16 Kuɔla Yesu evi ye si, “Simon, Yohanes Yebi ye, wɔlɔ me na a?” Ebu le onu si, “Ee Ɔkaε wote si malɔ wɔ.” Yesu asi ye si, “Di me ivesi le ava.”
- 17 Kutane Yesu evi ye si, “Simon, Yohanes Yebi ye, wɔlɔ me na a?” Asigaga εga Petro nì ye isu ya le ese linu si Yesu evi ye kutane si, “Wɔlɔ me na a?” le asi Yesu si, “Ɔkaε wote kidɔ kakaa; wote si malɔ wɔ!” Yesu asi ye si, “Di me ivesi le ava.
- 18 Mεesi wɔ anukwareε: agi woze ɔyasɔvi i, wɔzεεbla ko wɔtre niklɔ gi wɔpe si wutre ε; pò xegi wotsi i, wɔanina wɔ iwla le le ɔno dzedze aalulo wɔ ɔ, xe aatsini wɔ niklɔ ɔ gi wɔpe si wutre ε.”
- 19 Gi apani te e, Yesu azeebu kudeo liɔ onu gi Petro aga a xe aatse e abase, gi kwiaki Aya kukpòkpò ɔ. Le klɔ kede e, Yesu asi ye si, “Zeni me kude e!”

Yesu ni ɔɔkpasi dzedze e

- 20 Petro ekyi le amɔ ɔɔɔkpasi lie gi Yesu alɔ ε, ni ba kedea ɔnillie gi ye azionni Yesu ní ɔɔɔɔakplɔ nɔ su u, gi bezeɲa bidɔ ɔɔɔɔ vɛ kpe ɔɔ ki ye kutseo o, xe eui ye si, “Ɔkaε nyanɲwe atrábu wo ekɔ ɔ?”
- 21 Agi Petro amɔ ye ε, eui Yesu si, “Ɔkaε liboe woli litrába onyime lie ya pò ava a?”
- 22 Yesu ebu le onu si, “Xe mapε si oze ligbǎ kɔzɛna ni lipoe le gi maadziba ε, nifɔ lipa wo ɔ? Wo kɔ zeni mε kude!”
- 23 Le liyi klanɔ ni banama gi beze ni Yesu kude e, kusi si, ɔɔɔkpasi lie ya ótratse e. Pò Yesu ópani si ótratse e; kipani ko apani si, “Xe mapε si oze kɔzɛna ni lipoe le gi maadziba ε, nifɔ lipa wo ɔ?”
- 24 Ye onu ɔɔɔkpasi lie gi apani ní eboa la ya su u, ye ké aɲwlimi na aple; le kwite si eboa la klɔ gi apani i, enu anukwarεε.
- 25 Yesu abitε eboε glegle gi xe si ba ɲwlimi na petee tile tile aple ε, megyo edi si kelea petee katrátani ozekɔ kumɔ ki kuplekpaε liɔ klɔ gi biaɲwlimi i.

Axwɛwawa la

Axwɛwawa la 1

Befeke Yesu i tsini Lifunu ne

- 1 Onemi Teofil, ní mɛ keplekpa tɔpu ya mɛ ɛ, maɲwlimi ní kido kakaa gi Yesu abite ɛ, xe abase ɛ dɔni lipoe ɛ klo mɛ gi ekpese ye axwe na ɛ,
- 2 kɔzɛna ni liwe ɛ klo gi Aya emuni ye atsini lifunu ne e. Xe biaseni ye omuno e, Yesu gani Ɔfuɛfue Dradra lo kigaglaɛ mɛ, asi banɔkrɛkrɛ ba gi akya a si babite eboa la ɔsã gi ye akpɛ aki ba ɛ.
- 3 Kɔki ewe avitene ní ye kutseo kede e, ebu isu abasi ba lipoe glegle gi litro likla ɛ ava si eze ligbã a. Lɛ egu kunugu ní Aya ye kavaɲaa su akí banama gi bɛmɔ ye ɛ.
- 4 Lɛ lipoe tɔ ɛ gi azaaɲa bidɔ ni ba ɛ, akpɛ ɔsã lo ya aki ba si: “Mlakíɛ ní Yerusalem boɲu i, mlepe bidɔkɔkɔɛ klo su gi mapani aki mlɔ ɛ. Bidɔkɔkɔɛ vɛ su gi Mɔka aka apɛ ɛ.
- 5 Yohanes akpɛ kuni aki banima, pò mlɔ kɔɔ Aya aakpɛ Ɔfuɛfue Dradra no ki mlɔ ní ewe klakla atɔ kede e.”
- 6 Lɛ gi banɔkrɛkrɛ ba beze ní kutsatsa mɛ ni Yesu dze ɛ, bevi ye si, Ɔkaɛ, Wɔtradzini kavaɲaa ɛki Israel ní lipoe ɛ ya mɛ na a?
- 7 Yesu asi ba si, “Aní mlɔ liboe linu si mlete lipoe le, ni bekyikyí va a, ani kutrɔtrɔ liɔ gi Mɔka abite ní ye ɔtuto ye kigaglaɛ mɛ ɛ.
- 8 Pò xe Ɔfuɛfue Dradra lo ɛba mlɔ ava ɛ, mlaazi kigagla, ɛ mlaaze mɛ katsalia ní Yerusalem, Yudea petee, ni Samaria ani kesea ɔgɔgɔ klo ɔ.”
- 9 Gi apani nite pɔ ɛ, Aya emuni ye atsini lifunu ne, ɛ gi bezeedi ye kpɛ ɛ, lipɛ ɛtɔ liba kpo ye ɛ báɲmɔ ye tɔ ɔ.
- 10 Gi azaase ní basu u, xe bezeedi lifune kpɛ ɛ, kyɔɲ klo ko e, benyime tiaua gi beze bidɔ pititi mɛ ɛ, bɛba ɛɛ ní basu,
- 11 ɛ bɛpani si i, “Galileanɛ ma, ege loso mlalɛ ní ya xe mleedi lifune kpɛ te e? Yesu liɛ gi Aya ase ní mlɔ su atsini lifunu ne e, aadzi ba nite ke gi mlɛmɔ ye ɛ gi ɛɛtrɛ lifunu ne e.”

Bɛkya Matias Si Oze ní Yuda ozeklo

- 12 Lɛ ya kede e, banɔkrɛkrɛ ba bedzitɛ Yerusalem dɔni olif ye ise le ketokpaa ava, gi kalɛ ɲwisi ɔtiplekɔ tole ni kapɛ dɔni ɔma vidi no me e.
- 13 Gi beku ɔma vidi no me e, bemu itɛ ní ligba ɛɛ klo mɛ gi beze e. Petro, Yohanes, Yakobo ni Andrea, Filipino ni Toma, Bartolomeo ni Mateo, Yakobo, Alfeo Yebi ni Simon gi bizɛxwa si Zelote ani Yuda Yakobo Yebi ye.

- 14 Banɔ ba ya petee bezeɛkpɛ likpɔ, ba ni badze ba, Maria, Yesu yene ni Yesu ye beneminyime ba le beze ní Aya kuxwaxwa ava lipoe me ni lipoe me e.
- 15 Ní ewe ala klɔ me ε, Petro ayɔ ale ní baziɲa ba kusi gi ba kisɛsɛ me kize ηwisi alafa tole ni avi tava kinε ε.
- 16 Le apani si i, “Me benemi ba, linu si kuɲwlimi dradraa kuba kɔ me gi Ɔfuɛɛ Dradra lo ɛpani gani Dawid ava ε. Dawid apani aple ni Yuda gi eze ɔɔ ɔ aki banama gi bevu Yesu su i,
- 17 Yuda eze blɔ me tole, le ese linu si bebu ye fe to ɔmɔ ɔbite kɔ ní blɔ lixwe ne me.”
- 18 Kibɔe lie gi Yuda amɔ adɔ ni ye kiboebite zimizi ye me e, kidzi kese ní níklɔ gi etse e, xe awɔli adɔ ni ɔgyɔgyɔ kɔ ɔ, gi ata a, xe ye lipo le me iyavi le ido ebalɔ i.
- 19 Banama petee gi bale ní Yerusalem i, benu liboe le, le ní ba tuto ba siya se me ε, beɣwa kesa lia klɔ si Akeldama, gi le ese linu si ‘Ika kese e.’
- 20 Petro atrε le ava si, “beɲwlimi kpε Psalomo va keplekpa me si,” ‘Ye ozeklɔ odzi kepe yaviyavi, le ɔnɔnɔ okíze ní ka me ε.’ Beɲwlimi kye si, ‘Le ye axwe na fe ε, ɔnɔ dzedze ɔze la.’
- 21 “Le loso, liziã si bakya ɔnɔ tole dɔni benyime ba ya gi beze blɔ kusi lipoe kakaa me ε, dɔni lipoe le klɔ me gi Ɔkaε Yesu aba a, xe azaaga klanɔ ní blɔ kusi i,
- 22 dɔni Yohanes kuni kpεkpεɔ ava zεkɔna ni liwe le klɔ gi bezi Yesu itsini lifunu ne ní blɔ su i, ba me tole odzi Ye kuyɔyɔ katsalia pɔni blɔ.”
- 23 Le beko banɔ tiaɔa, Yosef gi beɣwa si Barsaba ɔnilie klɔ ke onu Yusto, ni Matias.
- 24 Le beɣwa Aya a, xe bepani si i, “Ɔkaε, wote banima petee ba ina ne me, base blɔ ní banɔ tiaɔa ya kusi, ba me ilie gi wɔkya a,
- 25 si ɔwa axwe na ηwisi ɔnɔxwaxwa kinε ε, ní Yuda gi adzi kede ní blɔ su u, to yitrε ní klɔ gi egyeni ye e, linyi ne me.”
- 26 Le gi beta exoɛvi la ε, edɔ ní Matias ava, le bebu ye pɔni banɔkpεkpε liɔfo ni tole ba ε.

Axwεwawa la 2

Ɔfuɛɛ Dradra lo kubabaa ní Pentekoste liwe le ava

- 1 Gi Pentekoste liwe le lina ε, bavaziɲa ba petee bexogo ní ɔkɔ tole.
- 2 Kyɔɲ klɔ ko e, ozi ɔɔ eyi dɔni lifunu ne ηwisi liwɔ gagla liifu kinε ε, le ozi lo ezi kepea klɔ me gi beze petee e.

- 3 Lε bεmɔ kiditɔ ηwisi kifu gi kido e, ko lε kilε eku binemi ve me e, xe kε kinemi tile tile kido nί bame ɔkakaava aya ε.
- 4 Lε Ɔfuεfuε Dradra nɔ εdɔ ba aya a, xe bekpese kunugu yo kugu nί siya ede ede me e, kilie gi Ɔfuεfuε nɔ eki ba si bapani i.
- 5 Yudanε atɔ beze nί Yerusalem, banama gi bizese Aya a, gi bεdɔ kelea mε ɔma kakaa mε ε.
- 6 Gi benu ozi lo e, linɔkpi uidi itɔ lizekpε likpɔ nίklɔ, ba pɔ ba inugu itse, lε ese linu si bame ɔnɔ kakaa enu gi bezεpani ye tutɔ ye siya sε ε.
- 7 Ba inugu itse lε bεpisa, lε bevi si “Banɔ ba ya gi bεpani te e, anί Galilea banε benu na a?”
- 8 Kite lize xe blɔ mε ɔnɔ kakaa eenu ye ɔtutɔ ye ɔma nɔ mε siya sε ε?”
- 9 Blɔ banama gi kwidɔ Partia ni Media, Elam ni banama gi beze nί Mesopotamia, Yudea ni Kapadokia, Ponto ni Asia,
- 10 Frigia ni Pamfilia, Egipte ni Libia besi ba klɔ gi bali nί Kirene su u, ani banama gi benu bababa ba dɔni Roma.
- 11 Yudanε ma ni banama gi benu Yudanε pɔ bezi Yudanε ma kusumu yo, blɔ bame batɔ gi kwidɔ Kreta ni Arabia, blɔ petee kwinu gi bεpani nί blɔ tutɔ blɔ siya sε mε axwe uidi a la gi Aya awa ε!”
- 12 Nι inugutsetse ni kupisa ε, bekpese ba ahanuglɔ ba kuvi si, “Lε ya pɔ lε ese si kite ε?”
- 13 Pɔ batɔ bekpε bavaziηa ba kakpaa si, “Banɔ ba ya ε, kuda bemu!”

Petro ye Kupanio

- 14 Lε Petro ayɔ ɔlε ni banɔkpekpe liɔfɔ ni tole gɔgɔ ba lε apani aki linɔkpi le ni ole gagla si i, “Blɔakɔanε Yudanε ma ni mlɔ banama gi mlalε nί Yerusalem i, mlata mε kutu tɔ mlaki tɔ mibu lε ese ki mlɔ,
- 15 anί kuda banɔ ba ya bemu kilie gi mleegyo edi i, lε ese linu si livlε inyo ɔgɔtole ko isa.
- 16 Bonu i, liboe lε gi oboedople Yoel apani aple ε si,
- 17 “ ‘Aya apani si Liboe lε ya liaba lε mε nί ewe gɔgɔ la mε si, maakɔ mε Ɔfuεfuε nɔ ɔki ɔnɔ kakaa, lε mlɔ bebinyime ba ni mlɔ bebidze ba biapani eboe ple ε, lε mlɔ iyasɔvi lε iamɔ kububase ε, lε mlɔ bakatsi ba biaza balila a.
- 18 Lε nί mε banɔsumu ba, benyime ni badze ba aya kura kye ε, maakɔ mε Ɔfuεfuε nɔ ɔki ba nί ewe ala mε, lε biapani mε liboe le ple ε.
- 19 Maabitε enugutseboe nί lifunu ne ni eboe gi bauimε uidi nί kesea aya. Lε biamɔ ika, kifu ni kunyo gbudu u;

- 20 liwo le liadzi litumu le odzidzie aazã ηwisi ika kinε ε, xe Okae ye liwe uidi le e gi Okae aabite ε kidilie gi ape si yibite ε liana.
- 21 Le onɔ kakaa a gi aaxwa Okae linyi ne kí kupɔnɔ ε, aamɔ kubúbú.’
- 22 “Mlata eboa la ya kutu, Israelbane ma! Yesu Nazaret onεε, ye onu onyime lie gi ye Aya akya a gi ye Ofuεfue nɔ me kigaglaε Aya ebu abasi mlɔ gani eboe gi etu mlɔ kugyɔ ɔ ni enugutseboe gi Aya abite ε gani ye me ηwisi kilie gi mlɔ tuto mlete kinε ε, le ese linu si, liba le me ní mlɔ kusi i.
- 23 Ni ye ɔtuto batrotɔ va onu i, Aya atrɔ le kooko si biabu Yesu kí mlɔ; le mleye ye e, gi mleki banɔ zimizi ba beku ye ní ose lo su u.
- 24 Pò Aya ayɔni ye dɔni bekpo va me ε, le aki ye ɔwlamɔmɔ adɔ ni kutse kigagla ese e, le ese linu si lítratani le me kuba si kutse kwianja ye awa tɔ ɔ.
- 25 Le ese linu si, Dawid apani ní ye su si; “ ‘Mamɔ Okae lipoe kakaa ní me ɔtɔ nɔ; gi ɔle ní me kaŋawla me loso e, kididɔ kitrakpe me lifu.
- 26 Le loso me ɔna nɔ εemɔ isami, le me kinemi ye kiikpɔ Aya lipoe kakaa a. Ko maaze ligbá ni kudeonudidi,
- 27 le ese linu si wɔtrayuro me ki ɔdro lɔ ɔ, wɔtraki si wɔ obi dradra ye kisugyae kiafumu ní ɔdro lɔ me ε.
- 28 Wɔ base me ligbã ne kudeo le wɔ aŋu me kuzeze kwiaki si isami iayi me e.
- 29 “Me benemi ba, le ya loso linu si midra liboe me ki mlɔ ní blɔ ɔkatsi zi linyi Okusi ye Dawid su. Etse, bevive ye, le ye ɔdro lɔ ɔle ní blɔ kusi ya kona ni omono o.
- 30 Eze oboedople le ete si Aya aka aple aki ye ε. Aya aka ple si ye abite Dawid ye osobi tole okusi ηwisi kilie gi ye Dawid eze kinε ε.
- 31 Gi Dawid amɔ kidilie ε, gi ke Aya atrábite ní ɔtɔ nɔ me ε, apani ní Kristo ye kuyɔyɔ su si, Békyi kedea kpe ye ní bekpo va me ε, si ye kisugyae kifumu ní ɔdro lɔ me ε.
- 32 Aya ayɔni Yesu lie adɔ ni bekpo va me, le loso kwiŋa katsalia ní le su iiki mlɔ.
- 33 Beyɔni ye edu yeka Aya ɔŋawla lɔ me, le aze Ofuεfue Dradra lɔ adɔ ni yeka klɔ ηwisi kilie gi aka aple ε kinε. Le loso kidilie gi mlεemɔ ɔ, xe mleenu i, ke kinu bidɔkɔkɔε vε gi akɔ aki blɔ ɔ.
- 34 Le ε, aní Dawid ye emu atre ní lifunu ne e, pò ye apani si “ ‘Okae asi me ɔkae si, ze ní me kaŋaa me ní ya
- 35 zεkɔna ni ni lipoe le gi maakpe wɔ ahwafiane ma ní wɔ kukliseo o.’ ’
- 36 “Le loso lile si mlɔ Israelane ma petee mlete le mɔmɔmɔ si Yesu lie gi mleku ní ose lo su i, ye onu onilie gi Aya abite Okae ni Mesiya ye ε.”

37 Agi banima benu le e, likpe ba begyodi va kunugu glegle le bevi Petro ni banokpekpe dzedze ba si i “Ege linu si kubite benemi ba a?”

38 Petro asi ba si, “Mlo me okakaa oyuro ye eboe zimizi na, to bakpe kuni aki ye ni Yesu Kristo linyi ne me, to biako ye eboe zimizi na kye ye, ato mlaazi Aya ye bidokoko ve gi binu Ofuefue Dradra lo e.

39 Le ese linu si Aya ye kakaplea kale ki mlo ni mlo bebi ba, ani banama gi bali ni odzage no e, ba benu banama petee gi Okae blo Aya aaxwa mani isu ya su u.”

40 Petro eui ado ni ba iwla me, ni eboe glegle dzedze le agba ba si, “Mlebu isu ya doni kutuheheo lo gi kwiaba etukpo me gagla benete ba ya ava a.”

41 Bame bano glegle bezi ye liboe le ava eha, le bekpe kuni ki ba e. Ba kisresre me kiazee hwisi bano akpe tiata gi beko e ponu cha lo ni liwe le klo ava e.

42 Beko ba lipoe le kpasi bidu doni banokpekpe ba klo, le beze ni likpokpekpe me ni Aya ye kijahe kulere ni Aya kuxwaxwa me e.

Ligbaeze ne ni Bavaziya ba Kusi

43 Eboe mamu edi glegle ni enugutseboe eba la me gani banokpekpe ba ava, le ono kakaa ako kububu ni lifu kusese aki Kaka Aya a.

44 Bavaziya ba bezetsa lipoe me ni lipoe me le bezeele ba bidu me ni ba ahanuglo ba a.

45 Le xegi beda ba isu ya bidu me ni ba kepimia e, ko bele kiboe kpe ni ba kusi kilie gi ono kakaa aziã e.

46 Liwe kakaa liwe e, bezetsa hwisi cha kine e, ni lisoligba le me, le bezeeha bidu ekpe likpo ni ba kupeo me ni isami ni kusububu me.

47 Bezeekepo Aya le beze isami mamu gba me ni ono kakaa. Le liwe kakaa e, Okae azaako banama gi Aya azeebu i, apuni cha lo.

Axwawawa la 3

Petro ayuni onyime oto gi ozetani kuga e

1 Liwe eto le e, Petro ni Yohanes bezetre ni lisoligba le me ni kemize inyo tita me, Aya lixwapoe le.

2 Onyime oto gi bepo bafa a, xe ozetani kuga ye ligba ne me petee e, eze ni kevunu ya lia gi bizexwa si kevunu u gi Kepeedi i onu. Bezeefeke ye mamu ni kevunu ya liwe kakaa si to zeevi kibo ni banama gi beetiku ni lisoligba le me e awla.

3 Agi amu Petro ni Yohanes gi beetiku i, eui ba si baki ye kibo.

4 Bedu anu ni ye ava, le Petro apani si, “Di blo!”

- 5 Lɛ edi ba ɛ, ni kugyodi si bɛtráki yɛ kiditɔ.
- 6 Pò lɛ Petro asi yɛ si, “Kibɔ ɛ tɔtɔ kíma ní mɛ awla a, pò maaki wɔ kidiliɛ gi kile ní mɛ awla ɛ; ní Yesu Kristo Nazaret ɔnɛɛ linyi ne me e, mɛɛsi wɔ si yɔ tɔ ga!”
- 7 Lɛ petro evu yɛ ɔɲawla lɔ kawlakpɔa lɛ apɔni yɛ xe ayɔ ɛ. Ní lɛ onu kɔ ko e, kigagla kiku onyimee yɛ kuklikpɔ ni yɛ aklamasi na mɛ.
- 8 Lɛ ayɔ lixu le e, xe ɔlɛ ní yɛ ikli lɛ awa ɛ, ko lɛ ekpese kuga klanɔ ɛ. Lɛ eti eku ní lisɔligba lɛ mɛ ni ba a, gi azaaga a, xe azaayɔ exu la a, xe azakpɔ Aya ɛ.
- 9 Gi banima petee niklɔ bɛmɔ yɛ ɛ, gi ɛga a, xe ɛɛkpɔ Aya ɛ,
- 10 bɛmɔ yɛ egyesi si yɛ eze ɔɔɔvi yɛ gi eze lisɔligba lɛ kevunu ya a, gi bizɛxwa si kepeedi onu u, litu ba kugyɔ lɛ ba petee inugu itse ní liboe lɛ gi liba lɛ mɛ ɛki yɛ su u.

Liboe lɛ gi Petro asi banima ní Lisɔligba lɛ mɛ ɛ

- 11 Gi onyimee asu ní Petro ni Yohanes su ní Salomo ɔviva nɔ ɛ, lize linugutseboe kí banima lɛ bese ba exogo ní basu i.
- 12 Gi Petro amɔ banima ɛ, asi ba si “Israelbanɛ ma, ege loso mlɔ inugu itse ní liboe lɛ ya su u, lɛ ege loso mledu aɲu blɔ awa a? Kigyo mlegyo edi si gani blɔ kigagla mɛ loo gani blɔ Aya kuseseo me kwiki onyimee lie ya ɛga na a?”
- 13 Abraham, Isak ni Yakob Aya, blɔ bakatsi ba Aya yɛ emuni yɛ osumubi Yesu. Pò mlebu yɛ kí Yudanɛ baka ba, lɛ mledzi kede ní yɛ su ní Pilato aɲu mɛ ɛ, gi nya apɛ si yiyuro yɛ xe e.
- 14 Eze ɔnɔ dradra ni ɔnɔ gbã pò mledzi kede ní yɛ su u, boɲu i, mleui Pilato si tɔ ɔyuro ɔnɔyee ɔki mlɔ.
- 15 Mlɛki beye ɔnilie gi izɛɛki banima ligbã nɛ ɛ, pò Aya ayɔ ni yɛ dɔni bekpo ua mɛ ɛ, lɛ kunu katsalia aki lɛ.
- 16 Yɛ linyi ne kigaglaɛ kɛ kiki bafa lie ya kigagla. Kidiliɛ gi mlɛmɔ ɔ, xe mlete e, kɛ kiba kɛ mɛ gani kuziɲaa ní yɛ linyi ne me awa; kuziɲaa ní Yesu me e, kɔ kwiɔni yɛ, kilie gi mlɔ pɔ mlɛɛmɔ ɛ.
- 17 “Lɛ abla ɛ, mɛ benemi ba, Mete si kidiliɛ gi mlɔ ni mlɔ baka ba mlɛbite mani Yesu su i, mlɛbite kɛ ní kumotemote me.
- 18 Aya edo le aple kooko gani beboedople ba awa si, yɛ Kristo ye aamɔ kini, lɛ aki liba lɛ mɛ ní kudeo liɔ kɔ awa ɛ.
- 19 Lɛ loso mlekyi ɔna mɛ tɔ mlekyi evu Aya tɔ aakò mlɔ eboe zimizi na kye mlɔ. Xegi mlékyi i,
- 20 Ɔfuɛfuɛ nɔ mɛ kigaglaɛ lipoe le litrába dɔni Ɔkaɛ kɔ, lɛ aakpɛ Yesu gi onu Kristo ye e, gi ebu aki mlɔ koko e.

- 21 Linu si oze ní lifunu ne zekona ni lipoe le gi Aya aabite kidɔ kakaa vuvu i, kilie gi Aya apani gani ye beboedople dradra ba a, gi bezee zano ava a.
- 22 Mose apani si, 'Mlo Ōka Aya aatsisi mlo oboedople kilie gi akpe me e, le aaze mlo tuto mlo ɔno ɔ. Linu si mlabite ní kidɔ kakaa gi asi mlo si mlabite e, ava.
- 23 Ōno kakaa gi óze oboedople ye liboe le e, biabu ye zano ní Aya banima kusi le biakyrɔ ye e.'
- 24 "Sugba Aya beboedople ba petee doni Samuel ava gi bepani liboe ple e, bepani ní kidilie gi kiba ke me ní ewe ala ya me e su.
- 25 Aya ye kakaplea gani ye beboedople ba ava e, kenu mlo kanɛ, le mlɛmo ɔjakɔ ní kunyanya gi Aya abite aple ní mlo bakatsi ba me e, kilie gi apani aki Abraham si i, 'gani wo besoebi ba ava e, maakrira banima petee ní kesea ava.'
- 26 Le loso Aya akya Yebi ye, xe atsisu ye mlo klo kpe ɔto ɔ, to aakrira mlo to aabite mlome ɔkakaa to aamoni ye eboe zimizi na."

Axwɛwawa la 4

Bevu Petro Ni Yohanes le bɛmani ba ní Yudanɛ ma Kutsatsa vidi yo Anu me

- 1 Le gi Petro ni Yohanes bɛlɛɛ zegu kunugu yo eki banima e, kusumu yo baka ba, lisoligba le bepepe ba ɔkaɛ, ni Zadukianɛ ma bɛba etsani ba.
- 2 Isu iyevi ba koɲu, le ese linu si banɔkpekpe tiava ba e, bɛzɛɛbase banima si Yesu ayɔ adɔ ni bekpo va me, gi libase si bekpo va e biayɔ dzi ligbã.
- 3 Le loso e, bevu ba le bekpe ba ligba kɔzɛna ni kele titia me, gi kelea keeblo le loso o.
- 4 Pò bano glegle gi benu liboe le e, bezi ŋa; le benyime ba kisrɛsrɛ me kiaze bano akpe tietsu u.
- 5 Liba le me si gi kelea keti i, Yudanɛ baka ba; banɔtsitsi ba ni ɔsã no badɔbase ba bekpe likpɔ ní Yerusalem.
- 6 Ba ni kusumu yo ɔka vidi ye Hana ni Kayafa, Yohanes, Aleksandro ani bano gɔgɔa ba gi bɛdɔ kusumu yo ɔka vidi ye ye oku no me e, ba petee bɛba etsa.
- 7 Bɛmani banɔkpekpe ba le beki si balɛɛ ní ba anu me le bevi si, "Kite me mlɛɛbite nite e? Kigagla woli kilie ní mlo awla loo nyaɲwe linyi me mlɛwa axwe a la ya a?"
- 8 Le Petro ayɔ ɔlɛɛ ní Aya ye Ōfuɛfue no kigaglaɛ me le ebu ba onu si, "Blo baka ba ni banɔtsitsi ba,
- 9 Xe mleevi blo si kuki akɔnta omono o, ní kidɔ gbã e lie gi kwibite ki bafa lie e, ni kilie gi kwiyɔni ye su i,

10 kɔlɔ mlɔ ni Israelbanɛ ma petee mlete si, onyime liɛ ya gi ɔlɛɛ ni mlɔ aɲu mɛ ɛ, Yesu Kristo gi áɔɔ Nazaret i, gi mleku ní ose lo su u, xe Aya ayɔni yɛ dɔni bekpɔ va mɛ ɛ, yɛ linyi ne me bɛyɔ ni yɛ.

11 “Yesu yɛ su Aya keplekpaɛ kɛpani si, ‘Likla ɛnɛ gi mlɔ bagbawa ba mlɛyuro ɛplɛ ɛ, lɛ lidzi limwa nɛ ava likla nɛ ɛ.’

12 Yɛ mɛ ko biamɔ kubúbú ní kelea petee me, linyi tɔtɔ líma gi Aya akɔ ɔ, gi liabu blɔ agbá na a.”

13 Gi betsixwa ba bɛmɔ kilie gi ɔna eze ní Petro ni Yohanes lipo e, xe benu si bano pluplu ko beze e, gi bádze suku ɔtɔtɔ ɛ, ba inugu itse. Lɛ bɛmɔ egyesi si beze ni Yesu kude e.

14 Lɛ liboeboe líze gi biapani i, lɛ ese linu si bɛmɔ onyimee gi bɛyɔnɔ ɛ, gi ɔlɛɛ ní Petro ni Yohanes su i.

15 Lɛ bɛsi ba si, bedo ní Kutsatsaa mɛ, lɛ bekpese eboe la kugyodi ní batsali kusi i.

16 Lɛ bevi si ege kwiabitɛ benyime ba ya a? Ɔnɔ kakaa ní Yerusalem ete si linugutseboe vidi lɛ ya gi liba lɛ mɛ gani ba ava a, lɛ kútratani lɛ kunada a.

17 Pò tɔ kutsi kude tɔ likíhle eku ní banima mɛ ɛ, mlaki tɔ kukpɛ ɔsá aki bano ba ya tɔ bakígu kunugu ikí ɔnɔnɔ ní Yesu linyi ne me tɔ ɔ.

18 Lɛ bedzini ba ɛxwa ɛmanɔ ɔ, lɛ bɛkpɛ ɔsá ɛki ba si, bakípani loo base bidɔ liwewe ní Yesu linyi ne me tɔ ɔ.

19 Pò Petro ni Yohanes bebu le onu ɛki ba si, “Mlɔ tuto mlaxwa litsii lɛ klɔ xegi lipɛ ní Aya aɲu mɛ ɛ si, kunu mlɔ igbè loo tɔ kunu Aya yɛ igbè.

20 Lɛ loso e, kútratani kunugu yo kumɔni ní kidilie gi blɔ ɔtuto kwimɔ ɔ, xe kwinu u su.”

21 Lɛ kutsatsaa baka ba bɛká ba aɲu mɛ gaglaa xe bɛyuro ba ɛ. Bɛmɔ si líma si behe kutu aki ba a, lɛ ese linu si banima petee bɛzɛkpò Aya ní kidilie gi kiba kɛ mɛ su u.

22 Onyime liɛ gi yɛ bɛyɔnɔ ɛ, azɛ asani ago avitene.

Bauaziɲa ba bɛxwa Aya lɛ bevi si ɔki ba kigagla

23 Gi bɛ yuro Petro ni Yohanes ko e, bedzitɛ ní ɔha lɔ klɔ lɛ bɛsi ba a liboe le gi kusumu yo baka ba ni banɔtsitsi ba bɛsi ba ɛ.

24 Agi bauaziɲa ba benu liboe le e, ba petee bɛkpɛ likpɔ ni ole tole lɛ bɛxwa Aya si, “Ɔka wɔ wɔbitɛ lifunu ne, kelea, axu la ni kidɔ kakaa gi kikpasi ní bɛ mɛ ɛ!

- 25 Gani wɔ Ɔfuefue nɔ me ε, wɔpani gani blɔ ɔkatsitsie Dawid awa gi onu wɔ ɔnɔsumu i, gi apani si, ‘Ege le loso banama gi bénu Yudanε ma ε, bεmɔ kusuyevi, ege le loso banima bizεbite banyánya pluplu va a?’
- 26 Kelea me bekusi ba bebila eple, le bauaŋa ba bekrε likpɔ si beta kigū ni Ɔkaε ni ye Kristo ye.’
- 27 Lile le me si Herodes ni Pontio Pilato bεtsa ní ɔma uidi ɔ lo ya me ni banama gi bénu Yudanε ε ani Israelbanε ma ní Yesu su, wɔ ɔnɔsumu dradra ye gi ye wɔkya ε.
- 28 Bekrε likpɔ tɔ biabite kidɔ kakaa gi gani wɔ kigaglaε ni kupépeɔ onu i, wɔtro si kiba ke me ε.
- 29 Le abla ε, Ɔka vu aŋu ní ba adaa la gi befia su u, tɔ ki tɔ blɔ wɔ besumubi ba kupani wɔ liboe le ni aŋu me gagla.
- 30 Ki banima bamɔ wɔ kigaglaε tɔ ki tɔ banyanya ba bayɔ, kitɔ kubite enugutseboe ni eboe gi auíba la me edi i, gani wɔ Ɔnɔ kpekpe dradra ye Yesu linyi ne me.”
- 31 Gi beɔwa Aya pɔ ε, niklɔ gi bεtsa ε, niklɔ esugu. Aya ye Ɔfuefue nɔ εba ba petee awa, le bekpese Aya liboe le kudo ni aŋu me gagla a.

Bauaziŋa ba beε ba bidɔmɔmɔ vε

- 32 Banama gi beziŋa ε, ba likpɔkrεkrε le lize ni kugyodi tule ani ɔna tole. Ɔnɔnɔ ɔpani si ye bidɔmɔmɔ vε ε, ye tete bine, pɔ ba petee beε kidɔ kakaa gi bεmɔ ε, ni ba ahanuglɔ ba.
- 33 Le ni kigagla glegle e, banɔkrεkrε ba beze le awa bezeŋa katsalia ní Ɔkaε Yesu kuyɔɔ su, le Aya ape lipo me glegle aki ba petee.
- 34 Ɔnɔnɔ ɔze ní ɔha lo me ε, gi bidɔ biziã ye ε. Banama awla gi kuse loo kupé kwize e, beɔa vε le bibɔe vε gi bεmɔ εdɔni be kudada me ε,
- 35 beɔvε kpe banɔkrεkrε ba awla tɔ bale aki ba me ɔnɔ kakaa kilie gi aziã ε.
- 36 Nite lize xe Yosef, gi onu Lewiɔne ε, gi beɔ ní Kipro e, xe banɔkrεkrε ba bizεwa ye si Barnaba a, gi le ese linu si i, “ɔnilie gi izεkrε kifu ní banɔ me ε,”
- 37 ada ye kesea, le ako kibɔe amanɔ ɔ xe ako ke akpe banɔkrεkrε ba awla ε.

Axwεwawa la 5

Anania ni Safira beεε asia

- 1 Pɔ onyime ɔtɔ eze gi bezeɔwa si Anania a, ye ni yedze Safira beɔa ba bidɔ me.
- 2 Pɔ ní yedze kutete me e, abla kibɔe kapεatɔ ki isu le ako kigɔgɔe akpe banɔkrεkrε ba awla ε.

3 Lε Petro apani si, “Anania ege loso wōki si Satana aṅa wō aṅa te e, xe aki si woemeni Aya Ɔfuefue nō ɔ, xe wōkō kibōe kapεato ɔ, gi wōze nī wō kesea litukpo ɔbla ki isu u?”

4 Xe wōada kesea ε, aní wō kanε keze e? Lε gi wōda ka ε, kibōe aní wō kinε kize e? Ege loso wōbase asia na a? Aní banō woemeno o, bonju i Aya woemeno!”

5 Gi Anania enu liboe le ko e, egleve lε etse e, niteme si banama gi benu liboe le e, lifu liku ba.

6 Iyasovi lε iba εla okpo ye ni kusa mε lε befeke ye dono eze vive e.

7 Ɖwisi inyɔsasa tita kede kinε ε, yedze gi óte liboe lε gi liba lε mε ε, eti eku kepea mε.

8 Lε Petro eui ye si, “Si mε xe kibōe liε kinu kibōe petee gi wōni wonye mlεze nī mlō kesea litukpo o. Ebu le onu si Eε kibōe petee kε klō.”

9 Lε Petro asi ye si, “Ege loso wō ni wonye mlεtrō si mlεkeni Aya Ɔfuefue nō edi i? Benyime baklō gi bevive wonye e, bali kevunu ya, lε biafeke wōfe kudono o!”

10 Egleve adō kesea nī Petro aṅu mε kyōḅ lε etse e. Gi iyasovi lε itiku i, imō si etse, lε befeke ye dono xe bεzevive ye nī yenye su i.

11 Lε loso lifu liku ɔsoli ha zizi nō ni banō gɔgɔa ba petee gi benu eboa la ya ε.

Banɔkrεkrε ba bεbite enugutseboe ni eboe gi etu banō kugyɔ ε

12 Banɔkrεkrε ba bεzεbite enugutseboe ni eboe glegle gi ába evidi i nī banima kusi. Bavaziṅa ba petee bεzεtsa nī Salomo ɔviva nō.

13 Gani lε mε si banima bezegu kunugu gbã nī basu kye, banama gi báma nī ba mε ε, bame ɔtɔtɔ òkeni odi si yiti ipōni ba a.

14 Pò banō glegle bεba εpōni ba gi benu benyime ni badze linɔkpi i, gi lizi Ɔkaε aṅa εεḅa ε.

15 Kɔkrε kidiliε gi banɔkrεkrε ba bεzεbite loso e, banima bezefeke banyanya ba tsini ablō va aṅa lε bεzεplε ba nī abati loo itōsi lε aṅa a, tō xe Petro εga εza ε, tō ye kuyeo kwiado nī ba mε batō aṅa.

16 Lε anɔkpi la εdō imεε ne gi iklani Yerusalem mε ε, lε bεmani banama gi ba isu mε igō loo banama gi ifuefue zimizi ne iikpε ba kunugu yo e; lε ba petee bεmō kuyɔyɔ ε.

Bεyɔ kedu nī Banɔkrεkrε ba su

17 Lε kusumu yo ɔka uidi ye ni ye benete ba petee, banama gi bali nī zadukiane ma ɔha lō mε ε, bεkō kanjuza tiitii nī banɔkrεkrε ba su, lε bεtrō si biabu ɔkli i.

- 18 Bevu banɔkrɛkrɛ ba ɛ beko ba ɛkrɛ ní ɔma no ligba ɛ ɛ.
- 19 Pò elesi la ɛ, Aya ye ɔxwɛdzɛ adra ligba ɛ ipupo le e, ɛ etu ɔto ni banɔkrɛkrɛ ba edono e, ɛ asi ba si,
- 20 “Mlatrɛ to mlazɛɛ ní lisɔligba ɛ mɛ, to mlapani asi banima ní ligbázeze vuvu nɛ su.”
- 21 Banɔkrɛkrɛ ba bɛbitɛ ní ɛ ava ɛ olezato no ɛ, beti iku ní lisɔligba ɛ mɛ le bekpese bidɔ kubasɛ ɛ. Le loso Kusumu yo ɔka vidi ye ni ye bavatrɔ ba bɛxwa Yudanɛ banɔtsitsi ba kí ɔha lo kutsatsa; ɛ bekrɛ ɔsã tsiɛ ligba ɛ bepepe ba to bamani banɔkrɛkrɛ ba ní ba aɲu mɛ ɛ.
- 22 Pò gi baka ba beku i, bámo banɔkrɛkrɛ ba ní ligba ɛ mɛ, ɛ bedziba kutsatsaa mɛ ɛ bedo si,
- 23 “Gi kwiku ni klo ɛ, kwimo si ipupo le ìda ɛ banɔpe ba fɛ balɛɛ xe bepe kevunu ya a, pò gi kwidra ipupo le e, kúmo ɔnoɔ ní ligba ɛ mɛ ɛ!”
- 24 Agi kusumu yo ɔka vidi ye ni ɔkaɛ ní lisɔligba ɛ bepepe ba onu benu liboe le e, bɛpisa ní kidiliɛ gi kiba banɔkrɛkrɛ ba ava su u.
- 25 Le onyime ɔto aba asi ba si, “Mlata kutu! Benyime ba ya gi mlɛkrɛ ligba ɛ ɛ, bali ní lisɔligba ɛ mɛ gi bɛbase banima bidɔ mɛ ɛ!”
- 26 Le banɔpe ba ɔkaɛ ni ye banima bɛzɛgbani banɔkrɛkrɛ ba dzini manɔ ɛ. Báko kigagla ni ba, ɛ ese linu si bezese lifu si banima biasa ba akla.
- 27 Gi bɛgbani banɔkrɛkrɛ ba ɛmanɔ ɛ, bɛtsini ba ní Yudanɛ ma bɛtsixwa ba aɲu mɛ, ɛ kusumu yo ɔka vidi ye evi ba si,
- 28 “Kwikrɛ ɔsã gagla ɛki mlo si mlakíbasɛ bidɔ ní onyime liɛ ya linyi ne me to ɔ, pò mledi kidiliɛ gi kɛ mlɛbitɛ ɛ! Mlene mlo bidɔbasɛbasɛ vɛ ní Yerusalem petee, ɛ mlɛpɛ si mlebu blo lipɔ si blo kwiye ye ɛ!”
- 29 Le Petro ni banɔkrɛkrɛ gɔgɔ ba bebu le onu si, “Linu si kunu kutu kí Aya sani kí banima.
- 30 Blo bakatsi ba Aya ye ayɔni Yesu adɔ ni bekpɔ va mɛ gi mleku ye ní ose lo su u, xe etse e.
- 31 Aya emuni ye atsino ye kaɲaa mɛ to oze Okusi obi ni ɔnoɔbu, to ɔki Israelanɛ ma kudeonu to bekyi to Aya aakò ba eboe zimizi na ko kyɛ ba.
- 32 Kunu katsali aki eboa la ya, blo ni Aya ɔfuefue no, gi Aya aki blo banama gi kuzeenu kutu ikí ye ɛ.”
- 33 Gi banama a gi bɛtsa xe benu liboe le e, bɛmo kusuyevi gbɛgbɛ nite si bɛpɛ si beeye banɔkrɛkrɛ ba xe e.

- 34 Pò betsixwa ba me tole e, Farisi ɔne gi bizexwa si Gamaliel i, gi onu Mose ɔsã no ɔɔɔbase e, xe edzi onu ɔno ɔ gi banima pɔ bekre kububu ye su i, ayo aleɛ nɔ kutsatsaa me. Aki si bebu banɔkpekpe ba,
- 35 Le asi kutsatsaa si, “Israelbane ma, mledi mumɔ nɔ kidilie gi mlepe si mlebite mani bano ba ya su u.
- 36 Mleple anu si Teuda anwi lipoeto le, gi amo isu ya si yenu ɔno vidi i, le ηwisi bano alafatiene kine e bezeni ye kude. Pò e, beye ye, le bano ba klo gi beze ni ye kude petee behle e, le ye oha lo ηjini i.
- 37 Le kede e, Yuda Galilea ɔne anwi nɔ banima liklapoe le, gi ehe linokpi apɔni isu ya a, pò beye ye kyɛ, le banama gi bezeni ye kude e, ba petee behle.
- 38 Le loso e, ni liboe le ya me e, mɛegba mlɔ si, mlakiko liboe nɔ benyime ba ya su u. Mlayuro ba! Xe ba batrotro va ni kiboebiteɛ kidɔ banima ko e, biadu,
- 39 pò xe bidɔ Aya ko e, mlatrɔtani ba ava kuɔa a. Mlaamo isu ya si mleeta kigũ ni Aya!” Kutsatsaa kwizi Gamaliel ye kugbagba.
- 40 Le gi beɔwa banɔkpekpe ba emano e, bekusi ba, le bekre ɔsã eki ba si bakipani nɔ Yesu linyi ne me liwewe to ɔ; le beyuro ba e.
- 41 Gi banɔkpekpe ba beɛe nɔ kutsatsaa me e, isami iku ba, le ese linu si Aya ebũ ba si begyeno si bakye biaɔa kuye kɔkpe Yesu.
- 42 Le liwe kakaa a, nɔ lisoligba le me, nɔ banima kupeo me, beɛeɛbase bidɔ le bezeedo Aya ye liboe Gbã ne nɔ Yesu gi onu Kristo ye su u.

Axwɛwawa la 6

Bavaziɔa ba bekyɔ banɔpɔno tiegloe

- 1 Ni lipoeto kede gi badokpasi ba beɛeɛre pɔno e, kuboηwle kwiku nɔ Yudanɛ ama gi bizɛpani Sihela se ni Yudanɛ ama gi beɔo nɔ ba tuto ba kesea me kusi i. Yudanɛ ama gi bizɛpani Sihela se e, beɛo si bizedo ba badzɛaba gi ba benye ba betse e, za nɔ liwe le kavadi ya me.
- 2 Le banɔkpekpe liɔfo ni tiava ba beɔwa bavaziɔa ba oha lo ekpe likpo le beɔpani si, “Anɔ liboe gbã linu si kuyuro Aya liboe le kubaseo to kuvu kibo kulɛle loo to kuzedi badzɛaba gi ba benye ba betse ba su i ava.
- 3 Le loso e, benemi ba, mlebu benyime tiegloele dɔni mlɔ me, gi mlete si benu anukware benete e, gi beyi nɔ Aya ye Ofuefue no ɔ, nɔ kuboeteo, to kuki to beze nɔ eboa la ya onu u.
- 4 To blo tuto kuko blo lipoe le petee kukokpe nɔ Aya kuxwaxwa ni Aya ye liboe le kubaseo axwe na me.”
- 5 Likpokpekpe le petee limo isami nɔ banɔkpekpe ba batrotro va su, le loso bebu Stefano, ɔno gi eyi ni kuziɔa ni Aya ye Ofuefue no kɔpɔni Filipino, Prokoro,

Nikanora, Timona, Pamena ni Nikolao gi ádo Antioxia xe ekyi eku Yudanε ma kusolio mε ε.

⁶ Lε oha lo egbani ba εmani banokpekpe ba ε, lε bεxwa Aya ní ba litukpo o, xe betro awla ní ba awa ε.

⁷ Lε loso Aya liboe le liizene onugu i pɔno. Badokpasi ba ní Yerusalem bezεsre pɔno lε kusumu yo baka glegle kyε beziŋa a.

Stefano Kuvuvu yo

⁸ Stefano, onyimee gi Aya akirra glegle e, xe Aya kigaglaε kiyi yε mε ε, abite enugutseboe ni eboe gi avíba vidi ní banima kusi i.

⁹ Pò banɔato gi bεdo ní Yudanε ma ota kó lo gi oε ní Kirene e (gi bizεxwa si benyime gi bezi isuwla mε kuzeze doni kunɔdzi me e), beyo kedu ni yε su. Banɔ ba ya benu Yudanε gi bεdo ní Kirene ni Aleksandria. Yudanε gɔgɔa ba gi bεdo Kilikia kuseo awa ani Asia ε, bekpese eboe kunwle ni Stefano.

¹⁰ Pò Aya yε Ofuefue no eki Stefano kuboete nite me si gi apani i, bátani yε eboe la onu kulε ε.

¹¹ Lε loso bebite kunyanya ni banɔato ní kirkpokpo me to bapani si, “Kwinu gi εspani ebusioboe mani Mose ni Aya su u!”

¹² Lε loso bezizi banima, banotsitsi ba ni oã no badobase ba ní Stefano su, lε bevu ye e, xe betsini yε ní Yudanε betsixwa ba anu mε ε.

¹³ Lε bezεmani banɔato si base asia akpe yε awla si, “Onyime lie ya ε, εspani ebusioboe lipoe kakaa ní blo Lisoligba lε mε gi kuzeesumu Aya a, ni Mose oã no su.

¹⁴ Kwinu gi apani si Yesu Nazaret onε ε, aakpa Lisoligba lε, lε aatsre ikòε lε gi ido Mose klo eki blo o.”

¹⁵ Banama petee gi beze ní kutsatsa vidi yo me e, bedu anu ní Stefano awa le bemɔ si ye anu na mε ale ηwisi Aya yε oxwedze anε kinε ε.

Axwεwawa la 7

Stefano Apani aki Kutsatsa Uidi yo

¹ Lε Kusumu yo oka vidi ye eui Stefano si, “Eboa la gi beko ní wo su i, ale la mε na a?”

² Lε Stefano ebu le onu si, “Benemi ba ni baka ba, mlata mε kutu u! Xe ableke blo okatsi, Abraham iize ní Haran i, Aya gi ekeme e, ebu isu abasi yε ní Mesopotamia,

³ lε asi ye si, ‘Sε ní wo benete ba ni wo kesea mε, to tre ní kesea lia gi maabase wo awa a!’

- 4 “Le loso e, ase ní Kaldeane ma kесе aua le azeeze ní Haran i. Ní Abraham yеka kutseo kede e, Aya aki si oba kесе lia aua gi mlale abla e.
- 5 Lipoe le klo me e, Aya oki Abraham kесе kapemiatoto nwisi ye onako kine e, pò Aya aka aple akí ye si, ye ako kесе kí ye le kiazе ye ni ye besoebi bà kanе e. Ní lipoe le klo me gi Aya aka aple nite e, obi ototo óze ní Abraham awla a.
- 6 Liboe le ya Aya apani aki ye, ‘Wò besoebi ba biaze ní kесе dzedze gi kenu ba kanе aua a, niklo biaze banodzidzi le biagbani ba ni litukpo me gagla a, le biabu kini ki ba ago alafatiene e.
- 7 Pò maahe kutu kí banama gi ba biasumu i, nwisi banò dzidzi kine e, le kede e, biasе kесе lia klo aua to biaba sumu me ní ya.’
- 8 Le Aya aki si Abraham oxo oyavi tsatsa lo ligovi le to lize gyesi kí kunyanya ní Aya ni Abraham kusi. Le loso gi bepo Isak ogle tole kede e, Abraham atsa oyavi aki ye, Isak atsa oyavi aki Yebi Yakob, le Yakob fe atsa iyavi aki ye bebi lofo ni tiava ba gi ba benu blo amade na baka ba a.
- 9 “Gi Yakob ye bebi ba beko kanuza ní ba onemi ye Yosef su onu i, bevu yeda to oze onodzidzi ní Egipte. Pò Aya eze ni ye kude e,
- 10 le ebu ye ní ye kini momoe me e. Aya aki Yosef kuboete, le aki si Yosef eku Egipte okusi ye Farao anu u, le okusi ye abite Yosef Egipte kесе ni kekusipea ovadi i.
- 11 “Le kuue kwido ní Egipte petee ni Kanaa i, gi banima beze ní kuxixa glegle me e. Blo bakatsi ba bamo kijaña etoto o.
- 12 Gi Yakob enu si adevi ale ni Egipte e, akpe ye bebi ba gi benu blo bakatsitsi ba atsisi ní klo, ba kutopu yo o.
- 13 Kuulaa gi bedze e, Yosef ebu isu abasi ye benemi ba le ebu ba abasi Farao kye e.
- 14 Le Yosef atsisi yеka Yakob ni ye banane ba petee gi beze banò avitegloele ni tietsu i, ole si ba ba Egipte.
- 15 Nite si Yakob atre ní Egipte, eze niklo kozena ni ye litsewe le, niklo ye bebi ba fe betse.
- 16 Le kede e, bemanu ba bekpo ba ní Sixem, niklo bevive ba ní odro lo gi Abraham edzi ni kibo ní Xemor ye bebi ba awla a.
- 17 “Gi lipoe le liti ponò si Aya obite ní ye kakaplea aua kí Abraham i, blo akone ma ní Egipte bedò epono.
- 18 Le kede Okusi dzedze gi óte liboeboe ní Yosef su i, ekpese kukusi kupa ní Egipte.
- 19 Le okusi lie ekyi blo baka ba axla a, le abite litukpo me gagla ní ba su i, emi ba to bebu ba bebigye ba zano ní ba kupeo me to betse.

- 20 “Lipoe le klo me bepo Mose, eze obi gi eyi kuyaso o. Ye bapone ba begani ye ni yeka kepea me badzidzi tiata,
- 21 le gi batani ye kukpo ni kepea me to e, bebú ye ni kepea me, okusi ye yebidzee amo ye le aze ye agano nwisi ye otuto yebinyime kine e.
- 22 Bebase ye Egipte bané ma kuboete kakaa, le edzi onó uidi ni kiboepani ni kiboebite me e.
- 23 “Gi Mose aze ago avitene e, egyoedi si yizeedi kilie gi beebite ye benemi Israelbané ma a.
- 24 Amo ba me tole gi Egipteonoto azeebu kini ako e, azeeponi ye le beye Egiptone e.
- 25 Ako le si ye otuto ye benete ba bianu le ese si Aya ye akpe ye to yibu ba, po bénu le ese e.
- 26 Gi kelea keti i, Mose edzi atre ni baklo le amo Israel bebi tiava gi bezegoni i, ekeni edi si yikpe ba likpo. Le loso apani si, Benyime ba, mlata kutu, benemi Israel bebi mlenu; ege le loso mlepe si mlekre mló ahanuglo ba ebi i?
- 27 “Po onilie gi ye eebu kinie ki yenemie e, etutru Mose atsini kapé le eui ye si, ‘Nyanwe edu wo ovanja ni otsixwa ni blo onu u?’
- 28 Kipe wope si, ‘Wuye me kilé gi woye Egiptonee kivoé na a?’
- 29 Gi Mose enu liboe le e, ese ni Egipte le azeeze ni Midia kesa ava nwisi obaba kine e. Niklo apo bebinyime tiava.
- 30 “Ago avitene kede e, Aya oxwedze ebu isu abasi Mose ni lifuha gi liiso ni bibu ose sisami oto me e, ni oyaya ko ni Sinai lito le su.
- 31 Mose ye onugu etse ni kidilie gi amo su u, le eti aponi lifuha le si yidi le momomo. Po enu Okae ye ole lo si,
- 32 ‘Me menu mló bakatsi ba ba Aya, Me menu Abraham, Isak ni Yakob ba Aya.’ Lifu liku Mose le okeni odi si yidi to o.
- 33 Okae asi ye si, ‘Bu afokpa va ni wo kuklikpo le ese linu si niklo gi wole e, odradra ko niklo onu.
- 34 Manyamo kini glegle lie me gi me benete ba bale ni Egipte e. Menu ba kutani yo le meple aba to mibu ba a. Abla e ba, maadzini wo kukpe ni Egipte.’
- 35 “Mose lie ke Israelbané ma begbe, gi bevi ye si, ‘Nyanwe edu wo ovanja ni otsixwa ni blo onu u?’ Ye onu onilie gi Aya akpe si oja banima ava to obu ba gani Aya ye oxwedzee gi ebu isu abasi ye ni lifuha le me e ava.
- 36 Ye etu oto ni banima edono ni Egipte, xe abite enugutseboe ni eboe mamó edi la ni Egipte e, ni axu kyíkyí la kutu, ani ago avitene na me gi beze ni oyaya klo o.

- 37 “Mose lie ke asi Israelbanε ma si, ‘Aya aatsisi mlɔ oboedoplε, kilie gi atsisi mε ε, le aaze mlɔ tuto mlɔ mε tole e.’
- 38 Ye akpe blɔ baka ba likpɔ ηwisi Israel banε nι ɔyaya klɔ le ye Aya ɔxwɛdzεε apani akɔ nι Sinai lito le aya a, le ye azε Aya eboe la gi izeki ligbã aki blɔ ɔ.
- 39 “Pò blɔ bakatsi ba begbe bénu kutu aki ye ε, boɲu i, beku ye ɔwlaku le begyodi nι ba ina nε mε si biadzitrε nι Egipte e.
- 40 Le bεsi Aron si, ‘Bitε etugu gi aaze ɔto xe agbani blɔ ɔ. Kúte liboe le gi liba onyime lie Mose e, gi ye ebu blɔ adɔ ni Egipte aya a.’
- 41 Nι lipoe le klɔ mε ε, beυɔ litugu nι ligume kilεεε mε, le bεmani le bidɔ kɔkɔ gi beko eyi busu iiki le, le beɲa liwe ni isami gi beko ekpe kubùbù nι kidilie gi ba tuto beυɔ su u.
- 42 Pò Aya adzi kede nι ba su u, le ayuro ba to besumu lifunu ne Liwo le, ɔdzidzi ye ni badzidziebi va a, kilie gi beɲwlimi kpe nι beboedoplε ba keplekpaa mε ε si, “ ‘Israel banε ma! Anι mε loso mleye бага va xe mlεki bidɔ pɔvi pɔvi vε ε ago avitene na nι ɔyaya klɔ.
- 43 Mlemuni Molex ye libugba le, ni Romfan ɔbu ye ye ɔdzidziobi ye; ba beze etugu gi mlɔ tuto mlευɔ xe mlezeesumu u. Le loso e maatsisi mlɔ nι aboyo la me nι Babilonia kesa kede.’
- 44 “Aya likatsa le lize nι blɔ bakatsi ba su nι ɔyaya klɔ. Bεwa le kilie gi Aya asi Mose si ɔwa le ε, nι kilεε lie klɔ mε gi Aya abasi Mose onu u.
- 45 Le klɔ va kede e, gi blɔ bakatsi ba bezi likatsa le dɔni ba baka ba klɔ ε, betu le gi bezeni Yosua kude e, xe bezi kesa nι amade ana na gi Aya akpikpini edono awla a, nι kilie gi bezetre onu u. Le lize nι kesa mε zεkɔna ni Dawid lipoe le.
- 46 Gi amɔ lipomepεpε dɔni Aya kɔ le eui Aya to ɔki ye kude to yiwa ozeko ki Ye Yakob ye Aya.
- 47 Pò Salomo ye awa ligba aki Aya.
- 48 “Pò Kaka Aya Baka ba ɔkaε óvize nι agba gi ɔno gbagbe awa mε ε, ηwisi kilie gi oboedoplεε apani kinε ε si,
- 49 “ɔkaε si, ‘Lifunu ne linu mε likusigbo, le kesa kenu mε ikli le oduko. Ligba woli lu mlaawa kime ε? Le nιfo aaze mε ozeko ɔ?’
- 50 Ani mε ɔtuto mε mabitε bidɔ be ya petee e?’
- 51 “Stefano atre le aya si, “Kíte xe mlɔ ina nε ili ηwisi babubite ba ini nε kinε ε, xe mlɔ batu va bali gagla si mlápe si mlenu Aya liboe le e! Mlale ko ηwisi mlɔ bakatsi ba kinε; mlɔ fe mleyɔ kedu nι Aya ye ɔfuεfuε no su lipoe kakaa!

52 Oboedople ɔto eze gi mlo bakatsi ba báyo kedu ní ye su edi na a? Beye Aya ye banɔkpekpe ba, gi bedo le eple si ɔnilie gi onu Aya ye ɔnosumu Dradra ye ε, gi ye bede va begyo ε, atrába. Le abla ε, mlebu ye ko le mleye ye e.

53 Mlo mlenu banama gi mlezi Aya ɔsã no, gi Aya baxwedze ba beko eki mlo, pò mlauíbite ní lo ava a!”

Besa Stefano Akla

54 Gi kutsatsa vidi yo me banima benu Stefano liboe le ní ba su i, beyevi isu nyani nyani ni ye.

55 Stefano pò ε, Aya ye Ɔfuefue no eki si edi lifunu ne, le amo Aya ye kukleleo ni Yesu gi ɔlee ní Aya ye kaŋaa me ε!

56 Le apani si, “Mledi! Mamɔ lifunu ne gi lidra ε, le ɔnoe Yebi ye ɔlee ní Aya ye kaŋawla me ε!”

57 Banima bekre ozi lo gagla, le betsí ba atukpa la ni ba iwla le ε. Le ba petee behuiku ye ava a,

58 behe ye dono ní ɔma vidi no me le beku ye akla kusa me ε. Banama gi beze liboe le katsalia ε, beyuro ba ewu la eki ɔyasɔvi ɔto gi bizexwa si Saulo si ozedi la ava a.

59 Gi bezesa Stefano akla na ε, axwa Aya si, “Ɔkaε Yesu, zi me Ɔfuefue no!”

60 Le adɔ ye aklamasi na ava le akpe ozi ni ole gagla si, “Ɔkaε! wukívu kuzimizi ulio ya eple kí ba a!” Gi apani nite ko e, ada ye onugu lo.

Axwewawa la 8

1 Saulo eze ní klo gi bezesa Stefano akla na ε, le atro awla ní ye kuyeyeo ava a.

Saulo Ayo kedu ní bauziŋa ba su

Dɔni liwe le klo ke ava ε, banima bekpese kini zimizi kubu ki bauziŋa ba ní Yerusalem. Bauziŋa ba petee behle ku ní Yudea ni Samaria bidɔ me mè, banɔkpekpe ba ko bego.

2 Banɔato gi bizese Aya ε, bezevive Stefano ye okpo ye, le bebemi ye fɔɔ.

3 Pò Saulo atro le si yiyavi bauziŋa ba likpɔkpekpe le; etiku kupeo me, le ehe banama gi beziŋa ε, badze ni benyime akpe ligba.

Filipo edo liboe gbã ne ní Samaria

4 Banama gi beziŋa ε, besehle le bezepani liboe le ní ɔko kakaa gi betre ε.

5 Filipo ko ε, atre ní ɔma vidi ɔto me ní Samaria, le asòli Kristo aki banima níklo ε.

- 6 Linokpi le lita liboe le gi Filipino apani kutu momomo o, gi bezeenu ye kupanio e, le bemo eboe mamō edi ala gi abite e.
- 7 Ifuefue zimizi ne ido eza ni bano glegle me ni izi gagla, le bano glegle gi ba kapae tiele ketse e, ni bano gi bekloui i, ba petee beyo.
- 8 Le loso isami glegle ize ni oma uidi olo klo me.
- 9 Onyime oto gi bezexwa si Simon eze ni klo o, le koki lipoeto e, aki Samaria bane ma inugu itse ni ye bawa ua. Izefeke isu ya si yenu ono uidi,
- 10 Le ono kakaa ni oma uidi no me doni kilale kakaa me e, izeta ye kutu, le izepani si, “ye onu Aya ye kigaglae kapae lia klo gi bizexwa si ‘kigagla uidi ye.’ ”
- 11 Bizeta ye kutu le ese linu si ki lipoe gblamadzaeto e, aki ba inugu itse ni ye bawa ua.
- 12 Po gi bezi Filipino liboe le aua ena ni Aya kukusi nana ni Yesu Kristo liboe gbā ne su i, beke kuni ki ba, benyime ni badze.
- 13 Simon otuto fe aziṅa, le gi beke kuni ki ye po e, amini ni Filipino le bize linugutseboe ki ye gi amo eboe mamō edi uidi ala gi ezeba la me e.
- 14 Gi banokpekepe ba ni Yerusalem benu si banima ni Samaria bezi Aya liboe le e, beke Petro ni Yohanes tisi ba.
- 15 Agi bezeku i, beṅwa Aya ni banama gi beziṅa litukpo o, to baze Aya ye Ofuefue no
- 16 Le ese linu si bame ototo uize Aya ye Ofuefue no suko o, kuni ko beke ki ba ni Okae Yesu linyi ne me.
- 17 Le Petro ni Yohanes betro awla ni ba aua a, le bezi Aya ye Ofuefue no e.
- 18 Simon amo si beki banama gi beziṅa e Ofuefue no gi banokpekepe ba betro awla ni ba aua e. Le azeki Petro ni Yohanes kibo o,
- 19 Le apani si, “Mlaki me kye kigaglae lie ya, to ono kakaa aua gi maatro awla e, to oze Ofuefue Dradra no o.”
- 20 Po Petro ebu le onu aki ye si, “Ato wo ni wo kiboe mlatre ni kifu moni ye me, gi wogyodi si watani Aya ye bidokoko ue kudzi ni kibo e!
- 21 Obiteko loo onako oma ni wo awla ni blo axewawa la me e, le ese linu si wo ona me odra ni Aya anu me e.
- 22 Le loso kyi ona me ni wo kutroto zimizi ulio gi wotro su u, to xwa Okae nyafe ako wo begyodi zimizi ua ya kukye wo.
- 23 Le ese linu si mamō si kanuzā tiiti kale ni wo me, le wonu onodzidzi ki eboe zimizi i.”

24 Lε Simon asi ba si, “Maki litukpo o, mlaxwa Aya ní me onu to eboa la ya gi wɔpani i, la me litoto likí ba me ava.”

25 Gi Petro ni Yohanes beɲa katsalia eki ba pɔ ɔ, xe beɲani Ɔkae liboe le e, bedzitre ní Yerusalem. Ní ba kudeo ava ε, beɲani Liboe Gbã ne ní Samaria kumami glegle me.

Filipo apani aki Ethiopia ɔneɛ

26 Ɔkae ye ɔwɛdze ɔto asi Filipo si, “Bla to tre ní kaala kudeo gi kwido Yerusalem i tre ní Gaza ava,” gi kunu ɔyayako kude e.

27 Lε abla xe atre ε, le ní kudeo ava ε, atsani Ethiopiaɔne ɔɔɔavadi ɔto gi bebu ye agùaza ε, xe azeedi Ethiopia okusidzεε Kandake ye kepimia petee ava a, aba Yerusalem Aya ɔwa ko,

28 le gi edziise tre ní kepea ní ye kike loo tasiadam ye me ε, azεεkla oboedopleε Yesaya ye keplekpaa.

29 Lε Aya Ɔfuεfue no esi Filipo si, “Tipɔni kike ye to ze ní ye su.”

30 Gi Filipo ese atsani kike ye e, enu gi onyimee εεkla oboedopleε Yesaya ye keplekpaa; le Filipo eui ye si, “Woenu liboe le gi wɔεkla ese na a?”

31 Ɔka uidi ye ebu le onu si, “Kite maanu le ese e, xe ɔɔɔɔ óbu le ese óki me ε?” Lε eui adɔ ni Filipo ko si omu oku ní kike ye me to oze ní ye su u.

32 Liboe le gi azaakla ní kuɲwlimi dradra me ε, le linu si, “Beɲbani ye ηwisi ovesi gi betreye e, le kilie gi kevesibi ya kizεεε kpoo ní ɔnilie gi izεha ye sipi se aɲu me ε, nite ke ye fe óyaka onugu u.

33 Beɲε ye kakpaa, le ɔɔɔɔ ɔma gi aze ye onu u. Ɔɔɔɔ ótratani kupani ní ye besoebi ba su u, le ese linu si ye kesea ava ligbã ne lidu.”

34 Lε Ɔka uidi ye eui Filipo si, “Si me, nyaɲwe su oboedopleε εεpani eboa la ya a? Ye ɔtuto su loo ní ɔɔɔ dzedzεto su na a?”

35 Lε Filipo ekpese kupani dɔni kuɲwlimi yo kapε alia ya ava a, xe asi ye liboe gbã ne ní Yesu su í.

36 Gi bezeεtre ní kudeo ava ε, bezeɲa ɔkuto gi kuni kuto kwize e, le ɔka uidi ye apani si, “Di kuni kulio ya. Ege kiatsi kude kí kuni kpeɲε kime ε?”

37 Filipo asi ye si, “Xegi wɔziɲa ni wɔ ɔna no petee e,” Onyimee apani si, “Mazi aɲa si Yesu Kristo Ye onu Aya Yebi ye.”

38 Lε ɔka uidi ye aki si kike ye ɔto ɔ. Lε ɔka uidi ye ni Filipo beple eku ní kuni yo me e, le Filipo akpe kuni aki ye ε.

39 Gi bedo ni kuni yo me e, Aya ye Ɔfuεfue no efeke Filipo esεno. Lε ɔka uidi ye ómo ye to ɔ, pɔ atre ní ye kudegaga ava ni isami.

40 Pò Filipo kò azeedo ní Azotus le atré ní Kaisarea ε, le ní kudeo ava ε, edo liboe gbã ne ní òma kakaa mε.

Axwεwawa la 9

Saulo ekyi evu Yesu

1 Ni lipoe le klò mε ε, Saulo atré ní ye anoyeboe la ni lifu kpekpe le ava ní banama gi beze ni Okae kude e su. Atré ní Kusumu yo Oka uidi ye klò.

2 Le azeevi i, xe berɔwlimi kuplekpa gi kwibu ye base kusumu yo baka ba a, ní Yudanε ma ɔtsaklò ní Damasko, si xegi ye amò banɔatò gi bekuni Okae kude niklò ε, aatani ba kuvu, benyime ni badze dzini manò ní Yerusalem.

3 Gi Saulo eze ní kudeo ava a, xe eti aponi Damasko e, kyɔɔ klò ko e, kuklekle ðni lifunu ne kwikle klani ye.

4 Egleve adò kesa le enu ole ɔtò gi εεxwa ye si, “Saulo, Saulo! Ege le loso wɔyɔ kedu ní mε su u?”

5 Le Saulo evi si, “Wò wonu nyanwe, Okae ε?” Le ole lo εpani si, “Mε menu Yesu gi ye su wɔyɔ kedu ya,

6 pò yò tò tré ní òma uidi no me e, níklò biasi wò kidilie gi lile si bite ε.”

7 Benyime ba klò gi bani Saulo bezega ε, belee gi onugu óyi ba a, benu ole lo pò bámmò ɔnɔnɔ ɔ.

8 Gi Saulo ayo ní kesa a, xe adra ye bimbi ve e, ótani kididò kumò ɔ. Le loso kivu bevu ye owla lò, xe begbani ye tsinò Damasko òma nò mε ε.

9 Kòki ewe tata ε, ótani kididò kumò ɔ, le ní lipoe le klò mε ε, óɔ le óɔwe kididò ɔ.

10 Ɔvaziɔa ɔtò eze ni Damasko gi bezexwa si Anania, ye amò kububase gi Okae axwa ye si, “Anania!” ebu le onu si, “imò mε ní ya Okae.”

11 Le Okae asi ye si, “Bla tò tré ní ablò lie gi bizexwa si Ɔgyɔgyɔe ava a, ní Yuda kepea mε tò vi onyime ɔtò gi ádò ní Tarso litukpo o, ye linyi ne linu Saulo, εεxwa Aya,

12 le amò ní kububase mε si wò Anania wɔbatrò awla ní ye ava a, tò ɔtani bidò kumò dze.”

13 Le Anania ebu le onu si, “Okae, banò glegle bepani ní onyime lie ya su isi mε ní litukpo me gagla le gi abite ní wò bavaziɔa ba su ní Yerusalem i.

14 Le aba Damasko ni kigagla ðni kusumu yo baka uidi ba kò ɔ, si tò yivu banama petee gi beesumu wo e.”

15 Le Okae asi Anania si, “Tré le ese linu si makya ye tò osumu me, atò òki tò bete mε linyi ne ní banama gi bénu Yudanε ε, ni bekusi ba ani Israelbanε ma kusi.

- 16 Lε me otuto maabase ye kilie gi linu si omɔ kini ní me litukpo e.”
- 17 Lε loso Anania atrε, eti eku kepea lia me gi Saulo ɔle ε, le atrɔ awla ye ava a, xe apani si, onemi Saulo, Okae ye akpe me, Yesu otuto gi ye ebu isu abasi wo ní kudeo ava a gi wotraba ní ya ε. Ye akpe me si to wɔamɔ dze atɔ wɔaze Aya ye Ofuefue nɔ.
- 18 Kyɔŋ ko e, kidito ŋwisi siklui kinε kiwɔli ní Saulo ye bimbi ue ava le atani bidɔ kumɔ dze ε. Ayo le bekrε kuni kí ye ε.
- 19 Lε gi aŋa bidɔ pɔ ε, ye kigaglaε kidzi kú ye me.

Saulo asɔli ní Damasko

Saulo eze ní bauzaiŋa ba kusi ní Damasko ewe klakla atɔ.

- 20 Eti eku ní Yudanε ma itsaklɔ le azaasɔli si Yesu ye onu Aya Yebi ye.
- 21 Banama petee gi benu ye liboe le e, ba inugu itse le bevi si, “Aní ye onu onilie gi azeeye banama gi bezesumu onyime lie klɔ Yesu ní Yerusalem na a? Lε aní kiba aba ní ya niteme ke si yivu banɔaklɔ ba dzini tsini kusumu yo baka uidi ba na a?”
- 22 Pɔ Saulo liboe le kudodoo kwize kifu, le ye likla trɔtrɔ le ní le ava si Yesu ye onu Kristo ye e, liku aŋu gbεgbε nite si Yudanε ba ya gi bali ní Damasko e, bátani ye onu kulεε ε.
- 23 Ewe glegle atɔ kede e, Yudanε ma betsa le betrɔ si biaye ye e,
- 24 pɔ bega ba batrɔtrɔ ua ese si ye ε. Elesi ni kemize bezeni aŋu ní ɔma uidi no kuvunu yo to beye ye.
- 25 Pɔ elesiatsɔ ε, bauzaiŋaa ba klɔ ko gi Saulo eze e, begbani ye, le bekrε ye kasɔvi me gani ye ní liwuito ní ligli le me pleni krε kesea ε.

Saulo aba Yerusalem

- 26 Saulo aba Yerusalem le ekeni edi si yize ní bauzaiŋa ba kusi i. Pɔ báze ye ava aŋa si onu ɔvaziŋa a, le ba petee bezese ye e.
- 27 Pɔ Banaba aponi ye ε, le agbani ye atsini Aya ye banɔkrεkrε ba a. Ebu le me aki ba kilie gi Saulo amɔ Okae ní kudeo ava a, xe Okae egu kunugu aki ye ε. Asi ba kilie gi Saulo apani liboe le ní Yesu linyi ne me ní Damasko lifumose e.
- 28 Lε loso e, Saulo eze ní basu, le aklani Yerusalem petee e, xe azaapani liboe le ní Okae linyi ne me lifumose e.
- 29 Ehe eboe ni Yudanε ba klɔ gi benu si Hela se ε, pɔ bekeni edi si beye ye e.
- 30 Gi bauzaiŋa ba benu le e, begbani Saulo tsini Kaisarea le betsisi ye ní Tarso e.

31 Lε liki si bauzina ba oha lo ní Yudea, Galilea ni Samaria petee bemo kusuyo o. Gani Aya ye Ofuefue no kuponoo me ε, oha lo emo kigagla le etsi ní kisresre me ε, gi beze Okae kusese me e.

Petro atre ní Lida ni Yopa

32 Agi Petro aklano ní kesea petee me e, adze si yizeedi Aya ye banima ní Lida.

33 Niklo atsani onyime oto gi bezexwa si Ainea a, gi aklovi i, xe óze tani kuyo ní ye otosi lo ava ago ogotava a.

34 Petro asi ye si, “Ainea, Yesu Kristo ayoo ni wo, yo to klovi wo otosi lo.” Kyoo ko le Ainea ayoo ε.

35 Banama petee gi beze ní Lida ni Saron bemo ye ε, le bekyi vu Okae ε.

36 Odze oto eze ní Yopa gi eze ovazina, ye linyi lize Tabita gi le ese linu si Klatsa loo Dokas ní si Hela se me. Ako ye lipo le me petee apooi beiplinete ba gani eboe gbã kubite me.

37 Ní lipoe le klo me ε, ado kunya le etse e. Bewlo ni ye okpo ye le beple ye ní abaa la ligba eto me ε.

38 Gi Yopa ósadze ní Lida su loso e, gi bauzina ba ní Yopa benu si Petro aba Lida ε, bekre benyime tiava tisi ye ni ole si, “Kwiki wo litukpo kosi to ba blo klo kyoo.”

39 Petro abla le ekuni ba kude e. Gi aba eku i, betsi ni ye ní abaa la ava, niklo gi batrete ba bedze ba petee beklani Petro ni kube e, xe bebase ye ewu la ni bidoo krekpe kakaa gi Dokas akami aki ba ní ye ligbã ne me ε.

40 Petro ebu ba petee ní ligba le me, le eze ní aklamasi ava a, xe axwa Aya ε, le gi ekyi edi okpo ye e, apani si, “Tabita, yo!” adra ye bimbi ve, le gi amo Petro e, ayoo eze.

41 Petro evu ye owla lo le apooi ye xe ayoo ole ε. Le axwa bauzina ba petee, kopooi batrete ba bedze ba a, le ako ye akpe ba awla ε.

42 Liboe le ya likaka eku ní Yopa petee le bano glegle bezi Okae ava esha ε.

43 Le loso Petro eze ní Yopa ewe glegle ní Simon kugaplekpa su oxewa ye klo o.

Axwewawa la 10

Konelio akpe bano ní Petro ese

1 Ní lipoe le klo me ε, Onyime oto eze ní Kaisarea gi bezexwa si Konelio o, eze baguta ba oka ní Roma bane ma bagutaa ba gi bezexwa si “Italia baguta ba oha lo” kusi i.

- 2 Eze ɔno gbã le ye ni ye kepea petee bizesumu Aya a lipoe kakaa. azɛɛki bepiplinete ba bidɔ le azɛɛxwa Aya lipoe kakaa a.
- 3 Liwe le e, liaze ηwisi kemize inyo tita kinɛ ε, amɔ kububasɛ gi amɔ tsra si, Aya ye ɔxwɛdzɛ aba ye kɔ, le axwa ye si, “Kɔnelio o.”
- 4 Le edu aηu ni Aya ye ɔxwɛdzɛɛ aua nɪ lifu me e, le apani si, “Ɔka, liboe woli liba a?” Ɔxwɛdzɛɛ ebu le onu si, wɔ Aya kuxwaxwa ni wɔ axwɛwawa kɪ bazianete ba biku Aya aηu le aple aηu nɪ wɔ aua a.
- 5 Abla ε, kpe banɔ tsiɔi ɔka ɔto nɪ Yopa si ɔba. Ye linyi zizi ne linu Simon Petro.
- 6 Onu ɔbaba nɪ Simon kugaplekpa ɔxwɛwa ye kepea mɛ gi ketipɔni axu la ε.
- 7 Gi Aya ɔxwɛdzɛɛ asɛ ε, Kɔnelio axwa ye kepea mɛ banɔsumu tiaua, ni ɔguta tole gi izeesumu Aya a, xe onu ye ɔtuto ye ɔpɔnɔpɔnɔɛ.
- 8 Asi ba liboe le gi liba ε le akpe ba tsiɔi Yopa e.
- 9 Kele titia mɛ kemizea gi bali nɪ kudeo aua a, xe bɪha Yopa kuku i, Petro emu atre nɪ ligba le aua to yixwa Aya.
- 10 Kuuɛ kwizeeku ye le ape si yiηa bidɔ ɔ. Pɔ gi bezeto bidɔ mɛ ε, atsini sra le amɔ kububasɛ kuto ε.
- 11 Amɔ si lifunu ne lidra, le kidito ηwisi kusa uidi gi bɛka nɪ igyro tine ne onu kinɛ ε, kize ple ba kɛsea.
- 12 Ikli tine baga ede ede, kɛsea baga klɔ gi bizeti ba epɔ la aua ani liwɔ le mɛ kudzɔvi yo petee bizɛɛ kpe likpɔ nɪ kusaa mɛ ε.
- 13 Le ole ɔto ɛsi ye si, “Petro, Yo, ye to ta!”
- 14 Pɔ Petro apani si, “Owo lɪtraze nɪ te e, Ɔkaɛ! Mauɪηa kidɔ gi kɛ su kɪdra loo kilulu nɪ ɔkɔ lo onu ouɪdi i.”
- 15 Ole lo egu kunugu yo ɛki ye kuula si, “Wukɪkɔ kididɔ gi Aya adra kɛ su i, si kɪdra.”
- 16 Liba le mɛ nɪ te tatá zizi, ko le bedzini kusa emuni tsini lifunu ne e.
- 17 Petro apisa le gi azeegyo kububasɛɔ edi si yinu kɔ mɛ ε, banama gi Kɔnelio akpe ε, bɛmɔ niklɔ gi Simon kepea kalɛ ε, le balɛ nɪ kepea kevunu ya ε.
- 18 Bɛxwa ɛtsisi le bevi si i, “Ɔbaba ɔto gi bizɛxwa si Simon Petro ɔle nɪ klɔ na a?”
- 19 Gi Petro azeegyo kububasɛɔ edi si yinu kɔ ese e, Aya Ɔfuɛfuɛ nɔ ɛpani si, “Ta kutu! benyime tiata bali nɪ ya gi bɛɛpɛ wɔ ε.
- 20 Le loso bla, ple to zɛtsani ba a. Wukɪdzi kede nɪ ba su u, mɛ makpe ba.”
- 21 Petro eple aba le asi benyime ba si, “Mɛ menu ɔnilɛ gi mlɛɛpɛ ε, liboe woli loso mlɛba a?”

- 22 Bebu le onu si, “Baguta ba oka, Kōnelio ye akpe blo, onu ono gbã gi izeesumu Aya a, le Yudanε ma petee bizεki ye kubùbù glegle e. Aya ye oxwεdzεε asi ye si oxwa wo mani ye kepea me to aanu liboe le gi wapani i.”
- 23 Petro agbani ba akpe kepea me le azε ba ηwisi ye bababa kinε ε, le aki si beza ε. Keletitia me ε, abla le ye ni ba bεε ε, le bauaziηaato gi bedo ní Yopa e, bekuni ba kude.
- 24 Ní keletitia me ε, bezeku Kaisarea níklε gi Kōnelio ni ye baηanε ba ni ye bavia vevea ba gi axwa ε bεzeepe ba.
- 25 Gi Petro eti eku ní kepea me ko e, Kōnelio atsani ye le gi apani ye ε, ado ye aklamasi na ava ni kubùbù ní Petro ikli le onu.
- 26 Pò Petro aponi ye si oyo ole ε, le apani si i, “Yo to lεε ono ko me fe menu.”
- 27 Petro azeegu kunugu yo ni Kōnelio gi eti eku kepea me ε, níklε amo bano kpanjukpanua ba gi betsa a.
- 28 Le asi ba si, “Mlo otuto mlete mómómó si liyo kedu ní blo osã no su si Yudanε odze banama gi bénu Yudanε kepe me loo oko isu ononi ba a. Pò Aya abasi me si líma si mibù onono si ódra loo si elulu u.
- 29 Le loso, gi wakpe bano ní me ese ko e mégbe si maaba a. Abla ε, meeui wo si ege loso wakpe bano ní me ese e?”
- 30 Le Kōnelio apani si, “liaze ηwisi ome liwe nene ni lipoe le ya dji me e, gi mazεεxwa Aya ní me kepea me ní kemizea inyo tita me ε, onyime oto gi eze ní liwu klekle me e, alεε ní me anu me.
- 31 Le apani si, ‘Kōnelio! Aya enu wo kuxwaxwa le aple anu ní wo kupono kí bepiinete ba ava a.
- 32 Kpe ono tsi si ní Yopa to bagbani onyime oto gi ye linyi zizi ne linu Simon Petro amano o. Onu obaba ní Simon gi izεwa kugaplekpa su axwe ε, ye kepea me ní axu la kutu yo o.’
- 33 Le loso makpe bano atsisi wo kyon le wobite le mumo gi woba ε. Abla ε, blo petee kuli ní ya ní Aya anu me, gi kwipe si kunu liboe kakaa gi Okae Aya asi wo si pani ki blo ε.”

Petro apani Liboe Gbã ne

- 34 Le Petro apani si i, “Abla ε, mamε si linu anukware si Aya óvidi ono anu me ε.
- 35 Pò ní kese kakaa ava ε, onilie gi izeepleni isu ní Aya ye anu me ε, xe izεεbite kidilie gi kigyε ε, ye izeeku ye anu.
- 36 Mlete liboe le gi atsisi Israelbanε ma a, xe asi ba kusuyoo Liboe Gbã ne gani Yesu Kristo gi onu Okae kí ono kakaa ava a.

37 Mlete liboe vidi le gi liba le me ní Israel kesa me e, gi likpese ní Galilea a, gi Yohanes asoli ye liboe le ní kunikpekpeo kede e.

38 Mlete liboe ní Yesu Nazaret onne su, ani kilie gi Aya akya ye e, xe aki si ye Aya ye Ofuefue no o, eze ye ava a ni kigagla. Oko kakaa gi adze e, azebite eboe gbã, le ayɔ ni banama petee gi bali ní ozimizi ye kigaglae ese e, le ese linu si Aya eze ye ava a.

39 Blo kunu katsalia kí kidɔ kakaa gi abite e ní Yerusalem ni Yudanɛ ma kesa petee me. Le beye ye gi beku ye ní ose lo su u.

40 Pò Aya ayɔni ye doni bekpo va me ní liwe tane ne ava a, le aki si ebu isu abase

41 aní kí onɔ kakaa a, pò kí banama gi beze ye katsalia a, gi ba Aya ebu aple e, ba benu blo gi kwiɲa a, xe kwiɲwe ni ye e, gi ayɔ adɔ ni bekpo va me e.

42 Le akpe osã aki blo si kusoli liboe le aki banima, ni to kuɲa katsalia si ye onu onilie gi Aya akya otsixwa ye ki bagbagbe ba ni bekpo va a.

43 Beboedople ba petee bedo eboe ple ní ye su gi beɲwlimi si, onɔ kakaa gi aazi ye ava ŋa e, Aya ako ye eboe zimizi na ko kye ye gani Yesu linyi ne kigaglae me.”

Banama gi bénu Yudanɛ kye e bezi Aya ye Ofuefue dradra no

44 Gi Petro azeegu kunugu yo e, Aya ye Ofuefue Dradra no eple edo ní banama petee gi bezeta liboe le kutu ava a.

45 Yudanɛ bavaziɲa ba gi bezeni Petro kude do ní Yopa e, litu ba kugyo si Aya ako ye Ofuefue no bidɔ kɔkɔ ve aki banama gi bénu Yudanɛ kye e.

46 Le ese linu si benu gi bezepani ní siya ede ede me, le bezekpo Aya kukemeo o. Le Petro apani si i,

47 “Aya aki banɔ ba ya ba Ye Ofuefue no blo kinie dii. Onuto aatani kude kutsi kí ba kunikpekpeo na a?”

48 Le loso akpe osã si bakpe kuni aki ba ní Yesu Kristo linyi ne me. Le bevi doni ye awla si oze ní ba su ewe ato o.

Axwɛwawa la 11

Petro abɔ Bavaziɲa ba amani ye ní Yerusalem

1 Lidze xe banɔkpekpe ba ni bavaziɲa gogo ba ní Yudea petee e, benu si banama gi bénu Yudanɛ fe bezi Aya liboe le e.

2 Gi Petro atrɛ ní Yerusalem i, Yudanɛ bavaziɲa ba, beteni ye ni eboa la si,

3 “Wòze obaba ní banama gi bénu Yudanɛ kepe me e, le wɔɲa bidɔ ni ba kye e.”

- 4 Le loso Petro abo liboe kakaa gi liba le me e, si ba doni le okpese klo si,
- 5 “Gi mazexwa Aya ni Yopa oma vidi no me e, matsini sra le mamɔ kububase e. Mamɔ kidito gi kiiple njwisi kusa vidi uto o, gi beka ni igyɔ tine ne onu kine e, doni lifune le biiple do ni klo gi male e.
- 6 Gi mevɔ anu be su i, mamɔ kepe ni linwafu me бага, бага va gi bizeti ba epɔ la ava a, ni liwo le me kudzɔvi yo.
- 7 Le menu ole oto o, gi esi me si i, ‘Petro! Yo lee, ye to ta!’
- 8 “Pɔ mapani si, owo o, Okae mavikpe bidɔ gi besu bidra loo binanɔ kluklu ni olo lo onu ni unugu me ovidi.
- 9 “Ole lo eyi doni lifunu ne dze si, Wukiko kidɔ gi Aya adra ke su i, si kida.
- 10 Liba le me nite tata, le bedzini bidɔ me petee muno ni lifunu ne e.
- 11 “Ni lipoe le klo me e, benyime tiata gi bekrpe doni Kaisarea a, beba eku kepea lia klo me gi meze e.
- 12 “Le Aya ye Ofuefue no esi me si mikikpe lidzegaga a, mitre ni ba kyɔn. Bavaziɔa tieglo ba ya gi bedo Yopa e, kye bekuni me kude xe kwitre ni Kaisarea a, le blo petee kwitre ni Konelio kepea me e.
- 13 Le asi blo kilie gi amɔ Aya ye oxwedzɛe gi olee ni ye kepea me e, xe asi ye si i, ‘Kpe onuto tsi Yopa to baxwa onyime oto gi ye linyi zizi ne linu Simon Petro amano o.
- 14 Ye aapani liboe le ki wo le gani le me e, wo ni wo kepea petee mlamo kububu.’
- 15 “Gi mekpese kunugu yo kugu i, Aya ye Ofuefue no eple edo ba ava kilie dji gi liba blo ava ni okpese klo e.
- 16 Le maple anu ni liboe le gi Okae apani ava a si, ‘Yohanes akpe kuni aki banima, po Aya akpe ye Ofuefue no ki mlɔ!’
- 17 Le me lidra si Aya aki banama gi benu Yudanɛ kidokoko tile lie gi aki blo e, gi kwizi Okae Yesu Kristo ava eɔa e. Nyanwe me menu si mitsi kude ki Aya a?”
- 18 Gi benu liboe le e, bemoni ba kutetɔ, le bekrpo Aya si “Kolo Aya aki banama gi benu Yudanɛ fe kude onu si bekyi ona me to biaze ligba!”

Ɔsɔli ha lo ni Antioxia

- 19 Bavaziɔaato gi bese hle kokpe keduyoyo a gi ke ba ni Stefano kuyeyeo me e, betre ni Foenike, Kipro ni Antioxia ke ni liboe le ki Yudanɛ ma tete.
- 20 Po benyime bavaziɔaato o, gi bedo Kipro ni Kirene e, beba Antioxia, le bepani Aya Liboe gbã ne ni Okae Yesu su isi banama gi benu Yudanɛ ma fe e.
- 21 Aya kigaglae kize ni ba, le bano glegle bezi na a, le bekyi vu Okae e.

- 22 Liboe le ya lizena Bavaziṅa ba ní Yerusalem, nite si bekpɛ Barnaba tsisi Antioxia.
- 23 Gi azeeku u, xe amɔ kilie gi Aya akrira banima ε, isami iku ye le akpɛ le ní ba petee me si beze kuziṅaa ava ní Ōkaε me ni ba ina ne petee.
- 24 Banaba eze ɔno gbã gi eyi ni kuziṅaa ni Aya Ōfuεfuε no, le aki banɔ glegle bezi Ōkaε ava εεṅa ε.
- 25 Le Banaba atre ní Tarso to yizεεpe Saulo εmɔ ɔ.
- 26 Gi amɔ ye ε, agbani ye atsini Antioxia, le kɔkí ligo zizi i, ba tiaua bezεetsa ni ɔsoli ha lo, le be base banɔ glegle bidɔ ɔ. Antioxia be ya bavaziṅa ba kuxwa si Kristo banε.
- 27 Ní lipoe le klo me ε, Aya beboedopleato bedɔ ní Yerusalem i ba Antioxia.
- 28 Bame tole gi bezεxwa si Agabo e, ayɔ ɔleε le gani Aya ye Ōfuεfuε no kigaglaε me ε, edo aple si kuve gagla kuto kwitra do ní Roma kesea petee ava. Kuve ɔlio ya kwido lipoe le me gi Klaudio azεεṅa Roma Kesea ava ε.
- 29 Le loso Bavaziṅa ba ní Antioxia betɔ le si bame ɔkaka aatsisi kidilie gi aatani kuko ε, to biako pɔni ba benemi bavaziṅa ba ní Yudea.
- 30 Bebite nite le beko ba bidokoko ve tsisi cha lo banɔtsi ba gani Banaba ni Saulo ava a.

Axwεwawa la 12

Herodes Ayɔ kedu ní Banɔkpεkpɛ ba su

- 1 Ní lipoe le klo me ε, Okusi ye Herodes aki si bevu cha lo banɔato le ese linu si ape si yibu kini kí bavaziṅa ba.
- 2 Aki si beye Yakobo gi onu Yohanes yenemi nyimee ni ihe ε.
- 3 Gi amɔ si liku Yudane ma liṅu i, atre le ava le aki si bevu Petro fe ε. Liba le me lipoe le klo me gi bezeṅa aklāmɔnyasi na liwe le e.
- 4 Gi bevu Petro e, bekpɛ ye ligba, gi baguta tiene iha tine gi izεtsre iglo le ε, izepe ye. Herodes atɔ si ye amani ye ní otsixwa ko ní cha kusi xegi beṅa Kutselidozawe le pɔ ε.
- 5 Le loso Petro eze ligba le, pɔ chame banε ma bezεxwa Aya ni kimbi kyíkyĩ ní ye litukpo o.

Aya ebu Petro ní Ligba Le

- 6 Liwe le klo gi Herodes atɔ si yimani ye ní otsixwaklo le elesi la ε, Petro afe banɔpe tiaua kusi. Bεkpɛ ye bibo iwla le tiva, le banɔpe ba bezeεpe ligba le kevunu ya a.

- 7 Kyɔŋ kɔ ko e, Ɔkaɛ ye ɔwɛdzɛ aŋwi, le ye kuklekleo kwizi ligba le me e. Aya ye ɔwɛdzɛ agbɔni Petro opɔva nɔ, le ahwani ye e, xe apani si, “Kɔsi to yo ɔ!” Bibɔ uɛ biwɔli nɔ Petro kuwɔlakɔnu yo nɔ be ɔtuto be isuwla me.
- 8 Le ɔwɛdzɛ asi ye si, “Nya wɔ liwu le ava to kpe wɔ afɔkpa va a.” Petro abite nɔ te le ɔwɛdzɛ asi ye dze si, “Kɔ wɔ liwu le ava liwu le xla isu ya to kuni me kude e!”
- 9 Le Petro ekuni ye kude edono nɔ ligba le me e, ɔte xe kidilie gi ɔwɛdzɛ eɛbite e, kinu kanɔgbagbe me bidɔ ɔ, egypto le edi si kububase ye eɛmɔ.
- 10 Bɛdɔ banɔpe tɔpu ba eza, le beza bawla ba ava a, xe beba ena bala va opupo lo gi ebu aŋu me kpe ɔma nɔ abɔɛ ava e. Opupo lo edra eki ba nɔ lo tuto isuwla me le bega kevunu ya edo e. Gi bega abɔ tole ava eza ko e, le ɔwɛdzɛ alila nɔ Petro su i.
- 11 Gi Petro aŋu na me edra e, apani si ableke mete si etepɔ kanɔgbã me! Aya atsisi ye ɔwɛdzɛ si obu me dɔni Herodes kigaglaɛ ese ni dɔni kidilie petee gi Yudanɛ ma begyodi si kiaba ke me mɛ e.
- 12 Gi edzi eku sino me e, atre nɔ Maria gi onu Yohanes Marko yene kepea me nikɔ gi bavaziŋa glegle betsa xe beɛxwa Aya nɔ ye litukpo e.
- 13 Petro asa abɔ ye su opupo lo, le ɔnɔsumu ye ɔdisami gi beɛxwa si Roda e, ye aba si yidi si nyanwe esa opupo lo na.
- 14 Enu Petro ole lo egypte le isami iku ye gbegbe nite si edzi ese atre nɔ ligba le me gi ɔdra opupo lo o, le apani si, Petro ɔɛɛ nɔ opupo lo onu u.
- 15 Le beɛsi ye si, “Wɔ aŋu me eezizi!” Pɔ edu ɔkli kese si linu anukware e. Le bebu le onu si, “Litráze Petro bonu i, liaze Aya ye ɔwɛdzɛ gi izepe Petro e.”
- 16 Pɔ Petro eze le ava azɛɛsa opupo lo. Gɔgɔɛ gi beɛdra opupo lo o, xe beɛmɔ ye e, ba inugu itse.
- 17 Petro emuni ye ɔwla lo si badɔ zii, le adra le su aki ba kilie gi Ɔkaɛ ebu ye nɔ ligba le e. Le asi ba si, “Mlasi Yakobo ni bavaziŋa gɔgɔ ba kye liboe le gi masi mlɔ e.” Le ase xe atre nɔ ɔko dzedze e.
- 18 Gi kelea keti i, banɔpe ba beɛpisa dɔ isu ya onu i zano le bevi si kite Petro aga na a?
- 19 Le Herodes aki ɔsã si bapɛ ye e mɔmɔmɔ, pɔ bátani ye kumɔ ɔ. Le gi eui banɔpe ba igbè e, aki ɔsã si beye ba a. Le ya kede e, Herodes ase Yudea le azeze ni Kaisarea lipoɛto onu i.

Herodes ye Kutseo

- 20 Lipoe le kɔ me e, Herodes amɔ kusuyevi gagla ni Tiro banɛ ma ni Sidonanɛ ma, le gi eze nɔ Kaisarea e, beɛtre nɔ likpɔkpɛkpe me si beɛmɔ ye. Kpe ɔto e, bevi Blasto gi onu ɔno gi okusi ye aze ye ava aŋa a, xe eze kekusipea ɔvadi ye si

ɔponi ba a. Le betre ni Herodes klo ɔ, xe bevi ye si ɔki to babite kusuyo ɔ, le ese linu si okusi ye kesea me ba kesea kizemo ka kirɔɔɔe dono.

²¹ Ni liwe trɔtro le ava e, Herodes eze ni sikusi me ni ye likusigbo le ava xe apani aki banima a.

²² Le banima bekpe ozi lo si i, “Ani ɔno eegu kunugu yo o, pò Aya a!”

²³ Kyɔɔ klo ko e, Aya ɔxwɛdzɛɛ aki si Herodes ado kunya, le ese linu si ɔko kukoko ɔki Aya a. Ata asu le etse e.

²⁴ Pò, bano glegle benu Aya ye liboe le le beziɔa e.

²⁵ Banaba ni Saulo bebloni ba lixwe ne, le begbani Yohanes gi onu Marko eponi isu ya a, xe beɛɛ ni Yerusalem i.

Axwɛwawa la 13

Bekya Banaba ni Saulo le Bekpe ba e

¹ Ni bavaziɔaa ba gi bizesumu ɔkaɛ kusi ni Antioxia e, Aya ye beboedople ba ni badɔbase ba beze, gi ba benu Banaba ni Simeon i, gi bizɛxwa si Ogo ye e, ani Lukio gi ádo ni Kirene e, ni Manahem, onilie gi begano ni Okusi ye Herodes i, ani Saulo.

² Gi bezɛnya onugu u, xe bezesumu ɔkaɛ e, Aya ɔfuɛɛɛ no esi ba si, “Mlebu Banaba ni Saulo lidze aki me to bawa lixwe ne gi le loso maxwa ba e.”

³ Gi benya onugu u, xe beɛxwa Aya kede e, betro awla ni ba ava, le bekpe ba kude e.

Paulo ni Banaba Betre ni Kipro

⁴ Aya ɔfuɛɛɛ no esi ba nɔklo gi biatre e, le loso Banaba ni Saulo betre ni Selukia, le beku onitsahu lo doni nɔklo tsini Kipro kunisi yo kesea ava e.

⁵ Gi beku Salami i, bepani Aya liboe le ni Yudanɛ ma ɔtsaklo. Le Yohanes Marko fe aponi ba ni axwɛwawa la me e.

⁶ Gi beklani kesea me e, xe beku Pafo e, betsani Yudanɛ ɔto gi eze ɔwanete ni asia oboedople e, onilie klo ye linyi si Bar Yesu.

⁷ Eze ɔvia ne aki ɔvaɔɔe Sergio Paulo ni kesea klo ava. Sergio Paulo eze onyime oboete e. ɔvaɔɔa ye axwa Banaba ni Saulo amano le ese linu si ape si yinu Aya ye Liboe le e.

⁸ Pò Elima ye linyi ne ni si Hela se me, gi onu ɔwanete e, ayo kedu le ape si yitsi kudeonu iki ɔvaɔɔa ye to ɔki ziɔa a.

⁹ Saulo gi bizɛxwa kye si Paulo e, xe Aya ɔfuɛɛɛ no ɔle ni ye ava e, edu anu ni ɔwanetee ava a,

10 Ɣe apani si i, “Wonu ozimizi ye Yebi! Wo ahwafionɛ kɪ kidɔ kakaa gi kipe ɛ. Woyi ni kelea me asia ni imɔ kakaa, Ɣe wuzɛɛɛ lipoe kakaa si to wúkyi Ɔkaɛ ye anukwarɛ to odzi asia!

11 Abɛ ɛ, Ɔkaɛ atráhe kutu iiki wo, wɔtradzi kanjupo Ɣe wɔtramɔ liwo le kuklekle kɔna ni lipoeto ɔ.” Ní Ɣe onu klo ko e, Elima amɔ si debleku ye ni litumu ne liwe ye bimbi ve awa Ɣe azɛɛga klanɔ ni kukenidi si ye amɔ onuto gi aavu ye awla la tsino niklo gi ape si yi tre ɛ.

12 Gi ɔɔaɔa ye amɔ kidilie gi kiba ke me ɛ, aze aɔa Ɣe ese linu si bidɔbasɛbase ve ní Ɔkaɛ su bize linugutseboe kɪ ye.

Banaba ni Paulo ní Antioxia ní Pisidia Kesea me

13 Ɣe ya kede e, Paulo ni ye bagaglɔne ba beku onitsahu i doni Pafo Ɣe beba Pɛrga ɔma uidi lo ní Pamfilia kesea me ɛ, niklo Yohanes Marko ase ní ba su xe edzi aba Yerusalem i.

14 Pò ba ko beklani doni Pɛrga Ɣe beba ena Antioxia ní Pisidia kesea me ɛ. Ɣe gi betre ni Yudanɛ ma ɔtsaklo ní Lizemɔniwe le awa ɛ, beze kesea.

15 Gi bekla bidɔ edoni Mose ɔsã no ni beboedople ba bidɔ njwliminjwlimi ve me po ɛ, baka ba ní Yudanɛ ma ɔtsaklo beki ba ole si, “Benemi ba kwipe si mlegu kunugu aki banima, xe kugbagba kuto kuli ní mlo awla kɪ ba ɛ, to mlapani.”

16 Paulo ayo ɔɛɛ Ɣe abasi banima ɔwla lo si badɔ zii, Ɣe ekpese kupani si, “Benemi Israelbanɛ ma ni mlo banɔaya gi mlɛnu Yudanɛ pò mleesumu Aya a, mlata me kutu!

17 Israelbanɛ ma, Aya ye akya blo bakatsi ba Ɣe aki si banima besre ni lipoe Ɣe klo me ɛ, gi beze njwisi bababa ní Egipte kinɛ ɛ. Ɣe Aya ebu ba doni Egipte ni ye kigagla uidi ye e.

18 Ɣe ye edi ba awa ago avitene ní ɔyaya klo.

19 Aki si bekyro amade tegloele ní Kanaa kesea me, Ɣe ako ba kuseo aki ye banima njwisi ba kanjase kinɛ ɛ.

20 La ya petee eba la me ní ago alafatiene ni avitetsu me. “Ɣe kede e, aki ba betsixwa kɔzɛna nani Oboedople Samuel lipoe le.

21 Ɣe gi bevi ye si ɔki ba okusi i, Aya aki ba Saulo gi onu Kis Yebi i, gi ádo ni Benyamin okú no me e, eze okusi ba awa ago avitene.

22 Gi Aya ebu ye azano ɛ, Aya aki si Dawid edzi okusi. Liboe Ɣe ya Aya apani ní ye su si, ‘Mamɔ Dawid gi onu Isai yebinyime e si onu onyime gi malo ɛ, onyime gi aabite kidɔ kakaa a gi mapɛ si ɔbite ɛ.’

23 “Doni Dawid ye lipo me bebi ba me ɛ, Aya aki Yesu gi ye onu onɔbu ye ki Israel banɛ ma a, njwisi kilie gi apani aple kinɛ ɛ.

- 24 Xe ableke Yesu aakpese ye axwe na ε, Yohanes asoli aki Israel banε ma petee si bekyi ado ni ba eboe zimizi na με, to yikpe kuni oki ba a.
- 25 Le gi Yohanes ye axwe na εtre la ogũ ko ε, azeevi banima si, ‘Nyaηwe mlegyo edi si menu u? Aní με menu onilie gi mlepe e. Pò mlata με kutu u! Ye atrába ní με kede le mégyeno fe si maabu afokpa ní ye kukliseo o.’
- 26 “Me benemi Israelbanε ma, Abraham ye besoebi ni mlɔ banama gi mlénu Yudanε ε pò mleese Aya a, blɔ bεmani kubúbú yo ole ɔ lo ya!
- 27 Le banama gi beze ní Yerusalem ni banama gi bali ní ba onu i, bámo Yesu si ye onu onɔbu ye e, pò gi bebu ye lipɔ ε, beki si beboedople ba eboa la gi bizeklà ní Lizemɔniwe kakaa ava ε, εba la με.
- 28 Le gi bámo kesetataa tɔtɔ ɔ gi biakɔtsà kutsépia ki Yesu kye ε, bevi Pilato si oki to beye ye.
- 29 Le gi bebite kido kakaa a gi kuηwlimi dradra kwipani ple ní ye su pɔ ε, beti ye ní ose lo su le beko ye kpe ní ɔdro lo με ε.
- 30 Pò Aya aki si edzi ligbã dze ε,
- 31 le kɔkí ewe glegle e, ebu isu ya abasi banama gi ye ni ba bega εdoni Galilea etsini Yerusalem i. Ba benu ye katsalia abla kí Israelbanε ma.
- 32 “Le blɔ kwipani liboe gbã ne si mlɔ ɔ, kidilie gi Aya aka ple ki blɔ baka ba ε,
- 33 be Aya abite aki blɔ ba bebi ba gi ayɔni Yesu ado ni beko va με ηwisi kilie gi beηwlimi kpe ní psalomo ulaε με kine ε si, ‘Mobi wonu; omono kelea medzi wɔka.’
- 34 Liboe le ya Aya apani aple ní ye kuyɔɔ doni beko va με su si, Aayɔ dzi ligbã le ótratse liwewe to ɔ, ‘Maaki mlɔ kukrira gi kɔsu kwidra a ni kumokyimokyi kakaa gi maka aple kí Dawid i.’
- 35 Le με ke Dawid apani ní ye Psalomo dzedze me si, ‘Wɔtraki si wɔ onɔ dradra ye aafumu ní ɔdro lo με ε.’
- 36 “Pò gi Dawid esumu Aya ní ye kupépe onu ní ye lipoe le me e, le etse e, xe bevive ye pɔni ye bakatsi ba a, le ye kisugyae kifumu ní ɔdro lo με ε.
- 37 Pò le ya líba le με eki onilie gi Aya ayɔnɔ doni beko va με ε.
- 38 “Le loso kwipe si mlɔ petee mlete, si gani Yesu ava ε, Aya aaplo mlɔ su, mlanηwe oyi
- 39 le onɔ kakaa gi aze ye ava ηa ε, beko ye kuzimizi kakaa ekye ye. Eboe zimizia na με gi Mose ɔsã nɔ ótani mlɔsu kuplo e.
- 40 Abla ε mledi mumɔ to, eboa la gi beboedople ba bepani i, akíba mlɔ ava a.

- 41 “Aya apani si, ‘Mledi, mlo banama gi mlezekpe me kakpaa ε, litu mlo kugyo to mletse, le ese linu si mátrabite kidito ní ewe a la ya me gi xe onuto asi mlo kura kye ε, mlatrázi le ava εηa a.’ ”
- 42 Gi Paulo ni Banaba bezesè ní Yudanε ma otsaklo ε, banima bekpe ba to bedzi aba ní Lizemniwe ula ε ava to bagatre ní eboa la su gi Paulo apani i, ava aki ba.
- 43 Gi banima besε ni kutsatsa me pó ε, Yudanε glegle ni banama gi bénu Yudanε ε, pò bedzi Yudanε ε, bekuni Paulo ni Banaba kude. Le Paulo ni Banaba beegu kunugu iiki ba a, le bekpe ba kigagla to beze ligbá ní Aya ye lipomepepe ne me ε.
- 44 Ní Lizemniwe le gi ligba ni le ekpe ava ε, ono kakaa kloe ní oma no me aba si yinu Aya ye liboe le.
- 45 Gi Yudanε ma bemɔ linokpi le e, kanuza keku ba le benada Paulo liboe le e gi azaapani i, le bekpini ye e.
- 46 Pò Paulo ni Banaba bepani ni kigagla ε sanɔ ɔ si, “Liziã si bapani Aya liboe le aki mlo kpe ɔto. Pò gi mlázi le ε, xe mlebù isu si mlegyeno eki ligbã moblo le e, kwiayuro mlo to kwiatre ní banama gi bénu Yudanε ma klo ɔ.
- 47 Le linu ɔsã no gi Aya aki blo ɔ si, ‘Mabite wo to ze kuklekle ki banama gi bénu Yudanε ε, to kelea petee kamɔ kubúbú.’ ”
- 48 Gi banama gi bénu Yudanε benu liboe le e, isami iku ba le bekpò Okae liboe le e, le banama gi Aya akya aki ligbã moblo le e, bedzi bavaziŋa ε.
- 49 Le Okae liboe le lizeehle eku oko kakaa ní kusio klo va me.
- 50 Pò Yudanε ma bekpe ɔpisáse ní banama gi bedi oma no eboe la onu ni badze gi beɛdzi aŋu me baklo ɔ, gi beesumu Aya me ε. Bekpese kedu kuyo ní Paulo ni Banaba su le bekpikpini ba edono ní ba kesea me ε.
- 51 Le loso Paulo ni Banaba besugu ovugbo lo ní ba kuklikpɔɔ eple ki ba to lize gyese ki ba si Aya aahe kutu ki ba a, le besε etre ní Ikonion e.
- 52 Pò bavaziŋa ba ni Antioxia beyi ni isami ní Aya ɔfuefue no me ε.

Axwɛwawa la 14

Paulo ni Banaba Betre ní Ikonion

- 1 Nite ke lize ní Ikonion fe. Gi Paulo ni Banaba betre ní Yudanε ma otsaklo ε, bepani mumɔ nite me si Yudanε ni banama gi bénu Yudanε, banɔ glegle bezi ŋa.
- 2 Pò Yudanε ba ya gi báziŋa ε, bekpe le kpe ní banama gi bénu Yudanε ε ba me si bakízi ŋa a, le bekyi ba ní Paulo ni Banaba su i.

3 Pò Paulo ni Banaba beze niklɔ lipoe gblamadzaɛto ɔ, ɛ bɛpani ni kigagla ní Ɔkaɛ su u, Ɔkaɛ gi ye aɲa katsalia aki ba si ba liboe le ní lipomepɛpɛ nɛ su i, linu anukwareɛ gi aki ba kigagla a, to babite enugutseboe ni eboe mamɔ edi i.

4 Banima ní ɔma nɔ me ɛ bɛɛ kupɛ tuva, bato beze ni Yudanɛ ma kude, ɛ bato fɛ beze ní Paulo ni Banaba kude e.

5 Lɛ Yudanɛ ato ni banama gi bénu Yudanɛ ani ba onu bezeze ba bɛto si biawa Paulo ni Banaba nyɔnyɔɛ to biasa ba akla.

6 Gi Paulo ni Banaba benu liboe le e, bese trɛ ní Lистра ni Derbe gi inu ima uidi ní Likonia kesa me ni kumami ulio klo gi kwiklani ɛ me ɛ.

7 Niklɔ bɛtrɛ ní Liboe gbã nɛ kupanio aua.

Paulo ni Banaba Bɛtrɛ ní Lистра ni Derbe

8 Ní Lистра ɛ, onyime ɔto eze gi agbà ado ni yene lipo le me e ɛ ɔtani kuga di i.

9 Eze niklɔ ɛ enu Paulo eboe la a. Gi Paulo amo si aziɲa a, xe biatani ye kupɔnɔ ɛ, edu aɲu ní ye aua,

10 ɛ nì ole gagla ɛ, apani si, “Yɔ to lɛɛ ní wo ikli ɛ aua.” Onyimee ayo lixu ɛ ekpese kuga klanɔ ɛ.

11 Gi linɔkpi le limɔ kidilie gi Paulo abite ɛ, bekpese ozi kukpɛ ní ba Likonia siya sɛ me si, “Babu ba bedzi banɔ ɛ beple eku blo kusi i!”

12 Bɛki Banaba linyi si Zeus, ɛ bɛki Paulo linyi si Hermes i, ɛ ese linu si Paulo ye onu onilie gi ye azɛɛsa kupani i.

13 Ɔbunetee gi odi ní Zeus obu ye ɛ, gi ye lisumugba ɛ lileɛ ní ɔma nɔ kutu yo ɛ, amani egume gi bɛkpɛ sefofo aga kí la a, ní ɔma nɔ kevunu ya, ɛ ese linu si ye ni linɔkpi le bɛpɛ si beeyi busu ikí Paulo ni Banaba.

14 Gi Paulo ni Banaba benu kidilie gi bɛpɛ si bɛɛbite ɛ, bɛkyì ba ewu la ɛ bese eku linɔkpi le kusi i ni ozí si,

15 “Ege loso mlebite nite e? Blo ɔtuto fɛ banɔ ko kunu mlɔ kinie! Kulí ní ya to kupani Liboe Gbã nɛ kí mlɔ, to mladɔ edzini bidɔ pluplu bɛ ya elu kude, to mlekuni Aya gi ye awla ligbã nɛ lile ɛ kude e. Ye abite lifunu ne ni kesa ni axu la ni kidɔ kakaa gi kikpasi ní bɛ me ɛ.

16 Tsã ɛ, aki kude si ɔnɔ kakaa ɔbite ní ye ɔtuto ye kupɛpɛɔ aua a.

17 Pò izeki si kute si Ye ɔlɛ lipoe kakaa gani bidɔ gbã kubite me ɛ, ɛ izeki dzeni doni lifune ní bidɔ likpɛpɛɔ le, izeki kiɲaɲa ani isami ní mlɔ ina nɛ me.”

18 Nì eboa la ya kye ɛ, Paulo ni banaba bepe xe ableke bɛtani kude kutsi ki linɔkpi le si likíyi busu aki ba a.

19 Yudane ato gi bedo Antioxia ní Pisidia ni Ikonion e, beba le bekyi linokpi le le begyodi ba emani ba kapɛa, le besa Paulo akla, xe behe ye dono oma no me ni kugyodi si etse e.

20 Pò gi bavaziŋa ba beba ekpe likpo ní ye su i, ayo, le edzi atre ní oma no me ε. Gi kelea keti i, ye ni Banaba besε tre ní Derbe.

Paulo ni Banaba Bedziba Antioxia ní Siria

21 Paulo ni Banaba bepani Liboe Gbã ne ní Derbe oma no me, le bemo bavaziŋa glegle niklo o. Le bedzi tre ní Lистра ni Ikonion ani Antioxia ní Pisidia ε,

22 bekpe ona ní bavaziŋa ba lipo le bekpe ba kigagla to beze ní anukware ni kuziŋa me, ani to betè si, “Linu si kuga baxixa glegle me xe kwiatiku Aya ye kavanaa me ε.”

23 Ní bavaziŋa ba oha kakaa me ε, bedu baka, le gani Aya kuxwaxwa ni onugu nyanya me ε, beko ba ekpe Okae onilie ava gi beka ε iwla me ε.

24 Gi bega Pisidia bidɔ me mè eza ε, beba Pamfilia.

25 Niklo bepani liboe gbã ne ní Perga le beple etre ní Atalia ε,

26 doni niklo ε, beku onitsahu lo etre ni Antioxia. Niklo gi beko ba ekpe ní Aya iwla me kokpe axwe a na gi begù i.

27 Gi beba Antioxia ε, bekpe bavaziŋa ba likpo le besi ba kidɔ kakaa a, gi Aya abite gani ba ava a, ni kilie gi adra kudeonu aki banama gi bénu Yudane ma fe to baze ŋa a.

28 Le beze niklo lipoe gblamadza ni bavaziŋa ba a.

Axwɛwawa la 15

Banokpekpe ba ni osoli ha lo Banotsi ba Kutsatsa ní Yerusalem

1 Banotato bedo Yudea gi beba Antioxia a, le bezεbase benemi ba bidɔ o si, “Xegi bátsa oyavi aki mlɔ ní Mose osã no onu i, mlatrámɔ kubúbú u.”

2 Liboe le ya limani kuboehe ni eboe me kukyakya glegle ní Paulo ni Banaba ani ba kusi. Le loso bavaziŋa ba betrɔ le si Paulo, Banaba koponi bame bato batre ní banokpekpe ba ni oha lo me banotsitsi ba gi bali ní Yerusalem i, klo to bazemɔ ba ní liboe le ya su.

3 Bavaziŋa ba bekpe ba kude le bega Foenike ni Samaria a, gi bezεpani ní kilie ε gi banama a gi bénu Yudane ε bekyi vu Okae su u. Gi lidzi isami vidi ki bavaziŋa ba petee e.

4 Gi beku Yerusalem i, bavaziŋa ba ni banokpekpe ba ani osoli ha lo banotsitsi ba bezi ba: le bebo ba amani ye ní kidɔ kakaa elie gi Aya abite gani ba ava su u.

- 5 Pò banɔato gi beɔɔ Farisiane ma likpɔ le me ε, banama gi bakɔ bezi ηa ε, beyɔ kedu, le bepani si, “Lile si, batsà ɔyavi aki banama gi bénu Yudanε ε, to batɔ aki ba si, bevu Mose ɔsã nɔ me ní awla.”
- 6 Nite si banɔkpɛkɛ ba ni banɔtsitsi ba bɛtsa to beevu liboe le edi.
- 7 Agi bevu liboe le edi kɔna ni lipoeto ε, Petro ayo alee kedu ya le apani si, “Beneminyime ba, mlete si tsã ε Aya akya me ado ní mlɔ kusi to banama gi bénu Yudanε ε, bianu liboe Gbã ne dɔni me onu, ato biazε ηa.
- 8 Le Aya gi ye ete ɔno kakaa ye ɔna nɔ me ε, abasi si ye azε ba gi akɔ Ye Ɔfuεfue nɔ aki ba kilie gi aki blɔ fe ε.
- 9 Ɔkɛ lidzegaga ní blɔ ni ba kusi i, le akɔ ba eboe zimizi na akye ba kɔkɛ ba kuziηa a.
- 10 Abla ε, ege le loso mleeke ni Aya edi i, gi mleeɔto adɔtu nyipu ni ba ava a, adɔtu ala gi blɔ bakatsi ba loo blɔ kútani kutu u?
- 11 Owo! Kwizi ηa le kwimo kubúbú gani Ɔkaε Yesu ye lipomepɛpɛ ne me ηwisi kilie gi ba kye be mo kinε ε.”
- 12 Ɔha lo petee εgo tsridi gi benu Banaba ni Paulo ba eboe klakla la a, ni enugutseboe la ni eboe mamɔ edi ala pɔ gi Aya abite gani ba ava ní banama gi bénu Yudanε ma kusi i.
- 13 Agi beɔgù i, Yakobo ata atɔ si, “Benemi ba, mlata me kutu!
- 14 Simon asɔ mlɔ, kilie gi Aya akɔ lito le me akí banama gi bénu Yudanε ε, gi akya banɔ ado ni ba me to beze ye banε ε.
- 15 Beboedople ba eboe la εsrɔni liboe le ya dji ηwisi kilie gi be ηwlimi ple kinε si,
- 16 ‘Aya apani si, “Le ya kede e, maadziba, to madzini Dawid kukusi yo kudu. Maalulo kudɔkpa liɔ gi kwizizi i, le maaki kwiazε gagla dze ε.
- 17 Ato kelea banɔ gɔgɔ ba pɔ biapé Ɔkaε klɔ kudeo, banama petee gi bénu Yudanε ε, pò xe maxwa si beze me banε ε. Nite Ɔkaε gi izεbite eboa la ya a,
- 18 gi bete dɔni okpese klɔ ke e apani.
- 19 “Mɔkɔ me kugyodi yo kunu si, kukíkɛ banama a, gi bénu Yudanε ε, pɔ xe bekyi vu Aya ε, kunugu,
- 20 boηu to ku ηwlimi ɔki ba si, bekyri kiηaηa kakaa gi beɛdɔno kabupe me e, ni kihasi, le bakítà бага gi bewɔ ika me ε, le bakíηwe ba ika le fe ε.
- 21 Le ese linu si dɔno tsã ke e, bizεklà, le bizεpani ní Mose ɔsã nɔ su ní ɔma kakaa me ní Lizemɔniwe kakaa ava ní Yudanε ma itsaklɔ.”

Keplekpaa lia gi Baka ba Beηwlimi tsi si Bauaziηa ba ní Antioxia ε

- 22 Le banokpekpe ba ni zha lo banotsitsi ba koponi zoli ha lo pɔ betɔ le si, biabu benyimeato nɔ ba kusi tsisi nɔ Antioxia koponi Paulo ni Banaba: bɔ benu Yuda gi bezexwa si Barsaba ni Sila a, benyime gi benu baka nɔ benemi ba kusi i.
- 23 Le benwlimi keplekpa ekpe nɔ ba awla a si, Blo banokpekpe ba ni zoli ha lo me banotsitsi ba gi kunu mlo benemi i, kwitsisi kunopano kɔ benemi ba gi benu Yudanɛ, gi bali nɔ Aya kusumu yo me e, gi bali nɔ Antioxia, Siria ni Kilikia a.
- 24 Kwinu si, banato gi bedo blo kusi i, babepisa mlo begyodi va gani eboa la gi bezepani me e. Anɔ blo kwikpe bano ba ya a.
- 25 Le loso blo pɔ kwitɔ likla le awa si kwiakpe benyimeato koponi blo bauia Banaba ni Paulo tsisi mlo,
- 26 banama gi beko ba ligbɔ ne kye e, kokpe Yesu Kristo ye linyi ne.
- 27 Aba e, kwikpe Yuda ni Sila etsisi mlo, banama gi ba tuto biapani eboa la a, gi kwinwlimi si mlo z, ni ba tuto ba inugu le.
- 28 Le ese linu si liku Aya Zofue Dradra no ni blo anu si, kukitɔ zɔã no lidotu uidi itoto nɔ mlo awa a sani eveve a la ya ko,
- 29 mlekryi bidɔ gi beki babu va a, ni ika ani baga gi bewo ika me e ba kigyae, ni kihasi; xe mledi isu ya awa mumo nɔ la me e, kolo mlo isu iayo. Mleze mumo.
- 30 Gi bekpe ba kude pɔ e, beba Antioxia, le bekpe bavaziya ba petee likpo e, le beko keplekpa eki ba a.
- 31 Agi bekla ka e, kekpe zana nɔ ba lipo le bemɔ isami i.
- 32 Le Yuda ni Sila gi benu beboedople e, begba benemi ba ni eboe glegle koki lipoe gblamadza: le bekpe kifu ni kigagla ba me e.
- 33 Agi beze niklo tau e, benemi ba bekpe ba kude ni kusuyo le bedzitɛ nɔ banama gi bekpe ba klo e.
- 34 Sila koo atro si yiwo niklo z.
- 35 Pɔ Paulo ni Banaba beze nɔ Antioxia a, gi ba ni bano glegle dzedze e, bezabase bidɔ le bezepani Zkae ye liboe gbɔ ne e.

Paulo ni Banaba ba kusi kulɛɛɔ

- 36 Lipoeto kede e, Paulo asi Banaba si, “Aba e, kito kudzi itɛ to kuzeedi benemi ba nɔ zama kakaa me gi kwipani Zkae ye liboe le e, si kite bale na a.”
- 37 Barnaba ape si bagbani Yohanes gi bezexwa si Marko ponɔ ba isu ya.
- 38 Pɔ Paulo amɔ si lɔpe si ba gbani onilie ya gi ado ni ba kude edzino nɔ Pamfilia a, xe zwa axwe na ponɔ ba ponɔ isu u.

³⁹ Kuboesemonu gagla kwiku ba kusi, le beɛ ní ba ahanuglo ba su i. Banaba agbani Marko aponi isu ya, le beku onitsahu lo etre ní Kipro e.

⁴⁰ Le Paulo akya Sila pɔni isu ya ε, le gi bavaziŋa ba beko ba ekpe ní Aya iwla me ε, beɛε.

⁴¹ Le azεεga Siria ni Kilikia xe azaakpe bavaziŋa ba iha le kigagla ε.

Axwεwawa la 16

Timoteo Ekuni Paulo ni Sila Kude

¹ Paulo ni Sila beɛre Derbe le gi beɛε niklo va ε, beɛre ní Litra niklo gi uvaziŋa ɔto ɔ gi bizεxwa si Timoteo eze e. Yene eze Yudadze gi azε Yesu ava aŋa ε, pɔ yεka eze Hela ɔne ε.

² Benemi ba petee ní Litra ni Ikonion, beki kunutsatsa gbã ní Timoteo su.

³ Paulo ape si yigbani ye evu ní ye kudegagaa me, le loso aki si batsà ɔyavi aki ye kɔkpe Yudane ma gi bali niklo loso o, le ese linu si ba petee bete si yεka onu Hela ɔne.

⁴ Agi bezεga ima ne me εza ε, besi bavaziŋa ba batrotro va gi baxwεdze ba ni betsitsi ba, ní Yerusalem beɛro likla eki ba si bevu ní awla su u.

⁵ Nite si kigagla kiku iha le su ní kuziŋa me, le ba kiklaklaε kizesre pɔno liwe kakaa a.

Paulo Amɔ Kububase ní Troa

⁶ Gi beɛε niklo ε, Paulo ni ye bagaglɔne ba bega Frigia ni Galatia kuseo me eza, le ese linu si Aya ɔfuεfuε no etsí kude eki ba si bakípani liboe gbã ne ní Asia,

⁷ Le gi beku Misia ε, bekeni idi si beetiku ní Bitinia, pɔ Yesu ye ɔfuεfuε no óki ba kude e.

⁸ Le loso beɛɔ Misia εza le beple eku ní Troa ε.

⁹ Elesi la ε, Paulo amɔ kububase si onyime ɔto gi áɔ Makedonia ε, ɔle kedu ya le εeki ye litukpo si, “Tsa axu la ba Makedonia to gapɔni blo!”

¹⁰ Agi Paulo amɔ kububaseo ko e, kwibla kyɔŋ si, kutre ní Makedonia le ese linu si kwimɔ si, Aya axwa blo si kuzεεpani liboe gbã ne kí banima niklo.

Lidia Filipidzee Ekyi ye ɔna me

¹¹ Aba ε, kwiku onitsahu lo dɔni Troa le kwitsa axu la etre ní Samotrake, ní keletitia me ε, kwiku Neapoli.

¹² Le dɔni niklo ε, kwiba Filipi gi onu Makedonia kesa ɔma vidi lo o, eze Roma banε ma ɔma le kwize ní ɔma lo klo me ewe ato ɔ.

13 Ní Lizemɔniwe le ava ε, kwido ní ɔma nɔ me εtre ní onipe lo su ní blo kugyodi onu si, banima biaxogo ní ɔkuto klo va zεεxwa Aya. Agi kwize kesεa ε, kwipani ki badzeato gi bexogo niklo ε.

14 Badzεa ya gi beze nu Paulo liboe le e, bamε tole eze ɔdze ɔto gi bezεxwa si Lidia a. Eze kusa kyikyɪ ɔdada ní Tiatira ɔma nɔ me ε. Eze ɔno gi azeesumu Aya a le ɔkaε adra ye ɔna nɔ si onu liboe gbã nε, le azε eboa la gi Paulo εεpani i.

15 Le gi bekpe kuni kí ye ni ye kepea petee e, asi blo si, “Xe mlεzi le si medzi ɔkaε ye ɔvaziŋa ε, kolo mlagaze ní me kepea mε.” Le blo fε kwizi le ε.

Bεkpe Paulo ni Sila Ligba ní Filipi

16 Liba le me si, gi kwizεtre níklo gi bizεxwa Aya ε, kadzεvi ɔnɔdzidzi ɔto me gi ɔfuεfuε zimizi eze e, xe eze ɔkpakpadze e, atsani blo, azεeki si ye benete ba bezεεmɔ kibɔ glegle dɔni ye kukpakpaa me ε.

17 Ekuni Paulo ni blo kude, ni ozi si, “Banɔaya ba ε, Aya Uidi ye ye baxwεdze benu, bεεpani kimlo ní kilie gi mlaga a, xe mlamɔ kubúbú su u.”

18 Eze ní le ava ewe glegle gi liki si Paulo eyevi isu u, ekyi le asi ɔfuεfuε nɔ ní ɔdzεvi ε me si, “Makpe ɔsã akí wɔ ní Yesu Kristo linyi ne me si do za ní ye mε!” Le ɔfuεfuε nɔ edo ní ɔnyɔsasa lo klo ke ava ε.

19 Agi ɔdzεvi ye ye benete ba bεmɔ si, ba ɔŋa klo gi lo ava bεεwa igyi le edo eza ε, bevu Paulo ni Sila, le behe ba εtsini line ne me e, ní betsixwa ba aŋu mε,

20 le gi begbani ba tsini ɔma nɔ betsixwa ba klo ε, bεpani si, “Banɔ ba ya ba ε, Yudanε benu, le bεεpisa blo ɔma nɔ,

21 xe bεεbase ikɔε le klo ɔ, gi iyɔ kedu ní blo ɔsã nɔ su u, gi kutrátani le ava kubite ε, le ese linu si Romaanε kunu u.”

22 Le linɔkpi le liyɔ kedu ní Paulo ni Sila su u, le betsixwa ba bεki si bakyi ewu la ní Paulo ni Sila su i, le bεki kigagla si bekusi ba a.

23 Agi bekusi ba mɔmɔɔmɔ ε, bεkpe ba ligba, le bεki ligba le ava odidi ye ɔsã si ɔbla ba mɔmɔɔmɔ.

24 Gi ye kɔɔ azε ɔsã nɔ ε, akɔ ba akpe ní ligba le odzudzu klo ke, le abɔ ba ikli le ègboo na ε.

25 Le elesi la tetsu i, Paulo ni Sila bezεxwa Aya, le bezεzà idzi i zεkpɔ Aya a, le banama gi beze ligba le ε, bezεeta ba kutu.

26 Kyɔŋ klo ko e, kesεa kehwa gagla, niteme si ligba zizi nε lisugu, le ipupo le petee idra ní le isuwla me ε, le ègboo na gi bekpe banima ε eble e.

- 27 Ko e, ligba le aua odidi ye enyime ado ni sra me, le gi amo si ligba le ipupo le idra edu i, ebu ye ihe gblamadzae si yiye isu ya, le ese linu si egyoedi si banama petee gi bekpere ligba le e, bese se.
- 28 Pò Paulo akpere ozí ni ole gagla si, “Wukíkpe isu ya libi itoto, le ese linu si blo petee kuli ní ni ya.”
- 29 Gi ligba le oadi ye eui i, xe beki ye kani ye e, ese eku ní ligba le me, azeesugu le ado ní Paulo ni Sila ikli le onu u.
- 30 Le agbani ba edono xe eui si, “Baka ba, ege kile kí me si mibite xe mamò kubúbú na a?”
- 31 Le bebu le onu si, “Zi Okae Yesu aua ña a, to mlo ni mlo kepea mlamo kubúbú.”
- 32 Le bezepani Okae su eboe la e si ye ni banima petee ní ye kepea me e.
- 33 Le agbani ba ní elesi la onyosasa lo klo aua a, xe abo ba ebi la aki ba e, le bekpere kuni kí ye ni ye benete ba petee kyon o.
- 34 Le ligba le oadi ye atsini ba ní ye kepea me e, xe aki ba kijaña a, le ye ni ye kepea pò bemò isami si, bedzi Aya ye bavaziña a.
- 35 Gi kelea keti i, oma no betsixwa ba bekpere bewukpere ba e tsisi ligba le aua odidi ye ni osã si, “Yuro benyime ba klo ba to base.”
- 36 Le ligba le oadi ye asi Paulo eboa la si, “Oma no betsixwa ba betsisi onò si, bayuro wo ni Sila; le loso e, mledo abla to mlatre ní kusuyo me e!”
- 37 Le Paulo asi bewukpere ba si, “Gi bekusi blo litsi moxwamoxwa ní oma no kusi i, blo banama gi kunu Roma banè ma e, xe bekpere blo ligba le e, abla ko mlábú blo ní kikpokpo me na a? Owo! mlaki to бага ebu blo ba tuto.”
- 38 Le bewukpere ba bezepani eboa la ya esi betsixwa ba e, agi benu si Roma banè Paulo ni Sila benu i lifu liku ba,
- 39 Le beba eyo Paulo ni Sila ba ina ne e. Xe be gbani ba edono e, le beui doni ba iwla me si base ní oma no me e.
- 40 Gi Paulo ni Sila bedo ní ligba le e, betre ní Lidia kepea me, niklo betsani bavaziña ba xe bekpere ona ba lipo, le bese e.

Axwewawa la 17

Paulo ni Sila Betre ní Tesalonika

- 1 Gi bega Amfipoli ni Apolonia eza e, beba Tesalonika, niklo gi Yudane ma otsaklo ole e,
- 2 le kilie gi Paulo izebite le e, eti eku ní otsaklo; le ako Ezemoniwe tata nyon ako aka sika ni ba doni kunwlimi dradra me e,

- 3 Le azeebu le me aki ba si, lile si Kristo omo ozia, to oyo doni bekpo va me, “Onilie ya e ye onu Kristo Yesu, onilie klo su liboe gi le mɛpani si mlo o.”
- 4 Le ba me bato beziŋa, xe besú Paulo ni Sila su nite ke badze dzi aŋu me glegle ba kye ni Hela ne ba ya gi bizeese Aya e, bame beglegle kye bekyi vu Aya.
- 5 Pò Yudanɛ ma beko kaŋuza ní ba su u, le loso begbani benyime zimizi bato eponi isu ya doni ablo va aua, le gi beki banɔaklo va bekpɛ likpo e, bekpese ozi kukpɛ ní oma no me, le ba bale ní Yason kepea onu u, gi bezepé Paulo ni Sila si bebu ba eki linokpi le e.
- 6 Gi bámo ba e, behe Yason ni bavaziŋaato etsini oma no betsixwa ba klo ni ozi si, “Benyime ba ya gi bekpɛ kunugu ní kelea me e, beba ni ya fe.
- 7 Ba Yason azɛakpɛ ye kepea me; le bano ba ya va petee beta Kaisaro osã no ese, gi bebase si onɔ dzedze e, gi beɣwa si Yesu i, ye onu okusi ye.”
- 8 Le onoha lo ni oma no betsixwa ba bepisa a, gi benu eboa la ya va e.
- 9 Gi benya bidɔ eki Yason ni bano gogo ba a, xe betsa be e, beyuro awla ní basu.

Paulo ni Sila Betre ní Beroia

- 10 Gi kelea keblo e, bavaziŋa ba bekpɛ Paulo ni Sila kude kyɔŋ etsisi Beroia. Agi beku niklo e, betre ní Yudanɛ ma otsaklo.
- 11 Pò bano ba ya ko e, ba begyodi va me bedra esani banima ní Tesalonika, ba ko e, bezi liboe le ni ona faã, le bezepami kuŋwlimi dradra me liwe kakaa si eboa la gi Paulo apani i, ale ní la me na a.
- 12 Le loso e, ba me bano glegle bezi le aua eŋa, le Heladze dzi aŋu me ni Helanɛ glegle ba fe bezi ŋa a.
- 13 Agi Yudanɛ a ma gi bali ní Tesalonika benu si, Paulo apani Aya liboe le ní Beroia fe e, beba niklo, le bekpɛ ozi kpe onoha lo me to bepisa ba kye.
- 14 Pò bavaziŋa ba betsisi Paulo axuta la kyɔŋ, le Sila ni Timoteo bewo ní Beroia e.
- 15 Le banama gi beze ni Paulo kude e, begbani ye zenani Atene, le gi Paulo aki ba ole akí Sila ni Timoteo si bagatsani ye kyikya e, bedzi ba Beroia.

Paulo Abasi Bidɔ ní Atene

- 16 Agi Paulo ezeedi ba kudeo onu ní Atene e, likpɛ ye kunugu, gi amo si etugu na esre ní oma no me e.
- 17 Le apani akí Yudanɛ ma ni banama gi bénu Yudanɛ e, gi bizese Aya ní Yudanɛ ma otsaklo o, koponi banama gi bizetsani ye liwe kakaa ní kedzia me e.

- 18 Yε ni Epikurio banε ma ni Stoa badɔbase bato tɔ fε bεka sika. Lε banɔato bevi si, “Liboe woli koŋ motemotee onugugu liε ya fε εpε si yido o?” Pɔ bato fε si, “Libitε ŋwisi kese dzedze me babuato su εspani kinε ε;” lε ese linu si apani Yesu yε liboe gbã nε ni yε kuyɔyɔ dɔni bekpo va mε su asi ba.
- 19 Lε loso begbani yε tsini otsixwa klo ɔ, gi bizεxwa si Areopago o, niklo gi ɔma nɔ betsitsi ba bizetsa ε, ni liboe lε ya si, “Kwipε si kute kidɔ vuvu ilie gi wɔεbase ε.
- 20 Lε ese linu si eboa la gi wɔεpani i, edzì eboe vuvu ní blo atukpa la mε le loso ga bu la ese e.”
- 21 Lε Ateneanε ma petee pɔ ni bababa ba níklɔ ε, bauímo ɔwla aki kidɔ dzedze tɔtɔ sani si bazenu eboe vuvu tɔ bazεpani ní la su u.
- 22 Gi Paulo ɔlε ní Areopago ye kutsatsa mε ε, apani si, “Mlo Atene benyime ba, mamɔ si, ní kidɔ kakaa mε ε, mleezesumu babu va koŋ.
- 23 Lε ese linu si gi maklanɔ ní mlo ɔma nɔ mε ε, xe mamɔ kudɔkpaɔ liɔ gi mleezesumu i, mamɔ ɔdɔpɔɔisuuɔ ɔtɔ gi beŋwlimi ní lo ava si, ‘Ki Aya, liε gi béte e.’ Abla ε, kidilie gi mléte e, pɔ xe mleezumu ke e, kε su ko mapε si mipani kí mlo.
- 24 Aya gi yε abitε kelea mε ni kidɔ kakaa ní kamε ε, yε onu lifunu ne ni kesea Okεε, óvize ní agba gi bεwa ni iwla mε ε,
- 25 Lε aní banɔ iwla fε bizεkɔ esumu ye e, kɔpɔnɔ ε, óziã kididɔ εdɔnɔ ɔnɔnɔ kɔ ɔ, lε ese linu si yε ɔtuto yε aki ɔnɔ kakaa ligbã, Ɔfuefue ni kidɔ kakaa,
- 26 Lε dɔni ɔnɔ tole me e, ebu kelea mε limade kakaa si beze kelea petee me, lε yε ɔtuto atrɔ lipoe ni ozekɔ aplε aki ba si beze e.
- 27 Aya abitε la ya tɔ banima biapé yε, atɔ nyafε biamɔ yε, nya yε ɔnya dze ni blo su xe e.
- 28 Lε ese linu si ɔnuto apani si, “Yε ɔlε xe kulε ε, xe kuzεεhwa a, xe kunu kidilie gi kunu u.” “Lε mlo badzipɔ ba bεpani si, ‘Blo kyε yε besoebi kunu u.’
- 29 “Abla gi kunu Aya yε bebi i, líma si kugyo le edi si, Aya liε ya ε, ɔlε ko ŋwisi sika loo klosalo loo likla gi bε bite ní ɔnɔ yε kibitε ani litukpo me kugyodi unu kinε ε.
- 30 Lε tsã ní lipoe lε klo mε gi mlézete e, Aya ada bimbi ní lε ava, pɔ abla ε, akpε ɔsã kí banima ní ɔkɔ kakaa si, bekyi ní ba ina nε mε.
- 31 Lε ese linu si atrɔ liwe gi lε ava atráxwa litsi ni kelea petee ní anukwarε mε ε, gani onyime ɔtɔ gi akya ava, lε abasi ɔnɔ kakaa si, linu anukwarεε gi ayo ni ɔnilie klo va dɔni bekpo va mε ε.”
- 32 Agi benu gi Paulo εspani ní bekpo va kuyɔyɔ su i, banɔato bebu onugu me ní yε su, pɔ bato bεpani si, “Kwiapε si kwidzini eboa la ya unu lipoe dzedze.”

33 Nite lize xe Paulo ase ní ba kusi i.

34 Pò benyimeato besú ye su, le beziṅa ε, bano ba ya ba me tole onu Dionisio, onotsitsi tole e, ani odze oto gi bizexwa si Damari kōponi banodzedze gi beponi ba ε.

Axwewawa la 18

Paulo ye Axwewawa la ní Korinto

1 Ní eboa la ya kede e, Paulo ase ní Atene, le aba Korinto e.

2 Le amo Yudanε oto, ye linyi ne linu Akwila, bepo ye ní Ponto, ye ni yedze Priskila bedo Italia ε ba liví dze, le ese linu si Okusi ye Klaudio akpe osā si, Yudanε ma petee base ní Roma, le Paulo atre si yizedi ba ε,

3 le gi ye kye agba la basa va su oxwewa onu loso e, awo baklo le bezεwa axwe a na klo ε, le ese linu si la izewa xe izere ye kiṅaṅa ε.

4 Le azaapani ní otsaklo ní Lizemōniwe kakaa ava a, gi azeebu eboe la me aki Yudanε ma ni Helanε ma to baze aṅa a.

5 Gi Sila ni Timoteo bedo Makedonia eba ε, Paulo amo lipoe le gi azeebu liboe le me akí Yudanε ma si Yesu ye onu Kristo ye.

6 Pò gi beyo kedu ní ye su i, xe bepani ebusioboe la emani ye su i, ekple ye iwla le akpe ba le apani si, “Xegi mlélila ε, lído moko, me isu idra, doni le ya ava ε miipani liboe gbā ne eki banama gi bénu Yudanε ε.”

7 Gi ase ní ba su i, atre si yizeeze ní onyime oto gi onu Yuda one ko o, ye linyi ne linu Tito Yusto, onu ono gi izesumu Aya a, le ye kepea ketiponi Yudanε ma otsaklo o.

8 Pò Krispo otsaklo ovadi ye ni ye kepea ko bezi okae ava eṅa, le Korintoane ba me glegle gi beta ye kutu i, beziṅa, le bekre kuni kí ba ε.

9 Le Okae asi Paulo ní kububase me elesi la si, “Wukise lifu, pò pani liboe le, wukigo tsridi i,

10 le ese linu si male ni wo, le onono otrado ní wo ava si yiwa wo nyonyoε, le ese linu si bano glegle bali ní me awla ní oma no ya me.”

11 Le Paulo eze niklo ligo tile ni badzidzi tieglo le azεεbase Aya liboe le ní ba kusi i.

12 Lipoe le gi Galio edzi Roma one ovadi ye ní Axaya kesa ava ε, Yudanε ato bekre isu likpo le beyo kedu ní Paulo su i, xe bevu ye mani otsixwaklo ε,

13 le bepani si, “Onilie eekyi banima begyodi va, εεbase si besumu Aya gani bedeato gi beyo kedu ní osā no su ava a.”

14 Agi Paulo si yidra ye onugu lo ko e, Galio asi Yudanɛ ma si, “Xegi liboe zimizi lito, loo liboe nyaninyani ito abite mlo Yudanɛ ma ɛ, nya maaple lito kese ta mlo kutu,

15 pò gi linu eboe hehe, enyi kɔpɔni mlo isã ne ɛ, mlo tuto mledi le oza, le ese linu si mátraxwa litsi ni eboa la ya elu su u.”

16 Le akpikpini ba dɔni otsixwa klo ɛ.

17 Ko ba petee bevu Sostene, Yudanɛ ma ɔtsaklo ɔvadi ye le bekusi ye ní litsixwagbo le ɔto no ɛ. Pò Galio óko litoto le me konu u.

Paulo Edzi aba Antioxia

18 Agi Paulo eze Korinto ewe glegle e, akla bavaziɔa ba niklo le eku ohu lo atre ní Siria a, Priskila ni Akwila beɔni ye, pò xe aase ní Kenkrea ɛ, axwa ye litukpo le le ese linu si aka kitamu aple aki Aya ní Yudanɛ ma ɔsã no onu u.

19 Le beba Efeso e, le ase ní Priskila ni Akwila su niklo ɛ, xe ye tete atre ní Yudanɛ ma ɔtsaklo, le ye ni Yudanɛ ma bekya eboe me e.

20 Agi beki ye litukpo si oze ní basu to lidze taue ɛ, ódime

21 pò akla ba le apani si, xe linu Aya ye kupere ɛ, maadziba mlo klo. Le eku ohu lo ase ní Efeso e.

22 Gi ana Kaisarea ɛ, emu atre ní Yerusalem xe azɛɛpani bavaziɔa ba a, le eple atre ní Antioxia ɛ.

23 Agi eze ní niklo taue ɛ, ase le azɛɛga Galatia ni Frigia bidɔ me mè ɛ, xe azaakpe bavaziɔa ba pò kigagla ɛ.

Apolo Atrɛ Efeso ni Korinto

24 Ni lipoe le klo me ɛ, Yudanɛ ɔto gi ye linyi ne linu Apolo o, gi beɔo ní Aleksandria ɛ, aba Efeso. Eze onyime, gi ete kunugu kigu u, le ete kuɔwlimi dradra me eboe la fe ɛ.

25 Bebase ye ɔkae kudeo, le ekpese ɔkae Yesu su eboe la kubase mɔmɔmɔ ni kifu i, pò Yohanes kuni kpekpe ki banima su liboe ko ete.

26 Le Apolo ekpese kunugu yo kugu lifumose ní ɔtsaklo o. Pò gi Akwila ni Priskila beta ye kutu i, beɔbani ye tsini ba kepea me le bebu Aya liboe le ese kí ye mɔmɔmɔ o.

27 Gi Apolo aɔe si yitre Axaya ɛ, bavaziɔa ba bekre ɔna ye lipo, le beɔwlimi keplekpa eki bavaziɔa ba ní Axaya to baze ye. Agi eku niklo ɛ, aɔni bano glegle si baziɔa gani Aya ye lipomepere ne me ɛ.

28 Le Yudanɛ ma bátani ye onu kule ɛ, le ese linu si gani kuɔwlimi dradraa me ɛ, abasi ɔno kakaa si Yesu ye onu Kristo ye.

Axwɛwawa la 19

Paulo Aba Efeso

- 1 Gi Apolo eze ní Korinto e, liba ɛ me si Paulo aga kavetu ya ikli ɛ kudeo ɛ abe Efeso e, niklo atsani bavaziŋaato,
- 2 ɛ eui ba si, “Agi mɛziŋa ɛ, mɛzi Aya Ɔfuefue no na a?” ɛ bebu le onu si, “Owo o, Kuvínu vidi si Aya Ɔfuefue no ɔle ɛ.”
- 3 ɛ eui ba si, “Nyaŋwe linyi me bekre kuni i kimlo ɔ.” ɛ bepani si, “Ní Yohanes ye linyi ne me e.”
- 4 Paulo apani si, “Yohanes akre kuni aki banama gi beyuro ba bede zimizi ba ɛ, ɛ asi ba si baze onilie gi atrába ní ye kede, ava ŋa a, ye onu Yesu u.”
- 5 Agi benu le e, bedime ɛ bekre kuni ki ba ní Ɔkae Yesu linyi ne me e.
- 6 ɛ gi Paulo atrɔ awla ní ba ava ɛ, Aya ye Ɔfuefue no eba ba ava, ɛ bepani siya ede ede gi bákpasi edi i, xe bepani eboe e, gi Aya aki si ba pani i.
- 7 ɛ ba pó beze benyime lifo ni tiava.
- 8 Agi atre ní Yudanɛ ma ɔtsaklo ɛ, apani liboe le ni ɔna, ɛ abasi bidɔ badzidzi tiata zizi, gi azeekyi ba begyodi ba ní Aya kavaŋaa su u si liboe ɛ gi ye epani i, lile ɛ me.
- 9 Agi banɔato ba ina ne me idzu u, xe béxo ye liboe le oto o, pò xe bezeapani eboe zimizi ní Ɔkae kudeo ni kɔ kudɔbase yo su ní ɔnɔha lo aŋu me ɛ, ase ní basu, ɛ ebú bavaziŋa ba ní ba kusi i, ɛ azeegu kunugu aki ba liwe kakaa ní Tirano ye lidɔkpasigba ɛ me ɛ.
- 10 ɛ azaabite liboe ɛ ya ago tava nyɔŋ, niteme si banima pó ní Asia ɛ, Yudanɛ ni banama gi bénu Yudanɛ pó, benu Ɔkae ye liboe le.

Skeva ye Bebi ba Bepe Aya ye Kigagla ɛ

- 11 Aya aki Paulo kigagla si Paulo ɔbite enugutseboe.
- 12 Liki si kuvlɔkpa ni eteme ewu ala su axwe gi awa kye ɛ, xegi beko bezεgbɔni banyanya ba fe ɛ, banya va bizeblo, ɛ ifuefue zimizi ne fe izedo eza ní banima me.
- 13 ɛ Yudanɛ ato gi bezεklano ɔ, banama gi benu behwinete e, xe bizεkpikpini ifuefue zimizi ne edono e, bekeni edi ɛ bekpese Ɔkae Yesu ye linyi kuxwa kre ifuefue zimizi ne si, “Ní Yesu onilie su gi Paulo epani i, linyi ne me, makre ɔsã aki mlɔ si mledo aza ní ye me ɛ.”
- 14 ɛ banama gi beεbite ɛ ya elu e, benu Yudanɛ kusumu yo ɔka vidi ye Skeva ye bebi, iyasovi tigloele.
- 15 Pò Ɔfuefue zimizi no esi ba si, “Mete Yesu, ɛ Paulo fe ɛ mete liboeto ni ye su u, mlɔ pò ɛ, mlɔ mlenu nyaŋwe ba ɛ?”

- 16 Lε ɔniliε klɔ mε gi Ɔfuεfuε zimizi no eze e, ayo adɔ ba awa, xe ekusi ba, lε akpε ba ebi i, liki si bese edo ni kepea lia klɔ mε ni liya gi ika izedo nί ba su u.
- 17 Lε Yudanε ni banama gi benu Yudanε pɔ, gi bali nί Efeso e, benu liboe lε ya, lε lifu liku ba petee e, lε bemuni Ɔkaε Yesu ye linyi ne e.
- 18 Lε banama gi beziŋa abla ε, beglegle beba lε bedra ba ina ne mε ε, xe bepani ni ba eboe zimizi na su iiki ɔno kakaa ε.
- 19 Lε banɔ glegle gi beze behwinete e, bepani ba kuplekpa, bekpε kɔ likpɔ, lε bekani kɔ nί ba petee aŋu mε ε, gi bebù kɔ kudzi yo nί kibo mε ε, kwina kibo klosalo akpe avitetsu.
- 20 Liki si Ɔkaε ye liboe le lihle lε limɔ kigagla nί ɔko kakaa a.
- 21 Gi eboa la ya εba pɔ ε, Ɔfuεfuε no εbase Paulo si ɔga Makedonia ni Axaya xe aatre nί Yerusalem i. Lε Paulo apani si i, xe madzi niklo va kede e liaziã si mitre nί Roma fe.
- 22 Lε loso akpε ye banɔpɔno ba mε tiava, Timoteo ni Erasto, atsis Makedonia a, lε ye ɔtuto awɔ nί Asia kesa mε kί lipoeto onu i.

Ozi Eku nί Efeso

- 23 Nί lipoe lε klɔ mε ε, kunugu vidi uto kwidɔ nί Efeso ɔma no mε nί bavaziŋa ba bede va su.
- 24 Klosalo ɔnana ɔto gi ye linyi linu Demetrio o, gi izεko klosalo ena ɔbu ye Artemis ye isumu kɔ sisami ne kί kudada ε, xe aki si ba klosalo ye su baxwewa ba bezεmɔ kibo glegle nί ba axwe na mε ε,
- 25 axwa ye baxwewa ba ni bedzedze ba nί ɔha lo klɔ mε akpε likpɔ lε asi ba si, “Benemi ba, mlete si kuzεmɔ kibo glegle doni lixwe ne ya mε.
- 26 Lε mlεmɔ ɔ, xe mlenu fe ε si, anί Efeso ya tete, pɔ nί Asia petee kloe kye ε, Paulo liε esi banɔ glegle, lε ekyi ba begyodi va ni eboa la ya si, bidɔ gi beko awla εbitε ε, bίnu aya a.
- 27 Lε anί lixwe lε ya tete lia lila lε linyi gbã ne ε, pɔ biakpε blo onee Artemis vidi ye ni ye lisumugba lε kakpaa a, lε biakple kubùbù nί blo onee Artemis ɔtuto lo gi bizeesumu nί Asia ziziε nί kelea petee me su u.”
- 28 Agi ɔnoha lo enu Dimetrio ye liboe le e, beyevi isu gagla, lε bekpese ozi kukpε si, Efesoanε ma Artemis ye, ye onu ɔbu vidi ye petee!
- 29 Lε ɔma zizi no episa a, lε beyɔ xe bezeevu Gayo ni Aristarxo Paulo ye bagaglonε ne ba a gi bedɔ nί Makedonia a, lε behe ba εtsino nί ɔma no ɔsaklo ε.
- 30 Nya Paulo apε si yitre nί ɔnoha lo kusi i, pɔ bavaziŋa ba baki ye kudeo onu u.

- 31 Le Asia kесеa bavadi ato gi benu Paulo ye bavia ba fe, bekpe bano etsisi ye, si beki ye litukpo, akisi si yetre ni oma no otsaklo o.
- 32 Oma zizi no episa, banoato bekpe ozi si nite, le bato fe si nite:, le bano glegle bete kidilie gi ke loso beba otsa klo o.
- 33 Nite si Yudane ma beturu Aleksandro kpe oncha lo oto no. Le Aleksandro emuni ye owla lo gi azaape si yibu liboe le gi liba le me, ese eki oncha lo o.
- 34 Po lipoe le gi banima bemo egyesi si Yuda one onu i, ba petee bekpe ozi kukpe ni ole tole koki nwisi inyosasa tiwa si, Efesoane ma onee Artemis ye onu obu vidi ye petee.
- 35 Le gi oma no odonwlimi ye aki oncha lo ego tsridi i, apani si mete si, "Efeso benyime ba a, on kakaa ete si, Efeso oma no eedi Artemis vidi ye ni ye likla ene gi liwali doni lifunu ne aua a.
- 36 Aba gi onono stratani liboe le ya kunada e, linu si mlape lito kесе to mlaki bite kidido ni kusuyevi me e.
- 37 Le ese linu si benyime ba ya gi mlegbani mani ya e, benu bano gi bezuru blo kusolio kidido le bedo libusioboe yuro blo onee Artemis fe e.
- 38 Aba e, xegi liboeto lile ni Demetrio ni ye baxewa ba awla ni onuto su i, etsixwawe la ale, le oma no betsixwa ba fe bale e, mlaki to bako liboe ni bano ba klo va su u.
- 39 Po xegi liboe dzedzeeto sano lile ni ml awla ni kido dzedzeeto su i, kolo biawwa le ni kutsatsa me ni osa no onu.
- 40 Le ese linu si mlaaku kuxixa me xegi beko omono liboe le ya eko etsa ml ono ni ozikpekpe olo ya su u, le ese linu si liboebae lima ni ml awla gi le mlakoki akonta ni ozi olo ya su u."
- 41 Le gi apani nite po e, aki oncha lo ehle.

Axwawawa la 20

Paulo Atre ni Makedonia ni Hela Kuseo me

- 1 Agi bemoni ozi lo kukpe e, Paulo axwa bavazija ba mani ye klo, le gi akpe ba kigagla ni ba kuzijaa me e, akla ba le eku Makedonia kudeo me e.
- 2 Gi aga kusio klo o, xe akpe ba kigagla ni eboe glegle e, aba Hela kесеa me.
- 3 Le eze niklo badzidzi tiata a, nya ape si yiku ohu lo etre ni Siria xe e, po gi amo si Yudane ma betro liboe ni ye su i, ekyi ye begyodi va le azega Makedonia e.
- 4 Le banama gi bezeni ye kude e, ba benu, Sopatre, Piro gi ado Beroia a yebe, Aristarxo ani Sekundo gi bedo Tesalonika a; Gayo gi ado Derbe e, koponi Tixiko ni Trofimo gi bedo Asia ani Timoteo.

5 Banɔ ba ya ε, betu ɔto le bezeepe blo ní Troa ɔma no me ε.

6 Le gi kwiku ohu lo εdɔni Filipi ní Yudanɛ ma Aklamɔnyasi na liwe le kede e, kwizetsani ba ní Troa liwe tsunɛ nɛ ava, le kwize ní niklo ewe tegloele e.

Paulo Adzɛ Troa Kugɔɔɔ

7 Ní ogle no liwe tɔpu nɛ ava a, gi kwitsa si kuɲa Ɔkaɛ ye kiɲaɲaɛ ε, Paulo apani aki banima lipoe gblamadza zɛkɔna ni elesi tetsu, le ese linu si apɛ si, xe kelea kɛti i, ye aaku kudeo me.

8 Le kani glegle bezekle e, ní abaa la ligba ε le klo me gi kwitsa ε.

9 Ɔyasɔvi ɔto, gi ye linyi linu Eutixo eze ní fɛsrɛ onu, gi Paulo eboe la edzè onu i, eku sra me, le awɔli adɔ ni abaa la ligbatrɔtrɔ le litanɛ nɛ ava xe aba dɔ kesea ε, le gi bezefeke ye e, bɛmɔ si etse.

10 Agi Paulo eple atrɛ ní kesea ε, ehe ye aɔni isu le apani si, “Mlakikpɛ le ozi i, ɔle ligbã.”

11 Le gi edzì emu i, ayavi àklã na le beta ε, le apani aki ba zɛkɔna ni lipoe le gi liwe le litu i, le asɛ ε.

12 Banima bɛgbani ɔyasɔvi lo etsini kepea me ɔgbagbe, ni ɔna dɔdɔ glegle.

Paulo Adɔ Troa Aba Malta

13 Kwiku ɔto eku ohu lo me le kwitrɛ ní Aso e: niklo kwiazi Paulo kpɛ ní ohu lo me e, abitɛ kutrɔtrɔ liɔ ya le ese linu si ye ɔtuto ε, ikli atrága.

14 Gi atsani blo ní Aso e, kwizi ye kpɛ ní ohu lo me le kwiba Mitilene e.

15 Le gi kelea kɛti i, kwikpavi dɔni niklo le kwiba Xio su i, le le keletitia me ε, kwitipɔni Samo, gi kelea kɛti dze ε, kwiba eku Malta.

16 Le ese linu si Paulo atrɔ si yido Efeso eza, to yikízizi lipoe ní Asia, le ese linu si ɛkɔsi si xegi liasonɔ ε, to yiku Yerusalem ní Pentekoste liwe le ava a.

Paulo Akla Efesoanɛ ma Baka ba

17 Le ní Malta ε, akpɛ banɔ atsisi Efeso, le bezɛxwa bavaziɲa ba baka ba emanɔ ε.

18 Agi bɛba ye klo ε, asi ba si, “Mlete kilie gi meze e, xe mawa axwɛ na ní mlo kusi i, dɔni liwe tɔpu nɛ gi makpɛ ɔkli ní Asia ε,

19 mesumu Ɔkaɛ ni kusububo ni kube gi kukenidi kwiba me ava gani Yudanɛ ma batrɔtrɔ va si beye me su u.

20 Mlete si máko liboeboe kpo mlo gi liakpɛ mlo kigagla a, mapani Aya ye liboe le, le mabase mlo bidɔ ní ɔha kusi ni dɔni kepeme tsini kepeme e,

21 mapani akí Yudanɛ ma ni banama gi bénu Yudanɛ ní ɔna me kukyikyí su ki Aya a, ani to bazɛ Ɔkaɛ Yesu ava ɲa.

- 22 Pò abla ε, dike, male kunyanya me ní Ɔfuɛɛɛ nɔ me gi mætre ní Yerusalem i, le méte liboe le gi litraba me ava niklo ɔ,
- 23 pò mete si ní ɔma kakaa me ε, Aya Ɔfuɛɛɛ nɔ izeki mizeete si kunugu ni ligbã kuzeze kwipe me e.
- 24 Pò mákɔ le si me ligbã ne líɲa kedzi sano ɔ, xegi maabloni me kude gaga ulio gi mazi ado ni Ɔkaε Yesu kɔ ε, le linu si misi banima liboe gbã ne ní Aya lipomeɛɛɛ ne su u.
- 25 “Le abla ε, mete si, mlɔ banama petee kusi gi maga a, xe mazeebu Aya ye kukusi ŋaŋaa ese akɔ ε, mlátramɔ me aŋu me to ɔ.
- 26 Le loso, mæsi mlɔ omono liwe le si, xe mlɔ me ɔnuto aalila ye ligbã ne ε, me onugu òma ní le me ε.
- 27 Le ese linu si mékpo Aya ye kavaŋaa su kudradra ní mlɔ su u.
- 28 Le loso e, mledi mlɔ isu ya ava mumɔ, le mledi banama petee, gi Aya Ɔfuɛɛɛ nɔ ekpe ní mlɔ awla ε ava mumɔ ɔ, mleze banɔgbano kí bebi ba ya gi Aya akpe ní mlɔ awla ε, gi edzi ni ye ɔtuto Yebi ye ye ika le ε.
- 29 Mete si ní me kusεεɔ kede e, kuŋwafudroui yo banyraga va biaku mlɔ kusi, banama gi bátradi ivesi le asigaga a,
- 30 le ní mlɔatsali kusi i, benyime ba klo gi bizεεε asia na ε, biayo, le biahe bavaziŋaato bu ní mlɔ kusi gi bia zeni ba kude e.
- 31 Le loso e, mleze ni aŋu, to mlaple aŋu si, ago tata nyɔŋ gi meze ní mlɔ kusi i, elesi ni kemize, mámoni mlɔ me kakaa kugba ni kube e.
- 32 “Le abla ε, benemi ba a, makɔ mlɔ akpe ní Aya awla si odi mlɔ ava, ye liboe le liaki si mlatsi ní Ɔfuɛɛɛ nɔ me ε, le aaki mlɔ ɔŋakɔ ní banama petee gi akya ε kusi.
- 33 Mázã kimbi ní ɔnoɔ ye klosalo loo sika, lo ewu su u.
- 34 Mlɔ tuto mlete si, me iwlaε le ya va makɔ awa axwe na ki me ni banama gi beɔni me ε, blo baziazia va a.
- 35 Ní kido kakaa me ε, mabase mlɔ si, linu si, ɔno ɔwa axwe, to aazi kí banama su gi kigagla kima ε, to mlaple aŋu ní Ɔkaε Yesu ye eboa la gi ye ɔtuto asi mlɔ ava si, ‘Kukɔkɔ kunu kukrira sani kuzεεε.’ ”
- 36 Agi apani la ya pɔ ε, atre ye aklamasi na ava, le ye ni ba petee beɔwa Aya ε.
- 37 Le ba petee bekpese kubemi gagla a, le bekpε awla Paulo ole le beɔmu ye adzo la, xe bekpε ye kude
- 38 nì ɔna nyipu u, li le gi liyevi ba linu liboe le gi apani si, bátramɔ ye to ɔ. Le beya ye zena ni ohu lo me e.

Axwɛwawa la 21

Paulo Atrɛ ní Yerusalem

- 1 Gi kwikla ba pɔ́ ɛ, kwimu iku ní ohu lo me ɛ kwikpavi i, xe kwidu anu na ni Kos i, ɛ gi kelea keti i, kwiba Rodo, ɛ doni niklo ua ɛ, kwiba Patara,
- 2 niklo kwimɔ́ ohu ɔ́to gi ɛɛtsa axu la ɛtrɛ ní Foinike e, ɛ kwiku lo e.
- 3 Gi kwimɔ́ Kipro e, kwibu ye kpɛ kabaa mɛ ɛ kwitsa ɛza ɛtrɛ ní Siria ɛ, ɛ kwizɛto ní Tiro e, ɛ ese linu si niklo ohu lo ɛtrábu adɔtu la.
- 4 Kwimɔ́ bavaziŋaato niklo ɛ loso e, kwize ní ba su ewe tegloele. Gani Aya ye Ɔfuɛɛɛ nɔ mɛ ɛ, bɛmɔ́ eboa la gi ɛtrába ye awa a, ɛ loso besi Paulo si i, ɔkitrɛ ní Yerusalem.
- 5 Gi blɔ́ ewe la ɛna si kuse ɛ, kwitrɛ ní blɔ́ kude gaga awa, ɛ bavaziŋa ba pɔ́, ni ba bedze ba kɔpɔni banuvɔ́ ba bɛgbani blɔ́ edono ní ɔma nɔ mɛ ɛ, ɛ gi kwina axuta la ɛ, blɔ́ pɔ́ kwido blɔ́ aklamasi na awa xe kwixwa Aya ɛ,
- 6 gi kwikra blɔ́ ahanuglɔ́ ba pɔ́ ɛ, kwiku ohu lo ɛ ba kɔ ɛ bedzitrɛ ní ba kupeo me e.
- 7 ɛ gi kwisɛ ní Tiro e, kwiba eku Ptolemai, ɛ kwipani benemi ba niklo ɛ, ɛ kwize ní basu liwe tile e.
- 8 Gi kelea keti i, kwisɛ ɛba Kaisarea, ɛ kwitrɛ ní liboe gbã nɛ ɔpani pani ye ye Filipino kepea mɛ ɛ, ye eze bano tiegloele ba gi bɛkya ní Yerusalem si bapɔni bavaziŋa ba ɛ, ba mɛ tole.
- 9 Idisami tine gi ídi ni benyime e, xe izeedo eboe plɛ ɛ, ize ní ye awla.
- 10 Gi kwize ní níklɔ́ ewe ato ɛ, oboedople ɔ́to, gi ye linyi linu si Agabo gi ádo Yudea ɛ aba.
- 11 ɛ gi aba blɔ́ klɔ́ ɛ, eble Paulo ye kasea mɛ ɔnyagbe nɔ akɔ́ anya ye tuto ye ikli ɛ ni iwla ɛ, ɛ apani si, “Nite Aya Ɔfuɛɛɛ nɔ ɛɛpani si, ‘Nite Yudanɛ ma biana onyime kasea mɛ ɔnyagbeɔ́ nɔ ya onetee, ní Yerusalem, ɛ biakɔ́ ye ɔkpɛ awla kí banama gi bénu Yadanɛ ma ɛ.’ ”
- 12 Agi kwinu liboe ɛ ya ɛ, blɔ́ ni banama gi bali níklɔ́ ɛ, kwiki Paulo litukpo si ɔkitrɛ ní Yerusalem.
- 13 Pò Paulo ebu le onu ɛ apani si, ege kilie ya gi mɛɛbitɛ ɛ, xe mleebemi i, xe mleebu ɔna ní mɛ lipo te e? ɛ ese linu si mɔ́kɔ́ ɛ, mabla isu ya aple, aní si banya mɛ tete e, pò to mitse ní Yerusalem kɔ́kpɛ Ɔkaɛ Yesu ye linyi ne loso.
- 14 ɛ gi kwimɔ́ si ɔ́trakyi ye batrɔ́trɔ́ ba ɛ, kwigo tsridi ɛ kwipani si, Ɔkaɛ ye kupɛpɛɔ́ kuba kɔ́ mɛ ɛ.
- 15 ɛ ní ewe ala ya kede e, kwibla ɛ kwitrɛ ní Yerusalem i.

16 Le bavaziŋaato fe gi beɔɔ Kaisarea ε, bekuni blo kude tre, le begbani blo etsino ní Mnason kepea me ε, to kwiaya ní ye klo. Mnason eze ɔɔkpasi kokoo gi áɔɔ Kipro e.

Paulo Adze Yakobo klo

17 Gi kwiku Yerusalem i, bavaziŋa ba bezi blo ni isami.

18 Gi kelea keti i, kwizeni Paulo kude tre ní Yakobo kepea me, le bavaziŋa ba ba onu bezeze ba petee beba niklo ɔ.

19 Agi apani ba ε, akla kidɔ kakaa gi Aya abite ní banama gi bénu Yudanε ε, kusi i gani ye axwewawa la me aki ba tile tile.

20 Le gi benu le e, bekpò Aya, le besii Paulo si, “Onemi, dani wɔemɔ ε, bano akpe akpe ba beziŋa ní Yudanε ma kusi i, le ba petee bevu Mose ɔsã no me gaglaa.

21 Pò benu ní wɔ su si, wɔbase Yudanε ba klo petee gi bale ní babubite ba kusi i, si badɔedzi ni Mose ɔsã no kude le wɔ pani si, bakítsa ɔyavi akí ba bebi ba le bakíga ní blo iko le onu u.

22 Aba ε kite kwiabite ε? Kitekite fe ε, ɔɔcha lo aakpe likpɔ tsã, le ese linu si bianu godoo si wɔba.

23 Le loso e, bite kidilie gi kwiasi wɔ ε. Benyime tiene bali ní ya gi bebite kakaple kí Aya a.

24 Gbani bano ba ya ua, to plo isu ya ni ba, ato tsa kidilie gi bizeko ε, ní ba litukpo o, to batani ba etukpo la kuxwa, kolo ε banima petee biate si, eboa la gi benu ní wɔ su i, áma ní la me ε, le wɔ tuto ε, wuzεεga mumɔ, le wovu Mose ɔsã no ní awla a.

25 Pò banama gi bénu Yudanε ε, pò xe beziŋa ε, ba kwijwlimi ko, xe kwipani si to, bekyri bidɔ gi beki babu ua, ni ika ani бага gi bewo ika me ε, kɔponi kihasi.”

26 Le loso gi kelea keti i, Paulo ebu benyime ba klo aponi ye isu ya, le gi beplo isu ya pò ε, atre ní Lisoligba le me le azaapani ní liwe le gi kusuploo ewe la aablo su u, ni lipoe le gi biaki bidɔ me ε, xe biapɔvi ní ba me ɔkakaa litukpo e.

Bevu Paulo ní Lisoligba le me

27 Gi ewe tegloele la eblo pɔ ε, Yudanε a ma gi beɔɔ Asia kesea me ε, bemɔ Paulo ní lisoligba le me, bekpe ozi kpe ní ɔɔcha lo petee me, le bevu ye e.

28 Bekpe ozi lo si, “Israelbane ma, mlazi kí blo loo! Onilie ya ye onu onilie gi izεbase banima petee ní ɔko kakaa bidɔ gi biyo kedu ní blokɔane ma ni ɔsã no ani lisoligba ε le ya su u. Le sani le ya ε, agbani Helanε loo Grikbane ato fe amani lisoligba le me, gi ako elulu ɔko dradra ko lo ya ua su u.”

29 Le ese linu si bemɔ ye ni Trofimo, Efesoɔnεε ní ɔma no me, le begyo edi si Paulo agbani ye amani lisoligba le me ε.

- 30 Lε ozi eku ní ɔma zizi nɔ mε ε, lε banima bese ba lisɔligba lε mε, lε bevu Paulo o, xe behe ye dono ní lisɔligba lε mε ε, lε bεda ipupo le kyɔɔ ɔ.
- 31 Gi bεzεpe si, beeye ye e, liboe le lizena baguta ba ɔka uidi ye ní iklo si, Yerusalem ɔma zizi nɔ episa.
- 32 Ní ɔnyɔsasaa lo klo dji ava ε, agbani baguta ba ni baguta ba baka ba aponi isu ya, lε bese eku ní ba kusi i, pò gi banama gi bεkpe ozi lo bεmɔ baguta ba ɔka uidi ye ni ye baguta ba ε, bεmɔni Paulo kukusi.
- 33 Baguta ba ɔka uidi ye, eti aponi ba, lε evu ye e, lε akpe ɔsã si, banya ye ni akanya tava, lε evi ɔnilie elu gi onu u ani kidilie gi abite ε.
- 34 Lε linɔkpi le mε banɔatɔ bεkpe ozi lo si nite, lε batɔ fε si nite, kɔ gi ɔtani anukware kunu kɔkpe ozi gagla lo loso e, akpe ɔsã si, bagbani ye atsini baguta ba kepea mε ε.
- 35 Lε gi bεna atrakpui va ava ε, liba lε mε si, baguta ba befeke ye ní linɔkpi le agaglaboe la loso.
- 36 Lε ese linu si linɔkpi le likuni ye kude nì ozi si, “Mlaki tɔ kuye ye.”

Paulo Ebu Isu ya onu

- 37 Lipoe lε gi baguta ba si bεkpe Paulo ní ligba lε mε ε, asi baguta ba ɔka uidi ye si, “Kime kudeonu tɔ misi wɔ liboetɔ.” Lε baguta ba ɔka uidi ye evi ye si, “Wonu si Hela sε na a?”
- 38 “Kɔlo aní wɔ wonu Egipte ɔne lie klo gi aki ozi eku ní ewe a la gi εza mε ε, xe agbani banɔye akpe tiene atsini ɔyaya klo na a?”
- 39 Lε Paulo apani si, Mɔkɔ ε, Yudanε menu, dɔni Tarso ní Kilikia, ɔma gi ezi linyi, lo mε ɔne menu pò maki wɔ litukpo si kime kudeonu tɔ mipani ki banima a.
- 40 Gi bεki ye kudeo onu i. Paulo alεε ní atrakpui va ava, lε emuni ye awla la ní linɔkpi le ava, lε gi bεgɔ tsridi i, asi ba ní Yudanε ma siya sε mε si,

Axwεwawa la 22

- 1 “Mε baka ba ni mε benemi ba, mlata mε kutu tɔ mlaki tɔ mibu isu unu!”
- 2 Gi benu gi εεpani ki ba ni ba tuto ba siya sε mε ε, ba petee bεdɔ zii sanɔ, lε Paulo atrε ní lε ava si,
- 3 “Yuda ɔne menu gi bεpɔ ní Tarso ní Kilikia kesa mε ε, pò bεgani mε ní Yerusalem gi meze ɔɔkpasibi ní Gamaliel ese e. Behe me ní blo baka ba isã ne mε mɔmɔmɔ lε meze kpikpi aki Aya ηwisi kilie gi mlɔ petee mlale omono e.
- 4 Meti banama gi beze Kristo ye bavaziŋa ba kude e, lε maki si beye ba a. Mevu ba, badzε ni benyime akpe ligba.

5 Kusolɔɔ ɔka vidi ye ni banɔtsitsia ba gi bizetsa ε, bale gi biasi mlɔ si anukware mɛɛpani i. Mazi kuplekpa adɔ ni baklɔ kɪ blɔ akɔane ma nɪ Damasko, le niklɔ mɛɛtre si mizeevu banɔ ba ya tɔ mikpe ba bibɔ ve manɔ nɪ Yerusalem tɔ behe kutu aki ba.”

Paulo Apani nɪ ye ɔna mɛ Kukyikyɪ su

6 “Gi meze kudeo ava ηwisi kemize inyɔ libɔ ni tiya ɔza a, xe meeti ipɔni Damasko e, kyɔη koe kuklekle gagla atɔ kwidɔ lifunu ne kle klani mɛ.

7 Megleve adɔ kesea le menu ole ɔtɔ gi evi me si, ‘Saulo, Saulo! Ege le loso woeti me e?’

8 Mevi si, ‘Wɔ wonu nyanηwe ε, ɔkaε?’ “Ebu le onu si, ‘Mɛ menu Yesu Nazaret ɔnɛ gi woeti i.’

9 Banama gi mɛ ni ba kwizɛga ε, bɛmɔ kuklekleo pɔ bɛnu eboa la gi ole lo ɛsi mɛ ε ese.

10 “Mevi si, ‘Ege wɔsi mibite ε, ɔkaε?’ “ɔkaε asi mɛ si, ‘Yɔ tɔ tre nɪ Damasko oma nɔ mɛ, biasi wɔ kidɔ kakaa lie gi Aya atrɔ aple si wɔabite ε.’

11 Gi kuklekle gaglaa kwini mɛ bimbi ve loso e, banama gi blɔ ni ba kwizɛga ε, bevu mɛ ɔwla lɔ ɛgbani mɛ tsinɔ nɪ Damasko ɔma nɔ mɛ.

12 “Le onyime ɔtɔ gi eze nɪ ɔma lɔ klɔ mɛ ε, gi bizɛxwa si Anania a, eze ɔnɔ gi izesumu Aya nɪ kudeo onu u, xe izɛbite nɪ blɔ isā ne ava a, le Yudanɛ a ma petee gi beze nɪ ɔma nɔ mɛ ε, bizɛkpe kubùbù nɪ ye su kpanu.

13 Ye ɔba le nɪ mɛ su le asi mɛ si, ‘Onemi Saulo dra wɔ bimbi ve.’ Lipoe le klo va mekpese kumɔ le mamɔ ye gi ɔle nɪ mɛ su i.

14 “Apani dze si, ‘Blɔ baka koko ba Aya ye akya wɔ si wɔate ye kupɛpɛɔ, tɔ mɔ ye ɔxwɛdzɛε gi ye bede va bɛgyɔ ε, ani tɔ nu gi ɛspani ni ye ɔtuto ye ole lo o.

15 Le ese linu si wɔ wɔtraze ye Katsalia, le wɔapani kɪ ɔnɔ kakaa kidilie gi wɔmɔ ɔ, xe wonu i.’

16 Le abla ε, ege wɔepe e? ‘Yɔ, ki tɔ bakpe kuni aki wɔ, tɔ plo wɔ eboe zimizi na gani Aya kuxwaxwa mɛ.’

Bɛxwa Paulo Si ɔpani Liboe Gbã ne ki Banama Gi Bɛnu Yudanɛ ε

17 “Gi medzi atre nɪ Yerusalem i, xe mazɛɛxwa Aya nɪ Lisɔligba le mɛ ε, mamɔ kububase

18 nɪ kɔ mɛ ε, mamɔ ɔkaε le asi mɛ si ‘Kɔsi tɔ se nɪ Yerusalem kyikyɪ le ese linu si banima niya ε, bátraze wɔ liboe le nɪ mɛ su u.’

19 “Mebu le onu si ‘ɔkaε bete le si madze Yudanɛ ma itsaklɔ le mevɔ le maki si bekusi banama gi bezi wɔ ava ɛηa ε.

- 20 Lε lipoe lε gi bezeye wɔ katsalia Stefano e, mε ɔtuto male niklɔ gi mazakpe banama gi beeye ye e, kigagla xe mazeedi banɔye ba ewu la ava a.’
- 21 “Pò ɔkaε asi mε si ‘Trε lε ese linu si matrakpe wɔ etsisi ɔgblamadza kɔ ní banama gi bénu Yudanε ma kɔ ɔ.’ ”
- 22 Banima bezeta Paulo kutu kona ni lipoe lε gi apani liboe gɔgɔε lε ya ε; lε bekpese ozi lo kukpe tatata si “Mlase ni ye niklɔ! Mleye ye! Ógyeno si oze ligbã!”
- 23 Gi bezekpe ozi lo o, xe bezefu ba ewu la a, xe bezehali ovugbo lo etu ikpe liwɔ lε mε ε,
- 24 Roma banε baguta ba ɔkaε aki si bedzini Paulo akpe ligba lε mε. Lε aki kye si bafiavi ye litam nε tɔ bevi ye kidiliε loso gi Yudanε ma beyɔ kedu ya ní ye su gbεgbε te e.
- 25 Pò gi benya ye si bekpese ye bidɔ mε kufiavi i, Paulo evi baguta ba ɔka ɔto gi alε ní klɔ si “Osã nɔ eki kude si bafiavi Roma ɔnε gi bebu ye lipɔ si abite liboe zimizi i, bidɔ na a?”
- 26 Gi ɔkaε enu liboe le e, ase atre ní ba ɔka uidi ye klɔ lε evi si “Ege mlεbite ε? onyime liε klɔ va ε, onu Roma ɔnε.”
- 27 Lε loso ɔka uidi ye atre ní Paulo klɔ lε evi ye si, “Si mε anukwarεε, Roma ɔnε wonu na a?” Ebu le onu si, “Eε Roma ɔnε menu.”
- 28 ɔka uidi ye apani si, “Livε uidi matsa xe ableke medzi Roma ɔnε.” Paulo ebu le onu si, “Bεpɔ mε Roma ɔnε.”
- 29 Banama gi nya bεtrávi Paulo bevi vi va ε, bedzi trε kede ye su kyɔɔ. Lε baguta ba ɔka uidi ye elulu lipoe lε gi amɔ egyesi si Paulo onu Roma ɔnε ε, gi ye ye akpe bibɔ vε mε ε.

Bεmani Saulo ní Otsixwaklɔ

- 30 Baguta ba ɔka uidi ye apε si yi nu lε mε tututu kidiliε gi kε loso Yudanε ma beyɔ kedu ní Paulo su i. Lε loso ní keletitia mε ε, aki bebu Paulo bibɔ vε mε lε aki si Kusumu yo baka ba ni Yudanε ma betsixwa ba petee betsa a, lε bεgbani Paulo e tsinɔ xe ɔzε ɔlεε ni ba anɔ mε ε.

Axwεwawa la 23

- 1 Paulo efeke anɔ na edi betsixwa ba lε apani si i, “Mε akɔanε Israelanε ma, mawa mε lixwε nε aki Aya gi mε ɔna nɔ mε εdra ní kilie gi meze ní Aya anɔ mε ga kona ni abla ε su.”
- 2 Kusɔliɔ ɔka uidi ye Anania asi banama gi bεlεε ní Paulo su si, basa ye bidɔ ní onugu lo ava a.

- 3 Paulo asi ye si, “Aya aasa wo bidɔ godoo wo ligli gi besi akalo ye ko ε. Wodi niklo exwa litsi ni me ni ɔsã no onu pò wɔeta ɔsã no ese gi wɔki ɔsã si basa me bidɔ ε!”
- 4 Banama gi beti pɔni Paulo e, besi ye si, “Aya ye kusɔliɔ Ōka uidi ye wɔekpini te e?”
- 5 Paulo ebu le onu si, “Me akɔanɛ Israelanɛ ma, Méte si ye onu kusɔliɔ Ōka uidi ye e, kuɲwlimi dradra kwipani si, ‘wukipani liboe zimizi ni ɔno gi εɲa mlɔ akɔanɛ ma aua su u.’ ”
- 6 Gi Paulo amo si betsixwa ba me batɔ benu Saduki banɛ ε, xe batɔ kye benu Farisianɛ loso e, akpe ozi lo gagla ni litsi le me si, “Blɔ akɔanɛ Israelanɛ ma, menu Farisionɛ, le menu Farisianɛ ma obi. Bɛexwa litsi ni me ni ya kɔkpe me kudeonudidi si bekpo ua biayɔ le biadzi ligbã a.”
- 7 Gi anya apani nite ko e, kuboehe kwiku ni Farisianɛ ma ni Saduki banɛ ma kusi. le kutsatsaa kwile ε.
- 8 Saduki banɛ ma bizeedo si banima bátrayɔ edɔni bekpo ba me ε, le báze le kye si Aya ye baxwedze bale ε, le ifuɛfue ne kye ile ε, pò farisianɛ ma kɔ bezi be petee aua εɲa a.
- 9 Ozi lo efivi kɔtɔ ni klo, ɔsã no badɔbase batɔ gi bali ni Farisianɛ ma oha lo me ε, beyɔ εle, le behe eboe gagla si: “Kumɔ kididɔ gi kizizi ni onyime lie ya su u! Nyanwe ete xe Ōfuɛfue loo Aya ye ɔxwedze ɔto anya egu kunugu aki ye ε?”
- 10 Kuboeheo kwize gagla nite me si lifu liku baguta ba Ōka uidi ye si biakyi Paulo ɔgbagbee. Le loso asi ye baguta ba si bagbani Paulo edono ni banima kusi atsinɔ ni baguta ba kepea me ε.
- 11 Liwe le klo elesi la ε, Ōkaε ale ni Paulo su le asi ye si, “Ōna oze wo lipo. Kilie gi wɔɲa katsalia ɔki me ni Yerusalem i, nite ke wɔɲa kime ni Roma kye.”

Bɛbitɛ kunyanya Si Biaye Paulo

- 12 Gi kelea keti i, Yudanɛ ma bɛtsa le benya onugu si, bátraɲa bidɔ loo ηwe kididɔ kɔkpeni lipoe le gi beye Paulo o.
- 13 Banama gi benya onugu ɔlo ya ε, besani benyime avi tene.
- 14 Le bɛtre ni Kusumu yo baka ba ni banɔtsitsi ba klo le besi ba si, “kwinya onugu ni kakaple si kutraɲa kididɔ kɔkpeni lipoe le gi kwiye Paulo e.
- 15 Aba ε, mlɔ ni betsixwa ba ε, mlakpe banɔ ni baguta ba Ōka uidi ye klo to ba si ye si, ɔgbani Paulo ɔmani mlɔ; mlɛpe si mlenu eboe ato me sano edɔni ye ko. Pò blɔ kɔ kwiaze ni kublabla me si kwiaye ye xe aba eku ni ya a.”
- 16 Pò Paulo yenemidze Yebi enu liboe le le atrɛ ni baguta ba kepea me ε, xe azɛɛsi Paulo e.

- 17 Lε Paulo axwa baguta ba ɔka ɔto lε asi ye si “gbani ɔyasɔvi ɔ lo ya tsini baguta ba ɔka uidi ye liboeto lile ye awla gi si yisi ye ε.”
- 18 Baguta ba ɔkaε agbani ye atsini ɔka uidi ye lε asi ye si, “Paulo gi ɔkpasi ligba lε ε, axwa mε lε asi mε si, migbani ɔyasɔvi ɔ lo ya mani wɔ, lε ese linu si liboeto lile ní lo awla gi si lɛsi wɔ ε.”
- 19 Baguta ba ɔka uidi ye evu ye kawlakpɔa lε ebu ye kuka a, xe evi ye si i, “Liboe woli lile gi wɔ si wusi mε ε?”
- 20 Ebu le onu si “Yudanε ma bεtrɔ si biasi wɔ si gbani Paulo mani otsixwa klo kivo to bevi ye liboeto mε εdɔni ye kɔ.
- 21 Pò wukíta ba kutu u, lε ese linu si benyime gi bεsani banɔ avi tene e, bεtráze ni ɔxa mε eki ye ε. Benya onugu si bátraɲa bidɔ loo ηwe kididɔ gakɔkpe ni lipoe lε gi beye ye e. Bali ní kublabla mε abla lε wɔ liboe le onu kubúbú ko beepe.”
- 22 Baguta ba ɔka uidi ye asi ye si “Kúsi ɔnɔnɔ si wodo liboe lε ya ɔsi mε ε.” Lε akpe ɔyasɔvi lo kude xe εε ε.

Bɛtsisi Paulo Ní Okusi ye Felikisi Klo

- 23 Gi ɔyasɔvi lo εε ε, baguta ba ɔka uidi ye axwa ye baguta baka tiaua le asi ba si, “Mlaki to baguta alafa tiaua beze ní kublabla mε gi biatre ní Kaisarea ε, ba ni iso bakpekpe avi tegloele ni baguta ba gi bizevu akplo ua ε alafa tiaua, mlabla to mlase kulago ní inyo ɔgotole me.
- 24 Mlape iso batɔ aki Paulo gi aakpe ε, to mledi le ava si eku Kesea ɔvadi ye Felikisi iwla mε ε liboeboe mɔbamɔba.”
- 25 Lε baguta ba ɔka uidi ye aɲwlimi keplekpa gi ka mε eboe la εtre nite, aponɔ aki ba ε.
- 26 Kε dɔ ní Claudio Lisias kɔ eki Kesea ɔvadi ye Obùbùne Felikisi: Mapani wɔ.
- 27 Yudanε ma bevu onyime lie gi bεpe si beye ye e. Menu si onu Roma ɔne lε matsini mε baguta ba xe kwizi ye ní ba awla ε.
- 28 Mapε si mite kidilie gi kε loso beehe eboe la ni ye ε, lε loso magbani ye atsini ba otsixwa klo.
- 29 Mamɔ egyesi si óbite kididɔ gi kizia si otse e, loo bakpe ye ligba; kunutsatsa ní ye su kunu ba tuto ba ɔsã nɔ su eboe.
- 30 Lε gi bεki mete si bεtrɔ si beye ye e, matrɔ lε si maatsisi ye ní wɔ klo. Masi banama gi bεyo kedu ya ní ye su si, bako liboe le amani wɔ klo ɔ.
- 31 Lε loso baguta ba bεbite ní ɔsã nɔ ava. lε bεgbani Paulo eseno elesi la a, xe bezeku Antipatri i.

- 32** Kele titia me e, bagutaa ba gi bega ikli le e, bekyi dzi ba kepea me, le beyuro baklo gi beze kpe iso va a si ba gbani ye atsino ni Kaisarea e.
- 33** Gi beku Kaisarea e, beko keplekpa eki Kesea vadi ye le beko Paulo ekpe ni ye awla e.
- 34** Kesea vadi ye akla keplekpa, le eui Paulo si nifo ado na a? Gi enu si ado ni Kilikia e,
- 35** asi ye si, “Maanu wo liboe le xegi banama gi beko liboe ni wosu be ba e.” Le aki asa si bakpe Paulo ni ligba to bazepe pe ye ni Kepea lia gi Herodes atsa e me.

Axwawawa la 24

Liboe Le Gi Beko Ni Saulo Su i

- 1** Ewe tetsu kede e, Kusumu yo oka vidi ye Anania, eple atre ni Kaisarea. Oha lo bano tsitsi bato ni otsixwa oto gi bizexwa si Tertulo o, ba begbani ye tsino. Belee ni kesea vadi ye Felikisi anu me le beko liboe ni Paulo su i.
- 2** Gi bexwa Paulo eman e, Tertulo ako liboe Paulo su si; “Oka vidi ye Felikisi; Wo kukusi nanaa kwimani bo kusuyo lipoe gblamadzaeto le ya, le wo kuboeteo kwiki si eboe glegle ekyi gi eki kupere ni bo kesea me e.
- 3** Kwizi le ni iwla tiva ni oko kaka ni lipoe kaka le kwido wo dase popopo ni le litukpo.
- 4** Mape si mizizi wo lipoe e, le loso meeki wo litukpo si ta bo liboe le kutu ni onyime lie ya su.
- 5** “Kwimo si onyime lie ya e, onu ono gi ekpe kunugu u, gi izepisa bano o, le izeki si Yudane ma bizeyo kedu ni kelea petee me e. Ye onu Nazarene oha lo onu ozezee.
- 6** Le ape si yikpe bo lisoligba le ogu u, xe kwivu ye e. Kwitro le si kwiaxwa litsi ni ye ni bo asa no onu,
- 7** po baguta ba oka vidi ye Lisia aba aze ye bo awla ni kigagla.
- 8** Lisia aki asa si banama gi liboeto lile ni ba awla ni ye su i, baba wo klo. Xe woui onyime lie ya igbe e, wo tuto wamo eboa la gi la kwiko ni ye su i.”
- 9** Yudane ma kye betro ni ye liboe le ava si lile ni le me.

Paulo Anwe Isu Litukpo ni Felikisi anu me

- 10** Gi Kesea vadi ye abasi Paulo awla la si opani i, Paulo apani si: “Mete si wonu otsixwa ni kesea lia ava ago glegle la ya, le loso linu me isami si miwle isu litukpo ni wo anu me.
- 11** Dwisi ewe lifo ni tava ko la ya gi matre ni Yerusalem si mizeesumu Aya a. Bano biatani likla kutro le ava kiwo o,

12 Banama gi beko liboe ní me su i, bámo si me ni onono kwihe eboe ní lisoligba le me e, loo si mæpisa onoha si oyo kedu ní onono su u, ní Yudane ma otsako loo ní oko dzedze ototo ko ní oma uidi no me.

13 Le bátratani likla kutro ní eboa la gi la beko ní me su i aua.

14 Mazi le ní wo anu me si meesumu Aya blo bakatsi ba Aya gani kude ulio gi beexwa si bavaziŋa ba kudeo o, gi beesi si kupe e aua. Pò me fe mazi kido kakaa a gi beŋwlimi kpe ní Mose osã no, ani beboedople ba kuplekpa me aua aŋa a.

15 Kudeonu didi ulio gi kuli ní me awla e, ko ke kuli ní banɔaya fe ba awla, si ono kakaa; bano gbã ni bano zimizi ba pó biayo doni bekpo va me e.

16 Le loso mizeekeni idi lipoe kakaa si to mikita kese ní Aya ni ono gbagbe anu me e.

17 “Gi mase ní Yerusalem ago glegle onu loso e, medzi atre níklo ni kibo kí me akɔane ma ani to mizeeki Aya bido povi povi i.

18 Meblo ni isu ya kuploploo oko lo xe bemɔ me ní lisoligba le me e. Onoha ototo óze pɔni me e, le ozi loo avite kye bíze níklo o.

19 Pò Yudane ato gi beɔo Asia e, beze níklo, nya lile si beze ní ya to bako ba kunutsatsa akí wo ba tuto, xe gi liboeto lile ní ba awla ni me e.

20 Loo banama gi bali ní ya abla e, bapani ní lipɔe le gi maŋa lipoe le gi male ní Yudane ma betsixwa ba anu me e.

21 Sani liboe tile gi me muni me ole lo o, xe mapani i, gi male ní ba anu me e, le linu si: ‘mleexwa litsi ni me omono kɔkpe me kuziŋaa si bekpo ba biayo gi biadzi ligbã a.’ ”

22 Le Felikisi gi ete bavaziŋaa ba kudeo kpanu i, apani si “Xegi Lisia, baguta ba oka uidi ye aba e, maatsa mlɔ liboe le e.” Le aki si beyo e.

23 Akpe osã aki baguta ba okae gi eepe ye e, si odzini ye okpe ligba le, pò to oki kudeo onu si ye baviane ba biatani ye baziazia va kubite oki ye.

Paulo ebu ye liboe le ese aki Felikisi ni Drusila

24 Ewe ato kede e, Felikisi ni yedze Drusila gi onu Yudane e, beba le bekpe bano ní Paulo ese to benu ye eboa la gi epani ní kuziŋa ní Kristo Yesu su i.

25 Pò gi Paulo azeepani ní ligbã gbã kuzeze, isu aua kuŋaŋa ni litsixwaxwa ene gi litrãba su i, Lifu liku Felikisi le asi ye si, “Wɔatani kuse abla, xegi mamɔ lipoe le kede e, maxwa wo dze.”

26 Gi azeegyo le edi si Paulo aaki ye kibo kito e, azaaxwa ye le ye ni ye bezegu kunugu yo lipoe me ni lipoe me e.

27 Agi agɔ tava ɛza ɛ, bebu Felikisi isɛnɔ ɛ bɛmani Porsus Festo ní yɛ linyi ne me e. Ɔkpɛ gi Felikisi apɛ si yipɛ lipo me ɛki Yudanɛ ma loso e, aki si Paulo awɔ ligba ɛ.

Axwɛwawa la 25

Paulo evi si yɛ atrɛ ní Okusi ye Kaisaro kɔ

1 Ni ewetata kede gi Festo aba eku yɛ kɛsea mɛ ɛ, áɔ Kaisarea ɛ emu atrɛ ní Yerusalem i

2 nikɔ kusumu yo baka vidi ba ni Yudanɛ ma ɔtɔ nɔ bezeze ba bɛzɛtsà Paulo onu. Bɛki Festo litukpo

3 si ɔpɛ lipo me ɔki ba tɔ bamani Paulo ní Yerusalem, ɛ ese linu si bɛbitɛ kunyanya si biaye Paulo ní kudeo ava a.

4 Festo ebu le onu si, “Bɛkpɛ Paulo ní ligba ní Kaisarea, ɛ mɛ ɔtutɔ matradzi itɛ nikɔ kpékpe e.

5 ɛ loso mlaki tɔ mlɔ ɔtɔ nɔ bezeze ba bekuni mɛ kude atrɛ ní Kaisarea atɔ bazɛtsà Paulo onu, xe kɛsetata eboe atɔ alɛ ní mlɔ awla ní yɛ su i.”

6 Festo eze ní ba kusi ewe ɔɔtɔava kɔtsini liɔfɔ, ɛ kede e edzi eple atrɛ ní Kaisarea. Kele titia mɛ ɛ, Festo azeeze ní yɛ litsixwagbo le ava ɛ aki ɔsã si bagbani Paulo amanɔ ɔ.

7 Agi Paulo aba eku i, Yudanɛ a ma gi bɛɔ Yerusalem ba ɛ, bazɛlɛ klani yɛ le bekpese eboe gagla la kukɔ ní yɛ su i, gi átani yɛ kuvu u.

8 Paulo aɲwɛ isu ya litukpo si, “Mábite kididɔ ɔ, gi kiyɔ kedu ní Yudanɛ ma Ɔsã nɔ su loo ní Lisɔligba ɛ su loo ni Ɔvaɲɛ Kaisaro su u.”

9 Gi Festo apɛ si yiku Yudanɛ ma liɲu i, ɛ loso e evi Paulo si, “Wɔapɛ si wutɛ ni Yerusalem atɔ mizɛɛxwa litsi ni wɔ ní eboa la gi bɛkɔ ní wɔ su ní mɛ aɲu mɛ na a?”

10 ɛ Paulo asi Festo si, “Owo malɛ ní Kaisaro ɔtutɔ yɛ otsixwa kɔ, nikɔ gi biaxwa litsi ni me e. Mauíta Yudanɛ ma ese e, kilie gi wɔ tɔtɔ wote mɔmɔmɔ ɛ.

11 Mátá ɔsã nɔ ese e, pɔ xe mábite kiditɔ ɔ, gi linu si mitse e, méuvi si mise ní bɛ su. Pɔ xe anukware ɔtɔtɔ óma ní eboa la gi bɛkɔ ní mɛ su mɛ ɛ, ɔnɔnɔ ótratani mɛ kukɔ ɔki ba a. Mevi si Ɔvaɲɛ Kaisaro ɔtutɔ ɔxwa litsi ni me.”

12 ɛ gi Festo adzɛ agyina ni yɛ axɔtɔ ba pɔ ɛ, apani si, “Agi wɔkɔ wɔ eboe la kpɛ ní Kaisaro iwla ɛ mɛ ɛ, kɔ Kaisaro kɔ ko wɔatrɛ.”

Bɛ gbani Paulo mani Okusi ye Agripa ani Bernike aɲu mɛ

13 Ní ewe atɔ kede e, Okusi ye Agripa ani Bernike bɛba Kaisarea si bɛspani Festo tɔ bɛkpɛ yɛ wolaa.

- 14 Agi bətráze níkló ewe glegle onu i, Festo apani ní Paulo su aki Okusi ye Agripa si, “Onyime ɔ́to ɔ́le ní ya gi Felikisi ayuro akpe ligba le ε;
- 15 le agi madzi Yerusalem i, Yudane ma kusumu yo baka uidi ba ni bano tsitsi ba bətsà ye onu, le bevi si mibu ye lipo ɔ́.
- 16 “Pò masi ba si, blo Roma banε ma ko ε, líma blo ɔ́sã no onu si kuyuro ɔ́no ɔ́ko si ata kese e, xe ɔ́tsani banama gi bεko liboe ní ye su anu me ni anu me ε, to ɔ́mo lipoe ato obu isu ya onu ní eboa la gi bεko ni ye su i su.
- 17 Agi bεba ni ya ε, mézizi lipoe le ní kele titia me ε, meze ní me litsixwagbo le ava le makpe bano si bagbani ye amano ɔ́.
- 18 Banama gi beyo kedu ya ní ye su i, beyo pò ε, bátsa ye onu ni eboe zimizi gi mebu si biapani i.
- 19 Eboa la gi bεmano ko eze eboe hehe ní ye ní ba kusumu yo su ani ɔ́ka ɔ́to gi bεxwa si Yesu u, gi etse koko o, pò xe Paulo ko azε le si ɔ́le ligbá ne su u.
- 20 Agi méte kilie gi maaga ní liboe zizi ne ya su i, mevi Paulo xe aape si yitre ε, ní Yerusalem ato bazεxwa litsi ni ye ní eboa la gi bεko etsa ye onu su u.
- 21 Pò Paulo si ye atre ní Kaisaro klo ɔ́, ɔ́le evi si bako ye akpe ní banope ba iwla me ε ani to baki Kaisaro ɔ́pani ní ye liboe le su. Le maki ɔ́sã si bakpe ye awla ki banope ba kɔ́zɛna ni lipoe le klo gi maatani ye kutsisi Kaisaro klo ε.”
- 22 Agripa asi Festo si, “Maape si me ɔ́tuto minu ɔ́nilie klo ye kunugu yo.” Le Festo ebu le onu si, “Wɔ́anu ye onu kivo.”

Paulo alε ni Agripa Anu me

- 23 Gi kelea keti i, Agripa ni Bernike bεba ní sikusi me, le banima bεkpe kubùbù glegle ní basu u, gi beetiku ní ɔ́saklo ε, baguta ba baka ba kɔ́ɔni ɔ́ma no bano uidi ba beze ni ba kude. Festo aki ɔ́sã, le bεzεmani Paulo e.
- 24 Festo apani si, “Okusi uidi ye Agripa ani banama pó gi bεtsa ní ya ni blo ɔ́: Dani mlεmo ɔ́nilie ya, gi ye Yudane ma pó ɔ́ gi bali ní ya ni Yerusalem i bεtsà ye onu kí me ε. Bεkpe le ozi si líma si oze ligbá to ɔ́.
- 25 Pò mámo kesetata katɔ́to ní ye su u, gi kiaki si biatsa kutsépia ɔ́ki ye ε. Pò gi ye ɔ́tuto evi si batsini ye ní Kaisaro klo ε, mazi le si maatsisi ye.
- 26 Pò mámo liboeboe e, gi maanwlimi ní ye su tsisi blo Okusi uidi ye Kaisaro o. Le loso mamani ye ní mlɔ́ petee anu me ní ɔ́topu ko ε Okusi uidi ye Agripa ato xe kwipami ye liboe le me pó ε, maamo liboeto gi maanwlimi i.
- 27 Le ese linu si mamɔ si bítratɔ́ me ava si mikɔ́ ɔ́no gi bεkpe ligba tsisi ye ε, xegi mánwlimi kidilie gi ke abite ε, xe ke loso bevu ye kpe ligba le ε.”

Axwεwawa la 26

Paulo ebu isu unu ní Agripa anu me

- 1 Agripa asi Paulo si, “Kudeonu kwidra eki wo si bu isu ya onu.” Le loso Paulo edo ye qase le ekpese isu ya onu kubu si:
- 2 “Okusi uidi ye Agripa! Mebu isu ya si me litukpo lipɛ si omete e, matrabu isu ya onu ní wo aɲu me ní liboe kakaa gi Yudanɛ ma beko ní me su i su.
- 3 Li veve le linu si wote Yudanɛ ma iko le petee ni ba eboe hehe la ni ba kiboebitɛɛ. Meevi si ta me eboe la kutu ni lito plɛplɛ kese.
- 4 “Yudanɛ ma pɔ bete me ligbázeze ne doni me kunuvo me ɛ. Bete kilie gi meze e, me ligbá ne petee doni me otuto me kesa me ani Yerusalem.
- 5 Bete lipoe kakaa, xe bepe si bepani ní me su i, si doni okpese ko ke e, meze onɔ gi mevú kusumu yo iko le me dji nwisi Farisonɛ kine ɛ.
- 6 Le abla ɛ, malɛ ní ya gi beɣwa litsi ni me e, kɔkpe me kudeonudidi ní kakapɛa lia gi Aya aka aple aki blo baka ba a,
- 7 kakapɛa lia dji gi blo amade lifo ni tava la beedi kudeonu iko si biamɔ, gi beesumu Aya elesi ni kemize e. Le kɔkpe kudeonudidi ulio ya loso e, Okusi uidi ye Agripa, Yudanɛ ma beebu me lipɔ!
- 8 Kite lile gagla eki mlo banama gi mlale ni ya a si mlazi na si Aya izeyo ni bekpo va na a?
- 9 “Me otuto mebu le si lile si mibite kido kakaa gi maatanɔ ɔ, gi kiyɔ kedu ní Yesu Nazaret onɛ linyi ne su u.
- 10 Nite dji mabite ní Yerusalem. Mazi kigagla doni kusumu yo baka ba ko, le makpe Aya ye banima ní ligba a; le xe betsa kutsɛpia eki ba ɛ, mizɛɛtro awla ní le ava.
- 11 Epoe glegle e, maki si behe kutu iiki ba ní Yudanɛ ma itsa klo, le mekeni edi si miki to banada ba kuziɲa a. Magoni kifu ni ba si mezeni ba kude adze ima uidi dzedze le me.

Paulo apani ní ye kukyikyí yo su

- 12 “Liboe le ya loso, matre ní Damasko gi mazi kigagla ni ɔsã ado ni kusumu yo baka ba klo ɔ.
- 13 Lize kemize gi kwize ní kudeo ava ɛ, Okusi uidi ye Agripa, xe mamɔ kuklekle doni lifunu ne e, gi kuli gagla sani liwo le e, gi kwikle klani me ɛ, ni banama gi me ni ba kwiga kudeo e.
- 14 Blo pɔ kwigleue do ní kesa, le menu ole ɔto gi epani ki me ní Hebri se me si, “Saulo, Saulo! Ege le loso woeti me e? Wɔɛwa isu ya nyɔnyɔɛ gi wɔɛdzi kede ní me su i, nwisi ligume gi liko okli si leta le onetee otsévi lo e.”
- 15 Le mevi si, ‘Wo wonu Nyahwe ɛ, Okae?’ Okae ebu le onu si, “Me menu Yesu gi woeti i.

16 ‘Pò yɔ tɔ lɛɛ ní wɔ ikli lɛ awa a. Mebu isu ya abasi wɔ tɔ mixwa wɔ ɲwisi me ɔxwɛdʒe kine ɛ. Wɔtrasi banima kidilie gi wɔmɔ ní me su omono ni kidilie gi wɔamɔ ní ɔtɔ nɔ me ɛ.

17 Maabu wo dɔni Israel bebi ba ni banama gi bénu u Yudanɛ gi ba kɔ makpɛ wɔ ɛ, iwla me.

18 Atɔ dra ba bimbi ve tɔ kyi ba dɔni litumu ne me kɔmanɔ ní kuklekle me, dɔni Satana kigaglaɛ ese kɔmanɔ ní Aya kɔ, atɔ gani ba kuziɲaa ní me awa ɛ, biakɔ ba eboe zimizi na kukɔkyɛ ba, lɛ biamɔ ba izekɔ ní Aya ye banɔ kyakya ba kusi i.’

Paulo apani ní ye axwɛwawa la su

19 “Lɛ loso e, Okusi uidi ye Agripa, máta kidilie gi mamɔ adɔ ni lifunu ne ese e.

20 Kutɔpu yɔ ní Damasko, lɛ Yerusalem i, lɛ kede e, ní Yudea pɔ lɛ ní banama gi bénu Yudanɛ ma kusi i. Mapani liboe gbã ne si bekyi ní ba eboe zimizi na kude, tɔ bekyi evu Aya tɔ babitɛ eboa la gi aabase si bekyi i.

21 Kɔkpɛ eboa la ya loso Yudanɛ ma bevu me gi meze ní Lisɔligba lɛ me ɛ, lɛ bekeni edi si beeye me e.

22 Pò kɔna ni omete e, Aya aɔni me lɛ loso malɛɛ ní ya a, xe mɛɛpani anukwareɛ eki ɔnɔ kakaa a, ki banuvo ni betsitsi petee. Eboa la gi mapani i, la dji Aya ye beboedople ba ni Mose bɛpani si ɛtrába la me ɛ;

23 si lile si Kristo ye ɔmɔ kini tɔ ye oze ɔnɔ tɔpu ye gi aayo dɔni kutse me e, tɔ aapani ní kuklekleo su ki Yudanɛ ma ni banama gi bénu Yudanɛ ɛ.”

24 Agi Paulo azeebu isu ya onu nite e, Festo akpɛ ozi ye awa si, “Wɔɛwle, Paulo! Wɔ keplekpa tetea kɛki si wɔ aɲu me eezizi!”

25 Pò Paulo ebu le onu si, “Méuiwle, me Obùbù nɛ! Malɛ nì aɲu lɛ liboe lɛ gi mɛɛpani i, linu anukware.

26 Okusi uidi ye Agripa! Maatani kupani kiwɔ kede modi, lɛ ese linu si wote eboa la ya pɔ. Maka lɛ awa si wɔkpɛ liboe kakaa lixaɲu, lɛ ese linu si liboe lɛ ya líba ní likɔtɔ me loo kikipokpo me e.

27 Okusi uidi ye Agripa, wɔzi Aya ye beboedople ba awa ɲa na a? Mete si wɔzi ɲa!”

28 Lɛ Agripa asi Paulo si, “Ní lipoe kpekpemi lɛ ya me ɛ, kibu wobu si wɔakyi me ɔvaziɲa na a?”

29 Lɛ Paulo ebu le onu si, “Xe ní lipoe kpekpemi loo lipoe gblamadza me o, mɛɛxwa Aya si ɔki si wɔ ni banɔgɔgɔ ba gi mleenu liboe lɛ gi mɛɛpani omono e, mleze ɲwisi me bibɔɛ ve gi bile ní me su ko bitráze ní mlɔ su u!”

30 Lɛ Okusi uidi ye, Agripa, Roma banɛ ma kesea ɔvadi ye, Bernike ani banɔ gɔgɔ ba beyo ɛ,

31 Ɣe gi beɛe ɛ, beɛpani ki ba ahanuglo ba si, “Ɖnilie ya ɔbite kidido gi kiaki si aatse loo biakpe ye ligba a.”

32 Ɣe Agripa asi Festo si, “Ɖnilie ya ɛ, nya biatani ye kuyuro atesi ɔpani si Kaisaro asi ye liboe le ɔki ye ɛ.”

Axwɛwawa la 27

Bɛtsini Paulo ni Roma

1 Agi beɛro Ɣe si kwiaku onitsahu lo etɛe nɛ Italia ɛ, beko Paulo ni bano dzedze gi beze ligba Ɣe, kpe awla ki Yulio, gi onu ɔka nɛ Roma baguta ba kusi i, gi bezexwa si i, “Roma Kesea Okusi ye ye baguta ba ɔha lo.”

2 Kwiku onitsahu lo edoni Adramitio axu la kutu gi bezɛɛɛɛ nɛ Asia kuseo me e. Aristarxo gi ɔdo Tesalonika a, gi onu ɔma nɛ Makedonia ɛ, aponi blo.

3 Gi kelea keti i, kwizeku Sidon axu la kutu. Yulio ape lipo me aki Paulo Ɣe loso aki ye kudeo si ɔzeedi ye bauia ba, ato baki ye ye bidɔ ziazia ue ɛ.

4 Kwise nɛklo, Ɣe gi liwo Ɣe liyo kedu nɛ blo su i, kwiki klani Kipro kunisi yo kesea nɛklo gi liwo Ɣe onu li bubo tave ɛ.

5 Kwitsa Kilikia ani Pamfilia axu la Ɣe kwiba Mira nɛ Likia ɛ.

6 Nɛklo baguta ba ɔkae amo onitsahu lo gi edo Aleksandria a, xe ezɛɛɛɛ nɛ Italia ɛ, Ɣe aki kwiku lo e.

7 Kwiga kuni yo ava blewu ewe glegle Ɣe nɛ kupɛpɛ glegle kede e, kwizeku Knido ɔma no me. Liwo Ɣe onu lize gagla si kutani ɔto kutɛe nɛ kudeo lio klo ava to ɔ, Ɣe loso kwiga axu la kutu nɛ Kreta kunisi yo kesea ava, ridiqi kwido Salmone eza.

8 Kwize nɛ axu la ava gi kwitiponi kesea Ɣe ni kupɛpɛ zizi kwiba eku ɔkuto gi beɛwa si i, “Ɖyako Gbã ki initsahu le” gi ɔdze nɛ Lasea ɔma no su u.

9 Kwize nɛklo ewe glegle Ɣe axu la ava kude gaga kwiku lifu itro, Ɣe ese linu si liwe Ɣe gi bizɛnya onugu lo ɛki eboe zimizi na kukokye fe liza kooko, Ɣe loso Paulo akpe kidanui lie ya aki ba si,

10 “Benyime, mamɔ si blo kude gaga doni nɛ ya kotsino ɛ kwitrazee gagla ɛpono; bidɔ glegle biazizi ani adotu la tɛtɛ pɔ onitsahu lo kye ɛ, Ɣe banima kye biatse e.”

11 Pɔ baguta ba ɔkae ɔze Paulo liboe le, bonu i, eboa la gi ohu lo me baxwewa ba ɔkae ni ohu lo onete beɛpani i, eku ye anu i sano ɔ.

12 Gi ohu lo ɔyako lo gi beze ɔpe gi biaze nɛ kublo lipoe le loso e, ohu lo me banima kape vidi a kekpe Ɣe manɔ si kuse ni kugyodi si kwiiku Foinike to kwiaze nɛklo kublo lipoe le. Foinike onu initsahu ɔyako nɛ Kreta gi ekyi anu me kpe keweku ya a.

Liwo gagla lifu ní axu la ava

- 13 Liwo bɔbɔɛto to likpese kufu doni kaala oza lo le banima begyodi si kidilie gi bepe ε, ke kiba ke me. Le loso behe igbé ne gi ivu onitsahu lo emuno le ohu lo ekpavi i, pò eze ní Kreta kesea su u.
- 14 Lidze xe liwo gagla eto o gi bizexwa si, “Kewetu ya kavetu ya ε.” likpese kufu doni Kreta kesea ava.
- 15 Liwo le lizehali onitsahu lo, le gi líze liboe plɔplɔ si bekyi onitsahu lo akpe liwo le me to ε, kwiwuro lo to liwo le lifu lo etsino níklɔ gi lipε ε.
- 16 Lipoe le gi kwina kunisi yo keseato gi bizexwa si Klauda ka kaletu ya ε, gi liwo le onu lika εyo taue ε, níklɔ bekeni edi ni kupepe xe kwitani onitsahu lo katapokpaa kunya a.
- 17 Behe katapokpaa ekpe ní onitsahu lo me, le beko igbé ne enya klani onitsahu lo e. Bezese lifu si liwo le liafu ohu lo zekpe siklami se me ní Libia axuta la, le loso bepleni ohu lo basa va to liwo le ligbani ohu lo kilie gi lipε ε.
- 18 Liwo gagla le lizeefu dzε, le loso keletitia me ε, bekpese ohu lo me adotu la kuɲwia kpe ní axu la me.
- 19 Ní liwe tane ne ava ε, beta ohu lo me bixwewado me bito eɲwia ekpe ní axu la me.
- 20 Kɔki ewe glegle e, kúmɔ liwo le loo badzidziebi va, le liwo le lizeefu gagla niteme si gogo ε, kwilila kudeonudidi si blo me oto ago ligbá.
- 21 Agi banima bamɔ lipoe ɲa bidɔ lipoe gblamadza ε, Paulo ayo olee ní banima aɲu me le apani si, “Benyime, nya mlegbe me liboe le kunu si kukíse ní Kreta a. Nya eboa la ya ni bidɔzizi be ya ni bidɔlilalila be ya va bítraba ba mlɔ ava a.
- 22 Pó abla ε, maki mlɔ litukpo si mlevu ona! Onono ótratse ní blo kusi i; onitsahu lo ko aayavi i.
- 23 Kivoe elesi la ε, Aya gi ye one menu i, gi ye mizeesumu i, ye oxwedzεε aba mɔ klɔ
- 24 Le apani si, ‘Paulo! Wukíse lifu u, Wɔtralεε ní Kaisaro aɲu me. Le ní Aya ye lipomepepe ne kiwo onu i, ebu banama pó gi beεga kudeo pɔni wo ε, ba agbá na.’
- 25 Le loso, mlevu ona me benemi ba! Le ese linu si mazi Aya ava ɲa si litraze kilie qi gi asi me ε.
- 26 Pò liwo le litrabu blo eple ple ní kunisi yo keseato ava a.”
- 27 Liwe liɔfo ni onee ye elesi la ε, liwo le lize le ava zefu blo eza no ní Adria axu la ava. Le elesi la tetsu i, ohu lo me baxwewa ba bemɔ egyesi si kwiti pɔni keseato.

28 Gi beta ogbe gi beka bidɔ zegbezegbe bitɔ ní lo onu i, bekla kuklikpɔ alafa ni avitava ki kuni yo kidzudzu ye; lipoetɔ kede gi beta ogbe no dze ε, kɔ kidzudzu yo kwize kuklikpɔ avi ɔgɔtole.

29 Le gi bezese lifu si onitsahu lo iihali aklakpɔ loso e, bepleni igbé tine gi beka bala vidi le onu i, ní ohu lo kedea le beɣwa Aya si kelea kati i.

30 Le ohu lo me baxwewa ba bepe si beese ni ohu lo su u, bepleni katapokpaa ekpe ní kuni yo me le bekpɛ imɔ ne si betre ε pleni igbé ne ní ohu lo ɔto no kyɛ.

31 Pò Paulo asi baguta ba ɔkaɛ ni baguta ba si, “Xe ohu lo baxwewa ba báma ní ohu lo me e, mlatrátani kubúbú kumɔ ɔ.”

32 Le baguta ba betsa igbé ne gi ivu katapokpaa a, xe kewɔli eku ní kuni yo me e.

33 Olezatɔ no ε, Paulo aki ba pɔ litukpo si bape kidito aɲa a. “Le ese linu si ewe liɔfo ni tene la ya gi mlɔ ina ídɔ ɔ, le mlaɔíɲa kididɔ ɔ.

34 Mɛɛki mlɔ litukpo, mlaɲa kidito; mlezia kiɲaɲaɛ tɔ mlakítse. Mlɔ kuya tule fe kutralila a.”

35 Gi apani nite pɔ ε, Paulo ako liklã eto, edo Aya ɔase ní ba pɔ aɲu me, le ayavi le xe ekpese aklã na kuta ε.

36 Le ɔna eku ba lipo o, xe ba pɔ beɲa kidito ε.

37 Le banima pɔ gi beze ní ohu lo me e, ba kisresre me kize alafa tiaua ni avi tegloele ni tieglo.

38 Agi ɔno kakaa aɲa bidɔ xe eke e, beɲwia kiɲaɲa gɔgɔɛ pɔ ekpe ní axu la me tɔ ohu zizi no odzi fotsototso.

Onitsahu lo eyavi

39 Agi kanɔa me kedra ε, ohu lo me baxwewa ba bámo kesea egyesi pò beɲo kuni yo kutu itsisi ɲwisi ohu ɔyako le betɔ le si xe liape ε, biaseni onitsahu lo kpe ní siklami se me niklɔ ɔ.

40 Le betsa igbé ne gi beka bala va ni le onu gi bize kɔ eto initsahu le petee le beyuro le ekpe ní axu la me ε, ní lipoe le klɔ me ke e, beble igbé ne gi le ivu akufa ba a, gi beko egyɔ ohu lo e. Le bemuni ohu lo basa va ní ɔto no atɔ liwo le lifu onitsahu lo atsini ɔto no, le kwibu aɲu me ekpe ní kuni yo kutu i.

41 Pò onitsahu lo ezɛɛhali siklami se ní kuni yo me, le ewɔ niklɔ ε; ohu lo ɔto no ewɔ kuni yo me gi ɔtani kuga tɔ ɔ, le lo kedea kapɛa kezɛɛyavi kukpe kukpe ní axu la abla la kuwawa onu u.

42 Le baguta ba begyodi si biaye banama petee gi bekpɛ ligba ε, tɔ bakímo kudeo onu tɔ biase xegi bewlo etre ní oge no o.

43 Pò baguta ba ɔkaɛ apɛ si yibu Paulo ligbá nɛ ɛ, lɛ loso ódimɛ ní lɛ ava a. Bonu i, akpɛ ɔsã aki banama gi biatani kuwlo si bayo eku kuni yo me kpɛ ɔto to bewlo atɛ oge no;

44 bano gogo ba pò ɛ, bekuni ba kude, ní kusepɛo loo ohu lo kupɛo ava. Nite lize xe blo petee kwiba eku oge no o xe ɔnoɔ otse e.

Axwɛwawa la 28

Paulo ni banama gi bɛɛga kudeo e beku Malta

1 Kwiku axu la kutu yo gi ɔnoɔ ótse e, xe banima bɛsi blo si bizɛxwa kunisi yo kesea lia klo si Malta a.

2 Kesea lia klo ava benete ba bɛwa sinemi nì blo. Bɛkpɛ kifu lɛ bɛzi blo petee lɛ ese linu si dzeni ye azɛɛdo lɛ kublo fɛ kwize e.

3 Paulo exogo inyi wli wli ito gi azaakpɛ lɛ ní kifu ye mɛ ɛ, ɔgblaga ɔto edo ní inyi nɛ mɛ kɔkpɛ kifu ye kuhuhu yo loso, lɛ axla ye ɔwla lo xe ɔsunu lo su i.

4 Agi niklo benete ba bɛmo ɔgblagɛ gi ɔsunu Paulo kawlakpɔa ɛ, bɛsi ba ahanuglo ba si, “Ɔnilie ya aaze ɔnoye, gi ówo ní axu la mɛ kye ɛ, babu ua bátraki si aaze ligbá a.”

5 Pò Paulo esugu ɔgblagɛ akpɛ ní kifu ye mɛ ɛ, lɛ óbitɛ ye kidido ɛ.

6 Banima bezeedi kudeonu si Paulo aaye loo aagleve lɛ aatse kpataa. Pò gi beze lipoe gblamadzaeto ɔ, xe bɛmo si kidido kisa ye ɛ, bekyi ba begyodi ua lɛ bɛpani si, “Onu ɔbu!”

7 Inyɔ eto gi inu Publio kesea ɔvadi ye inɛ ɛ, itiponi kusio klo gi beze e. Ye aze blo akpɛ ye kepea mɛ lɛ koki ewe tata zizi i, edi blo ava mumo.

8 Publio yɛka afɛ ní ɔnyanya ɔtosi ava ni kuwe ani lipo me tutu, lɛ loso Paulo azeedi ye ní ye kugbakeo me, lɛ gi axwa Aya ɛ, atrɔ awla ye ava, lɛ ayɔ ni ye ɛ.

9 Agi liba lɛ mɛ nite e, banyanya gogo ba ní kesea klo ava ɛ, bɛba lɛ ayɔni ba petee e.

10 Bɛki blo bidɔ glegle lɛ gi blo lisɛpoe le lina ɛ, bɛki blo kidɔ kakaa ilie gi kwiazia ní blo kude gaga mɛ ɛ.

Dɔni Malta trɛ ní Roma

11 Kwize níklo badzidzi tiata, lɛ kwiku onitsahu ɔlo gi bɛzɛxwa si, “Babu Tiaua ue,” ohu lo edo ní Aleksandria lɛ eze ni kunisi yo kesea lia klo ava ní kublo lipoe le me.

12 Kwizeku Sirakusa ɔma uidi no me lɛ kwize ní niklo ewe tata.

13 Dɔni níklɔ va ε, kwise dze le kwizeku Regio ɔma uidi no me. Ní liwe ula we le ava ε, liwo le likpese kufu dɔni kaletu ya le ní ewe tava kede e, kwizeku Puteoli ɔma no me.

14 Kwitsani bavaziɲaato niklɔ le bevi dɔni blɔ kɔ si kuze ní basu ogle tole. Le kwizeku Roma ε.

15 Le gi bavaziɲa ba ní Roma benu blɔ onu i, beba etsani blɔ ni Apía kedzia me ani Izekɔ Tita le ɔma no me. Agi Paulo amɔ ba ε, edo Aya ɔase le ɔna eku ye lipo e.

Paulo eku Roma

16 Agi kwiku Roma ε, beki Paulo kude si oze ní ye isuwla me atɔ ɔguta tole oze pe ye.

17 Ní ewe tata kede e, Paulo axwa Yudanε ma baka ba ní Roma aki kutsatsa. Agi bekpε likpɔ ε asi ba si, “Me benemi Israelbanε ma, gi máyɔ kedu ni blɔ benete ba su loo ní ikɔ le gi kwize edɔni blɔ baka ba klɔ fe ε, bekpε me ligba ní Yerusalem le bekpε me awla eki Roma banε ma ε.

18 Agi bevi me eboe pɔ ε, Roma banε ma bepe si beɣyurɔ me le ese linu si, bemɔ si mábitε kididɔ gi kibase si ligyeno si mitse e.

19 Pɔ gi Yudanε ma beyɔ kedu ní me su i, limi me ava si miwi si batsini me ní Kaisaro klɔ, linya eli le me si liboeboe líma ní me awla gi mako ní me ɔtuto me benete ba su u.

20 Le loso mevi si mitsani mlɔ atɔ migu kunugu yo ni mlɔ ɔ. Ní anukwareε me ε, bekpε me bibɔ kɔkpε ɔnilie klɔ gi Israelbanε ma beedi kudeonu ikɔ ε.”

21 Le besi Paulo si, “Blɔ fe ε kúzi kuplekpa ku tɔtɔ adɔ ni Yudanε ma klɔ ní Yudea ní wo su u. Le blɔ benete batɔ gi bedɔ niklɔ eba fe ε, bámani liboetɔtɔ loo liboe zimizi litɔtɔ ní wo su u.

22 Pɔ kwipe si kunu wo begyodi va, le ese linu si kwite si ní ɔkɔ kakaε banima beyɔ kedu ní wo ɔha lo su.”

23 Le betrɔ liwe ni Paulo, le ní liwe le klɔ ava ε, bano glegle beba Paulo klɔ ní niklɔ gi eze e. Dɔni livle kɔkpε ni kulago ε, Paulo ebu liboe me aki ba ní Aya ye Kavaɲaa su, le ekeni edi si yidra ba aɲu na ní Yesu su u, gani eboe dɔni Mose Ɔsã no ni Aya ye baxwedze ba ba bidɔɲwlimiɲwlimi ve ni Yesu su u me.

24 Bame batɔ bezi ye liboe le ava εɲa pɔ batɔ kɔ báze ɲa a.

25 Eboe ese kumonumonu kwiku ba kusi le bekpese kuse ε, gi Paulo apani ye liboe gɔgɔ le si i, “Aya ye Ɔfuεfuε no epani mumɔ gani Aya ye Ɔxwedze Yesaya ava eki mlɔ baka ba!

26 “ ‘Si, Zεpani kí banɔaya ba si, “Mlaata kutu dzini kuta pɔ mlátranu le ese e; mlaadi dzini kudi, pɔ mlátramɔ ɔ,”

27 Ɣe ese linu si banɔaya ba begyodi va be begò ɔ, Ɣe betsí ba atukpa la a, Ɣe beda ba bimbi ve e. Xe aní nite e, ba bimbi ve biamɔ, Ɣe ba batu va bianu u, ba begyodi va bianu eboe ese, Ɣe biakyi vu me kɔ maayɔ ni ba Ɣe.'

28 “Ɣe Paulo agù ye liboe le si i: “Lilɛ si mlete abla si Aya ye kubúbú yo liboe le e, betsisi Ɣe ní banama gi bénu Yudanɛ ma kɔ ɔ. Biaxo le oto!

29 Agi apani nite e, Yudanɛ ma beɛɛ, gi bezehe eboe ní ba atsali kusi i.”

30 Kɔki agɔ tava Ɣe, Paulo eze niklo gi ahayi aki isu ya Ɣe, Ɣe niklo azaaze banama gi bezeba ye klo ɔ.

31 Apani liboe le ní Aya ye Kavaɔaa su Ɣe abasi bidɔ ní Ɔkaɛ Yesu Kristo su lifumose Ɣe ɔnɔnɔ ótsi kude óki ye Ɣe.

Romabane ma

Romabane ma 1

- 1 Keplekpa lia ya kedɔ ní me Paulo kɔ gi menu Kristo Yesu ye ɔnɔsumu u, ni ɔnɔ kpekpe gi Aya akya a si mipani ye Liboe Gbã ne.
- 2 Liboe Gbã ne gi Aya aka aple kooko gani ye beboedople ba aua, kilie gi beɲwlimi le ekpe ní Aya ye Liboe le keplekpa me ε.
- 3 Liboe le ya ní Aya yebinyime, gi ní kisugyae lie ya me ε, eze ɔnɔ gi bepo ɔ, xe eze Dawid ye osobi i;
- 4 le ní Aya ye Ɔfuɛfue nɔ me ε, Aya ebu abase ni kigagla uidi si onu yebinyime gi ye ayɔnɔ adɔ ni beko va me ε.
- 5 Gani ye aua a, le kɔki ye linyi ne loso e, Aya apre lipo me aki blo, le aki si kudzi banɔkpekpe, tɔ kugbani banima dɔni banama gi bénu Yudane ma kusi i, tɔ bedzi banɔ gi bizenu kutu gani kuziɲa me ε.
- 6 Le mlo fe ε, mlakpasi ní banama gi beɲwa si bedzi Yesu Kristo bane ε, kusi.
- 7 Le loso e, mɛɲwlimi keplekpa lia eki mlo banama petee gi mlale ní Roma a, gi Aya alo ɔ, xe axwa si mledzi bauziɲa ε. Atɔ Aya blo Ɔka ani Ɔkaε Yesu Kristo baki mlo lipomepepe ni kusuyo.

Paulo apre veve si ye atre ní Roma

- 8 Kpe ɔtɔ ε, medo me Aya ɔase ní mlo petee litukpo gani Yesu Kristo aua, le ese linu si kelea petee keenu mlo kuziɲaa ní Kristo me onu.
- 9 Aya gi ye meesumu u ni me ɔna nɔ petee gi mɛɛpani liboe gbã ne ní Yebi ye su i, ye onu me katsalia si liboe le gi maapani i linu anukwareε, ye ete si mɛɛple aɲu ní mlo aua lipoe kakaa
- 10 gi mɛɛxwa Aya ε. Mizeevi ye si xegi linu ye kupere ε, ɔki tɔ lido ní le aua kime tɔ migadi mlo ablo kɔ.
- 11 Le ese linu si mapε veve si mimo mlo, tɔ maaponi mlo tɔ mlamo Ɔfuɛfue nɔ me kukrira gi kwiakpe mlo kigagla a.
- 12 Liboe le gi mɛɛpani linu si maakpe mlo kigagla a, le mlo fe mlaakpe me kigagla a, le ese linu si me kuziɲaa kwiakpe mlo kigagla le mlo kuziɲaa fe kwiakpe me kigagla a.
- 13 Me benemi ba, mapε si mlete si lipoe glegle e, mapε si miba adi mlo, pò kiditɔ kiitsí kudeonu eki me gakɔ nani abla. Mapε si míbu banima tɔ baze aɲa ní mlo kye kusi ɲwisi kilie gi mabite ní iho dzedze ele gi ínu Yudane ε ba kusi.
- 14 Le ese linu si linu me lixwe ki banima petee e, Helane ni banama gi bénu Helane ε, beboete ni banama gi béte liboe e.

15 Lε loso με kimbi kizã si mipani Liboe Gbã ne ki mlɔ banama gi mlalε ní Roma fe ε.

Liboe Gbã ne le kigagla ε

16 Liboe gbã ne líviku με kuye e; le ese linu si le linu Aya ye kigaglaε ε, gi kiabu banama pɔ ɔ, gi beziŋa ε, ní ɔtopu kɔ ε, kí Yudanε ma le kede e, kí banama gi bénu Yudanε ε.

17 Lε ese linu si ní liboe gbã ne με ε, Aya ye kude gyɔgyɔ kwĩŋwi. Aya ye kude gyɔgyɔ kwiga kuziŋa με dɔni okpese kɔ kɔtsinɔ oblonɔ kɔ ɔ. Kilie gi beŋwlimi kpe ní Aya ye keplekpaa με si i, “Gani kuziŋa με banama gi ba bede va begyɔ ní Aya kɔ ε, biaze ligbã.”

Aya ye kusuyevio ní ɔnɔ gbagbe su

18 Aya εεbase ye kusuyevio dɔni lifunu ne ní banama petee gi béte Ye e, ni ba eboe zimizi na su gi ba bizeetsi kude eki banima si bakíte ye anukwareε ε.

19 Lε ese linu si kidilie gi lile si bete ní Aya su i, ke με kidra eki ba le ese linu si Aya ɔtuto adra ke με aki ba a.

20 Dɔni okpese klɔ gi Aya ebu kelea με ε, ye kizezee me gi bauímo ε, ye kigaglaε lie gi oduko ɔma ɔki ke, le onu Aya ní ye kiliele με ε, biŋwi gaã gi bizeenu u beμε gani bidɔ be ya gi Aya abite με ε. Lε loso e, banɔ baklɔ ba ε, isu unu kububu kutɔtɔ kúma kí ba tɔɔ ɔ, kɔ kpe kidilie gi bebite ε!

21 Bete Aya, pɔ báki ye kubùbù liɔ klɔ gi kunu ye kune ε, le bauído ye ɔase e. Boŋu i, ba begyodi va bedzi beplupu, le ba ina ne με idzi litumu u.

22 Beemo isu ya si bete liboe, pɔ benu kunukpavi nì kunukpadze e.

23 Agi biasumu Aya gi ouítse liwewe onu i, beesumu bidɔbitebite ve gi biŋwi ŋwisi ɔnɔ gbagbe e, loo kudzɔvi, loo бага va, aloo бага gi bizeeti ní ba epò la ava ε, ŋwisi bagblaga kine ε.

24 Lε loso Aya ayuro banɔ ba klɔ ba kɔ si babite eyekubo ala gi ba ina ne idime nɔ ε, le beebite anyaniboe ni ba ahanuglɔ ba a, gi la izεεkpe ba kakpaa ε.

25 Betsre Aya ye anukwareε liboe le ni asia na; le beesumu u, xe beedzi axwe eki Aya ye awla la onu bidɔbitebite ve ε, sani si besumu Aya ɔtuto lo, gi ye linu si kuko kukpɔkpɔ ako ε, kɔtsini kanome anome! Tɔ liba le με.

26 Kɔkpe kibobite lie ya loso e, Aya ayuro ba aki eyeyeboe ni kusunwasi. Lε ba badze ba kye ε, beyuro benyime ba, le beebite eyeyeboe la ni badze dzedze ba ε.

27 Niteme kee, benyime ba kye beyuro ɔdze ni onyime kigaga le bizεrò nì kulekuku zimizi ki ba ahanuglɔ benyime ba a, gani le με ε, Aya ehe kutu gi kwigyeno eki ba a, kɔkpe ba eboe zimizi na loso.

28 Agi banɔ baklɔ ba bápe si biako Aya ye kutete gbã ekpe, ní ba begyodi va me ε, le loso ayuro ba akpe ní ba begyodi zimizi ba me ε, ato babite kidilie gi líma si babite ε.

29 Litukpo me gagla kakaa elu lile ní ba me, be binu kuzimizi, kuɔazi ani kimbi kyikyí; ba kiboebite kiyí ni kaɔuzã, kunɔye, kugɔni, kunɔmeno ani onugu kedzi kugaga. Bizegu kunugu ni banɔ su,

30 le bizezizi ba ahanuglɔ ba su u; bekyri Aya, bizedu onugu, bizefeke isu ya le benu basudo ɔ. Bizepe bede va ya onu gi biakobite eboe zimizi i, le báuibu ba bapɔne ba a.

31 Béte lidzegaga ní eboe gbã ni eboe zimizi kusi i; bauíga ní ba kakaple ava a, le bávidi banɔ asigaga a, le bauíkɔkye ε.

32 Bete si Aya ɔsã nɔ epani si banama gi bale ligbã ene ya elu e, begyeno ki kutse. Pò, betre ní ba ligbãe ne klɔ ava a, le betro ní banama gi bebite niteme eboa la fe ava a.

Romabane ma 2

Aya atráxwa litsi gyɔgyɔ

1 Le klɔ loso e, mlɔ banama gi mlezeexwa etsi ni banima ε, kunububu utɔto kúma ní mlɔ awla a. Le ese linu si xegi mlɔ kiboebite kígá lidze ní ba kinie su i, kɔ mleebe isu ya lipo ε.

2 Kwite anukwareε si Aya line ligyɔ xe axwa litsi ni banɔ ba klɔ gi bizebite eboa la ya elu i.

3 Le loso xegi wɔ ɔno gbagbe wɔetsà litsi ki banima a, pò xe wɔebite bidɔ be klɔ va gi be litsi wɔetsà eki ba ε! Kibu wobu si wɔase ní Aya ye litsixwaxwa le onu na a?

4 Aloo kiko mlɔkɔ ye asigagadidi uidi la, kilie gi ako le me aki blo ɔ, xe aple lito kese aki blo ε, si bínu bidɔ vevee na a. Mle nya tè si Aya ape lipo me, le ese linu si eekeni idi si yipɔni mlɔ to mlekyi ní mlɔ ina ne me ε.

5 Pò kɔkpe mlɔ kutu gaglaa ni kilie gi mlékyi mlɔ ina ne me ε, mlebite mlɔ kutuheheo si kuze gagla sanɔ ní liwe le klɔ gi biabu Aya ye kusuyevo ni litsi gyɔgyɔ le kuxwaxwaa base ε.

6 Le ese linu si Aya atrátsa liwe eki ɔno kakaa ní ye axwewawa la onu u.

7 Banɔ batɔ beɔtre le ava ebite eboe gbã na, le beɔpe kuklekle, kubùbù yo ani ligbã moblo le e; le ki banɔ ba klɔ ba ε Aya aaki ba ligbã moblo le e.

8 Pò banɔ ba klɔ gi benu bamimi ne ε, xe bape eboe gbã a, si to biaze ni eboe zimizi na kude e; ní banɔ ba klɔ ava ε, Aya aatro ye kusuyevo gaglaa.

9 Aya aaki ɔziã mɔmɔ ni kuyeuyeyei ki ɔno kakaa gi izebite eboe zimizi i, ki Yudanε ma ní ɔtopu kɔ, le kede e, ki banama gi bénu Yudanε ε.

10 Pò ki banama gi bizεbite eboe gbã ε, Aya aaki ba kuklekle, kubùbù ani kusuyɔ, ki Yudanε ma ní ɔtɔpu kɔ, le kede e, ki banama gi bénu Yudanε ε.

11 Le ese linu si Aya aaxwa litsi ni ɔno kakaa anu me modi i.

12 Banama gi bénu Yudanε ε, xe béte Mose Ɔsã no ɔ, xe bεbite eboe zimizi na ε, bialila gani ɔsã no kede e. Pó Yudanε ma gi bete Mose Ɔsã no ɔ, xe bεbite eboe zimizi na ε, Aya aaxwa litsi ni ba ní ɔsã no onu u.

13 Le ese linu si aní ɔsã no kununu yo kuzεeki si ɔno aaze ligbã gyɔgyɔ ni Aya a, pò banama gi bεbite ní ɔsã no ava ε.

14 Pò xegi Ɔsã no ɔma ní banama gi bénu Yudanε ma awla ε, pò xe lipoe kakaa εle gi liyɔ ní ba me ε, xe bεbite kidilie gi Mose Ɔsã no evi i, batuto bεbase si ɔsã ɔle ní ba awla, le bete kidilie gi liziã si babite ε, gi Mose Ɔsã no ɔma ní ba awla kyε ε.

15 Ba kizezee me kibase si kidilie gi Ɔsã no εepe ε, beɲwlimi ke ekpe ní ba ina ne me. Ba ina ne fe iibase si lile le me, agi ba begyodi va bizebu ba lipɔ epoe atɔ ɔ, le bizeɲwle ba litukpo lipoe dzedze e.

16 Le ni Liboe Gbã ne gi masɔli me ε, nite litraze ní liwe le klo gi Aya a, gani Yesu Kristo ava aaxwa litsi ni mlɔ begyodi kpokpo va.

Yudanε ma ni ɔsã no

17 Le wɔ xwe ε, xegi wɔexwa isu ya si Yuda ɔne ε; xe wovu ɔsã no me awla a, xe wɔekɔ Aya εdɔ isu ya ε;

18 xe wote kidilie gi Aya ape si bite ε, xe wɔkpasi dɔni ɔsã no me si kya eboe gbã na ε;

19 xe wɔka ní le ava si wɔbase kuɲupoo kudeo o, xe wonu kani ɔki banama a, gi bale ní litumu ne me e,

20 xe wonu ɔɗaɲukpe ɔki banama gi béte liboe e, ni ɔdɔbase ɔki banama gi bénu eboe ese e. Wɔka ní le ava si ní ɔsã no me ε, wɔze kuboeteo ni anukware ε ní kisresre me.

21 Agi mλεbase banima bidɔ me ε, ege le loso mlatrábase isu ya bidɔ ε? Mλεεεpani si, “Wukízuru u” pò dani mleezezuru i?

22 Mλεεεpani si, “Wukíwa kihasi i” pò dani mlazεewa kihasi ye e? Mládimeni kubusumu yo o, pò dani mleezezuru ní abugba la me ε?

23 Mλεεεdò isu ya si Aya ɔsã no ɔle ní mlɔ awla, pò dani mλεεεekpe Aya kuye gani ye ɔsã no ese kutata me na a?

24 Aya liboe le lipani si, “Kɔkpe mlɔ Yudanε ma loso ε, banama gi bénu Yudanε ε, bεεpani eboe zimizi na ní Aya su.”

- 25 Xegi mlɛɛbite ní Ɔsã nɔ aua ε, mlɔ ɔyavi tsatsa lɔ ebu libi; pò xegi mlɛta ɔsã nɔ ese e, kɔlɔ xegi bátsa ɔyavi aki mlɔ ε, lipɛ esano.
- 26 Xe ɔnɔ gi ónu Yuda ɔne ε, xe óga ɔyavi tsatsa lɔ mɛ ε, pò xe aga ní Ɔsã nɔ aua ε, dani Aya aabu ye ηwisi ɔnɔ gi atsa ɔyavi kinɛ na a?
- 27 Banama gi bénu Yudane ε, gi bátsa ɔyavi i, pò bizɛɛbite ni ɔsã nɔ aua ε, biabú mlɔ Yudane ma lipɔ gani lɛ mɛ si mlɔ beki ɔsã nɔ xe beηwlimi lɔ eplɛ ε, xe mlɛtsa ɔyavi lɔ kye ε, pò mlauíbite ní ɔsã nɔ aua a.
- 28 Ni lɛ ya mɛ ε, nyaηwe onu Yuda ɔne ɔtuto lɔ ɔ, gi ní anukwareε mɛ ε, aga ɔyavi tsatsa lɔ mɛ ε? Aní ɔnilie klɔ gi onu Yudane ni oge no o, gi ye ɔyavi tsatsa lɔ onu kisugyae mɛ bidɔ ko o.
- 29 Bonu i, Yuda ɔne ɔtuto lɔ ye onu Yudane dɔni ɔna nɔ mɛ, gi ye onu ɔnilie klɔ ɔ, gi ye ekyi ɔna mɛ ε, gi ye ɔna nɔ bekpɛ gyesi si onu Aya ɔne ε. Lɛ lɛya linu Aya ye Ɔfuɛfue nɔ axwɛwawa la, lɛ aní ní Ɔsã nɔ gi beηwlimi plɛ ε. Ɔnilie klɔ ua aazi ye kukpòkpò ɔ dɔni Aya kɔ aní dɔni banima kɔ ɔ.

Romabane ma 3

- 1 Xegi lile nite e, kude woli Yuda ɔne amɔ ní ɔnilie gi ónu Yuda ɔne aua ε? Lɛ kedzizeze woli kale ní ɔyavi tsatsa lɔ su u?
- 2 Ní kape kakaa mɛ ε, lipɔnɔ konj! Ní ɔtɔpu kɔ ε, Aya ako ye liboe le akpɛ ní Yudane ma iwla mɛ.
- 3 Lɛ xegi kuziηa kúze ní bame batɔ awla xwe ε? Ba kumɔziηaa kwiaki si Aya ɔtrabite ní ye anukwareε aua na a?
- 4 Lítraze nite kura a! Lile si Aya oze anukwareε onete, xegi ɔnɔ kakaa onu ɔsia ne kye ε. Kilie gi beηwlimi kpɛ ní Aya ye liboe le keplekpaa mɛ si i, “Lile si babase si wo line ligyɔ xegi wɔpani i; lɛ lile si wɔaηwe oyi xegi beɛxwa litsi iiki wo ε.”
- 5 Pò xe blɔ eboe zimizi na aabu Aya ye eboe gyɔgyɔ la kubase sano ε, kɔ liboe woli kwiapani i? Kibu kwiabu Aya lipɔ si ehe kutu aki blɔ a? Lɛ ya liaze kuviui uliɔ gi biavi i.
- 6 Liwewe! Xegi Aya onu ɔnɔ gi ye bedɛ ua bágyɔ ε, kite axwa litsi ni kelea mɛ ε?
- 7 Pò xe mɛ asia na aaki si Aya ye kusudraa ni ye anukwareε aahwi mɔmɔmɔ ε, ege lɛ loso biazebu mɛ lipɔ kokoko ηwisi ɔnɔ zimizi kinɛ ε?
- 8 Ege lɛ loso mlatrání si, lɛ kɔ mlaki tɔ kubite eboe zimizi tɔ eboe gbã na aado dɔ ní la mɛ ε? Koko e, bano batɔ beekpini me lɛ beebu me lipɔ si mapani liboe lɛ ya dji! Biabu ba lipɔ kilie gi liziã ε.

Ɔnɔnɔ Ɔna

- 9 Kɔlɔ kite kwiatsa le me ε? Blɔ Yudanɛ ma kule nɔ kizeze me gbã me sani banama gi bénu Yudanɛ ma na a? Líma leme ε! Mabase kooko si Yudanɛ ma ni banama gi bénu Yudanɛ pɔ́ bákpasɔ́ ni kuzimizi yo kigaglaε ese e.
- 10 Kilie gi beɲwlimi kpe ní Aya Liboe le keplekpaε me si: “Ɔnɔnɔ óma gi ye bede va beɲyɔ ɔ, ni tolee fe óma a,
- 11 ɔnɔnɔ óma gi enu Aya ye anukwareε ese e, loo εpe si yite Aya.
- 12 Ba pɔ́ bekyi kede kpe Aya a; ba pɔ́ bápe eki kididɔ ɔ; ɔnɔnɔ óuibite eboe gbã, ani tole e.
- 13 Ba ile le me ile ηwisi ikpodɔ gi bɛdra edu u; le ba binemi ve e, bizεεε asia le egle va aɟi ye ɔle ní ba onu.
- 14 Ba enugumeboe la enu ifixoxo nɔ kuyeyiyeyi.
- 15 Ba ikli le izεεkɔsi si leɛbali inóka kese;
- 16 Le bidɔ zizizizi ni ɔzia izeze ni ba kude e.
- 17 Le béte kusuyɔ kude e,
- 18 le Aya kusese kúma ní ba aɲu me ε.”
- 19 Abla ε, kwite si kidɔ kakaa ní Ɔsã nɔ me ε, kilie ki banama gi balε ní Mose Ɔsã nɔ ese e, tɔ banima eboe onu kububu kumɔni atɔ biaamani kelea petee ní Aya litsi xwaxwa ne ese.
- 20 le ese linu si ɔnɔnɔ line lígyɔ ní Aya aɲu me, xe abite kidilie gi Ɔsã nɔ eui kye ε; boɲu kidilie gi Ɔsã nɔ izεεbite ε, ke kinu si izεεki si tɔ kute si kwibite eboe zimizi.

Kilie gi Aya izεεlulɔ blɔ ni ye kusi i

- 21 Pɔ́ abla ε, Aya ebu bede ba klɔ ava gi izεga a, xe aaki si banima bede va biagyo ε abase ε. Ɔsã nɔ ɔma ní le me ε, pɔ́ Mose Ɔsã nɔ nɔ beboedople ba beɲa katsalia eki le.
- 22 Le Aya izεεki si banima bede va biagyo ɔ, gani ba kuziɲaa ní Yesu Kristo me e, eki banama petee gi beziɲa ε. Aya abite le nite le ese linu si lidzegaga etɔtɔ líma koɲu u:
- 23 ɔnɔ kakaa abite eboe zimizi, le kule ní ɔdzage ní Aya ye kubúbú yo su u.
- 24 Pɔ́ gani Aya ye bidɔ kɔkɔ gi aki blɔ faã ní ye lipomepepe ne onu i, aki si ba line ligyo gani Yesu Kristo ava gi ye aki ba ɔwlamɔmɔ nɔ ε.
- 25 Aya ako ye ako ηwisi livetsatsa ní blɔ eboe zimizi na litukpo kinε ε, gani kuziɲa ní ye me. Aya abite le nite tɔ yikɔ le ebu ibase si ye line ligyo. Le ese linu si kɔkpe ye lito pleple kesea loso e, ada bimbi ve akpe banima eboe zimizia na gi bebite zano ε;

26 Ƨo yibu ye kude gyɔgyɔ ɛbase abla. Gani ɛ ya me ɛ, Aya izɛbase si ye ɔtuto ye ale ní ye kude gyɔgyɔ ava, ɛ izɛtsini ɔno kakaa gi aze Yesu ava aɲa ɛ, ní kude gyɔgyɔ ava.

27 Kɔlo ege ava kwiafeke isu ya ɛ? Kidido! ɛ ege ɛ loso e? Aní gi kwibite ní Ɔsã no ava loso e? Kura!, pò gi kwiziɲa ɛ loso.

28 Kwitsà ɛ si ɔno kude kuzɛɛgyɔ ni Aya gani kuziɲaa tete ko me, ɛ aní gani Ɔsã no ava kubite me ɛ.

29 ɛ Aya onu Yudanɛ ma tete ɔne na a? Aní banama gi bénu Yudanɛ fe Aya onu na a? Kikakaa elu e, onu ba fe ɔne.

30 Abla gi Aya tole ɔle ɛ, aamani Yudanɛ ma ní kude gyɔgyɔ ava gani ba kuziɲaa ava, ɛ aamani banama gi bénu Yudanɛ ma fe ni kude gyɔgyɔ ava gani ba kuziɲaa liɔ ke me e.

31 Kɔ ɛ ese linu si gani kuziɲaa liɔ ya ava ɛ, kwiɲuro Ɔsã no na a? Kura aníte, boɲu i, kwivu Ɔsã no gaglaa.

Romabanɛ ma 4

Abraham ye kuziɲaa kunu liɲwitsɛ ɛ

1 Liboe woli kwiapani dze ɛ?, Abraham gi onu blo Ɔka tsitsi ye e, liboe woli amo xe ete ni liboe ɛ ya su i?

2 Atɛsi ye eboe gbã kubite me Aya amo ye si ye bede begyɔ ɛ, nya liboe lile ye awla gi ɛ ava aafeke isu i; pò aní Aya aɲu me ɛ.

3 ɛ ese linu si Aya liboe le lipani si, “Abraham aze Aya ava aɲa, ɛ kɔkrɛ ye kuziɲaa loso e, Aya aze ye ɲwisi ɔno gi ye kude kwiɲuro ɛ.”

4 Ɔxwɛwa bizɛtsa liue ɛko, ótrakɔ ɛ ɲwisi bidɔ kɔkɔ binu u; boɲu i, binu liue gi betsa ɛki ye ɛ.

5 Pò banama gi beko ba aɲu na ɛtro ní kuziɲaa ava a, gi aní ba axwɛwawa la ava a, xe bezi Aya a gi ye izɛtsà litsi gyɔgyɔ ɛki banima ɛ, kuziɲa liɔ ya su axwe Aya izɛwa, xe izɛmo bano ba klo si ba line ligyɔ ɔ.

6 Liboe ɛ ya su Dawid apani gi apani ní isami i ne gi ɔno izɛmo su u, xe Aya aze ye si ye bede va begyɔ ɔ, gi Aya ódi ye axwe ana gi awa kye ɛ:

7 Dawid apani si “Isami iaku banama gi beko ba kesetataa ɛkye ba a, isami iaku banama gi beko bidɔ ewe ba eboe zimizi na ɛ.

8 Ɔsamì ne onu ɔnilie klo gi Ɔkaɛ ótrabu akonta ní ye kesetataa su u!”

9 Isami ine su gi Dawid apani i, inu banama tètè gi betsa ɔyavi ba ine na a? Kura! Ile ɛki banama gi bátsa iyavi kɔ kye ɛ. Kwipani si, Abraham aze Aya ava aɲa, ɛ gani ye kuziɲaa me ɛ, Aya aze ye ɲwisi ɔno gi ye bede va begyɔ ɔ.

10 Lipoe woli liboe le ya liba le me e? Liba ekpe oto eki ye oyavi tsatsa lo loo le kede na a? Liba ekpe oto aní le kede e.

11 Aga oyavi tsatsa lo me ní le kede, le ye oyavi tsatsa lo ligovi le lize gyesi gi abase si koke ye kuziŋa loso e, Aya aze ye ŋwisi onɔ gi ye bede ua begyo ɔ, xe ableke aga oyavi tsatsa lo me e. Le loso Abraham ye onu Ɔfuefue no me Ɔka ki banama pò gi bezi Aya ava eŋa a, le bezi ba ŋwisi bano gi ba bede ua begyo gani ye ava a, banama gi bága oyavi tsatsa lo me fe e.

12 Ye ke onu Ɔka oki banama gi bega oyavi tsatsa lo me e, le linu si kɔponi banama gi bega oyavi tsatsa lo me e, xe bale ní kuziŋa tuleo liɔ klo me e, gi blo okae Abraham eze e, xe ableke aga oyavi tsatsa lo me e.

Abraham aze aya ye kakaplea gani kuziŋaa me

13 Gi Aya aka aple aki Abraham ni ye besoebi ba si kelea me kiadzi ba kanjase e, abite le nite, aní gi Abraham aga ní Ɔsã no ava loso o, pò gani kude gyogyo liɔ gi kuzeeba gani kuziŋaa me loso o.

14 Xegi banama gi bizega ni ɔsã no ava ba bizeze kanjasea e, klo kuziŋaa kúnu kidido ɔ, le Aya ye kakaplea kébu libi toto ɔ.

15 Le ese linu si Ɔsã no izemani Aya ye kusuyevio; pò niklo gi Ɔsã no oma e, ɔsã no ese kutata toto kye kúma a.

16 Le loso Aya ye kakaplea, beto ka ní kuziŋaa ava, to kakaplea keze liklatroto ŋwisi Aya ye lipomepere ne bidokoko faã ki Abraham ye besoebi ba petee aní ki bano baklo gi bizega ní Ɔsã no ava a, pò ki bano baklo fe gi beziŋa ŋwisi Abraham kine e. Le ese linu si Abraham ye onu oka ki blo petee;

17 ŋwisi kilie gi berwlimi kpe ní Aya ye liboe le me si, “Mabite wo oka aki amade glegle.” Ye onu blo oka ní Aya aŋu me, gi ye ava Abraham aze aŋa e, Aya gi ye kigaglae kizeeki bekpo ba bizeedzi ligbã ne e, le ye izeeke si kido gi kize edi i, si kiba ke me.

18 Abraham aze aŋa le edi kudeonu, gi nya liboeboe líze e, gi liaki kudeonudidi ulio klo ɔ, gani le me e, le edzi “oka aki amade glegle e.” Ŋwisi kilie gi besi ye si “nite wo besoebi ba kye biasre e.”

19 Abraham aze ago alafa tole klo; pò gi egyo ye kisugyae edi i, onà odo ye lipo o, gi amo si ye ana kutsedeo onu fe e, aloo ní le me si Sarai ado kubipo ede aza kye e.

20 Pò ona odo ye lipo o, bonu i, evu Aya ye kakaplea me gaglaa; le ye kuziŋaa kwiki ye kigagla, le aki Aya kukpòkpò ɔ.

21 Aka ní le ava momomo si kigagla kile Aya awla gi aabite kidilie gi aka aple e.

22 Le loso “Aya aze Abraham gani ye kuziŋaa me si onu onɔ gi ye bede ua begyo ɔ.”

23 Eboe la gi epani si i, “bezi ye” ηwisi ɔno gi ye bede ua begyo ε bāηwlimi na aki ye tètè e.

24 Pó beηwlimi na eki blo banama kye gi biaze ηwisi bano gi ba bede ua begyo ε, gi kwizi ye aua eηa ε, ɔnilie gi ayɔ ni blo Ɔkaε Yesu ado ni bekpo ua me ε.

25 Kɔkpe blo eboe zimizi na loso e, Aya ayuro ye ako si otse, le Aya ayoni ye to olulo blo ni Aya kusi i.

Romabanε ma 5

Aya aki kusuyo ni isami

1 Aba gi Aya aze blo gani kuziηaa me si blo bede ua begyo ε, kwimo kusuyo ni Aya gani blo Ɔkaε Yesu Kristo aua.

2 Amani blo gani kuziηaa me gi kwimo kudeonu ni Aya ye lipomepepe ne me gi kule abla ε. Le kwimo isami ní kudeonudidi ulio gi kule blo awla a, si kwimo libi ní Aya ye kusudra me.

3 Aní le tètè, kwimo isami ní blo baxixa ua me, le ese linu si kwite si baxixa ua bizεmani igyidodo,

4 igyidodo izεmani kizeze me gbã; le kizeze me gbã kizεki kudeonudidi i.

5 Le kudeonudidi ulio ya kuíbu ɔna ní blo lipo o, le ese linu si Aya ye ako ye kunɔlɔ akpe ní blo ina ne me gani Ɔfuεfuε Dradra lo gi onu Aya ye bidɔkɔkɔ ue me ε.

6 Lipoe le gi kibite kize ní blo su i, Kristo etse aki banama gi béte Aya a ní lipoe le gi Aya akya aua a.

7 Linu liboe gagla si ɔno otse ní ɔno gi ɔle ní kude gyɔgyɔ aua ε litukpo. Le faã xe ɔno aasi si yitse ní ɔno gbã litukpo o.

8 Pò Aya ebu abase blo kilie gbεgbε gi alo blo ε, le ese linu si lipoe le gi kwize bano zimizi i, Kristo etse aki blo.

9 Aba gi bebu blo egani ye ika le me ε, kite gbεgbε liaze xe ye kutseo kwiabu blo ɔni Aya ye kusuyeuo me gani ye me ε!

10 Kɔlɔ gi kwize Aya ye ahwafiane ma a, xe Aya edzini blo ni ye akpe likpo, gani Yebi ye ye kutseo me e, le abla gi Aya alulo blo ni ye kusi i, kite gbεgbε, ótraki blo ligbã gani Kristo ye ligba ne me ε!

11 Pò aní le oduko lo klo ɔ, kɔpɔno ε, kuzεmo isami kɔkpe kidilie gi Aya abite ε, gani blo Ɔkaε Yesu Kristo me, gi abla ε, Aya akpe blo ni ye likpo.

Gani Adam aua ε, kutseo kwiba, pò gani Yesu aua ε, ligbã ne liba

12 Eboe zimizi na eba kelea me ε, gani ɔno tole aua a, le ye eboe zimizi na εmani kutse e, gani le me ε, kutseo kwiba ɔno kakaa aua, le ese linu si ɔno kakaa abite eboe zimizi i.

13 Xe ableke biaaki ɔsã nɔ ε, eboe zimizi eze ní kelea mε. Pò niklo gi ɔsã nɔ ɔma ε Aya óvibú bano zimizi ba lipɔ ɔ.

14 Pò dɔni Adam lipoe le ava zεεkɔna ni Mose lipoe le e, kutseo kwiŋa banima petee ava a, banama gi bábitε eboe zimizi ηwisi Adam kinie gi ata Aya ye ɔsã nɔ ese kye ε. Adam eze ɔnutɔ gi eyi ɔnilie gi atrába ε.

15 Pò ba tiava bénu kidɔ tile e, le ese linu si Aya ye bidɔkɔkɔ ue gi ako faã ε, bíma ηwisi Adam ye liboe zimizi ne gi abite ε. Lεmε lidra si bano glegle betse kɔ kpe ɔnɔ tole lie klo ye eboe zimizi na. Pò Aya ye lipomepεpε ne likeme sano kooko le nite ke ye bidɔkɔkɔ ue gi ako faã ki bano glegle ba gani Yesu Kristo ye lipomepεpε ne mε kye bisre ε.

16 Le lidzegaga lile ní Aya ye bidɔkɔkɔ ue ni ɔnɔ tole ye eboe zimizi na kusi i, litsixwaxwa ne ligba eboe zimizi na εkpe ε; gi bebu ɔnilie klo va lipɔ ɔ. Pò le klo va kede e, ni eboe zimizi glegle kede e, Aya ye bidɔkɔkɔε ue gi kúgyeno e, biba gi betsà litsi iiki blo si blo line ligyɔ.

17 Lile le mε si gani ɔnɔ tole ye liboe zimizi ne me e, kutseo kwikpese kava kuŋa kɔkpe ɔnɔ tolee loso. Pò lixwe ne gi ɔnɔ tolee Yesu Kristo awa ε, likeme sani kidilie gi kiba ke mε kɔkpe ɔnɔ tolee ye eboe zimizi na ε. Kite bano baklo petee gi bezi Aya ye lipomepεpε srεsrε ε, le xe ba bede va begyɔ ɔ, biaŋa kukusi ní ligbã ne mε gani ɔnɔ tolee Yesu Kristo ava a.

18 Le klo loso ε; kilie gi bebu banima petee lipɔ kɔkpe ɔnɔ tole eboe zimizi na loso e, niteme ke gani kidɔ gbã tile kubiteɔ mε ε, Aya aki si banima petee bede va begyɔ xe aki ba ligbã a.

19 Le ηwisi kilie gi gani ɔnɔ tole ye kutumonumu yo me e, banima petee bedzi bano zimizi i, nite ke kɔ gani ɔnɔ tole ye kutununu yo me e, Aya aaki si banima petee ba bede va biagyɔ.

20 Bekpe ɔsã nɔ tɔ eboe zimizi na aasre apɔnɔ ɔ. Pò gi eboe zimizi na εsrε ε, Aya ye lipomepεpε ne kye lisre εsano.

21 Le loso e, ηwisi kilie gi kuzimizi yo kwiŋa banima ligbã ne ava gani kutse me e, niteme ke Aya ye lipomepεpε ne kye liŋa ava gani kude gyɔgyɔ ava gi kwigbani blo εtsinɔ ní ligbã moblo le me gani Yesu Kristo blo ɔkaε ava a.

Romabanε ma 6

Mletse aki eboe zimizi na tɔ mleze ligbã ní Kristo me.

1 Kɔlo liboe woli kwiapani i? Kwiatre ní eboe zimizi na kubiteɔ ava tɔ Aya ye lipomepεpε ne lisre pɔnɔ ɔ?

2 Lítraze nite kura! Le ese linu si kwitse le eboe zimizi na ámɔ kigagla ní blo ava tɔ ɔ, le kite mε kwiaze ní eboe zimizi na mε dze ε?

3 Aloo mléte si gi bekpe kuni ki blo ɔ, xe kwidzi tole ni Kristo Yesu i, kikpe bekpe kuni ki blo ɔ, xe kwidzi tole ni ye kutseo na a?.

- 4 Gani blɔ kuni kpɛkpɛɔ mɛ ɛ, blɔ fɛ kwitse ɛ bevive blɔ epɔni yɛ, tɔ kilie gi beyɔni yɛ ɛɔni bekpo ua mɛ gani Yɛka kusudra kigaglaɛ mɛ ɛ, nite blɔ fɛ kwiaɣɔ xe kwiaze ligbã vuvu nɛ ɛ.
- 5 Lɛ gi kwidzi tole ni yɛ ní kutseo me e, gi etse e, nite ke kwiaze tole ni yɛ gi beyɔni blɔ ɔ, ŋwisi kilie gi beyɔni yɛ kye kinɛ ɛ.
- 6 Lɛ kwite si bɛkla blɔ kizeze me kokoe me ni Kristo o, ní yɛ osetsase lo su tɔ bikyɔ blɔ kuzimizi yo kigaglaɛ atɔ kukíze bano dzidzi ɛki kuzimizi yo.
- 7 Lɛ ese linu si xegi ɔno etse e, izemɔ ɔwla ɛɔni kuzimizi yo kigaglaɛ ese e.
- 8 Agi kwitse nì Kristo e, kwiziŋa si blɔ fɛ kwiaze ligbã nì yɛ.
- 9 Lɛ ese linu si kwite si beyɔ nì Kristo ɛɔni bekpo ua mɛ ɛ, ɛ ótratse tɔ ɔ, kutseo kútraŋa yɛ ava tɔ ɔ.
- 10 Lɛ loso e, gi etse tule e, kigagla kíma ní kuzimizi yo awla ní yɛ ava tɔ ɔ; ɛ abla ɛ, ɔɛ yɛ ligbã nɛ ní likpɔkpɛkpɛ mɛ ni Aya.
- 11 Niteme ke lile si mlebu isu ya sì mletse, ɛ eboe zimizi na ámɔ kigagla ní mlɔ ava tɔ ɔ, pò mlale ligbã ní likpɔkpɛkpɛ mɛ ni Aya gani Kristo Yesu me e.
- 12 Lɛ loso mlakíki si kuzimizi yo kuŋa ava ní mlɔ kisugya tsetsee lie ya mɛ ɛ, tɔ mlazɛyuro isu iiki mlɔ kusunwasi yɔ.
- 13 Loo tɔ mlayuro mlɔ kisugyaɛ kapɛatɔtɔ kɔ ki eboe zimizi kubite ɛ. Boŋu i, mlayuro isu ya aki Aya, ŋwisi banama gi bɛɛɔno ní bekpo ua mɛ mani ligbã nɛ mɛ kinɛ ɛ. Mlayuro mlɔ isu ya petee aki Aya tɔ ɔwa mlɔ su axwɛ ki eboe gi ale ní kude gyɔgyɔ ava a.
- 14 Líma si kuzimizi kuŋa mlɔ ava a; ɛ ese linu si mláma ní ɔsã no ese. Boŋu i, mlale ní Aya yɛ lipomɛpɛpɛ nɛ ese e.

Mleze banɔdzidzi aki kude gyɔgyɔ

- 15 Kɔ liboe woli kwiapani i? Kuzɛɛbite eboe zimizi na gi kúma ní ɔsã no ese e, xe kulɛ ní Aya yɛ lipomɛpɛpɛ nɛ ese na a? Lítraze nite e!
- 16 Sugba mlete si xe mlayuro isu iko ŋwisi banɔdzidzi si mlaanu kutu ki onuto ɛ, mlenu banɔdzidzi ki ɔka lie klo gi yɛ axwɛ mlɛɛwa ɛ. Kɔ mlenu banɔdzidzi ki kuzimizi gi kwiagbani mlɔ kutsino ní kutse me e, loo ki kutununu gi kwiagbani mlɔ kutsino ní kude gyɔgyɔ ava a.
- 17 Pò kwido Aya ɔase! Gi lipoeto zano ɛ mleze banɔdzidzi ki eboe zimizi i. Pò abla ɛ, mleenu kutu ni mlɔ ɔna petee ɛki anukwarɛ liboe ɛ gi kwibasɛ mlɔ ɛ.
- 18 Bebú mlɔ liue mɔtsa ɛɔni eboe zimizi na iwla mɛ, ɛ mledzi banɔdzidzi iiki kude gyɔgyɔ ɛ.
- 19 Mɛɛwa liwe kakaa siya sɛ su axwɛ ní ya tɔ mlaanu eboe la ese e. Lipoeto gi liza ɛ, mlayuro isu ya petee ŋwisi banɔdzidzi ki anyaniboe ni litukpo me gagla

ni eboe zimizi kakaa elu. Niteme ke, abla ε, lile si mlayuro isu ya petee ako ηwisi banɔdzidzi ki kude gyɔgyɔɔ tɔ mlo isu ya idra aki Aya.

20 Lipoe ε gi mleze banɔdzidzi ikí eboe zimizi na ε, mlɛmɔ ɔwla ɛdɔni kidilie gi Aya apɛ mɛ ε.

21 Libi woli mlɛmɔ ɛdɔni eyeyeboe ala gi mlɛbite zano ɔ, xe eeku mlo kuyeo abla mɛ ε? Kutse kunu eboa la klo va la libi le!

22 Pò abla ε, Aya ebu mlo adɔ ni eboe zimizi na iwla mɛ ε, ε mloedzi ye banɔdzidzi i. Mlo libi le linu ligbá gi beko eki Aya petee e, ε lile gi liado dɔni le mɛ ε, ε linu ligbā moblo le.

23 Le eboe zimizi na la liue nɛ linu kutse e, pò Aya ye bidɔkɔkɔɛ uɛ gi izɛɛko faá ε, bɛ binu ligbá moblo le ní likpɔkpɛkpɛ mɛ ni Kristo Yesu blo Ɔkaε.

Romabane ma 7

Liɔwitse dɔni Kudzɛgbano mɛ ε

1 Mɛ benemi ba, ε mɛ lidra si mlaanu liboe ε gi matrapani i ese, ε ese linu si mlo pó mleeete kidito ní ɔsá nɔ su u. Ɔsá nɔ izɛɛgbani bano ligbá gi bano ba klo bale ligbá nɛ ε.

2 Dwi liɔwitse kinɛ ε, ɔdze gi odi ni onyime e, ɔsá enya ɔdze ni yenye kpɛ likpɔ, xe onyimee ɔle ligba nɛ ε; pò xe yenye etse e, ko ɔdzeɛ amɔ ɔwla ní ɔsá nɔ gi enya ye ni onyimee iwla mɛ ε.

3 Le loso e, xe azeeze ni onyime dzedze e, gi yenye ɔle ligbá nɛ ε, biapani si ɛɛsi enyimeboe; pò xe yenye etse e, ɔdzeɛ amɔ ɔwla ní ɔsá nɔ onu le lítraze si ɛɛsi enyimeboe e, xe azeezeni onyime dzedze e.

4 Nite ke lile ki mlo mɛ benemi ba. Ni ɔsá nɔ onu i, lile ηwisi mlo fe mletse, le ese linu si mlenu Kristo ye kisugyaε kape kato; ε abla ε, mlenu ye banɛ gi beɔɔno ɛdɔni kutseo me e, tɔ kwiabu libi ní Aya ye axwɛwawa la mɛ.

5 Le gi kwize ligbá nɛ ní blo bano gbagbe ba kileleε mɛ onu i, ɔsá nɔ ɛɛhwani kulekuku zimizi yo ní blo mɛ si kubite eboe zimizi na, le lo izɛwa axwe na ní blo mɛ gi kidilie gi kwibite ε, kimani kutse e.

6 Aba ko ε, kwido ní Ɔsá nɔ ese, ε ese linu si kwitse ki kidilie klo gi ke kinya blo ε. Kuvisumu ní kude kokoo ava ní kilie ɔsá nɔ gi beηwlimi ple ε, epɛ si kuzeesumu ava tɔ ɔ, pò ní kude vuvu yo gi Ɔfuɛfuɛ nɔ ɛbase si kuze ava a.

Ɔsá nɔ ɛki si kwite blo eboe zimizi na

7 Ko kipani kwiapani si, Ɔsá nɔ ɔtuto lo onu kido zimizi na a? Kura lítraze nite! Pò Aya ɔsá nɔ ɛki si mete kidilie gi kuzimizi kunu u. Xe nya ɔsá nɔ ópani si, “Wukíko kanɔza ní kidilie gi kinu ɔnuto kinɛ su i”, nya mátrate kidilie gi kinu kanuzá a.

- 8 Pò gani ɔsã lo klo ava ε, kuzimizi yo kwimɔ kɔ kudeonu le kwihwa ni kanɔza kakaa elu ní me mè ε. Xegi ɔsã no ɔma ε, kuzimizi yo kunu bido tsetse.
- 9 Me ɔtuto fe meze ligbã gi ménu ɔsã no ese e; pò lipoe le gi menu ɔsã no ε, kuzimizi yo kwidzi ligbã, le metse e.
- 10 Le ɔsã no gi beki si ɔmani ligbã ε, ní me kapɛa me ε, ɛmani kutse.
- 11 Le kuzimizi yo kwimɔ kɔ kudeonu u, le gani ɔsã no me ε, kwimeni me le kwiye me e.
- 12 Kɔlo, ɔsã no ɔtuto lo ɛdra, le lo kukpɛkɛɔ su kwidra, kwina, le kwipe ε.
- 13 Pò kɔ kibase libase si kidilie klo gi kipe ε, ke kimani kutseo eki me na a? Kura! Kuzimizi yo kwikɔ; gi kwiwa kidɔgbã su axwe ε, kuzimizi yo kwimani kutse eki me ε, tɔ kɔ kizezee me ɔtuto lo ε, kwianɔwi. Le loso gani ɔsã no me ε, kuzimizi yo kwibu ibase si kwinyani isano ɔ!

Kuɔwleɔwle ni blo me

- 14 Kwite si ɔsã no onu ɔfuɛɛ no me bido; pò menu kisugya gi kuzimizi kuzɛɛna me ava a.
- 15 Mauínu kidilie gi mizɛɛbite ε ese; pò máuibite kidilie gi maape si mibite ε, boɔu i, mizɛɛbite kidilie gi mekyri i.
- 16 Agi kidilie gi ke mizɛɛbite ε, xe aní ke mizɛɛpe si mibite ε, libase si madime si ɔsã no ɛgyɔ ɔ.
- 17 Le loso e, aní me mɛɛbite kidilie gi mɛɛbite ε; pò kuzimizi ulio gi kukpasi ní me mè ε, kɔ kwibite le.
- 18 Mete si bido gbã bíma ní me mè ε, ηwisi ɔno kine ε. Gi mizɛɛpe si mibite eboe gbã kye ε, mauítani la kubite ε.
- 19 Máuibite eboe gbã na gi mapɛ si míbite ε; boɔu i, mizɛɛbite eboe zimizia na gi mauípe si mibite ε.
- 20 Xe mabite kidilie gi mápe si mibite tɔ ɔ; boɔu i, kuzimizi ulio klo gi kukpasi ní me mè ε, kɔ kwibite nite eboa la ya.
- 21 Le loso mamɔ si ɔsã no ya ɛɛwa lo axwe na; xegi mapɛ si mibite kidilie gi kipe ε, kidilie gi kinyani i, ke ko kile gi maabite ε.
- 22 Ní me ɔna no me ε, mizɛɛmɔ isami ní Aya ye ɔsã no su.
- 23 Pò mamɔ ɔsã dzedze gi ɛɛwa axwe ní me isu ya me ε, ɔsã gi ɛeta kigū ni ɔsãa no ava gi me ɔna no ɛtrɔ awla ε. Biki si medzi ɔno gi bekpɛ ligba eki kuzimizi yo ɔsã no gi ɛɛwa axwe na ní me isu ya me ε.
- 24 Medzi ɔsigaganete! Nyanɔwe aabu me ní me kisugyae lie ya awla gi kiitsini me ní kutse me ε?

25 Medo Aya ɔase si gani blo Ɔkae Yesu Kristo ava ε, mamɔ kubúbú. Le linu si ní me ɔtuto me kapea me ε, maatani Aya ye ɔsã no kusumu ní me ɔna no me, pò me kisugyae ko ε, kisumu kuzimizi yo ɔsã no ɔ.

Romabanε ma 8

Ligbázeze ní Ɔfuεfue dradra lo me

1 Le loso e, lipɔ bubu itoto líma eki banama gi bale ligbá a xe benu kido tile ní Kristo Yesu u.

2 Le ese linu si Ɔfuεfue no me ɔsã no, gi izεmani blo ligbá ne ní likpɔkpεkpe me ní Kristo Yesu i, eki me ɔwlamɔmɔ dɔni ɔsãa no gi lo izεmani kuzimizi ní kutse me e.

3 Kidilie gi Aya ye Ɔsã no gi aki Mose ɔtani kubite ε, kɔkpe gi ɔno gbagbe ɔtani ɔsã no ava kubite ε, ke Aya abite. Aya ebu kuzimizi yo ní ɔno gbagbe ligbázeze ne me lipɔ gi atsisi ye ɔtuto Yebi ye e, xe aba ní ɔno kizeze me ηwisi blo kuzimizi yo kizeze me. Aba si yiko isu ikye ní bano dzedze ba eboe zimizi na litukpo.

4 Aya abite le nite to ɔsã no lo kupεpe gyɔgyɔ kwiaba ko me tututu ní blo banama gi kule ligbá ne ní Ɔfuεfue dradra lo kupεpeɔ onu u, le aní ní kisugyae kupεpeɔ onu u.

5 Banama gi bale ligbá ne ko ηwisi kilie gi ba kisugyae kizezee me kivi dɔni ba awla ε, ba begyodi va bale ní ba kisugyae kupεpeɔ ese e. Banama gi bale ligbá ne ηwisi kilie gi Aya ye Ɔfuεfue no izesi ba ε, ba begyodi va bale ní Aya ye Ɔfuεfue no lo kupεpeɔ ese.

6 Le ɔnilie gi ye begyodi va bale ní kidilie ε, gi ye kisugyae kiipe ava ε, izεmo kutse e. Pò ɔnilie gi ye begyodi va bale ní Aya ye Ɔfuεfue no kupεpeɔ ava ε, izεmo ligbá ni kusuyo.

7 Le loso bano biadzi ahwafiane ki Aya xegi kisugyae kiigbani ba begyodi va ε, le ese linu si bauínu kutu ki Aya ye ɔsã no ɔ, le batrátani ɔsã no ava kubite kye ε.

8 Banama gi bizeexo kisugyae kutu i, batrátani Aya aηu kuku.

9 Pò mláma ligbá ηwisi kilie gi mlɔ kisugyae kizεsi mlɔ si mlabite ε; bonu i, mlale ligbá ne ηwisi kilie gi Ɔfuεfue no izεsi mlɔ ε. Ní anukware me ε, Aya ye Ɔfuεfue no ɔkpasi ní mlɔ me. Ɔnilie me gi Kristo ye Ɔfuεfue no ɔma ε, ónu ye ɔne.

10 Pò xegi Kristo ɔle ní wɔ me kye ε, wɔ kisugyae kiatse kɔkpe kuzimizi yo loso. Pò wɔ Ɔfuεfue no ɔle ligbá, le ese linu si Aya aki si wɔ bede va begyo.

11 Xe Aya ye Ɔfuεfue no gi εyɔni Yesu idɔni kutse me e, ɔle ní mlɔ me, kɔlo ɔnilie klo gi ayɔni Kristo ado ni kutseo me e, aaki mlɔ kisugyae gi kiatse e, fe ligbá gani ye Ɔfuεfue no gi ɔkpasi ní mlɔ me ava a.

12 Lε loso me benemi ba a, kwido live, pò aní si kuze ligbá ne ní kisugyae lie ya kupereɔ onu u.

13 Lε ese linu si xegi mlale ligbá ne ní kilie gi mlo kisugyae kipe onu i, mlɛtratse; pò xe Aya ye Ɔfuefue no eponi mlo ɔ, xe mleye mlo kiboebite zimizi ye e, mlaze ligbá.

14 Lε ese linu si banama gi Aya ye Ɔfuefue no eegbanɔ ε, ba benu Aya ye bebi ba a.

15 Lε Ɔfuefue no gi Aya aki mlo ε, óbite mlo banɔdzidzi gi aaki si mlaazese lifu u; bonju i, Ɔfuefue no aabite mlo Aya ye bebi, le ni Ɔfuefue no kigaglae kwixwa Aya si, “Ɔka! me Ɔka!”

16 Aya ye Ɔfuefue no ni blo ifuefue ne izestɔ likla le ava si Aya ye bebi kunu u.

17 Agi kunu ye bebi i, kwiamɔ kukrira lio gi abla aple aki ye banima ε, le blo fe kwiamɔ kɔponi Kristo kidilie gi ke Aya abla aple aki ye ε; le xe kwimɔ ɔɔakɔ ní Kristo ye ɔziã no me ε, blo fe kwiamɔ ɔɔakɔ ní ye kusudra me ε.

Kusudraa ní Ɔto no me

18 Makɔ le si blo kupereɔ ní lipoe le ya me ε, batrátani kɔ kukɔsrɔ no kusudraa lio gi Aya atrábu ibase blo le kede e.

19 Aya ye bidɔbitebite ve pó biidi kudeonu vevee iiki Aya si obu ye bebi ba base.

20 Lε ese linu si Aya atrɔ le si ye bidɔbitebite ve ε, bialila be kidilie gi ke loso bebite ve ε, aní ní be kupereɔ onu u, pò Aya ɔtuto atrɔ le nite e. Pò kudeonu didi ulio kwize,

21 si Aya aabu ye bidɔbitebite ve liwetɔ doni be ɔnɔdzidzi kuzeze me ki kutse ni kufumufumu me le Aya aaki biamɔ ba kapɛa ni Aya ye bebi ba ɔwlamɔmɔ no gi lo kudeonu beedi i me.

22 Lε kwite si gakɔna nì abla ε, Aya ye bidɔbitebite ve petee biinimì ηwisi kilie gi bizeenu kuyeyiyevi ní kubipɔ me kine ε.

23 Pò aní ye bidɔbitebite ve tete ko biinimì i; blo banama awla gi Ɔfuefue no ɔle ε, ηwisi Aya ye bidɔkɔkɔ tɔpu me fe ε, kuzeenimi ní isu ya me, gi kwipe si Aya ɔbite blo ye bebi ba ε, tɔ ɔki si blo inɔse zizi ne pó kubúbú u.

24 Lε gani kudeonudidi me e, kwimɔ kubúbú yo; pò xegi kwimɔ kidilie gi ke kwidi kudeonu ikɔ ε, kɔlo bínu kudeonudidi tɔ ɔ. Lε blo me owoli izeedi kudeonu iiki kidilie gi kwimɔ ε?

25 Pò xe kwidi i kudeonu iiki kidilie gi kuwímɔ ε, kwiapé ke ni litɔpleplekese.

26 Niteme Aya ye Ɔfuefue no fe ibaze eponi blo, xe kigagla kíma blo me fe ε. Lε kúte kilie gi kwiaxwa Aya a; Ɔfuefue no ɔtuto izeebu blo onu ki Aya ni kutanio gi eboe atrátani kupani i.

27 Le Aya, gi ete kidiliε gi kikpasi ní blɔ ina nε mε ε, yε ke ete Ɔfuεfue nɔ begyodi va kye ε. Le ese linu si Ɔfuεfue nɔ izeebu yε banima onu iiki Aya ni Aya yε kupεpεɔ onu.

28 Le kwite si ní kidɔ kakaa mε ε, Aya izεwa axwε eki banama gi bεlɔ yε ε, ba ligbã, banama gi axwa ní yε kupεpεɔ onu i.

29 Banama gi Aya ebu kooko e, ebu ba lidze tɔ biadzi ηwisi Yebi ye e, tɔ Yebi ye aadzi obi tsitsi ye ní benemi glegle kusi i.

30 Le loso banama gi Aya ebu lidze e, ba axwa; le banama gi axwa ε, aki si ba bede va bεεgyɔ, le aki si bamɔ ba kapεa ní yε kusudraa mε ε.

Aya yε kulɔlɔ ní Kristo Yesu me

31 Ɔkpe la ya petee e, liboe woli kwiapani i? Xe Aya ɔle ni blɔ kude e, nyanwe aayɔ kedu ní blɔ su u?

32 Lilé nite si aní Aya a, gi óka blɔ Yebi ye, pò akɔ yε akɔ ní blɔ litukpo o! Gi akɔ Yebi ye aki blɔ ε, kigbe aagbe si yε ótrakɔ kidɔ kakaa eki blɔ faã na a?

33 Nyanwe aakò liboe ní Aya yε banɔ kyakya ba su u? Aya ɔtuto apani si báŋa lipɔ ɔ!

34 Kɔ nyanwe ɔle gi aabu ba lipɔ ε? Aní Kristo Yesu gi etse e, aloo gi beyɔni ligbã nε ε, xe ɔle ní Aya yε kanawla mε ε, xe εεŋwε blɔ litukpo o.

35 Kɔ nyanwe aatani blɔ ni Kristo yε kunɔlɔ kusi kule ε? Kunugu kwiatani le kubite ε? loo baxixa loo keduyɔyɔ loo kuε loo lipi loo ɔxa loo kutse na a?

36 Killie gi Aya liboe le lipani i si, “Kɔkpe mlɔ loso e, kwize ní kutse ɔxa mε ε, lipoe kakaa; bebite blɔ ηwisi iyesi gi bεtrεtsà kinε ε.”

37 Pò, ní la ya petee me e, kwimɔ kavanɔŋa petee gani Yesu mε, yε gi abɔ blɔ ε!

38 Le maka ní le ava si kididɔ kíma gi kialε blɔ ni yε kunɔlɔ kusi i: kutse loo ligbã, Aya baxwεdze loo ifuεfue zimizi ne gi inɔ ava ní lifunu ne loo kigagla dzedze etɔtɔ, abla loo ɔtɔ nɔ mε o,

39 kididɔ ní ayεε mε loo kesea ese, ni anukwarεε mε kididɔ kíma ní kelea mε bidɔbitebite vε kusi gi kiatani blɔ kufili ní Aya yε kunɔlɔ gi kunu blɔ kunε ε, gani Kristo Yesu blɔ Ɔkaε ava su u.

Romabanε ma 9

Aya nì yε banima

1 Liboe le gi matrapani i, linu anukwarε; menu Kristo ɔne le máuisse asia. Mε ɔna nɔ gi lo ava Aya yε Ɔfuεfue nɔ εεŋa kye ε, εεka ní le ava eki mε si máuisse asia.

2 Asigaga εεga mε le ɔna εεta mε lipoe kakaa a.

- 3 Le ese linu si nya maape si me otuto mize ní Aya ye ifixoxo ese e, to me ni Kristo kusi kùle kòkpe me benemi ba, me otuto me akòane ma loso.
- 4 Ba benu Israel bebi ba; Aya aze ba si ye bebi le ebu ye kusudraa ni kavan̄aa abase ba a; anya onugu ni ba, le aki ba Ɔsã nò ɔ; le Aya abase ba kilie gi biasumu ye ní kude gbã ava a, le bezi Aya ye kakaplea a.
- 5 Bɛgyɔ edo ní Yudan̄e ma baka ba okú gi ezi linyi me e, le Kristo gi aba ηwisi ɔno gbagbe e, agyɔ ádo ní ba okú no me. Ato Aya gi eɛɲa ava ní ɔko kakaa ε, ɔze kukpòkpò tsini kanome anome! Ato liba le me.
- 6 Mevípani si Aya óbite ní ye kakaplea ava a; le ese linu si aní Israel bebi ba pò benu Aya ye bebi ba.
- 7 Le aní Abraham ye besoebi ba pò benu Aya ye bebi ba. Aya asi Abraham si, “Gani Isak ava wɔamɔ besoebi ba ya gi ba maka aple aki wɔ ɔ.”
- 8 Le libase si bebi gi bepo ní kupɔpɔdeo onu i, bénu Aya ye bebi i; bonu i, bebi ba ya gi bepo ní Aya ye kakaplea onu i, ba beko si benu besoebi ba otuto ɔ.
- 9 Le Aya aka aple ni eboa la ya si, “Ni lipoe gbã ne ava ε, maadzi ba, le Sarai aapo obinyime e.”
- 10 Le aní le tètè e, le ese linu si Rebeka ye bebinyime tiaua ba ε, ɔka tole blo ɔkatsitsi ye Isak ye eze ba ɔkaε.
- 11 Le to obinyime tole e, ye kukyakya kuze ni Aya ye kupɛpɛɔ onu i, gi bápo ba a, xe biabite kidɔ gbã loo kidɔ nyani nyani fe ε, Aya asi ye si;
- 12 “Otsitsi ye aasumu ɔnuvɛ.” Le loso Aya ye kukyakya kwido ní ye kuxwaxwaa me ε, le aní ní kidido gi bebite me ε.
- 13 Dwisi Kilie gi Aya ye liboe le lipani si i, “Malɔ Yakob pò mekyri Esau.”
- 14 Kòkpe la ya loso e, kò kipani kwiapani si Aya ye line lígyɔ na a? Líma nite kura a.
- 15 Le apani aki Mose si i; “Maadi ɔnilie gi mapɛ ε, asigaga; le me ɔna nò aavu ɔnilie gi mapɛ ε.”
- 16 Le loso e, kidido kidɔ ní kidilie gi blo bano gbagbe ba kwipé loo kwibite su u, pò ní Aya tètè ye asigaga didi la me ε.
- 17 Le ese linu si ní Aya ye liboe le keplekpaa me ε, Aya apani aki Farao Egiptean̄e ma Okusi ye si, “Medu wo kukusi to gani wɔ ava ε, maabase me kigaglaε atɔ biaanu me onu ní kelea petee me e.”
- 18 Le loso e, Aya izedi ɔno kakaa gi apé ε, asigaga le izεbite ɔno kakaa gi apé ε otumonu u.

Aya ye kusuyevio ni ye asigagadidi ki banima

- 19 Pò mlò mè tole aasi mè si, “Xe nite lile ε, kite Aya aabu onuto lipò ε? Nyanwe aatani kedu kuyo ní Aya ye kupere su i?”
- 20 Pò nyanwe wonu u, si wabu le onu ki Aya a? Kefukpo kaúvi ka ɔɔɔɔ ye si, “Ege le loso xe nite wɔɔɔ mè ε?”
- 21 Kura kye ε, onilie klò gi εεɔ kufukpo e, kudeonu kule ki ye si ɔwa osiseme no su axwe kilie gi apé ε, le aatani kufukpo tuva kuɔ doni osiseme tole mè, tiele ki liboe veve eto su axwe kuwawa le kaulaa ki lipoe kakaa su axewawa.
- 22 Le nite ke lile ki kidilie gi Aya abite ε. Ape si yibase ye kusuyevio to oki si bete ye kigaglae. Pò aple lito kese konu aki banama gi bekre ye kusuyevi yo o, gi akre ba lixanu si ba oblo ko onu si biazizi petee e.
- 23 Le apé fe si yibu ye kusudraa ní ko kisresre mè ebase ε, gi ko enye abali ní blò banama a, gi blò bine binu ye asigagadidi la a, blò kunu banama gi abla si kwiazi ye kusudraa a.
- 24 Le ese linu si blò kunu banama gi axwa a, aní doni Yudanε ma tètè kusi i, pò dono ni banama gi bénu Yudanε ma kye kusi i.
- 25 Liboe le ya Aya apani ní Hosea keplekpa me si, “Banama gi béze mè bane ε, Maaxwa ba si ‘Mε bano.’ maadime ni banama gi mádime no ε ‘le maaxwa ba si mè bano ɔ.’ ”
- 26 Le “niklò dji gi besi ba si, ‘Mlénu mè bano ε,’ “niklò biaxwa ba si Aya gi ɔle ligbá ne ε, ye bebi ba.”
- 27 Le Yesaya akre le ozi ní Israel su si i, “Xe Israel bane ma besre ηwisi siklami ní axuta la kye ε, bame basisami bato ko biabu u;
- 28 Le ese linu si Okae aakosi le aahe kutu ki banima ní kelea mè kyikya.”
- 29 Lile ko ηwisi kilie gi Yesaya apani azano si i, “Xe nya blò Oka Kigaglae petee onetee óki blò besoebi batoto ε, nya kwiazi ηwisi Sodom, nya kwiaze ηwisi Gomora.”

Paulo ye Aya kuxwaxwa ki Israel

- 30 Ko le loso kwiapani si banama gi bénu Yudanε ε, gi bazetutru si bialulo ba ni Aya kusi i, Aya aki si ba bede va begyo le ese linu si bezi Aya ava εηa a,
- 31 le Yudanε ma gi beeze ni ɔsãa no ɔ, gi aaki si ba kudeo kwiagyɔ ni Aya anu mè kude e, bámo kudeo o.
- 32 Le ege le loso e? Le ese linu si bápε le gani kuziηa mè ε, pò gani ba axewawa la mè ε. Le loso bezetù bikliui ue ní “likliuitukla ne su.”
- 33 Gi le su Aya liboe le lipani si i, “Dike, Maple likla ní Zion, likla gi liaki si banima biatu bikliui, liklakpo gi liaki si biagleve e. Pò onilie gi aze ye ava ηa ε, ye ɔna ótragbò ɔ.”

Romabane ma 10

- 1 Me benemi ba, megyo le edi ni me ona petee e, si me otuto me banima gi benu Yudane ma e, biamo kububu! Kilie gi nya mizeexwa Aya ni ba litukpo e!
- 2 Maatani likla kutro le ava ki mló si ba kimbi kiza si beze ni Aya kude e, po kilie gi bizesumu Aya e bima ni kuboete gba ava a.
- 3 Gi bete kudeo lio klo me gi Aya izeki si banima bede va biagyo o, bonu i, bekeni edi si biapé batuto ba kude e; le loso bepleni isu ikpe ni Aya ese si obase ba ye kudeo lio klo gi ko kwiaki si ba bede va biagyo o.
- 4 Le ese linu si Kristo aki si Osa no odu, to ono kakaa gi aze na e, biaki si ye bede va biagyo ni Aya.

Kububu yo kule ki ono kakaa

- 5 Mose anwlimi kilie gi ono bede va biagyo o, xegi aga ni osa no ava e, gi anwlimi si ono kakaa gi aabite ni osa no ava e, aaze ligba.
- 6 Po liboe le gi Aya ye liboe le lipani ni kilie gi waga a, xe wo bede va biagyo o, gani kuzina me e, le linu si, "Lima si vi isu ya si, Nyanwe aamutre ni lifunu ne e? Le ese linu si nyanwe aamutre ni lifunu ne e, xe ipleni Kristo emani kesa?"
- 7 "Aloo to oui si, 'Nyanwe aaple ku ni beko va me e?' "gi le linu si to iimuni Kristo edoni beko va me e.
- 8 Aya liboe le lipani si; "Aya ye ole lo eti iponi wo, ole ni wo onu ani ni wo ona no me," le linu kuzina liboe le gi le kwiipani i.
- 9 Xegi wodra le me si "Yesu ye onu Okae e," xe wazi le ava na si, Aya ayoni ye ado ni beko va me e, Aya aabu wo,
- 10 Le ese linu si gani blo kuzina me blo bede va begyo ni Aya anu me; le gani blo liboe le me kudradra me ni blo inugu le e, kwiamo kububu yo.
- 11 Liboe le lipani si, "Onilie gi aze ye ava na e, otromo anu me tsetse."
- 12 Ono kakaa ole ni le me, le ese linu si lidzegaga etoto lima ni Yudane loo banama gi benu Yudane kusi i; Aya ye onu Oka tole lie klo ki ono kakaa, le izeki banama gi bizexwa ye e, ye bidó gba me ni kisresre me.
- 13 Kilie gi Aya ye liboe le lipani si, "Ono kakaa gi aaxwa Okae ye linyi ne ki kupono e, aamo kububu."
- 14 Po kite e baxwa ye xe baze ye ava na e? Le kite biatani ye ava kuzina xe benu liboe le e? Le kite bianu liboe le xe onono opani ni liboe le su i si ba e?
- 15 Le kite biapani liboe le xe bakpe baxwedze ba e? nwisi kilie gi Aya ye liboe le lipani i si, "Baxwedzea ba gi bmani liboe gba ne e, ba kuklikpo kwiza lo!"
- 16 Po ani Israelane ma po bezi Liboe Gba ne e. Yesaya otuto apani si, "Okae nyanwe aze blo liboe le ava na e?"

17 Lε loso kuziṅaa kwiba gani liboe le kununu yo me e, lε liboe le kununu yo kwiba gani Kristo onu kubúbú yo me.

18 Pò miui lo o; kɔ linya eli lε mε si bénu liboe le na a? Ee benu le, kilie gi liboe le lipani si, “Ba ile le iidzi kelea mε petee; ba eboe la εena kesea odu klo.”

19 Miui dze: Kɔ Israel bebi ba ε, kɔ kinu bénu liboe le ese na a? Mose otuto eze ɔɔ tɔpu ye gi ebu le onu si, “Maawà limade nε gi línu Yudane su axwe ε, tɔ mikɔ ekpe mε banima kaṅuzã; lε kɔgani limade gi linu kunukpavi ava ε, Maakpe mε banima kusuyevi.”

20 Lε ɔna eze Yesaya lipo koṅ gi apani si i, “Banama gi bauípe mε ε, ba bemo mε: Mebu isu abase banama gi bévi mε litukpo e.”

21 Pò ní Israel su i, Aya apani si, “Liwe zizi nε petee mene mε iwla lε mε si míkpe limade gi linu batumonu ba ni bano gi bizeyɔ kedu ní mε su i, wolaa.”

Romabanε ma 11

Aya ye asigaga la kí Israel

1 Kɔlɔ meeui si: kiyuro Aya ayuro ye otuto ye banima na a? Lima nite kura! Mε otuto fe Yuda ɔne me nu, Abraham ye oobi gi mado ní Benjamin okú no me e.

2 Aya óyuro ye banima, gi akya kpe ɔto ɔ. Mlete kidilie gi beṅwlimi kpe ní Aya ye liboe le keplekpa mε ε, lipoe lε klo gi Eliya aki Aya litukpo ní Israel su u, gi asi Aya si i;

3 “Okε beye wɔ beboedople ba, lε beyavi wɔ idɔpɔvisuɔ lε ε; Mε tètè ko magɔ, lε beεpe si beeye mε fe ε.”

4 Kitε Aya ebu le onu aki ye ε? “Mabla aki isu ya benyime akpe tiegloele gi bédu aklamasi kese aki Baal ɔbu ye edi i.”

5 Nite ke lile abla: bano kisresre sisami ito kigo ní banama gi Aya akya aki isu ya kusi i, kɔkpe ye lipomeεpe nε loso.

6 Kɔkpe ye lipomeεpe nε loso akya ba, aní ní kidilie gi bebite loso o. Lε xe Aya kukyakyaa kwido ní banima kiboebite mε ε, kɔlɔ ye lipomeεpe nε lítraze lipomeεpe tɔ ɔ.

7 Kɔ kite ε? Israel bebi ba bano kidilie gi beεpe ni kimbi kyikyí i. Likpɔkpekepe sisami lε klo gi Aya akya ε, lε ko limɔ be; bano gɔgɔ ba ε, ba atukpa la mε etsí ní Aya kuxwaxwaa su u.

8 Kilie gi beṅwlimi kpe ní Aya ye liboe le me si i, “Aya abite lε si ba begyodi va ni ba ina nε biuíwa axwe ε, loso kɔna ni omono e, bávimɔ ɔ, lε bauínu eboe ese e.”

9 Lε Dawid apani si, “Ato ba eweṅaṅa na edzi kupe aki ba; ato Aya ɔki tɔ betu bikliui tɔ ohe kutu ɔki ba!

10 Ato Aya oni ba bimbi ve to bakímo ɔ; to ba kiboebite zimizi ye kidzi lidotu gi biaxa ní le ese lipoe kakaa a.”

11 Meevi dze si: Agi Yudane ma beɓlima ε, begleve gi batráyo to na a? Líma nite e! Pò kòkpe ba eboe zimizi na loso e, kubúbú kwiba eki banama gi bénu Yudane ε, to Yudane ma kimbi kizã a.

12 Yudane ma kuzimizi yo kwimani kukrira zikedzi iiki kelea me, le ba ɔfuefue no me lipi le liki banama a, gi bénu Yudane ma ε, kukrira uidi. Kolo kite gbegebe kukriraa kwiaze ε, xegi beko Yudane ma kiklaklae me petee pono ɔ!

Banama gi bénu Yudane ε, biamo kubúbú

13 Mɛspani ki mlo banama gi mlénu Yudane ε; agi manya enu ɔnokpekpe ki banama a, gi bénu Yudane ko e, maamo isami ní me axwe la su.

14 Nyafe maatani kúko si, banima ní me ɔtuto me benete ba kusi i, ba kimbi kiazã ato Aya aabu bame batɔ.

15 Le ese linu si gi beyuro ba ε, Aya alulo ye ni kelea bano dzedze ba petee kusi. Kite liaze, xe Aya edzini ba kuze ε? Liaze nwisi ligbã ki bekpo va a!

16 Xegi beko liklã ne kape topu ya eki Aya ε, ko liklã zizi ne kye linu ye line ε; le xegi isegu ne su idra ε, ko aya la su fe edra ε.

17 Beyasi ayaato ní ose gi bekpe su u, le beko liɓwafu ne me ose lo aya la etsa ní lo onu i. Mlale ko nwisi liɓwafu me ise le le aya a, le abla ε, mlenwe kuni doni ose lo igu ne me e.

18 Kolo mlakídi banama gi beyasi zano nwisi aya la kine ε, ba anu me. Kite mlaadò isu i? lise ya ko mlenu; mlauíki igu ne kiɓaɓa a, igu ne le iitu mlo.

19 Pò wapani si i, “Ee, pò beyasi aya la to mimo oti oku ko ɔ.”

20 Linu anukware, si beyasi aya la, le ese linu si báziɓa a, pò mlo ko mledzi enu ose lo kape kato, le ese linu si mleezi ɓa. Pò mlakído isu ya ní le su u; bonu i, lifu liku mlo.

21 Le xe Aya ódi Yudane ma asigaga a, gi bale ko nwisi eseya la ɔtuto ɔ; kigyo mlegyo le edi si aadi mlo ko asigaga na a?

22 Ní ya kwiamo kilie gi Aya izeedi asigaga ni kilie gi ye eboe la ale gagla a. Ódi banama gi bebite eboe zimizi na asigaga a, pò ape lipo me aki mlo ɔ, xegi mleeɓre le aya ní ye asigagadidi la me ε. Pò xe mlegbe e, biyasi mlo fe zano ní ose lo su.

23 Le xegi Yudane ma beyuro ba kumɔziɓa ε, biadzini ba kutsa ní ose lo su; le ese linu si Aya aatani le kubite ε.

24 Mlo banama gi mlénu Yudane ε, mlale ko nwisi liya ní liɓwafu ne me ose lo su, gi beyasi i, xe bedzini tsa ní ose kpekpe lo su u; gi nya ní eboe la onu i,

litráze nite xe e. Yudanɛ ma bale ɲwisi ose kpekpeɔ lo aya kine ɛ, le lile plɔplɔ kí Aya si odzini ayaa la gi eboli i, kutsala ni ose lo dze.

Aya aadi ɔno kakaa asigaga

25 Mɛ benemi ba, anukware kpokpo ɔto gi béte tsa ɛ, ɔle gi mapɛ si mlete e, le ese linu si aaki si mlatrámɔ isu ya si mlete liboe. Le linu si Israel bebi ba kutumonu yo kutráze etsino ɔ, pò kwitraze kɔzɛna ni lipoe le klo gi banama gi bénu Yudanɛ ɛ, ba kiklaklaɛ mɛ kiana, xe biaba Aya klo ɔ.

26 Le kude ulio ya ava Israel petee aamɔ kubúbú. Dwisililie gi beɲwlimi kpe Aya ye liboe le keplekpaa mɛ si i, “Ɔnobu ye aado ní Zion le aabu litukpomegagla le ní Yakob besoebi ba mɛ ɛ.

27 Maabite kunyanya lio ya ni ba xe mebu ba eboe zimizi na azano ɛ.”

28 Agi bazɛ Liboe Gbã ne ɛ, le Yudanɛ ma bedzi Aya ye ahwafiane ma ɛ, kɔkpe mlɔ banama gi mlénu Yudanɛ ma loso o. Pò kɔkpe gi Aya akya ba loso e, bedzi ye bavla kɔkpe ba baka ba loso.

29 Le Aya ɔútsɛ ye begyodi va ní ɔnilie klo gi aakya a, xe akrira su u.

30 Mlɔ banama gi mlénu Yudanɛ kɔ ɛ, mlénu kutu aki Aya ba zano ɔ; pò abla ɛ, mlɛzi Aya ye asigagadidi la, le ese linu si Yudanɛ ma ɛ, bénu kutu u.

31 Niteme ke, kɔkpe asigaga ala gi mlɛze abla ɛ, Yudanɛ ma bénu kutu aki Aya abla a, ato bafɛ ɛ, biaaze Aya ye asigagadidi la.

32 Le ese linu si Aya abite banima petee ligbã bezeze ki kutumonumonu, to aadi ba petee asigaga.

Mla ki to kukpò Aya

33 Aya ye exo la ekeme lo! Aya ye kuboeteo ni ye kuboese nu yo kwidzu! Nyanywe aatani wo batrotro ba ese kubu u? Le nyanywe aatani wo bede va ese kunu u?

34 Kilie gi beɲwlimi kpe ní Aya ye liboe le keplekpaa mɛ si, “Nyanywe ete Ɔkaɛ ye begyodi va a? Nyanywe aatani kidanju kukpe ɔki ye ɛ?”

35 “Nyanywe aki Aya kidito edi i, gi kizia si odzini ke kutsa ɔki ye ɛ?”

36 Le ye ebu kido kakaa a, le kido kakaa kilɛ gani ye ava a, le binu ye bine ɛ, Mlaki to kukpò Aya kɔtsino kanɔmɛ anɔmɛ! Ato liba le mɛ.

Romabanɛ ma 12

Ligbã ní Aya ye axwɛwawa la mɛ ɛ

1 Le loso mɛ benemi ba a, kɔkpe Aya ye asigaga glegle la ki blo onu i, mɛɛki mlɔ litukpo kpanu si: Mlakɔ isu aki Aya ɲwisi bidɔpɔɔipɔɔi gi bile ligbã kine ɛ. Mlakɔ isu aki ye axwe na to mleku ye anu u. Le ya linu Ɔfuefue no mɛ kusumu yo ɔtuto lo gi lile si mlakɔ ɔ.

- 2 Mlakízεεbite kidilie gi kelea lia με banima bizεbite tɔ, bonju i, mlaki tɔ Aya okyi mlɔ kime με gani mlɔ begyodi va kukyíkyi petee me. Atɔ mlaatani Aya ye kupεpεɔ kute, kidilie gi kipe ε, xe kiku ye anju u, xe kina ε.
- 3 Le kɔkpe Aya ye lipomepεpε ne bidɔkɔkɔ gi aki με onu i, mεεsi mlɔ με ɔkaka si: Mlakímuni isu ya asani kilie gi liziã si lize e. Bonju i, mlabubɔ isu ya ní mlɔ begyodi va με, tɔ mlaxwa litsi ni isu ya ní kuziŋa liɔ gi Aya aki mlɔ onu u.
- 4 Le kilie gi ɔnɔ kakaa ye kisugyae kiile ní kupε glegle me e, xe kapε kakaa ka lixwe ne liga lidze e;
- 5 Niteme ke gi kunu banɔ lidze lidze e, xe kwisre kye ε, kunu kisugya tile ní likpɔkpekpe με ni Kristo, le blɔ petee kwikpe likpɔ ni blɔ ahanuglɔ ba a, ŋwisi kilie gi kisugyae kupεɔ kwikpe likpɔ kine ε.
- 6 Le loso lile si kuwa blɔ bidɔkɔkɔ ede ede na su axwe ní lipomepεpε ne gi Aya aki blɔ ε onu. Xegi blɔ bidɔkɔkɔ vε binu si kupani Aya liboe le e, lile si kupani le ple ní kuziŋaa liɔ gi kule ní blɔ awla onu u.
- 7 Xegi linu si kusumu i, lile si kusumu; xegi blɔ bidɔkɔkɔ vε binu kudɔbase ε, lile si kubase bidɔ;
- 8 Xegi blɔ bidɔkɔkɔ vε binu si kukpe banɔ kigagla ε, lile si kukpe ba kigagla. ɔnilie gi izεεle bidɔ ni banima ε, ɔbite le ni ɔna faã; ɔnilie gi odi ní banɔ onu i, lile si ɔwa ye axwe na gaglaa, ɔnilie gi izeedi banɔ asigaga ε, ɔbite le ni anju με dradra.
- 9 Mlaki tɔ mlɔ kunɔlɔ kudɔ ní ɔna με. Mlekyri eboe zimizi, tɔ mlevu kidilie gi kipe ε.
- 10 Mlalɔ mlɔ ahanuglɔ ba ŋwisi bavaziŋa kine ε, tɔ lifa mlɔ με tɔ mlakpe kubübù ní mlɔ ahanuglɔ ba su.
- 11 Mlawa axwe na gaglaa tɔ mlakíkpe asrã. Mlesumu ɔkaε ni kusukɔkyε.
- 12 Mlaki mlɔ kudeonudidi yo kukpe mlɔ isami, mlaple litɔ kese ní mlɔ baxixa va με, ani tɔ mlaxwa Aya lipoe kakaa.
- 13 Mlalε mlɔ bidɔ με ni mlɔ ahanuglɔ bavaziŋa ba gi kididɔ kima ní ba awla ε, tɔ mladra mlɔ kupeo aki badɔbadɔba ba.
- 14 Mlakrira banama gi bauípe mlɔ ligbã ε, mlakrira ba mlakíxo ifi akpe ba a.
- 15 Mlamɔ isami ni banama gi bεεmɔ isami ne ε, mlebemi ni banama gi beebemi i.
- 16 Mlakɔ litɔ le με aki ɔnɔ kakaa tɔ mlɔ begyodi va beze tule. Mlakífeke isu u, bonju i, mlawa lixwe kakaa elu. Mlakíbù isu ya si mlete liboe e.
- 17 Xe ɔnutɔ ata wɔ ese e, wukídzini liboe zimizi itsa eki ye ε. Kenidi tɔ bite kidilie gi ɔnɔ kakaa ebu si kipe ε.

18 Bitɛ kidɔ kakaa gi wɔatano ɛ ní wɔ kapɛa mɛ to ze ní kusuyo mɛ ni ɔno kakaa.

19 Mɛ ɔvia yɛ, wukídzini liboe zimizi itsa ɛki ɔnoɔ, bonu i, ki to Aya yɛ kusuyevio kubitɛ ɛ ɛ. Lɛ ese linu si nite bɛɲwlimi kpɛ ní Aya yɛ liboe le me si, “Maabu kibu ye, Madzini le kutsa”, nite Ɔka Aya apani.

20 Bonu kilie gi Aya liboe le lipani si i; “Xe kuɛ kwiiku wɔ ahwafiane ma ɛ, ki ba kiɲaɲa a; xe olile eeku ba ɛ, ki ba kuni to baɲwɛ; gani ɛ mɛ ɛ, wɔakpɛ ba kuye.”

21 Mlakíki si kuzimizi kuɲa mlɔ ava a; bonu i, mlaɲa kuzimizi ava ni eboe gbã.

Romabanɛ ma 13

Mlabubɔ isu ya akpɛ ní Kesea va bavaɲa ba ese

1 Ɔno kakaa ɔkpɛ kubùbù ní kesea mɛ bavaɲa ba su, ɛ ese linu si kavaɲaa toto káma gi Aya ɔki ka kudeonu u, ɛ abla kavaɲaa ɛ, Aya yɛ edu ka.

2 Lɛ klɔ va loso e, ɔnilie gi ayo kedu ní kavaɲaa lia gi kalɛ abla su i, ayo kedu ni Aya yɛ kutrɔtrɔ su u; ɛ ɔno kakaa gi abitɛ nite e, aamani litsixwaxwa ní isu ava.

3 Lɛ ese linu si banama gi bizɛɛbitɛ eboe gbã ɛ, bauíse bavaɲa ba, pò banama gi bizɛɛbitɛ eboe zimizi na ɛ, ba bizese ba. Xegi mlápe si mleese banama gi benu bavaɲa ba ɛ, kɔlɔ mlabitɛ kidilie gi kipe ɛ, to biakpɔ mlɔ,

4 ɛ ese linu si benu Aya yɛ banɔsumu gi bɛɛwa axwɛ ɛki mlɔ kupɛpɛ ɛ. Pò xe mlɛbitɛ eboe zimizi i, kɔlɔ lile si mlese ba ɛ ese linu si ba kigagla ɛ, si biahe kutu ki mlɔ ɛ, kilɛ ɛ. Benu Aya yɛ banɔsumu ɛ biako Aya yɛ kutuheheo ɔki banama gi bizɛɛbitɛ eboe zimizi na ɛ.

5 Kɔkpɛ ɛ ya loso e, lile si mlenu kutu aki bavaɲa ba; aní kɔkpɛ Aya yɛ kutuheheo tètè loso o, pò ki liboe ɛ gi mlɔ ina ne iasi mlɔ kye loso o.

6 Lɛ loso mlazɛtsa mlɔ kagyɔa kye ɛ, ɛ ese linu si bavaɲa ba ɛ, bɛɛwa axwɛ na ɛki Aya xegi bɛɛɲa kesea ava ɛ.

7 Lɛ loso mlatsa kidilie gi lile si mlatsa ɛ, mlatsa mlɔ kagyɔa ni kesea livɛ nɛ, ɛ mlakɔ kubùbù ni kukpòkpò aki bame ɔkakaa a.

Mlalɔ mlɔ ahanuglɔ ba

8 Ɔnoɔ livɛ likíwɔ ní mlɔ su mɔtsamɔtsa, sani ɛ ya gi livíblo o gi ɛ linu si mlalɔ mlɔ ahanuglɔ ba a. Ɔnilie gi alɔ yɛ ɔhanuglɔ yɛ ɛ, abitɛ ní ɔsã no ava.

9 Ɔsã no gi bɛkpɛ si i, “Wukíwa kihasi i,” “Wukíye ɔno ɔ,” “Wukízuru u,” “Wukíkɔ kaɲuza ni kidilie gi kinu ɔno dzedze kinɛ su u,” la ya petee ni edzedze la gi ɛsrɔni la ɛ, ɛkpɛ likpɔ ní ɔsã toleɔ lo ya mɛ si, “Lo wɔ ɔhanuglɔɛ ɲwisi wɔ ɔtuto wɔ isu ya.”

- 10** Kunɔlɔ kufiko si babite eboe zimizi amani ɔhanuglɔ su u; le loso e, kunɔlɔ kunu ɔsã zizi no ava kubite ɔ.
- 11** Linu si mlabite le nite, le ese linu si mlete si lipoe le lina gi mlanyime doni mlɔ sra se me e. Le lipoe le klo me gi kwiamo kububu i, litipɔno abla sani lipoe tɔpu ine gi kwizi na e.
- 12** Elesi la iha za, kelea keti po. Mlaki to kumoni litumu ne kiboebitee kubite e, ato mlaki to kuko kigu ye bitado me, to kuta kigu ye ni kuklekleo onu, nwisi bano gi bale ni kuklekleo me kine e.
- 13** Mlaki to kuvu isu ya mumo, nwisi banama gi bale ni liwo le kuklekleo onu kine e; ahasiboe loo adanwemuboe, anyaniboe loo eyeyeboe, akpafu loo kanuza akize ni blo me e.
- 14** Po mlaki to Okae Yesu Kristo oze ni mlɔ su nwisi liwu kine e, to mlamoni mlɔ isu ya me kuzimizi yo kutu kuta a, to mlamoni ko bapere va ava kubite e.

Romabanɛ ma 14

Mlakixwa litsi ni mlɔ ahanuglɔ ba

- 1** Mlazi banama gi ba kuzina kuma gagla e, le mlakihe eboe ni ba ni ba begyodi va su u.
- 2** Bano bato ba kuzinaa kwiki ba kudeonu si bano kidɔ kakaa elu, po onilie gi ye kuzinaa kuma gagla e, izena siga tete ko.
- 3** Onilie gi ana kidɔ kakaa elu i, okikpe onilie gi suna kidɔ kakaa elu i, kakpaa; le onilie gi izena siga tete fe e, okibu onilie gi ena kidɔ kakaa elu i lipɔ; le ese linu si Aya aze onilie klo.
- 4** Nyanwe wonu si xwa litsi ni onɔ dzedze ye onosumu ye e? Ye otuto lo ye okae ko aatsa le me xegi abite mumo loo obite mumo ɔ. Le ana ava le ese linu si Okae aatani kubite si to na ava a.
- 5** Onuto izegyoedi si liweto liziã esani ewe gogo la, le onuto fe izegyoedi si ewe la po esɔ ɔ. Blo me onɔ kakaa otro likla ni ye begyodi va ava.
- 6** Onilie gi izekpe kububu ni liwe tile lito su i, izebite nite si yiko ekpe kububu ni Aya su; onilie gi izena kidɔ kakaa e, abite le to yiko ekpe kububu ni Okae su, le ese linu si izeedo Aya dase ni kinae litukpo. Onilie klo gi ore si yina kidito e, abite le nite to yiko ekpe kububu ni Okae su, le izedo Aya dase e.
- 7** Blome ototo oma ligba eki isu tete e, nite ke blome ototo outse ki isu ya tete e.
- 8** Xegi kule ligba e, Okae loso kule ligba ne, le xegi kwitse kye e, Okae loso kwitse e, le loso xegi kwitse loo kule ligba ne e, Okae ye bane kunu.
- 9** Liboe le ya loso Kristo etse, xe ayɔ ɔ, xe edzi ligba a, to aadzi Oka oki banama gi bale ligba a, ni banama gi betse e.

10 Le mlo banama gi siga se ko mlezɛɲa ɛ, ege le loso mlezɛɛxwa litsi ni mlo benemi ba a? Le mlo banama gi mlezɛɲa kidɔ kakaa ɛ, ege le loso mlezɛɛkpe mlo benemi ba kakpaa ɛ? Mlapɛ aɲu si blo petee kwitralɛɛ ní Aya aɲu me gi aaxwa litsi ni blo o.

11 Le Aya ye liboe le lipani si i, “Ɔkaɛ apani si, ‘Gi menu Aya a, gi ɔɛ ligbá ne ɛ,’ ‘ɔno kakaa aaze ní ye aklamasi na ava ní me aɲu me, le ɔno kakaa aadra le me si me menu Aya a.’ ”

12 Le loso e, lile si blo me ɔno kakaa a, aaki akɔnta ní ye isu ya su ki Aya.

Mlakíki tɔ mlo benemi ba begleue

13 Le loso e, mlaki tɔ kumɔni etsi kuxwa ni blo ahanuglo ba. Boɲu i, mlatro le si mlatrábite kididɔ gi kiaki si mlo benemi ba e, biamlima loo tɔ biawɔli ku kuzimizi me e.

14 Me likpɔkpekpe ni Ɔkaɛ Yesu i, liki si maka ní le ava si kiɲaɲaɛ tɔto kíma gi kɛsu kídra ní ɔko lo onu u; pò xe mlezɛɲa si kiɲaɲaɛ tɔ kɛsu kídra ɛ, kɔ kɛsu kítradra eki mlo ɔ.

15 Xe kiditɔ gi wɔɲa a kikpe onemi ne kunugu i, kɔlo mlaúga ní kunɔlo me o. Mlakíki si kiɲaɲaɛ lie gi mlezɛɲa ɛ, kizizi ɔno gi ye loso Kristo etse e!

16 Mlakíki kidilie gi mleko le si kipe ɛ, kizi linyi nyani nyani i.

17 Le ese linu si Aya ye Kavaɲaa ɛ, kénu kiɲaɲa loo bidɔɲweɲwe liboe e, pò kenu kude dradra, kusuyo ni isami gi Aya ye Ɔfueɲue no izɛɛko ɛ.

18 Le loso xe banima beesumu Kristo ní kudeo liɔ ya ava ɛ, bizeeku Aya aɲu le bizeɛko si banima biaze ba liboe le.

19 Le loso lipoe kakaa ɛ, lile si kutí bidɔ beklɔ gi bizɛmani kusuyo ɔ, xe bizeɛkpe blo ahanuglo ba kigagla ní kuziɲa me.

20 Mlakízizi kidilie gi Aya abite ɛ, kɔkpe kiɲaɲa loso o. Mlaatani kidɔ kakaa kuɲa, pò lípe si mlaɲa kidilie gi kiaki si ɔnutɔ aawɔli ku kuzimizi me e.

21 Kidɔ gbã elie klo gi mlaabite ɛ, ke kinu si, mlakíta kigyɛ a, ɲwe kuda, loo bite kidilie gi kiaki si wɔ onemi ne ɔvaziɲa awɔli i.

22 Mlabla kidilie ava gi mlezɛɲa a, ní liboe le ya su ní mlo ni Aya kusi. Basami ne benu banama gi bavibu isu ya lipɔ ɔ, xe bebite kidilie gi bemɔ si kipe ɛ!

23 Pò xegi óka a, ní kidilie gi ɛɛɲa ava ɛ, Aya aabu ye lipɔ xe aɲa ke ɛ, le ese linu si ye kibobite ɛ, kígá kuziɲa me ɛ. Le kidɔ kakaaɛ lie gi kígá kuziɲa me ɛ, kinu kuzimizi.

Romabanɛ ma 15

Mlakíku isu ya aɲu u, boɲu i mleku banima aɲu

- 1 Blɔ banama gi kulɛ gagla ní kuziŋaa mɛ ɛ, lilɛ si kuplɛ lito kese ki banama gi báma ɛgagla ní kuziŋaa mɛ ɛ, tɔ betu ba adɔtu la. Líma si kuku isu ya aŋu u.
- 2 Boŋu i, lilɛ si blɔ pɔ kuku blɔ benemi ba aŋu ki ba tuto ba kupɛpɛ ɛ, tɔ kuki tɔ betsi ní ba kuziŋaa mɛ.
- 3 Lɛ Kristo kyɛ ɛ, óku isu ya aŋu u. Boŋu i, ŋwisi kilie gi liboe le lipani si i, “Bekpinia va gi bekpini mlo e, bɛdɔ ní mɛ ava.”
- 4 Kidɔ kakaa gi beŋwlimi zano ɛ, beŋwlimi kɛ tɔ bibasɛ blɔ bidɔ, tɔ kwiamɔ kudeonudidi gani litɔplɛplɛkese ni ɔna kuvuvu liɔ gi Aya liboe le lizɛɛki blɔ mɛ ɛ.
- 5 Atɔ Aya gi yɛ kɔ litɔplɛplɛkese ni kigagla kpɛkpɛ kizɛɛdɔ ɛ, ɔki mlo kugyodi tule gi mlakɔze ni Kristo Yesu yɛ liŋwitɛ lɛ kude e,
- 6 atɔ mlo petee mlaakpɛ likpɔ nì ole tole tɔ mlakpɔ Aya, blɔ Ɔkaɛ Yesu Kristo yɛ Ɔka.

Liboe Gbã nɛ ki banama gi bénu Yudanɛ ɛ

- 7 Lɛ loso mlaazi mlo ahanuglɔ ba, ki Aya yɛ kusudraa, ŋwisi kilie gi Kristo aze mlo kinɛ ɛ.
- 8 Lɛ mɛɛsi mlo si Kristo yɛ ligbã nɛ mɛ axwɛwawa la ɛ, eze ki Yudanɛ ma tɔ libasɛ si Aya onu anukware onete, gi izɛɛki si yɛ kakapleɛ a, gi aka apɛ aki ba bakatsi ba ɛ, kizɛɛba ka mɛ ɛ.
- 9 Lɛ bizɛɛki si banama gi bénu Yudanɛ fɛ ɛ, bamɔ kudeonu tɔ bakpɔ Aya kɔkpɛ yɛ asigaga la loso o. Kilie gi liboe le lipani si i, “Lɛ loso maakpɔ wɔ ní Banama gi bénu Yudanɛ ma kusi i; Maaza kukpɔkpɔ idzi ki wɔ.”
- 10 Lɛ lipani dze si i, “Mlamɔ isami, mlo banama gi mlénu Yudanɛ ɛ; mlamo isami mlo banama gi mlenu Yadanɛ nì Aya yɛ banima a!”
- 11 Lɛ dze ɛ, “Mlakpɔ Ɔkaɛ, mlo Banama petee gi mlénu Yudanɛ ɛ; mlakpɔ yɛ, mlo banima petee!”
- 12 Lɛ dze ɛ, Yesaya apani si, “Yese yɛ osobi aŋwi; yɛ aaba lɛ aŋa banama gi bénu Yudanɛ ɛ ava, lɛ biakɔ ba kudeonudidi yo tɔ ní yɛ ava.”
- 13 Atɔ Aya, gi onu kudeonudidi yo ɔɔklɔ ɛ, ɔki tɔ mleyi nì isami, ni kusuyo gani mlo kuziŋa ní yɛ mɛ ɛ, tɔ mlo kudeonudidi yo kutɛ ní kɔ ava tɔ kutsi gani Aya yɛ Ɔfuefue nɔ kigagla ɛ mɛ.

Paulo ebu isu unu kidilie loso gi aŋwlimi keplekpaa lia lifumose e.

- 14 Mɛ benemi ba: Mɛ ɔtuto maka ní lɛ ava si mlete eboe gbã, lɛ kuboete kakaa kulɛ ní mlo awla, lɛ mlɛɛtani mlo ahanuglɔ ba bidɔ kubasɛ ɛ.
- 15 Pɔ ní keplekpaa lia ya mɛ ɛ, medu aŋu ní eboe atɔ su gi la ava mapɛ aŋu aki mlo ɛ. Medu aŋu na kɔkpɛ kudeo liɔ onu gi Aya aki mɛ ɛ loso,

16 gi menu Kristo Yesu ye ɔnɔsumu i, to miwa axwe na aki banama gi bénu Yudanɛ ɛ. Mizeesumu ɲwisi kusumu ɔka kinɛ ɛ, ní kilie gi mizeɛpani liboe Gbã nɛ ɛ, gi lidɔ ní Aya kɔ ɔ, to banama gi bénu Yudanɛ fɛ ɛ, biaaze bidɔkɔkɔ gi Aya ye Ɔfuɛfuɛ nɔ ebu lidze e, xe biaku Aya aɲu i.

17 Gi male likpɔkpɛkpɛ mɛ ni Kristo Yesu loso e, maatani isu kudo ní mɛ kusumu yo ki Aya su u.

18 Maapani tètè aɲu mɛ modi ni kidilie gi Kristo abite gani mɛ ava a, gi meze ni ɔto ɔ, aki banama gi bénu Yudanɛ ɛ, to benu kutu aki Aya. Abite ɛ nite gani eboe, ni kiboebite mɛ,

19 gani enugutseboe ni eboe mamɔ edi ni gani Aya ye Ɔfuɛfuɛ nɔ kigaglaɛ mɛ ɛ. ɛ loso ní mɛ kudegagaa dɔni Yerusalem kɔtsini Iliriko kesea mɛ ke e, mebu liboe gbã nɛ ní Kristo su abase mɔmɔmɔ.

20 Mɛ kupɛpɛɔ kwize lipoe kakaa si mibu liboe gbã nɛ onu ní ikɔɛ ɛ klo gi bénu Kristo onu vidi i, to mikíwa ɛtro ní ɔɔ gi ɔnuto akpɛ ava a.

21 Ɖwisi kilie gi beɲwlimi kpɛ ní Aya ye liboe le me si, “Banama gi básɛ liboeboe ni ye su i biaamɔ, ɛ banama gi bénu i biaanu le ese.”

Paulo atrɔ si ye atrɛ ní Roma

22 Axwe ana la etsi kudeonu iiki mɛ lipoe glegle si mikiba mlo klo.

23 Pò abla gi meblo ni mɛ axwe na ní besi ba ya ɛ, ɛ gi mazɛpɛ ní ago glegle mɛ si miba to mimɔ mlo ɛ,

24 meedi kudeonu si miba abla, maape si mimɔ mlo xe mɛtrɛ ní Spania a, to mlaapɔni mɛ ní mɛ niklo kutrɛtrɛ mɛ xegi meze ní mlo su tave ɛ.

25 Pò ablahate e, mɛtrɛ ní Yerusalem to miwa lixwɛto ɛki Aya ye banima gi bale ní níklo ɛ.

26 ɛ ese linu si isɔli ha ɛ ní Makedonia ni Axaya beko ɔna faã si biaagyo bidɔ to biaako pɔni bazianete ba ní bauaziɲa ba kusi ní Yerusalem.

27 Kibitɛ lie klo kidɔ batuto ba kɔ; pò ni anukwarɛɛ mɛ ɛ, línu ba lixwe si bapɔni ba. Gi Yudanɛ ma beɛ ba Ɔfuɛfuɛ nɔ mɛ kukriraa nì banama gi bénu Yudanɛ ɛ, lilɛ si banama gi bénu Yudanɛ kyɛ bako ba kelea mɛ bidɔmɔmɔ uɛ kukriraa to bako apɔni Yudanɛ ma.

28 Xegi meblo ni lixwe ɛnɛ ya ɛ, xe makɔ bibɔɛ uɛ petee gi begyɔ ɛki ba tsini ba ɛ, maase trɛ ní Spania ɛ maabadi mlo ní mɛ kudeo ava xe mɛtrɛ ɛ.

29 Xegi maaba mlo klo ɛ, mete si maaba ni Kristo ye kukriraa petee ki mlo.

30 Mɛ benemi ba mɛɛkpɛ mlo kigagla si, gani blo Ɔkaɛ Yesu Kristo ni kunɔlɔ gi Ɔfuɛfuɛ nɔ izɛɛkɔ mɛ ɛ; mlaapɔni mɛ ní mɛ kuɲwɛwɛɔ mɛ gani Aya kuxwaxwa mɛ lipoe kakaa ní mɛ litukpo.

31 Mlaxwa Aya to obu me ní banama gi báze Aya ava ña ní Yudea ε, iwla me, ato me axwewawa la ní Yerusalem i, eku Aya ye banima aṅu ní niklo.

32 Le loso e, maaba mlo klo ni isami glegle xe linu Aya ye kupere ε, to me mlo ko kubabaa kwiakpe blo pó isami i, xe maba ku i.

33 Ato Aya, blo kusuyoo odo klo, oze ni mlo petee. Ato liba le me.

Romabane ma 16

Me otuto me Kunɔpanɔ

1 Meebu blo onemidzee Foibe, gi izeesumu ni Kenkrea bavaziṅa ba oha lo me ε, base mlo.

2 Meevi si mlazi ye ní Okae linyi ne me, ṅwisi kilie gi Aya ye banima biaze ye ε, to mlaki ye kupono kakaa gi aazia doni mlo klo ε; le ese linu si, ye otuto ε, aponi bano glegle koponi me fe.

3 Mlapani Priskila ni Akwila gi benu me baxwewaglone ní Kristo Yesu axwe na me ε, aki me;

4 bekpe ba ligbá ne ní kuxixa me ní me litukpo. Medo ba qase, aní me tete, pò isolihae le petee gi inu Yudane kye ε.

5 Mlapani bavaziṅa ba oha lo klo gi izetsa ní ba kepea me ε. Mapani me ovia vevee Apaineto, gi ye eze ono topu ye ní Asia kesea ava gi aze Kristo ava aṅa ε.

6 Mlapani Maria, gi ye awa axwe gagla ni mlo kusi i.

7 Mlapani Androniko ni Yunio gi benu Yudane ṅwisi me kine ε, xe beze ní ligba pɔni me ε; benu bano tètè ní banoxwaxwa ba kusi, le bedzi bavaziṅa kpe oto eki me ε.

8 Mlapani Ampliatus, gi madimeno ní Okae linyi ne me e.

9 Mlapani Urbano fe, blo ohanε oxwewa ní Kristo oha lo me, ani Staxis me ovia vevee.

10 Mlapani Apeles, onilie gi ye isu kuko ki Kristo e, kwimo si kúvikyi i. Mlapani banama petee gi benu Aristobulo ye banane ba ε.

11 Mlapani Herodion gi ye fe onu Yudane koponi me ε, ani bavaziṅa ba ní Narkiso ye okú no me, gi benu bavaziṅa ni Okae me ε.

12 Mlapani Trifena ni Trifosa, badze gi beewa Okae axwe na ε, ani odzee Persis me ovia vevee, gi awa axwe glegle aki Okae ε.

13 Mlapani Rufo, gi Aya akya si ye axwewawa la eki Okae ε, edzi aṅu me, ani yene gi ako me ṅwisi yebinyime kine ε.

14 Mlapani Asinkrito, Flego, Herme, Patroba, Herma, ni bauaziŋa dzedze ba gi beponi ba ε.

15 Mlapani Filologo ni Yulia, kupaniɔ kwitrɛ ki Nerea ni yenemidze, ki Olimpa ani ki Aya ye banima gi balɛ pɔni ba ε.

16 Mlakɔ ɔna dradra akpɛ mlɔ ahanuglɔ ba wolaa tɔ mlapani ba, isɔli ha le petee ni Kristo me e, ipani mlɔ.

Batrɔtrɔ gɔgɔ va

17 Mɛ benemi ba mɛɛgba mlɔ; tɔ mlevu aŋu nɔ banama gi bizɛɛmani kulɛɛ ε, xe bizɛɛpisa banima kuziŋaa a, xe bizɛɛyɔ kedu nɔ kudɔbase uliɔ gi kwibase mlɔ su i. Mladzi kede nɔ ba su!

18 Lɛ ese linu si banɔ baklɔ gi bizɛɛbitɛ eboa la elu i, anɔ Kristo blɔ ɔkaɛ beesumu, pɔ batutɔ ba epɔ la beesumu u. Bizɛɛkɔ ba eboe panipani la ni kinemi gyigyɔ emeni banama gi bɛte liboeboe e.

19 ɔno kakaa enu mlɔ kutununu yo kɔ liboe le onu. Lɛ kɔkpɛ liboe lɛ ya loso e, mamɔ isami ni mlɔ. Mapɛ si mlete liboe nɔ kidiliɛ gi kipɛɛ su u, pɔ mɔpɛ si mlɔ aŋu adra nɔ kuzimizi su u.

20 Lɛ Aya gi ye onu blɔ kusuyɔ ɔɔkɔlɔ ε, aakpɛ Satana nɔ mlɔ kukliseo tɔ mlaaŋa ye ava kpekpemi. Blɔ ɔkaɛ Yesu Kristo ye lipomepɛpɛ nɛ lize ni mlɔ.

21 Timoteo, gi onu mɛ ɔxwɛwa hanuglɔ ε, apani mlɔ; nite ke Lukio, Yason ani Sosipatro blɔ akɔanɛ Yudanɛ ma kyɛ bepani mlɔ.

22 Mɛ Tertio ɔnilie gi aŋwlimi keplekpaa lia kyɛ ε, mapani mlɔ nɔ ɔkaɛ linyi ne me.

23 Gayo, ɔnilie klɔ gi maya ε, gi ye kepea mɛ bauaziŋa ba bizɛɛtsa ε, atsisi mlɔ ye kunɔpaniɔ; Erasto, gi ye eedi ɔma vidi ɔlɔ ya lɔ kibɔɛ ava a, ani blɔ onemi ye Kuarto fɛ bɛtsisi mlɔ ba kunɔpaniɔ.

24 Blɔ ɔkaɛ Yesu Kristo ye lipomepɛpɛ nɛ lize ni mlɔ petee! Ato liba lɛ mɛ.

25 Ablɔ ε, mlaki tɔ kukɔ kukpɔkpɔ aki Aya! Aatani kukɔ si mlalɛɛ gagla nɔ mlɔ kuziŋaa mɛ, kɔkpɛ liboe gbã nɛ gi mapani aki mlɔ nɔ Yesu Kristo su i, kɔkpɛ eboe kpokpo la gi Aya ebu abase ε, eboa la gi bɛkɔ ekpo lipoe gblamadza a, gi liza ε.

26 Ablɔ kɔ ε, anukwarɛɛ edo oŋwe no gani bidɔ mɛ gi beboedoplɛ ba beŋwlimi plɛ ε mɛ; lɛ gani batrɔtrɔ va gi Aya a, gi ouitɛ e, akpɛ nɔ mɛ ε. Aya ebu le abase amade na petee, tɔ ɔno kakaa aaziŋa tɔ aabitɛ nɔ lɛ ava a.

27 Mlaki tɔ kukpɔ Aya tolee, gi ye tɛtɛ ko ete liboe kakaa ε, mlakɔ kusudra aki ye gani Yesu Kristo ava kɔtsinɔ kanɔmɛ anɔmɛ! Ato liba lɛ mɛ.

1 Korintoans ma

1 Korintoans ma 1

¹ Keplekpaɔ lia kɛdɔ ní mɛ Paulo, gi bɛxwa a, gani Aya yɛ kupɛpɛ onu si mize Yesu Kristo yɛ ɔnɔ kɛkɛpɛ ani dɔni blɔ onemi yɛ Sostenes klɔ.

² Mɛɛɲwlimi ka ɛki Aya yɛ ɔsɔli ha lɔ ní Korinto, ki mlɔ banama su gi Kristo adra a, gi ba Aya axwa si beze Aya yɛ banɔ dradra ba ɛ. Aki si mlɔsu ɛdra gani Yesu Kristo ava ɲwisi kilie gi abite aki banima ní ɔkɔ kakaa kine ɛ, banama gi bizɛxwa blɔ ɔkaɛ Yesu Kristo yɛ linyi ne e. Yɛ onu blɔ ani ba ɔkaɛ.

³ Tɔ Aya blɔ ɔka ni ɔkaɛ Yesu Kristo baki mlɔ lipomepɛpɛ ni kusuyɔ.

Paulo edo Aya ɔase

⁴ Mizeedo Aya ɔase lipoe kakaa ní mlɔ litukpo kɔkɛpɛ lipomepɛpɛ ne gi aki mlɔ ɔ, gani Kristo Yesu ava ɛ.

⁵ Ní yɛ mɛ ɛ, Aya aki mlɔ ɔha lɔ exo glegle ní kude kakaa elu onu gi ɛɛki si mlɛzeebu liboe kakaa ese mumɔ, lɛ mlɔ kuboeteo kwina a.

⁶ Aya atrɔ likla lɛ ava aki mlɔ si, liboe lɛ gi kwisi mlɔ ní Kristo su i, linu anukware.

⁷ Lɛ klɔ va loso e, ɔfuɛfuɛ nɔ mɛ kidɔkɔkɔ kakaa ɛ lie gi mlɛzia ɛ, kilie ní mlɔ awla, gi mlɛkɔ epe lipoe lɛ ɛ, gi Aya aabu blɔ ɔkaɛ Yesu Kristo base ɛ.

⁸ Yɛ aakpɛ mlɔ kigagla zɛkɔna ni ni ɔgù klɔ ɔ, gi ɔnɔnɔ ɔtrabu mlɔ lipɔ ɔ liwe lɛ gi blɔ ɔkaɛ Yesu Kristo aadzi ba ɛ.

⁹ Aya gi onu anukware onete e, yɛ axwa mlɔ si mleze likpɔ nì Yebi yɛ Yesu Kristo blɔ ɔkaɛ.

Kulɛɛ ní ɔsɔli ha lɔ mɛ

¹⁰ Meevi idɔni mlɔ klɔ mɛ benemi ba gani blɔ ɔkaɛ Yesu Kristo linyi ne me si, mlenu mlɔ ahanuglɔ ba ese e. Mlakíki si kulɛɛ kuba mlɔ kusi i. Boɲu i, mlakpɛ likpɔ nì kugyodi tule, mleze likpɔ ní kugyodi tule ní kutrɔtrɔ tule me.

¹¹ Lɛ ese linu si, mɛ benemi ba, banɔatɔ gi bɛdɔ Kloe yɛ Kepea mɛ ɛ, bɛsi mɛ si eboe hehe alɛ ní mlɔ kusi.

¹² Liboe lɛ gi mɛɛpani i, lɛ linu si mlɔ mɛ ɔnuto ɛɛpani si; “Mɛ malɛ ni Paulo kude,” ɔtɔ fɛ si, “Malɛ ni Apolo kude,” loo si, “Malɛ ni Petro kude,” lɛ ɔtɔ kyɛ si ì, “Malɛ ni Kristo tètè kude.”

¹³ Miví mlɔ si, kilɛ Kristo alɛ yɛ isu ya akpɛ ní paso paso va mɛ na? Lɛ mɛ Paulo e mɛ metse ní ose lo su aki mlɔ na? Bɛkɛpɛ kuni ki mlɔ mɛ ɔtɔ ni Paulo yɛ linyi ne me na a?

- 14 Medo Aya ɔase si mákpe kuni iiki mlɔ me ɔtɔtɔ sani Krispo ani Gayo ko o.
- 15 Ɔnɔnɔ ɔtratani kupani si, bɛkpe kuni iiki ba ní me linyi ne me e.
- 16 Oo, ma ple aɲu si, makpe kuni akí Stefana nì ye kepea, pɔ máple aɲu xe makpe kuni aki ɔnɔ dzedze ɔtɔtɔ tɔ ɔ.
- 17 Le ese linu si Kristo ɔtsisi me si tɔ mizɛɛkpe kuni ɔki banɔ ɔ, bonu i tɔ mizɛɛpani ye liboe Gbã nɛ. Le aní ni ɔnɔ gbagbee ye kuboete onu atɔ gani le me ε, osetsase lo aalila lo kigagla ε.

Kristo ye onu Aya ye kuboeteo ni ye kigaglaε

- 18 Le ese linu si osetsase lo su liboe le e, linu ligaboe kí banama gi bɛɛlila ε; pɔ kí blɔ banama gi beebu i, le linu Aya ye kigaglaε.
- 19 Le ese linu si bɛɲwlimi nɛ eple si, “Maazizi beboete ba ba kuboete o le maabu base si beplekpate ba ba kuboeseɲu yo kúnu kididɔ.”
- 20 Kɔ nifɔ oboete ye ɔle ε? Le nifɔ oplekpate ye ɔle ε? Le nifɔ ɔnilie gi izeehe eboe la ní omono kelea me ɔle ε? Aya abase si kelea lia ya me kuboeteo e kunu linukpaboe!
- 21 Le Aya ní ye kuboeteo me e, abite le si banima bakíte ye gani batutɔ ba kuboeteo me, bonu i, liku ye linu si gani anukpaboe ala gi kwipani me ε, ye aabu banama gi bɛziɲa ε.
- 22 Yudanɛ ma bɛɛpe enugutseboe le Helanɛ ma kɔ ε bɛɛpe kelea me kuboeteo.
- 23 Pɔ kwipani ní Kristo gi bɛkla ní ose lo su u: linu liboe gi liitu Yudanɛ ma ina nɛ, le linu linukpaboe ki banama gi bénu Yudanɛ ma ε.
- 24 Pɔ ki banama gi Aya axwa ε, ki Yudanɛ ma ni Helanɛ ma ε, liboe le ya linu Kristo, gi ye onu Aya ye kigaglaε ni Aya ye kuboeteo.
- 25 Le ese linu si kidilie gi kinu linukpaboe kí Aya ε, kinu kuboete gluglu i sani ɔnɔ gbagbe ye kuboeteo, le niklɔ gi Aya ebotso e, niklɔ ɔle gagla sani ɔnɔ gbagbe ye kigaglaε.
- 26 Benemi ba, mlaple aɲu kilie gi mleeze e, xe Aya axwa mlɔ ε. Ní banima kugyodi yo onu i, mlɔ me banɔ glegle mlɔ aɲu ádra, le ozekɔ óze ní mlɔ me beglegle ba awla a, le mláɔ kupe uidi me kyε.
- 27 Pɔ Aya akya kelea lia me banama gi báma liboeboe me e, tɔ yikɔ ba kpe beboete ba kuye, le akya kela lia me bidɔ bɛklɔ gi kigagla kima bɛ awla ε, si yikɔ bɛ ɛkpe banama gi bebu si bali gagla ε, kuye e.
- 28 Akya kidilie gi kelea me kébu si kinu kididɔ ε, bɛ klɔ gi bɛkpe kakpaa ε, tɔ yikɔ bɛ zizi kidilie gi kelea me kebu si kilie veve e.
- 29 Atɔ ɔnɔnɔ ɔkitani isu kudɔ ní Aya aɲu me.

30 Kòkpe ye loso mlale ní Kristo Yesu me, gi ye edzì kuboeteo aki blò dóni Aya klò ò. Ye onu blò kude gyogyò, blò kusudraa, ani blò kubúbú yo.

31 Le loso kilie gi beɲwlimi ne eple ε, “Onilie gi ape si yido isu i, òdo isu ya ní Okae ye me ε.”

1 Korintoanɛ ma 2

Liboe le ní Kristo gi bekla ní ose lo su i su

1 Benemi ba, agi maba mlò klò ò si mipani Aya ye liboe kpòkpò le si mlò ε, máwa enugumeboe vidi ni keplekpa me kuboete vidi su axwe ε.

2 Le gi meze ní mlò su i, matró le si mátrate kidido sani Yesu Kristo o, gi beku ní ose lo su u.

3 Le gi maba mlò klò ε, kigagla kíze ní me su, le mazeesugu ni lifu glegle e.

4 Me kunugu yo ni me liboedodo le e, bíga eboeteboe ni eboe gi aameni bano onu me e, bonju i, kidilie gi mabite ε, kibase Ofuefue nò lo kigagla ε.

5 tò mlò kuziɲaa kukíze ní kelea me kuboeteo ava a, bonju i, tò kwiaze ní Aya ye kigaglae me.

Kuboete dóni Ofuefue nò klò

6 Pò kwipani eboeteboe ki banama gi betsi ní Ofuefue nò me ε. Pò aní kelea lia me kuboete aloo bavaɲaa ba a, gi beɲa kelea ava a, gi ba onu estraza ε.

7 Owo, kwipani ní Aya ye kuboete kpòkpò su, kuboete gi beko ε kpò o, gi ko Aya akya a aple aki blò kusudraa a, xe ableke kelea kekpese e.

8 Kelea lia me bavaɲa ba òtòtò ónu kò ese e, xegi nya benu kò ese e, nya bákla kuklekleo Okae ní ose lo su u.

9 Pò ɲwisi kilie gi beɲwlimi ple ε, “Kimbi kímò ò, le kutu fe kúnu u, le ónòno ouígyo le edi i, kidilie gi ke Aya abla aple aki banama gi belo ye ε.”

10 Pò Aya ebu le abasi blò gani Ye Ofuefue nò ava a. Ofuefue nò izεεpamí kido kaka, Aya ye bidò dzudzu kpokpo ve fe.

11 Le ese linu si nyaɲwe òle mlò kusi i, gi aatè ye òhanuglò ye begyodi va sani onilie klò ye òtuto lo ye Ofuefue nò ò; niteme ke e, ònòno ótrate Aya ye begyodi va sani ye Ofuefue nò ò.

12 Kúze kelea lia ya me Ofuefue nò ò; bonju i, kwize Ofuefue ònò gi Aya atsisi i, tò kwiate kidilie gi ke Aya akò akye blò faã ε.

13 Eboa la ya kwiipani, le enu eboe gi kelea lia ya me kuboeteo kwibase blò ò, bonju i, enu eboe gi Ofuefue nò εbase blò ò gi εbase Ofuefue nò me anukware gani Ofuefue nò me eboe la ava a.

14 Ɔnilie awla gi Ɖfuefue no ɔma ε, ɔ́tratani bidɔ gi bidɔ ní Aya ye Ɖfuefue no klo ε kuzε, le ese linu si binu anukpaboe aki ye, le ɔ́tratani be ese kunu u, le ese linu si Ɖfuefue no me ko biaga, xe bianu be ese e.

15 Ɔnilie gi ɔle ní Ɖfuefue no me ε, izeta liboe kakaa odi i, pò ɔnoɔ ɔ́tratani ye kuta odi i.

16 “Nyanɔwe ete Ɖkaε ye begyodi ua me ε? xe aatani ye bidɔ kubase ε?” Pò blo xunyo ε, Kristo ye begyodi ua bali ní blo awla.

1 Korintoanε ma 3

Kulele ní ɔɔli ha lo me

1 Me benemi ba, mátratani kupani ki mlo ηwisi banɔ gi bale ní Ɖfuefue no me ε, lize si mipani ki mlo ηwisi kelea me banɔ kinε ε, ηwisi bebi ní Kristo me kinε ε.

2 Magani mlo nì kumwani yo, aní ni bidɔ ηaηa nyipu ue e, le ese linu si mlábla aki bidɔ nyipu kuηaηa a. Ni abla kye ε, mlamá kublabla me aki ue ε.

3 Le mledzi ale ní kelea me ko. Le ese linu si kaηuza ni avite na ale ní mlo kusi i, kò aní banama gi beko ba aηu na etro ni kelea me bidɔ me ava ko mledzi enu i? Mlo kiboebite kiibase si kelea me banɔ ko mledzi enu u.

4 Xe mlo me tole apani si, “Male nì Paulo kude e” xe ɔula ye kye apani si “Male ni Apolo kude e” kò aní kelea me banɔ ko mlenu i?

5 Nyanɔwe onu Apolo o? Le nyanɔwe onu Paulo o? Aya ye banɔsumu ko kunu, le gani blo ava mleziηa a. Blo me ɔkakaa izεewa lixwe ne klo gi Ɖkaε aki ye si ɔwa ε.

6 Makpe lisebi le, Apolo ye akpe le kuni yo, pò Aya ye aki si lisebi le litsi i.

7 Ɔnilie klo gi ye akpe lisebi le e, ni ɔnilie klo gi ye akpe lisebi le kuni yo e, ɔmaε veve e, pò Aya gi ye aki si bidɔ me bizetsi i.

8 Ɔnilie klo gi ye akpe lisebi le ni ɔnilie klo gi ye akpe le kuni yo e, kutrɔtrɔ tule ko kuli ní ba awla, le ɔkakaa aze ye liue tsatsa le ní ye axwe ana gi awa onu u.

9 Le ese linu si kunu Aya ye baxwewaglɔne le mlo mlenu Aya ye ɔnyro no, le mlo mlenu ye ligba le gi εwa a.

10 Ni Aya ye lipomepepe ne gi aki me onu i, makpe ɔɔ lo ηwisi ɔgbawa gbã kinε, le ɔno dzedze εwa etro ε. Pò lile si ɔno kakaa odi mumɔ kilie gi εwa etro ε.

11 Le ese linu si ɔnoɔ ɔ́tratani ɔɔ dzedze kukpe sani lo klo gi bekpε ple ε, gi lo onu Yesu Kristo e.

12 Le xe ɔnutɔ akɔ sika a, klosalo loo akla zikedzi, ise loo lixu loo siwa awa atro ni ɔɔ lo ya ava ε,

- 13 ye lixwe ne lianwi, le ese linu si liwe le liabu le kubase e. Ní Litsixwawe le awa e, kifu ye kiabu ono kakaa ye axwewawa la kubase; kifu ye kiabase lixwe ne gi ono kakaa awa e, la kigbãe me e.
- 14 Xegi kidilie gi awa kitani kule e, ní kifu ye onu i, ogbawa ye aazi ye liue ne.
- 15 Pò xe onuto ye axwewawa la ekani i, kolo aalila ye liue ne; pò ye otuto lo e, aamo kubúbú, nwisi ono gi aga kifu ye me kine e.
- 16 Kimò mlauímo egyesi si mlo otuto lo e, mlo mlenu Aya ye Lisoligba le na a? Le Aya ye Ofuefue no okpasi ní mlo me na?
- 17 Le xe onuto aazizi Aya ye Lisoligba le e, Aya aazizi onilie klo va. Le Aya ye Lisoligba le e, le su lidra, le mlo mlenu ye Lisoligba le e.
- 18 Onono okimeni ye isu ya a. Xe onuto ní mlo kusi ebu si yete liboe ní kelea lia ya me kilielee onu i, odzi “kanukpavi” to aatani oboete otuto kudzi i.
- 19 Le ese linu si kelea lia ya me kuboeteo kunu kuga ní Aya anu me. Dwisi kilie gi berwlimi ple si, “Aya izepunu beboete ba evu ní ba kuboeteo me.”
- 20 Le berwlimi ni oko dzedze dze si i, “Okae ete beboete ba begyodi va; ete si bénu kidido o.”
- 21 Le loso e, líma si onono odo isu kokpe bano. Le ese linu si kido kakaa kinu mlo kine e;
- 22 Xegi Paulo o, Apolo loo Petro o; loo kelea lia ya me o, ligbã loo kutse o, abla loo oto no me o, be petee binu mlo bine.
- 23 Le mlenu Kristo bane e, le Kristo onu Aya ye one e.

1 Korintoane ma 4

Kristo ye banokpekpe ba

- 1 Le loso lile si i, banima bamo blo si kunu Kristo ye banosumu, ni bano gi ba awla ako Aya ye eboe kpokpo la akpe e.
- 2 Aba e, kidilie gi Aya aziã ado ni bano ba klo awla a, gi akpe ye eboe kpokpo la e, ke kinu si liziã si babase si benu anukware benete.
- 3 Aba e, máko le me e, xe mlexwa litsi ni me e, loo xe bexwa litsi ni me ní kelea lia ya me otsixwa ko ototo o; ní anukware me e, maúxwa litsi ni me isu ya kye e.
- 4 Me begyodi va me bedra, pò aní le libase si me line ligyo o. Okae ye izewxa litsi ni me e.
- 5 Le loso e, mlakíxwa litsi ni onono o, xe ableke lipoe le liana a; mlepe Okae ye kubabaa. Ye aabu eboa la gi bekpo ní litumu ne me mano ni kuklekleo onu u, le aabu banima ba begyodi va a, gi bakpasi ní ba ina ne me e, ku base. Le ní lipoe le klo me e, ono kakaa aazi ye kukpòkpòo doni Aya klo.

- 6 Abla benemi ba, kɔkɔɛ mlɔ loso e, makɔ la ya petee ako asɔ ni Apolo ni me ɔtuto lɔ me isu ya, atɔ mlaanu liboe le ya ese aki mlɔ kupɛɛ si, “Mlakidɔ kidilie gi beɲwlimi ple ε, εza.” Mlɔ me ɔɔɔɔ ɔkifeke isu nɔ ɔɔ tole ɔtɔtɔ loso o, tɔ aaple ɔɔ dzedze ɔtɔtɔ nɔ kese e.
- 7 Nyanywe abite mlɔ si mɛga lidze nɔ banɔ dzedze ba su u? Le ege kilɛ nɔ mlɔ awla a, gi anɔ kiki beki mlɔ ke ε? Le xegi kiki beki mlɔ ke ε, ege le loso mɛdɔ isu ya nyisi anɔ kiki beki mlɔ ke ε?
- 8 Kidɔ kakaa gi mɛzia ε, kilɔ nɔ mlɔ awla kooko. Mledzi bexonete kooko! Le mɛbite isu ya kokoo si mledzi bekusi i, nɔ lipoe le klɔ me gi blɔ kɔ ε, kuvidzi bekusi i. Nya maape si mlanya enu bekusi kokoo tɔ blɔ kyε kwiaze bekusi ni mlɔ!
- 9 Le libite eki me si Aya ako blɔ ye banɔkɔkɔɛ ba ako nyisi banɔ gi betsa nɔ ɔga nɔ lɔ ɔgɔgɔ klɔ nɔ line ne me e, banɔ gi betsa kutsɛpia eko kinε ε. Abite blɔ si kwidzi bidɔdidi ki kelea petee, kwidzi bidɔdidi iiki Aya ye baxwedze ba ni banima pɔ ɔ.
- 10 Kwidzi kunukpavi kɔkɔɛ Kristo loso; pɔ mlenu beboete nɔ Kristo me! Kwibotso, pɔ mlɔ kɔ mlale gagla a! Bekɔ kubɔbɔ nɔ mlɔ su, pɔ blɔ kɔ ε, bedi blɔ nyu me!
- 11 Gakɔna ni abla ε, kuzεεza kuve le olile izeku blɔ o; kukpasi nɔ asiape me; banima bizekusi blɔ, le kupe kuma nɔ blɔ awla a.
- 12 Kuzεεwa axwe gagla ni blɔ awla la. Xegi bexo ifi le kɔɛ blɔ ε, kuzεεkrira; xegi beɲɔ kedu nɔ blɔ su i, kuzεεle nɔ le onu u.
- 13 Xegi bezizi blɔ su i, kuzebu le onu nɔ ɔnɔ gbã. Gakɔna ni abla ε, kwidzi simlu iiki kelea me, kwidzi sivu se ɔbali kɔ eki kelea me.
- 14 Mavɔnywlimi eboa la ya si mɔkɔ la ekɔ mlɔ kuye e, pɔ tɔ migba mlɔ nyisi me ɔtuto me bebi gi malɔ kinε ε.
- 15 Le xegi bavadi akpe liɔfɔ bali nɔ mlɔ awla nɔ Kristo me kyε ε, ɔka tole kpoo ko ɔle nɔ mlɔ awla. Le nɔ Kristo Yesu me e, medzi mlɔ ɔka gi ma mani mlɔ Liboe Gbã ne ε.
- 16 Le loso mɛekɔ mlɔ sise si mlakpasi me kizezee me.
- 17 Kɔkɔɛ le ya loso e, mɛetsisi Timoteo, gi onu me obi nɔ ɔkaε me gi malɔ ε, xe onu anukwarε onete nɔ ɔkaε me ε, nɔ mlɔ klɔ. Ye aaple nyu kɔ mlɔ, me bede va ya kude gi mezeno nɔ me ligbã ne nɔ Kristo Yesu me e, gi lisɔ ni kidilie ε, gi mabase nɔ isɔliha le me nɔ ɔkɔ kakaa ε.
- 18 Mlɔ me banɔtɔ mɛkpese isu kufeke gi mɛbu si matraba edi mlɔ tɔ ε.
- 19 Pɔ xe ɔkaε adime ε, maaba mlɔ klɔ kɔkɔpemi, le niklɔ maate kigaglaε lie klɔ gi kilie nɔ banɔ basudɔ ba ya va awla a, nɔ kilie gi beegu kunugu yo su u.

20 Lε ese linu si Aya ye kavaṇaa ε kένu enugumeboe, pò enu kigagla eboe e.

21 Liwoli mlεpé ε? Miba mlòklò ni kisevi loo miba ni kulòlò ni Ɔfuεfue gi εplε lito kese na a?

1 Korintoanε ma 5

Mlebu Ɔhasiwa ye ní bavaziṇa ba kusi

1 Abla ε, βεtrò likla ní kunutsatsa ava si kihasi ye kikpasi ní mlò kusi gbεgbε nite si babubite ba kura kye ε, líma ní ba kusi nite e. Bεsi mε si onyime ɔto εεfe ni yekadze!

2 Lε mlεkò lε dɔ isu ya a? Aní asigaga mε bonu mlaaze e, xe mlaabu onyime lie ε, gi abite liboe lε ya ní mlò kusi i?

3 Lε gi máma ni mlò kusi ní kisugyae mε kye ε, malε ní mlò kusi ní Ɔfuεfue nɔ mε ε, lε mebú ɔnilie klò gi abite liboe lε ya lipò ɔ, ḡwisi kilε malε ní mlò kusi kinε ε.

4 Xegi mletsa ní blò Ɔkaε Yesu ye linyi ne me e, lile si mlete si malε nì mlò ní Ɔfuεfue nɔ mε lε blò Ɔkaε Yesu Kristo ye kigaglaε kye kilε ní mlò kusi i,

5 mlayuro ɔnilie klò akpe ni Satana awla tɔ ozizi ye kule kuku zimizi yo pò tɔ ye Ɔfuεfue nɔ kɔ aamɔ kubúbú yo ní Ɔkaε ye liwe le ava.

6 Lípe si mlazadɔ isu ya! Kite mléte si, “kuɔeme sisami ɔto ko izeki si amɔwo ye pò izeeho na a?”

7 Mlayuro kuɔeme koko ye ní mlò kusi i, tɔ mledzi ḡwisi amɔwo vuvu gi kuɔeme ɔtɔtɔ óma ní ye mε ε, kilie gi lile si mleze e, lε ese linu si βεkò blò kutseolidɔzawe le lε kevesibi ya gi kenu Kristo e kɔ.

8 Lε loso e, mlaki tɔ kuṇa liwe le aní ni kuɔeme koko lie klò gi onu kupépe zimizi ni litukpomegagla a, pò ni àklā gi kuɔeme óma ní la mε ε, ligbá ε ne klò gi lε su lidra a, xe linu anukware ε.

9 Ní keplekpaa lia klò gi matsisi mlò mε ε, magba mlò sì mlakíkpe ɔhá nì bahasi ne ba a.

10 Mauípani ní babubite ba ní kelea lia mε gi bεewa kihasi ye su u, loo banazine loo banama gi bizezuru su u, loo bizesumu babu va. Xegi nya wɔaya kí banɔ ba ya elu i, lile si wɔado ní kelea lia mε petee.

11 Pò abla ε, mεḡwlimi iiki mlò si líma si mlakpe ɔha a, nì ɔnilie klò gi εεxwa isu ya si onemi ɔvaziṇa a, pò xe onu ɔhasine, loo onu ɔnɔ gi izεpe si kido kakaa kidzi ye kinε ε, loo onu ɔnɔ gi izεba banɔ ɔ, loo onu ɔnɔ gi izesumu ɔbu i, loo onu ɔnɔ gi izezizi banɔ su u, loo onu ɔdanwe loo onu oze. Mlakíṇa bidɔ ni ɔnilie klò va elu kye ε.

12 Aní mε lixwe linu si mixwa litsi ni banama gi báma ní ɔsoli ha lɔ mε ε. Pò linu mlò lixwe si mlaxwa litsi ni banama gi bákpasi ní ɔsoli ha lɔ mε ε.

13 Aya aaxwa litsi ni bano ba klo gi báma ní osoli ha lo me ε. “Mlebu ono zimizi ye ní mlo kusi.”

1 Korintoanε ma 6

Litsi kuxwaxwa ní bavaziŋa ba kusi

1 Xegi liboe liku ní wo ni ovaziŋa oto kusi i, kude woli womo si woako le otsino kelea me bano si base ní lipoe le klo me gi bavaziŋa ba bale na a?

2 Kite mléte si bavaziŋa ba ba bεtráxwa litsi le ni kelea me na a? Le xegi mlaaxwa litsi ni kelea me ε, kite xe mlatráxwa litsi ni eboe tsée la na a?

3 Le kite mléte si blo kwitraxwa litsi nì Aya ye baxwedze ba na a? Le kite xe mlátraxwa litsi ni kelea lia ya me eboe la ε?

4 Le xe eboe hehe eku ní mlo kusi ní eboa la ya elu su i, mlakya bano gi bénu kidido ní osoli ha lo me ε, to base la a.

5 Mapani nite to miko ekpe mlo kuye. Ko kise mlese si onono óma ní mlo kusi gi ete liboe e, gi aaxwa litsi ní baziŋa ba kusi na a?

6 Xe le loso o, onemi ovaziŋa tole aakò osã kude ní ye ohanuglœ su u, ní banama gi báziŋa ε, ba anu me na!

7 Agi mleko osã kude ní mlo ahanuglo ba su i, libase si beŋa mlo ava kooko. Ege loso mlatraki si bata mlo ese na a? Ege loso mlátraki si babà mlo o?

8 Xe mlo bonu mlœbà banima a, xe mlœta ba ese na a? Xe mlœbite la ya emanõ ní mlo benemi bavaziŋa ba su u?

9 Kite mléte si litukpo me gagla benete ba ε, bátramõ kaŋase ní Aya ye kavanaa me na a? Mlakímeni isu u: bahasi ne loo babubite loo benyime ba ya gi begbani badze ε, pò xe bizelò ádzeboe e, loo benyime ba ya gi badze ba bizetsa kibœ ko si bafe ni ba a, loo benyime ba ya gi bizεfe ni ba ahanuglo benyime e, ni badze ba ya gi bizεpe ba ahanuglo badze ba a,

10 loo beze ba, loo banama gi bizεpe si kido kakaa kize ba kine ε, loo badaŋwemu ba loo banama gi bizezizi bano su u, loo banama gi bizemeni bano ezi ba bidõ me ε, batrámõ kaŋase ní Aya ye kukusi yo me e.

11 Le ligbáε ne klo mlo me mlo banoato mleze e. Pò beplo mlo o, bedra mlo su, bebite mlo si mlo bede va begyo ní Okæ Yesu Kristo ye linyi ne me gani blo Aya ye Ofuefue no me.

Mlo kisugyε kinu Aya ye lisoligba le

12 “Kido kakaa su kidra eki me si mibite ε,” “pò aní kido kakaa kibu libi eki me ε.” Bedra kudeonu iiki me si mibite kido kakaa, pò ani kido kakaa kiatani me ava kuŋa a.

- 13 “Kijaŋaε kile ki lipo le, le lipo le fe lile eki kijaŋaε.” Pò Aya atrázizi be tuva a. Kisugyaε, bábite ke aki kihasi ye e, pò bebite ke si kisumu Okaε ε, le Okaε fe aaki ke kidɔ kakaε le gi kizia ke ε.
- 14 Le gani ye kigaglaε me ε, Aya ayɔni Okaε adɔ ni bekpɔ va me le aayɔni blɔ fe ε.
- 15 Kite mléte si mlɔ inɔse le e, inu Kristo ye isu ya kapεato na a? Kɔ maako Kristo ye kapε kato gi miiko ka ekpe likpɔ ni ohasine na a? Litrába le me ε!
- 16 Kɔ kite mléte si onilie gi izεekpe ohasine oha ε, edzi kidɔ tile ni ye ní kisugyaε me na a? Le ese linu si bepani si, “Ba tiaua ε, biadzi kisugya tile.”
- 17 Pò onilie gi akpe isu likpɔ ni Okaε ε, aadzi kidɔ tile ni ye ní Ofufeue nɔ me.
- 18 Mlese ní kihasi ye su, liboe zimizi kakaε elu gi onɔ aabite ε, oúbite le omano ní ye isu ya su u; pò onilie gi abite lihasiboe e, abite liboe zimizi amani ye isu ya su u.
- 19 Mléte si mlɔ kisugyaε kinu Ofufeue Dradra lo Lisoligba le na a, gi okpasi ní mlɔ me ε, gi lo mlezi dɔni Aya klo na a? Mláma ní mlɔ tuto mlɔ isu wla me ε;
- 20 Aya ye edzi mlo kedzi zεzε. Le loso e, mlako mlɔ kisugyaε akpe kubùbù ní Aya su u.

1 Korintoanε ma 7

Kugbagba ní Kudzεgbano ni Kunyimezeno su

- 1 Aba ní eboa la su gi mlepani ní mlɔ keplekpaa me eki me ε, lipε xe onyime ógbani odze ε.
- 2 Pò gi kihasi ye kisre ní mlɔ me onu i, lile si onyime kakaε ogbani ye otuto yedze, to odze kakaε ozeni ye otuto yenye.
- 3 Onyimee owa ye axwe na ηwisi odzenye kine ε, le odzεε fe ε, owa ye kapεa ηwisi onyimedze kine ε.
- 4 Odzεε ye kisugyaε kínu ye tete kine ε, bonu i, kinu yenye kye kine ε. Nite ke onyimee ye kisugyaε kínu ye tete kine ε, bonu i kinu yedze kye kine ε.
- 5 Mlakíkyi kede kpe mlɔ ahanuglo ba a, xe ani gani kesenunu me kpe oto le ki lipoeto ko o, ato mlaako mlɔ isu ya petee oki Aya kuxwaxwa; pò le kede e, mledzi akpe likpɔ dze. Ato Satana okifeke mlo edi kɔkpe gi mlátani isu aua kuŋa loso o.
- 6 Mεεpani le ya aní si linu osã a, pò linu kude kɔko o.
- 7 Nya maape si onyime kakaε oze ηwisi me kinie gi mágbani odze ε; pò onyime kakaε aze bidɔ kɔko lidze lidze adɔ ni Aya klo o, onuto ε, bidɔkɔkɔε be ya, onɔ dzedze e, bidɔkɔko dzedze.

- 8 Abla, ki banama gi benu itrè le e, ni badzɛa ya gi ba benye ba betse e, mɛɛsi ba si liapɛ ki ba si bakígbanì badzɛ loo zeni benyime e, tɔ beze ɲwisi kilie gi malɛ ɛ.
- 9 Pò xe bátratani isu ava kuɲa ɛ, le kɔ bagbani badzɛ ani tɔ bezeni benyime le ese linu si liapɛ sanɔ si bagbani badzɛ sani si isu ya mɛ izɛɛɲwasi ba ɔkpe kulekuku liɔ gi kuli ní ba mɛ loso o.
- 10 Le ki banama gi bɛgbano badzɛ ɛ, loo gi bedini benyime e, mɛɛki ba ɔsã no, aní mɛ, pò Aya a: Líma si ɔdze ɔsɛ ní yenye su u.
- 11 Pò xe asɛ ɛ, líma si ozeni onyime e, loo lile si odziba ní yenye klo ɔ; le onyime kyɛ ɛ, líma si ɔyuro yedze e.
- 12 Kí bano gɔgɔ ba ɛ, mɛɛpani si, (aní Ɔkaɛ pò mɛ ɔtuto lo): xe onyime gi asoli i, agbani ɔdze gi ónu ɔsolisoli i, pò adime si ye aze ní onyimee su i, le koo onyimee ɔkiyuro ye ɛ.
- 13 Le xegi ɔdze, odini onyime gi ónu ɔsolisoli i, pò adime si ye nì ɔdzɛɛ biaze e, le koo ɔkise ní ɔdzɛɛ su u.
- 14 Le ese linu si onyimee gi ónu ɔvaziɲa ɛ, Aya adra ye su gani yedze ava a, le ɔdze gi ónu ɔvaziɲa kyɛ ɛ, Aya adra ye su gani yenye gi onu ɔvaziɲa ava a. Xe aníte e, mlo bebi ba su batrádra a, pò kilie gi lile ɛ, ba su ɛdra.
- 15 Pò xe ɔno gi ɔziɲa asɛ ɛ, mlaki tɔ ɔtrɛ. Ní la ya mɛ ɛ, kidido kínya ɔvaziɲaɛ gi onu onyimedze e, loo ɔdzɛnye e. Aya ye axwa mlo si mleze ní kusuyo mɛ.
- 16 Kitɛ mlatani kute xe wɔ onyimedzee wɔabu wonye e, loo wɔ ɔdzɛnyee wɔabu wodze e?
- 17 Ní liboe le ya kede e, lile si ɔno kakaa oze ligbá nɛ ní niklo gi Ɔkaɛ aki ye onu u, ani kí niklo gi Aya axwa ye ako onu u. Le ya linu kutrɔtrɔ liɔ gi mizɛɛbase ní ɔsoli ha kakaa mɛ ɛ.
- 18 Xegi bɛtsa ɔyavi ki wɔ ɔ, xe ableke Aya axwa wɔ ɛ, wukisi sɔ wɔadzi ɔno gi ɔtsa ɔyavi i, le xegi ɔnuto ɔtsa ɔyavi i xe ableke Aya axwa ye ɛ, ɔkisi sɔ ye atrɛtsa ɔyavi tɔ ɔ.
- 19 Le xe ɔno atsà ɔyavi loo ɔtsa ɔyavi i, línu kidido; kidilie gi kisazia ɛ, ke ko kinu si ɔbitɛ ní Aya ye isã nɛ ava.
- 20 Ɔno kakaa oze kilie gi eze e, xe Aya axwa ye ɛ.
- 21 Ɔnoɔdzidzi woze xe Aya axwa wɔ na a? Wukíki si likpe wɔ kunugu u; pò xegi kudeonu kule ɛki wɔ ɛ, zɛ wɔ isuwla mɛ kuzezeo.
- 22 Le ese linu si ɔnilie gi eze ɔnoɔdzidzi i, xe Ɔkaɛ axwa ye ɛ, onu Ɔkaɛ ye ɔno gi ɔlɛ ní ye isuwla mɛ ɛ; niteme ke ɔno gi ɔlɛ ní ye ɔtuto ye isuwla mɛ ɛ, xe Ɔkaɛ axwa ye ɛ, onu Ɔkaɛ ye ɔnoɔdzidzi.
- 23 Aya ye edzi mlo kedzi uidi i; le loso e, mlakídzi banɔdzidzi ɛki banima a.

- 24 Mɛ benemi ba, mlɔ mɛ ɔno kakaa oze ɔno gi enu kutu aki Aya, to oze nɔ kizeze lie mɛ gi eze e, xe Aya axwa ye ɛ.
- 25 Abla kɔ badzɛa ba gi bɛte benyime e, mazi liboeboe ado ni Ɔkaɛ ko aki ba a, pɔ gani Aya ye lipomeɛɛɛ nɛ mɛ ɛ, aki mɛ kuboete gi biaka nɔ ko aua a, le maaki mlɔ mɛ begyodi ua nɔ le su u.
- 26 Kɔkɛɛ abla baxixa ua loso e, megyo le edi si liapɛ xegi mledzi ale nɔwisi kilie ɛ gi mlale ɛ.
- 27 Xegi ɔdze ɔle nɔ wo awla ɛ, wukiyuro ye ɛ. Xegi wɔgbani ɔdze ɛ, wukɔɛ ɔdze si wugbano ɔ.
- 28 Pɔ xegi wɔgbani ɔdze fe ɛ, wɔbite liboe zimizi i. Pɔ xegi ɔdze ɛ, gi ɔbite enyimeboe odi odini onyime e, ɔbite liboe zimizi i. Pɔ banama a gi begbano badzɛ ba ɛ, biamɔ ɔzia nɔ ligbɛ le ya mɛ, le nya mapɛ si mibu mlɔ nɔ le mɛ xe e.
- 29 Mɛ benemi ba, liboe le gi mɛɛpani i, le ese linu si lipoe le lile kpekɛmi kɔ Ɔkaɛ ye kubaba a. Le loso doni abla kɔtsino ɛ, banama awla gi badzɛ bale ɛ, beze ligba nɛ nɔwisi ɔdze ɔma nɔ ba awla kine ɛ;
- 30 banama gi beebemi i, beze nɔwisi bauibemi i; banama gi bɛɛmɔ isami i, beze nɔwisi bauimɔ isami i; banama gi beedzi bidɔ ɛ, beze nɔwisi kidilie gi beedzi i, anɔ ba kine kinu u;
- 31 banama gi bɛwa kelea lia mɛ bidɔ mɛ su axwe ɛ, bakidzi tole nɔ be ɛ. Le ese linu si kelea lia kilie gi kwite ka abla ɛ, ka onu kɛɛza.
- 32 Mapɛ si mlɔ ina ido. Onyime gi ɔgbani ɔdze ɛ, to ye begyodi ua beze nɔ Ɔkaɛ ye axwe na su ani kilie gi aaku Ɔkaɛ anu i.
- 33 Pɔ onyime gi agbani ɔdze ko ɛ, ye begyodi ua bali nɔ kelea mɛ eboe la su, le ese linu si aapɛ si yiku yedze anu;
- 34 le ye bapɛɛɛ ua bɛle ɛ. Ɔdisami ni ɔdze gi odini onyime e, izɛɛɛ si yiwa Ɔkaɛ ye axwe na, ye kupɛɛ kunu si yiko ye kisugyɛ nɔ ye Ɔfuɛɛɛ nɔ pɔ ɛki Ɔkaɛ. Pɔ ɔdze gi odini onyime e, izɛɛɛ kelea mɛ eboe la, kilie gi aaku yenye anu i.
- 35 Mɛɛpani la ya esi mlɔ kɔ mlɔ ɔtuto mlɔ kupɛɛ anɔ si to mitsi kudeonu iiki mlɔ ɔ, bonu to mleze nɔ kude gyɔgyɔ aua to mlako mlɔ anu na petee atrɔ nɔ Ɔkaɛ ye kusumu yo aua.
- 36 Xe onyime ɔto gi akɛ ɔdisami ɔto kuwlawla a, xe amɔ si yauiga mumɔ, le xe ɔdisami nɔ gi akɛ kuwlawlaa eetsi nɔ ago mɛ ɛ, xe amɔ si liziã si yigbani ye ɛ, lile si ɔbite nɔ ye kupɛɛɛ aua to ɔgbani ye. Kesetataa toto kama ni le mɛ.
- 37 Pɔ xe onyimee atrɔ le nɔ ye ɔtuto ye ɔna nɔ mɛ si ye ɔtragbano ɔdze ɛ, gi anɔ kimi bemi nɔ ye aua a, xe aatani isu aua kuɔa a si ye ɔtragbani ɔdze ɛ, onyime lie klo kye abite le mumɔ.

38 Lε loso onyime lie klo gi agbani ɔdisami nɔ ɔ, gi bekpε kuwlawla abite le mumɔ ɔ, pɔ ɔnilie ε, gi ɔgbani ye kuwlawlakpedze ε, abite le mumɔ asano.

39 Ɔdze gi odini onyime e, xe yenye ɔle ligbá ne ε, ɔwlamɔmɔ ɔma ní ye su u; pɔ xe yenye etse e, kɔ lo amɔ ɔwla gi aazeni onyime kakaa a, gi ape ε, pɔ lile si oze Ɔkaε ye ɔne ε.

40 Ní me kumɔmɔ onu i, aaze ɔsamì ne ɔsã nɔ, xegi aaze ηwisi kilie gi ɔle kine ε. Lε megyo le edi si me fe ε, Aya ye Ɔfuefue nɔ ɔkpasi ní me mè.

1 Korintoanε ma 8

Kuivi ní bidɔŋaŋaε ue gi bizεeki babu ua su u

1 Abia ní bidɔŋaŋa gi bizεeki babu ua su i: Kwite si kuboete kuli ní blo petee awla. Kuboete kuzεekɔ si banima bizeemuni isu u, pɔ kulɔlɔ kuzεεkpε blo kigagla a.

2 Ɔnilie gi egyoedi si yete kidito ε, ɔte kidilie gi linu si ote e.

3 Pɔ ɔnilie gi alo Aya ε, Aya ete ye.

4 Lε loso ní bidɔŋaŋa gi beki babu ua su i; kwite si ɔbu ye ɔnu kidido kura a, le ní kelea lia ya me ε, Aya tole ko ɔle.

5 Lε ese linu si xegi babu ua bale ní lifunu ne e, loo ní kесеa ava, le “babu” ua ni “ifuefue gagla le kpaŋu gi banima bizesumu i,”

6 blo kɔ ε Aya tole ko ɔle ní blo awla, Ɔka ye, gi ye abite kido kakaa ε, xe ye loso kuli ligbá ne ε; le Ɔkaε tole gi onu Yesu Kristo e, ye ko ɔle, le gani ye ava bebite kido kakaa a, le gani ye ava kuli ligbá ne ε.

7 Pɔ aní ɔno kakaa ete anukware lie ya a. Banoato ε, kububiteɔ kwita eku ní ba me gbεgbε nite me si xegi beŋa bidɔ ue ya ε, bizεebite eki ba ηwisi bidɔŋaŋa gi beki ɔbu ye ε; le gi ba ina ne ibotso loso e, ba ina ne me ilulù.

8 Bidɔŋaŋa ue kɔ e, bitrátini blo eponi Aya a; kutrálila kidido ɔ, xe kúŋa bidɔ me ε, le kutrámɔ kidido edoni le me ε, xe kwiŋa bidɔ ue klo ɔ.

9 Lε loso e, mledi isu ava mumɔ si mlɔ ɔwlamɔmɔ nɔ ɔkiki si banama gi ba kuziŋaa kúma ε gagla bawoli eku ní eboe zimizi me e.

10 Lε xe ɔnutɔ ɔ, gi ye kuziŋaa kúma ε gagla a, amɔ wo ɔnilie gi wote liboe e le ya si wɔŋa bidɔ ní libugba le me ε, lítrakpε ɔna ní ye lipo o, xe ye kye aana bidɔŋaŋa a, gi beki babu ua na a?

11 Lε loso ɔnilie ya a, gi ye kuziŋaa kúma ε gagla a, gi ye loso Kristo etse e, aakyrɔ kɔkpε wo kuboeteo.

12 Lε xegi mlεbite eboe zimizi yuro mlɔ benemi ba nite e, xe mlεkpε ba kuziŋaa a, gi kúma ε gagla ebi i, mlεta Kristo ese.

13 Le loso xegi kidilie ε, gi mæηa kiaki si me onemi ye aabite liboe zimizi i, kolo mátratà kigya liwewe tɔ ɔ, tɔ maaki me onemi dzedze aawoli ku ní liboe zimizi i tɔtɔ me tɔ.

1 Korintoanɛ ma 9

Kidilie gi kinu ɔno kpekpe ye kinie ε

1 Dani male ní me ɔtuto me isuwla me ε? Aní ɔno kpekpe menu i? Le dani mamɔ Yesu blɔ ɔkaε ε? Le aní mlɔ mlenu axwe a na gi mawa aki ɔkaε la libi le e?

2 Le xegi ménu ɔno kpekpe aki banɔatɔ kye ε, menu ɔno kpekpe ɔki mlɔ xunyo, Le ese linu si mlɔ mlenu me axwewawa la gi mawa aki ɔkaε la liklatrɔtrɔ le ε.

3 Liboe le ya linu me kunububu yo kí banama gi bizexwa litsi ni me.

4 Kɔ kude kúma ní blɔ awla si kwianɔa bidɔ tɔ kwianɔwe bidɔ ní mlɔ kupeo me na a?

5 Le kɔ kima líma si kwiagbani blɔ bedze ba gi benu bavaziɔa si beze ni blɔ kude ηwisi kilie gi banɔkpekpe dzedze ba ni ɔkaε ye benemi ba ni Petro kye bizɛbite na a.

6 Aloo me ni Barnaba tètè ko linu si kuwa axwe na tɔ kwiakɔdi isu ava na a?

7 ɔguta woli ɔle ε, gi ye ɔtuto izɛetsa liwe eki isu ya a, gi ɔle ní ye ɔxwewa klo na a? ɔnyrɔmɛdze woli ɔle ε, gi ɔvínɔa ye ɔnyrɔ nɔ me esebi yoyo la na a? Baga va ɔvadi woli ɔle ε, gi ɔvínɔwe ye бага va ba kumwani yo na a?

8 Liboe le ya gi mæɛpani i, banɔ gbagbe begyodi onu mæɛpani le na a? Aní liboe le ya ke su ɔsã nɔ ɛɛpani na a?

9 Le ese linu si beηwlimi kpe ní Mose ɔsã nɔ me si, “Wukínɔya ligumee ne gi liigu amu na a, le onugu lo o.” Abla ε, Aya akɔ lito le me aki egume na loo kite ε?

10 Apani liboe le ya aki blɔ aníte e? Ee, beηwlimi liboe le ya eki blɔ, le ese linu si ɔnilie gi ɛsɔ amu na a, ni ɔnilie gi egu amu na ε, beedi kudeonu si biamɔ ba kapɛa ní ɔnyrɔ nɔ me bidɔ me mè.

11 Xegi kwikpe ɔfuεfuε nɔ me esebi ní mlɔ kusi i, kisani lisani mlɔ si kwiamɔ kelea lia me bidɔ dɔni mlɔ klo na a?

12 Xegi banɔatɔ kɔɔ ɔɔakɔ lo ya elu ɔle ni ba awla si mlaaki ba kupɔnɔ ε, ɔɔakɔ ɔlo ya elu ɔma ní blɔ awla sani ba na a? Pò blɔ kɔɔ kúwa ɔɔakɔ lo ya su axwe ε, boηu i, kwizi liboe kakaa tɔ kukídzi ɔvia loo banɔ gi beetsi kudeonu iiki Kristo ye liboe gbã ne ε.

13 Kite mléte si banɔaklo gi bizεεwa axwe na ní asɔligba la me ε, bizεεmɔ ba kinɔɔaε dɔni asɔligba la me na a? Le banɔaklo gi bizeesumu ní ɔdɔpɔuisuuɔ lo su i, bizεεmɔ ba ɔgyo lo ní kidilie gi beko ní ɔdɔpɔuisuuɔ lo ava na a?

- 14 Niteme kee, Ɔkaε aki ɔsã si banama gi bizεεpani liboe gbã ne ε, biaze ba kiŋaŋaε dɔni liboe gbã ne mε.
- 15 Pò máwa me ɔŋako lo ya ɔtɔtɔ su axwe, le máviŋwlimi liboe le ya ni kugyodi si mlaabite niteme eboe aki me ε. Maape boŋ si mitse sani si ɔnuto ɔze kidilie gi ke loso madɔ isu ya ní me awla a.
- 16 Pò xe mεεpani liboe gbã ne ε, mátratani isu kudo ɔ, le ese linu si Aya emi me ava si mipani liboe le e. Baba kimε xegi mápani liboe gbã ne ε.
- 17 Xegi mapani liboe gbã ne ŋwisi ɔno gi ako isu ako kinε ε, liaziã si batsa liue aki me; pò xe aní me kupépe onu mεεpani liboe gbã ne ε, ko lixwe ne gi Aya aka me ava si mawa ε, le mεεwa.
- 18 Kɔlo ε, ege kinu libi le εki me ε? Le ko linu si: gi mεεpani liboe gbã ne ε, mεεpani le faã kibo moze, ato mikíko me ɔŋa klo etro ní mlo ava a, xe mεεpani liboe gbã ne εki mlo ɔ.
- 19 Linya eli le me si male ní me isuwla me, le ménu ɔnoɔno ɔne kye ε, pò mabite me isu ya si midzi ɔnoɔzidzi kí ɔno kakaa ato migbani bano glegle mani Yesu klo.
- 20 Gi mazεεwa axwe na ní Yudanε ma kusi i, medzi ŋwisi Yuda ɔne, to mimo Yudanε ma εki Ɔkaε. Ki banama gi bali ní ɔsã no ese e, medzi ŋwisi ɔno gi ɔle ní ɔsã no ese e, nya me ɔtuto máma ní ɔsã no ese xe e, ato mimo banama gi bali ní ɔsã no ese aki Kristo.
- 21 Ki banama awla gi ɔsã no ɔma ε, medzi ŋwisi ɔnille awla gi ɔsã no óma ε, gani le me máma ní ɔwlamɔmɔ me ní Aya ɔsã no ese kye ε, pò male ní Kristo ye ɔsã no ese e, ato mihe banoaklo gi ɔsã no ɔma ní ba awla ε, emanɔ ní Kristo klo.
- 22 Kí banama gi bebotso ní kuziŋaa me ε, me fe mebotso ato migbani banama gi bebotso ní kuziŋaa me mani Kristo klo. Medzi kido kakaa akí banima petee ato gani kude kakaa onu i, maabu bame batɔ ɔ.
- 23 Mabite la ya petee kɔkpe liboe gbã ne loso, to me fe maamo ɔŋako ní le kukriraa me.
- 24 Aloo kite mléte si xegi banima beese e, bame tole ko izεεŋa ava na a? Kɔlo ε, mlese ní kudeo liɔ klo onu gi mlaŋa ava ε.
- 25 Osese kakaa gi ɔkpasi ní besese ba kusi i, izεεga kuhehe gagla me ε, bizεεbite le nite ato biaze likusikuto ele gi liúkle e, xe lizee zizi i; pò kuzεεbite le to kwiaze likusikuto ele gi litrázizi liwewe e.
- 26 Le loso e mauíse ŋwisi ɔno gi eese e, gi litukpo líma ni ye kuseseo onu u; le loso mauíta akpafu íkpe liwo me ε.
- 27 Owo, mizeebu kiní iiki me kisugyaε ato kidzi ɔnoɔzidzi kí me ato xegi mapani Aya ye liboe le asi banima pó ε, bátrabu me ní le me si mégyeno o.

1 Korintoanɛ ma 10

Paulo Agba ba ní Kububitɛɔ su

- 1 Mápɛ si mleze ní litumu me ní liboe ɛ ya su u, mɛ benemi ba, blɔ bakatsitsi ba petee beze ní lipɛ ɛ gi ɛ lizɛgbani ba ese e; ɛ ba pɔ bɛtsa axu la a.
- 2 ɛ ní aple la ni axu la mɛ ɛ, Aya akpɛ kuni aki ba petee ɲwisi banɔ gi balɛ ni Mose kude e.
- 3 Ba pɔ bɛɲa Ɔfuɛɛ nɔ mɛ bidɔɲaɲa lide tile;
- 4 ɛ bɛɲwɛ Ɔfuɛɛ nɔ mɛ kuni yo; ɛ ese linu si bɛɲwɛ kuni yo ɛdɔni Ɔfuɛɛ nɔ mɛ liklakpɔ ɛɛ gi lizeni ba kude me e, ɛ liklakpɔ ɛɛ klɔ linu Kristo.
- 5 Gi liba ɛ mɛ nite kyɛ ɛ, Aya ómɔ isami ní bamɛ beglegle ba, ba bekpo ua bɛwɔ ní oyaya klɔ.
- 6 Aba ɛ, eboa la ya ɛba la mɛ ɲwisi liɲwitɛ ki blɔ, tɔ kukíkí si blɔ ina nɛ izeni eboe zimizi na kude kilie gi bɛbitɛ ɛ.
- 7 Mlakíze babubite ɲwisi kilie gi bamɛ batɔ beze kinɛ ɛ. Dwisi kilie gi bɛɲwlimi si i: “Banima beze kesea ɛ bɛɲa bidɔ ɔ, xe bɛɲwɛ bidɔ ɔ, ɛ bɛyɔ ɛ, xe bekpese abúvu na kuyo e.”
- 8 Líma si kuwa kihasi ye ɲwisi kilie gi bamɛ batɔ bɛwa kɛ kinɛ ɛ, xe ní liwe tile me e, bamɛ akpɛ avitaua ni tiata betse e.
- 9 Líma si kufekɛ Ɔkaɛ odi i, kilie gi batɔ bɛbitɛ ɛ, xe bagblaga ua benemi ba a, xe betse e.
- 10 ɛ líma si kutɛ, kilie gi bamɛ batɔ bɛbitɛ ɛ, xe Aya ye kutseo ɔxwɛdzɛɛ akɲɔ ba a.
- 11 Eboa la ya ɛba ba ava ɲwisi liɲwitɛ kinɛ ɛ, ɛ bɛɲwlimi la ɛplɛ ɛki blɔ ɲwisi kugbagba kinɛ ɛ, blɔ banama gi blɔ kulɛ ligba nɛ ɛ, xe kelea ka ligù nɛ liana a.
- 12 ɛ loso xegi wogyo odi si wɔɛ gagla ɛ, di le ava si wukíglevɛ e.
- 13 Kufekedi utɔtɔ kúba mlɔ ava gi kuvíba banɔdzɛɛ ba ava eúidi. Pɔ Aya onu anukwarɛ onete e, gi izɛɛbitɛ ɛ ní liboe ɛ gi apani i ava. ɛ ótraki si biafeke mlo odi sani kilie gi mlɔatani kutu u. Pɔ xegi befeke mlo edi i, ye aaki mlɔ kude kutɔ onu gi mlɔatani kɔ onu kulɛ ɛ.
- 14 ɛ loso mɛ bavía veve ba a, mlebú isu ya ní kubusumu yo me.
- 15 Mɛɛpani iiki mlɔ banɔ gi betɛ liboe e; mlegyo eboa la gi mɛɛpani iiki mlɔ edi.
- 16 Keplivía gi ka loso kuzedo Aya ɔase e, xe ka su axwɛ kuzɛɛwa ní ɔkplɔ nɔ su i, Ɔkaɛ ye ika ɛ su axwɛ kuzɛɛwa. ɛ àklā na gi la kuzɛɛyavi i, aní Kristo ye kisugyae kɛ kapɛatɔ kunu na a?

- 17 Lε ese linu si dɔni liklã tile lε klɔ mε ε, blɔ banama gi kwisrε ε, kunu kisugya tile lε ese linu si kuzεεε liklã tile lε klɔ va.
- 18 Bù Israelbanε ma su di; banɔaklɔ gi bizεεηa bidɔ bεklɔ gi bεkɔ ní ɔɔɔɔɔɔɔɔɔɔ lɔ ava ε, bali likpɔ gani kidiliε klɔ gi bεki Aya mε ε lε benu tole ni Aya a.
- 19 Kɔlɔ ε kipani mlεεpani si, kidɔ gi bεki babu va ε, bínu kiditɔ na a? Aloo babu va benu kiditɔ na a?
- 20 Owo! Pò kidɔ gi babubite va bizεεkɔ ε, bizεεkɔ vε eki ifuεfue zimizi ne, lε aní kí Aya a, lε loso mápε si mleze tole ni ifuεfue zimizi i.
- 21 Mlatrátani Ɔkaε ye keplivɔia kuηwe ε, xe lε kede e, mlaηwe bidɔ ní ifuεfue zimizi ne keplivɔia kye mε ε, mlatrátani bidɔ kuηa ní Ɔkaε ye ɔkplɔ nɔ su u, xe mlazεεηa bidɔ ni ifuεfue zimizi ne kye ε.
- 22 Kikpε kwikpε Aya kimbi kyikyɔ na a? Lε kibu kwibù si kuli gagla sani ye na a?

Ɔvaziηaε ye ɔwlamɔmɔ nɔ

- 23 Mlεεpani si “Kudeo onu kuli ki kidɔ kakaa” pò mε Paulo mεεpani si aní kidɔ kakaa kizebu libi i. Mlεεεpani si “Bebu kudeo onu eki kidɔ kakaa, pò mε Paulo mεεpani si aní kidɔ kakaa kizεeki kupɔnɔ ɔ.”
- 24 Ɔnɔnɔ ɔkizeedi ye ɔtutɔ ye kupèpεɔ ko, pò ɔpε banɔ dzedze ba bapérε va.
- 25 Mlaηa kidɔ kakaa gi bεεda ní kigyε kedzia mε ε, tɔ mlakízevi beviivi i, gi biakpε mlɔ begyodi va kunugu u.
- 26 Lε ese linu si, “Kesea ni kidɔ kakaa ní ka mε ε, kinu Ɔkaε ye kinε.”
- 27 Xegi ɔnɔ gi óziηa axwa wɔ si gaηa bidɔ ni ye ε, xe wɔdimε si wɔatre ε, ηa kidiliε gi bεkɔ edu ní wɔ ketu ya ε, wukívi liboeboe gi liakpε wɔ ɔna nɔ kunugu u.
- 28 Pò xe ɔnutɔ asi wɔ sì i, “Kiηaηaε lie ya bεkɔ kε eki babu va ε,” kɔlɔ wukíηa kiηaηaε lie klɔ ɔ, kɔkpε ɔnilie klɔ gi asi wɔ liboe le e,
- 29 aní wɔ ɔna nɔ loso o, pò ɔnɔ vlaε ye ɔna nɔ loso o. Lε ese linu si ege loso ɔnɔ dzedze ye ɔna nɔ azεεxwa litsi ni mε ɔwlamɔmɔ nɔ ε?
- 30 Xegi medo Aya ɔase aki mε kiηaηaε ε, ege loso ɔnutɔ aabu me lipɔ ɔkpε kiηaηaε gi kε loso medo Aya ɔase e?
- 31 Lε loso e, kidɔ kakaa gi wɔηa loo wɔηwe ε, loo kidɔ kakaa gi wɔbite ε, bite la pó kí Aya ye kusudra a.
- 32 Wukíki si ɔnɔnɔ otu kikliivi xegi Yuda ɔne loo Hela ɔne aloo Aya ye ɔsɔli ha lɔ ɔ.

33 Dwise kilie gi mekeni edi si miku ɔno kakaa anu ní kude kakaa onu u. Le ese linu si maúpe me ɔtuto me line ε, pò meepe ligbã eki ɔno kakaa ato biamo kubúbú u.

1 Korintoanɛ ma 11

1 Mlakpasi me kiboebiteɛ nwise kilie gi makpasi Kristo ye kiboebiteɛ ε.

Kiboebite gbã ε ní ɔɔli klo

2 Makpo mlo le ese linu si mlezεεple anu ni me ava ní kidɔ kakaa me ni kilie gi mlevu me bidɔ basebase ue ni awla a, kilie gi makɔ ue aki mlo ε.

3 Aba ε, mapε si mlete si Kristo ye onu onyime kakaa ye litukpo le, le ɔdze kakaa ye litukpo le linu yenye e, le Aya ye onu Kristo ye litukpo le e.

4 Le loso onyime kakaa gi εεxwa Aya loo εspani liboe ple ε, xe akɔ bidɔ ewe ye litukpo le e, ɔnilie klo ɔkpe kubùbù ní ye litukpo le su u.

5 Le ɔdze kakaa gi εεxwa Aya loo εspani liboe ple ε, gi ówe bidɔ ni ye litukpo le ava ε, akpe ye litukpo le kuye, lidzegaga ε tɔtɔ líma ní ye ni ɔdze gi axwã ye litukpo le kusi i.

6 Le xegi ɔdze ówe bidɔ ye litukpo le e, liapε si ɔxwa ye litukpo le. Le xegi linu kuye ki ɔdze si ɔhà loo ɔxwa ye litukpo le e, kɔlo lile si owe bidɔ ní ye litukpo le.

7 Líma si onyime owe bidɔ ye litukpo le e, le ese linu si ye ɔnoε ye onu Aya ye kizeze me ni ye kusudra a; Pò ɔdzεε ye izeebu onyimeε ye kukɔkɔ εbase ε.

8 Le ese linu si onyimeε ɔdo ni ɔdzεε me ε, pò ɔdze ádo ní onyimeε me.

9 Le, bávo onyimeε ɔki ɔdzεε, boɔu i, bevo ɔdzεε ki onyimeε.

10 Ɔkpe le ya loso o, le kɔkpe Aya ye baxwεdze ba loso e, lile si ɔdzεε ɔbase gyese ɔto si yale ní kigagla εto ese e.

11 Ní Ɔkaε me xunyo ε, ɔdzεε óma ní ye ɔtuto ye isuwla me ε xegi onyime óma a, le onyimeε fe óma ní ye ɔtuto ye isuwla me xegi ɔdze óma a.

12 Le ese linu si kilie gi ɔdzεε ádo ni onyimeε me e, nite kee ɔdzεε ye apo onyimeε. Pò kidɔ kakaa kidɔ ní Aya kɔ ɔ.

13 Mlata le edi si kɔɔ, lipε si ɔdzεε ɔxwa Aya gi ówe bidɔ ní ye litukpo le na a?

14 Líɔwi ki mlo ní Aya ye bidɔbitεbite ue kusi si, xegi onyime ye litukpo le siya se sidze e, linu kuye ki ye na a?

15 Pò ki ɔdzεε xunyo ε, binu bidɔ gi biipedi i, xegi ye siya se sidze gblamadzaa na a? Se sinu bidɔ kɔkɔ gi beki ye si to siwe ye litukpo le e.

16 Pò xe ɔnuto apε si yihe liboe e, maapani ko si ɔkɔ ɔtɔtɔ ɔmáni blo awla, le ɔtɔtɔ oma ní Aya ye isɔli ha le kye me ε.

Kutrotɔ ní Ɔkaε ye ɔkplɔ no su kijaɔε su

- 17 Mátrakpò mlò ní batrótro va ya gi betrába me ε, le ese linu si mlò batsátsa va bizeezizi bidò esano si balulò be.
- 18 Ní ótopu kò ε, menu si kuléle kuli ní mlò kusi xegi mlétsa ηwisi ósoli ha kine ε, le maape si mize le ava εηηa a.
- 19 Lile si kuléle kuze ní mlò kusi tò biamo mlò banama ava gi Aya ye liklatrótro le lile ε kugyesi.
- 20 Xegi mlétsa ηwisi óha kine ε, aní Ókaε ye kíηηηae mlézi ηa a.
- 21 Le ese linu si xe mléηηa bidò me ε, mlómε ókaka izéstre le ava εηηa bidò me gi ótrape bagógò ba a, liki si banóato bizeeze ni kuve kò batò pò beηwe emu i.
- 22 Kupe kúma ní mlò tuto awla gi mlaηηa bidò ó, xe mlaηwe bidò na a? Aloo kipe mlépe si mlékpe Aya ye óha ló kakpaa tò mlékpe bazianete ba kuyeo na a? Liboe woli maasi mlò ó? Mikpò mlò ókpe ligbázeeze ne ya loo? Litrába le me ε!
- 23 Le ese linu si kidilie gi maze adò ni Ókaε klò ε, ke me kye makò aki mlò: si Ókaε Yesu i, ní elesi ala klò me gi bebu ye ekò ε, akò liklā ne,
- 24 le gi edo Aya dasee ní le ava ε, ayavi le le apani si, “Le ya linu me kisugyae, gi beko eki mlò ó. Mlabite le tò mlako aple aηu ní me ava.”
- 25 Niteme kee, agi beηa bidò me pò ε, akò kaηweplivía le apani si, “Kaηweplivía lia kenu kunyanya vuvu yò ní me ika le me; xegi mléηηe ka onu i, ato mlako aple aηu ní me ava.”
- 26 Le ese linu si lipoe kakaa gi mléeta aklā na ya a, xe mlaηwe ní kaηweplivía lia ya onu i, mléklā Ókaε ye kutseo zekona ni lipoe le gi aadzi ba ε.
- 27 Le loso e, xe ónuto atà Ókaε ye liklā ne loo aηwe dóni ye kaηweplivía onu ní kude gi kúgyò onu i, aηa lipò gi abite liboe zimizi ní Ókaε ye kisugyae ni ye ika le su u.
- 28 Kòlò lile si óno ótapo ye isu ya odi xe ableke aatà liklā ne ε, xe ableke aηwe ní kaηweplivía lia onu u.
- 29 Le xe ónuto ónu Ókaε ye kisugyae ese e, xe ata liklā ne ε, xe aηwe ní kaηweplivía onu i, aamani litsixwaxwa ní ye isu ya ava a.
- 30 Le klò va loso mlómε banò glegle mlebotso le mlédò bànya va a, xe banò glegle fe betse e.
- 31 Pò xegi kwitapo isu ya edi kpe ótò ε, kutrāba Aya ye litsixwaxwa ne ese e.
- 32 Xegi Ókaε axwa litsi ni blò ε, kihe eehe blo, ato bakíbu blo lipò kòpòni kelea me ε.
- 33 Le loso me benemi ba a, xe mlétsa si mléηηa Ókaε ye kíηηηae ε, mlepe mlò ahanuglò ba.

³⁴ Lε xegi kuvε kwiku ɔnuto ε, ɔɲa bidɔ ní yε kepea mε, ato xegi mlɛtsa si mɛɲa bidɔ mε ε, likímani Ɔkaε yε litsixwaxwa ni mlɔ ava a. Lε xegi maba ε, maaki mlɔ batrɔtrɔ gɔgɔ va a.

1 Korintoanε ma 12

Ɖufεfue dradra nɔ lɔ bidɔkɔkɔ vε

¹ Abla ní Ɖufεfue dradra nɔ lɔ bidɔ kɔkɔ vε su i, benemi ba, mápε si mleze ni litumu me ní lε su u.

² Mlete si gi mleze ní kububitε mε ε, gani bedeato onu i, bεɲa mlɔ ava lε bεgbani mlɔ εlila εtsini babua va gi bauígu kunugu kɔ ε.

³ Lε loso mapε si misi mlɔ si ɔnuto gi εspani ní Aya yε Ɖufεfue nɔ kigagla ese e, ótratani kupani si “Yesu onu obusione”, lε ɔɲɔɲɔ ótratani kupani si “Yesu yε onu Ɔkaε”, xe aní Aya yε Ɖufεfue nɔ εεgbani yε ε.

⁴ Bidɔkɔkɔ ede ede na alε, pò Ɖufεfue toleɔ lɔ klɔ ko εki bε petee e.

⁵ Axwεwawa la bede ede ede alε, pò Ɔka tole ko banima beesumu u.

⁶ Kitèbitε ede ede na alε, pò Aya tole ko izεki kitèbitε ki ɔɲɔ kakaa ki lixwε nε gi εεwa a.

⁷ Abla kí ɔɲɔ kakaa ε, Ɖufεfue nɔ lɔ kibabaε kibase isu ya ní kude kuto ava kí ɔɲɔ kakaa yε kupèpε.

⁸ Ɖufεfue nɔ izεeki ɔnuto kuboensenu, lε ki ɔɲɔ dzedze dɔni Ɖufεfue tole lɔ klɔ kee me e, izεki kuboete.

⁹ Ɖufεfue nɔ izεki ɔɲɔ tole e, kuziɲa lε ki ɔɲɔ dzedze e, izεki kigagla tɔ aakò yɔni banima.

¹⁰ Ɖufεfue nɔ izεeki si ɔnuto aabite enugutseboe; lε ki ɔɲɔ dzedze e, izεki si odo eboe ɔplε; lε ki ɔɲɔ dzedze e, tɔ ɔtani lidzegaga kukpε ní ifufue nε kusi i. Ki ɔnuto ε, εki kupani ni siya ede ede me, lε ki ɔɲɔ dzedze dze ε, εki siya ede ede na ese kububu yo.

¹¹ La ya petee enu Ɖufεfue toleɔ lɔ klɔ lɔ axwεwawa, lε izεeki bidɔ kilie gi εpε ε.

Kisugya tile gi kilε ní kupè kupè mε

¹² Kisugyaε kinu kidɔ tile ko, pò kilè ní kupè kupè mε, lε gi kε kupεɔ kwisrε kye ε, kisugya tile ko kinu. Lε nite Kristo kye ɔlε.

¹³ Lε ese linu si Ɖufεfue nɔ εkpε kuni iiki blɔ pɔ si kudzi kisugya tile, xegi Yuda ɔɲε loo Hela ɔɲε, banɔdzidzi loo banɔ gi bali ní ba tuto ba isuwla mε, blɔ petee Ɖufεfue toleɔ lɔ klɔ ko Aya aki blɔ.

¹⁴ Kisugyaε ɔtuto lɔ ε, ani kapε tiele ko kinu, pò kε kupεɔ kwisrε ε.

- 15 Xe ɔkli lo aapani si, “Agi ménu ɔwla loso e, ménu kisugyae kapɛa toto ε,” litráki si ótraze kisugyae kapɛato tɔɔ.
- 16 Lɛ xegi kutu yo kwiapani si, “Agi ménu kimbi ye loso e, ménu kisugyae kapɛa toto ε,” lítraki si kútraze kisugyae kapɛatɔtɔ tɔɔ.
- 17 Lɛ xe kisugyae petee kinu kimbi i, kite kiabite xe kianu i? Lɛ xe kisugyae petee kinu kutu yo tete e, kite kiabite xe kianu ɔfu no ε?
- 18 Pò ní anukwarɛɛ me ε, Aya akpɛ kisugyae kapɛ kakaa ní kisugyae me kilie gi apé si kize e.
- 19 Xegi si kisugyae petee kize kapɛ tiele ko e, kítraze kisugya tɔɔ ɔ.
- 20 Kilie gi lile ε, kisugyae kupɛɔ kwisɛ, pò kisugya tile ko kinu u.
- 21 Lɛ loso e, kimbi ye kítratani ɔwla lo kuse si, “Mázia wɔ ɔ!” Lɛ litukpo le lítratani kuklikpɔɔ kuse si “mázia mlɔ ɔ!”
- 22 Bonu i, kisugyae kupɛ ulio su gi banima bɛmɔ si kigagla kíma ε, kɔ kwisazia.
- 23 Lɛ kisugyae kùpɛ ulio gi kuzɛɛɲwi ɲwisi kubùbù kúma ní kɔ su i, kɔsu kuzɛɛkpɛ kubùbù i sanɔ. Lɛ kupɛ ulio gi kùpɛ si bamɔ ε, kɔ kuzekpo xe kɔsu kuzɛɛkpɛ kubùbù yo o.
- 24 Kùpɛ ulio gi kwipedi i, kúzia si kukyì awla ní kɔ su u. Aya ɔtuto akpɛ kùpɛ ulio klo va likpɔ le akpɛ kubùbù vidi ní kɔ su kilie gi liziã ε.
- 25 Lɛ loso e, kulele kúma ní kisugyae su, bonu i, lile si kisugyae kapɛ kakaa kakɔ lito le me aki kapɛ kakaa.
- 26 Xe kapɛ tiele kɛmɔ kini i, kùpɛ gɔgɔ fɛ kwiamɔ kinie ni ka. Lɛ xe bɛkpò kapɛ tiele e, kùpɛ gɔgɔɔ fɛ kwiamɔ isami ne ni ka.
- 27 Abla ε, mlɔ mlenu Kristo ye kisugyae, le mlɔmɛ kakaa onu ye kapɛato.
- 28 Lɛ ní ɔsɔli ha lo me ε, Aya edu ní ɔtopu kɔ ε, banɔkpɛkpɛ ba, ní ɔula kɔ ε, beboedople ba, ní ɔtane kɔ ε, badɔbase ba; le banama gi bizɛɛbite enugutseboe la ε, ní ba kede e, banama gi bɛki kigaglɛ si bayɔni banyanya ba a, le banama gi bɛɛɔni banima a, le banama gi bizedi axwɛ na aua ε, le banɔato gi bizɛpani siya ede ede na a.
- 29 Banima petee benu banɔkpɛkpɛ ba na a? Banima pɔ benu beboedople ba na a? Banima pɔ benu badɔbase ba na a? Banima pɔ bɛki kigaglɛ si babite enugutseboe la na a?
- 30 Bame ɔkakaa awla kigaglɛ kilɛ si bayɔni banyanya ba na a? Aloo tɔ bapani siya ede ede na na a? Lɛ ba pɔ bizebu siya sɛ ese na a?
- 31 Lɛ loso e, mlapɛ ní mlɔ ina ne petee bidɔkɔkɔɛ vɛ gi bimu isanɔ ε. Lɛ abla ε, matrɔbase mlɔ kude gbã liɔ gi kwisapɛ ε.

1 Korintoanɛ ma 13

Kude uliɔ kɔɔ onu gi mlaalo mlɔ ahanuglɔ ba ɛ

- 1 Xegi mapani banima siya ede ede na ni Aya yɛ baxwɛdɛ ba siya sɛ ɛ, pɔ xe kunɔlɔ kuma nɛ mɛ mɛ ɛ, mɛ kunugu yo kunu kamasa aloo ɔnyɔrɔroe.
- 2 Xegi kuboedople kɔ bidɔkɔkɔ vɛ bilɛ nɛ mɛ awla a, xe mizeenu eboe kpokpo la petee ese e, xe mete eboe la petee e, lɛ xe kuziŋa gi kwiahwani eto la kuli nɛ mɛ awla a, pɔ xe kunɔlɔ kuma nɛ mɛ awla ɛ, mɛnu kididɔ ɔ.
- 3 Xegi makɔ mɛ kidɔ kakaa makɔ akyɛ bepiplinete ba a, xe makɔ isu akɔ si bakpɛ mɛ kifɔ u, pɔ xe kunɔlɔ kuma nɛ mɛ awla ɛ, mɛtramo kididɔ ɔ.
- 4 Kunɔlɔ kuzɛɛplɛ lito kese, lɛ kuzedi banɔ asigaga a, lɛ dze ɛ, kuviɔkɛ banɔ kaŋuzã a, lɛ kuviɔfeke isu u, loo dɔ isu.
- 5 Kunɔlɔ kuviɔdu onugu, lɛ kuviɔpɛ isu ya lɛne ɛ, lɛ dze ɛ, kuviɔyɛvi isu kise ise, loo bla eboe apɛ aki banɔ.
- 6 Kunɔlɔ kuviɔmɔ isami nɛ eboe zimizi i, pɔ kuzɛɛmɔ isami ni anukwarɛ ɛ.
- 7 Kunɔlɔ kuzɛɛkɛ kuka eklani ɔnɔ lɛ kuzɛɛzi ɔnɔ aua ɛŋa a, lipoe kakaa lɛ kuzɛɛdi kudeonu lipoe kakaa lɛ kuzɛɛkɛ ikũ nɛ lipoe kakaa.
- 8 Kunɔlɔ kɔ onu kuviɔdu. Pɔ niklɔ gi kuboedople kule ɛ, kwiadu; niklɔ gi siya ede ede si lɛ ɛ, sia mɔni, niklɔ gi kuboete kule ɛ, kɔ onu kwiaza.
- 9 Lɛ ese linu si liboe lɛ kapɛmi ko kwite e, lɛ kuzɛɛdo eboe plɛ kapɛ ni kapɛ ɛ;
- 10 pɔ xe lipoe lɛ gi kidɔ ɔ gi kina kɛ lipoe lɛ lina ɛ, kɔlɔ kidilie gi kina ɛ, kialila.
- 11 Agi meze onuvɔ ɛ, mapani ŋwisi ɔnuvɔ kinɛ, mɛ begyodi va beze ɔnuvɔ banɛ, lɛ mabitɛ eboe la ŋwisi ɔnuvɔ kinɛ ɛ. Abla gi metsi i, xe medzi onyime e, mayuro anuvɔboe la.
- 12 Kidilie gi kwimɔ abla ɛ, kilɛ ko ŋwisi bidɔ gi kwimɔ funufunu nɛ azinzi yɛ mɛ kinɛ ɛ; pɔ kwitramɔ bɛ aŋu mɛ ni aŋu mɛ. Abla ɛ, mete bidɔ mɛ kapɛmiatɔ ko; pɔ mɛtrate kidɔ kakaa ŋwisi kilie gi Aya ete mɛ kinɛ ɛ.
- 13 Lɛ eboe tata la ya ko ɛɛgɔ kɔtsinɔ ɔ, la enu; kuziŋa, kudeonudidi, ni kunɔlɔ. Lile gi lisa keme nɛ la kusi i, lɛ linu Kunɔlɔ ɔ.

1 Korintoanɛ ma 14

Bidɔkɔkɔ vɛ nɛ Kuboedople nɛ siya ede ede na su

- 1 Mleze ni kunɔlɔ kɔ kudeo kude, atɔ mlakpɛ ikũ nɛ tɔ mlevi ɔfueɔfue nɔ mɛ bidɔkɔkɔ vɛ, ŋwisi kuboedopleɔ kɔ bidɔkɔkɔ vɛ kinɛ ɛ.
- 2 Lɛ ese linu si ɔnilie gi ɛspani siya dzedze se e, ɔvɛpani iiki banɔ ɔ, pɔ ɛspani iiki Aya a. Ni anukwarɛ mɛ ɛ, ɔnɔnɔ ɔtranu liboe lɛ gi ɛspani i lɛ ese e, izɛspani eboe kpokpo ni yɛ ɔfueɔfue nɔ.

- 3 Pò ɔnilie gi eedo liboe ple ε, εεpani iiki banima ki ba kigagla kukpεkpe, sise kukpεkpe ni ba ɔna kuyɔɔ.
- 4 ɔnilie gi εεpani siya dzedze se e, izεkpe ye ɔtuto ye isu kigagla, pò ɔnilie gi eedo liboe ple ε, εεkpe ɔsoli ha lo petee kigagla.
- 5 Maape si mlo pò mlapani ní siya ede ede me, pò liaze me ole sano ɔ, xegi mlo pò mlado eboe ple ε. Le ese linu si ɔnilie gi eedo eboe ple ε, emu asani ɔnilie gi εεpani siya ede ede na ε, sani si eebu eboa la gi εεpani i, ese eki ɔsoli ha lo gi biaki ɔha lo aatsi i.
- 6 Le loso me benemi ba, xe maba mlo klo ɔ, xe maba εpani siya ede ede na eki mlo ε, libi woli maabu ki mlo ɔ? Sani si maba εpani si mlo ní kubububase, loo kuboete, loo kuboedople, loo isã ito su u, le ko mlaanu me ese e.
- 7 Le ni kudɔkpaalio me gi ligbá limá, ηwisi ketee loo igbé ne ɔsangu no gi ole ɔle ní be awla kye ε, xegi bauíue no ní ɔsã onu i, kite ɔnuto gi εeta kutu yo ε, aabite xe aatè odzi ɔno gi beeve e.
- 8 Le xegi ɔnilie gi eeme kakuklui ya a, xe ouíme ka a, xe ka me kavídra ε, nyanηwe aabla ɔki kigū ye na a?
- 9 Nite ke lile ki mlo kye, kite ɔnuto aanu liboe le klo gi wεεpani i, xegi wo siya se me silídra na a? Wɔazo pani kpe ní liwo le me.
- 10 Siya ede ede ale ní kelea me, pò sitoto síma gi se ese kununu kúma a.
- 11 Le xegi ménu kuyaa klo gi ɔnuto εεpani me ε, ɔnilie klo va gi εεpani i, aadzi ɔbaba ɔki me, le me fe maadzi ɔbaba ɔki ye ε.
- 12 Nite lile ki mlo kye, xegi livítso eki mlo si mlazi ɔfuefue no bidɔkɔko ve ε, lile si mlekeni edi to mlabitε asano ní bidɔkɔkɔe ve gi biakpe ɔha lo kigagla me ε.
- 13 Le loso e, ɔnilie klo gi izεεpani siya sito ε, ɔxwa Aya to ɔki si aatani eboa la gi εεpani i, ese kubu.
- 14 Le ese linu si xegi mεεxwa Aya ní siya ede ede na me ε, me ɔfuefue no εεxwa Aya. Me begyodi va ko ε, bauíbu libí i toto.
- 15 Kɔlo ege ke maabite ε? Maaxwa Aya ni me ɔfuefue no, pò ε, maaxwa Aya ni me begyodi va kye. Maaza idzi ne ni me ɔfuefue no, pò maaza idzi ne ni me begyodi va kye ε.
- 16 Xegi wεεkpò Aya ni wo ɔfuefue no ε, kite ɔno gi ɔle ní wo su u, pò xe óvinu wo liboe le gi woedo ese e, kite aado si liba le me ε?, xegi woedo Aya ɔase e gi ónu liboe le me e?
- 17 Wɔanya zedo Aya ɔase gi lipε ε, pò litrákpe ɔno dzedze e, gi ɔle ní wo su i, kigagla.
- 18 Medo Aya ɔase si mizεεpani siya ede ede sani mlo petee.

- 19 Pò ní ɔha lo kusi i, maape si mipani eboe tetsu gi banima bianu la ese e, to miko ebase banima bidɔ, sani si to mipani eboe akpe liɔfo ni siya dzedze me.
- 20 Me benemi ba, mlakize ɲwisi banuvo ní mlo begyodi va me ε, mlaze ɲwisi banuvo ní eboe zimizi na me baa, pò mleze banɔtsitsi ni mlo begyodi va me ε.
- 21 Beɲwlimi kpe ní ɔsã no me si, “Gani banama gi bizεpani siya ede ede na ava ε, Le gani bababa ba ba inugu le me e, Maapani ki banɔaya va, pò kye ε, batráta me liboe le kutu u.” Nite Okae apani i.
- 22 Le loso e, kupaniɔ ní siya ede ede na me ε, bínu gyesi iiki bauaziɲa ba a, boɲu i, binu gyesi iiki banama gi báziɲa ε; Le kuboedople ε, kunu gyesi iiki bauaziɲa ba le aní ki banama gi báziɲa a.
- 23 Le xe ɔsoli ha lo pó etsa a, xe le ɔno kakaa ekpese kupani ní siya ede ede na me ε, xe banɔato gi bénu be ese e, aloo xe banɔato ɔ, gi báziɲa be ba ε, bátravi si mlale mumɔ abla na a?
- 24 Pò xe ɔno kakaa eedo Aya liboe le eple ε, xe ɔno gi óze ɔɲa loo ɔno gi onu liboele ese aba ε, le me liadra kí ye si yenu ɔno zimizi i, le eboa la petee gi enu i, aabase ye si Aya aaxwa litsi ni ye ε.
- 25 Le ye begyodi kpokpo va biado oɲwe no, le aado kesa gi aasumu Aya a, le aadra le me si, “Anukware linu si Aya ɔle ní mlo kusi!”

Kutrɔtrɔ ní Kusoli yɔ me

- 26 Me benemi ba, liboe woli kwiapani i? Xegi mletsa si mlesumu i, ɔno kakaa εpe si yibite kidito, ɔnuto aape si yiza ɔdzi, loo aape si yibase bidɔ, loo aape si yisi mlo kubububase gi Aya ebu abasi ye ε, loo si yipani siya ede ede, loo ye aape si yibu se ese. Pò kidɔ kakaa gi mlebite ε, lile si kikpe mlo bauaziɲa ba pó kigagla.
- 27 Xegi banɔato bepe si bepani ní siya ede ede me e, mlaki tiaua xe besano ε, tiata to bapani. Le lile si beegu kunugu yo tole, tole ní ba ahanuglo ba kede e, to ɔnuto obu eboa la gi bepani i, ese.
- 28 Pò xe ɔno ɔma a, gi aabu eboe la ese e, kolo ɔnilie klo gi εpani i, ɔdo zĩ ní kutsatsaa me ato aapani kí ye isu ya nì Aya tètè.
- 29 Mlaki to beboedople tiaua loo tiata ba pani to beboedople dzedze ba bazεta liboe le gi bepani edi i mɔmɔmɔ.
- 30 Pò xe ɔnuto εpani i, xe ɔno dzedze gi odi kesa aze kubububase ado ni Aya klo ε, lekɔ ɔno tɔpu ye gi εpani i, lile si ɔgo tsriɲi.
- 31 Gani kude ulio ya onu i, mlo petee mlaapani Aya liboe le tole tole, le mlo me ɔkakaa aakpasi bidɔ ɔ, le ɔna aaze ye lipo o.
- 32 Banama gi bizεpani Aya ye liboe le e, beɔmɔ kigagla ní ba ifufe ne ava, le loso e, biatani lito kuple kesa le biapani i, xegi ba lipoe le lina ε.

- 33 Lε ese linu si Aya ónu kumasomaso Aya a, pò onu kusuyo Aya a. Dwisi kilie gi lile ní Aya ye bavaziŋa ba kutsatsa kakaa me ε.
- 34 Badze ba bago tsridi ní kutsatsaa me. Kudeonu kúma si bapani i. Lile si babùbo isu ya ŋwisi kilie gi osã nɔ spani i.
- 35 Xegi kuviivi kuto kule ní ba awla ε, bevi ba benye ba ní ba kupeo me, le ese linu si linu kuye si badze ba bapani ní osoli ha lo batsátsa va me ε.
- 36 Aloo kibu mlebu si Aya ye liboe le e, mlo Korintoane ma ava likpese na? Aloo mlo tètè ko liboe le lina na a?
- 37 Xe onuto ako le si ye nu Aya ye oboedople ε, aloo ako le si Aya aki ye Ofuefue nɔ me bidokoko ε, ko lile si omo ogyesi si liboe le gi mæŋwlimi i, linu osã doni Okae otuto lo klo o.
- 38 Pò xe óze liboe le ya ε, kolo mlo fe mlakíko lito le me aki ye ε.
- 39 Lε loso me benemi ba a, mlape ni mlo ina ne petee si mlapani Aya ye liboe le, le mlakísi kude oki banama gi bizapani siya ede ede na a.
- 40 Mledi le ava si mlebite kido kakaa mumo ani ní kude gbã onu.

1 Korintoane ma 15

Paulo aple anu aki Korintoane ma kidilie gi ke ava beziŋa ε

- 1 Aba ε, mlaki to miple anu ki mlo me benemi ba ní liboe gbãe ne gi mapani aki mlo azano ava a. Mlezi le lipoe le klo, le mledzi aleε gaglaa ní le me ε.
- 2 Lε ya linu liboe gbãe ne gi le libu mlo o, xegi mletrε le ava a, xe mlezi liboe le ε, gi mapani aki mlo ava eŋa ε. Pò xegi aní nite e, ko mlo kuziŋaa kunu kufiteete.
- 3 Maki mlo kidilie gi kisaε veve e, gi ke mefe maze ε. Kristo etse aki blo eboe zimizi na, ŋwisi kilie gi beŋwlimi kpe ní kuŋwlimi dradraa me kine ε.
- 4 Bevive ye le beyoni ye doni bekpo va me ε ní liwe tane ne ava ŋwisi kilie gi beŋwlimi ne ekpe ní Kuŋwlimi dradraa me kine ε.
- 5 Ebu isu abasi Petro, le klo va kede e, banokpekpe liɔfo ni tiaua ba bemo ye.
- 6 Lε klo va kede e, ebu isu abasi benemi gi besani bano alafa tietsu ní lipoe tile me e, gi ba kape vidi a kedzi ale ligbã ne ε, pò bame batso koo betse e.
- 7 Lε ebu isu ya abasi Yakobo o, le kede e, ye banokpekpe ba petee e.
- 8 Lε gogo ε, me fe mamɔ ye, me gi bepo ŋwisi lime gi liwoli kine ε.
- 9 Lε ese linu si me menu osisami ye ní ye banokpekpe ba kusi i, gi nya mégyeno si baxwa me si ye onokpekpe kura kilie gi meti Aya ye oha lo loso o.
- 10 Gani Aya ye lipomepepe ne me ε, menu kidilie gi menu abla ε, le ye lipomepepe ne libu libi kí me ε. Lε ese linu si mawa axwe gagla sani ye

banɔkpekpe ba petee e, le aní me kigagla onu u, pò Aya ye lipomepepepe ne e, gi lile ní me mè e.

11 Le loso e, xegi me meesoli loo ba beesoli i, liboe tilee le klo gi mlezi na e, le ko blo petee kwisoli i.

Banima kuyɔɔ dɔni beko va me

12 Xegi kwisoli si Aya ayɔni Kristo adɔ ni beko va me e, liboe woli le loso mlo me banɔto beɛpani si banima bátrayɔ edɔni beko va me e?

13 Le ese linu si, xegi banɔ bátrayɔ edɔni beko va me e, le ko Aya óyɔni Kristo ódɔni beko va me o.

14 Le xegi Aya óyɔni Kristo ódɔni beko va me e, kɔlo ɔ liboe le gi kwipani si mlo ní Aya su i, línu kidido ɔ, le mlo kuziɔaa kye kúbu libi i.

15 Sano e, libase si, kwiɔa asia katsali ní Aya su u, le ese linu si kwipani si Aya ayɔni Kristo adɔ ni beko va me. Pò le óyɔni ye e, xegi linu anukware e, si banɔ bátrayɔ edɔni beko va me e.

16 Le xegi Aya óyɔni beko va e, kɔlo óyɔni Kristo fe o.

17 Le xe óyɔni Kristo e, kɔlo mlo kuziɔaa kúbu libi o, kɔlo mledzi ale ní mlo eboe zimizi na me.

18 Libase si banama kye gi bezi Yesu ava eɛna a, xe betse e, belila!

19 Le xegi blo kudeonudidi yo ní Kristo me kunu ki ligbá le ya ko e, kɔlo kunu basigaganete sani ɔno kakaa ní kelea me.

20 Pò anukware linu si Aya ayɔni Kristo adɔ ni beko va me. Ye onu ɔtope ye gi onu liklatrotro si biayɔ ni banama petee gi betse e.

21 Le ɔwisi kilie gi kutse kwiba kelea me gani ɔno ava e, kuyɔɔ dɔni beko va me kye kwiba gani ɔno ava a.

22 Le kilie gi banima pó bizeetse e, gi blo pó kunu Adam ye lipo me bebi loso e, nite me kee biayɔni ɔno kakaa gi aadzi ligbá gani likpo kpekpe me ni Kristo o.

23 Pò ɔno kakaa ní ye lipoe le ava a: Kristo ye beetu kuyɔno ɔ, le kede e, biayɔni banama petee gi benu Kristo ye bane e, xegi edzi aba e.

24 Le klo va kede e, kelea kiagù, le aadzi ni kavaɔaa kí ye ka Aya a, xegi ezizi ɔvaɔa kakaa ni ozeko kakaa ni kigagla kakaa kede e.

25 Le ese linu si lile si Kristo ɔna kukusi ga kɔkpeni lipoe le klo gi aakpe ye ahwafionɛ kakaa ní ye kukliseo e.

26 Le ahwafionɛ gɔgɔ e, gi ye ava aana e, ye onu kutseo.

27 Lε Aya ye liboe le lipani si, “Aya ako kidɔ kakaa akpe ní ye kukliseo.” Abla xegi liboe li lipani si “kidɔ kakaa bekpε ke ní ye ese e,” le me lidra si Aya otuto lo ɔ, gi ye ako kidɔ kakaa akpe ní Kristo ese e, óma ni le me ε.

28 Lε xe Aya abite la ya petee e, kolo ye Yebi ye otuto ε, aakò ye isu ya kpe ní Aya ese e, ye gi ye ako kidɔ kakaa akpe ni Kristo ese e; le Aya aana kukusi yo ní kidɔ kakaa ava a.

29 Abla xegi batráyoni bekpɔ va ε, liboe woli liaba banama gi bekpε kuni kɔ ki banama gi betse e ava? Lε xegi bekpɔ va batráyɔ ε, ege loso beekpe kuni ki banima ní ba linyi ne me e?

30 Lε blo kɔ ε, ege le loso kwiazεkpe blo ligbá ne ní kuxixa me onyɔsasa kakaa ε?

31 Me benemi ba, maka si mizεεmɔ kutseo anu me liwe kakaa! Liboe le gi mεεpani linu si, ηwisi kilie gi mizeefεke isu ni mlo ava ní blo Okεε Kristo Yesu me.

32 Lε libi woli lile ní le me eki me, xegi mεeta kigū ni liηwafu ne me бага va ni Efeso o ní banima begyodi va onu u, xegi banima batráyɔ εdɔni bekpɔ va me ε, le xegi kuyɔyɔ dɔni bekpɔ va me kúma ε, leko “mlaki to kuηa bidɔ ato kuηwe bidɔ le ese linu si kwitratse kivo o!”

33 Mlakíki to bemeni mlo, “Oha nyani nyani me kuzeze kuze zizi ligbázeze gbã.”

34 Mlenyime ní mlo begyodi va me kilie gi lile si lize e, to mlamɔni eboe zimizi na kubite ε. Lε linu kuye eki mlo si, mipani si mlo me banɔato ε, béte Aya a.

Kisugyε kuyɔyɔ

35 Pò onuto aavi si, “Kite biayɔ ni bekpɔ va a, xe biadzi ligbã ε? Kisugya wolilu kiaze ní ba awla a?”

36 Linukpaboe woli le ya! Kidilie gi mlekpε ε, kividzi ligbá sani si kitse xe ε.

37 Lε xegi mlekpε bidɔ ε, aní ose ɔlo gi aaze e, lo mlekpε pò lisebi i, nyafe adevi loo esebe dzedze.

38 Pò Aya aki le kilele lie me gi ape si ose lo aaze e; le ki lisebi kakaa ε, izeki le le kilele me.

39 Kisugya tile elu kíma eki bidɔ gbagbe ve petee e, kisugyε kito kilε eki bano gbagbe ba, kito ki бага va, le kito ki kudzɔvi yɔ le kito ki akpa la fe ε.

40 Lε bisugya ve bile ní lifunu ne fe, le bisugya ve bile ní kesea ava; kupedi ulio klo gi kuli ní lifunu ne bidɔ me su i, kunu lide tile le kupedi ulio gi kuli ní kesea va bidɔ me su i, kunu kidɔ dzedze.

- 41 Liwo le le kupedi yo kunu lide tile, ɔdzidzi ye ye kupedi yo kunu kudzedze, le badzidziebi va fe ba kupedi yo kunu kudzedze. Le badzidziebi bi va ba kupedi yo kule lidze lidze.
- 42 Nite litraze xe beyoni bekpo va a, xe bedzi ligbá a. Kisugyae lie gi bizekpe ní sise se me xe gi kwitse e, kizeezizi pò xegi beyoni ke e, kiaze ligbá ne gi kitrazizi i.
- 43 Biavive ke kisugya gi kiizizi i, pò biayoni ke ní kusudra me e. Bevive ke ní kubotsobotso me pò xe beyo ni ke e, kiayo ní kigagla me.
- 44 Bevive ke kesea va ya kisugya; pò biayoni ke Ɔfuefue me kisugya a. Le ese linu si xegi kelea me kisugyae kile e, kolo Ɔfuefue no me kisugyae fe kile e.
- 45 Le beɲwlimi si “Ɔno tɔpu ye Adam edzi kidɔ gbagbe,” Pò Adam gɔgɔe gi ye onu Kristo ye e, onu Ɔfuefue gi izeki ligbá a.
- 46 Aní kidilie gi kile ní Ɔfuefue no me kitu ba a, pò kidilie gi kile ní kelea lia me kisugyae me e, le kede e, le kidilie gi kile ní Ɔfuefue no me ke kigba ekpe e.
- 47 Ɔno tɔpu ye e, sise beko e so ye, le ádo kesea me e; pò ɔno ula ye ádo ní lifunu ne e.
- 48 Banama gi bali kesea ava e, bale ɲwisi ɔnilie klo gi sise se beko e so ye e; le banama gi bali ní lifunu ne e, ba kye ba le ɲwisi ɔnilie klo gi ádo ní lifunu ne e.
- 49 Le kilie gi kule abla ɲwisi ɔnilie gi ádo ní kesea ava e, niteme ke kwitraze ɲwisi ɔnilie gi ádo ní lifunu ne e.
- 50 Me benemi ba a, liboe le gi mɛɛpani linu si blo kesea ava ya kisugyae ni ika le e, bítratani ɔɲako kumo ní Aya ye kavaɲaa me e. Bidɔ gi bizeezizi i, bítratani ɔɲako kumo ní bidɔ gi bitrázizi i me.
- 51 Mlata kutu tɔ mido liboe kpokpo gi litu banima kugyo e si mlo. Blo petee kutrátse e, pò be trákyi blo petee blo kiléle me e.
- 52 Liaba le me ní lipoe kpekpe eto me, kile gi ɔno aada ye bimbi ve uleuleule e, xegi beme kakuklui gɔgɔa e. Le ese linu si xegi beme kakuklui ya e, banama gi betse e, biayoni ba gi batrátse tɔ ɔ. Le blo banama gi kuli ligbá ne e, biakyi blo kye blo kizezee me.
- 53 Le ese linu si lile si bekyi blo bisugyae ve gi bizezizi i, lile si bekyi ve tɔ bidzi bisugya gi bitrazizi liwewe e; blo kesea ava ya bisugya ve gi bizeetse e, lile si bekyi ve tɔ bidzi bisugya gi bítratse liwewe e.
- 54 Le xegi blo bisugyae ve gi bizeezizi i, xegi bekyi ve e, xe bidzi bisugya gi bitrázizi liwewe e, xe kisugyae lie gi kizeetse e, xe kidzi kisugya gi kitrátse liwewe e, ko Aya ye liboe le gi beɲwlimi ple e, liba le me si: “Bemlo kutseo ní kavaɲaa me e!”
- 55 “Oo Kutse nifo wo kavaɲaa kule e? Kutseo nifo wo ome no ɔle e?”

56 Lε ese linu si kutseo kɔ ome no onu kuzimizi yo, lε kuzimizi yo kuzεεzi kɔ kigaglaε dɔni ɔsã no klo ɔ.

57 Pò kwido Aya ɔase gi ye aki si kwiŋa ava gani blo Ɔkaε Yesu Kristo me e!

58 Lε loso mε benemi lolɔ ba a, mlalεε gaglaa tɔ mlakiki si kidido kihwani mlo ɔ. Mlakɔ mlo isu ya petee aki Ɔkaε ye axwe na lipoe kakaa, lε ese linu si mlete si mlo axwe na nι Ɔkaε mε ε, atráze efiteete e.

1 Korintoanε ma 16

Bido kɔkɔ ki Aya ye banima nι Yerusalem

1 Abla nι mlo beviui va nι bido kɔkɔε uε gi bekrε likrɔ eki Aya ye banima su i, lile si mlabite kilie gi masi ɔsoli ha lo nι Galatia si babite ε.

2 Mlo mε ɔno kakaa ɔbla kibɔε lie gi mlemɔ ε, ke kapεato nι ogle no lo liwe tɔpu ne ava a, ato likizia tɔɔ si mlaaze gyo bibɔ xe maba a.

3 Xegi maba ε maŋwlimi kuplekpa gi kwiabu banama a, gi mlaakya εbase ε, lε ba biakɔ mlo bido kɔkɔ uε etsini Yerusalem.

4 Lε xegi liaziã ε, mε ni ba kwiaga kudeo trε.

Paulo ye ɔtuto ye kupεε ɔ

5 Maaba mlo klo xegi mazεga Makedonia ε, lε ese linu si mabite kutrɔtrɔ si mizεεga Makedonia.

6 Nyafe maaze nι mlo su tauε, loo nyafe kublo lipoe le petee, ato mlaatani mε kupɔno nι mε kude gaga mε tsino nιklo gi matradze ε.

7 Mápε si miba edi mlo ko o, tɔ mitsa εza; mapε si miba eze nι mlo su lipoe gblamadza a, xe Ɔkaε aki kude e.

8 Maaze ni ya nι Efeso zekɔna ni Pentekoste liwe le ava.

9 Lε ese linu si kudeonu kwidra eki mε ni ya kí axwe gbã kuwawa, linya eli lε mε si bano glegle beyɔ kedu nι mε su.

10 Xegi Timoteo aba mlo klo ε, mlakiki lifu liku ye e, gi ɔle nι mlo kusi i, lε ese linu si Ɔkaε ye axwe εεwa, ŋwisi kilie gi mε fe mεεwa la kinε ε.

11 Mlakigbe si mlátrazi ye ε, bonu i, mlapɔni ye tɔ odziba nι mo klo nι kusuyo mε; meedi ye kudeonu si aaba ni bavaziŋa dzedze ba.

12 Abla nι blo onemi ye Apolo su i, mεεkrε ye kunugu yo veve si tɔ ɔbadi mlo ni bavaziŋa gɔgɔ ba, pò ópe si yiba nι lipoe lε ya mε ε. Xegi amo kudeonu dzedze e, aaba di mlo.

13 Mleze nι anu, tɔ mlalεε mumɔ nι kuziŋaa mε, ɔna oze nι mlo lipo tɔ mleze gagla.

14 Mlabite kido kakaa nι kulblo mε.

15 Mlete si Stefana ni ye kepea ε; ba beze bavaziŋa tɔpu ba ní Axaya, le beko litɔ le me eki Aya ye banima a. Maki mlo litukpo, me benemi ba si,

16 mlako isu akpe ní banɔaklo elu ese e, ani ɔno kakaa gi εεwa axwe na a, xe eesumu ni ba ese e.

17 Isami iku me si Stefana ni Fortunato ani Axaiko beba le ese linu si be mani me kidilie gi kima ní me awla ε.

18 Le be kpe me ɔna no ni mlo ina ne kye isami i. Banɔaklo va elue e, lile si ba kiboebiteε kiku aŋu u.

Paulo ye kunɔpanɔ gɔgɔ

19 Isoliha le ní Asia kesea me ε, ipani mlo, Akwila ni Priskila ani ɔha lo gi izetsa ní ba kepea me ε, bepani mlo mɔmɔmɔ ni isami.

20 Benemi ba pɔ ní ya a, bepani mlo. Mlakpe mlo ahanuglo ba wolaa ní sinemi me.

21 Me Paulo me maŋwlimi kunɔpanɔ lio ya ni me awla la.

22 Xe ɔnuto ɔlo blo ɔkaε ε, ifixoxo igbani ye kpe. Oo ɔka ba!

23 Blo ɔkaε Yesu ye lipomepepe ne lize ni mlo.

24 Me kulolo ki mlo petee ní Kristo Yesu me e. Ato liba le me.

2 Korintoane ma

2 Korintoane ma 1

1 Keplekpaɔ lia ya kɛdɔ nɛ mɛ Paulo gi menu Kristo Yesu yɛ ɔnɔkrɛkrɛ ɛ, gani Aya yɛ kupɛpɛ onu ani blɔ onemi yɛ Timoteo klɔ. Kɛ Aya yɛ ɔsɔli ha lɔ nɛ Korinto kɔrɔni kɛ Aya yɛ banima petee nɛ Axaya kɛsea mɛ:

2 Atɔ Aya blɔ ɔka ani blɔ ɔkaɛ Yesu Kristo baki mlɔ lipomepɛpɛ ni kusuyo.

Aya yɛ Izɛyɔ ɔnɔ Kakaa yɛ ɔna

3 Mlaki tɔ kudo Aya gi onu blɔ ɔkaɛ Yesu Kristo Yɛka ɔase e. ɔka gi izedi banɔ asigaga a, xɛ yɛ izɛki ɔnɔ kakaa ɔnadɔɔ ɛ!

4 Yɛ izɛɛrɔni blɔ nɛ blɔ baxixa va petee me tɔ blɔ kwitani banama gi beku baxixa ede ede na mɛ ɛ, kupɔnɔ, kilie gi blɔ fɛ Aya arɔni blɔ ɛ.

5 Lɛ ese linu si kilie gi Kristo yɛ ɔzia mɔmɔ nɔ egbigba eku kpaɔu nɛ blɔ agbá na mɛ ɛ, nite ke gani Kristo me e, blɔ ɔnadɔɔ lɔ aagbigba.

6 Xegi kuli nɛ kuyeyiyeyi me e, linu mlɔ ɔnadɔɔ ni kubúbú; lɛ xegi beyɔ blɔ ɔna ɛ, linu ɔnadɔɔ ɛki mlɔ, gi lɔ izɛɛmani litɔplɛplɛkɛse nɛ igyidodo me ki mlɔ nɛ ɔzia nɔ ke gi kwimɔ mɛ ɛ.

7 Lɛ blɔ kudeonudidi yo ki mlɔ kuli gagla lɛ ese linu si kwite si nɔwisi kilie gi mlɛɛmɔ ɔzia nɔ ɛrɔni blɔ ɛ, nite ke mlamɔ ɔnadɔɔ ni blɔ.

8 Kúpe si mleze nɛ litumu me benemi ba a, nɛ kupepe uliɔ gi kwiba blɔ ava nɛ Asia kɛsea mɛ su u. Bemi nɛ blɔ ava gbɛgbɛ gi lisani blɔ kututu si ɔna óze ni blɔ lipo tɔ ɔ, si kwiaze ligbá kyɛ.

9 Nɛ anukwarɛ mɛ ɛ, kwimɔ egyesi si bɛtsa kutsɛpia ɛki blɔ. Pò liboe lɛ ya liba lɛ mɛ nite tɔ kukíkɔ aɔu atrɔ nɛ blɔ isu ya ava a, pò tɔ kukɔ trɔ nɛ Aya ava a, gi yɛ izɛɛrɔni bekpo va ɛ.

10 Yɛ ebu blɔ adɔ ni kuxixa vidi uliɔ ya mɛ ɛ, lɛ aabu blɔ o. Lɛ loso e, kwikɔ blɔ kudeonudidi yo ɛtrɔ nɛ yɛ ava si aatre lɛ ava gi aabu blɔ o,

11 kilie gi mlɛrɔni blɔ ɔ, gani mlɔ Aya kuxwaxwa mɛ. Kɔ banɔ glegle biado ɔase nɛ blɔ litukpo kɔkrɛ lipomepɛpɛ nɛ kupɔnɔ liɔ gi bɛki blɔ ɔ, gi banɔ glegle bɛxwa Aya loso o.

Paulo Atsrɛ Yɛ Batrɔtrɔ va

12 Abɛ ɛ, liboe lɛ ya ava kwidɔ isu ya; blɔ ina nɛ iisi blɔ si kwivu isu ya mumɔ nɛ kelea lia ya mɛ. Liveve le, nɛ blɔ ni mlɔ siɔane sɛ mɛ, nɛ kudradra ni anukwarɛ gi bidɔ nɛ Aya kɔ mɛ ɛ. Kwibite lɛ anɛ gani kelea mɛ kuboete me e, pò gani Aya yɛ lipomepɛpɛ nɛ mɛ ɛ.

13 Lɛ ese linu si anɛ eboe dzedze gi mlatrátani la kukla a loo gi mlatrátani la ese kunu i, la kwirɔwlimi kɛ mlɔ. Lɛ meedi kudeonu si i

14 ηwisi kilie gi mlenu blo ese kape ni kape ε, mlaba nu blo ese mɔmɔmɔ to mlaatani isu kudo ní blo ava ηwisi kilie gi kwiado isu ní mlo ava a, ní ɔkaε ye liwe le ava kine ε.

15 Gi maka ní le ava loso e, matro si maaba di mlo kpe ɔto, ato mlamo ebibubu tava.

16 Matro si maaba di mlo xegi mætre ní Makedonia ε, le xegi mado ní Makedonia ε, maga mlo klo to mlaakpe me kude ní me kudegaga tre ní Yudea me.

17 Gi mæbite batroto ba ya va ε, mábite le ηwisi liwawíboe kine ε. Le mábite me batroto va ní kelea lia me bapépe va onu u, xe maatani kupani ní onugu tole ɔto klo me si Ee, Ee, loo Owo, owo o.

18 Pò kikakaa elue e, gi Aya onu anukware onete e, blo liboe le kí mlo línu Ee ni Owo.

19 Le ese linu si Aya Yebi ye Yesu Kristo, gi Sila, Timoteo ani me kwisoli ní mlo kusi i, ónu ɔno gi onu “Ee” ani “Owo”, bonu i, ye liboe le lipoe kakaa linu si “Ee.”

20 Le líbite liboeboe xe Aya aka aple tase tase ε, la petee enu “Ee” ní Kristo me. Le loso e, gani Yesu Kristo me e, kuzeedo si “Liba le me” ki Aya ye kusudra a.

21 Aba ε, Aya izeki si blo ni mlo kuzεεε gagla ní Kristo me. Ye asra kumu yo aki blo

22 Le akpe blo lixaju ne si kunu ye banε ε, le ako ye ɔfuefue Dradra lo akpe ní blo ina ne me ε, to bize ηwisi bidɔ gi betsa eple ní blo litukpo o, gi biitro likla ni kidilie gi kitraba ε, ava.

23 Maxwa Aya si ye ɔja katsalia ɔki me si médzi aba Korinto to ɔ, ato mibu mlo ní kunugu me.

24 Aní kipé kwipe si kutro eki mlo kidilie gi ke ava mlaziya; pò kwiwa axwe na ni mlo kí mlo isami i, le ese linu si gani kuziɔaa me mlalεε gagla a.

2 Korintoanε ma 2

1 Le loso matro le si mátraba ekpe mlo ɔnatata to ɔ.

2 Le ese linu si xegi makpe mlo kuyeyiyeyi i, nyanwe aago gi ye aakpe me isami i, sani mlo banɔaklo ke gi mlo maki si mlenu kuyeyiyeyi yo e?

3 Le loso maɔwlimi keplekpaa kilie gi maɔwlimi ka ε, to xegi maba ε, lítraze ɔna nyipu iiki me ε, ní mlo banama gi lile si mlakpe me isami ne ε, mlo aɔu me to. Le maka ní mlo petee ava si xegi mæmo isami ne ε, kolo mlo petee fe, isami ne iaku mlo.

⁴ Lε ese linu si maɲwlimi aki mlɔ ni ɔna nyipu ni ɔnatata ani kube; aní me kutrɔtrɔ linu si mikpε mlɔ asigaga a, pò tɔ mibu mε kunɔlɔɔ kɔ kidzudzu ye me base mlɔ ɔ.

Paulo abase bidɔ ní kilie gi biako eboe zimizi na kɔkyε su u

⁵ Abla xe ɔnuto aki si ɔnuto ɔmɔ ɔnatata ε, óbite le mani mε tete su u, pò abite le amani mlɔ petee su u, le ní kude kuto onu i, mápe si mibite le si linyani isano ɔ.

⁶ Lisre si mlɔ banima kape vidi a mlehe kutu kí onilie klɔ.

⁷ Boɲu i, lile si mlako akyε ye tɔ mlayɔ ye ɔna, atɔ ɔki wɔ ní asigaga la mε ε.

⁸ Lε loso e, maki mlɔ litukpo si mlatrɔ likla ní le ava aki ye si mlelɔ ye.

⁹ Kidilie gi kε loso maɲwlimi keplekpaa lia aki mlɔ ε, kε ese kinu si, mapε si mite xe mlɛtani kulεε ní kufekedi ulio ya mε ε, ani xe mlenu kutu ní liboe kakaa mε ε.

¹⁰ Xegi mlεkɔ ɔnuto ye eboe zimizi na εkyε ye ε, mε fε makɔ la kukyε ye. Lε kidilie gi makɔ akyε ε, xe kidito kilε gi maakɔ kye ε, makɔ kε akyε ní Kristo aɲu mε kɔkpe mlɔ loso,

¹¹ atɔ mitsi kude kí Ozimizi ye tɔ ɔkiɲa blɔ ava a. Lε ese linu si kwite ye batrɔtrɔ va a.

Paulo ni Kunyanya Vuvu Yɔ ní Troa

¹² Agi mazeku Troa si mipani Liboe Gbã ne ní Kristo su i, mamɔ si ɔkaε adra kudeonu akí axwe na ní klɔ.

¹³ Pò mε begyodi va mε bádɔ ɔ, le ese linu si mámmɔ mε onemi ye Tito ní klɔ ɔ. Lε loso maklá banima ní iklo le maza atre ní Makedonia ε.

¹⁴ Pò kwido Aya ɔase e! Gi ye izεgbani blɔ lipoe kakaa a, ní ɔga nɔ mε ní Kristo ye kuvaɲaa kukli yɔ mε ε. Lε gani blɔ ava ε, Aya izeehle Kristo ye kisuwa flafle kε gi kinu ye kuteteo ní ɔkɔ kakaa a.

¹⁵ Lε kulε ki Aya ɲwisi kidɔ gi kiinyɔfu flaflefla a, gi kinu Kristo ye kisuwaε kí banama gi ba beebu i, ni banama gi ba beεkyrɔ ε.

¹⁶ Kí ɔnuto ε, kunu ɔfu zimizi gi aaki kutse e; pò ki ɔnɔ dzedze e, kunu ɔfu flafle gi aaki ligbã a. Lε nyanɲwe aatani lixwe ne ya onu kulε ε?

¹⁷ Kúma ɲwisi banɔ glegle dzedze ba ε, kuvída Aya ye liboe le ki kibo ɔ, boɲu i, ní Kristo me e, kuzεεpani Aya ye liboe le ní Aya aɲu mε ni anukwarεε ɲwisi banɔ gi bekpe dɔni Aya kɔ kinε ε.

2 Korintoanε ma 3

- 1 Kɔ isu kwikpese kukpɔ dze a? Loo ηwisi bano dzedzeato kine ε, kizia kwizia kuplekpa gi kwipani nɔ blo su kɔ mlo ɔ, loo doni mlo klo ki bano dzedze ba na a?
- 2 Mlo ɔtuto mlenu blo keplekpa gi beηwlimi nɔ blo ina ne me ε, gi ɔno kakaa ete e, xe ɔno kakaa aatani kukla a.
- 3 Le mlebase si mlenu keplekpa gi kedɔ nɔ Kristo klo ɔ, libii le gi lido edoni blo axwewawa la me ε, gi anɔ kiηwlimisevi i, gi biatani kutsoli bekɔ ε ηwlimi ka a, pɔ Aya gbagbe ye ɔfuefue no ɔ, le bāηwlimi ka atrɔ nɔ akla ava a, pɔ beηwlimi ka etrɔ nɔ bano gbagbe ba ba ina ne ava a.
- 4 Le ya linu ɔna gi ɔle nɔ blo lipo nɔ Kristo me nɔ Aya aηu me ε.
- 5 Anɔ si kwiatani kidito kubite nɔ blo ɔtuto isuwla me ε, bonu i, kido kakaa gi kuzεbite ε, kido nɔ Aya klo.
- 6 Ye aki blo blo kutanɔ to kuwa ye axwe na ηwisi ye banosumu kine ε, nɔ kunyanya vuvu yo me. Le kunyanya vuvu lio ya ε, anɔ nɔ ko kuηwlimi yo onu u, pɔ nɔ ko ɔfuefue no me onu u; le ese linu si kuηwlimi yo kuzεmani kutse, pɔ ɔfuefue no izεmani ligbā ne ε.

Kunyanya vuvu yo ko Kudradra

- 7 Abla xegi Kutseo ko axwe ana gi bewa ηwisi ye banosumu kine ε, gi ko isa ne beηwlimi tro nɔ akla na ava, kwimani kutse e, gi nya ko kudradra kwiki si Mose ye aηu na me ezeekle e, xe Israel bebi ba bāzetani ye aηu na me kudi i, kɔkpe la kuklekleo gi nya kwiklo kye xe e,
- 8 kolo kudradra vidi kwiaze nɔ ɔfuefue no axwewawa la me sano ɔ!
- 9 Xegi kusumu lio gi kuzebu bano lipo su kwidra ε, kite xe kusumu ulio gi kuzεki bano su izεdra kutrāmani kudradra εsano ɔ?
- 10 Le ese linu si kidilie gi kesu kidra ezano ε, kesu kidra to ɔ, xegi kwiko ke srɔni kudradra vidi ulio gi kule abla a.
- 11 Le xegi kidilie gi kiikpā kiba ni kudradra ε, kite kuklekleo kiaze ki kidilie gi kilε tsino ɔ?
- 12 Le loso gi kudeonudidi ulio kuli nɔ blo awla ε, ɔna ɔle nɔ blo lipo.
- 13 Kuma ηwisi Mose kinie, gi ako kavlovi ewe ye aηu na me ε, to Israel bane ma bamoni kuklekleo kudi kɔkpe lipoe le gi kwiakpā ε.
- 14 Pɔ ba begyodi va me badra a, le ese linu si gakɔkpe ni omono e, bewe bidɔ beklo xegi bekla kunyanya kokoo e. Bati ko azano ɔ, le ese linu si gani Kristo ava ko biati ko.
- 15 Kona ni omono kruaa kye ε, lipoe kakaa gi bekla Mose kuplekpa ε, kavlovia keedziwe ba ina ne dze.

- 16 Pò xe ɔnuto ekyi evu Ɔkaε ε, kɔ bɛti kavluvia ε.
- 17 Abla ε, Ɔkaε ye onu Ɔfuεfuε nɔ, le niklo gi Ɔkaε ye Ɔfuεfuε nɔ ɔle ε, niklo ɔwlamɔmɔ nɔ ɔle.
- 18 Blo banɔaya gi bɛti kavluvia nɔ blo aɲu na me ε, kwiimɔ xe kwibu Ɔkaε ye kusudraa εbase ε, beekyi blo tɔ kudzi ɲwisi ye gi bɛki blo kusudra a, gi kwikeme sano ɔ, gi kwido ni Ɔkaε ε, gi onu Ɔfuεfuε nɔ klo ɔ.

2 Korintoanε ma 4

Kunu Exo nɔ Sise Kufukpo me

- 1 Lε loso gi gani Aya ye asigagadidi la me ε, xe aki blo axwe ana ya si kuwa ε, blo ɔna ɔtragbò ɔ.
- 2 Boɲu i, kwibu eyekuboe la ni eboe kpokpo la εzandɔ, kuɔɔmeni bano ɔ, le kuɔɔkyi Aya ye liboe le kye ε. Boɲu i, gi kwiibu anukwareε base wee e, kwiikpo isu ya eki ɔno kakaa si biate blo nɔ ba ina ne me nɔ Aya ye aɲu me.
- 3 Lε xe liboe gbã ne gi kwiipani i, xe le me lídra kye ε, banama gi bɛekyɔ ε, ba ko le me lídra εko ɔ.
- 4 Ozimizi ye, kесеa ua ya ka aya ye akpe banama gi báziɲa ε, ba begyodi ua nɔ litumu me. Lε loso bauimɔ Liboe gbã ne ε, le kusudraa kɔ kuklekleo nɔ Kristo su gi ye onu Aya ye kizeze me e.
- 5 Lε ese linu si anɔ blo ɔtuto isu ya kwisoli i; kwisoli Yesu Kristo si onu Ɔka, le blo ɔtuto lo kɔ ε, kunu mlo banɔsumu kɔkpe Yesu loso.
- 6 Lε ese linu si Aya gi ye apani si i, “Kuklekle kudo dɔni litumu ne me e,” ye aki si ye kuklekleo kukle nɔ blo ina ne me. Atɔ kuki si kute Aya ye kusudraa kɔ kuklekleo nɔ Kristo ye aɲu na me ε.
- 7 Pò exo ala ale nɔ blo awla nɔ sise kufukpo me e, tɔ libase si kigagla uidi lie kido nɔ Aya kɔ le anɔ blo kɔ ɔ.
- 8 Baxixa ua bali nɔ blo su nɔ kape kakaa me, pò bauiɲa blo ava a, le kuzεεpisa pò kye ε, blo ɔna ɔuigbò ɔ.
- 9 Banima bizεyɔ kedu nɔ blo su pò Aya ɔyuro blo ɔ; bizεpe si beye blo pò kuɔɔtse e.
- 10 Yesu ye kutseo kuli nɔ blo kisugyae me lipoe kakaa tɔ ye ligbã ne lianwi nɔ blo kisugyae me.
- 11 Pò blo gi kule ligbã ne ε, kule nɔ kuxixa me lipoe kakaa kɔkpe Yesu loso, ato biamɔ ye ligbã ne nɔ blo kisugyae lie gi kizetse e, me.
- 12 Libase si kutseo kwiiwa axwe na nɔ blo me, pò ligbã ne liiwa axwe na nɔ mlo me ε.

- 13 Bɛɲwlimi kpe ní kuɲwlimi dradraa me si, “Mazi le ava aɲa le loso Mapani.” Ni kuziɲa Ɔfuɛfuɛ tole ɔlo klo va e, blo fe kwiziɲa le loso kwiipani;
- 14 Le ese linu si kwite si Aya, gi ye ayɔni Yesu Kristo ado ni bekpɔ va me e, aayo ni blo fe kɔpɔni Yesu le aakò blo pɔni mlɔ, manɔ ní ye aɲu me.
- 15 Eboa la petee gi eɛba blo ava e, ale aki mlɔ libibubu; le loso Aya ye lipomepɛpɛ ne gi liina banima ní kisresre me e, liaki ɔasedodo gi aagbigba ki Aya ye kusudraa a.
- 16 Le loso e, ɔna ouído ní blo lipo o. Linya eli ní le me si blo inɔse le iiblo, pò ní Ɔfuɛfuɛ nɔ me e, beedzini blo kigagla ekpe liwe kakaa.
- 17 Le ese linu si blo baxixa sisami va ya gi kwimɔ abla e, betráze lipoe kpekpemi ito ko, le bɛeki si kwiimɔ kusudra gi kɔ onu kutraza liwewe e, gi kwipe sani baxixa ya va petee e.
- 18 Le loso kúko blo aɲu na atrɔ ní kudɔkpaa liɔ klo gi kuzɛɛmɔ ava a, pò kwiko la ɛtrɔ ní kudɔkpaa liɔ klo gi kuvíɔ e ava. Le ese linu si kidilie gi bizɛɛmɔ e, kizeeze lipoe kpekpemi ito ko, pò kidilie klo gi bauíɔ e, ke kizeeze kɔtsini kanɔme anɔme.

2 Korintoanɛ ma 5

- 1 Abla kwite si kusaa akpando lie me gi kukpasi i, gi onu blo kesea ava ya kisugyae e; xegi ezizi i, ligba lile ní blo awla ɔni Aya klo. Ligba gi liaze ní blo awla ní lifunu ne e, gi aní ɔno awla beko ewa le e.
- 2 Pò abla e, kwigù hũu u, gi kwipe si kwiaze ní blo lifunu ne kisugyae me e.
- 3 Le ese linu si xegi kwikpe lifunu ne kisugyae e, bátramɔ blo si kwibu liya a.
- 4 Le ese linu si gi kukpasi ní kelea me kusa akpando lie ya me e, kwiitani ní isu ya me, le lidotu uidi litini ní blo ava a, le ese linu si kúpe si bebu blo liya a, pò kwipe si kuze ní blo lifunu ne kisugyae me ato kidilie gi kinu kidɔ tsetse e, biakyi ke to kiadzi ligbá.
- 5 Abla e, Aya ye abite blo akí liboe le ya, xe aki blo Ɔfuɛfuɛ nɔ ɲwisi bidɔ gi betsa eple e, gi kiitro likla a ní kidilie gi kitraɔa ba e, ava.
- 6 Le loso e, ɔna ɔle ní blo awla lipoe kakaa, le kwite si gi kuli kepe ní kisugyae me e, kuli ní ɔdzage ní blo Ɔkae su.
- 7 Kuli ligbá ne ní kuziɲa me aní ní kidilie gi kwimɔ onu u.
- 8 Ɔna ɔle ní blo lipo le meeɔpani, le kwiape si kwiayuro blo kisugyae to kwiaze kepea ni Ɔkae.
- 9 Le loso e, kwitro le si kwiabite kidɔ kakaa to kwiaku ye aɲu, xegi kulí kepe ní kisugyae me ni ya a, loo ní ɔdzage ni ke su.

10 Lε ese linu si lile si blo petee kwialεε ní Kristo ye litsixwagbo le ɔto no, to ɔno kakaa aazi kidilie gi kinu si ɔze ε, kɔkpe kidɔ kakaa gi abite ε, lipoe le gi eze ni kisugyae me ε, xegi kinu kigbã loo kinyaninyani i.

Mlaki Aya Ɔkpe Blo ni Ye Likpɔ

11 Abila gi kwite kidilie ε, gi linu to sé Ɔkaε ε, le loso kwikenidi idi to kuliɔvi banima to benu blo ese e. Aya ete kidilie gi kunu i, le medi kudeonu si le me lidra eki mlo ina ne fe ε.

12 Kuufi keni idi dze si kukpɔ isu iiki mlo ɔ; pɔ kwikenidi to kwiaki mlo kudeonu to mlado isu ní blo ava a, ato mlatani le onu kubu kí banama gi bizeefeke isu ya a, ní kidilie gi banima bizeemo ava a sani kidilie gi kilε ní ɔna no me ε ava.

13 Xegi kwiiwle e, Aya loso kwiiwle, pɔ xegi kule mumɔ ε, kule mumɔ kɔkpe mlo loso.

14 Lε ese linu si Kristo ye kunɔɔ kɔ kwiŋa blo ava le ese linu si le me lidra eki blo si ɔno tole etse aki ɔno kakaa le loso e, ɔno kakaa etse.

15 Etse akí banima petee, to banama gi bali ligbã ne ε, batráze ligbã ne eki isu ya to ɔ, pɔ biaze ligbã kí ɔnilie klo gi ye etse aki ba ε, xe bedzini ye yɔno ε.

16 Lε loso doni abla ε, kuufimo ɔnoɔ doni kelea me bede va onu to ɔ. Nya lipoe to zano ε, nite kwizemo Kristo pɔ kuufimo ye nite to ɔ.

17 Lε loso xe ɔnuto akpe likpɔ ni Kristo e, edzi ɔno vuvu; bidɔ koko ve biza; bidɔ vuvu ve biba.

18 La petee edɔ Aya klo le gani Kristo me e, akpe blo ni Ye likpɔ le akpe lixwe ní blo awla si to kukpe Ye ni banɔdzedze ba kye likpɔ.

19 Aya εεkpe kelea me ni Ye isu ya likpɔ gani Kristo ava; le Aya ɔvibla banima ba eboe zimizi na eki ba a. Lε ako likpɔkpelepele le odu lo akpe ní blo awla aki banima.

20 Lε loso kulεε ní Kristo linyi ne me ŋwisi Aya eevi gani blo ava kine ε, kwiki mlo litukpo ní Kristo ye linyi ne me si: Mlaki to bakpe mlo ni Aya likpɔ.

21 Aya aki si Kristo gi eboe zimizi áma ní ye su i, odzi eboe zimizi kí blo to gani ye ava ε, blo eboe aagyɔ ní Aya aŋu me ε.

2 Korintoanε ma 6

1 Ɔwisi Aya ye baxwewa glɔne kine ε, kwiki mlo litukpo si mlakiko Aya ye lipomepepe ne gi mleze ε, ŋwisi kidɔ gi kítrabu libi i.

2 Lε ese linu si apani si, “Gi lipoe le lina si mipè lipo me ki mlo ε, mata mlo kutu u, le gi liwe le ava a, gi lile si mibu mlo lina ε, mapɔni mlo.” Mesi mlo si abla Aya ye lipomepepe ne liwe le lina, abla ye kubúbú yo liwe le lina.

Paulo Ye Baxixa va

- 3 Kuwíple likla ni mlɔ kude me si mletu kikliwi, tɔ biamɔ kunutsatsa tɔtɔ ní blo axwɛwawa la su.
- 4 Pò ηwisi Aya ye banɔsumu kinɛ ε, kuzɛɛkpò isu ya ní kude kakaa onu; ní igyidodo me; ní baxixa ua mɛ, ní kupepe ni ɔna kugbògbò mɛ ε.
- 5 Kuzɛɛkpò isu ní kukusi me, ligba kuzeze me, ní kedu kuyɔyɔ mɛ; ní axwe gagla la kuwawa mɛ, sramɔdɔmɔdɔ elesi ni kuɛ mɛ;
- 6 kɔpɔnɔ ε, kuzɛɛbase blo kusudraa ni eboe ese kununu yo, litɔpleplekese kese ani asigagadidi; ní Ɔfuɛfuɛ Dradra lo mɛ, le kuzɛɛbase blo ɔna mɛ kunɔlɔ;
- 7 ní anukwarɛ kudodo me, ni ní Aya ye kigaglaɛ mɛ ε, kwivu kude gyɔgyɔ kɔ bigutadɔ mɛ ní kanawla ni kaba mɛ.
- 8 Le gani kusudra ani kuyé me e, kunutsatsa nyani nyani ni kunutsatsa gbã mɛ ε; anukwarɛ benete pò bɛxwa blo si basia nɛ ε;
- 9 bɛbite ηwisi béte blo o, pò ba pɔ bete blo o; bɛsi si kwitse, pò mledi kuli ligbã nɛ ε; bekusi blo pò, bauíye blo o.
- 10 Kuli ní asigaga mɛ, pò lipoe kakaa kuli ní isami mɛ ε; kwiku lipi le, pò kwibite banɔ glegle e, gi bedzi bexonete e; kwiηwi ηwisi kididɔ kíma ní blo awla a, pò kidɔ kakaa kilɛ ní blo awla a.
- 11 Kwipani iiki mlɔ ni ɔna faã Korintoanɛ ma, le kwidra blo ina nɛ mɛ eki mlɔ.
- 12 Kúko blo kunɔlɔ kokpo mlo o, pò mle kɔ mlɔ kuni yo ɛko ε kpo blo o.
- 13 Ɖwisi kutsretsɛ gbã kinɛ ε; mɛɛpani ki mlɔ ηwisi kí mɛ bebi kinɛ ε; le loso e mlɔfɛ mladra mlɔ ina nɛ mɛ aki blo ηwisi kilie gi kwidra blo ini nɛ mɛ eki mlɔ kinɛ ε.

Mlakíkpe ɔha ni banama gi báziŋa a

- 14 Mlakíkpe likpɔ ni banama gi báziŋa a. Le ese linu si siŋanɛ woli lu si le ní banama gi ba bedɛ ua bɛgyɔ ɔ, ni banama gi benu litukpomegagla benete kusi i? loo ɔha kpɛkpɛ woli lu ɔle ní kuklekle ni litumu nɛ kusi i?
- 15 Likpɔkpɛkpɛ woli lu lile ní Kristo ni Belial kusi i? Liboe woli lile ní ɔvaziŋanɛ ni ɔnilie gi óze ηa ε kusi i?
- 16 Kunyánya woli lu kule ní Aya ye lisɔligba le ni babu ua kusi i? Le ese linu si blo kunu Aya gbagbee ye lisɔligba le. Ɖwisi kilie gi Aya apani si i, “Maaze nì ba le maaga ní ba kusi, le maaze bá Aya, le biaaze mɛ banɔ.”
- 17 “Le loso e, mledò ní ba kusi tɔ mlebú lidze, nite Ɖkaɛ apani. Mlakígbɔni bidɔ gi bɛsu bídra a, atɔ maazi mlɔ.”
- 18 “Maaze Ɖka ki mlɔ, le mlaaze mɛ bebinyime ni mɛ bebidze, nite kigaglaɛ petee Ɖkaɛ Aya apani.”

2 Korintoanɛ ma 7

1 Agi eboa la ya a gi Aya aka aple aki blo ale ní blo awla ε, me bavua dimeno ba, mlaki to kudra blo isu ya su doni kido kakaa gi kialulu blo isu ya a, ni blo Ofuefue no me me. Ato mlaki to blo kudradraa kuna ki Aya ye kububu ni ye kusese.

Paulo Ye Isami ne

2 Mlaki to blo kye kumo ozeko ní mlo ina ne me. Kuwita onono ese e, kuwiky onono exla a, kuwifafa onono o.

3 Mauipani nite to miko ebú mlo lipa o; mapani azano si mlenja kedzi ní blo ina ne me si kwiaze ligba loo kwiatse ni mlo.

4 Maka ní mlo ava momomo; mizedu isu ní mlo ava. Mlekpe me kigagla momomo; le ní blo baxixa va petee me e, oduko oma oki me isami ne ε.

5 Le gi kwiba Makedonia ε, blo kisugyae lie ya kimo kusuyo; bezekpe blo kunugu yo ní kapε kakaa me, gani kuboehe ní oge no, lifu ne ní kime me.

6 Pò Aya gi ye izeyo ona eki banama a, gi ba ona egbo ε, ayo blo ona gi Titus aba blo klo ε,

7 Le aní ye kubaba tètè e, pò onayoyo lo gi mleki ye ε. Asi blo kilie gi mlepe si mlemo me ε, mlo ona tata no, kilie gi mleko le me eki me ε, gi biki si me isami ne isre sano o.

8 Le xegi me keplekpa kákpε mlo isami kye ε, litrave me e. Nya live me lipoe le klo okpe gi mamō si me keplekpa kákpε mlo isami ko ki lipoe kpekpe mi ito fe ε.

9 Pò abla ε, isami iiku me, ani gi keplekpa kákpε mlo isami loso o, pò mlo asigaga la eki si mlekyi ona me ε. Le ese linu si mledzi basigaga ne kilie gi Aya ape ε, le loso e, onono okpe mlo libi ní kude kutoto onu gani blo ava a.

10 Xegi Aya aki si mleku ní asigaga me ε, le lizemani ona me kukyiky i, gi ko kuzeki blo kububu yo o, xe kuwimani “atesi metete” e, pò kelea me asigaga la ε, la izemani kutse.

11 Mledi kidilie gi asigaga la ya ní Aya ye anu me ekpe ní mlo me ε: kilie gi mlezedu anu na a, kilie gi mlezepe veve si mlo line ligyo o, kilie gi mlezeyevi isu u, xegi mlemo liboe to o, gi livigy ε, kilie gi lifu ne lizeeku mlo o, xegi liboe zimizi lito liba mlo ava a, kilie gi mlezepe si mlemo me ε, kilie gi mlezeko lito ní le me ε, kilie gi mlale ní kublabla me si mlemo si bebite eboe gbā a. Ni lipoe kakaa me ε, mlebu isu ya ebase si mlána lipa ní liboe le ya me ε.

12 Loso agi manwlimi akí mlo ε, ani onilie klo gi abite liboe zimizi i, loo onilie gi ye su bebite liboe zimizi i mano, pò ní Aya anu me ε, mlo otuto mlaamo kilie gi mleko isu ya eki blo ε.

13 Gani le petee me e, bekpe blo kigagla. Koroni blo otuto blo onadodo lo e, lize blo isami kor si kwimo Titus ye isami ne, le ese linu si mlo petee mlekpe ye ona no isami.

14 Madu isu aki ye ni mlo su, le mlakpe me kuye e. Po le kilie gi liboe kakaae le e, gi kwipani si mlo lile ni le me e, niteme ke blo kusudoo ni mlo su ki Tito fe e, ko kye kunu anukware.

15 Le ye kudimendo ki mlo e, kwikeme pono xegi aple anu si mlo petee mlenu kutu u, le mlezhi ye ni lifu ani kusugu u.

16 Isami iku me si maaka ni mlo petee ava.

2 Korintoane ma 8

Paulo Akpe Ona me Bidokoko Faã Kigagla

1 Benemi ba, kwipe si mlete lipomepere ne gi Aya aki Makedonia isoliha le e.

2 Doni kukenidi gagla me e, ba isami ne ni ba ozia no bigbigba, gi bidzi bidokoko faã a, gi biku kumu yo o.

3 Le mena katsalia eki ba si, beki bidu kilie onu gi biatano, sani ba kutano kye. Ni ba otuto ba isuwla me e,

4 bevi doni blo iwla me veve si kuki ba kudeonu to ba kye bamo owako ni lixwe ne ya me ki bano dradra ba.

5 Le babite kilie gi kwidi kudeonu iko o, po ni otupu ko e, beko ba isu ya eki Okae, le beko isu ya eki blo ni Aya ye kupere onu.

6 Le loso kwikpe Tito kigagla gi ekpese lixwe ne ya kooko e, to aablo ni lipomepere ne lixwe ne ya kye ni mlo kapera me e.

7 Po kilie gi mlabite sano ni kidu kaka me e, ni kuzigaa me, ni kupanio me, ni kuboeteo me, ni anukware zizi me ani mlo kunolo ki blo me e, mledi le oza si mlo fe mlabite sano ni lipomepere ne bidokoko ve ya me.

8 Ani asa mekpe ki mlo, po mapre si mifeke mlo kunolo ko anukware edi i, to miko ko esroni bano gogo ba ba anukware.

9 Le ese linu si mlete blo Okae Yesu Kristo ye lipomepere ne gi nya eze oxonete xe e, po kokpe mlo loso e, edzi opiplinete to mlo kye gani ye lipi le me e, mladzi bexonete.

10 Le me kugbagba ki mlo ni kidilie gi kisape ni liboe le ya me kinu si i, galigo le e, mlo mleeze bano topu ba ani ni bidokoko ve me tete po ni kupere si mlaabite nite me kye e.

11 Aba e, mlebloni lixwe ne, ato la kublono e, kwiaze nwisi kilie gi mlope si mlabite le kine e, ni kilie gi mlaatano onu u.

12 Le xe kupépeo kulé ε, biaaze mlo bidokoko ve ε, ní kidilie gi kilé ni ono kakaa awla ε onu, aní ní kidilie gi kima ní ye awla onu u.

13 Aní blo kupépe linu si banoto bamo onadodo to mlo pò bemi mlo akpe ε, bonu i, to mlo pó mleze ní kisošo me.

14 Ní lipoe le ya me ε, mlo bidó sresre ve ε, biana ki ba baziazia va ato xe mlo kye mleku ní ozia me ε, ba bidó sresre ve biana ki mlo baziazia va. Ato mlaze ni kisošo me.

15 Kilie gi behwlimi kpe ni Aya liboe le me si i, “Onilie gi atá ye ní kisresre me ε, ye oni ye ósa sre ε, le onilie gi atá sisami kye ε, ye oni ye ósae sisami.”

Bekpe Tito ní Korinto

16 Medo Aya dase gi akpe le ní Tito ona no me ε, si oko lito ní le me hwisi kilie gi mako lito ní le me aki mlo kine ε.

17 Le ese linu si Tito óze liboe le gi kwisi ye si obite tètè e, bonu i, atrába nì ye otuto ye kupépe veve si to yiponi mlo nì ye ona no petee e.

18 Kɔpɔni ye ε, kwitsisi onemi ye gi ye isoliha le petee iikpò kɔkpe ye ikù ne kukpekpeo ki Liboe Gbã ne loso o.

19 Le kɔpɔno ε, isoliha le iikya ye si ɔpɔni blo gi kwiiko ba bidokoko ve tsino ɔ, gi blo otuto kwitro ɔ si kwiko ekpe kubùbù ní Okae otuto lo su ani to kubase si kwiko le me si kwipɔno ɔ.

20 Kúpe si onono ɔki kunutsatsa zimizi utoto ní kilie gi kwiale bidokokoe ve ya a, gi beko nì ona faã su u.

21 Le ese linu si kwipe si kuga kude gbã aní ní Aya tètè anu me ε, pò ní banima kye anu me ε.

22 Kɔpɔno ε, kwiikpe blo onemi ye nì ba kude; gi ebu abasi blo lipoe glegle ni ní bede glegle onu si kifu kilé ní ye me ε, le sano ε, abase si ye aze mlo ava anja.

23 Tito ko ε, ye onu me ogaglone nì me oxewaglone ní mlo kusi, blo benemi dzedze ba ε, ba bali ní isoliha le linyi ne me le benu kubùbù kí Kristo.

24 Le loso mlabase benyime ba ya mlo kunoko, nì kidilie loso gi kuzeedo isu ní mlo ava a, to isoliha le petee biamo ne.

2 Korintoane ma 9

Kupɔno Kí Benemi Basolisoli ba

1 Nya líziã si mihwlimi ki mlo ní bidokokoe ve gi mletsisi bano dradra ba su u.

2 Le ese linu si mete si mlepe veve si mleɔpɔno, le mako mlo ado isu akí Makedonia banε ma. Le masi ba si, “Benemi ba ní Axaya ε, bebla si biaki kupɔno doni galigo le ke.” Mlo kupépeo kwihwa ni bame beglegle si ba kye babite kido.

³ Abla ε, mætsisi benemi ba, tɔ blɔ kusufekɛo nɪ eboa la ya mɛ ε, kukɪzɛ kupluplu u. Pò, tɔ mlaaze nɪ kublabla mɛ ni mlɔ kupɔnɔɔ kilie gi mapani si mlaapɔnɔ ε.

⁴ Lɛ ese linu si xegi mɛ ni banama a, gi bɛdɔ Makedonia kwiaba a, xe biamɔ si mlamá nɪ kublabla mɛ ε, kwiaŋa kuye gi nya kwika nɪ mlɔ ava gbɛgbɛ te e. Xegi kútrapani nɪ mlɔ kuye su i.

⁵ Lɛ loso e, megyo le edi si liziã si mikpɛ benemi ba kigagla tɔ betù ɔtɔ aki mɛ tɔ biaakpɛ mlɔ bidɔkɔkɔ vɛ likpɔ ɔ. Ɔna mɛ faã bidɔkɔkɔ vɛ gi mleka epɛ si mlaakɔ ε. Lɛ biakpɛ vɛ likpɔ xe maaba a, lɛ biabase si kipé mlɛpɛ si mlɛɛki bɛ ε, lɛ bínu bidɔ gi bemi nɪ mlɔ ava si mlakɔ ɔ.

Mlakpɛ bidɔ ni ɔna faã

⁶ Mlapɛ aŋu si ɔnilie gi akpɛ bidɔ sisami i, yɛ aamɔ bidɔ sisami; lɛ ɔnilie gi akpɛ bidɔ glegle e, yɛ aamɔ bidɔ glegle.

⁷ Mlɔmɛ ɔnɔ kakaa ɔkɔ kidilie gi atrɔ nɪ yɛ ɔna nɔ mɛ si yɛ akɔ ε, anɪ ni aŋu mɛ nyasi nyasi loo ŋwisi kimi bemi nɪ yɛ ava kinɛ ε; lɛ ese linu si Aya izɛɛlɔ ɔnilie gi izɛɛki bidɔ ni isami i.

⁸ Lɛ Aya aatani mlɔ yɛ lipomɛpɛpɛ kakaa kukɔ nitɛmɛ si nɪ kidɔ kakaa mɛ ni lipoe kakaa mɛ ε, mlamɔ mlɔ baziazia ba petee lɛ mlɔ eboe gbã na aasɛ.

⁹ Killie gi Aya yɛ liboe le lipani si i, “Izeehle yɛ bidɔkɔkɔ vɛ ɛki bazianete ba ni ɔna faã; lɛ yɛ kude gyɔgyɔ kulɛ kɔtsinɔ kanɔmɛ anɔmɛ.”

¹⁰ Lɛ Aya gi yɛ izɛɛki esebi la ɛki ɔnyrɔmɛdzɛɛ ni àklã na ki kidɔŋaŋa ε, yɛ kee aaki mlamɔ eboe gyɔgyɔ la gi aasɛ. Lɛ aaki si kidilie gi kilɛ ni mlɔ awla ε, kiasɛ.

¹¹ Aaki si mlaaze bexonete nɪ kude kakaa onu gi mlɔ fɛ mlaaki bidɔ ni ɔna faã lipoe kakaa a, lɛ gani blɔ ava ε, mlɔ bidɔkɔkɔ vɛ biaki si banima biado Aya ɔase.

¹² Lixwɛ nɛ gi mlɛwa ε, livíki Aya yɛ banima ba bidɔ ziazia vɛ tètè ko, bonu i, lɛ liiki si banɔ glegle bedo Aya ɔase.

¹³ Lɛ kɔkpɛ kidilie gi mlɔ axwɛwawa la ebu ibasɛ ε, banima bíakɔ kukpòkpò ki Aya kɔkpɛ mlɔ isu ya kukɔkpɛ nɪ Kristo yɛ Liboe Gbã nɛ mɛ ε, gi mleenu kutu loso o. Lɛ ya lipɔni mlɔ bidɔkɔkɔ ni ɔna faã gi mlɛlɛ vɛ ni ba ni ɔnɔ kakaa fɛ ε.

¹⁴ Lɛ loso, nɪ ba Aya kuxwaxwa nɪ mlɔ litukpo me e, ba ina nɛ iigyo mlɔ edi kɔkpɛ Aya yɛ lipomɛpɛpɛ vidi lɛ gi aki mlɔ loso o.

¹⁵ Mlaki tɔ kudo Aya ɔase ki yɛ bidɔkɔkɔ vɛ gi ɔnɔnɔ ótratani kusɔ loso o.

2 Korintoanɛ ma 10

Paulo Aŋwlɛ Yɛ Axwɛwawa la litukpo

- 1 Gani Kristo ye kusububo ni ye litopleplekese kese me e, me Paulo, gi mlezese si menu onɔ gi onu ofuluse e, xegi male ní mlo kusi i, pò xe maúise onɔ anu me e, xegi male ni odzage e, mevi doni mlo iwla me si
- 2 mæki mlo litukpo si xegi maba mlo klo e, litrázia si mizeehe eboe gagla a, ni banama gi begyo le edi si kelea lia me bede va onu kule ligbã ne e.
- 3 Gi kule ní kelea me kye e, kuúíta kigū nwisi kelea me kine e.
- 4 Bigutadɔe me su axwe gi kwiiwa e, bínu kelea ya me bigutadɔ pò binu Aya ye bigutadɔ gi kigagla kilie ní be awla a, gi biazizi ahwafione ye izeko gagla le e.
- 5 Kuzeezizi kuboehē kakaa; ni imɔkpekpe kakaa gi iyo kedu ya ní Aya kuteteo su u; kuzeevu kugyodi kakaa to kuki si kukpe litukpo ní Kristo ese.
- 6 Le kuli ní kublabla me si kwiahe kutu kí kutu monumonu kakaa xegi mlɛbase si mlale ní kutununu me petee eki Kristo e.
- 7 Mleedi eboa la gi ale ní mlo anu na me e. Xegi mlɔme onuto aka ní ye isu ava si yenu Kristo onɛ e, lile si odzini le kutapo odi mumɔ si blo kye e, kunu Kristo banɛ nwisi ye otuto lo kinie na a.
- 8 Le ese linu si xegi maasa awla kako o, ní kigaglae lie gi Okæ aki blo si to kuko gani mlo to mletsi i sani si to kuzizi mlo kye e, kuye kútraku me e.
- 9 Mápe si miɲwi nwisi meekeni idi si míkpe mlo lifu ni me kuplekpa a, gi maɲwlimi aki mlo me e.
- 10 Le ese linu si banɔato bæpani si, “Paulo ye kuplekpa gi aɲwlimi i, kɔme eboe la ale nyipu le ale gagla a, pò xe ye otuto o le ní blo su i, ónu onɔ gagla a, le ye eboe la e, enu kidido o.”
- 11 Linu si banɔ ba klo ba bamɔ egyesi si lidzegaga etoto líma ní kidilie gi kwiɲwlimi ní blo kuplekpa me e, xe kúma ní mlo su i, ani kidilie gi kwiabite e, xe kuli ní mlo kusi i me.
- 12 Kútrakeni idi si kúkla isu ya kpe loo to kúko isu ya esroni banama gi bizɛkpò isu ya a. Gi beegyigye batuto ba isu ya a nì ba isu ya, xe bæko ba isu ya esroni ni ba ahanuglo ba e, bétè liboe.
- 13 Blo ko e, blo kusudɔo kútradɔ kudeo eza a; pò blo kusudɔo kwiaze ní axwe ana gi Aya akpe ní blo awla e ava, le axwe ana klo ena mlo kye e.
- 14 Le kuúisa kutre ní blo kusudɔo me e, kilie gi liaze e, xegi kúba mlo klo ni Liboe Gbã ne ní Kristo su u. Le ese linu si kwitani mlo kuna ni Kristo ye Liboe Gbã ne.
- 15 Le kuúido kudeo eza si kwido isu ní axwe gi banɔ dzedze bewa ava a. Blo kudeonudidi kunu si kilie gi mlo kuziɲaa kwiitsi iponɔ e, blo axwe na kètu ya ni mlo kusi kiane sanɔ.

16 Kɔlɔ kwiatani Liboe Gbã ne kupani ní kuse dzedzeo ava. Le ese linu si kúpe si kwidɔ isu u ní axwe gi bewa kokoo ní ɔno dzedze ye kètu ya me ε ava.

17 Pò Aya ye liboe le lipani si i, “Ɔnilie gi ape si yidɔ isu ya ε, lile si ɔɔɔ isu ya ní kidilie gi Ɔkaε abite ava a.”

18 Le ese linu si aní ɔnilie gi eεkpɔ isu ya ε, ye onu ɔno gbã ε, pò ɔnilie gi Ɔkaε akpò ε.

2 Korintoanε ma 11

Paulo Ni Asia na Banɔkpekpe ba

1 Megyo le edi si mlaazi me xegi mædɔ kuga taue fe ε; Mlæbite le nite kokoo!

2 Mæɔni kifu ní mlɔ onu le kifui lie gi mæɔni i, kidɔ ní Aya klɔ. Mlale ko ηwisi ɔdisami gi makpe kuwlawla ako akí onyime tole e, Kristo kinε.

3 Meese lifu ne si biapisa mlɔ begyodi va ηwisi kilie gi ɔgblagae ako ɔdaye lo emeni Eva kinie ε, le mlɔ begyodi va biase ní mlɔ ɔna me dradra ni kulɔlo petee aki Kristo su u.

4 Le ese linu si xegi mlezenu banama a, gi beba ezepani ní Yesu dzedze su liboe eki mlɔ ɔ, gi liga lidze ní Yesu lie ε, gi ye su liboe kwiba epani eki mlɔ ε, loo mlæzi Ɔfuεfuε dzedze gi ega lidze ní lɔ klɔ ɔ, gi mlæze su i, loo mlenu Liboe Gbã gi liga lidze ní Liboe Gbãε ne gi mlæze su i, mlale ní kublabla me si mlazi le kyε!

5 Mámɔ le si “banɔkpekpe dzi aηu me” ba klɔ va, beεpe sani me ε.

6 Nyafe béhe me ηwisi ɔno gi aapani ní banɔ kusi i, pò kuboensenu kule ní me awla a; le kwidra le me ki mlɔ lipoe kakaa gani kude kakaa onu u.

7 Liboe zimizi linu si mibubɔ isu tɔ mimuni mlɔ gani Aya ye liboe le gi mapani aki mlɔ faã a, gi mázi kibɔ ní mlɔ awla na a?

8 Lize ηwisi mazeezuru isɔliha dzedze le gi mazi kupɔno adɔ ni ba klɔ ɔ, xe makɔ kɔ aponi mlɔ ε.

9 Le gi mazεwa axwe na ní mlɔ kusi i, xe mazia kiditɔ ε, méze lidɔtu iiki ɔnoɔ ɔ, le ese linu si benemi ba ya gi beɔɔ ní Makedonia ε, bezεeki me kidilie gi mazia ε. Medi le ava si méze lidɔtu iiki mlɔ ní kude utɔɔ onu u, le maadi le ava si maatre ní le ava nite e.

10 Ní Kristo ye anukwarεε lie gi ɔle ní me mè onu i, ɔnoɔ ni Axaya kesea me ε, ɔtratsi kude eki me kusufeke ulio ya a.

11 Ege loso e? kilɔ málɔ mlɔ loso a? Aya ete si malɔ mlɔ!

12 Matratre ní le ava tɔ mibite kidilie gi ke mæbite abla ε, atɔ mitsi kudeonu ikí banɔkpekpe ba klɔ gi beεpe kudeonu u, si tɔ bamɔ ba si blɔ ni ba kwisɔ ní eboa la gi beεpani i me.

13 Lε ese linu si bano bákló ba ε, benu asia banókrékpe, benu baxwewa gi bizeemeni bano ɔ, gi bekyi isu ya a, ηwisi Kristo ye banókrékpe kine ε.

14 Lε likítu mlo kugyɔ ɔ, Lε ese linu si Satana ɔtuto lo ε, abite ye isu ya ηwisi Aya ye ɔxwɛdze gi izekle kine ε!

15 Lε loso e, línu liboe gi liatu ɔno kugyɔ ɔ si ye baxwɛdze ba fe, betsrɛ ba isu ya to banwi ηwisi banɔsumu gi ba bede ua begyɔ ɔ. Ba oblonó kɔ aaze kidilie djii gi ba kiboebiteε kiwi i.

Paulo ado isu ya ní ye Ɔzia mɔmɔ no ava

16 Meedzini ipani si: ɔnoɔ ɔki gyo le edi si menu kanukpavi i. Pò xe wɔzi Lε nite e, Lε kɔ mlazi me ηwisi kanukpavi ato midò isu ya tave.

17 Ní me kusudo libo ya me ε, mávipani ηwisi kilie gi Ɔkaε aapani i, bonu i, mɛɛpani ηwisi kanukpavi kine ε.

18 Agi bano glegle beɛdo isu ya ní kelea me bede ua onu i, me fe maado isu ya.

19 Mlɛplɛ lito kese ki kunukpavio ni isami Lε ese linu si mlete liboe kon!

20 Ní anukwareε me ε, mlɛzɛzi ɔno kakaa elue gi aabite mlo ye banɔdzidzi loo ɔno gi aakpe mlo klanɔ ε, loo amo ɔjakɔ ní mɔsu u, loo izeefeke isu ní mlo ava a, loo aasa mlo bidɔ ní anu na me ε.

21 Linu me kuye si mize Lε si kwize befuluse gbɛgbɛ nite gi kwibite eboa la ya ε! Pò xe ɔnuto aakenidi si yido isu ya ní kidito su i, me fe maado isu ní ke su u; mɛɛpani ηwisi kanukpavi kine.

22 Hebriane benu na a? Me fe Hebrione menu. Israelbane benu na a? Me fe Israelone menu. Abraham ye besoebi benu na a? Me fe Abraham ye osobi menu.

23 Kristo ye banɔsumu benu na a? Masani ba. (Mɛɛpani ηwisi ɔno gi ye anu me eezizi kine ε). Mawa axwe gagla sani ba, meze ligba lipoe glegle, bekusi me mɔmɔmɔ, Lε meze kutse iwla me lipoe glegle e.

24 Yudane ma befiavi me bisevi avitata ni ɔgotile afiavi tetsu zizi;

25 Tatá zizi befiavi me bisevi ve; Lε besa me akla tule e. Onitsahu lo eyavi ni blo tatá, gi mawo ní axu la me elesi zizi ni liwe tile e.

26 Maze aklano lipoe kakaa, Lε meze kuxixa me ε, doni inipe le kɔ, doni banama gi betsa bede ua eki me kɔ ɔ, doni blo ɔtuto blo akɔane ma iwla me ni banama gi bénu Yudane ma ba iwla me ε, baxixa ua beze ní ima vidi ne me, ni kumami yo me, ní axu la ava, ani banama gi benu asia bavaziηa ba klo ɔ.

27 Mawa axwe ni kupèpè; gi lipoe glegle e, mázadó sra; Kuve ni olile eku me; Lε lipoe glegle e, máηa kidido ɔ, Lε kublo kwizeku me gi mámo ɔ ewu gi maakpe fe ε.

- 28 Lε ní la klɔ va kede e, mε begyodi va mε bávidɔ liwewe gi mε aɲu me éple kese kí isoli ha lε petee loso o.
- 29 Nyaɲwe eboto xe mε mébotso o; lε xegi begbani ɔnuto ekpe ní eboe zimizi me e, mizεnu kuyevuiyevi ní mε isu ya mε.
- 30 Xe linu si midò isu ya ε, maado isu ní kudɔkpaa liɔ gi kwibase si kigagla kίma ní mε awla ε su.
- 31 Aya gi onu Ɔka kí Ɔkaε Yesu u, gi ye biakpò tsino ní kanɔmε ε, ete si mávise asia a.
- 32 Agi meze ní Damasko e, ɔma no ɔvadi ye gi eze ní Okusi Areta ese e, akpe banɔpe ba ní ɔma vidi no lo kuvunu yo to bevu me e.
- 33 Pò bepleni me ní kasovi mε gani ligli le fεsrε ɔto me, lε mese ní ye su i.

2 Korintoanε ma 12

Eboa la gi Ɔkaε Ebu Abasi Paulo e

- 1 Lile si mitre ní lε ava to midò isu ya, xegi lítrabu libi fε ε. Maapani ní eboa la gi Ɔkaε aki si mamɔ ní kubububase ulio gi aki mε ε su.
- 2 Mete onyime ɔto ní Kristo me gi befeke tsino ní lifunu ne ɔtane klɔ ago liɔfo ni tene la ya. Méte xe kisugyae mε eze loo Ɔfuefue no mε eze e, xe liboe lε ya liba lε mε ε, pò Aya ko ete e.
- 3 Lε mete si ɔnilie ya ε, xe kisugyae mε eze loo óze ní kisugyae mε ε, méte; Aya ko ete.
- 4 Lε mete si onyime lie ya ε, betsini ye ní Paradiso ye me, lε enu eboa la su gi kinemi kitrátani kupani i, eboa la su gi báki ɔno gbagbe kude si ɔpani i.
- 5 Ɔnilie ya elu sú maado isu ya, pò mátradò isu ya ní mε ɔtuto lo mε isu ya su u, sani si bidɔ beklɔ gi biabase si mebotso e.
- 6 Xe nya mapε si midò isu ya ε, mátraze kanukpavi i, lε ese linu si maazεpani anukwareε. Pò mátradò isu ya a, lε loso ɔnoɔ ótramɔ mε ɔno vidi sani kilie gi amɔ mε kidilie gi mabite ε, ni eboa la gi mapani i.
- 7 Pò to mikíze ní kusufekeo ni kusudɔ mε ε, kɔkpe eboe vidi a la gi bebu ibasi mε loso ε, bekpε kunya gi kule ɲwisi kibu kinε ε, ní mε isu ya mε, dɔni Ozimizi ye ye ɔxwεdze klɔ gi kwiwa axwe na to mikifeke isu ya a.
- 8 Tatá zizi maxwa Ɔkaε si ɔti lidotu i lε ya ní mε ava.
- 9 Pò ebu le onu si; “Mε lipomepεpε ne lisrε eki wɔ, lε ese linu si mε kigaglaε kizεena ke ɔna klɔ ní kubotsobotso me.” Lε loso maado isu isano nì isami ní mε kubotsobotsoo me e, ato Kristo ye kigaglaε kiaze ní mε ava.

10 Lε okpe Kristo loso e, lile me ole xegi mebotso o, xegi beekpini me e, xegi male ní kuxixa me ε, xegi beyo kedu ní me su u, xegi eboe la avitre le ava eki me mumo ε. Lε ese linu si, xegi mebotso e, ko male gagla ε.

Paulo Ako lito le me aki Korintoane ma

11 Mabite isu ya kanukpavi, po mlo mleko o, xe mabite nite e. Mlo nya lile si mlakpo me xe e, Lε ese linu si aní ono fiteete menu, xe beko me srani “banokpekpe gbã ba,” gani le me si menu kidido fe ε.

12 Kidilie gi kizekpe banokpekpe ba gyesi i, gi kinu lixaju ne, enugutseboe, ni eboe mamō edi i, mabite ve ní mlo kusi ni litoplelekese kese glegle.

13 Kiboebite kitoto kile gi mabite aki isoliha dzedze le e, gi mabite aki mlo sani si máko isu atrō ní mlo ava na a? Mlakō kesetataa lia akye me!

14 Aba ε, male ní kublabla me si míba edi mlo kutane, le mátraze lidotu iiki mlo o, le ese linu si mlo ototo lo mεpe, aní kidilie gi kilie ní mlo awla a. Líziã si banuvo ba babla bidō aple aki ba bapone ba a, po linu si bapone ba babla bidō aple akí ba bebi ba.

15 Liaze me isami si miwa me kido kakaa su axwe aki mlo, koponi me ototo me isu ya kye. Lε xegi malō mlo asano ε, mlaati ní mlo kuloko kime ava na a?

16 Kilie gi lile ε, mledime si menu lidotu aki mlo. Po omone gi menu i, mapunu mlo le mevū mlo e.

17 Maba mlo gani benyime ba ya gi makpe mlo klo ava na a?

18 Makpe litukpo kese akí Tito si oba mlo klo, le makpe me onemi ye ni ye kude e. Tito oba mlo, loo aba mlo na a? Aní Ofuefue tole ni kude tule ava kwiga na?

19 Kibu mleebu si gakona ni abla ε, isu litukpo kwijwe ki mlo na a? Aní nite, kwipani ní Aya anu me nwisi bano gi bale ní Kristo me e; le bavā dimeno ba, kido kakaa gi kwibite ε, kwibite ke eki mlo kigagla kukpekpe.

20 Lε ese linu si mese lifu si xegi meku ni klo va ε, mátramō mlo kilie gi maape si mleze e, le mlo fe ε, mlátramō me kilie gi mlaape si mize e. Meese lifu ne si maamō avite, kanuzá, kusuyevi, kulεε, bano su kuzizi, kunugu kugugu ní bano su, kusudo ni kapisa ní mlo oma no me ε.

21 Meese lifu si xegi maba mlo klo dze ε, me Aya aape ni me ní mlo anu me, le ona aata me okpe bano glegle ba ya gi beta kese zano ε, xe békyi ona me ní ba anyaniboe la me, ba kihasi ye ni kuda ηweηwe kpanjukpanu me ε.

2 Korintoane ma 13

Paulo ye Kugbágbá Gogō

1 Kutane koya gi matradi mlo o. Kwite si “Liboe kakaa ε, linu si bano tiava loo tiata beze gi bianja katsalia ki le ε.”

- ² Magba mlɔ lipoe le gi maba mlɔ klɔ kuula a. Meedzini le epani abla gi máma ní mlɔ kusi i, si; xegi madziba dze e, mátradi banama gi bebite eboe zimizi na ezano ɔ, loo ɔno dzedze ɔtoto asigaga.
- ³ Agi mlɛpe si mleete si Kristo eegu kunugu igani me ava e, le ya linu likla tɔtɔ si ónu ɔno gi kigagla kíma ní ye awla a, xe abite kidito aki mlɔ ɔ; bonu i, abasi ye kigaglae ní mlɔ kusi.
- ⁴ Le ese linu si tɔ kuka le ava e, beku ye ní ose lo su ŋwisi ɔno gi kigagla kíma ní ye su kine e, pò ɔle ligbá ne gani Aya ye kigaglae me e. Nite me ke blɔ kye e, ní likpɔ kpekpe me ní ye e, kigagla kíma ní blɔ su u; pò gani Aya ye kigaglae me e, kwiaze ligbá ni ye tɔ kwiasumu mlo.
- ⁵ Mlatapo mlɔ isu ya edi si mlale ní kuziŋaa me na a; tɔ mlaxwa litsi ni isu ya a. Kɔ mlamo ogyesi si Kristo Yesu ɔle ní mlɔ me na a? Kɔ kiwɔli mle wɔli petee, le ko mlatrámɔ egyesi i.
- ⁶ Maka le ava si mlaamo egyesi si kúwɔli ní kufekedi yo me e.
- ⁷ Aba e, kwixwa Aya si mlakíbite liboe zimizi i tɔtɔ. Aní si tɔ banima biamo ogyesi si mɛŋa kufekedi yo ava loso o, pò tɔ mlabite kidilie gi kinu kigbá e, xegi liiŋwi ki banima si kiwɔli kye e.
- ⁸ Le ese linu si kutrátani kedu kuyɔ ní anukwaree su u, sani si kule ni anukwaree kude.
- ⁹ Isami izeeku blo xe kigagla kíma ní blɔ me e, pò xe mlɔ pò mlale gagla e; le loso kuzɛɛxwa Aya si tɔ mlana a.
- ¹⁰ Liboe le ya loso maŋwlimi eboa la ya aki mlɔ gi máma ní mlɔ su u; tɔ xegi maba e, litrázia si mihe eboe gagla ni mlɔ ní me ozeklɔ onu. Ozekɔ ɔlɔ gi ɔkae aki me ki mlɔ kutsitsi i, aní si tɔ mikɔ zizi mlo o.

Kunɔpanɔ gɔgɔ

- ¹¹ Tɔ miblonɔ e, me benemi ba, mleze mumɔ! Mlekeni edi tɔ mlana; mlenu me liboe le; mleze ni kugyodi tule; atɔ mleze ní kusuyɔ me. Tɔ kunɔlɔ ni kusuyɔ Aya oze ni mlo.
- ¹² Mlakpe mlɔ ahanuglɔ ba wolaa ni ɔna dradra.
- ¹³ Aya ye banima petee betsisi mlɔ ba kunɔpanɔ.
- ¹⁴ Tɔ blɔ ɔkae Yesu Kristo ye lipomepepe ne ni Aya ye kunɔlɔ ani ɔfuefue Dradra nɔ lo likpɔkpekpe le lize ni mlɔ petee.

Galatianε ma

Galatianε ma 1

- 1 Keplekpa lia kεdɔ nί me Paulo gi menu ɔnɔ kpekpe kɔ ɔ. Me kuxwaxwa si midzi ɔnɔ kpekpe ε, kúɔɔ ɔnɔ gbagbe kɔ loo gani ɔnɔ gbagbe aya a, pò kwido nί Yesu Kristo ni blo Ɔka Aya a, gi ayɔni Kristo adɔ ni bekpo va me kɔ ɔ.
- 2 Benemi ba pó niya a, bekpe likpɔ ni me, xe kwinqwlimi keplekpa a lia ya eki isɔliha le nί Galatia kесеa me ε.
- 3 Maxwa Aya blo Ɔka nί blo Ɔkaε Yesu Kristo tɔ baki mlɔ lipomepεpe ni kusuyɔ.
- 4 Kristo ako ye isu ako nί blo eboe zimizi na litukpo gi ayuro ye isu ya akpe nί blo Ɔka Aya kupépeɔ ese e, tɔ yiki blo ɔwlamɔmɔ dɔni lipoe zimizi i le ya me.
- 5 Atɔ mlaki tɔ kukpò Aya dɔni kanɔme tsini kanɔme! Tɔ liba le me.

Liboe Gbã dzedze etɔtɔ líma

- 6 Litu me kugyɔ si nί lipoe kpekpemi le ya me ε, mleyuro Aya gi ye axwa mlɔ gani Kristo ye lipomepεpe ne me ε, le mlezɔ kudɔbase dzedze ko e,
- 7 gi nί anukwarεε me ε, línu Liboe Gbã. Pò le me lidra si bano bato balε gi beɔpisa mlɔ ɔ, le bekeni idi tɔ beekyi Kristo ye Liboe Gbã ne ε.
- 8 Pò xe blo ɔ, loo ɔxwεdzε dɔni lifunu ne aasɔli Liboe Gbã dzedzeetɔ ki mlɔ sani liboe le gi kwisi mlɔ ε, tɔ bebu ye lipɔ tratra, tɔ bako ye akpe nί kifumoni ye me e!
- 9 Kwipani le edi, le mεεpani le abla dze si: xe ɔnuto aasɔli Liboe Gbã dzedze ki mlɔ sani le klo gi mlenu u, xe mlezε ε, atɔ bebu ye lipɔ tratra tɔ bako ye akpe nί kifumoni ye me e!
- 10 Kibase libase si mεεpe si miku ɔnɔ gbagbe loo Aya linu na a? Aloo kipe mεεpe si miku banima aɲu na a? Xe nya mapε si miku banima aɲu i, mátraze Kristo ye ɔnɔsumu u.

Kilie gi Lize xe Paulo Edzi Ɔnɔ kpekpe ε

- 11 Me benemi ba, mlaki tɔ misi mlɔ si, Liboe Gbãε ne gi masɔli i, lídɔ ɔnɔ kɔ ɔ.
- 12 Mázi le adɔ ni ɔnɔ gbagbe ɔtɔtɔ kɔ ɔ, le ɔnɔnɔ óbase me ε. Boɲu Yesu Kristo ye ɔtuto ye ebu le abase me.
- 13 Bεsi mlɔ kilie gi meze ligba ne ε, nί Yudanε ma kusumu yo onu, kilie gi mako keduyɔyɔ ni litukpomegagla alεε nί Aya ye bauaziɲa ba ɔha lo su u, xe mekeni edi si miyavi lo kikaka elu u.
- 14 Le ni blo kесеa me ε, meze nί ɔtɔ akí me ahanuglɔ Yadanε glegle nί Yudanε ma kusumu yo ikɔ le onu, le mevɔ blo baka ba batrɔtrɔ va me asani ba.

- 15 Pò gi Aya a, gi ye akya me ε, xe able bepo me ε, xe axwa me gani ye lipomepepe ne me ε, gi liku ye anu
- 16 si yibu Yebi ye e, gi ɔle ní me mè ebase me ε, to maasoli ye Liboe Gbã ne ní ye su kí banama gi bénu Yudanε ma ε, mádze ɔnɔnɔ ko si mize kidanu u.
- 17 Le mátre ní Yerusalem to mizeemo banokpekpea ba gi beze ɔto eki me ε. Boɔu i, mase kyɔɔ atre ní Arabia le kede e, medzi aba Damasko.
- 18 Ago tata kede xe memu atre ní Yerusalem to mizeete Petro o, le meze ye klo ewe liɔfo ni tetsu u.
- 19 Mámo ɔnokpekpe ɔtɔtɔ tɔɔ sani Yakobo, gi onu ɔkaε yeneminyime e.
- 20 Kidilie gi maɔwlimi i, kile ni ke me, Aya ete si mávise asia!
- 21 Le kede e, madzi ikó le ní Siria nì Kilikia.
- 22 Ni lipoe le klo me ε, bavaziɔa ba ní Kristo me ba iha le me bezeze ba ní Yudea ε, béte me anu me nì anu me ε.
- 23 Eboa la gi banima bezεεpani ní me su u ko béte si, “Onyime lie klo gi ayo kedu ya ní blo su azano ε, ye εsoli kuziɔaa klo gi ekeni edi si yiyavi i!”
- 24 Le loso e bekpò Aya kɔkpe kidilie gi abite agani me aua a.

Galatianε ma 2

Banokpekpe Dzedze ba bezi Paulo

- 1 Ní ago liɔfo ni tene kede e, memu atre ní Yerusalem ni Banaba, le magbani Tito kye aponi isu ya ε.
- 2 Madze le ese linu si Aya ebu abase me si linu si mitre. Ní kikpokpo me kutsátsa me ε mebú eboe me, aki banama gi beɔwi ɔwisi ba beze ba onu i, mápe si axwe ana gi mawa zano ɔ loo laklo gi mεεwa abla ε, ado limu.
- 3 Me ɔgaglonε Tito, gi onu Hela ɔne kruaa kye ε, bemi ye aua si ɔtsà ɔyavi.
- 4 Pò liboe le ya likpe ketui dono o, le ese linu si bano baklo va bebite isu ya ɔwisi bavaziɔa kinε ε, bekpɔ etiku blo me, to beεpami to beedi ɔwlamomo no klo gi kwimo ε, gani blo likpokpekpe me ni Kristo Yesu u. Bepe si beebite blo banɔdzidzi.
- 5 Pò to kubla Liboe Gbã ne le anukwarεε akí mlo ε, kúkiba kudeonu lipoe tɔto fe.
- 6 Pò bano baklo gi beɔwi ikí ba si ba bedi ní ba onu i, mámo lidzegaga ɔtɔtɔ ní ba kusi i. Le ese linu si Aya ɔvixwa litsi ní bano kiɔwiɔwi me su, le bano baklo ba báko liboeboe aponi liboe le gi mabase si mlo ɔ.
- 7 Boɔu i, bemɔ si Aya aki me lixwe si misoli liboe le ki banama gi bénu Yudanε ma a, kilie dji gi aki Petro lixwe ne si ɔsoli liboe le ɔki Yudanε ma ε.

8 Le ese linu si kilie gi Aya awa axwe ní Petro ye axwewawa la me ki Yudanε ma ε, nite ke εwa axwe na ní me axwe na me ηwisi ɔɔkpekpe ki banama gi bénu Yudanε ma a.

9 Yakobo, Petro, nì Yohanes gi beηwi si ba bedi ní ba onu i, bekpe le gyesi ye si Aya aki me lixwe dzedze le ya; le loso beki me nì Banaba awla ní le awa a, gi binu gyesi si baxwewaglone kunu u. Kwidime si Banaba nì Me kwiawa axwe na ní banama gi bénu Yudanε ma kusi i, to ba fe biawa axwe na ní Yudanε ma kusi.

10 Kidilie ko gi bevi kinu si to kuple aηu ní bazianete ba ní bá likpekpe le me awa a, gi le linu kidilie qii gi mazεpe si mibite ε.

Paulo Ateni Petro Ní Antioxia

11 Gi Petro aba Antioxia ε, mayo kedu ní ye su aηu me ni aηu me le ese linu si, le me lidra si ata kese e.

12 Xe ableke bano bato gi Yakobo akpe beba eku ní klo ε, Petro azεεηa bidɔ ni benemi ba ya gi bénu Yudanε ma ε. Pò gi bano baklo ba beba ε, edzi kide le ózεεηa bidɔ nì banama gi bénu Yudanε to ɔ, le ese linu si azeese Yudanε a ma gi betro awla ni le awa si batsà oyavi aki ba ε, si biayo kedu ní ye su.

13 Le benemi Yudanε dzedze ba fe ε, beko ɔηufa εponi Petro; le bemeni Banaba fe ε.

14 Agi mamɔ si bauíga ní kude gyɔgyɔ awa ni Liboe Gbã ne le anukwareε awa ε, masi Petro ní ba petee aηu me si, “Yuda ɔne wonu pò woeze ligbã ne ko ηwisi ɔɔ gi ónu Yuda ɔne kine ε. Kitεme woakyi Babubite ba to beze ni Yudanε ma ikɔ le kude e?”

15 “Blo banama gi kunu Yudanε gani kipɔɔ me ε, kúnu ‘Banama gi bénu Yudanε gi beta kese e’, ηwisi kilie gi beεxwa ba kine ε.

16 Le kwite si ɔɔ liboe litrágyɔ ní Aya aηu me ε, gani ɔsã no awa kubite me, bonu i, gani kuziηa ní Yesu Kristo me. Blo fe kwizi Kristo Yesu awa εεηa, to blo line liagyɔ ní Aya ye aηu me ε, le aní kogani kidilie gi Mose ɔsã no eui me e. Le ese linu si gani Mose ɔsã no awa kubite me ε, ɔɔɔɔ line litrágyɔ ní Aya ko ɔ.

17 “Kɔlo xegi kwipe si blo line ligyɔ ní Aya ko ɔ, gani likpekpe me ni Kristo e, xe beεmɔ blo si kwibite eboe zimizi ηwisi kilie gi banama a, gi bénu Yudanε ma bale kine ε, ko kibase libase si Kristo εεkpe eboe zimizi na kubite kigagla na a? Owo líma le me nite e!

18 Xegi medzini kidito ɔ, gi mayavi i, xe medzini ke awa ε, kolo meεbase isu ya si, menu ɔnuto gi εεta ɔsã no ese e.

19 Tsã ε, meze ní ɔsã no ese, pò máma ní ɔsã no ese to ɔ, le male ligbã ne aki Aya. Beye me ligbã koko le nì Kristo ní ye osetsase lo su,

20 Ɣe loso aní me male ligbǎ ne to ɔ, pò Kristo ye ɔle ligbǎ ne ní meme ɛ. Ligbǎe ne gi male abla ɛ, male ní kuziŋaa me ní Aya Yebi ye me, ɔnilie gi alo me ɛ, xe ako ye ligbǎ ne akye ní me onu i.

21 Mátradime si mikyí kede ekpe Aya ye lipomepepe ne ɛ. Pò xe ɔnuto line liagyo ní Aya aŋu me gani Mose Ɔsǎ no ava ɛ, ko libase si Kristo etse fiteete!”

Galatianɛ ma 3

Kristo ava Kuziŋa loo Mose Ɔsǎ no ava kubite

1 Mlo Galatia bane kunukpavi! Nyanwe akpe mlo kudamadamaa liɔ ɔ? Ní mlo ɔtuto mlo aŋu me ɛ, besɔ mlo Yesu Kristo ye kutseo ní osetsase lo su!

2 Mlasi me liboe tilee Ɣe ya; kizi mlezi Aya ye Ɔfuefue no gani Mose Ɔsǎ no ava kubite me loo gani liboe le gi mlenu u, xe mlezi Ɣe ava eŋa me na a?

3 Ɣe kite mledɔ kunukpaa ŋwisi бага va nite e! Agi mlekpese mlo ligbǎ ne ni Aya ye Ɔfuefue no ɛ; kipe mlepe si mleebloni le ní mlo ɔtuto mlo kigagla me na a?

4 Ko eboe gleglea la me gi mlega ɛ, enu kidido kura aki mlo na a?

5 Kikó Aya ako ye Ɔfuefue no akí mlo ɔ, xe abite enugutseboe ala a, gi abite ɛ ní mlo kusi kɔkpe gi mlebite ní Mose Ɔsǎ no lo kupépeɔ ava a, loo kɔkpe gi mlenu Liboe Gbǎ ne ɛ, xe mlezi Ɣe ava eŋa na a?

6 Mlegyo eboa la me gi Abraham aga edi i; “Aze Aya ava aŋa, Ɣe kɔkpe ye kuziŋaa loso e, Aya aze ye si onu ɔno gi ye bede va begyo ɔ.”

7 Linu si mlete si banama awla gi kuziŋa kule ɛ, bá benu Abraham ye bebi ba.

8 Aya ye Liboe le lipani ple si Aya atráki si banama gi bénu Yudanɛ ma ɛ, ba bede va biagyo gani kuziŋa me. Ɣe loso, Aya ye Liboe le lidra Liboe Gbǎ ne me eki Abraham si, “Gani wo ava ɛ, Aya aakrira kelea amade na petee.”

9 Ɣe loso ɔno kakaa gi aziŋa ɛ, Aya aakrira ye ni Abraham. Abraham ye onu kuziŋaa ɔkaɛ.

10 Banama gi beko ba begyodi va etɔ ní Mose Ɔsǎ no ava ɛ, bale ní ifixoxo ese. Ɣe Aya ye liboe le lipani si, “Onilie gi óze kido kakaa gi beŋwlimi kpe ní Mose Ɔsǎ no keplekpaa me ɛ, xe ɔɔbite ni lo ava ɛ, ɔkpasi ní Aya ye ifixoxo ese!”

11 Abla ɛ, Ɣeme lidra si ɔnoɔno line litrágyo nì Aya ye aŋu me ɛ, gani Ɔsǎ no ava kubite me. Ɣe ese linu si Aya ye liboe le lipani si i, “Onilie gi ye bede va begyo gani kuziŋa me ɛ, ye ko aaze ligbǎ.”

12 Pò Mose Ɔsǎ no ega lidze ní kuziŋaa su u. Boŋu i, kilie gi Aya ye liboe le lipani si, “Onilie gi aabite ɛ, kidilie gi Ɔsǎ no eui i, aaze ligbǎ ní Ɣe onu u.”

13 Pò gi Kristo edzì ifixoxo ní blò onu i, Kristo ebú blò adò ni Ɔsã nò ló ifixoxo le ese; le Aya ye liboe le lipani si i, “Ɔnò kakaa gi bekú ní ose su i, òle ní Aya ye ifixoxo ese.”

14 Kristo abite le si tó kukrira liò klò gi Aya aka aple akí Abraham si i, biaki banama gi bénu Yudanɛ fɛ gani Kristo Yesu me e, ató gani kuziŋa me ɛ, kwiazi Aya ye Ɔfuefue nò gi aka aple ɛ.

Lidzegaga nɛ ní Mose Ɔsã nò ni Aya ye Kakapleɛ kusi

15 Mɛ benemi ba, matraki mlò liŋwitsɛ doni liwe kakaa ligbázeze me; kilie gi ɔnɔnɔ ótrata liboetɔ ɔ, gi bɛpani i, xe benya nɛ eple ese e, loo aakò kididò pɔni le tó ɛ, nite lile ní kapɛa lia ya kye me ɛ.

16 Ablɛ ɛ, Aya abite ye kakapleɛ akí Abraham ni ye osobi ye. Aya ye liboe le lipani si “ni wò besoebi ba,” gi libasɛ si banɔ sresɛ ɛ, pò lipani si, “ni wò osobi ye e,” gi libasɛ si ɔnɔ tole kpoo, gi ye onu Kristo ye e.

17 Mɛɛpani si Aya abite onugu nyanya ni Abraham, le aka aple si, ye abite ní ye liboe le aua a. Ɔsã nò gi bekpe agò alafa tiene nì avitata kede e, ótratani ye onugu nyanya nò kuble e, xe aazizi ye kakapleɛ a, gi Aya aka aple ɛ.

18 Le xe Aya bidɔkɔkɔ vɛ bika ni Ɔsã nò su i, kòlò bíka ní ye kakapleɛ su tó ɔ. Pò kòkpe Aya ye lipomepɛpɛ nɛ loso e, akò bidɔkɔkɔe klò ua aki Abraham gani ye kakapleɛ mɛ.

19 Kòlò ege loso bekpe Ɔsã nò ɛ? Bekò ló epɔnɔ, tó ɔbasɛ blò, tó kute kidilie gi eboe zimizi na enu i, le linu si ozè zekɔna ni Abraham ye osobi ye kibabaɛ, gi ye loso Aya aki kakapleɛ ɛ. Aya ye baxwɛdzɛ ba aua Ɔsã nò ega xe eba a, le bekò ló ɛki ɔnɔ gbagbe ɔguvu u, gi ɔle ni Aya ye baxɛdzɛ ba ni blò kusi i, xe ableke ɛna banɔ gbagbe ba a.

20 Ablɛ ɛ, ɔguvu ye ónu ɔnɔ tole ɔnɛ ɛ, le Aya tole kò ɔle ɛ.

Kidilie gi kɛ loso Ɔsã nò eba ɛ.

21 Kibasɛ libasɛ si Ɔsã nò eyɔ kedu ní Aya ye kakapleɛ su na a? Aníte kɔŋ! Le xe ɔnɔ azɛ ɔsã nò klò gi aaki ligbã ɛ, kòlò ɔnɔ kakaa kude kwiagyɔ gani ló aua kugaga me ɛ.

22 Pò Aya ye liboe le lipani kí kelea mɛ petee si kakpasi ní kuzimizi yo kigaglɛ ese; le loso kakapleɛ bidɔkɔkɔ vɛ ní kuziŋa ní Yesu Kristo me e, bɛ bekò ɛki banama gi bɛziŋa a.

23 Pò xe able ke kuziŋaa kwiaba ɛ, Ɔsã nò evu blò enya ŋwisi ligba bezeze kinɛ, kɔzɛna ni lipoe le klò gi biabu kuziŋaa basɛ ɛ.

24 Le loso e, Ɔsã nò ɛzɛɛgbani blò ɛtsinɔ ní Kristo klò ató Aya alulò blò ni ye kusi gani kuziŋa ní Kristo me aua a.

25 Ablɛ gi kuziŋaa lipoe le lina ɛ, Ɔsã nò ɔma ní blò onu tó ɔ.

26 Gani kuziŋaa me ε, mlo pɔ mledzi Aya ye bebi gani likpɔkpɛkpe me ni Kristo Yesu u.

27 Gi bekpɛ kuni kimlo nɔ likpɔkpɛkpe me ni Kristo e, mlekpe Kristo otuto ye ligbã ne ηwisi awu kine ε.

28 Aba ε, lidzegaga etoto lɔma nɔ Yuda onɛ ni Hela onɛ kusi, onɔdzidzi ni isuwla me ozeze kusi, benyime ni badze kusi; mlo pɔ mledzi kido tile nɔ likpɔkpɛkpe me ni Kristo Yesu u.

29 Xegi mlenu Kristo banɛ ε, kolo mlenu Abraham ye besoebi, le mlaaze kidilie gi ke Aya aka aple ε.

Galatianɛ ma 4

1 Aba ε, mɛɛpani si, xegi obi lie gi aana ye ka bidɔ me ε odzi onu obi i, lidzegaga etoto lɔma nɔ ye ni onɔdzidzi ye kusi i, okpe gi oufisi loso o, xe kido kakaa kinu ye kine fe ε.

2 Agi oufisi i, banima bale gi biadi ye awa a, le biadi ye bidɔ me kye awa kɔzɛna ni lipoe le klo gi ye ka atro aple ε.

3 Nitime kɛ, gi blo fe kwize banuvɔ ε, kwize banɔdzidzi kɔ kalea lia me ifuefue ne gi iŋa awa ε.

4 Pɔ gi lipoe gbã ne lina ε, Aya atsisi ye otuto yebinyime e. Aba ηwisi onɔ Yebi gi odze apo ε, le eze nɔ Yudanɛ ma Osã no ese e,

5 ato aabu banama gi beze nɔ Osã no ese e, to kwiazi blo onɔ klo ηwisi blo Okae ye bebi kine ε.

6 To bibase si mlenu ye bebi i, Aya atsisi Yebi ye ye Ofuefue no nɔ blo ina ne me, Ofuefue onɔ klo gi izɛkpe ozi si, “Kakaa,” moka.

7 Le loso e, wɔnu onɔdzidzi to o, pɔ obi i. Le gi wonu ye obi i, Aya aaki wo kido kakaa gi kile nɔ ye awla kɔ ye bebi ba ε.

Paulo ako lito le me aki Galatianɛ ma

8 Tsã gi mlɛte Aya ε, mleze banɔdzidzi ki babu ua a.

9 Pɔ abla gi mlete Aya a, loo, mipani si abla gi Aya ete mlo e, kɔte xe mɛɛpe si mledzini isu ikpe ni ifuefue ne awla gi kigagla kɔma a, pɔ xe iŋa awa ε awla.? Ege le loso mlɛpe si mledzi banɔdzidzi ki le dze ε?

10 Le mlezevu aŋu nɔ ewe veve la, badzidzi ua, epoe la ni ago la su mɔmɔmɔ.

11 Likpe me onɔ no kunugu! Liibase si me axwe ana gi mawa akɔ mlo ε, edzi efiteete.

12 Maki mlo litukpo, me benemi ba, mleze ko ηwisi kilie gi male ε. Kilie gi me fe male ko ηwisi mlo kine ε. Anɔ kita mlɛta me ese e.

- 13 Mlapɛ aɲu ní kidilie gi kɛ loso o, masɔli liboe gbã nɛ aki mlɔ kutɔpu yɔ ɛ; le ese linu si mɛ isu mɛ ízɛɛdra.
- 14 Pò gi mɛ ɔnɔse lo eze lidɔtu kí mlɔ fɛ ɛ, mládzi kede ní mɛ su loo yuro mɛ ɛ. Boɲu i, mlɛzi mɛ kilie gi mlazi Aya yɛ ɔxwɛdze dɔni lifunu ne kinɛ ɛ; ɲwisi kilie gi mlaazi Kristo Yesu ɔtuto lo kinɛ ɛ.
- 15 Isami iize ní mlɔ ava! Le liboe woli liba ɛ? Mɛ ɔtuto maatani kupani si mlaape si mlɛɛkpavi mlɔ bimbi ue to mlɛko ue eki mɛ ɛ, xe liaze plɔplɔ ɛ.
- 16 Le abla ɛ, kidzɪ medzi mlɔ ahwafionɛ ɛ, gi masi mlɔ anukwarɛɛ loso na a?
- 17 Banɔ dzedzea klɔ ba ɛ, ba bimbi bizã ní mlɔ su, pò ba begyodi va bápe ɛ. Ba kupépe ko kunu si to bafili mlɔ ní blɔ su, atɔ mladimɛ nì ba ɲwisi kilie gi bɛdimɛ ni mlɔ kinɛ ɛ.
- 18 Abla ɛ, lipɛ si kupépe dzudzu ulio klɔ kuze, xe begyodi va bɛ pe ɛ, lilɛ si lize nite lipoe kakaa, le aní si xe malɛ ní mlɔ su ko o.
- 19 Mɛ bebi ba gi malɔ ɔ! Abla dze ɛ, ɲwisi one gi ɛɛpɔ ɛ, meenu kuyeyiyeyi ulio klɔ eki mlɔ kɔzɛna ni lipoe le klɔ gi Kristo yɛ kizezee me kiaze mlɔ mɛ ɛ.
- 20 Nya liku mɛ kule si mize ní mlɔ su abla, atɔ maabu ɔkli dzedze ní mlɔ su. Le ese linu si mɛɛgani aɲu ní mlɔ su!

Hagar Ani Sara Ba liɲwitsɛɛ le

- 21 Mlakí to miyi mlɔ banama gi mlɛpe si mleeze ní Ɔsã nɔ ese e; Dani mleenu kilie gi Ɔsã nɔ ɛɛpani na a?
- 22 Ɔɛpani si bebinyime tiaua Abraham apɔ, tole ɔdzeɛ ɔnɔdzidzi ye apɔ yɛ, le ɔula ɛ, ɔdzeɛ gi agbanɔ ní ɔko lo onu i, ye apɔ yɛ.
- 23 Yebinyime gi ɔdzeɛ ɔnɔdzidzi ye apɔ akí ye ɛ, bɛpɔ ye ní kilie gi banima bizɛɛpò onu u, pò yebinyime gi ɔdzeɛ ɛ, gi agbanɔ ní ɔko lo onu apɔ aki ye ɛ, bɛpɔ ye ní Aya yɛ kakapɛa onu.
- 24 Bíanu eboa la ya va ese gani abee me; badze tiaua ya va ɛ, balɛ kí banyánya tiaua. Ɔnilie klɔ gi apɔ ye bebi ba ní kunɔdzi yo me e, ye onu Hagar, le ɔlɛ kí kunyánya ulio klɔ gi bebitɛ ní Sinai Lito le ava ɛ.
- 25 Hagar, gi ɔlɛ kí Sinai Lito le ní Arabia ɛ, ye onu abee kí omono Yerusalem ɔma uidi no gi lo mɛ banima pó balɛ ni kunɔdzi me e.
- 26 Pò lifunu ne Yerusalem ye kɔ ɛ, ye ɔlɛ ɔki ɔdzeɛ gi begbanɔ ní ɔko lo onu u, le ye onu blɔ one e.
- 27 Le Aya yɛ liboe le lipani si, “Mɔ isami, wɔ ɔdze gi bebi báma ní wɔ awla a! wɔ gi wouípò ouídi i, kpe ɔdzi ni ole gagla, wɔ gi wouínu kuyeyiyeyi ní kubipɔ mɛ ouidi i; le ese linu si ɔdze lie gi ye tete ɔlɛ ɛ, ye bebi ba bɛsre sani ɔdze lie gi odi ní kenyime pe me e.”

- 28 Abla ε, mlo me benemi ba, ηwisi Isak kine ε, mledzi kakaplea ka bebi.
- 29 Ní lipoe le klo me ε, obi ye gi bepo ní kelea me kigyogyoe onu i, aayo kedu ní obi lie klo gi bepo gani Aya ye Ofuefue no me su u; le nite lile abla a.
- 30 Pò kite Aya ye liboe le lipani i? Lipani si, “Kpe odze onodzidzi ye ni Yebi ye kude to base; le ese linu si odze onodzidzi ye Yebi ye e, ótramò onako ní yeka bidò me mè ηwisi odzee gi begbanò ní oko lo onu u Yebi ye kine ε.”
- 31 Loso, me benemi ba, kúnu odze onodzidzi ye ye Yebi i, pò kunu odzee gi begbanò ní oko lo onu ye bebi i.

Galatianε ma 5

Kwimò owla xegi kule ní Kristo me

- 1 Kristo akí blo isuwla me kuzeeze! ato kwiamò owla. Mlale ηwisi banò gi bale ní owlamomò me kine ε, to mlakíyuro mlo isu ya to mlaadzi banodzidzi to o.
- 2 Mlata kutu! Me Paulo mæsi mlo si xe mleyuro isu ya si batsà oyavi aki mlo ε, ko libase si Kristo ónu kididò ki mlo kura.
- 3 Kòpòno ε mæsi onò kaka gi ayuro isu ya si batsà oyavi aki ye ε, si lile si obite ní Osã no petee ava.
- 4 Mlo banama gi mlekeni idi si mlo bede va biagyo ni Aya anu me gani Osã no me ε, mlee bu lidze ní Kristo su. Le Aya ye lipomepere ne liado mlo oza a.
- 5 Blo ko ε, gani blo kuziηaa me ε, kwidi kudeonu si blo bede va biagyo gani Ofuefue no lo kigaglae me ε.
- 6 Le xe kule ní likpòkpèkpe me ni Yesu Kristo e, oyavi kutsatsa loo kumotsamotsa ε, kútramani lidzegaga etoto; le klo gi liziã ko linu kuziηaa, gi kwibase kilie gi kwialò blo ahanuglò ba a.
- 7 Mlezekeni idi ní mlo kuziηaa me ε xe e! Nyanηwe ako xe mlemòni kutu kunu ki anukwareε?
- 8 Aní onilie gi axwa mlo ε ye alìvui mlo.
- 9 “Kudeme sisami oto ko bizεko eponi kunoo xe ko petee kuzeeho o.”
- 10 Pò mazi le ava anu gani Okae me si mlatràta onò dzedze ototo kutu u. Le onilie klo o, gi ye episa mlo ε, kite kite ole fe ε, Aya aahe kutu oki ye.
- 11 Pò me benemi ba a, xegi mæsolì si oyavi tsatsa ezia ε, ege le loso bæyo kedu ní me su i? Xe línu anukwareε ε, kolò me kusolì si Kristo etse ni ose lo su i, líma si kumani eboe hehe e.
- 12 Maape si banama gi beehe eboe ni mlo e, batre le ava petee; to bebu isu ya agùaza ε.

13 Mlo me benemi ba a, beɣwa mlo to mleze isuwla me banɔ. Pò mlakíki si mlo ɔwlamɔmɔɔ nɔ ya ε, odzi eboe zimizi kubite to mlo bapépe va baɲa mlo ava a. Boɲu i, mlaki to kulɔɔ kuki to mlesumu mlo ahanuglo ba.

14 Le Ɔsã zizi nɔ pɔ ε, benya nɔ likpɔ tile si; “Lo wo ɔhanugloε kilie gi wo lo wo ɔtuto wo isu ya ε.”

15 Pò xe mleɛnemi i, xe mletà mlo ahanuglo ba ηwisi baɲuga kine ε, xe mlekpε mlo ahanuglo ba ebi i, xe mlekpε ba kusuyeɔio e, kɔlo mlevu aɲu xe aníte e, mlaazizi mlo ahanuglo ba.

Mlaki to kuze ligbã ní Ɔfuεfuε nɔ kigaglaε me

16 Mεεpani si; mlaki to Aya ye Ɔfuεfuε nɔ ɔgbani mlo ligbã ne, ato mlakíki to mlo isu ya me bapépe zimizi va baɲa mlo ava a.

17 Le kidilie gi blo kisugyae kiipe ε, kiyo kedu ní Aya ye Ɔfuεfuε nɔ kupépeɔ su, le kidilie gi Aya ye Ɔfuεfuε nɔ εpe ε, kiyo kedu ní kisugyae ke kupépeɔ su. Be tuva ε binu ahwafiane aki be ahanuglo va, le libase si wɔtratani kidilie gi wo ε pé ε, kubite.

18 Xe Aya ye Ɔfuεfuε nɔ εgbani mlo ε, kɔlo mláma ni Ɔsã nɔ ese e.

19 Kidilie gi kisugyae kizebite ε, kizebase isu ya wee. Le be binu ádze ni enyimeboe, anyaniboe, ni akpēboe;

20 ni kubúbite, ani adzee, ofu kutrɔtrɔ, avite; kifu kugɔni, kusuyeɔi gagla, lipε ki me tole, baglo ese kumonumonu, ni kulεε;

21 kaɲuza, kuda mumu, ehwiɔboe ani edzedze la ηwisi la ya elue e. Mledi mumɔ abla kilie gi masi mlo edi i; si banama gi bizebite eboa la ya elu i, bátraɲa Aya ye Kavaɲaa me bidɔ ɔ.

22 Pò Aya ye Ɔfuεfuε nɔ izεeki eseɔi ηwisi, kunɔlo, isami, kusuyo, litɔpleplekese kese, lipomepepe, bidɔ gbã, kuziɲa,

23 kusububɔ, ani isu ava kuɲaɲa. Ɔsã ɔtɔtɔ óyo kedu ní beya su u.

24 Le banama gi benu Kristo Yesu bane ε, bekla bá bisugya uε ni kusunwasio ni kɔ bapépe va ní Kristo osetsase lo su.

25 Aya ye Ɔfuεfuε nɔ eki blo ligbã ne; lo kee linu si ɔgbani blo ligbã ne.

26 Líma si kudɔ isu ya loo kufati blo ahanuglo ba loo kuko kaɲuza ní blo ahanuglo ba su.

Galatianε ma 6

Mlapɔni mlo ahanuglo ba

1 Me benemi ba, xe ɔnuto adɔ eku ní eboe zimizi me e, mlo banama gi mlalé ní Aya ye Ɔfuεfuε nɔ me ε, mledzini ye alulo nì lito pleple kese, to mlevu aɲu ni isu ya su, to bakíkeni mlo kye edi i.

- 2 Mlapɔnɔ tɔ mletu mlɔ ahanuglɔ ba adɔtu la, gani lɛ mɛ ɛ, mlaaga nɔ Kristo yɛ Ɔsã nɔ aɔa a.
- 3 Xe ɔnuto ebù isu ya si yenu ɔnɔ nɔ lípoe lɛ mɛ gi ónu ɔnɔnɔ ɛ, yɛ ɔtuto isu ya ko eemeno.
- 4 Ɔnɔ kakaa ɔxwa litsi ni yɛ ɔtuto yɛ kizezee me. Xegi amɔ si kipe ɛ, kɔlɔ aatani isu kufeke nɔ yɛ kiboebiteɛ aɔa, pò ótrakɔ kɛ ɛsrɔni kidilie gi ɔnɔɔdzedze abite ɛ.
- 5 Lɛ linu si ɔnɔ kakaa otu yɛ ɔtuto yɛ lidɔtu le.
- 6 Ɔnilie gi bɛɛbase Aya yɛ liboe le e, ɔlɛ yɛ bidɔ gbã mɛ petee ni yɛ ɔɔɔbase yɛ.
- 7 Mlekímeni isu u: ɔnɔnɔ óvikpe Aya kuga a. Lisebi ile gi ɔnɔ akpe ɛ, lɛ aagu.
- 8 Xe akpe bidɔ nɔ kisugyɛ kulekuku me e, dɔni lɛ mɛ ɛ, aayasi kutse; lɛ xe akpe bidɔ nɔ Aya yɛ Ɔfuɛfue nɔ mɛ ɛ, dɔni Ɔfuɛfue nɔ mɛ ɛ, aayasi ligbã moblo le.
- 9 Lɛ loso e, mlakíki tɔ eboe gbã kubite kupe blo; lɛ xegi kúki litukpo e, lipoe le litrába gi kwiavini blo bidɔ kpékpe uɛ ɛ.
- 10 Lɛ loso kilie gi kwiamɔ lipoe le ko e, linu si kubite bidɔ gbã kí ɔnɔ kakaa a, lile gi lisa eveve e, kí banama gi bale nɔ kuzinɔa mɛ ni blo ɛ.

Kúgbagba Gɔgɔɔ ni Kunɔpanio

- 11 Mlevu aɔu nɔ kunɔwlimi uidi liɔ ya gi mɛɛɔwlimi iiki mlɔ abla ni mɛ ɔtuto mɛ ɔwla lɔ ɛ!
- 12 Banama gi bizɛɛbite aɔumɛboe la ɛ, ba bɛɛpe si bemi mlɔ aɔa tɔ mlatsa ɔyavi i. Bɛɛbite lɛ nite, atɔ bakíyɔ kedu nɔ basu kɔkpe Kristo yɛ osetsase lo loso.
- 13 Banɔ baklɔ kura gi bɛga ɔyavi tsatsa lɔ mɛ fe ɛ, bauíga nɔ Mose Ɔsã nɔ aɔa a; bɛpe si mlaga ɔyavi tsatsa lɔ mɛ atɔ biafeke isu ya nɔ mlɔ kisugyɛ aɔa a.
- 14 Mɔkɔɛ, maadɔ isu nɔ blo Ɔkaɛ Yesu Kristo kutseo nɔ yɛ osetsase lo aɔa; lɛ ese linu si gani yɛ osetsase lo aɔa ɛ, lile ko ɔwisi kelea mɛ ketse kí mɛ, lɛ mɛ fe metse aki kelea mɛ ɛ.
- 15 Líma veve kura a, xe ɔnɔ aga ɔyavi tsatsa lɔ mɛ ɛ; kidilie gi kilɛ veve e, kɛ kinu si tɔ odzi ɔnɔ vuvu.
- 16 Banama gi bekuni batrɔtrɔ ba ya kude nɔ ba ligbã nɛ mɛ ɛ, atɔ kusuyo ni asigagadidi eze ni ba kude, ba ni Aya yɛ banima petee.
- 17 Tɔ migu lɛ ɛ; ɔnɔnɔ ɔkikpe mɛ kunugu tɔ ɔ, lɛ ese linu si bebikpoa ua gi bale nɔ mɛ isu ya ɛ, bɛɛbase si menu ɔnɔɔdzidzi akí Kristo.
- 18 Mɛ benemi ba, atɔ blo Ɔkaɛ Yesu Kristo yɛ lipomepɛpɛ nɛ lize ni mlɔ Ɔfuɛfue nɔ. Liba lɛ mɛ.

Efesoane ma

Efesoane ma 1

Paulo apani Aya ye banima ni Efeso

¹ Keplekpaɔ lia ya kedɔ ni me Paulo, gi Aya axwa gani ye kupɛpɛɔ onu, si midzi Yesu Kristo ye ɔnɔkpekpe kɔ ɔ. Mɛɛɛwlimi ka eki Aya ye banima ni Efeso, banama gi bale ni anukwareɛ ava ni Kristo Yesu i.

² Ato Aya gi onu blo Ɔka ni blo Ɔkaɛ Yesu Kristo bapɛ lipo me aki mlo ɔ, to baki mlo kusuyo ɔ.

Ɔfuɛfuɛ no me Kukrira ni Kristo me

³ Mlaki to kukpɔ Aya gi onu blo Ɔkaɛ Yesu Kristo ye Aya ani yɛka fɛ ɛ. Ye akrira blo le aki blo Ɔfuɛfuɛ me kukrira kakaa doni lifunu ne gani Kristo ava a.

⁴ Le ese linu si akya blo kooko ni Kristo me, xe ableke biabite kelea a, si kudzi ye banɛ, to blo isu iadra doni kesetata kakaa me ni ye anu me ɛ. Gani ye kunɔlɔ me ɛ,

⁵ Aya atrɔ le kooko si gani Yesu Kristo me e, ye abite blo ye bebi i, le ya lize ye isami ni ye kutrɔtrɔ

⁶ ki ye kukpɔkɔpɔ ni ye lipomɛpɛpɛ glegle le, gi aki blo faã gani Yebi ye e gi alo koŋ i me!

⁷ Le gani Kristo ika le me ɛ, kwimɔ ɔwlamɔmɔ, le beko blo eboe zimizi na ɛkyɛ blo ɔ. Niteme Aya ye lipomɛpɛpɛ ne likeme.

⁸ Lipomɛpɛpɛ ne ya ako akye blo ɔ kraŋu gani ye kuboeteo ni kuboesenu yo me.

⁹ Aya abite ni ye batrɔtrɔ va ava, le aki si kwite ye eboe kpokpo ala gi atrɔ kooko e gani Kristo me.

¹⁰ Batrɔtrɔ va ya gi Aya aablo no ni lipoe gbã ne ava a, aakpe kidɔ kakaa likpo ni lifunu ne ni kesea ava ki Kristo gi ye onu kidɔ kakaa litukpo le e.

¹¹ Aya abite kidɔ kakaa ni ye batrɔtrɔ va ni ye kupɛpɛɔ onu; le akya blo si kuze ye banɔ ni likpɔkpekpe me ni Kristo o, kɔkpe ye ɔtuto ye kutrɔtrɔ ni kidilie gi atrɔ adɔ ni okpese klo ke e.

¹² Le loso mlaki to blo banama gi kwize banɔ topu ma a, gi kwidi kudeo nu ni Kristo me e, kuze ki Aya ye kukpɔkɔpɔ ki ye kusudraa.

¹³ Mlo fɛ mledzi Aya ye banɔ gi mlenu anukware liboe le e, Liboe Gbã ne gi limani mlo kubúbú i. Agi mlezɛ Kristo ava ɛɛɛɛ ɛ, le Aya akpe mlo gyesi, gi aki mlo Aya ye Ɔfuɛfuɛ no ɔ, gi lo su apani aple ɛ.

14 Ɔfuɛɔɛ nɔ ɔɛɛ kede ɔki blɔ xe ɛka ɛ ava si kwiamɔ kidiliɛ ɛ, gi Aya aka aple aki ye banima a, ɛ ɛ ya litɔ likla ɛ ava ɛki blɔ si Aya aaki ye banima ɔwlamɔmɔ nɔ tratratra. Mlaki tɔ kukpɔ ye kudradraa.

Paulo Axwa Aya ní bauaziɔa ba ní Efeso litukpo

15 ɛ loso e, dɔnɔ lipoe ɛ gi menu mlɔ kuziɔaa ní Ɔkaɛ Yesu me e, ni mlɔ kulɔlɔ ki Aya ye banima petee onu i,

16 mauímoni Aya ɔase kudo ní mlɔ onu u. Mizɛɛple aɔu ní mlɔ ava xegi mɛɛxwa Aya a,

17 ɛ mizeevi blɔ Ɔkaɛ Yesu Kristo ye Aya, Ɔka gi ekeme e, tɔ ɔki mlɔ ye Ɔfuɛɔɛ nɔ, gi aabite mlɔ beboete tɔ aabu Aya base mlɔ tɔ mlaate ye sano ɔ.

18 Mevi si mlɔ begyodi va mɛ badra, tɔ mlamɔ ye kuklekleo atɔ mlaate kidiliɛ gi ke kinu kudeonudidi uliɔ ɔ, gi kɔ onu axwa mlɔ ɛ, kukrira vidi uliɔ gi kunu kaɔasea aki ye banima ɛ,

19 ani kilie gi ye kigaglaɛ ɛ, gi batrátani ke kukɔsrɔ nɔ kididɔ ɛ kikeme ní blɔ mɛ, blɔ banama a, gi kwizi ɔa ɛ. Kigaglaɛ lie ya gi kiiwa axwe na ní blɔ mɛ ɛ, ke kee kinu ye kigagla vidi ye,

20 ke kee akɔ ayɔni Kristo adɔ ní bekpo va mɛ, xe edu ye ní ye kaɔawla mɛ ní lifunu ne kelea mɛ ɛ.

21 Niklɔ Kristo ɛɛɔa kukusi yo ní lifunu ne bekusi ba pɔ, kigagla kakaa ani baka ba ava; ye linyi ne e, lisani enyi na petee ní kelea lia ya ani kalia kɔlɔ mɛ ɛ.

22 Aya akɔ kidɔ kakaa akpɛ ní Kristo kukliseo, ɛ akɔ ye aki bauaziɔa ba si, ye onu bauaziɔa ba petee litukpo le.

23 Ɔha lɔ onu Kristo ye kisugyaɛ, gi kina ní kidɔ kakaa mɛ ɛ, ɛ ye kee ebloni kidɔ kakaa ní ɔkɔ kakaa ɛ.

Efesoanɛ ma 2

Aya aki blɔ ligbá gani Kristo me.

1 Mlɔ kɔ ɛ, mletse ní Ɔfuɛɔɛ nɔ mɛ kɔkpɛ mlɔ kesetataa ni mlɔ eboe zimizi na

2 gi la mɛ mleeze e lipoe ɛ gi mlezeni kelea mɛ bede zimizi va kude e; mlezeenu kutu iki ifuɛɔɛ zimizi ne gi ile ní liwɔ ɛ mɛ ɛ okusi ye e, ɔfuɛɔɛ ɔnɔ gi lɔ ɛɛɔa kamla abla ní banama a, gi bauínu kutu i ava.

3 Blɔ pɔ blɔ fe kwize ní ba kusi, ɛ kwize ní blɔ tutɔ kupɛpɛɔ onu u, gi kwizeɛbite kidiliɛ ɛ, gi kiku blɔ isu ya nì begyodi va aɔu i. Ní blɔ kizezee me onu i, kwize ko ɔwisi banɔ gɔgɔ ba kinɛ ɛ, gi Aya kusuyevio ko kwigyeni blɔ o.

4 Pɔ Aya ye asigagadidi la ɛsrɛ ɛ, ɛ ye kulɔlɔ ki blɔ kwikeme nite si,

5 agi kwitse e ní Ɔfuɛɔɛ nɔ mɛ gani blɔ kutu monumonu yo me e, aki blɔ ligbá nì Kristo. Ebu mlɔ gani Aya ye lipomepɛpɛ ne mɛ ɛ.

6 Ni blo likpɔkpɛkɛ me ni Kristo me e, Aya ayɔni blo aɔni ye to kwiaɲa kukusi ni ye ni lifunu ne kelea me.

7 Nite Aya abite to yiko ebase ni to no me, kidilie gi ye lipomeɛɛɛ uidi ne e, gi batrako esɔni kidido o, xe ebu abase ni ye kulolo lo o, gi abasi blo gani Kristo Yesu me e, binu.

8 Le ese linu si gani Aya ye lipomeɛɛɛ ne me ebu mlo gani kuziɲa me, ani mlo tuto mlo kukenidi me lido, po Aya ye bidokoko binu u,

9 ani doni mlo axwewawa me kye, le loso onono otatani isu kufeke ni le su u.

10 Aya ye abite blo kidilie gi kunu u, le gani blo likpɔkpɛkɛ me ni Kristo Yesu i, abite blo si kwiaze ligba ki axwe gba kuwawa.

Kristo kutseo kwikpe Yudanɛ ni banama gi benu Yudanɛ ma likpo o

11 Le loso mlape anu si tsã e, mlo gi mlenu Yudanɛ gani kipopo me e, Yudanɛ ma gi bizexwa isu ya si “banama gi betsa oyavi i” bezexwa mlo si “banama gi batsa oyavi i,” po be ya binu bidɔ gi bizebite ki ba kisugyae ko.

12 Mlape anu si ni lipoe le klo me e, mlɛte Kristo o, mlɛzɛ ni Israel bebi ba kusi i, le mlɛzɛ ni Aya ye banokyakya ba kusi i. Mlamɔ onako ni Aya kunyanyaa gi ko kwize ye kakaplea aki ye banima me e, le mleze ni kelea me e, gi kudeonudidi kuze ni mlo awla a, le mlɛte Aya fe e.

13 Po abla e, ni likpɔkpɛkɛ me ni Kristo Yesu i, mlo banama gi mleze ni odzage no e, gani Kristo ika le me e, beki mletipono.

14 Le Kristo otuto amani blo kusuyo gi abite Yudanɛ ma a, ni Banama gi benu Yudanɛ ma a, ono tole. Ni ye otuto ye kisugyae e, ayavi ofutrotro lo klo gi eze nwisi ligli i, gi lile ba kusi i, xe beze ahwafiane ki bahanuglo ba e.

15 Gani ye kutseo me e, ebu Yudanɛ ma oã no ni lo batrotro va azano to yidzini bano tiava ya va ebite to bedzi ono tole ni likpɔkpɛkɛ me ni ye isu ya, ato gani le me e, to kusuyo ku ba a.

16 Gani ye kutseo me ni osetsase lo su i, Kristo ezizi ba ofu lo, le gani osetsase lo me e, akpe bano tiava ya va likpo gi bedzi ono tole e, le edzini ba amano ni Aya klo e.

17 Le loso Kristo aba a, xe asoli kusuyo Liboe Gba ne aki ono kakaa a, ki mlo banama gi mlenu Yudanɛ e, gi mlale ni odzage ni Aya su u, ni ki Yudanɛ ma, gi beti aɔni ye e.

18 Gani Kristo me blo petee, Yudanɛ ni banama gi benu Yudanɛ e, biatani Ofuefue tole me kuze xe biatre ni blo Oka ye anu me e.

19 Le loso, mlo banama gi mlenu Yudanɛ e, mlenu bababa loo ahwafiane to; abla e, mlenu blo akone koponi Aya ye banima, le mlenu Aya ye kepeme bebi i.

20 Mlo fe bewa mlo etro ní oho lo awa kilie gi banokpekpe ba ni beboedople ba bekpe lo eple e, ni likoto le me likla ene gi linu Kristo Yesu otuto o.

21 Ye onu onilie gi evu ligba zizi ne edu u, le ye izeki si lizeba edzi lisoligba a, gi libu isu lidze ki Okae.

22 Ni likpokpekpe me ni ye e, mlo fe beetro mlo ekpe likpo ni bano gogo ba si mledzi ozeko lo gi Aya aaze gani ye Ofuefue no me e.

Efesoane ma 3

Paulo edo Liboe gbã ne aki banama gi bénu Yudane

1 Koke le ya loso e, me Paulo, bekpe me ligba ki Kristo Yesu ni mlo banama gi mlenu Yudane ma loso o,

2 mazi aja si mleni si Aya ni ye lipomepere ne me e, ako lixwe e ne ya aki me si miwa aki mlo kupere.

3 Aya ebu ye batroto kpokpo ua abase me. Kilie gi manwlimi aki mlo taue azano e,

4 le xe mlaakla kidilie gi manwlimi i, mlaamo kilie gi menu Kristo ye eboe kpokpo la ese e.

5 Tsã e, bebu eboe kpokpo la ya elue abase ono gbagbe ototo o, po Aya ebu la abase abla gani ye Ofuefue no me aki ye banokpekpe dradra ba ni ye beboedople ba.

6 Liboe kpokpo le linu si gani Liboe Gbã ne me e, banama gi bénu Yudane fe e, bemo onako poni Yudane ma ni Aya ye kukriraa me, le bedzi bano likpokpekpe tile ni kisugya tile, le bemo onako ni kakaplea lia gi Aya ako gani Kristo Yesu me e.

7 Aya abite me onosumu ye ki Liboe Gbã ne gani ye bidokokoe ue gi aki me awa a, kogani ye kigaglae axewawa la me e.

8 Me menu ogogoe ni Aya ye bano gogo ba petee kusi; po Aya gani ye lipomepere ne me e, aki me kudeonu si miko Liboe Gbã ne ni eboe gbã na gi kwiamo doni Kristo klo o, gi ekeme e sani kilie gi banima bianu la ese e, ko tsini banama gi bénu Yudane e,

9 to miki banima petee bamo kilie gi Aya ye kikipokpo me batroto ua a biawa axwe na. Aya gi ye abite kido kakaa ni kelea me e, ekpo ye batroto ua doni okpese klo kona ni abla a,

10 ato ni lipoe le ya me e, ono kakaa gani bavaziya ba awa e, bavaya ba ni, bekusi ba ni bigagla ue ni lifunu ne kelea me e, biakpasi ye kuboeteo ni ko edeke la ni kukyiky kakaa me.

11 Aya ye abite le koke ye batroto moblo ba gi aki liba le me gani Kristo Yesu blo Okae awa a.

12 Ní likpɔkpɛkpɛ mɛ ni Kristo ani gani blɔ kuziŋa ní yɛ mɛ ɛ, Aya klɔ kudeo kwidra gi kwiatani Aya anɔ mɛ kutrɛ lifumose e.

13 Maki mlɔ litukpo si, mlɔ ɔna ɔkigbò kɔkpɛ ɔzia nɔ gi mɛmɔ ní mlɔ onu loso o; ɛ petee liiba ɛ mɛ eki mlɔ kupɛɛ.

Yesu alɔ blɔ

14 Kɔkpɛ ɛ ya loso e, medu mɛ aklamasi na kесеa ɛ maxwa blɔ Ɔka Aya,

15 gi yɛ kɔ okú kakaa ní lifunu ne nì kесеa va izɛɛzi lɔ linyi ne ɔtuto lɔ ɔ.

16 Mevi Aya si ɔni yɛ kukrira glegleo me e, ɔki mlɔ kigagla gani yɛ Ɔfuɛfue nɔ mɛ tɔ mlɔ begyodi va beze gagla a,

17 ɛ mevi Aya si Kristo aaze ní mlɔ ina nɛ mɛ gani kuziŋa mɛ ɛ. Mevi Aya si tɔ mlalɔ mlɔ ahanuglɔ ba, tɔ xe mlɛbite nite e, mlɔ igu ne ni ɔɔ lɔ iaze ní kunlɔɔ mɛ.

18 tɔ mlakpɛ likpɔ ni Aya yɛ banima pɔ, tɔ mlate blɔ Ɔkaɛ Yesu Kristo yɛ kunlɔɔ kɔ kinenee me ni kɔ kidzedzee me, kɔ kimumu yɛ me ani kɔ kidzudzu yɛ me,

19 tɔ mlaate yɛ kulɔɔ ɔ, gi kwimu i sani kuboete kakaa tɔ mlaayi ni Aya yɛ kizezee me.

20 Ki ɔnilie gi gani yɛ kigaglaɛ ɛ, gi kiwa axwɛ ní blɔ mɛ ɛ, aatani kubite ki blɔ sani kilie gi kwiatani kuvi i, loo kwiatani kugyodi i,

21 Aya kunɛ kunu kusudraa ní ɔɔli ha lɔ mɛ ni Kristo Yesu me lipoe kakaa, kɔtsinɔ kanɔmɛ anɔmɛ! Amen.

Efesoanɛ ma 4

Bavaziŋa ba Likpɔkpɛkpɛ ní Yesu me

1 ɛ loso mɛ gi makpasi ligba ɛ ɛ, kɔkpɛ gi meesumu Ɔkaɛ ɛ; mɛkpɛ ɛ mlɔ mɛ si mleze ligbá gi lisrɔnɔ ɛ klɔ gi Aya atrɔ aple ɛ, xe axwa mlɔ ɛ.

2 Mlepleni isu ya lipoe kakaa, mlayɔ ni ɔna mɛ, tɔ mlaple litɔ kесе. Mlabase mlɔ kulɔɔ, ɛ mlakíyevi isu u, xegi banɔdzede ba bɛta kесе e.

3 Mlekeni edi tɔ likpɔkpɛkpɛ ɛ lize ní mlɔ kusi kilie gi Aya yɛ Ɔfuɛfue nɔ eki kusuyɔ liɔ ɔ, gi kwinya mlɔ ɛkpɛ likpɔ ɛ.

4 Kisugya tile ni Ɔfuɛfue tole bile, nɔwisi kilie gi kudeonudidi tule e, gi kɔ Aya axwa mlɔ akɔ kule ɛ.

5 Ɔkaɛ tole ɔɛ, kuziŋa tule, kunikpɛkpɛ tule;

6 Aya tole gi onu Ɔka ki blɔ petee yɛ ɔɛ ɛ, ɛ yɛ onu Ɔkaɛ, gi ɛwa axwɛ na gani blɔ petee me e, xe ɔɛ ní blɔ mɛ ɛ.

7 Pò ki blɔ mɛ ɔkakaa ɛ, beki blɔ lipomepɛpɛ nɔwisi kilie gi Kristo alɛ bɛ ɛ.

- 8 Kilie gi beɲwlimi kpe Aya ye liboe le me si, “Agi atre ní lifunu ne kava ke e, atsini bano vuvu ba kpanɲ kɔpɔni isu ya, le aki banima bidɔ kɔkɔ ue ε.”
- 9 Abla ε “emu atre kavaa,” le ese linu si kite ε? Le ese linu si kutɔpu yo ε, eple atre ní kesa odzudzu klo ké.
- 10 Le loso e, onilie klo gi ye eple aba ε, ye ke emu atre ní ayee me le ado lifunu ne aza a, to ye kavanaa kana ní lifunu ne, ni kesa ava ani kesa ese e.
- 11 Ye aki banima bidɔkɔkɔ ue, ye edu banoato to beze banoɲkpeɲkpe, bato to beze beboedople, bato to beze banama gi bizεspani liboe gbã ne eklano ɔ, bato to bedi bavaziɲa ba ni Liboe Gbã ne badɔbase ba ava.
- 12 Abite le nite to yiko elulo Aya ye banima eki Aya kusumu yo, to Kristo ye bavaziɲa ba gi benu Kristo ye kisugyae biatsi to biamɔ kigagla a.
- 13 Kɔzɛna ni lipoe le gi blo ɔ pɔ kwiaɲzi kidɔ tile ní blo kuziɲaa ni blo kuboeteo ní Aya Yebi ye me e; le kwiatsi gi kwiaze Kristo ye kizezee me petee e.
- 14 Le loso e, kutraze banuvo to ɔ. Kútraze ɲwisi keniaua ohu u, gi kuni yo akpo la loo asia na kudɔbase liwo gagla le, liazefu klano ɔ, le banama gi bizεbase asia na ε batrátani blo kumeno o, xe kwiazi asia na ava ɲa to ɔ.
- 15 Bonu i, gani anukwareε kupaniɔ me ε, ní kulɔlo ɔfuεfuε no me ε, lile si kwiatsi ní kape kakaa me kí Kristo o, gi ye onu litukpo le e.
- 16 Dɔni ye kɔ ε, isu ya kape kakaa kekpe likpo, le ika le ivu kape kakaa ekpe likpo ní ka itsaklo. Loso xe kape kakaa kewa ka axwe na a, kilie gi liziã ε, onose lo izemɔ kigaglaε gani kulɔlo me ε.

Ligbãzeze ɲwisi Aya ye bebi kinε ε

- 17 Le loso mεεsi mlɔ ní Aya linyi ne me e, le mεεtro likla le ava eki mlɔ si, mledi mumɔ to mlakítre ní le ava eze ligbã ɲwisi banama gi béte Aya a, xe ba begyodi va bénu kidido ɔ,
- 18 le ba kuboesenu yo kwido litumu u. Onako ɔma kí ba ní ligbãε ne gi Aya izεεkɔ me ε, le ese linu si, ba pɔ béte liboe, le ba batu va me bali gagla a.
- 19 Béte kuye to ɔ; le beyuro isu ya eki eboe zimizi ni anyaniboe kakaa ni kupεpe si beεbite sani nite e.
- 20 Aní le mlekpasi ní Kristo su u!
- 21 Agi mlenu ye onu tututu u, xe mlekuni ye kude e, bebεse mlɔ anukwareε lie gi ɔle ní Yesu me e.
- 22 Le loso e, bebεse mlɔ si mlayuro mlɔ ligbã koko le gi liki si mleeze kilie ε, gi mlepe ε, ligbã koko le gi le liizizi kɔkpe le kupεpe zimizi yo o, gi kwimeni mlɔ o, xe kwiki si mlelila ε.
- 23 Mlaki to mlɔ ina ne ni mlɔ begyodi va bidzi bidɔ vuvũ,

- 24** ato mlako isu vuvũ akpe ηwisi liwu kine ε, gi le bebite ní Aya ye kiléleε me ε, xe libu isu ya εbase ní anukwareε ligbá ne me ε, gi ligyo ɔ xe lidra ε.
- 25** Mlakíε asia to ɔ! Ɔno kakaa odo anukwareε ki ye ɔhanuglo ε, le ese linu si blo petee kunu kupε kí kisugya tile e.
- 26** Xe mlemo kusuyevi i, mlakíki to kugbani mlo kpe eboe zimizi me e, le mlakíki to liwo le liku ní mlo kusuyevio ava a.
- 27** Le mlakíki ozimizi ye kudeonu u.
- 28** Banama gi bizezuru i, bamoni kuzuru to bawa axwe to beze ligbá gbã aki isu, to batani bazianete ba kupɔno ɔ.
- 29** Mlakíki eboe zimizi atoto edo ní mlo onu, pò eboe gbã ko, la klo gi aaki kupɔno ε, to eboa la gi mlaapani i, aabite eboe gbã aki banama gi bæta mlo kutu i.
- 30** Le mlakíkpe Aya ye Ɔfuεfue no ní asigaga me ε; gi lo Aya ɔko akpe mlo gyesi ye ki liwe le gi aabu mlo e.
- 31** Mlebú kuyeviyevi kakaa, kusuyevi gagla, avite, bano su kuzizizizi ani liboe zimizi kakaa azano.
- 32** Bonu i mlape lipo me to mledi mlo ahanuglo ba asigaga, to mlako eboe akye mlo ahanuglo ba kilie gi Aya ako akye mlo ní Kristo me e.

Efesoanε ma 5

Mleze ligba ε ne gi Aya ape ε

- 1** Agi mlenu Aya ye bebi ba gi alo koη i, mlekeni edi to mlakpasi ye ligbãzeze ne.
- 2** Mlaki kulolo kugbani mlo ligbã ne, kilie gi Kristo alo blo ɔ, xe etse ni blo litukpo e. Ako ye ligbá ne aki Aya ηwisi bidokoko ni bido poui poui flafla gi biku Aya aηu kine ε.
- 3** Agi mlenu Aya ye bano ε, líma si mlapani ní adze ni enyimeboe loo anyaniboe atoto loo kimbikyikyí itoto su ní mlo kusi. Le ese linu si eboa la ya elu égyeni Aya ye bano dradra ba a.
- 4** Lígyeno si mlazεεpani eyekuboe loo anyaniboe loo anukpaboe loo mlazεεkpe atsée dovo. Bonu i, mledo Aya ɔase e.
- 5** Lile si mlete si banama gi benu bahasi ne, loo banama me gi kumodramodra kule loo banama gi bizεεza kimbi i, batrámo ɔηako ní Kristo ni Aya ye Kukusi yo me e. Onilie gi izεεza kimbi i, onu ɔbusumu.
- 6** Mlakíki ɔnoɔ omeni mlo ni asasaboe; le ese linu si ɔkpe la ya elu loso Aya kusuyevio kwiaba banama gi bavínu kutu iki ye ε ava.
- 7** Le loso e mlakíkpe ɔha ni banoaklo ba elu u.

- 8 Kutɔpu yɔ ɛ, mlɔ tuto fɛ mleze ní litumu me, pò gi mledzi ɔkaɛ ye banɛ ɛ, mlalɛ ní kuklekle me. Lɛ loso mleze ligbǎ́ ṅwisi banɔ gi benu kuklekle me banɔ ɔ,
- 9 Lɛ ese linu si banama gi balɛ ni kuklekle me e, ba esebi la enu agbǎ́, ba bede ua bizɛɛgyɔ, lɛ bizeedo anukwarɛɛ.
- 10 Banama gi balɛ ní kuklekle me e, bizɛɛkpasi kidiliɛ gi kizeeku Ɔkaɛ aṅu i.
- 11 Mlakíkpe ɔha ni litumu ne me bidɔ mɛ ɛ, gi banima bizɛɛbitɛ ɛ. Boṅu i, mlebu ue edono ní kuklekleo onu.
- 12 Linu liyeyeboe si tɔ bapani ní kikipokpo me kiboebitɛ liɛ gi banama a, gi bauínu kutu i, bizɛɛbitɛ su.
- 13 Lɛ xe bɛmani kidɔ kakaa ní kuklekleo onu i, kɔ ba kizezee me ɔtutɔ lo kiṅwui.
- 14 Lɛ ese linu si kuklekle kuzɛɛkɔ si kidɔ kakaa gi bebu ibasɛ ɛ, kizɛṅwi mɔmɔɔmɔ. Lɛ loso bɛpani si, “Nyime, wɔ liɛ gi wɔɛdɔ sra sɛ ɛ, tɔ yɔ dɔni kutse me, atɔ Kristo aakle bali wɔ ava.”
- 15 Lɛ loso mledi mumɔ kilie gi mlalɛ ligbǎ́ nɛ ɛ. Mlakíze ṅwisi banɔ gi béte liboe e, boṅu i ṅwisi banɔ gi bete liboe e.
- 16 Mlawa lipoe kakaa ɛlɛ gi mlɛmɔ ɛ su axwɛ, lɛ ese linu si lipoe zimizi lɛ ya.
- 17 Mlakíze kunukpavi i, boṅu mlekeni edi tɔ mlete kidiliɛ gi kinu Ɔkaɛ ye kupɛpɛɔ ɛ.
- 18 Mlakíṅwe kuda gi kwizizi mlo o; boṅu i, mlaki tɔ Aya ye Ɔfuefue nɔ oze ní mlo ava.
- 19 Mlaka sika sɛ ni mlo ahanuglɔ ba gani isolidzi kukpòkpòɔ idzi nɛ ani Ɔfuefue nɔ mɛ idzizaza mɛ; mlaza idzi isolidzi aki Ɔkaɛ ni kukpòkpòɔ dɔni mlo ina nɛ mɛ.
- 20 Ní blɔ Ɔkaɛ Yesu Kristo linyi ne me e, mledo Aya blɔ Ɔkaɛ ɔase lipoe kakaa ní kidɔ kakaa mɛ.

Paulo agba benyime ba ni ba bedze ba

- 21 Mlakpe litukpo kese aki mlo ahanuglɔ ba ɔkpe gi mleese Kristo loso o.
- 22 Badze ba, mlepleni isu ya ki mlo benye ba ṅwisi kilie gi mlepleni isu ya aki Ɔkaɛ kinɛ ɛ.
- 23 Lɛ ese linu si onyimee ye onu ɔdze ye litukpo le, ṅwisi kilie gi Kristo onu litukpo ní ɔsoli ha lo onu kinɛ ɛ. Lɛ Kristo ɔtutɔ ye onu ɔsoli ha lo gi onu ye kisugyae lo litukpo le, lɛ ye ebu ɔsoli ha lo ɔ.
- 24 Lɛ loso bedze ba, lile si mlakpe litukpo ni mlo benye ba ese ní kidɔ kakaa mɛ, ṅwisi kilie gi ɔsoli ha lo eepleni isu ya eki Kristo kinɛ ɛ.

- 25 Benye ba a, mlalo mlo bedze ba kilie gi Kristo alo osoli ha lo o, xe ako ye ligbá ne akye e, gi etse ní oha lo litukpo e.
- 26 Abite le nite to yidra osoli ha lo su eki Aya gani ye liboe le me, adra lo su nwisi kilie gi bizeewloni ono ni kuni i,
- 27 to yidzini osoli ha lo eki isu ya ní lo kupedi yo me e, edra le kesetata atoto kama lo su u, gi linwi itoto líma lo su u, le lo okoko kye osunya a.
- 28 Nite ke lile si benyime ba balo ba bedze ba kilie gi belo ba tuto ba isu ya a. Onyime gi alo yedze e, alo ye kisugya e.
- 29 Onono ofitro ye ototo ye kisugyae ofu u, bonu i izεegani ye isu ya le izeedi ye kisugyae ava, kilie gi Kristo izεebite ki osoli ha lo e;
- 30 le ese linu si kunu ye isu ya bidu o.
- 31 Kilie gi benwlimi kpe ní Aya ye liboe le keplekpa me si, “Le ya loso, onyime aayuro yeka ni yene le aakpe likpo ni yedze e, le ba tiaua biadzi kisugya tile.”
- 32 Liboe kpokpo dzudzu lile ní liboe le ya me, gi mεpani i, le ese si linu Kristo ni osoli ha lo su liboe.
- 33 Pò, lihali mlo fe; onyime kakaa olo yedze nwisi ye ototo ye isu ya kine e, le odze kakaa okpe kububu ní yenye su.

Efesoane ma 6

Paulo agba Bebi ba ni ba Bapone ba

- 1 Banuvo ba, linu si mlenu mlo bapone ba igbe to mlebù ba, le ese linu si lipe le nite lile si mlabite e.
- 2 “Kpe kububu ní woka ni wone su” le linu osã topu no gi kakaple kale aponi lo o:
- 3 “to liado ní le ava eki wo, ato waze ligbá gblamadza ní kesea ava.”
- 4 Mlo bapone ba, mlakikpe mlo bebi ba kusuyevi i. Bonu i, mlagani ba ni bagbagba ni kuhehe ní osã onu kilie gi Okae ape e.

Banodzidzi ba ni ba Baka ba

- 5 Mlo banodzidzi ba e, mlenu kutu aki mlo kesea ava baka ba ni lifu ani kusugu; le mlabite le ni mlo ona no petee, nwisi Kristo ye mleesumu kine e.
- 6 Mlakizeebite le xegi bedi mlo ko o, le ese linu si mlope si mlemeo kukpoko edoni ba ko; bonu i ni ona petee, mlabite kidilie gi Aya ape e, le ese linu si Kristo ye banodzidzi mlenu.
- 7 Mlawa mlo axwe na ni isami, nwisi Okae mleesumu kine e, le aní bano ko mleesumu u.

8 Mlapɛ aɲu si Ɔkaɛ aatsa liwɛ ki ɔno kakaa, ɔnoɔdzidzi loo ɔno gi ɔlɛ ye ɔtuto ye isuwla mɛ, nɪ axwɛ gbã na gi awa onu u.

9 Baka ba, mlabitɛ niteme ke aki mlɔ banɔdzidzi ba, ato mlamɔni ba lifu ne kukpɛ. Mlapɛ aɲu si mlɔ ni mlɔ banɔdzidzi ba ɛ, mlenu Ɔka tole nɪ lifunu ne ye banɔ, ye gi izɛɛxwa litsi ni ɔno kakaa aɲu mɛ modi i.

Paulo asi Bavaziɲa ba si Bakpɛ Ɔfuɛfuɛ no mɛ Kigũ ye Awu la

10 To migũ mɛ liboe le e, ze kigagla nɪ Ɔkaɛ mɛ lɛ ese linu si ye kigaglaɛ ki sɛ ɛ.

11 Kpɛ bidɔ mɛ petee gi Aya aki wɔ ɲwisi ɔguta awu gi izeekpo ye kinɛ ɛ, to wɔatani kulɛ nɪ ozimizi ye edeke la onu.

12 Lɛ ese linu si kuvíta kigũ ni banɔ ɔ, pò ni litukpo me gagla ifuɛfuɛ nɪ lifunu ne kelea mɛ ɛ, bavaɲa ba, banama gi bedi izeko ni liwɔ le mɛ ɛ, bigagla uɛ nɪ kele zimizia lia ya mɛ, ifuɛfuɛ zimizi nɛ gi ilɛ nɪ kelea lia litumu ne me e, ni ifuɛfuɛ zimizi ne nɪ lifunu ne.

13 Lɛ loso kpɛ Aya ye kigũ ye awu ala petee gi aakpo wɔ ɔnoɛ lo e, abla! Ato xe liwe zimizi ne lina ɛ, wɔatani ahwafionɛ ye axwɛwawa la onu kulɛ ɛ, lɛ nɪ kigũ ye kede e, wɔatani kulɛ nɪ wɔ ɔlɛ klɔ ɔ.

14 Lɛ loso e, bla to lɛɛ, to nya wɔ kasea mɛ ni anukwareɛ ɲwisi kasemɛ ɔnyagbe kinɛ ɛ, to kɔ ligbã gi lɛ kude kwigyɔ ɛ, ɲwisi wɔ kako mɛ liwu gi liakpo wɔ kakɔa mɛ kinɛ ɛ.

15 Kpɛ kublabla ki kusuyɔɔ Liboe Gbã nɛ kupaniɔ ɲwisi wɔ afɔkpa ua kinɛ ɛ.

16 Lɛ lipoe kakaa ɛ, vu wɔ kuziɲaa ɲwisi bidɔ gi wɔakɔ nɪ asia na itɛɛ nɛ gi iiso ɲwisi kifu kinɛ ɛ, gi ozimizi ye aata ɛ.

17 kɔ wɔ kubúbú yo kume ɲwisi wɔ akatsaloglo ye kinɛ ɛ, ato kɔ Aya ye liboe le ɲwisi wɔ ihɛ gblamadza ye gi Ɔfuɛfuɛ no aaki wɔ ɛ kinɛ vu ni wɔ ɔwla ula lo.

18 Bitɛ la ya petee nɪ Aya kuxwaxwa mɛ, ki Aya kupɔno ɔ. Xwa Aya lipoe kakaa, kilɛ gi Ɔfuɛfuɛ no aagbani wɔ ɛ. Lɛ loso ze ni aɲu to wukíki litukpo lipoe toto ɔ; xwa Aya lipoe kakaa ki Aya ye banima petee.

19 Mlaxwa Aya nɪ mɛ onu, to Aya ɔki mɛ liboe le e, xe malɛ nɪ kublabla mɛ si mipani i, ato mipani lifumose to mibu Liboe Gbã nɛ eboe kpokpo la kubasɛ.

20 Kɔkpɛ liboe lɛ ya loso menu Kristo ye ɔno kpɛkpɛ! Pò abla, ɛ malɛ nɪ ligba a. Mlaxwa Aya to mitani kulɛ to mipani liboe le lifumose kilɛ gi linu si lize e.

Paulo ni Bavaziɲa ba Bɛtsisi ba Kunɔpaniɔ.

21 Blɔ onemi Tixiko gi malɔ ɔ, gi onu ɔnoɔsumu nɪ kuziɲaa mɛ ki Ɔkaɛ axwɛ na ɛ, aasi mlɔ eboe la pó nɪ mɛ su u, ato mlate kilɛ lɛ gi malɛ ɛ, ni kidilɛ gi mɛɛbite ɛ.

22 Le loso mæ̀kpe ye etsisi mlɔ tɔ ɔsi mlɔ kilie gi blɔ petee kule ε, ani tɔ ɔkpe mlɔ kigagla.

23 Ato Aya gi onu Ɔka a, ni blɔ Ɔkaε Yesu Kristo baki benemi bavaziŋa ba petee kusuyo, ni kulɔɔ ani kuziŋa.

24 Ato Aya ye lipomepɛpɛ nɛ lize ni banama petee gi bɛɔ blɔ Ɔkaε Yesu Kristo ni ba ɔna nɔ petee e.

Filipianε ma

Filipianε ma 1

1 Mε Paulo ni Timoteo gi kunu Kristo Yesu ye banɔsumu ba ε, blɔ kwiiηwlimi keplekpaa lia ya; εki Aya ye banima pɔ gi bekrε likpɔ ni Kristo Yesu u, kɔpɔni bauaziηa ba baka ba ani ɔha lɔ banɔpɔnɔ ba gi bali nί Filipi i;

2 Tɔ Aya blɔ ɔka ni ɔkaε Yesu Kristo baki mlɔ lipomepεpε ni kusuyo.

Paulo axwa lε edo Aya ɔase e

3 Mizeedo Aya ɔase nί mlɔ litukpo lipoe kakaa ε lε gi maplε anu nί mlɔ aua ε;

4 lε lipoe kakaa gi maxwa Aya nί mlɔ petee litukpo e, mizeεbite lε ni isami,

5 kɔkrε kilie gi mlεpɔni mε gi mamani mlɔ Liboe Gbã ne ɔni liwe tɔpu ne aua gakɔna ni abla ε.

6 Lε maka lε aua si Aya a, gi ye ekpese axwe gbã la ya nί mlɔ mε ε, aatre nί lε aua kɔzεna ni la ɔgù kɔ nί liwe lε gi Kristo Yesu aadzi ba aua a.

7 Lε loso lipε εki mε si mizebù mlɔ su u, lε ese linu si mlakpasi nί mε ɔna no mε ε. Lε mlɔ petee mlakpasi nί Aya ye lipomepεpε ne mε ni mε ε, xegi ligba malε ε, loo gi malε nί mε ɔtuto mε isuwla mε ε, xe meebu liboe gbã ne onu i.

8 Aya aana katsalia ɔki mε si, lile lε mε, xe mapani si meegyo mlɔ petee edi i, nι kulɔlɔ ηwisi kilie gi Yesu Kristo alɔ mlɔ kinε ε.

9 Maxwa Aya si mlɔ kunɔlɔ kwiazetsi pɔnɔ, tɔ mlate liboe ni tɔ mlaanu eboe ese mɔmɔmɔ,

10 atɔ mlaakya kidilie gi kinu ki gbãε ε, lε mlɔ su adra a, lε lipɔηaηa etɔtɔ lítraze nί mlɔ su kɔzεna ni liwe lε gi Kristo aadzi ba ε.

11 Tɔ mlɔ ligbã ne mε bede ua biagyo ηwisi kilie gi Yesu Kristo ko aatani kuko kinε ε, ki Aya ye kusudraa ni ye kukpɔkpɔ.

Kristo me kuzeze

12 Mε benemi ba, mapε si mlete si, eboa la gi εba mε aua ε, la εpɔni Liboe Gbã ne lε ɔtɔ kutrεrε.

13 gani lε mε ε, kekusiεpea bepepe ba pɔ ani banɔ gɔgɔ ba gi bali nί ya ε, betè si malε ligba lε ese linu si menu Kristo ye ɔnɔsumu u.

14 Lε mε ligba lε kuzezeo kwiki benemi glegle ba ɔna nί ɔkaε mε, lε beεpani Liboe Gbã ne nι ɔna lifumose e lipoe kakaa.

15 Lile nί lε mε si banɔatɔ beεpani Kristo su kɔkrε kanuza ni eboe hehe, pɔ banɔatɔ fε ε, beεpani nι ɔna gbã.

16 Banama gi beεpani nι ɔna gbã ε, beεbite nite nι kulɔlɔ, lε ese linu si betè si Aya aki mε axwe si miηwle liboe gbã ne litukpo.

17 Ba tɔpu ba ε, bauíbu Kristo su ni ɔna gbã a, pò dɔni ba ɔtuto ba bidɔpépe me ε; begyo le edi si biamani kedu yɔyɔ ní me su tɔ mimɔ kinie sano gi malɛ ligba lɛ ε.

18 Pò líziã! Isami iku me kɔkpe gi bæɛsɔli Kristo ní kude kakaa onu i, xegi gani kude nyani nyani onu loo gani kude gbã onu kye ε, isami iaze kume.

19 Lɛ ese linu si mete si gani mlɔ Aya kuxwaxwa me ε, ani kupɔnɔɔ gi kwido Aya ye Ɔfufue nɔ klɔ gani Yesu Kristo ava ε, liboe lɛ gi liba me ava ε, liadzi ɔwlamɔmɔ ki me.

20 Mapɛ kɔŋ lɛ meedi kudeonu si kuye kútraku me e, lɛ ɔna aaze me lipo si gani me ava ε, banima biakpɔ Kristo ye linyi ne ní me mè, xegi metse loo malɛ ligbã a.

21 Lɛ ege kinu ligbã nɛ ε? Ki me xunyɔ ε, tɔ mize ligbã ε, binu Kristo pò xe metse e, binu libibubu iki me ε.

22 Kɔ xe malɛ ligbã ε, liaki si maawa axwe gbã, pò kɔ liwoli maavu kò ε? Méte.

23 Malɛ ní begyodi tiaua kusi, Mapɛ vevee si misɛ ní kelea lia me tɔ mizeeze ni Kristo, gi lipɛ sano kura a;

24 pò kɔkpe mlɔ loso e, liziã si mize ligba a.

25 Maka lɛ ava lɛ mete si maaze. Maaze ni mlɔ petee, tɔ mipɔni mlɔ ki ɔto kutrɛtrɛ tɔ mlaamɔ isami ní kuziŋa me,

26 atɔ xe maba mlɔ klɔ dze ε, mlamɔ isami glegle ní Yesu Kristo me kɔkpe me loso.

27 Aba lɛ liveve le linu si mlɔ ligbãzeze ne lize ŋwisi kilie gi Kristo su Liboe Gbã nɛ lipɛ ε, atɔ xe maatani mlɔ kumɔ loo xe máma a, xe kinu menu mlɔ onu kye ε, maate si mlalɛ mumɔ ní Ɔfufue tole me, gi mɛŋwɛ ŋwisi ɔno tole ki kuziŋaa ni Liboe Gbã nɛ ε,

28 mlakíse mlɔ ahwafianɛ ma. Ɔna oze ní mlɔ lipo lipoe kakaa, lɛ ya liabase ba si Aya aakyrɔ ba, pò mlɔkɔɔ Aya aabu mlɔ, lɛ ese linu si Aya ye atráki mlɔ kavaŋaa a.

29 Lɛ ese linu si bæki mlɔ kudeonu ní Kristo linyi ne me aní si mlazi ye ava aŋa tètè ko, pò tɔ mlamɔ ɔzia nɔ aki ye ε.

30 agi mlɔkyɛ mlɛta kigū ye ε, kigūi lie gi kɛ mlɛmɔ si mazɛta a, xe abla kye ε, mleenu si mɛta ε.

Filipianɛ ma 2

Mlakpasi Kristo ye kusububɔɔ

1 Xe mlɔ ligbã nɛ ní Kristo me e, lizɛki mlɔ kigagla a, xe ye kulɔlɔɔ kuzɛɛyɔ mlɔ ina nɛ ε. Xe mlalɛ likpɔkpekpɛ me ni Aya ye Ɔfufue nɔ ɔ, lɛ xe mlezedi mlɔ

ahanugbo ba asigaga a, loo mlezεple lito kese εki ba, xe mlezenu kuyeyiyeyi ki ba ε,

² kolo mlaki to me isami ne ina gani mlo kuzeze ηwisi ono tole gi ye begyodi va benu tule e, xe ye kulobo kunu tule e, xe ye esobo la ni ye batroto va kye binu tule e.

³ Mlakibite kidido ηwisi mlo ko mlesate loo ni kusufeke me bonu i, mlepleni isu aki mlo ahanugbo ba, le mlako le lipoe kakaa si bano dzedze ba bere ε sani mlo o.

⁴ Mleze ni anu ni mlo ahanugbo ba bapere va su, ani mlo banε ma tete e.

⁵ Lile si mlo kiboebiteε kize ηwisi Kristo Yesu kinie.

⁶ Aya kilεε me kize ye awla lipoe kakaa po oko le si lile si ye ni Aya baso o,

⁷ Bonu ni ye ototo ye kupere onu i, epleni isu ya gi ako onosumu kilεε me ε, gi bere ye ε, xe bemo onogbagbe kizeze me ni ye su i.

⁸ Epleni isu ya, le enu kutu kotsini kutseo me, koxena ni osetsase lo su kutseo me ke.

⁹ Le loso Aya emuni ye atsini ogyogyo klo ke, le ako linyii ne gi likeme sani linyi kakaa ε, aki ye,

¹⁰ ato xe bewa ye linyi ne e, banima biadu aklamasi kese aki ye. banama gi bali ni lifunu ne ni banama gi bali ni kesa ava a, ani banama gi bakpasi ni kesa ese e,

¹¹ ato ono kakaa aadra le me si, Yesu Kristo ye onu Okaε, ki Oka Aya ye kusudraa.

Mlekle ηwisi badzidziebi ni kelea me

¹² Le loso me bavia dimeno ba, kilie gi mlezenu kutu lipoe kakaa a, ani lipoe le gi meze ni mlo su tete e, po abla gi mama ni mlo su kye ε, liziε si mlatre ni le ava ki mlo kububu yo ni lifu ni kusugu.

¹³ Le ese linu si Aya ye onu onilie gi ye ewa axwe na ni mlo me ε, si to mlape ani to mlabite kidilie gi ape si mlabite ε.

¹⁴ Mlabite kido kakaa to kutete ni eboe hehe akize ni le me ε.

¹⁵ Ato mlaadzi bebi dradra gi kuteno kutraze ni ba su u, Aya ye bebi ba, gi kesetata kama ni ba su u, gi bale ni kele nyani nyani ni bano zimizi kusi i, ato mlaaze banama gi bizeekle ηwisi badzidziebi ni lifunu ne me kine ε.

¹⁶ Ato mlaki ba ligba ne liboe le e, xegi mletani la ya kubite ε, maado isu ya ni liwe le gi Kristo aaba ava a, le ese linu si liabase si mese pluplu loo wa lixwe fiteete.

17 Kɔ xe bebali me ika le e, ηwisi kuda gi beko edo igbè, ni kidilie gi mlɛeki Aya a, kɔkpe gi mlɛzi ye ava eηa loso e, isami iaku me le me ni mlo pɔ kwiamo isami i.

18 Niteme ké lile si isami iku mlo, le mlaamo isami ni me e!

Timoteo ni Epafrodito

19 Le meedi kudeonu si i, xegi Okae Yesu ape e, maakpe Timoteo tsiisi mlo kpekemii, to mafe isami iaku me, xegi menu mlo onu i.

20 Le ese linu si ɔɔɔɔ ɔma ní me awla ηwisi ye gi ako lito le me aki mlo kupere e;

21 Le ese linu si bano dzedze ba petee, ba isu line ko beebemi, le ɔto ɔko le me ɔki Yesu Kristo ye liboe le e.

22 Le mlo tuto mlete kilie gi abasi isu ya e, kilie gi ηwisi obi ni yeka kine e, awa axwe na ni me eki liboe gbã ne e.

23 Le loso meedi kudeonu si maatsisi ye kyɔη xegi le me lidra eki me e, kilie gi eboe la aaze ki me e.

24 Mazi le ava aηa si me ɔtuto maaba mlo klo kpekpe e.

25 Le megyo le edi si liziã si midzini Epafrodito tsiisi mlo, onu me onemi, ɔhane ɔxwewa, ni ɔwatɔ ɔguta, ani mlo ɔno kpekpe gi mlɛtsisi si ɔzeedi me baziazia va ava e.

26 Le ese linu si linu ye kupere si yimo mlo petee, le liwa axwe ní ye ava si, mlenu si ye ado kunya a.

27 Le anya ado kunya a, gi etse kloe e; pɔ Aya edi ye asigaga a, le aní ye tete e, pɔ edi me fe asigaga a, to mikínu kuyeyeyei i to kuyeyeyei ava a.

28 Le loso matɔ le, si maatsisi ye kyɔη, to xe mlemo ye e, mlaamo isami dze, ato me fe me kɔηuganɔa kiati ka ava a.

29 Le loso e, mlazi ye ní Okae linyi ne me ni isami, to mlakpe kubùbù ní bano ba ya elu su.

30 Le ese linu si etse kloe, gi ako ye ligba ne aki Kristo ye axwewawa la a, gi azeki me kupɔno ulio ɔ, gi mlo ɔtuto mlátani me kuko e.

Filipianɛ ma 3

Mlakitrɔ mlo aηu na ní kisugyae ava

1 To migù me liboe le e, me benemi ba, mlamo isami ní Okae me! Me ko e, lími me ava si, midzini eboa la ya kee kuηwlimi ki mlo ɔ; le linu kupɔno eki mlo.

2 Mledi mumo ní banama gi bizɛbite eboe zimizi na a, gi bale ηwisi kuηwafudroui yo o, banama gi bizeedi le ava si bekpɛ kisugyae ebì la su u,

³ Lε ese linu si blɔ banama gi kuzeesumu Aya ní yε Ɔfuɛfue nɔ mε ε, blɔ kwimɔ ɔyavi tsatsa gbã nɔ, lε kuzεεmɔ kudradra ní Kristo Yesu me e, lε kuwítrɔ blɔ aɲu ní kisugyae ava a.

⁴ Nya maaple aɲu ní kisugyae ava xe e, lε xe ɔnutɔ aabu si yε atani aɲu kuple ní kisugyae ava ε, mε kɔ masani yε.

⁵ Betsa ɔyavi ki mε ní liwe ɔgɔtɔva yε ava, menu Israel ɔne dɔni Benjamin likpɔ lε mε, mε bakatsi ba benu Hebriane nε, lε ní Mose ɔsã nɔ mε ε, menu Farisi ɔne;

⁶ kɔkpe kifu ilie gi kize ní mε mè onu i, mayɔ kedu ní bavaziɲa ba su. Lε xe ɔno gbagbe liboe liagyɔ ní ɔsã nɔ axwewawa la onu i, meze ɔno gi lipɔɲaɲa etɔto líze ní mε su u.

⁷ Pò kudɔkpa lio klɔ ɔ, gi kɔ nya kwiabu libi ki mε ε, mebù kɔ abla si kúbu libiitɔto eki mε kɔkpe Kristo loso o.

⁸ Lile gi lisano ε, mako kido kakaa si kilila kɔkpe kidilie gi kimu isano loso o, Kristo Yesu gi onu mε Ɔkaε yε kutèteo o, lε kɔkpe yε loso e, mayuro awla ni kido kakaa su, lε mako be si binu sivu ato mamɔ kudeonu tɔ maaze Kristo yε ɔɲane ε,

⁹ tɔ mize likpɔ ni yε, lε loso aní ɔsã nɔ eki si mε line ligyɔ ɔ, bonju i, mε line ligyɔ gani mε kuziɲaa ní Kristo me ava; ɔno yε kude gyɔgyɔ kwido ní Aya kɔ, ni kuziɲa mε.

¹⁰ Kidilie gi mapε ε, ke kinu si mite Kristo ani tɔ mite yε kuyɔyɔɔ kigaglaε, ni tɔ mikpe ɔha ni yε ní yε ɔzia mɔmɔ nɔ mε ε, ato midzi ηwisi yε kinie ní yε kutseo me,

¹¹ ni kugyodi si biayɔni mε kye dɔni bekpo va mε mani ligbã nε mε.

Mlekeni edi tɔ mlaaze kavɔɲaa liue nε

¹² Mauípani si maɲa ava kooko loo si mana kooko, pò meekeni edi si mize liueε nε gi lε loso Kristo ehe me aponi yε isu ya ε.

¹³ Mε benemi ba, mε ɔtuto mákɔ lε si, mε ɔwla lo εna kidilie gi ke mεεpe ε. Pò kido tile ko o, gi mizεεbite ke kinu si i; kidilie gi mabite azano ε, medze ke; lε bido beklɔ gi bile ní mε ɔto nɔ ε, be mizεεkpe ikù nε si mize ε.

¹⁴ Lε loso meese si mina ɔnako lo klɔ gi maatsa ogbe no o, xe maaze liue nε ε. Liue nε linu Aya yε kuxwaxwa lio gi axwa mε ε, gani Yesu Kristo ava, gi linu ligbã nε ní lifunu ne e, kɔkpe kidilie gi Kristo abite aki mε ε.

¹⁵ Lε loso e, blɔ banama petee gi kwitsi ni Ɔfuɛfue nɔ mε ε, lile si kugyodi tule ulio ya kuze ní blɔ awla. Pò xe kugyodi dzedze utɔ kule ni mlɔ mε ɔto awla ε, Aya aabu lε mε ɔki mlɔ.

- 16 Pò kitèkite lile kye ε, mlaki tɔ kutɛ ɛ ava tɔ kuga ní isãe ne ava gi kwiga koko e.
- 17 Benemi ba, mlakpasi me kibitɛɛ, Mlevu anu ní banama gi balɛ ni bede gbã ma a, gi kwibase mlo ε su.
- 18 Masi mlo liboe ɛ ya lipoe glegle, ɛ meedzini ɛ ɛpani ni kube dze si, bano glegle balɛ ní mlo kusi, gi ba ligbãzeze ne e, liki si beyo kedu ní kidilie gi ke loso Kristo etse ní osetsase lo su i su.
- 19 Banɔaklo ba oblo kɔ onu kifu moni ye me, banɔaklo ba epò la ale ηwisi babu gi beesumu kinɛ ε, ɛ ba kukpòkpò kunu eyeyeboe e, banɔaklo ba ε, kesea ava bidɔ me su ko ba begyodi va balɛ.
- 20 Blo pò blo kepea kenu lifunu ne, ɛ blo kimbi kizã a, gi kwipe blo obúbú ye e, gi onu blo Ɔkaε Yesu Kristo e,
- 21 Kigagla kilɛ ní ye awla gi ke akɔ akpe kidɔ kakaa ní ye isu ya ese e, ɛ ni kigaglaε lie klo ava ε, Ye atsɛ blo kesea ava kizeze me e, atɔ kiadzi ηwisi ye kizeze dradraε me ε.

Filipianε ma 4

Paulo aki ba Kugbagba gɔgɔ

- 1 ɛ loso e, me benemi ba gi malɔ ɔ, xe mizeegyo mlo edi i, mlo mlenu me isami ne, gi mizeefeke isu ɔkpe mlo loso o, nite lile si mlalɛ gagla ní Ɔkaε me, me benemi balɔ ne ba!
- 2 Mɛεgba Ewodia ni Sintixe, tɔ benu ba ahanuglo ba ese ní Ɔkaε me.
- 3 ɛ maki wɔ litukpo, me ɔxwewa hanuglo vevee si, tɔ pɔni badzea ya ba, le ese linu si bewa axwe gagla ni me gi kwipani Liboe Gbã ne ε. Ba ni Klemens ani me baxwewa hanuglo gɔgɔ ba, banama enyi na gi beηwlimi kpe ní Aya ye ligbã ne keplekpaε me ε.
- 4 Isami iku mlo ní Ɔkaε me lipoe kakaa; meedzini pani si: Isami iku mlo!
- 5 Mlaki tɔ banima pɔ bete mlo ɔnayɔyɔ lo! Ɔkaε ye kibabaε kina pɔ.
- 6 Mlakikɔ ɛ me akí kididɔ ɔ, pò ní kidɔ kakaa me ε, gani Aya kuxwaxwa ni bidɔ kuviwi me e, mlakɔ mlo baziazia va aki ye, ɛ xegi mleeui ye e, tɔ mlazeedo ye ɔase ni ɔna ní be litukpo.
- 7 Atɔ Aya ye kusuyɔ gi kwimu isani ɔno kesenunu kakaa ε, kwiapé mlo ina ne ni mlo begyodi va su, ni Kristo Yesu me e.
- 8 Me benemi ba ní ɛ ɔgù kɔ ε, kidilie gi ki nu anukware ε, kidilie su gi kuzεεkpe kubùbù u, kidilie gi kigyɔ ɔ, kidilie su gi kidra ε, kidilie gi kizεkpe isami i, kidilie su gi bizεεpani eboe gbã a, xe kidito kigyeno o, ɛ xe kukpòkpò kuto kulɛ ε, mlegyo la ya elue edi i!

⁹ Kidilie gi mlekpasi i, loo kidilie gi mlezε ε, loo mlenu idɔni mɔ klo, loo mlemɔ nɪ me mɛ ε, mlakɔ be akpe axwewawa mε. Atɔ Aya gi izεeki kusuyo ɔ, aaze nɪ mlo.

Paulo edo Filipiane ma qase

¹⁰ Pɔ mamɔ isami glegle nɪ ɔkaε me abla si mlekɔ nɪ le me eki me dze ε, lile le me si mlekeni idi, pɔ kudeonu kuze eki kidilie ε, gi mlegyo edi si mlebite ε.

¹¹ Mauɪpani te kɔkpe me baziazia va loso o; le ese linu si mekɔ ε, makpasi le si, kizeze kakaa me gi male ε, lile si kiku me aɲu.

¹² Mete kidilie gi linu si to ɔnuto oze ɔzianete e, le mete kidilie gi linu si to ɔnuto oze oxonete e. Makpasi liboe kpɔkpɔ le ya si kizeze kakaa me gi male ε, lile si kikɛ me, xe kuε kwiku me o, kike meke o, bidɔ bisre nɪ me awla o, kididɔ kɪma nɪ me awla o.

¹³ Mizεetani kidɔ kakaa kubite gani Kristo, ɔnilie klo gi izεekpe me kigaglaε me ε.

¹⁴ Pɔ mlebite le mumɔ si, mlezεeki me kupɔnɔ nɪ me baxixa va me ε.

¹⁵ Le mlɔ Filipiane ma mlete si, lipoe le gi mazεεpani Liboe Gbã ne aki mlɔ ɔ, gi mase nɪ Makedonia ε, mlɔ ko mlezε bavaziɲa ba ɔha lo gi εpɔni me ni bidɔkɔkɔ ɔ.

¹⁶ Le gi meze nɪ Tesalonika kyε ε, mlɛtsisi me bidɔziazia uε sani tule gi kuziazia kwiba ε.

¹⁷ Anɪ si mεεpe kididɔ ɔ, pɔ mapε si mlabite eboε gbã sano to biakɔ uε pɔni mlɔ eboε Gbã na nɪ lifunu ne.

¹⁸ Le loso mazi kidɔ kakaa gi mlɛtsisi me ε, le bisani kilie gi mazia kyε ε, gi Epafrodito amani me kudɔkpaa liɔ ɔ, gi mlɛtsisi me ε, kidɔ kakaaε ilie gi kizia me ε, kilε nɪ me awla. Mleki Aya bisumudɔ gi bile flafle ε, gi Aya aze ε, le biku Ye aɲu u.

¹⁹ Le me Aya aaki mlɔ mlɔ bidɔziazia uε petee dɔni ye exo glegle la me kɔkpe Yesu Kristo loso.

²⁰ Mlaki to kukpɔ blɔ ɔka Aya dɔni abla kɔtsini kanɔme anɔme! To liba le me.

Paulo ye kunɔpanɔ gɔgɔ

²¹ Mlapani Aya ye banima petee aki me nɪ Kristo Yesu me! Benemi ba gi bale nɪ me su kyε ε, bepani mlɔ.

²² Aya ye banima petee bɛtsisi mlɔ ba kunɔpaniɔ, liveve le kɪ banama gi benu baxwewa ni Kaisaro kepea me ε nɪ Filipi.

²³ Blɔ ɔkaε Yesu Kristo ye lipomepεpe ne lize ni mlɔ ifuεfuε ne! To liba le me.

Koloseanɛ ma

Koloseanɛ ma 1

Aya Kuxwaxwa ni yɛ Ðase Kudodo o

1 Mɛ Paulo gi menu Kristo Yesu yɛ ɔnɔ kpekpe ɛ, gani Aya kupɛɛɛ onu, ni blo onemi Timoteo, blo kwiɲwlimi keplekpaa lia ya;

2 ɛki banɔdradra ba nɛ Kolose ni benemi ba gi benu bavaziɲa ba nɛ Kristo me e: ato Aya blo Ðka ni Ðkaɛ Yesu Kristo baki mlɔ lipomepɛɛɛ ni kusuyɔ!

Paulo axwa lɛ edo Aya ɔase

3 Kuzeedo Aya gi onu blo Ðkaɛ Yesu Kristo yɛka ɔase e lipoe kakaa, xegi kwixwa Aya nɛ mlɔ litukpo e,

4 lɛ ese linu si kwinu mlɔ onu nɛ mlɔ kavaziɲaa nɛ Kristo Yesu me, ni mlɔ kunlɔɔ kɛ Aya yɛ banima pɔ.

5 Kavaziɲa ni kunlɔ uliɔ gi kwidɔ nɛ kudeonudidi uliɔ ɔ, gi bɛbla ɛplɛ ɛki mlɔ nɛ lifunu ne e, gi kɔ onu mlenu lipoe lɛ ɛ, gi mlenu anukwarɛɛ liboe le e, gi linu Liboe Gbã nɛ ɛ,

6 gi liba mlɔ klo kinɛ ɛ. Ðwisi kilie gi lilɛ nɛ kelea mɛ pɔ ɛ, Liboe Gbã nɛ liibu libi, lɛ liine onugu, ɲwisi kilie ɛ, gi liibite nɛ mlɔ kusi i, dɔni liwe lɛ klo gi mlenu le e, xe mlenu Aya yɛ lipomepɛɛɛ nɛ ni lɛ anukwarɛɛ petee ese e.

7 Mlɛkpasi lɛ ɛdɔni Epafra, blo ɔxwɛwa ɔhanuglɔ dimɛnɔ ɛ, gi izeesumu Kristo ni yɛ ɔna petee e, gi ɔlɛ nɛ blo linyi ne me e, kɔ.

8 Ðnilie klo kee apani asi blo nɛ mlɔ kunlɔɔ gi Aya yɛ Ðfuɛfue nɔ ɛki mlɔ su u.

9 Lɛ loso e, dɔni liwe lɛ klo gi kwinu liboe lɛ ya ni mlɔ su i, kúmɔni Aya kuxwa nɛ mlɔ litukpo o, lɛ kuzeevi si Aya ɔki si mlete yɛ kupɛɛɛɛ ni tɔ yɛ Ðfuɛfue nɔ ɔki mlɔ kuboete ni kuboensu kakaa tɔ mlete kidilie gi apɛ si mlabitɛ ɛ.

10 Kwixwa Aya si mlaatani ligbã nɛ kuze kilie gi Ðkaɛ apɛ ɛ, lɛ mlabitɛ kidilie gi kiku yɛ aɲu i, nɛ kude kakaa onu. Lɛ kwivi Aya si mlaawa axwɛ gbã kakaa a, lɛ mlatsi i, lɛ mlaate Ye ɔsã nɔ ɔ.

11 Tɔ Aya aakpɛ mlɔ kigagla gani kigaglaɛ lie gi kidɔ nɛ yɛ kusudraa mɛ ɛ, ato mlaatani kulɛɛ ni igyi dodo, ni litɔplɛplɛkese kese nɛ kidɔ kakaa mɛ.

12 Kwivi si mlaako isami udo Ðka Aya ɔase, gi aaki si mlamo ɔ ɔɲako nɛ kidilie gi abla aki yɛ banima a, nɛ Aya yɛ kavaziɲaa, gi kenu kuklekle me e.

13 Lɛ ese linu si ebu blo nɛ litumu ne kigaglaɛ ese, lɛ ako blo amano nɛ Yebi dimɛnɔɛ yɛ kavaziɲaa mɛ ɛ.

14 Lɛ yɛ atsa liwe nɛ nɛ nɛ blo litukpo o, xe bɛkɔ blo eboe zimizi na ɛkyɛ blo ɛ.

Kristo Ɔnɔɛ ni Ye axwɛwawa la

- 15 Kristo gi kuzɛɛmɔ ɛ, ye onu Aya gi ɔnɔnɔ ɔɔ́mɔ ɔ, ye kilélee mɛ. Ye onu obi tɔpu ye, gi amɔ kigagla a, ní kidɔ kakaa gi Aya abite ɛ ava.
- 16 Le ese linu si gani ye ava Aya abite kidɔ kakaa, ní lifunu ne ni kesea ava, kidɔ kakaa gi bizɛɛmɔ ɔ, ni kidɔkakaa gi baúmɔ ɛ, xe ekusigbo o loo bigagla, xe kukàŋaŋa, loo bavaŋa a, bebite kidɔ kakaa gani ye ava, le bebite ve ki ye ɛ,
- 17 Le Kristo ɔle xe Aya abite kidɔ kakaa a, le ní ye mɛ ɛ, kidɔ kakaa kirkpe likpɔ.
- 18 Ye onu litukpo le ki ɔnɔse lo gi onu ɔɔ́li ha lo ɔ; ye onu okpese klo ni obi tɔpu ye gi beyɔnɔ edɔni bekpɔ va mɛ ɛ, tɔ ye aaze ɔtɔpu klo ní kidɔ kakaa mɛ.
- 19 Le ese linu si liku Aya linu si, ye kidɔ kakaa kile ní Kristo me e,
- 20 Le gani ye obi ye ava ɛ, aavu kigū ní ye isu ya ni kidɔ kakaa kusi, le gani Yebi ye ikɛ le gi be bali ní osetsase lo su me e, aamani kusuyɔ ní kidɔ kakaa ní kesea ava ni kidɔ kakaa ní lifunu ne kusi i.
- 21 Ní lipoe le gi liza mɛ ɛ, mlekyi kede kpe Aya, le mlebite isu ya ye ahwafiane ní mlɔ begyodi va mɛ kɔkpe mlɔ biboebite zimizi ve loso,
- 22 pò abla ɛ, Aya akpe mlɔ ni ye likpɔ gani Yebi ye kutseo ní osetsase lo su me, le loso aki si mlale ní ye aŋu mɛ ŋwisi bano dradra a, gi linwitɔto lima ní mlɔ su u, le kunutsatsa kutɔto kúma ní mlɔ su kinɛ ɛ.
- 23 Mlaze ní likpɔkpekpe me ni Kristo xegi mlɛtrɛ le ava a, xe mlalɛ ní mlɔ kuziŋaa mɛ ɛ, gi bedu mlɔ o, xe mleli i, xe bátratani mlɔ kuhwanɔ ɔ dɔni kudeonudidi uliɔ gi Liboe Gbã ne liki mlɔ mɛ ɛ. Le ya linu Liboe Gbãe ne gi mlenu u, gi bepani si kidɔbitebite kakaa a ní lifunu ne ese. Liboe Gbã ɛ ne ya le ɔnɔsumu mɛ Paulo medzi.

Paulo ye axwɛwawa la ki ɔɔ́li ha lo

- 24 Abla ɛ, mizɛɛmɔ isami ní ɔzia nɔ gi matsano ní mlɔ litukpo e su, le mɛɛpɔnɔ tɔ míblono ní mɛ kisugyɛ mɛ, kidilie gi kigɔ ní Kristo ye ɔzia mɔmɔ nɔ mɛ ɛ, ní ye kisugyɛ mɛ, gi kinu ɔɔ́li ha lo ɔ.
- 25 Le medzi ɔɔ́li ha lo ɔnɔsumu kɔkpe lixwe ɛ ne gi Aya aki mɛ ɛ, si mikɔ ye Liboe zizi ne kɔki mlɔ loso.
- 26 Le linu liboe le gi bekpɔ edɔni kanaa mɛ ní blɔ baka koko ba lipoe le ke e; pò abla ɛ, ebu le abase Aya ye bano dradra ba.
- 27 Aya apɛ si tɔ bete ye Liboe kpòkpò le le kedzizezea gi kalɛ ni ye awla a aki banama gi bénu Yudanɛ ma a, gi linu Kristo o, gi ye ɔkpasi ní mlɔ mɛ ɛ, gi le linu blɔ kudeonudidi i, si blɔ kye kwiamɔ ɔŋakɔ ní Aya ye kusudra mɛ.
- 28 Kwidra ye su si ɔnɔ kakaa gi kwibu le mɛ ɛ, le kwigba ɔnɔ kakaa a, le kwibase ɔnɔ kakaa a gani kuboete kakaa mɛ, tɔ kwiaki ɔnɔ kaka aale ní Aya aŋu mɛ ɔnɔ zizi, gi ɔle ni likpɔkpekpe mɛ ni Kristo e.

29 Tɔ mitani le kubite e, mɛɛɛwle gani Kristo ye kigaglae petee gi aki me e, xe kiiwa axwe na ni me me e.

Koloseanɛ ma 2

1 Mapɛ si mlete kilie gi mizɛɛɛwle mlo litukpo o. Mlo ni banama gi bale ni Laodikea a, kɔɔɔni banama petee gi bɔmɔ me aɲu me ni aɲu me uidi i.

2 Me kupɛɛɔ kunu si tɔ bakɛ ɔna ni ba lipo, tɔ bakɛ ba likɔ ni kunɔlo me ani tɔ bamɔ exo ala petee gi anukware kuboeseɛnu yo kuzɛɛmanɔ e, tɔ biate Aya ye Liboe kɔkɔpɔ le gi linu Kristo ɔtuto lo e.

3 Ye onu ɔnilie gi izɛɛdra Aya ye kuboeteo ni kuboeseɛnu yo kɔ bikesinɔdo kɔkɔpɔ ve petee su u.

4 Mɛɛsi mlo le ya tɔ mlakiki si ɔɔɔɔ ɔko ye onugu me gyigyɛ no omeni mlo o, xe ye eboe la ɛɛɛwi ɲwisi anukwareɛ enu fe e.

5 Le ese linu si xe mama ni mlo su ni kisugyae me fe e, male ni mlo su ni ɔfueɛɛ no me, le isami izeeku me e, xe mamɔ kilie gi mlo batɔɔɔ va bale e, ni mlo Kristo ava kuziɲaa kɔ kigaglae lie me gi mlale e.

ɔno gbagbe ye ligbã ne le Kunanaa kulɛ ni Kristo me

6 Abla e, kilie gi mɛzi Kristo Yesu ɲwisi ɔkae kine e, niteme ke lile si mlaga ni likɔkɔkɔkɔ me ni ye,

7 tɔ mledzi bano gi ba igu ne ido ni ye me e, tɔ mlawa mlo ligbã ne atrɔ ni ye ava, atrɔ mleze gagla ni kuziɲa me, kilie gi bebase mlo e, tɔ mleyi agbigba ni qase kudodo.

8 Mledi le ava tɔ ɔɔɔɔ ɔkimeni mlo evu gani kelea me kuboeteo ni kemeno pluplu gi kuɔɔbu libi itɔtɔ me e, le ese linu si kuboete ulio kunu ikɔ gi banima bizɛɛbase e, ani kelea me bidɔbasebase gi bidɔ ni Kristo me e.

9 Le ese linu si Aya ye kizeze me petee kikipasi ni Kristo me ɲwisi ɔno kine e,

10 le Aya aki si mlɛna ni kidɔ kakaa me e, xe mlɛkɔ likɔ ni Kristo o, gi ye ɛɛɛɲa kigagla kakaa ni kukaɲaɲa kakaa ava e.

11 Gi mlɛkɔ likɔ ni Kristo e, beɛsa ɔyavi ki mlo gi mɛyuro mlo ligbã zimizi ne e, anɛ gani ɔyavi gi beɛsa ni awla me e, pɔ gani Kristo ye ɔyavi tsatsa lo me e.

12 Le beɛve mlo ni ye e gani kunikɔkɔkɔ me, beɛɔni mlo ni Kristo gani mlo kuziɲaa ni Aya ye kigaglae gi akɔ ayɔni ye adɔ ni bekpo va me e me.

13 Gi mletse ni mlo eboe zimizi na me e, xe mlɔmɔ ɔwla dɔni eboe zimizi na kigaglae ese e, gi le ese linu si bɔtsa ɔyavi aki mlo e, Aya aki si mledzi ligbã ni Kristo. Akɔ blo eboe zimizi na petee akye blo,

14 gi akyi ode e akɔ ni ɔsã no gi beɛɲwlimi i me, ni lo kudetsiɛsi yo ni kedu alia gi biyɔ ni blo su me e; akɔ ve ase ni blo su le eku ve ni osetsase lo su u.

- 15 Le gi Kristo aze kigagla ni kukanja ni ifuefue ne baka va ni bauja ba awla e, akpe ve kuye ni cha kusi gi aja be ava gani osetsase lo me e.
- 16 Le loso mlakiki to onono obu mlo lipa ni mlo kija loo bihwehwe, loo ni liwe nja loo odzidzi vuvu ye loo Lizemoniwe le su.
- 17 La ya elue enu gyesi gi Aya aki ye banima a ni Kristo kubaba su; po liboe le otuto lo linu Kristo o.
- 18 Mlakiki to ono gi izeeple imo o, si ye ebu bano loo ye eesumu Aya ye oxwedze oki to mlo liwe ne lido mlo eza. Bano ba ya elu i, bizepani ni kidilie gi bemu su u, le ba kelea me begyodi va bizeki si bizeefeke isu ya ni eboe fiteete la a.
- 19 Oovu kudobase yo ni Kristo gi ye onu litukpo le awla a, le kilie gi litukpo le lizebase onose lo kudeo e, nite Kristo izeebase ye banima petee to beze likpo nwisi kilie gi axwa la ni ika le izeevu kisugyae kape kakaa ekpe likpo kine e, xe izeetsi nwisi kilie gi Aya ape si otsi kine e.

Kutse ni ligba ni Kristo me

- 20 Gi mletse ni Kristo eki kelea me isa ne e, xe mlama ni le kigaglae ese to e, ege loso mlaki si bakpe asa aki mlo nwisi kele me ligba mlale dze e?
- 21 “Mlakivu kidilie e! mlakimini kija njae lie edi i! mlakigbono kidilie klo o!”?
- 22 La ya petee etradu xegi bewa la su axwe po e; le ese linu si edo ni banima isa kpekepe ni bidobasebase me.
- 23 Isa e le ya elu izeehwi nwisi kuboete kape le kusumu ulio gi izeki si besumu i, to lihwi si beesumu Aya, ni le imo ne me kunobu yo, ni kilie gi izebu kinie eki kisugyae e, po isa ne iviko si onono oja ye kisugyae ke kulekuku yo ava a.

Kolosean ma 3

Isa ki Ligba dradra Kuzeze gi liku Aya anu i

- 1 Aba gi Aya ayoni mlo ni Kristo ado ni bekpo va me e, mlapé kidilie gi kilie ni lifunu ne e, niklo gi Kristo odi ni Aya ye kanawla me e.
- 2 Mlatro mlo begyodi va ni lifunu ne bidu me ava asani kesa ava bidu me.
- 3 Le ese linu si mletse le abla e, mlo ligba ne bekpo le ni Kristo ni Aya me.
- 4 To xe Kristo o, gi ye onu mlo ligba ne aado e, to mlo fe mlaado ni ye ni kusudraa me.

Ligba koko le ni ligba vuvu ne

- 5 Loso mleye mlo isu ya bidu me, gi binu kesa ava kusuwasi i: gi binu kiasi i, kumodramodra, kulekuku, ani bapepe zimizi gi bizeegbani bano etsini kuzimizi me, kuazi gi binu kubusumu;
- 6 kape beya elu loso Aya ye kusuyevio kwitraba batumonu ba ava,

- 7 młęga bede ba ya elu izano kókpe ligbáę nę gi mleze e loso.
- 8 Pò abla ę, lile si mlebu bidó bę ya elue azano gi binu u: Kusuyevi, kusuyevi gagla, bano su kuzizi, ebusioboe, eyeyeboe akí do edoni mlo onu u.
- 9 Mlakímeni mlo ahanuglo ba, gi mlebu mlo ligbá koko le ni le kiboebiteę ezano ní mlo mę ę.
- 10 Gi mledzi banovuvu u, gi Aya eedzini abite ní kuboete ní ye kileleę mę onu u, to yidzini mlo emano to mlaate ye mómómó.
- 11 Le loso lidzegaga líma ní Hela ęne ni Yuda ęne, ęyavi tsatsa ni ęyavi mótšamótš kusi. Nite ke lidzegaga líma ní bababa ni Sikianeę gi ba ańu ádra, ęndzidzi ye ni ęno gi ęle ni isuwla mę kusi i, pò Kristo ye onu kidó kakaa le ye ękpasi ní kidó kakaa mę ę.
- 12 Le loso agi młenu Aya ye bano gi akya ni bano dradra ba ni bano gi alo ę, mlo ligbázeze ne libase asigaga didi, lipome pępe, litópleplekese, kusububo ni ęnayęyo,
- 13 Ató mlaple lito kese aki mlo ahanuglo ba, le mlako eboe akya mlo ahanuglo ba, xe liboeto lile ní ęnuto awla ní ye ęhanuglo su i, kilie gi Ȯkaę fe ako akye mlo ę, mlo fe mlako akye mlo ahanuglo ba.
- 14 Le kóroni eboe gbã na ya ę, mlabase kunolo, le ese linu si kó kuzęęnya ve petee kpe likpó.
- 15 Młaki to Kristo ye kusuyóo kuńa ava ní mlo ina ne mę, le ese linu si ńwisi kisugya tile me bano kine ę, Aya ęwa mlo ęki kusuyó. Le loso mlazeedo Aya ęase e.
- 16 Młaki to Kristo ye liboe le lize ní mlo mę sano, le mlako kuboete kakaa kó base mlo ahanuglo ba bidó, to mlagba mlo ahanuglo ba ni idzi ne gi beńwlimi ikpe ní Aya ye keplekpaa mę ę, ni bauazińa ba idzi ne ani idzi gi ipani ní Aya Ȯfuęfue no su u, to mlaza idzi ne ni ęase kudodo ki Aya ní mlo ina ne mę.
- 17 Le kidó kakaa gi mlaabite gani kunugu loo axwewawa mę ę, mlabite be petee ní Ȯkaę Yesu linyi ne me, ato mlazeedo Ȯka Aya ęase gani ye ava.

Paulo akpe isã akí basolisoli ba kupeo

- 18 Mlo benyimedze ba, mlepleni isu ya akpe ní mlo benye ba ese, kilie gi lile si mlabite le ńwisi bano gi bali ni Ȯkaę kude kine ę.
- 19 Mlo badzenye ba, mlalo mlo bedze ba, mlakí zęęteni ba.
- 20 Mlo banuvo ba, młenu mlo bapone ba igbe ní kidó kakaa mę, le ese linu si be bizeeku Ȯkaę ańu.
- 21 Mlo bebika ba, mlakíkpe mlo bebi ba kusuyevi i, xe aní te e, ba ina ne iagbò ní kidó kakaa mę.

22 Mlɔ banɔdzidzi ba, mlenu mlɔ kɛsɛa avɛ baka ba ìgbɛ ní kido kakaɛ mɛ; lɛ mlabitɛ lɛ aní xɛgi ba aɲu na alɛ ní mlɔ su ko o, aloo tɔ mlɛɛzi kukɔkɔ ɛdɔni ba ko ɔ, pò ní kido kakaɛ mɛ ɛ, mlabitɛ lɛ ni ɔna mɛ dradra kɔkɛ kubùbù kí Ɔkaɛ loso.

23 Lɛ ni kido kakaɛ gi mlaabitɛ mɛ ɛ, mlabitɛ kɛ dɔni mlɔ ɔna mɛ, ηwisi Ɔkaɛ mlɛɛbitɛ lɛ ɛkɔ kinɛ ɛ, lɛ aní ki banɔ ɔ.

24 Agi mlete si, mlɛtramɔ ɔɲakɔ ɛdɔni Ɔkaɛ klɔ ɔ, ηwisi liuvɛ tsatsa kinɛ ɛ, ko Ɔkaɛ Kristo yɛ mleesumu i.

25 Lɛ ɔnɔ kakaɛ gi izɛɛbitɛ eboɛ zimizi i, xɛgi Aya axwa litsi lɛ e, aatsa lɛ liuvɛ nɛ ɔki yɛ gi aɲu mɛ didi atráze lɛ mɛ ɛ.

Koloseanɛ ma 4

1 Mlɔ baka ba, mlabitɛ kidiliɛ gi kipe ɛ, xɛ kistrɔnɔ nɔ ɛki mlɔ banɔdzidzi ba, agi mlete si Ɔka ɔlɛ ní mlɔ fɛ mlɔ awla ní lifunu nɛ loso.

Paulo abitɛ batrɔtrɔ aponɔ aki ba

2 Mleze ní Aya kuxwaxwa avɛ lipoe kakaɛ, lɛ mleze ni aɲu tɔ mlazeedo yɛ ɔase e.

3 Lɛ mlaxwa Aya ní blɔ fɛ litukpo o, tɔ Aya ɔdra liboe lɛ kudeo ɔki blɔ, tɔ kupani Kristo yɛ Liboe kpokpo lɛ, gi lɛ loso bɛkɛ mɛ ligba lɛ ɛ,

4 mlaxwa Aya tɔ midra lɛ su mumɔ kilɛ gi lile si mibitɛ ɛ.

5 Mlakɔ kuboete agbani banama gi bénu bavaziɲa ba ɛ, atɔ mlawa kude kakaɛ onu gi mlemɔ ɛ, su axwɛ, tɔ mlakɔ apani aki banama gi bénu bavaziɲa ɛ.

6 Mlaki tɔ lipomepɛpɛ ligbani mlɔ sika kakaɛ se, tɔ mlɔ siya sɛ sidɔ ade lipoe kakaɛ, atɔ mlate kilɛ gi ligyeno si, mlaabu eboɛ la onu ki ɔnɔ kakaɛ ɛ.

Paulo atsisi yɛ kunɔpanɔ

7 Tixiko aasi mlɔ eboa la petee gi ɛba mɛ avɛ ɛ, onu onemi ɔlɔlɔ nɛ ni ɔnɔsumu anukwarɛɛ onete ni blɔ ɔhanɛ ɔxwɛwa ní Ɔkaɛ mɛ ɛ.

8 Mɛɛkɛ yɛ ɛtsisi mlɔ si tɔ aaki mlate kidiliɛ nì eboa la gi alɛ ní ya ɛ, ani tɔ aakɛ mlɔ ina nɛ kigagla a,

9 Lɛ maki si Onesimo okuni yɛ kude e. Onesimo onu blɔ onemi gi kwilɔ xɛ odzi onu anukwarɛɛ onete e, gi onu mlɔ mɛ tole e, ba biaki si mlaate kidiliɛ gi kilɛ ní blɔ ní ya a.

10 Aristarxo gi bɛkɛ ligba ɛponi mɛ ɛ, yɛ kyɛ apani mlɔ nite ke, Marko gi yɛ ni Barnaba benu bakavia bebi kyɛ ɛ, apani mlɔ. Mlɛzi batrɔtrɔ ni yɛ su edi lɛ loso xɛ aba mlɔ klɔ ɛ, tɔ mlazi yɛ.

- 11 Yesu gi bizεεxwa si Yusto e, ye fe apani mlɔ. Ba ko benu Yudanε nί me ahanuglɔ baxwεwa ba kusi ki Aya ye kavαηaa, le benu ɔnadɔɔ akί me ε.
- 12 Epafra, gi áɔɔ nί mlɔ me ε, xe onu Kristo Yesu ye ɔnɔsumu i, ye fe apani mlɔ, ye izεεηwlε mlɔ litukpo nί Aya kuxwaxwa me lipoe kakaa, si tɔ mlalεε mumɔ ηwisi banɔ gi betsi i, xe mlεka nί isu ava a.
- 13 Le maηa katsalia aki ye si εεwa axwe gagla nί mlɔ ni banama gi balε nί Laodikea ni Hierapoli i litukpo.
- 14 Blɔ ɔvia ɔlɔlɔ ne ε Luka, ɔwabiteε, ni Dema bepani mlɔ.
- 15 Kwipani benemi ba nί Laodikea, kɔpɔni ɔdzεε gi bizεεxwa si Nimfa a, ani bavaziηa ba gi bizεεtsa nί ye kepea me ε.
- 16 Le xegi mlεkla keplekpaa lia pɔ ε, mledi le ava si bekla ka eki Laodikeanε ma bavaziηa ba fe, atɔ mlɔ fe mlakla keplekpaa lia gi maηwlimi aki Laodikeanε ma ε.
- 17 Atɔ mlasi Arxipo si, “di le ava si wɔgù wɔ axwe ana gi wɔzε dɔni ɔkaε klɔ ε.”
- 18 Me Paulo makɔ me awla la xe maηwlimi kuno pani uliɔ ya va. Mlakídze si bekpe me bibɔ ɔ. Aya ye lipomepepe ne lize nί mlɔ.

1 Tesalonika banɛ ma

1 Tesalonika banɛ ma 1

Kunɔpanɔ

1 Keplekpa lia ya kɛdɔ nɛ Paulo, Silvano ani Timoteo klo eki banama gi balɛ nɛ Tesalonika ɔsɔli ha lo mɛ ɛ, gi bezi Ɔka Aya ani Ɔkaɛ Yesu Kristo ba ava kuɲa ɛ: Ato lipomepɛpɛ ni kusuyɔ kuze ni mlo.

Kwido Aya ɔase nɛ mlo Ligbāzeze ne ni Kuziɲa nɛ Yesu Kristo me Litukpo

2 Kuzedo Aya ɔase lipoe kakaa nɛ mlo petee litukpo ɛ kuzɛɛple aɲu nɛ mlo ava nɛ Aya kuxwaxwa mɛ ɛ.

3 Ɔ ɛ kuzɛɛple aɲu nɛ mlo ava nɛ Aya blo Ɔka ye aɲu mɛ kilie gi mɛɛwa mlo kuziɲaa su axwe ɛ, kilie gi mlo kunɔlɔɔ ɔ, kwiki si mɛɛwa axwe gagla la a, ani kilie gi mlo kudeonudidi nɛ blo Ɔkaɛ Yesu Kristo me kwize gagla ɛ.

4 Benemi ba, kwite si Aya alo mlo ɛ ebú mlo to mleze ye banɛ ɛ.

5 Ɔ kúmani mlo Liboe Gbã nɛ ɛ, ni eboe tètè ko, pò kɔpɔni kigagla ni Ɔfuɛfue Dradra lo ɔ, ani likla trɔtrɔ nɛ ɛ anukwarɛɛ ava. Mlete kilie gi kwize nɛ mlo kusi i, to lipɛ kí mlo kokoko.

6 Mɛkpasi blo ni Kristo; ɛ gi mɛga kini mɔmɔ mɛ fɛ ɛ, mɛzi liboe le ni isami gi ido nɛ Ɔfuɛfue Dradra lo mɛ ɛ.

7 Ɔ mledzi liɲwitɛ eki banama pó gi beziɲa nɛ Makedonia ani Axaya ɛ.

8 Ɔ Liboe Gbã nɛ lídɔ mlo klo ɛtrɛ nɛ Makedonia ni Axaya tete e, pò Liboe le ni mlo kuziɲa ni Aya ava ɛ, lidze ɔko kakaa. Ɔ loso liboeboe líma gi kwiapani to ɔ.

9 Banɔ baklo ba pó bepani nɛ kilie gi mɛzi blo gi kwiba mlo klo ɛ su, ani kilie gi mɛyuro mlo kubúbitɔ, xe mɛba Aya klo ɛ, to mlesumu Aya lie gi ye onu anukwarɛɛ onetee e, xe ɔɛ ligba nɛ ɛ,

10 ato mlepe Yebi ye gi aadɔ lifunu ne kuba a, gi ye ayɔni adɔ ni bekpɔ va mɛ ɛ. Yesu gi ye ebu blo o, dɔni Aya ye kutuheheo gi kwitraba mɛ ɛ.

1 Tesalonika banɛ ma 2

Paulo Ye Axwɛwawa la nɛ Tesalonika

1 Benemi ba, mlete si mlo kusi kubaba ɛ, kúze kufiteete e.

2 Mlete kóko kilie gi báɲani blo mumɔ ɛ, xe bekpini blo nɛ Filipi i, xe ableke kwiba mlo klo nɛ Tesalonika ɛ. Ɔ gi keduyɔyɔ glegle keze fɛ ɛ, blo Aya akpɛ blo kigagla, to kupani Liboe Gbã nɛ gi lidɔ ye klo eki mlo ɔ.

3 Blo liboe ɛ gi kwisi mlo ɛ, lídɔ kesetata mɛ ɛ, loo kude mɔdramɔdra mɛ, loo kunɔmeno me.

- 4 Boŋu i, kuzεεpani kilie gi Aya ape si kupani i. Le ese linu si amo si kunu bano gi begyeno gi biako ye Liboe Gbã ne kukpe awla ko o. Kúpe si kupε ni bano aŋu me ε, boŋu i, kwiape si kupε ní Aya gi ye ete blo begyodi ua ε, aŋu me.
- 5 Mlete mómómó si kúba mló ko ni onugu me gyigyí i, able ke kúpani eboa la to kwikó ekpo blo kuŋazi i. Aya onu blo katsalia!
- 6 Kúpe kukpòkpò edóni onóno ko o, doni mló ko loo doni banódzedze batoto ko.
- 7 Dwisí Kristo ye banókpεkpe kine kye ε, kúze lidótu iiki mló o. Pò kwiple lito kese agi kwize ní mló su i, nwisí one gi eedi ye biba ba ava kine ε.
- 8 Kókpe blo kunólóo kí mló onu i, kwize kublabla me si kwiapani Aya ye Liboe Gbã ne ki mló. Le kwiabite kidó kaka gi kiziã to kukó εponi mló o. Le ese linu si mlale veve aki blo!
- 9 Maka si mlεple aŋu, benemi ba, kilie gi kwiwa axwe ni kupèpè! Kwiwa axwe elesi ni kemize to kukíze lidótu ikí mló o, agi kwizesoli Aya Liboe Gbã ne kí mló ε.
- 10 Mlaŋa katsalia ki blo nwisí kilie gi Aya kye aŋa ní blo kizezee me ní mló kusi su i, si kipè, kina le kesetataa toto fe kéze e.
- 11 Mlete si kwibite mló me okakaa nwisí kilie gi obika aaga ni ye otuto Yebi kine ε.
- 12 Kwikpe mló kigagla, kwiyo mló ona, le kwizεkpe le εkpe ní mló me si mleze ligbãε ne gi liaku Aya aŋu i, ye gi ye axwa mló si mlamo onako ní ye Kukusi yo ni kuklekleo me e.
- 13 Le liboe dzedze lile gi le loso kuzedo Aya dase e. Agi kwimani mló Aya ye Liboe le e, mlenu le, mlεzi le aní nwisí bano liboe dodo pò nwisí Aya ye Liboe le e gi linu kine ε. Le ese linu si Aya εmani kukyíkyi ní mló banama gi mleziŋa ε, mló agbã na me.
- 14 Benemi ba, liboe le gi liba mló ava ε, le ké liba Aya isóliha le ava ni Yudea, ni bano bakló gi benu Kristo Yesu banε ava a. Mlεmó keduyoyo kini, idóni mló akóanε ma ko nwisí kilie gi bεmó edóni Yudanε ma iwla le me kine ε,
- 15 ba gi beye Okε Yesu, ani Aya ye beboedople ba a, xe beyo kedu ní blo su i. Béku Aya aŋu u! Beyo kedu ní onó kaka su!
- 16 Bekení edi si betsí kudeonu iiki liboe le kupani yo kí Banama gi bénu Yudanε ε, liboe le gi liamani ba ligbã vuvu doni Aya ko eki ba ε. Gani bedε ba ya ua onu i, ba eboε zimizi na gi bebite ε εsrε, le gogo ε, Aya kusuyevio kwiba ba ava!

Paulo ape si yizeedi Tesalonika banε ma dze

- 17 Abila benemi ba, gi blo kusi kwile lipoe kpekpe mi ito le ya ε, aní ní begyodi me e, pò ní kisugyε me ε, kuzεgyo mló edi le kwikenidi si kwiamó mló dze ε!

18 Lε kwipe si kudziba mlɔ klɔ. Mε Paulo ɔtuto mekeni edi si midziba sani tule, pɔ ozimizi ye ɔki blɔ kudeonu u.

19 Pɔ nɪ lε mε ε, mlɔ mlenu blɔ kudeonu didi, blɔ isami, ani blɔ kusudɔɔ ni kavajana nɪ blɔ Ɔkaε Yesu anu mε xe aba ε?

20 Nɪ anukwareε mε ε, mlɔ mlenu blɔ kusudɔɔ nɪ blɔ isami nε.

1 Tesalonika banε ma 3

1 Gɔgɔ ε, kɔtani isu ya kuvu u, gi kɔvimo mlɔ tɔ ε. Lε loso, kwitɔ si blɔ tɛtɛ kwiawɔ nɪ Atene,

2 atɔ kwiakpε Timoteo, blɔ oneminyimeε gi εwa axwε na ni blɔ εki Aya ni Kristo ye Liboe Gbã nε kupanio su u. Kwikpε ye si ɔkpε mlɔ kigagla tɔ ɔponi mlɔ tɔ mlaziŋa asanɔ,

3 tɔ mlɔ mε ɔtɔtɔ ɔkidzi kede kɔkpε keduyɔyɔ a lia. Mlɔ ɔtuto mlete si keduyɔyɔ kaklɔ va elue kenu Aya ye kupɛpε ki blɔ ɔ.

4 Lε gi kwize nɪ mlɔ kusi i, kwisi mlɔ kpε ɔtɔ si betrãyɔ kedu nɪ blɔ su; lε ηwisi kilie gi mlete kinε ε, nite me dji liba lε mε ε.

5 Lε loso liziã si mikpε Timoteo. Agi mãtratani lε onu kulεε tɔ ε, makpε ye si ɔga adi si kite mlɔ kuziŋaa kulε na a? Mese lifu si gani kude kuto onu i, ozimizi ye efeke mlo edi lε blɔ kupepeo kwidzi kufiteete e.

Timoteo ye Kunutsatsa Gbã ki Paulo

6 Timoteo edzi aba, lε amani blɔ asamiboe nɪ mlɔ Aya ava kuziŋa ni kunɔlɔ su u. Asi blɔ si mleegyɔ blo edi lε mlɛpε si mlɛmɔ blɔ ɔ, kilie gi blɔ fε kwipe si kumɔ mlɔ ε.

7 Lε loso nɪ blɔ kinimɔmɔ ni kupepeo pɔ mε ε, mlɛkpε blɔ kigagla, benemi ba. Mlɔ Aya ava kuziŋaa kwikpε blɔ kigagla.

8 lε ese linu si abla ε, kulε ligbã nε koŋu gi mlɔ ligbã nε lilεε gagla nɪ likpɔkpɛkpε mε ni Ɔkaε ε.

9 Abla ε, kwiatani blɔ Aya ye, ɔase kudo nɪ mlɔ litukpo. Kwido ye ɔase kɔkpε isamii nε gi kwimɔ nɪ ye anu mε ε, kɔkpε mlɔ loso.

10 Elesi ni kemize e, kuzeevi ye ni blɔ ina nε petee si ɔki tɔ blɔ ɔtuto kumɔ mlɔ dze atɔ kwiaki mlɔ kidilie gi mlaziã nɪ mlɔ kuziŋaa mε ε.

11 Atɔ blɔ Ɔka Aya ɔtuto ani blɔ Ɔkaε Yesu ɔlulo kudeo kɪ blɔ tɔ kuba mlɔ klɔ!

12 Atɔ Ɔkaε ɔki mlɔ kulɔlɔ kɪ mlɔ ahanuglɔ ba ni kɪ banima pɔ ε, kutsɪponɔ atɔ kukeme ηwisi blɔ kulɔlɔ kɪ mlɔ kinie ε!

13 Nɪ kudeo liɔ ya onu i, Aya aakpε mlɔ kigagla, tɔ mlana ni tɔ mladra nɪ blɔ Ɔka Aya anu mε, xe blɔ Ɔkaε Yesu aaba aki banama a, gi benu ye banɔ dradra ba ε.

1 Tesalonika banɛ ma 4

Mleze ligbáɛ nɛ gi liku Aya aɲu i

- 1 Gɔgɔ ɛ, mɛ benemi ba, mlɛkpasi dɔni blɔ klɔ kilie gi mlaze ligbáɛ nɛ ɛ, xe mlaaku Aya aɲu i. Lɛ línu kilie gi mlalɛ ligbáɛ nɛ abla a. Abla ɛ, kwiki mlɔ litukpo, lɛ kwikpɛ lɛ ní mlɔ mɛ ɛ, ní blɔ Ɔkaɛ Yesu linyi ne me si mlabitɛ asani nite.
- 2 Lɛ mlete eboa la gi kwibase mlɔ ɛ, gani blɔ Ɔkaɛ Yesu linyi ne me.
- 3 Aya apɛ si mlɔ isu idra tɔ mlana ní mlɔ isuwla mɛ dɔni kihasi wawa mɛ.
- 4 Mlɔ benyime ba mɛ ɔkaka lile si mlete kilie gi mlaaze ni mlɔ bedze ba ní kudradra ni kubùbù me e,
- 5 aní ní kelea mɛ kisugyɛ kulekuku me e, kilie gi babubitɛ ba a, gi bése Aya bizɛbitɛ ɛ.
- 6 Ní liboe lɛ ya mɛ ɛ, líma si ɔɔɔɔ ɔza kimbi ní ye ɔhanuglɔ yedze su loo ɔtafa ye ní kididɔ mɛ. Kwisi mlɔ liboe lɛ ya edi, lɛ kwitɛni mlɔ si Ɔkaɛ aahe kutu ɔki banama gi biabitɛ nite e.
- 7 Aya óxwa blɔ si kuze bahasi nɛ ɛ, pò tɔ kuze ligbáɛ dradra a.
- 8 Lɛ loso, ɔnilie gi ótrazɛ kudɔbase ulio ya ɛ, aní ɔɔ ózɛ ɛ, pó Aya a, gi ye izɛki mlɔ ye Ɔfuɛfue Dradra lɔ ɛ, ye ózɛ ɛ.
- 9 Líziã si miɲwlimi ki mlɔ ní kulɔlɔ kí mlɔ ahanuglɔ ba gi bɛzi Kristo ava ɛɛɲa ɛ su. Mlɔ ɔtuto ɛ, Aya abasɛ mlɔ bidɔ mɛ kilie gi mlaalɔ mlɔ ahanuglɔ ba ɛ.
- 10 Lɛ nite me mlɛga ní benemi ba petee su ní Makedonia kesea petee ava. Lɛ loso kwiki mlɔ litukpo benemi ba, tɔ mlalɔ ba sani nite e.
- 11 Mlabitɛ lɛ mlɔ kupéɛ tɔ mleze ligbáɛ nɛ kpoo, tɔ mlakíkɛ onugu ní ɔɔ dzedze ye liboe me e, atɔ mlawa mlɔ tuto mlɔ axwɛ kilie gi kwisi mlɔ ɛzɔɔ ɛ.
- 12 Ní kudeo liɔ ya onu i, mlamɔ kubùbù dɔni banama gi bazɛ Aya ava aɲa kɔ ɔ, lɛ mlátradí ɔɔɔɔ aɲu mɛ ɛki mlɔ baziazia va a.

Ɔkaɛ ye kudzibaa

- 13 Benemi ba, kwipɛ si mlete anukware ní banama gi betse su u, atɔ mlakíze ní asigaga mɛ ɛ, ɲwisi banama awla gi kudeonudidi kúma kinɛ ɛ.
- 14 Kwiziɲa si Yesu etse lɛ ayɔ dzɛ ɛ, lɛ loso kwiziɲa si Aya aadzi ni Yesu ni banama gi bɛzi ye ava ɛɛɲa a, xe betse e, manɔ.
- 15 Kilie gi kwibase mlɔ abla ɛ, binu Ɔkaɛ ye kudɔbase; blɔ banama gi kwiaze ligbáɛ nɛ ɛ, xe Ɔkaɛ aaba ɛ, kútraku ɔtɔ ɛki banama gi betse e.
- 16 Biakpɛ ɔsã ni ozi gagla, lɛ Aya ye baxwɛdzɛ ba ɔkaɛ ye ole aayi i. Aya ye kakuklui ya kiayi, lɛ Ɔkaɛ ye ɔtuto lɔ le dɔni lifunu ne e. Banama gi bɛzɛ Kristo ava ɛɛɲa a, xe betse e, ba biatu kuyɔ;

17 Lε kede e, blɔ banama gi kulε ligbǎ́ nε ní lipoe lε klɔ mε ε, biakpε blɔ ni ba likpɔ ní aple la mε tɔ kwitsani Ɔkaε ní liwɔ lε mε. Kɔ ε, kwize ni Ɔkaε lipoe kakaa ε.

18 Lε loso, mlakpε ɔna lipo aki mlɔ ahanuglɔ ba ni eboa la ya.

1 Tesalonika banε ma 5

Mleze kublabla mε akí Ɔkaε yε kubabaa

1 Líziǎ si miɲwlimi kí mlɔ mε benemi ba, ní lipoe le ni ewe ala mε gi eboa la ya aba la mε tɔ ɔ.

2 Lε mlɔ ɔtutɔ mlete si blɔ Ɔkaε yε liwe le líaba ηwisi oze ní elesi me kinε ε.

3 Lipoe lε gi banima bæspani si, “Kusuyɔ ni ɔnadɔɔ eba ε,” lε baxixa va bialili ba a! Liaba ηwisi kuyeyiyeyi ní kubipɔ mε kinε ε, lε banima bátratani kuse ní kɔsu u.

4 Pò mlɔ, benemi ba mláma ní litumu me e, lε líma si liwe veve lε klɔ lilili mlɔ ηwisi oze kibaba kinε ε.

5 Mlɔ pɔ mlenu kuklekle me bano ɔ, gi mlalε ní keletiti mε ε. Aní elesi loo litumu me bano kunu u.

6 Lε loso líma si kuzεɔɔ sra a, ηwisi bano dzedze ba kinε ε; lilε si kuze ni aɲu tɔ kuvù isu.

7 Lε ese linu si elesi me bano bizεɔ sra; lε elesi me bizemu kuda a.

8 Pò keletiti me bano kunu u, lε liziǎ si kuvu isu u. Lε ηwisi ɔgũta kinε ε, lilε si kukpε kuziɲaa ni kulɔlɔ ηwisi kako mε liwu, ani tɔ kukúme kudeonudidi kí kubúbú yo ηwisi akatsaloglo ye kinε ε.

9 Aya ókya blɔ kí ye kusuyeyi yo, pò tɔ kumɔ kubúbú gani blɔ Ɔkaε Yesu Kristo me e,

10 Yε gi etse aki blɔ si i, xe kwitse e, loo kulε ligbǎ́ o, xegi edzi aba ε, kwiaze likpɔ ni yε.

11 Lε loso mlakpε mlɔ ahanuglɔ ba kigagla tɔ mlapɔni mlɔ ahanuglɔ ba, kilie gi mlεebite abla ε.

Paulo yε Bagbágba gɔgɔ va ni Kunɔpanio

12 Kwiki mlɔ litukpo, blɔ benemi ba, tɔ mlakpε kubùbù yo ní banama gi bæwa axwe na gaglaa ní mlɔ kusi i, gi bæbase mlɔ kudeo o, xe bægbá mlɔ ε, ní Kristo anε ma ligbázeze ne me e.

13 Mlakɔ kubùbù glegle ni kulɔlɔ aki ba kɔkpe axwe ana gi bæwa ní mlɔ kusi i loso, atɔ mleze ni mlɔ ahanuglɔ ba ní kusuyɔ mε.

- 14 Kwiiƙƙe le mlo me, benemi ba, ato mlateni basrane ba, mlakpe beflufluse ba kigaglae, mlaponi banama gi beziã kupono e, mlape lito kese aki ono kakaa.
- 15 Mledi le oza si onono odzini kuzimizi tsa eki kuzimizi i, po ni lipoe kakaa me e, mlatro le si mlabit eboe Gba aki mlo ahanuglo ba ni banima po.
- 16 Mleze ni isami me lipoe kakaa,
- 17 mlaxwa Aya lipoe kakaa.
- 18 Mledo qase ni kido kakaa me. Le Aya epe doni mlo klo ni mlo ligba ne me ni likpokpekepe me ni Yesu Kristo.
- 19 Mlakitsi kudeonu aki Ofuefue Dradra lo kigaglae;
- 20 mlakigbe Ofuefue no lo ole lo o, gi beboedople ba beko o.
- 21 Mlatã liboe kakaa edi; ato mlabit ni agba na aua.
- 22 to mlayuro liboe zimizi kakaa elu.
- 23 Ato Aya gi ye izeki blo kusuyo e, oki to mladra ni kude kakaa aua to obla mlo inose le po, Ofuefue no, esobo la, ani kisugyae doni kesetata kakaa me ni blo Okae Yesu Kristo ye kubabaa me.
- 24 Aya lie gi ye axwa mlo e, aabit e, le ese linu si izebite ye kakaplea aua.
- 25 Mlaxwa Aya ni blo litukpo, benemi ba.
- 26 Mlapani to mlakpe awla ole aki banama petee gi beziya e.
- 27 Makpe le ni mlo me ni Okae ye linyi ne me, si mlakla kepekpa lia ya aki banama petee gi beziya a.
- 28 Blo Okae Yesu Kristo ye lipomepepe ne lize ni mlo.

2 Tesalonika banɛ ma

2 Tesalonika banɛ ma 1

Kunɔpanɔ

¹ Keplekpaɗa lia ya kɛdɔ nɛ Paulo, Silvano ani Timoteo klo ɛki banama gi bale nɛ Tesalonika ɔsɔli ha lo mɛ ɛ, gi bezi Aya blo Ɔka ani Ɔkaɛ Yesu Kristo ava ɛɛɲa ɛ:

² Kwivi lipomeɛɛɛ ni kusuyɔ dɔni blo Ɔka Aya ni Ɔkaɛ Yesu Kristo kɔ ɛki mlo.

Ɖase dodo

³ Blo benemi ba, liziã si kudo Aya ɔase nɛ mlo litukpo lipoe kakaa. Lipe ɛki blo si kubite nite, le ese linu si mlo kuziɲaa kwiitsi tro le kulɔloɔ klo ɔ, gi kule nɛ mlo kusi i, kwiisre pɔnɔ.

⁴ Liki si blo tuto fe kuzɛɛdɔ isu ya nɛ mlo ava nɛ Aya isɔliha le mɛ, nɛ kilie gi mlalɛ nɛ mlo kuziɲaa ava a, ani kilie gi mlɛga eboe gagla la mɛ ɛ, nɛ keduyɔɔ ni kupepeo me su.

⁵ La ya pɔ ɛtro likla le ava si Aya ye litsixwaxwa le ɛ, lile le ozeko, gani le mɛ ɛ, mlagyeno ki ye kavaɲaa, gi ka le loso mlɛmɔ ɔziã nɔ ɛ.

⁶ Aya atráxwa litsi le nɛ kude gyɔgyɔɔ ava aaki kupèpè kwiaba banama gi beɛkpe mlo kupèpèo ava a,

⁷ le aaki mlo banama gi mleepe e, ani blo fe ɔnadɔɔ. Nite liaze xe Ɔkaɛ Yesu aado lifunu ne ni kifu u, ani ye baxwɛdze gagla ba,

⁸ ato aahe kutu kí banama gi baze Aya a, ani banama gi béxo blo Ɔkaɛ Yesu ye Liboe Gbã ne oto e.

⁹ Ba kutuheheo kwiaze kuzizizizi petee, kulɛle dɔni Ɔkaɛ aɲu mɛ ani ye kudradra kigagla mɛ ɛ.

¹⁰ La ya pɔ aaba la mɛ nɛ Liwe le klo ava, to yize kudradra ɛdɔni ye banima petee kɔ ani kubùbù yo dɔni banama gi beziɲa klo ɛ. Mlo fe mlaze ba ole, le ese linu si mlɛzi liboe le gi kwisi mlo ava ɛɛɲa a.

¹¹ Le loso kuzɛɛxwa Aya nɛ mlo litukpo lipoe kakaa. Kuzeevi blo Aya si, to ɔkisi mlapè aki ligba ɛ ne gi le loso axwa mlo si mleze e. Ato gani ye kigagle mɛ ɛ, ɔbite mlo kupéɛɔ petee ava akí bidɔ gbã ɛ mɛ gi mlɛɛɛ si mlɛɛbite ɛ, ani to ɔgù mlo axwe na gi mlɛwa ɛ gi mlɛziɲa loso o.

¹² Kwigyo edi si gani kudeo liɔ ya onu i, blo Ɔkaɛ Yesu ye linyi ne liaze Kusudra gani mlo ligbázeze ne me, le mlo kye ɛ, mlaze gani ye mɛ, dɔni blo Aya ani Ɔkaɛ Yesu Kristo ye lipomeɛɛɛ ne mɛ ɛ.

2 Tesalonika banɛ ma 2

Ozimizi ye axwe wawa la

- 1 Maki mlɔ litukpo me benemi ba, ní blɔ Ɔkaɛ Yesu ye Kristo kubabaa, ni blɔ likpɔkpɛkpe le ni ye su kuzeze su i,
- 2 mlakíɔpisa ní mlɔ bedgyodi va me loo, tɔ mlawɔli ku ní kemenɔ me si blɔ Ɔkaɛ ye liwe le liza kooko. Mlakízi banima eboe panipani la si kwipani le eplɛ loo si kwijlimi ne ekpe ní keplekpa me.
- 3 Mlakíki si ɔnɔnɔ omeni mlɔ ní kudeo tɔtɔ onu u. Le liwe le litrába kɔzɛna ni keduyɔɔ gɔgɔa kɛba a, xe ɔnɔ zimizi ye e, gi ye linu si ɔtre ní kifu moni ye me aɲu i.
- 4 Ye atráɔ kedu ya ní aya kakaa elu, loo kidɔ kakaa gi bize sumu i su i, kɔ ako isu ya edu be petee onu i. Ye kura aatiku ní Aya ye lisɔligba le me le aaxwa isu ya si Aya a.
- 5 Mlápɛ aɲu na a? Masi mlɔ la ya lipoe le gi meze ní mlɔ su i.
- 6 Pò kiditɔ kitsi kudeonu iiki ye abla, le mlete ke. Ní lipoe gbã ne ava e, ɔnɔ zimizi ye aarwi.
- 7 Pò litumu ne kutu monumonu yo kigaglaɛ e, kiwa axwe na kooko, pò liboe le gi liaba e, lítraba kɔzɛna ni si Aya ebu ɔnilie klɔ gi eetsi le kudeonu izanɔ.
- 8 Kɔ able ke Aya ebu ɔnɔ zimizi ye edono e, pò xegi Ɔkaɛ Yesu aba e, aaye ye ni ye Ɔfuɛfue nɔ gi edoni ye onugu lo me le aazizi ɔnilie klɔ ní ye kusudraa a.
- 9 Ɔnɔ zimizi ye aaba ní Satana ye kigagla e me, le aabite asia na enugutseboe glegle ani eboe gi banima bamɔ edi i.
- 10 Le aakò litukpo me gagla, ni kunɔmeno kakaa elu komeno banama gi biakyrɔ e. Biakyrɔ le ese linu si báze liboe le e, le bádime ni anukwarɛe gi ye aaki si biamɔ kubúbú u.
- 11 Le loso e Aya aatsisi ba motemote gagla ɔtɔ gi aaki si biaze asia na ava ɲa a.
- 12 Gani le me, e banama pɔ gi báze anukwarɛe ava eɛɲa e, xe bɛmɔ isami ne ni eboe zimizi na kubitebiteɔ e, Aya aabu ba lipɔ.

Paulo akpe ɔna ba lipo tɔ balɛɛ gaglaa

- 13 Benemi ba, lile si kudo Aya ɔase lipoe kakaa ní mlɔ litukpo, mlɔ banama gi Ɔkaɛ alɔ e. Lile nite si Aya akya mlɔ doni ɔtɔpu kɔ ɲwisi banɔ tɔpu kí kubúbú gani Ɔfuɛfue nɔ lɔ kigaglaɛ me, tɔ babite mlɔ ye banɔ dradra ba, ní mlɔ kuziɲa ní anukwarɛe me.
- 14 Aya axwa mlɔ aki le ya gani Liboe Gbã ne gi kwipani iki mlɔ me e; ye axwa mlɔ atɔ mlaazi mlɔ ɔɲakɔ ní kuklekle me ni blɔ Ɔkaɛ Yesu Kristo.
- 15 Le loso e, blɔ benemi ba, mlalɛɛ mɔmɔmɔ, atɔ mlevu anukwarɛe me ní awla gi kwibase mlɔ e, ní blɔ bidɔ basebase ve ani ní blɔ kuplekpa ɲwlimiɲwlimi yo me e.

16 Tɔ blɔ Ɔkaɛ Yesu Kristo ye ɔtutɔ ni Aya blɔ Ɔka gi alɔ blɔ ε, xe gani ye lipomepɛpɛ me ε, akpɛ ɔna nɔ blɔ lipo lipoe kakaa, xe aki blɔ kudeonudidi gbã ε.

17 Kwivi si ɔkpɛ mlɔ kigagla tɔ ɔkpɛ ɔna ni mlɔ lipo tɔ mlabitɛ eboe gbã lipoe kakaa ani tɔ mlapani Liboe Gbã kakaa.

2 Tesalonika banɛ ma 3

Paulo evi si baxwa Aya nɔ ba litukpo

1 Gɔgɔ ε, blɔ benemi ba, mlazɛxwa Aya nɔ blɔ litukpo tɔ Ɔkaɛ ye Liboe le linɛ onugu kɔsɛ ɔsɛ, tɔ bazɛ lɛ ni kubùbù, ɲwisi kilie gi lize nɔ mlɔ kusi i.

2 Mlaxwa Aya tɔ obu blɔ nɔ banɔ nyani nyani ni litukpo me gagla benete ba iwla mɛ; lɛ ese linu si anɔ ɔnɔ kakaa ye aze Liboe Gbã nɛ ava aɲa a.

3 Pɔ Ɔkaɛ onu ɔnɔ gi biaziɔnɔ ɔ, lɛ aakpɛ mlɔ kigagla a, kɔ ewe mlo nɔ ozimizi ye su i.

4 Lɛ likla tɔtɔ lile nɔ blɔ awla nɔ blɔ Ɔkaɛ mɛ, lɛ kwizi lɛ ava ɛɲa si mlɛbitɛ, lɛ mlɛbitɛ nɔ eboa la gi kwisi mlɔ ava a.

5 Atɔ Ɔkaɛ ɔki mlɔ kesenunu glegle ki ye kulɔɔ ɔ, ani igyidodo ɲwisi kilie gi Kristo izɛkɔ kinɛ ε.

Lile si Lixwɛwawa lize nɔ ɔnɔ Kakaa awla

6 Blɔ benemi ba, kwikpɛ ɔsã ɛki mlɔ nɔ Ɔkaɛ Yesu Kristo linyi ne me si, mlebú isu lidze nɔ benemi ba ya gi benu basranɛ ani banama gi beyuro awla nɔ blɔ kudɔbase yɔ su i su.

7 Mlɔ ɔtutɔ mlete le mɔmɔmɔ si lile si mlabitɛ nɔ blɔ kibitɛɛ ava ɲii. Kúze basranɛ lipoe lɛ klɔ gi kwiize nɔ mlɔ kusi i.

8 Kúze ɔnɔnɔ ye kupɔnɔ gi kútsa livɛ kɔ litukpo o. Nite me ke kwiwa axwɛ na ni kupɛpɛ; lɛ kwizɛwa axwɛ na elesi ni kemize atɔ kukize lidɔtu iiki mlɔ mɛ ɔtɔɔ ɔ.

9 Kwibitɛ lɛ ya, anɔ si kúmɔ kude si kwavi mlɔ kupɔnɔ ɔ; bonu i, kwibitɛ nite tɔ kuze kuɲudra gi kɔ mlaakpasi i.

10 Agi kwize nɔ mlɔ kusi i, kwizɛsi mlɔ si, “Ɔnilie gi egbe si ye ɔtrawa lixwɛwɛ ε, mlakíki ye bidɔ tɔ ɔɲa a.”

11 Nite kwipani, lɛ ese linu si kwinu si banɔ batɔ balɛ nɔ mlɔ kusi gi benu basranɛ ε, lɛ bauíbitɛ kididɔ sani si bazɛkpɛ onugu nɔ banɔ dzedze ba eboe la mɛ ε.

12 Nɔ Ɔkaɛ Yesu Kristo linyi ne me e, kwikpɛ ɔsã lɛ kwigba banɔ ba ya si bekyi tɔ beze ligbã gbã tɔ bawa axwɛ atɔ bakɔ apɛ ba tutɔ ba liklã nɛ.

13 Pɔ nɔ mlɔ mɛ benemi ba a, liboe gbã kubitɛ kukipɛ mlo o.

14 Liatani ɛ me kuba si ɔntɔ ní mlɔ me ótraxo liboe ɛ gi kwiɲlimi kimlɔ ní keplekpa lia ya me oto o. Xegi nite e, mlakpe ye lixaɲu tɔ mlakíbite kididɔ ni ye ɛ, tɔ kuye kùku ye e.

15 Pò mlakibite ye ɲwisi ahwafione ɛ; boɲu i, mlagba ye ɲwisi onemi ne kine ɛ.

Eboe gɔgɔ la

16 Tɔ blɔ Ɔkae ɔtutɔ, gi ye onu blɔ kusuyɔ ɔdóklo ɛ, ɔki mlɔ kusuyɔ lipoe kakaa ní kude kakaa onu. Ɔkae oze ni mlɔ petee.

17 Me Paulo ɔtutɔ me ɔwla lo makɔ aɲwlimi kunɔpanɔ ulio ya; gi kwidɔ ní me Paulo klo kɔ aki mlɔ ɔ. Kude kulio ya ava mizεεkpe awla ní me linyi ne ese ní me keplekpa kakaa me; Nite mekɔ mizεεɲwlimi i.

18 Mevi blɔ Ɔkae Yesu Kristo ye lipomepɛpɛ ne si lize ni mlɔ petee.

1 Timoteo

1 Timoteo 1

1 Keplekpaɔ lia ya kɛdɔ ní mɛ Paulo gi menu Kristo Yesu yɛ ɔnɔkrɛkrɛ yɛ yɛ klɔ ɔ, ɔnɔ gi bɛkrɛ ɛ, ní Aya blɔ Ɔnɔbu yɛ ni Kristo Yesu gi yɛ kudeonu kwidi i, ba kigaglaɛ mɛ.

2 Mɛɛɛwlimi ka ɛki Timoteo, mɛ ɔtuto mɛ obi ní kuziŋaa mɛ: Mevi Kaka Aya ni Yesu Kristo blɔ Ɔkaɛ tɔ bapɛ lipo me aki mlɔ, bedi mlo asigaga ani tɔ baki mlo kusuyo.

Paulo agba ba si bedi mumɔ ní asia badɔbase ba su.

3 Killiɛ gi masi wɔ ɔ, lipoe ɛ gi mazasè atrɛ ni Makedonia ɛ, mapɛ si ze ní Efeso ɔma nɔ me. Benyimeato bɛɛbase bido gi biga lidze e, ni kidiliɛ gi kwibase ní Yesu Kristo ava kuziŋaa su u. Liziã si wɔatsí kudeo ki ba kiboebite lie ya.

4 Ki tɔ bamɔni kudzídzi yɔ kuta ani tɔ bamɔni siŋanɛ kpaŋukpaŋu sɛ kusɔ. La ya petee izɛɛmani eboe hehe, ɛ auíki si Aya axwɛ na aatrɛ ɔtɔ gi la mɛ pɔ Aya ava kuziŋaa kule ɛ.

5 Kidiliɛ loso gi maki wɔ ɔsã lo ya kɛ kinu si i, kito bavaziŋa ba beze ní kunlɔ gi kwido ɔna gbã mɛ ɛ, begyodi dradra mɛ, ni kuziŋaa ɔtuto mɛ.

6 Banɔato bɛlila, ɛ bekyi kede kpɛ la ya a, ɛ bɛkɔ otro pluplu ete kunu yo xe betrɛ ɛ.

7 Bɛpɛ si beeze Mose ɔsã nɔ lo badɔbase, pò béte kidiliɛ gi kɛ su bɛɛpani i, loo kidiliɛ gi kɛ ava bɛɛka a.

8 Kwite si Mose ɔsã nɔ ɛpɛ xe bɛwa lo su axwɛ mumɔ ɛ.

9 Kwite kye si bɛkrɛ isã nɛ aní ki banɔ gi ba bede va mɛ bɛdra a, bonu i, ki banama gi bauíbite ní isã ava a, ni banama gi bizɛɛyɔ kedu ni banɔ su u, banama gi béte e, xe baze Aya ava aŋa a, ni banɔ zimizi ba, banama gi ba isu ídra ɛ, banama mɛ gi Aya yɛ Liboe le líma ɛ. Bɛkrɛ isã nɛ ɛki banama gi bizeye ba baka ba a, loo ba bene ba ani ki bakpɛnɛ ba.

10 Bɛkrɛ ɛ ɛki bamamega ba, benyime ba ya gi bizɛfɛ ni ba ahanuglɔ benyime ba, ni badze gi bizɛfɛ ni ba ahanuglɔ badze ba, banama gi bizɛɛga kanódzia, ni banɔdzidzi ba, banɔmeno ba, kí basia nɛ ba gi bizɛɛtani bido mɛ ɛ, ani kido kakaa gi kiyɔ kedu ní kudɔbase gbã su u,

11 gi lisɔni Aya yɛ Liboe Gbã nɛ ɛ, gi ako akpɛ awla aki mɛ ɛ. Lɛ linu Liboe Gbã nɛ gi lido Aya a, gi banima bizɛɛkrira ɛ, klɔ.

Aya yɛ lipomepɛpɛ nɛ ki Paulo

12 Medo Kristo Yesu gi onu blɔ Ɔkaɛ ɔase e, si aki mɛ kigagla kí yɛ axwɛ na. Medo ye ɔase gi aze mɛ ava aŋa a, xe ebú me si misumu ye e.

- 13 Meze ɔno gi tsa ε, mapani ebusioboe amani ye su, le metí ye e, le meze ɔnyraga a. Pò Aya edi me asigaga a, le ese linu si mabite la ya ní kumetemete ni kumɔziŋa me ε.
- 14 Le blo ɔkaε ewlo ni me ni ye lipomepεpε glegle le, kɔɔni kuziŋa ni kunɔlo gi bidɔ ní Yesu Kristo me e.
- 15 Liboe le ya linu anukware liboe gi liziã si ɔno kakaa ɔze le ava ŋa a, si Yesu Kristo aba kelea lia me si yibu banɔ zimizi ba, le me menu ɔno zimizi sani ba petee e,
- 16 pò kɔkpe le ya loso e, Aya edi me asigaga ato gani me banɔ zimizi ba ɔkaε ava ε, Kristo Yesu aabase ye litɔpleplekese kese gi liwi blo o, ŋwisi liŋwitse kinε ki banama gi biazε ye ava ŋa a, xe biamɔ ligbã moblo le e.
- 17 Le loso mlaki tɔ kukpò blo Okusi ye gi ɔle dɔni kanɔme tsini kanɔme, gi óvitse e, gi óviŋwi, Aya tolee, ye binε binu kubúbù yo ni kusudraa kɔtsino kanɔme anɔme! Ato liba le me.
- 18 Timoteo, me obinyimee, maki wɔ ɔsã lo ya kɔkpe eboa la gi bepani ple ní wo su i. Wa eboa la ya su axwe ŋwisi wɔ bigutadɔ kinε ε, tɔ wɔata kigū gbã.
- 19 Ze ní wɔ kuziŋa ni wɔ begyodi gbã ua ava a. Banɔatɔ béxo eboa la ya oto o, le belila ba kuziŋa ŋwisi kilie gi banɔ bezεelila ba kude kinε ε.
- 20 Himenayo ni Aleksandro beze ní banɔaklo ba kusi, le mehe kutu aki ba gi makɔ ba akí Ozimizi ye; gi biaki si biamɔni ebusioboe la kupani tsini Aya su u.

1 Timoteo 2

Kilie gi biasumu ní ɔha kusi i

- 1 Ní okpese kɔ ε, mapε si mlete si lilε si mlevi bidɔ, mlafa ní banɔ litukpo, mlaxwa Aya ní ɔno kakaa litukpo, le mledo Aya ɔase ní kidilie gi abite aki ɔno kakaa a,
- 2 kí bekusi ba ni banama petee gi bedi ní banɔ onu i, tɔ kwiaze ní kusuyo ɔ, ni ligbã gi lido kpoo me e, ato kwiaze ligba kilie gi Aya apε ε, ani tɔ blo su iadra.
- 3 Aya kuxwaxwa ni banima litukpo te e, kwipè le kuzeeku Aya blo Obúbú ye aŋu u,
- 4 gi ye apε si ɔno kakaa a, ɔmɔ kubúbú tɔ ote anukwareε.
- 5 Le ese linu si Aya tole ɔle, ɔno tole ɔle gi ye ɔle ní Aya ni banima kusi i, ye onu Yesu Kristo,
- 6 gi akɔ isu akyε ní ɔno kakaa litukpo o. Be bibase si ní lipoe gbã ne ava ε, Aya apε si ɔno kakaa ɔmɔ kubúbú.
- 7 Le loso Aya edu me ɔklakla ni ɔnɔkpekpe, ani Liboe Gbã ne ɔɔbase kí banama gi bénu Yudanε ε, ní kuziŋaa ni anukwareε me ε, mávise asia a.

- 8 Le xe mlɛtsa si mleeŋsumu Aya ε, mapε si benyime ba baxwa Aya ni ba iwla le ní lifune, gi kusuyevi loo eboe hehe atráze ní le mε ε.
- 9 Mapε fε si badze ba beze mumɔ ní ba bidɔkpekpe vε mε, tɔ bakpe ewu Gbã; aní ni siya kunyánya ede ede, loo ni sika ni ihwia, loo ni basa gi bezi kedzi i,
- 10 pò ní eboe gbã kubite mε, gi εsrɔɔ ɔ, eki badzea ba gi bete si beesumu Aya ε.
- 11 Lile si badze ba bado zĩ, tɔ babùbò isu ya, atɔ bakpasi bido.
- 12 Máki ba kudeonu si ba base bido loo bamɔ kigagla ní benyime ba ava a; pò ba dà ba inugu le e.
- 13 Le ese linu si Adam ye Aya etu bite ε, xe ableke abite Eva a.
- 14 Le aní Adam ozimizi ye emeno o; boɲu i, ɔdze ye bemeno xe ata Aya ye ɔsã nɔ ese e.
- 15 Pò biaabu ɔdze gani ye kubipɔ mε ε, xe alεε gagla ní kuziɲa, kunɔlɔ, kusudra ni isu ava kuɲaɲa mε ε.

1 Timoteo 3

Ɔha lo onu bezeze ba ba ligbázeze ne

- 1 Liboe le ya linu anukware si, xe ɔnuto ape si yiwa ɔha ɔvadi ye axwe ε, ye kupεpεɔ kunu kugbã.
- 2 Le loso líma si kesetataa tɔtɔ keze ní ɔha lo ɔvadi ye su u; lile si ɔdze tole ko oze ní ye awla, ɔbùbù isu ya, ɔɲa isu ava, kubùbù kuze ní ye su, oze ɔnɔ gi izεzi bababa ekpe ní ye kepea mε ε, lile si ɔtani bido kubase;
- 3 líma si oze ɔdaɲwe loo ɔnɔ gi izεεwa anyra a, pò oze ɔnɔ gi izεεple lito kese e, oze ɔnɔ gi óvigu avite ε, líma si oze ɔnɔ gi adime ni kibɔ ɔ;
- 4 lile si ɔgani ye kepea mɔmɔɔmɔ atɔ ɔki Yebi ba benu kutu aki ye ε, atɔ baki ye kubùbù ni kape kakaa mε.
- 5 Xegi onyime óte kilie gi aaga ni ye ɔtuto ye kepeε ε, kite aatani Aya ye ɔha lo ava kudi i?
- 6 Líma si oze ɔnɔ vuvu ní kuziɲa mε ε, xe aní nite e, ye litukpo le liaye ni kusufeke, kɔ Aya ebu ye lipɔ ɲwisi kilie gi ebu ozimizi ye lipɔ kinε ε.
- 7 Lile si oze ɔnɔ gi banama gi báma ní bavaziɲa ba ɔha lo mε kyε ε, bizεkpe kubùbù ní ye su, atɔ bakíkpe ye kuye e, tɔ aawɔli ku ní ozimizi ye ye kupe me.

Banɔpɔnɔ ba Ní Ɔha lo mε

- 8 Lile si banɔpɔnɔ ba ni bavaziɲa ba ní Ɔha lo mε kyε ε, beze benyime gi kizeze me gbã kilε ní ba awla, tɔ anukware oze ní ba awla, bakísa kuda kuɲwe ε, le bakípe kibɔ gani kude mɔgyɔmɔgyɔ ava a.

- ⁹ Lile si bevu kuziŋaa kɔ anukwareε ye kidzudzu ye me gi Aya ebu abase ε, ni ɔna dradra.
- ¹⁰ Lile si befeke ba edi ní ɔtɔpu kɔ, le xe bega le me edo e, le ko biasumu ŋwisi ɔha lo banɔpɔnɔ ba kine ε.
- ¹¹ Lile si ba bedze ba fe ε, ligbá gbã lize ní ba awla, bakíze onugutro begugu u; ba bũbo isu ya tɔ baple lito kese, lile si beze bano gi biaze ba ava aŋa ní kido kakaa me ε.
- ¹² Mledi le ava si ɔdze tole ko aaze ní ɔha lo ɔnɔpɔnɔe awla, tɔ odi ye bebi ba ni ye kepea ava mɔmɔmɔ.
- ¹³ Banɔpɔnɔ ba klo gi bewa ba axwe na mɔmɔmɔ ε, biamɔ ɔleko gbã kí isu ya, le biapani lifumose ní ba kuziŋa su ní Yesu Kristo me.

Liboe Kpokpo Uidi le

- ¹⁴ Agi mæŋwlimi keplekpa lia ya eki wɔ kye ε, mapε si maaba di wo kpekpemi i.
- ¹⁵ Pò xe mawɔ kede kye ε, keplekpa lia ya kiabase wɔ kilie gi kwiaga ni isu ya a, ŋwisi Aya ye kepea me bano kine ε. Kepea lia me banima ε, ba benu banama petee gi beziŋa a, xe benu Aya gbagbe ye banε ε, bavaziŋa ba ya ba besumu, xe bevu anukwareε tututu ŋwisi kilie ε, gi ɔɔ lo ni kakpaa kizeevu ligba le ε, xe lívihwa kine ε.
- ¹⁶ ɔnɔnɔ ɔtratani le kunada si tɔ kuze ŋwisi kilie gi Aya ape ε, linu liboe kpokpo ni linugutseboe uidi i: “Ebu isu ya abase ni ɔnɔ kilie me, Aya ye ɔfuefue nɔ ebase si aŋwe eyi, le Aya ye baxwɛdze ba bemɔ ye ε. Be soli ye ní amade na kusi, bano glegle bezi ye ava eŋa ní kelea pɔ me, le befeke ye ní kuklekle me tsini lifunu ne e.”

1 Timoteo 4

Paulo agba Timoteo

- ¹ ɔfuefue dradra lo edra le me si ní ewe gɔgɔ la me ε, banoato beŋayuro ba kuziŋa; le biazeni asia na ifuefue ne kude e, le biaze kudɔbase ulio gi ifuefue zimizi ne izεbase ε.
- ² Kudɔbase ulio klo va ε, kwido ní kulagadzekpa basia ne gi ba ina ne itse e, ŋwisi ɔlaa kpikpi beko ekani ba kine ε kɔ.
- ³ Banoaklo ba bizεbase bidɔ si benyime ba bakígbani badze ε, loo si badze ba bakízeni benyime e. Le bizεbase si banima bakíŋa bidɔŋaεtɔ gi Aya abite ε, si banama gi beziŋa a, xe bete anukware ε, baŋa tɔ bedo Aya ɔase ni be litukpo.
- ⁴ Le ese linu si kido kakaa gi Aya abite ε, kipè; mlakígbɛ kidido ɔ, xegi mlɛzi ke ní Aya kuxwaxwa ni ɔase kudodo me e.

- 5 Lε ese linu si Aya liboe le ni ye kuxwaxwaa kwidra kiŋaŋaε klɔ su u.
- 6 Xegi wobase benemi ba batrɔtrɔ va ya ε, wɔaze ɔwɔsumu gbã kí Yesu Kristo ní kilie gi beɣani wɔ ní ɔfuɛɛɛ nɔ me ε, ní kuziŋa anukware ni kudɔbase gbã liɔ gi kɔ kude wozeno me e.
- 7 Kúkɔpɛ ɔha ni kelea lia me eboe ni kudzídzi pluplu gi kúbu libi i, bonju i, he isu ki ligbázeze gbã ŋwisi ɔvaziŋa kinε ε.
- 8 Isu kuhehe kwipè, pò tɔ kpasi Aya ye liboe le tɔ zeni lε kude e, kwipɛ sano ní kapɛ kakaa me, lε ese linu si kakapɛ kalɛ ní lε me ki kesea ava ligbá ene ya ni ligbá ene gi litrába kutseo kede e me.
- 9 Anukware liboe linu gi lile si baze ε, ni tɔ baziŋa.
- 10 Kuzεεŋwɛ lε kuzεεkpɛ ikù nε, lε ese linu si kwikɔ blɔ kudeonudidi yo kpɛ ní Aya gi ɔlε ligbá nε ε, ye awla. Ye onu ɔwɔbu ye ɔki ɔwɔ kakaa, lile gi liplàwɔ ε, ki banama gi beziŋa ε.
- 11 Kò eboa la ya kòbase ba bidɔ.
- 12 Wukíki kudeonu tɔ ɔwɔwɔ ɔwɔ wɔ ese e, gi ɔyasɔvi ko wonu loso o, pò ze liŋwitɛ kí banama a, gi beziŋa ε gani wɔ kunugu yo me e, wɔ kizezee me, wɔ kunɔlɔwɔ me, wɔ kuziŋaa ni wɔ kudradra me.
- 13 Kɔzɛna ni liwe lε gi maaba ε, kɔ wɔ lipoe le ni wɔ kuŋwɛŋwɛlɔwɛ kí liboe le kuklákla ni ɔha lɔ kusi, ki Aya liboe le kudodo ni kudɔbase.
- 14 Wukíyurɔ ɔfuɛɛɛ nɔ me bidɔkɔkɔε be klɔ gi bikpasi ní wɔ me ε, gi beki wɔ gani kuboedople me ε lipoe lε gi banɔtsi ba beɛtrɔ awla ní wɔ ava a.
- 15 Bitɛ eboa la ya tɔ kɔ isu kpɛ ní la me lipoe kakaa, tɔ ɔtɔ kutretɛ ní wɔ ligbá nε me ε, kwiaŋwi ki ɔwɔ kakaa tɔ biamɔ.
- 16 Vu aŋu ní wɔ isu ya su, tɔ vu aŋu ní wɔ bidɔbasebase vε su mumɔ. Kpɛ ikù nε ní la kubitɔwɔ me ε, lε ese linu si xe wobite nite e, wɔabu isu ya nì banɔaklɔ gi bizeenu wɔ liboe le e.

1 Timoteo 5

Kugbagba ni banɔtsitsi ba, badzεa ba gi ba benye ba betse e, ni banɔdzidzi ba su

- 1 Wukítɛni onyime gi etsi asani wɔ, pò Gbã ye ŋwisi wɔka kinε ε, tɔ vu iyasɔvi lε ŋwisi wɔ beneminyime kinε ε.
- 2 Kɔ badzetsitsi ba ŋwisi wɔ bene kinε ε, ni idisami nε ŋwisi wɔ benemidze kinε, ze ní kudradra me nì ba.
- 3 Badzε ba ya gi ba benye ba betse e, xe ɔwɔwɔ ɔma ní ba su u, xe beziã kupɔwɔ ε, kpɛ kubùbù ní ba su tɔ pɔni ba.
- 4 Pò xe bebi balɛ ní badzεa ya awla a, loo besoebi balɛ ni ba awla ε, ki tɔ bakpasi lε adɔ ni ɔtɔpu kɔ si, xegi beedi ba benete ba ava ε, bεwa ba kusɔliɔ

su axwε ni kɔ kudeonu. Gani le ya mε ε, beedzini aue ana gi beedo ní ba bapone ba su i, beedzini la etsa eki ba, le le ya lizeeku Aya anu u.

5 Odze lie gi yenye etse e, xe ye tete ko ɔle ε, xe ɔnoɔ ɔma gi aadi ye aua ε, ako ye kudeonudidi yo petee akpe ní Aya awla, le izεεxwa Aya elesi ni kemize le izeevi ye kupono ɔ.

6 Pò ɔtrɛtrɛ yedze lie ε, gi aakò isu akí ligbá kuɲaɲa ε, etse ní Ɔfuefue no mε kooko gi ɔle ligbá ne kye ε.

7 Kɔ batrɔtrɔ ua ya ki ba, ato ɔnoɔ ɔkibu ɔnoɔ lipɔ ɔ.

8 Pò xe ɔnuto ɔko le mε ɔki ye benete ba a, loo ye bapone ba ε, alila ye kuziɲaa le anyani asani ɔmɔziɲa a.

9 Wukíko ɔdze gi yenye etse e, pò xe ɔze ɔsani ago aviteglo e, ye linyi ne kɔponi badzea ba gi ba benye ba betse e, ba enyina a. Le mledi le aua si eqi anukwareε aki yenye e.

10 Le bete ye si izεεbite eboe gbã; ɔdze gi ete bebi kigano ɔ, izεzi bababa ba, izeesumu ye ahanuglo bauziɲa ba, izεponi banama gi bale ní kuxixa mε ε, le ako isu ako akí liboe gbã kakaa kubite ε.

11 Pò wukíkpe badze ba ya gi bétsi i xe ba benye ba betse e, enyi na ní la mε; le ese linu si xe ba kusunwasio kwiɲa ba aua ε, biayuro Yesu kpe ní kedea kɔ bazeedi ni benyime e,

12 kɔ bεmani litsixwaxwa ní su ya aua ε, ɔkpe gi beta ba kakáple tɔpu ya eki Aya ese loso o.

13 Kɔpono ε, gi kidido kíma a, gi biabite ε, bizεεga eklano ɔni kepe me tsini kepe me; le linyaninyani ne linu si i, bátradzi basrane tètè e; pò gi bekpasi onugutro lo kugugu yo e, kɔ bεga kagadu ya kɔ bεpani eboe pluplu ala gi líma si bazεεpani i.

14 Le loso e, maape si badzea ba gi bétsi i, xe ba benye ba betse e, beze ni benyime, tɔ bapò, ato bedi ba kupeo aua, tɔ bakíki ahwafionεε kudeonu si ozizi blo su u.

15 Badzeato gi ba benye ba betse e, belila kooko gi bali ni ozimizi ye kude e.

16 Pò xe badze gi ba benye ba betse e, xe bale ní ɔvaziɲa ɔdze eto kepe me e, le kɔ odi ba aua tɔ ɔkiko ba lidɔtu le kɔεtro ní ɔha lo aua a, ato ɔha lo pò odi báklo gi ɔponoɔnoɔ ɔma ní ba awla ε aua.

17 Banɔtsitsia klo gi bizεεgbani bauziɲa ba ɔha lo ε, begyeno si baki ba kubùbù glegle ni liue, sano ε, ki banama gi bizεεpani Liboe Gbã ne ε, xe bizεεbase bidɔ mε kye ε.

18 Le ese linu si kuɲwlimi dradraa kwipani si, “Wukínya onugu lo eki ligume ne gi wɔeko ehe lihokla ne ε” ani “Lile si batsà liue akí ɔxwewa ye.”

- 19 Wukíxo ɔno onu kutsatsa kutu ní ɔnoɔtsitsi ye su u, xe aní bano tiaua loo sano bɛmani kunutsatsa a.
- 20 Tɛni banama gi bɛta kese ní ɔhá lo kusi i, to lifu liku bano gogo ba.
- 21 Ní Aya, Yesu Kristo ani Aya ye baxwɛdzɛ ba anu mɛ ɛ, maxwa wo si xo batrotro ba ya pɔ oto, to wukídi bano anu mɛ, loo to di ɔnuto asigaga ní wo kigaglaɛ mɛ ɛ.
- 22 Wukíkɔsi si wutro awla ní ɔno awa kí Ɔkaɛ ye axwɛwawa la a. Wukítro ni banima eboe zimizi na awa a, vu isu ya to ki wo isu idra a.
- 23 Wukíhwe kuni tètè ko, pò hwe wain ye taɛ to ɔponi wo lipo le me, gi lipo le me lizeta wo lipoe me ni lipoe me e.
- 24 Banɔato bá eboe zimizi na ɛɛhwi gi ɔno kakaa ɛmo ɛ, le ba kuzimizi yo kwiku ba ɔto ɛtre ní otsixwaklo ɔ; pò bano dzedze ba ba eboe zimizi na aanwi le kede e.
- 25 Niteme ke bidɔ gbã kubite ɛ, kuzɛɛhwi, le la klo gi la su ádra kye ɛ, bátratani la kukpo o.

1 Timoteo 6

- 1 Si Banama gi benu banɔdzidzi i, xe bali ní kunɔsumu ese e si, bebù ba baka ba ní kape kakaa mɛ, ato ɔnoɔno ɔkipani eboe zimizi mani Aya linyi ne ni blo bidɔbasebase ɛ su.
- 2 Banɔdzidzi ba ba gi bale ní basɔlisɔli ba kavadi ese e, bakídi ba baka ba anu mɛ, gi benu benemi loso o. Boɔu i, lile si besumu ba sano, le ese linu si banama gi bemo libi bu ní ba axwe na mɛ ɛ, benu bavaziɔa gi bedime no ɛ. Eboa la ɛzia si wɔabase xe wɔaze ɔkpe ba kigagla a.

Asia kudɔbase ni Kuxixa liɔ gi kule ní exo la kupɛɛ su u

- 3 Ɔnilie gi aabase kidɔ dzedzeeto ɔ, gi kima ni bavaziɔa ba kudeonu u, xe ɔtraze Yesu Kristo ye Liboe Gbã ne ni kusɔliɔ bidɔbasebase ɛ ɛ,
- 4 eyi ni kusudo le ónu eboe ese e. Adime nì, eboe hehe ni kuboɛhwe, gi kuzɛɛmani kaɔza a, eboe ese kumonumonu, bano su kuzizi, ni begyodi zimizi,
- 5 ani eboe hehe lipoe kakaa ni banama gi ba begyodi va bauíwa axwe na a, xe anukwarɛ óma ní bame to ɔ. Bizeebù si Aya kusumu yo kunu kudeo to onu gi wɔaga xe wɔamo kibo ɛ.
- 6 Pò Aya kusumu yo ni isami i, kuzebu libi eki ye ɛ.
- 7 Le ese linu si kúmani kidido kelea mɛ ɛ, gi bepo blo ɔ, le kútratani kidido kúkɔsɛno ní kelea lia mɛ xe kwitse e.
- 8 Kɔlo, xe kiɔaɔa ni ewu ale blo awla ɛ, linu si biku blo liɔu.

9 Pò banama gi bizεερε si bεεmɔ exo e, bizεεdɔ eku ní kufekedi me le bizεεdɔ ozimizi ye kùpe ni begyodi zimizi, olése zimizi gi kuzεεgbani ba etsinɔ kuzizi ni kukyrɔkyrɔ me ε.

10 Le ese linu si kibɔε kudimɛnɔ ε, kɔ kunu kuzimizi yo pɔ kɔ okpese klɔ. Banɔatɔ ɔkpe gi bεɲwle si bεmɔ exo la loso e, belila ní ba kuziɲaa me, le bekpe isu ebi gani le me ε.

Le ní wɔ kuziɲaa ava

11 Pò wɔ gi wonu Aya ye ɔne ε, se ní eboa la ya petee su. Dwlε kί eboe gbã, Aya kusese, kuziɲa, kulɔlɔ, eboe onu kulεle, ni litɔplεplεkese kese.

12 Dwlε ní wɔ kuziɲaa me tɔ zi ligbã moblo le, gi le loso Aya axwa wɔ ε, lipoe le gi wɔdra ɔna me ní banɔ glegle ba ya gi bεɲɲa katsalia aɲu me ε.

13 Ní Aya gi ye izεeki kidɔ kakaa ligbã aɲu me ε, ni Kristo Yesu, lipoe le gi ye alεε ní Pontio Pilato aɲu me ε, xe azeebu isu ya onu i, xe adra isu me ε, makpe ɔsã aki wɔ

14 si wukíplà ní eboa la ya ava a, tɔ ɔnɔnɔ ɔkipani eboe zimizi ní wɔ su u, kɔzεna ni lipoe le klɔ gi blɔ Ɔkaε Yesu Kristo aɲwi i.

15 Aya ɔtuto aaki Yesu Kristo aɲwi ní lipoe gbã ne ava, Aya gi biakrira a, gi ye tètè ko onu Ɔvaɲa ε, bekusi ba Okusi ye, ni baka ba Ɔkaε.

16 Ye ko ɔvítse e; ye ɔle ní kuklekle gagla gi ɔnɔnɔ ɔtratani kutipɔnɔ me ε. Ye gi ɔnɔnɔ ɔvímɔ vidi i; xe ɔnɔnɔ fe ɔtratani kumɔ ε. Ye bine binu kukpɔkprɔ ni kigagla kɔtsinɔ kanɔme anɔme. Atɔ liba le me.

17 Kpe ɔsã ki banama gi benu bexonete ba ní kelea lia me si bakídɔ isu u, le bakíkɔ ba aɲu atrɔ ní ba exo la ava a, bonu i, bakɔ ba kudeonudidi yo atrɔ ní Aya gi ye izεeki blɔ kidɔ kakaa a, ní kisrεsre me kί blɔ isami mɔmɔ ne ava a.

18 Kpe ɔsã ki ba tɔ babite eboe gbã, beze bexonete ní axwe gbã kuwawa me, baki banɔ bidɔ, tɔ balε ba exo la ni banɔdzedze ba faã a.

19 Gani le me ε, biabla exo kί isu ya gi biaaze ɔxɔ gagla kί ligbãε ne ε, gi litraba ní ɔtɔ nɔ me ε. Tɔ biavu ligba εne gi le koɲ linu ligbã ne ε.

20 Timoteo, di kidilie gi bekɔ ekpe ní wɔ awla ε ava. Kúta asasaboe ni agaboe kuhehe gi banɔatɔ bezεxwa si “Kuboeteo” kutu u.

21 Gi banɔatɔ bekɔ le si bile ní ba awla a, le gani le me ε, belila kudeo kί kuziɲaa. Aya ɔpe lipo me ɔki mlɔ.

2 Timoteo

2 Timoteo 1

1 Keplekpaɔ lia ya kɛdɔ nɛ me Paulo kɔ gi menu Yesu Kristo ye ɔnɔkpekpe ye nɛ Aya ye kupɛɛɔ onu u, gi bɛkpe nɛ ligbã moblo le kakapɛa a, gi kalɛ nɛ Kristo Yesu me onu u.

2 Ki Timoteo, me obi gi malɔ ɛ. Ato Kaka Aya ni Yesu Kristo blo Ɔkaɛ bapɛ lipo me aki wɔ to bedi wo asigaga to baki wɔ kusuyɔ.

Paulo edo Aya ɔase le akpe ɔna nɛ Timoteo lipo o

3 Medo Aya gi mizeesumu u, nɛwisi kilie gi me bakatsitsi ba bezɛɛbite kine ɛ, ɔase ni ɔna gi edra ɛ. Mizɛɛple anu nɛ wɔ awa elesi ni kemize xegi mɛɛxwa Aya ɛ.

4 Mapɛ anu nɛ wɔ kubeo awa, le linu me kupɛɛ si mimɔ wɔ, to isami iaku me.

5 Bɛple anu iiki me nɛ kuziɲa dzudzu liɔ klo gi kule nɛ wɔ awla a su, kuziɲaa liɔ klo gi kwize nɛ wone tsitsi ye Loide ni wone Enike me e, gi bɛka le awa eki me si kule nɛ wɔ kye wɔ me ɛ.

6 Le loso mɛple anu le awa eki wɔ to ki kidilie gi Aya aki wɔ ɔ, lipoe le gi matro awla nɛ wɔ awa ɛ, ki to kidzi kifu gi kiiso nɛ wɔ me ɛ.

7 Le ese linu si Ɖfuefue ɔnɔ klo gi Aya aki blo ɛ, anɛ lifu ɔne ɛ; bonu i, Ɖfuefue gi eki blo kigagla a, kunɔlo ni isu awa kuɲaɲa.

8 Le loso kuye kukiku wo xe wɔɛɲa katsalia eki blo Ɔkaɛ ɛ; loo to se kuye nɛ me su, gi malɛ ligba akɛ Kristo o. Bonu i, pɔni me to kutu Liboe Gbã nɛ ɔzia kakaa gani kigaglaɛ gi Aya aki wɔ me ɛ.

9 Ebu blo adɔ ni blo eboe zimizi na me le axwa blo to kuze ligbã dradra, anɛ gani blo liboe gbã kubite me ɛ, pɔ gani ye ɔtuto ye kupɛɛ ni lipomɛɛɛ me. Aki blo lipomɛɛɛ le ya gani Yesu Kristo me dɔni okpese klo ke,

10 Le abla ɛ, Aya ebu le abase blo gani blo Ɖnɔbu ye Kristo Yesu me, gi ye anu kutseo kigaglaɛ awa a, le gani Liboe Gbã nɛ me ɛ, ebu ligbã moblo le abase.

11 Aya axwa me nɛwisi ɔto ɔnɔkpekpe ni ɔɔbase to miklaa Liboe Gbã nɛ.

12 Le kɔkpe eboa la ya loso mɛɛmɔ ɔzia lo ya elue e. Pɔ kuye kuɛku me e, le ese linu si mete ɔnilie klo gi ye awa mazi anu ɛ, le maka nɛ le awa si aatani kidilie klo gi makɔ akpe ye awla ɛ, awa kudi mɔmɔmɔ kɔzɛna ni liwe le klo awa.

13 Eboa la gi wonu dɔni mɔklo ɛ, vu na me awla mɔmɔmɔ, nɛwisi liɲwitɛ kine ɛ, ki kudɔbase gbã ato ze nɛ kuziɲaa ni kunɔlo, gi binu blo bine nɛ likpɔkpekpe me ni Yesu Kristo me e.

14 Gani Ɖfuefue Dradra lo kigaglaɛ gi kikpasi nɛ blo me ɛ, vu bidɔ gbã ɛ me gi bɛkɔ ɛkpe ni wɔ awla ɛ me.

15 Mazi aṅa si wote si bauaziṅa ba kapε uidi ya ni Asia kesa me ε, kōṅni Figelo ni Hermogene bεεdzi kede nί me su.

16 Ato Ɔkaε odi Onesiforo ye kepea asigaga, le ese linu si akpe me isami epoe glegle. Kuye kuku ye si bekpε me nί ligba a,

17 pò kilie gi eku Roma ko e, le ekpese me litukpo kuvi i, zεkōna ni lipoe le klo gi amō me ε.

18 Ato Ɔkaε Yesu odi ye asigaga nί litsixwawe le awa! Le wote wee bede ua ya onu gi aṅni me nί Efeso e.

2 Timoteo 2

Kristo Yesu Ye Ɔguta gi biaze ye awa kuṅa a

1 Wō me obi ye kō ε, ze gagla nί Aya ye lipomepepe le gi linu blo line nί likpōkpōkpε me ni Kristo Yesu me e.

2 Vu me bidōbasebase ue gi wonu u, gi mabase nί banō glegle e, gi beṅa katsalia eki me ε, aṅu me; to kō bekpε awla kί banama gi wōka nί ba awa si biatani banōdzedze ba bidō kubase ε.

3 Kpe ikù ne to pōni blo nί kupepeo me, ṅwisi ɔgūta gbā kί Yesu Kristo kine ε.

4 Le ese linu si ɔguta gi ɔle nί ye axwe me ε, izεepe si yiku ye ɔkaε aṅu, le loso e, ɔwίkpε onugu nί kele me eboe me e.

5 Le ɔnō gi ɔle nί besese ba kusi i, ɔtratani kauà kuṅa a, xe óxo kuseseo isā ne oto o.

6 Ɔnyrōmedzεε gi awa axwe gagla ε, ye lile si ɔmō ye ɔnyrō nō me kiṅaṅa tōpu ye.

7 Gyo eboa la ya gi mεεpani su di i, le ese linu si Ɔkaε aṅni wō to wōanu la petee ese.

8 Ple aṅu nί Yesu Kristo, gi Aya ayōnō adō ni bekpō ua me awa a, Ye eze Dawid ye oobi le linu me liboe le ose lo o, gi masoli me ε.

9 Le loso mamō ɔzia nō le abla ε, bekpε me bibō ṅwisi ɔnō gi abite eboe zimizi kine ε. Pò Aya ye Liboe le e, bákpe le bibō ɔ.

10 Le loso kōkpε Aya ye banō kyakya ba ε, maze likakaa to bá fe bamō kubúbú yo gani Kristo Yesu me, to biamō kusudra liō gi kutrádu i.

11 Le ya linu anukware liboe gi bepani i si, Xe kwitse ni Kristo e, kwiaze ligbá nì ye.

12 Xe kwitani eboe la onu kulεε ni ye ε, kwiaṅa kukusi ni ye. Xe kwikyī kede kpe ye ε, ye fe aanada si yete blo.

13 Xe kúzi ye aua ŋa ε, ye kɔ ótradzi kede ní ye kakaplea su u, le ese linu si ótratani isu ya kunada a.

Ɔxwewa Gbã ε gi eku Aya aŋu i

14 Zεple aŋu kí wɔ benete ba ní la ya su, tɔ kpe ɔsã ki ba ní Aya aŋu me si, bakígɔní akpe eboe. Atrábu libi i, pò bidɔ izezizi ní banama gi benu la su u.

15 Ki tɔ Aya ɔki wɔ kude ŋwisi ɔxwewa gi óse kuye ní ye axwewawa la su kinε ε, ɔnilie kɔ gi izeεbase Aya ye liboe le le anukwareε mumɔ ɔ.

16 Kúkpe ɔha ni banama gi bizεεpani asasaboe e ni agaboe, le ese linu si banama gi bizεεbite eboa la ya elu i, bizεεdzi kede ni Aya su i sanɔ.

17 Ba bidɔbasebase be bile ŋwisi ebì gi izeenè etrɔ ɔ. Banɔ tiava gi bebase asasaboe ala elu i, bá benu Himenayo ni Fileto.

18 Bεse ní anukwareε kudeo su le bεεpisa banɔatɔ ba kuziŋaa gi bεεpani si banima kuyɔɔ dɔni bekpo ua me ε, kwiba kɔ me kooko.

19 Pò ɔxɔ gaglaa lɔ kɔ gi Aya akpe ε, ɔma gi biasugu u; le ní lɔ aua ε, Aya aŋwlimi eboa la ya si, “Ɔkaε ete banama gi benu ye banε ε” ni “Ɔnɔ kakaa gi apani si yenu Ɔkaε ɔne ε, lile si ɔmɔni eboe zimizi kubite ε.”

20 Ní kepe vidi me e, kúzí ede ede kulε: bebite kùtɔ ni klosalo ni sika, kùtɔε bekɔ ise ni sise εuɔ kɔ; kùtɔ fe ε, kùle eki kùtutɔvi le kùtɔ fe ki axwe veve atɔ kuwawa.

21 Nite lile ki bavaziŋa ba, xe ɔnutɔ eplo isu ya adɔ ní kututɔvi yɔ me ε, Ɔkaε akɔ ye ɔwa axwe gbã, le ese linu si abla isu aki lixwe gbã kakaa elu.

22 Se ní sɔhe ba kusurɔwasio su, tɔ bite eboe gbã ní kude kakaa onu, ze ligbã gi ligyeno ɔvaziŋa ε, lɔ banɔ, ze ní kusuyɔ me ni banɔ, atɔ ga kudeo ni banama gi bεεxwa Ɔkaε ni ɔna gbã si ɔpɔni ba ε.

23 Boŋu i bú isu ya ní banama gi bizehe agaboe ni motemote eboe kusi i; le ese linu si wote si izεεmani avite ε.

24 Le ese linu si Ɔkaε ye ɔnɔsumu ye, limá si ohe eboe. Boŋu i, lile si pè lipo me kí ɔnɔ kakaa, ze ɔɔbase le kítrɔ ɔnɔnɔ ahwafi.

25 Ze ɔnɔ gi aaple litɔ kese bú eboe me ki banama gi bεyɔ kedu ní liboe le su i, ni kudeonudidi si Aya aaki ba ɔna me kukyikyí si biate anukwareε.

26 Ple litɔ kese tɔ bú eboe me ki ba, tɔ ba begyodi ua me biadra tɔ biate anukwareε ní Yesu su, tɔ biase ní Ozimizi ye kupeo su, gi ye evu ba a, xe abite ba si benu ye igbé le e.

2 Timoteo 3

Ligbã ne ni ewe gɔgɔ la me

1 Ple aŋu si ligbã ne litráze gagla ní ewe gɔgɔ la me.

- 2** Banima biaze bamimi ne ni bano gi bedime ni kibo o. Biaze basudo ni bano gi beku isu ya anu u. Banima biaze banokpini ni bano gi batrabu ba bapone ba a, Biaze bano gi bidu bitraku ba anu u, ni bano gi ba isu itadra a;
- 3** batrape lipo me eki bano o, batradi ono asigaga a, biazegu kunugu bano su, batrana isu ava a, ba etukpo me azeegagla le batrape kidu gba a.
- 4** Biaze bano gi bizega bano ese e, bano gi bali ni ba begyodi va kude e, bano gi beku isu ligu u, xe kusudo kwiya ba me e, biadime ni ligba nana sani Aya kulob;
- 5** biazebite nwisi beesumu Aya a, po batrape Aya ye kigaglae e. Ya ki banoaklo ba elu e.
- 6** Bame bato bizetre ni banima kupeo me le bizena kamlaa ni badze kunukpadze kulob gi ba agbaeze nyani nyani na edzi kuye ko o, xe kusuwasio kwikpe ba kunugu yo ava a.
- 7** Badze ba ya gi bekeni di lipoe kakaa a, si bekpasi bidu po xe bauite anukwaree liwewe e.
- 8** Dwisi kilie gi Yane ni Yambre beyo kedu ni Mose su izano e, nite ke asia na badobase ba ya fe beyo kedu ni Liboe Gba ne gi kwipani su u, bano gi ba begyodi va bauwa axwe e, xe bewoli ni ba kuzinaa me e.
- 9** Po batradi o o, le ese linu si ono kakaa aamo ba motemote e. Le di liba Yane ni Yambre ava a.

Paulo ye Batroto gogo va ki Timoteo

- 10** Po woko e, wote me, ni me bidobasebase ue, me kizezee me ni me kupere ni ligba ne me e; wovu anu ni me kuzinaa su, me litopleplekese, me kunolo, ni kilie gi mizeekpe iku ne ni baxixa va me su u.
- 11** Wote kedu lia gi beyo ni me su i, ani me kupepeo. Wote kidu kakaa gi kiba me ava ni Antioxia, Ikonion ani Listra e, kedu yoyo zimizia lia me gi maga e! Po Okae ebu me ni la petee me e.
- 12** Le loso ono kakaa gi ape si yize ligba gba ni Kristo Yesu me e, biayo kedu ni onilie klo su u;
- 13** Le bano zimizi ba ni asia na badobase ba e, biazenyani pono, biazemeni banima le banodzedze ba biameni ba fe e.
- 14** Po woko e, tre ni anukwaree gi bebase wo gi woka le ava a, xe wozina e ava. Wote banoaklo gi wo badobase ba beze e,
- 15** Le wople anu si doni wo kunuvoo me e, wote kidilie gi benwlimi kpe ni Kunwlimi Dradraa me e, gi kiki wo kuboeteo liob klo o, gi kwigbani wo etsini kububu me gani wo kuzinaa ni Yesu Kristo me e.

16 Kidɔ kakaa gi beɲwlimi kpe ní Kuɲwlimi dradraa me ε, Aya ye ebu ke abase, le kipe eki anukwareε bidɔbasebase, kí aɲu me kukaka, ki kupɔɔ ki banima to bekyi ba biboebite zimizi ue, ni to biki kuhehe ki ligbã gbã kuzeze e,

17 ato ɔnilie gi eesumu Aya ε, aana ní kape kakaa me ki axwe gbã kuwawa a.

2 Timoteo 4

1 Meeke wo lixwe ne ní Aya ni Yesu Kristo aɲu me ε, ye gi atráxwa litsi ni bagbagbe ba ni bekpo ua ε, le ese linu si atrába le aɲa ava ɲwisi Okusi kine ε:

2 Lixwe ne linu si pani liboe le, to di le ava si bepani liboe le lipoe kakaa, to liɔvi banɔ, loo tɛni ba, loo to kpe ba kigagla xe wɛbase ba bidɔ ni litɔpleɔlekese kese e.

3 Lipoe le litrába gi banima bátraze bidɔ gbã kubase to ɔ, pò biakuni batuto ba bapépe ua kude e, le biapé badɔbase báklo gi biabase ba eboa la klo gi beɛpe si beenu i.

4 Biakyi ba atukpa la ní anukwareε liboe le su, le biata kudzidzio kutu usano ɔ.

5 Pò wo ɲa isu ava ní kidɔ kakaa me ε; kpe ikù ne ní kupepe me, wa ɔklakla ye axwe na ni Liboe Gbã ne, to wa wo axwe na petee ɲwisi Aya ye ɔɔsumu ye kine ε.

6 Meko ε, lipoe le lina eki me si miko me ligbã ne kuko to ba bali me ní ɔɔɔɔɔɔɔɔ lo ava ɲwisi kilie gi bizεbali kuda kesea kine ε; lipoe le lina eki me si mise ní ligbã ene ya me ε.

7 Matá akpafu la mumɔ, meblo ni kuseseo, le mevú me kuziɲaa ni Kristo me awla kɔzena ni ɔgũ klo.

8 Le dɔni abla kɔtsino ε, bebla kavɲaa likusikuto le gi beétrákume eki banama gi beɲa ava ε, eki me. Likusikuto ele gi Okae litsi gbã ne ɔxwaxwa ye aaki me ni Liwe le klo ava ε. Le ani kí me tètè, pò kí banama pó gi beedi ye kibabae kudeonu u.

Paulo ni Timoteo kusi Eboe la

9 Kenidi to gana me kpekpee.

10 Le ese linu si Dema gi alo kelea me ε, ase ní me su atre ní Tesalonika. Kreske ase atre ní Galatia, le Tito fe atre ní Dalmatia.

11 Luka tete kpoo ko ɔle ní me su. Pé Marko to gbani ye manɔ, le ese linu si aatani me kupɔɔ ní me axwe na me.

12 Makpe Tixiko atsisi Efeso.

13 Xe wotraba ε, kò me kublo me liwu le gi mayuro aple ní Karpó klo ni Troa ε, ni me kuplekpa fe mani me, kuveveo kunu kulio klo gi bebite ni kagaplekpa ε.

14 Aleksandro gi onu bala va su ɔxwewa ye, awa anyra ní me su u; Ɔkae aatsa liwe ɔki ye kɔkpe kidilie gi abite loso o.

15 Wo fe ze ní anu pleple me ní ye su, le ese linu si ayɔ kedu gagla ní blo liboe le su.

16 Ɔnonɔ ɔlee nì me kude e lipoe le gi mazeebú isu unu kutɔpu yo ɔ ni otsixwa klo; ba pɔ beɛe ní me su. Aya ɔkíbu ba kiboebite lie ya eki ba a!

17 Pò Ɔkae ezeni me le akpe me kigaglae, le gani me aua e, banama pɔ gi bénu Yudanɛ ma e, benu Aya ye liboe le petee gi mapani i. Le ebu me gi bátsa kutsépia aki me e.

18 Le Ɔkae aabu me ní lizimizi kakaa me e, le aatsini me ní lifunu ne Kavanɔaa me e. Ye line liaze kukpòkpò kotsini kanome anome! Tɔ liba le me.

Paulo aklaa ba kugɔɔ

19 Mapani Priskila ni Akwila ani Onesiforo ye okú no.

20 Erasto eze ní Korinto, le mase ní Trofimo su ní Mileto le ese linu si ye isu me izizi.

21 Kenidi tɔ ga ku ni ya xe kwiakú kublo lipoe le me e. Eubulo, Pude, Lino ni Klaudia ani benemi bavaziɔa ba pɔ beɔpani wo ɔ.

22 Ɔkae ozeni wo Ɔfuɛfue nɔ. Aya ɔpe lipo me ɔki mlɔ petee.

Tito

Tito 1

1 Kedo ní me Paulo gi menu Aya ye onosumu u, ni Yesu Kristo ye ono kpekpe klob, Aya akya me le atsisi me si mizeeponi Aya ye banokyakya ba to baziṅa asano ani to benu anukware lie gi izexki si biaze ligbã ne kilie gi Aya ape e ese asano,

2 anukware lie gi onu oto kudidi ki ligbã moblo le e. Aya gi oúise asia e, ye aka aple aki blo doni kana me ke,

3 le ní ye lipoe trótro le ava e, Aya blo onobu ye ebu liboe le abase me. Le Aya akpe me si mipani liboe le su u.

4 Meeṅwlimi ki Tito, Me otuto me obi ní kuziṅaa gi kule ní blo awla me e. To Aya blo Oka ni Kristo Yesu blo Obúbú ye oki wo lipomepepe ni kusuyo o.

Paulo aki Tito axwe ní Kreta

5 Kidilie gi ke loso mase ní wo su ní Kreta e, ke kinu si to woakpe eboa la gi ego ní la ikpe ko o, ni to woadu banotsitsi ba ní bavaziṅa ba onu ní oma kakaa me, ṅwisi kilie gi mabase wo e,

6 kesetata kakize ní bavaziṅa ba onotsitsi ye su u, odze tole ko lile si ogbano, le ye bebi ba fe e, lile si beze bavaziṅa le bakipani ní basu si bénu bano yoyo loo si benu bano gi bauíbù bano o.

7 Agi ohalo onu ozeze ye odi ní Aya ye axwe na onu loso e, líma si kunutsatsa kutoto kuze ní ye su u. Okize ono gi izetro eki bano o, loo izeyevi isu kise ise, loo oḍaṅwemu, loo ono gi izeebite agaglaboe e, loo ono gi ye kimbi kizeezã a, xe izeeṅa kibo o.

8 Bonu i, lile si oze ono gi izeezi bababa ba, to odime ni kidilie gi kipe e. Oṅa isu ava, to ole ní kude gyogyo ava a, odra, to ovu isu ya.

9 Ovu anukware liboe le me gaglaa kilie gi bebese le e, to oka ní le ava si lisro ni batrotro va a. Gani le ava e, aatani banogogo ba kigagla kukpe ní anukware bidobasebase me, ani to aabu kesetata base ní banama gi beyo kedu ní le su i, si beta kese.

10 Le ese linu si bano glegle bale, gi beyo kedu ni liboe le su u, banama gi bizeebu onugu me e, li veve le banama gi bizeemeni banogogo ba ni Yudane ma iko le e.

11 Lile si betsí kudeonu aki ba le ese linu si, beezizi kupe zizi gi bebese bidu o gi líma si babase e, koke ba kibo pepè loso.

12 Kretane gi onu ba otuto ba oboedople e, edo anukware gi apani si i, “Kretane ma e, bizepe asia lipoe kakaa, benu бага dovo, basrane ni banazine.”

- 13 Liboe le gi oboedople lie apani i, linu anukware; le loso e, ká anu me ki ba mómómó, to beze ní kuziŋa gbã me
- 14 ato bakínu Yudane ma kudzídzi ni isã gi ido ní banama a, gi bekyi kede kpe anukware e klo.
- 15 Kidó kaka su kidra eki banama gi ba tuto bedra e, pò kididó su kídra eki banama gi bezizi isu ya a, xe baziŋa e, le ese linu si ba begyodi va ni ina ne me e, iinyani kooko.
- 16 Bizeegyo le edi si betè Aya, pò ba kiboebite e kiibase kooko si béte ye. Bizeevu banó ekpe lipo me le bauínu kutu u, le báma kidó gbã kubite me e.

Tito 2

Kidilie gi lile si babase bauaziŋa ede ede na e

- 1 Pò wo e, lile si base kidilie gi kisoni bidobasebase gbã ve e.
- 2 Base banotsitsi ba to baple lito kese, babite eboe gi aaki si banima biakpe kubùbù ni ba su u, le baŋa isu ava a, to beze mumó ní ba kuziŋa ni kunóló me ani to óna oze ní ba lipo ní kuxixa me.
- 3 Niteme ke base badzetsitsi ba to beze ligbã gbã gi likpe kubùbù ní Aya su u. Bakíze banó gi bizeegu kunugu banó su u, loo banódzidzi ki kuda. Boŋu i, lile si babase banó ligbãzeze gbã,
- 4 to babase idisamii ne gi idini benyime ba e, kilie gi biadime ni ba benye ba ni ba bebi ba e.
- 5 Babase ba to baŋa isu ava, to badra ani to bawa ba kupeo me axwe na mumó, to badime ni banó ani to bepleni isu ya aki ba benye ba, to ónónó ókipani liboe nyani nyani ní liboe le klo gi lidó Aya klo su u.
- 6 Nite ke kpe iyasovi le sise to baŋa isu ava.
- 7 Ní kidó kaka me e, mló tuto mleze liŋwitse gbã aki ba. Mleze banó gi biakpasi mló kiboebite e, le xe mlebase ba bidó me e, lile si mlakpe iku ne to mlabite le ni óna gbã.
- 8 Mlako eboe gbã gi atrámani kuboehe e, to biakpe mló ahwafiane ma kuye gi batrámo liboe nyani nyani tótó ó, gi biapani ní bló su u.
- 9 Lile si banódzidzi ba bepleni isu aki ba baka ba, to beku ba anu ní kidó kaka me. Líma si bedu onugu ayuro ba a,
- 10 loo to bezuru ba bidó, boŋu i, babase lipoe kaka si benu banó gi biaze ba ava ŋa a, to gani kidó kaka me e, ba kiboebite kiaki si bidobasebase ve ní Aya bló Obúbú ye su i, biaku banó glegle anu u.
- 11 Le ese linu si Aya ebu ye lipomepere ne abase ki banima petee kubúbú yo.

12 Lipomepere ne klo libase blo si kuyuro blo ligba e ne gi libase si kúvise Aya a. Kuyuro kelea me kulekuku kakaa to kuɲa isu ava, ato kubite eboe gi eɣyo ɔ, ani to kuze ligbã gi liku Aya aɲu u, xe ligyo e ní kelea lia ya me.

13 Agi kwiipe liwe vidi ile klo ɔ, gi le kudeonu kwiidi i. Liwe vidi le klo gi le me blo Aya vidi ye ni blo Obúbú ye Yesu Kristo ye kuklekleo kwianwi i.

14 Ako ye isu ya ako ní blo litukpo, to yibu blo edoni litukpo me gagla kakaa me ani to yibite blo to kuze bano dradra gi kwiaze ye tètè banε ε, gi biapé veve e si bebite kidilie gi kipe ε.

15 Eboa la ya enu kidilie gi wabase ε, le ní wo ɔleε klo onu i, kpe ba kigagla, to teni banama gi beenu wo liboe le e. Wukíki to bame ɔtɔtɔ ɔmɔ wo ese e.

Tito 3

Ɔsolisoli ye ye ligbãzeze ne

1 Ple aɲu ki wo benete ba to bepleni isu aki bauɲa ba ni banama awla gi izèko ile ε, to benu ba igbè, ato babla aple aki axwe gbã kuwawa ní kude kakaa onu.

2 Si ba to bakípani eboe nyani nyani ní ɔnɔnɔ su u, pò to bezè ní kusuyo ni sinemi me lipoe kakaa, to bako abase kusububo kizeze me tsini ɔnɔ kakaa su.

3 Le ese linu si lipoeto le ε, blo fe kwido kuga, kúbu bano ɔ, le bemeni blo edi i. Kwize banɔdzidzi ki kusunwasi ni ligbãɲaɲa kakaa elu. Kwizizi blo ligbã ne ni eboe zimizi kubite, ni kanuza, gi banoato betro blo ahwafi i, le blo fe kwitro ba ahwafi i.

4 Pò gi Aya blo Obúbú ye ebú ye kunɔlɔ, ni ye kunɔdimenɔ abase ε,

5 ebú blo, aní kogani blo tuto eboe gyogyo ɔ, gi kwibite me ε, pò gani ye ɔtuto ye asigagadidi me ebu blo, gani Ɔfuεfue Dradra lo me, gi edzini blo apo ɔ, xe eewlo ni blo ni ligbã vuvu u.

6 Aya aki blo ye Ɔfuεfue Dradra lo faã gani Yesu Kristo blo Obúbú ye me e.

7 Le gani ye lipomepere ne me ε, bialulo blo ɔki Aya to kwiamo ɔɲako ní ligbã moblo le gi le kwidi kudeonu iko ε me.

8 Le ya linu anukware gi bizepani i. Mapε si mlakpe eboa la ya lixaɲu, to banama gi bezi Aya ava εɲa ε, biako le tro isu ava to biabite eboe gbã gi epe ε, eboe ala la ya epe le aabu libi ki ɔnɔ kakaa a.

9 Pò mlayuro eboe fiteete kuɲwleɲwle, siɲane kusrɔsrɔ, eboe hehe ani akpafu kutata ní Mose ɔsã nɔ su u. Le ese linu si libiitoto líma ní la me ε, le ápe aki kidido ɔ.

10 Mlagba banama gi bizεmani kulele tule e, le kede e, mlagba ba kuula, le ya kede e, mlayuro ba.

11 Lile si lize kutète me kí mló si ɔno liɛ ya elu i, onu ɔno gi ekyi kede akpe anukware ni ɔno zimizi i, le ye kiboebiteɛ kibase si ata kese e.

Kunɔpanɔɔ nì batrotɔ gɔgɔ va

12 Xegi makpe Artema loo Tixiko ní wɔklo ε, kenidi tɔ ba mɔklo ní Nikopoli; le ese linu si matɔ le si maaze niklo ní kublo lipoe le me.

13 Kenidi tɔ pɔni Zena otsixwa ye ni Apolo mɔmɔmɔ gi bebla eki ba kudegaga a, atɔ di le ava si kidido kikízia ba a.

14 Blo banima fe ε, lile si bakpasi si biawa ba lipoe le su axwe ki eboe gbã kubite tɔ bamɔ batutɔ ba bidɔziatia vɛ aki isu, tɔ bakíze ligbã gi lítrabu libi i.

15 Banama petee gi bale ní me su i, bepani mló. Mlapani banama petee gi belo blo ní kuziɲa me ε. Aya ye lipomepepe ne lizè ni mló petee.

Filemon

Filemon 1

1 Keplekpaɔ lia kɛdɔ ní mɛ Paulo gi makpasi ligba a, kɔkɛ lixwɛ nɛ gi mɛɛwa ɛki Kristo Yesu loso o, ni blɔ onemi Timoteo kɔ, ki blɔ ɔɔia veve ni blɔ ɔhanuglɔ ɔxwɛwa yɛ Filimon.

2 Ani kɔ́ bauaziŋa ba gi bizɛtsa ní wɔ kepea mɛ ɛ, ni blɔ onemidzɛ Appia kɔpɔni Arkipus gi izɛɛɛ gagla ní Ɔkaɛ axwɛ na mɛ ŋwisi ɔguta kine ɛ.

3 Mevi si Aya blɔ Ɔka ani Ɔkaɛ Yesu Kristo bapɛ lipo me aki mlɔ tɔ baki mlɔ kusuyɔ.

Paulo axwa Aya ɛ edo yɛ ɔase ní Filemon yɛ kunɔlɔɔ ni yɛ kuziŋaa litukpo

4 Onemi Filemon, lipoe kakaa xe mɛɛxwa Aya ɛ, mizɛɛplɛ aŋu ní wɔ aya ɛ mizeedo Aya ɔase e.

5 Ɔɛ ese linu si mizeenu wɔ kunɔlɔɔ ki Aya yɛ banima petee ni wɔ kuziŋaa ní Ɔkaɛ Yesu me onu.

6 Mɛ kupɛpɛɔ kunu si blɔ likpɔkɛkɛpɛ ɛ ni mlɔ ŋwisi bauaziŋa kine ɛ, kwiamani eboe ese kununu dzudzu ni kukrira kakaa gi kuli blɔ awla a ní ligbã nɛ mɛ gani likpɔkɛkɛpɛ mɛ ní Kristo me.

7 Wɔ kunɔlɔɔ kwiku mɛ isami glegle ɛ kwikpɛ mɛ kigagla a! Wɔkɛ Aya yɛ banima petee ba ina nɛ isami.

Paulo evi kukɔkyɛ akí Onesimo

8 Kɔkɛ ɛ ya loso e, nya maatani aŋu mɛ gagla kuko ŋwisi wonemi ní Kristo me kine ɛ, gi maakpɛ ɔsã aki wɔ ní kidilie gi lile si wɔabite su u.

9 Pɔ̀ kɔkɛ mɛ kulɔlɔ kɔ́ wɔ onu i, mɛevi ɛdɔni wɔ iwla mɛ boŋu. Mabite ɛ nite gi menu Paulo ɔɔ tsitsi i ni Kristo Yesu yɛ ɔxwɛdzɛ, xe malɛ ligba abla kɔkɛ yɛ loso kyɛ ɛ.

10 Ɔɛ loso mɛɛki wɔ litukpo kɔkɛ Onesimo, gi edzì mɛ ɔtutɔ mobi ní Kristo me e; gi malɛ ní ligba kyɛ ɛ, medzi yɛka ní Ɔfuefue nɔ mɛ.

11 Kɔkɔ́ lipoɛtɔ ɛ, óze ɔɔ gi ebu libiitɔtɔ aki wɔ ɔ, pɔ̀ abla ɛ, edzì ɔɔ gi eebu libi iki wɔ ni mɛ ɛ.

12 Meedzini Onesimo gi malɔ ɔ ni mɛ ɔna petee tsiɔi wɔ abla a.

13 Nya mapɛ si oze ní mɛ su ní ya, gi malɛ ligba ɛ kɔkɛ liboe gbã nɛ loso e, tɔ aazɔki mɛ kupɔɔ ní wɔ onu.

14 Pɔ̀, mátrapɛ si mími wɔ aya si pɔni mɛ ɛ; Boŋu i, mapɛ si bite ɛ ní wɔtutɔ wɔ kupɛpɛ onu. Ɔɛ loso mátrabite kididɔ ɔ, xe wɔdime ní kɛ aya a.

- 15 Liaze si kidilie loso gi Onesimo ase ní wɔ su lipoe kpekpemi ito ko linu si to wɔadzini ye kuzɛ lipoe kakaa.
- 16 Lɛ abla ɛ, ónu ɔ̀nɔdzidzi tɔ ɔ, pò asani ɔ̀nɔdzidzi; onu onemi gi azɛ kedzi ní Kristo me e. Onu ɔ̀nɔ gi azɛ kedzi aki mɛ! Lɛ aaze ɔ̀nɔ gi azɛ kedzi aki wɔ ɲwisi ɔ̀nɔdzidzi ani onemi ní Ɔkaɛ mɛ ɛ!
- 17 Lɛ loso, xe wɔkɔ mɛ ɲwisi wɔ ɔha nɛ ɔxwɛwa kinɛ ɛ, kɔlɔ dzini ye zɛ kilie gi wɔazɛ mɛ ɛ.
- 18 Xegi ata wɔ ese loo ado liwɛɛtɔ ní wɔ su i, bú le mɛ ní liwɛ nɛ mɛ.
- 19 Ni ya ɛ, mɛɛɲwlimi liboe lɛ ya nì mɛ ɔtutɔ mɛ awla la si: mɛ Paulo maatsa liwɛɛ nɛ klɔ ki wɔ. Líziã si miple aɲu kí wɔ xe e, ple aɲu si wɔ kyɛ wɔɔɔ liwɛ ni mɛ su kí wɔ ligbá nɛ ɲwisi ɔvaziɲa kinɛ ɛ.
- 20 Lɛ loso mɛ onemi ye, maki wɔ litukpo tɔ mikpɛ wɔ kunugu tauɛ kɔkpɛ Ɔkaɛ loso; ɲwisi onemi ní Kristo me kinɛ ɛ, ki tɔ mimɔ isami!
- 21 Maka lɛ aua si, gi mɛɛɲwlimi lɛ ya ɛ, wɔabite kidilie gi mevi i, lɛ mete si wɔabite sano kilie gi mevi i.
- 22 Kɔpɔnɔ ɛ, lulo kugbake kuto gi maaze ple ki mɛ ɛ, lɛ ese linu si meedi kudeonu si Aya aadra kudeonu kí ye kuxwaxwa gi mlɔ petee mlɛxwa ɛ, tɔ aki tɔ maadzi ba mlɔ klɔ.

Bavaziɲa dzedze ba kunɔpanɔɔ

- 23 Epafra, gi ɔlɛ ligba nì mɛ kɔkpɛ Kristo Yesu i, atsisì wɔ ye kunɔpanɔɔ,
- 24 nite ke mɛ ahanuglɔ baxwɛwa ba, Marko, Aristarxo, Demas ani Luka kyɛ bɛpani wɔ.
- 25 Tɔ lipomepɛpɛ nɛ gi lido blɔ Ɔkaɛ Yesu Kristo klɔ ɛ, lize ni mlɔ petee.

Hebrianɛ ma

Hebrianɛ ma 1

Aya apani aki blo gani Yebi ye aua

- 1 Ni kana mɛ ɛ, Aya egu kunugu yo epoe glegle nì gani bede glegle aua aki blo baka tsitsi ba gani ye beboedople ba aua.
- 2 Pò ní ewe gɔgɔa la ya mɛ ɛ, egu kunugu aki blo gani Yebi ye aua a. Ye Aya akya si ɔɲa kidɔ kakaa aua, le ye onu ɔnilie gi ye aua Aya aga a, xe abite kelea a.
- 3 Aya Yebi ye ye onu Aya ye kusudraa gì kwido ní Aya ye kuklekleo me e, le ye kee onu Aya ye kizezee me tutu gi ye aki kelea kale gani ye liboe le kigaglae mɛ ɛ. Le gi ako isu ya ako aki Aya a, ηwisi bidɔ pɔvi pɔvi kine ɛ, xe eplo eboe zimizi na azano pó ɛ, odi ni Aya ye kigaglae petee ke kaɲawla mɛ ní lifunu ne.

Aya Yebi ye emu asani Aya ye baxwɛdze ba

- 4 Le loso Aya abite ye si emu asani Aya ye baxwɛdze ba petee ηwisi kilie gi linyii ne ɛ, gi aki ye ɛ, liɲa kedzi sani ba enyi na petee.
- 5 Le ese linu si Aya ye baxwɛdze ba mɛ owoli besi edi si, “Mobi wonu, omono liwe le medzi wɔ ɔka a”? Xe asi ye dze si i, “Mɛ maadzi ɔka ki ye, le ye fe ɛ, aadzi mɛ obinyime e”?
- 6 Le xegi Aya edzini yebinyime e gi ɔle ɛ, xe ableke bebu kidɔ kakaa, amani kelea mɛ ɛ, Aya apani si, “Lile si Aya ye baxwɛdze ba petee bakpe litukpo kесе aki ye.”
- 7 Le Aya apani ní ye baxwɛdze ba su si, “Aya abite ye baxwɛdze ba ηwisi liwo le kine ɛ, le abite ye banɔsumu ba ηwisi kifu binemi kine ɛ,”
- 8 Le apani ní Yebi ye su si, “Aya wɔ kavaɲaa kiaze tsino kanɔme anɔme. wɔaɲa wɔakɔane ma aua ní kude gyɔgyɔ aua.
- 9 Wɔdime ni eboa la gi eɲyɔ; le wɔdime ni eboe nyani nyani i. Le loso Aya wɔ Aya, akya wɔ xe aki wɔ ozeko gi emu isani izekɔe le klo gi aki wɔ ahanuglo ba, le wɔmò isami gi Aya asra kumu yo aki wɔ ɛ.”
- 10 Apani kye si, “Oo ɔkae, wɔ wɔbite kесе dɔni okpese klo, le lifunu ne linu wɔ iwla onu axwɛwawa.
- 11 Bidɔ be ye petee be onu biaza, pò wɔko ɛ, wɔaze tsino; le bepo biahá ηwisi kusa kine ɛ,
- 12 Wɔaklɔvi be ηwisi kilie gi bizɛklɔvi liwu kine ɛ; le wɔatsre ue ηwisi kilie gi bizɛtsre basa koko kine ɛ. pò wɔko ɛ, nite ko wɔle, le wɔ ago la onu atráza a.”
- 13 Aya ye ɔwɛdze woli Aya ase edi si, “Ze ní mɛ kaɲaa mɛ, kɔzɛna ni lipoe le gi maako wɔ ahwafiane ma kpe ní wɔ kuklise o?”

14 Lε ege Aya ye baxwɛdzε ba benu u? Ba petee aní ifuɛfuɛ gi izesumu Aya a, xe izεεkpε le si izεεpɔni banama gi biamɔ kubúbú na a?

Hebrianε ma 2

Aya ye aabitε le si banima biamɔ kubúbú

1 Lε ya loso lile eki blɔ si kuvù anukwarεε lie gi kwinu ní awla gaglaa sano ɔ, atɔ kukílila ní kudeo ava a.

2 Lε ese linu si, xegi eboa la a, gi Aya ye baxwɛdzε ba bepani i, ki blɔ baka koko enya ɔno kakaa ε, xe banama a, gi bábitε ní la ava loo nu kutu ki la a, bæzi kutuhehe uliɔ gi kwigyeno e,

3 kite kwiabitε xe kwiase ní le onu u, xe kwiyuro kubúbú vidi uliɔ ya a? Ɔkaε ɔtuto lɔ aklá ní kubúbú uliɔ ya su le banama gi benu ye liboe le e, beɔro likla ní le ava eki blɔ si linu anukwarε

4 gi liitrε le ava ε, Aya ɔtuto fe atɔ ba liboe le ava a, gi abitε enugutseboe ni eboe mamɔ edi i, gi aki banima Ɔfuɛfuɛ Dradra lɔ me bidɔ glegle ní ye ɔtuto ye kupεpe onu u.

Ɔnilie gi aaki blɔ Kubúbú i

5 Aya óko kelea lia gi keɔtraba ε óko ka akpe ní ye baxwɛdzε ba awla si banja ka ava a, kelea lia gi ka su kwipani i.

6 Pò ɔnuto aɲa katsalia ní ɔkuto si i, “Ege ɔno gbagbe onu xe wuzεεple aɲu ní ye ava a, kelea lia me obi, xe wɔko lito ní le me ɔki ye ε?”

7 Wɔki si ye ozeklɔ eple taυε sani wɔ baxwɛdzε ba ɔni no ɔ, wɔki ye kusudra ni kubùbù le wɔko ye odu wɔ ɔwla lɔ onu axwεwawa la petee onu i,

8 wɔki si ɔɲa kidɔ kakaa ava a.” Gi Aya abitε ye si ɔɲa kidɔ kakaa ava ε, kidido kígo gi Aya ókɔkpε ni ye ese e. Pò kuvímɔ si ye εɛɲa kidɔ kakaa ava abla a.

9 Pò kwimɔ Yesu, ɔnilie gi ye ozekɔ bepleno esani Aya ye baxwɛdzε ba, atɔ gani Aya ye lipomepεpε ne me ε, otse ní ɔno kakaa litukpo. Abla ε, kwimɔ ye si beki ye kusudra ni kubùbù kɔkpε ye kutseo me gi aga ε.

10 Lipe si Aya gi ye abitε kidɔ kakaa ε, xe ye aki si kidɔ kakaa kize kilie ε, gi kile ε, ɔki tɔ ɔnilie gi ye onu ba kubúbú yo kɔ ɔxo lɔ ε, ɔna gani ɔziã me atɔ ye ɔgbani bebi glegle manɔ ní ye kusudraa me. Lε ese linu si Yesu ye onu ɔnilie gi ye aagbani ba tsino ní kubúbú yo me e.

11 Lε ese linu si ɔnilie gi izεεdra banima su i, kɔpɔni banama su gi beɔdra ε, ba petee beɔɔo lipo tile me, le loso e, kuye kúviku Yesu si ɔxwa ba si ye benemi i,

12 Apani kye si, “maadra wɔ linyi ne su ki me benemi ba; le ní bavaziɲa ba ɔha lɔ kusi i, maakpo wɔ gani idzi zàzà me.”

13 Lε apani dze si, “Maaka ní ye su ava” Lε edzì apani si, “Imo me, ni bebi ba ya gi Aya aki me ε.”

14 Lε gi bebi ba benu kisugya ni ika me bano ε, Yesu otuto kye edzì ηwisi ba kinie lε eze ligbá ni kisugyae me ba kinie. Abite lε nite to gani ye kutseo me e, aazizi onilie gi ye awla kutseo kigaglae kilε ε, gi ye onu ozimizi ye e.

15 Lε gani ye kutseo me e, aabu banama petee gi ní ba ligbá ne me ε, beze ηwisi banodzidzi ki ozimizi ye okpe gi bezeese se kutseo loso o.

16 Lε me lidra si, aní Aya ye baxwedze ba apono o, pò Abraham ye besoebi ba apono o.

17 Okpe lε ya loso e, lile si Aya obite ye ηwisi ye benemi ba ní kude kakaa onu, to aadzi Aya ye kusumu yo oka uidi ye, gi aadi banima asigaga a, anukware onete ní kilie gi izeesumu Aya me ε, gi aakò isu ya kukye ní banima litukpo si biako ba eboe zimizi na ko kye ba.

18 Lε abla ε, aatani banama gi bekeni idi i, kupono lε ese linu si ye otuto lo fe bekeni ye edi lε amo oziã a.

Hebrianε ma 3

Yesu emu asani Mose

1 Lε loso me benemi dradra ba, mlo banama kye gi Aya axwa a, mlako mlo anu na atro ní Yesu ava, onilie gi Aya akpe ε, si oze kusumu yo Oka uidi ye, gi ye aaponi blo ní kido kakaa me ε, gi ye su kwidra ni blo inugu le e.

2 Abite kido kakaa ní kude gbã onu gi Aya a, gi ye akya ye ε, asi ye si obite ηwisi kilie gi Mose abite ní kude gbã onu ní Aya ye kepea petee me kinε ε.

3 Lε ese linu si kubùbù glegle kulε ní Yesu su i, sani Mose ηwisi kilie gi ogbawae izēzi kubùbù isani kepea otuto lo ε.

4 Lε ese linu si ligba kakaa ε, ono izεwa lε, pò Aya ye izεbite kido kakaa a.

5 Mose abite kido kakaa ní kude gbã onu ní Aya ye kepea petee me ηwisi onosumu kinε ε, lε apani ní eboe gi la su Aya aapani ní oto no me ε su.

6 Pò Kristo abite kido kakaa ní kude gbã onu ηwisi obi gi ye iwla me Aya ye kepea kalε ε kinε. Lε blo kunu ye kepea, xegi kwivu blo ina ne ani kudeonudidi yo awla ní kidilie gi ke loso kwifeke isu ya ε.

Bεgba Israel bebi ba ní kumozina su

7 Lε loso kilie gi Aya ye Ofuefue no epani i si, “xegi mlenu Aya ye ole lo omono e,

8 mlo ina ne me ikizee gagla, kilie gi mlo bakatsi ba bebite gi beyo kedu ya ní me su i, kilie gi beze liwe lε klo ní oyaya klo o, gi bekeni me edi kinε ε.

- 9 Niklɔ gi mlɔ baka ba bekeni me edi i, xe befeke me edi i, gi bɛɛmɔ kidiliɛ gi mabite agɔ avitene na kyɛ ɛ.
- 10 Lɛ loso e, meyevi isu nɛ kigyɔgyɔɛ mɛ liɛ klɔ ava lɛ mapani si 'ba ina nɛ imá ni mɛ kude lɛ béte mɛ bede va'
- 11 Lɛ loso maka kitamu aki isu nɛ mɛ kusuyevio me si, 'Batrátiiku nɛ mɛ kusuyɔɔ mɛ liwewe!' ”
- 12 Benemi ba, mledi isu ava mumɔ tɔ ɔna zimizi gi óze ɔɲa ɛ, okize nɛ mlɔ mɛ ɛtɔtɔ mɛ, tɔ mlávakyi kede kɛɛ Aya gi ye izeki kidɔ kakaa ligbã nɛ ɛ.
- 13 Boɲu i, mlazɛɛkɛ mlɔ ahanuglɔ ba kigaglaɛ liwe kakaa liwe, gi bɛɛxwa lɛ si omono e, atɔ eboe zimizi atɔtɔ akímeni mlɔ mɛ ɔtɔtɔ.
- 14 Lɛ ese linu si mlaamɔ ɔɲakɔ nɛ Kristo, xegi mlevu kidiliɛ ɛ, gi kɛ kudeonu kwidi i, lipoe lɛ gi kwizi ɲa ɛ, kɛ mɛ kɔzɛna nɛ ɔguko ɛ.
- 15 Dɔwisi kilie gi bɛpani zano si i, “Xegi mleenu Aya ye ole lo omono e, mlɔ ina nɛ ikízee gagla ɲwisi mlɔ bakatsi ba kinie ɛ, gi beyɔ kedu nɛ mɛ su i.”
- 16 Lɛ nyaɲwe ba benu Aya ye ole lo o, xe beyɔ kedu ya nɛ ye su u? Aní banama petee gi Mose agbani adɔ no nɛ Egipte na a?
- 17 Kɔ nyaɲwe ba su Aya eyevi isu agɔ avitene zizi na ɛ? Aní banama gi bebite eboe zimizi na a, xe betse nɛ ɔyaya klɔ ɛ.
- 18 Lɛ nyaɲwe ba Aya aka ye kitamu ye ako si, batrátiiku nɛ ye kusuyɔɔ mɛ liwewe e, xe ani bano ba ya gi bénu kutu aki ye ɛ?
- 19 Lɛ kwiba ɛmɔ egyesi si, bátani kesea mɛ kuti iku kɔkɛ gi báziɲa loso o.

Hebrianɛ ma 4

- 1 Lɛ loso gi Aya ye kakapleɛ kedzia lɛ si kwiatiku nɛ ye kusuyɔɔ mɛ ɛ, mlaki tɔ kudi isu ava mumɔ, tɔ likíbase si mlɔ mɛ ɔtɔ ebu isu nɛ lɛ mɛ ɛ.
- 2 Lɛ ese linu si bɛpani Liboe Gbã nɛ si blɔ fɛ, ɲwisi bano baklɔ ba ke; pò liboe le gi benu i, líbu libiitɔtɔ ɛki ba bano baklɔ, lɛ ese linu si banama gi benu le e, báko kuziɲa apɔni lɛ ɛ.
- 3 Lɛ loso blɔ banama gi kwizi ɲa ɛ, kwiatiku kusuyɔ liɔ klɔ mɛ, ɲwisi kilie gi Aya aka aple ɛ si, “Lilɛ ko ɲwisi kilie gi maka kitamu ye nɛ mɛ kusuyevio mɛ si; 'batrátiiku nɛ mɛ kusuyɔɔ mɛ liwewe.' ” Pò kyɛ Aya ye lixwe nɛ liblo dɔni kelea okpese klɔ ke.
- 4 Lɛ ese linu si bɛpani nɛ ye Liboe le kapɛ kato mɛ nɛ liwe gloele liwe le su si, “Lɛ nɛ liwe gloele ava ɛ, Aya eze amɔni nɛ ye axwe na petee me e.”
- 5 Lɛ bɛpani niklɔ dze si, “batrátiiku nɛ mɛ kusuyɔɔ mɛ liwewe e.”

- 6 Kudeonu kudzi ulɛ ki banɔ batɔ si beti iku ní kɔ mɛ, Pò banama gi beedo Liboe Gbã nɛ ese kpɛ ɔtɔ ɛ, báze kuzemɔni yo kɔkpɛ gi bénu kutu loso o.
- 7 Lɛ loso Aya atrɔ liwe dzedze dze gi bɛxwa si omono o, gi ní lipoe gblamadzaɛtɔ kede e, apani ɛ su agani Dawid aya ní Aya Liboe le kapɛa lia su gi kwipani kooko si i; “Omono xe mlenu Aya ye ole lo e, mlɔ ina nɛ mɛ ikíze gagla a.”
- 8 Xegi nya Yosua aki ba kuzemɔni ulio ya ɛ, nya Aya ótrapani ɛ kede ní liwe dzedze etɔtɔ su tɔɔ ɔ.
- 9 Lɛ loso Lizemɔniwe lilɛ ɛki Aya ye banima.
- 10 Lɛ ese linu si banɔ baklɔ gi bɛzi kuzemɔni ulio klɔ ɔ gi Aya aka aple ɛ, biazemɔni ní batutɔ axwɛwawa la mɛ ɲwisi kilie gi Aya eze amɔni ní ye ani na mɛ kinɛ ɛ.
- 11 Lɛ loso e, mlaki tɔ kuga kude kakaa onu tɔ kutiku ní kuzemɔni ulio klɔ mɛ tɔ blɔ mɛ ɔnɔnɔ ɔkido ní ɛ mɛ ɲwisi banɔ baklɔ ba kɔkpɛ ba kutu gaglaa loso o.
- 12 Lɛ ese linu si Aya ye Liboe le lilɛ ligbá, ɛ lizɛwa ɛ axwɛ na kise ise, ɛ lilɛ nunu isani ihe inugu tiva kakaa a. Lɛ lizɛtsa bidɔ ɛtsinɔ kime ɛmɛ ke, kɔzɛna ni esobo la ni Ɔfuɛfuɛ nɔ ɔtsaklɔ, ani axwa la ni kumu yo itsaklɔ ke e. Lɛ Aya ye Liboe le lizɛxwa etsi ni ɔna nɔ mɛ bapɛpɛ va ni begyodi va kyɛ ɛ.
- 13 Kidɔbitɛbitɛ ɛtɔtɔ kítratani kukpo ní Aya aɲu mɛ ɛ, kidɔ kakaa gi bɛbitɛ ɛ, kifini liya ɛ kifini ni ye aɲu mɛ ɛ. Lɛ ye blɔ petee kwitraki akɔnta ni isu ya su iko ɔ.

Yesu ye onu blɔ Kusumu yo Ɔka vidi ye

- 14 Lɛ loso gi kusumu yo Ɔka vidi ye e, gi ɔlɛ ní blɔ awla a, ye atrɛ ní bekpo va mɛ xe atrɛ ní lifunu ne ní Aya aɲu mɛ ɛ, Yesu Aya Yebi ye, mlaki tɔ kuvù blɔ kuziɲaa liɔ gi kwibase banima ɛ mɛ gaglaa.
- 15 Lɛ ese linu si aní Ɔka vidi gi ótranu kuyeyiyeyi kí blɔ kubotsobotsoo ɔlɛ ní blɔ awla a, bonɲu i, onu kusɔliɔ Ɔka vidi gi befeke ye edi gani kude kakaa onu ɲwisi kilie gi bizeefeke blɔ edi kinɛ ɛ, pò eboe zimizi eze ní ye su u.
- 16 Lɛ loso e, mlaki si ɔna oze ní blɔ lipo atɔ kutipɔni Aya ye lipomɛpɛpɛ nɛ likusigbo le, tɔ blɔ ɔwla lɔ ɔka ye asigagadidi la, atɔ kwiamɔ ye lipomɛpɛpɛ nɛ gi liapɔni blɔ ɔ, xe kwizia ye kupɔnɔ ɛ.

Hebrianɛ ma 5

- 1 Kusumu yo Ɔka vidi kakaa, gi bebu idɔnɔ ní banima kusi i, bedu ye si oze ní ba onu tɔ osumu Aya tɔ ɔki Aya bidɔ pɔvi pɔvi ni bidɔ kɔkɔ ní ba eboe zimizi na litukpo.
- 2 Agi ye ɔtutɔ kyɛ ebotsɔ ní bedɛ glegle me e, aatani lito kuplɛ kese ki banama gi bávite e, xe bizɛta kese e.

- ³ Lε loso gi ebotsɔ e, lile si ɔpɔvi bidɔ ɔki Aya aní ní banima eboe zimizi na tètè loso o, pò ki ye ɔtuto ye eboe zimizi na kye loso o.
- ⁴ Lε ɔnɔnɔ ɔvɪkya kusumu yo Ɔka vidi ye ye kubùbù yo ɔki isu u, Aya ko izεεxwa ɔnɔ si oze kusumu yo Ɔka vidi ηwisi kilie gi axwa Aron kine ε.
- ⁵ Nite ke Kristo fe ɔkɔ kubùbù yo ɔki isu ya ηwisi kusumu yo Ɔka vidi kine ε, bonu i, Aya asi ye si, “Mε obi wonu; Omono e, medzi wɔ Ɔka.”
- ⁶ Apani ní ɔkɔ dzedze kye si, “Wɔaze kusumu yo Ɔka kɔtsinɔ kanɔmε anɔmε ηwisi kilie gi Melxizedek eze kine ε.”
- ⁷ Ni ye kesea ava ligbá ne me ε, Yesu azaaxwa Aya le azεεkɔ ye beviui va aki ye ni ozi gagla ni kube e, gi ye aatani ye kubu dɔni kutse me e. Lε gi abùbɔ isu ya a, xe ɔkɔ kubùbù aki ye onu i, Aya ata ye kutu.
- ⁸ Lε gi onu Aya Yebi kye ε, akpasi kutununu gani ye ɔziã nɔ gi amɔ ε, mε.
- ⁹ Lε gi abite kidɔ kakaa a, gi lile si ɔbite pɔ ε, edzì ɔnilie gi ye ava liga a, xe kwimɔ ligbá moblo le, blɔ banama petee gi kuzeenu kutu ki ye ε.
- ¹⁰ Lε Aya axwa ye si ye onu kusumu yo Ɔka vidi ye ní kudeo liɔ ava gi Melxizedek eze ηwisi kusumu yo Ɔka kine ε.

Mlakídze kede ní kuziŋaa su

- ¹¹ Eboe glegle ale gi kwiapani ní liboe le ya su u, pò le ese kununu yo kwiazee gagla ki mlɔ ɔ, le ese linu si mlaúftani eboe la ese kunu kise ise.
- ¹² Lε ese linu si nya lipoe le lina gi lile si mledzi badɔbase xe e, pò mledzizia si ɔnuto ɔbase mlɔ eboe tɔpu na ní Aya ye Liboe le su dze ε. Gi nya mlaazeŋa bidɔ nyipu abla ε, mledzizia kumwani yo dze.
- ¹³ Lε ese linu si ɔnɔ kakaa gi izεεmwa ε, odzi onu obivigye le ɔvina niklɔ gi aanu kudɔbase yo ní kilie gi aaze ligbá ní kude gyɔgyɔ ava su u.
- ¹⁴ Pò bidɔ nyipu ve e, bile εki banɔtsitsi ba gi gani eboa la mε gi bεεga mε ε, xe bεzεεkɔ ehe isu ya lipoe kakaa ε, betè lidzegaga ní eboe gbã ni eboe zimizi kusi.

Hebrianε ma 6

- ¹ Lε loso mlaki tɔ kutre ɔtɔ nɔ ní kudɔbase uliɔ gi kwidzi ɔtɔ mε ε, atɔ kuyuro bidɔbasebase tɔpu ime gi kwikɔ ekpese liboe le ní Kristo su u. Líma si kudzini ɔɔ vuvu kukpe ε, gi onu kukyikyì dɔni eboe zimizi i, gi izεmani kutse me e, ani Aya ava kuziŋa mε.
- ² Kɔpɔnɔ ε, kudɔbase ní kunikpekpe ni awla kutrɔtrɔ banɔ ava su, kuyɔyɔ dɔni bekpo va mε, ni kilie gi Aya ye litsixwaxwa ne ε, ni ye litsi le kutsàtsaa kútrakyi i, su.
- ³ Xe Aya aki blɔ kudeonu i, nite kwitrabitε.

- 4 Límaε plɔplɔ si bedzini banama a, gi ba aɲu na ɛdra edi i, amano si bekyi ɔna me dze, le ese linu si beze ní Aya ye kuklekleo me edi, le bezi lifunu ne bidɔkɔkɔ ve edi, le bezi ba kapɛa ni Ɔfuefue Dradra lo me ε,
- 5 le bete kidɔ gbãε lie gi kilɛ ní Aya ye liboe le me e, ani kigaglaε lie gi kiaba gani Aya ye kavɔɲaa lia a, gi ketraba me ε,
- 6 pò xe beɛdzi kede ní ba kuziɲaa me ε, límaε plɔplɔ si bedzini ba amano si bekyi ɔna me dze, le ese linu si beɛkla Aya Yebi ye ní ose lo su dze, le beɛkrɛ ye kakpaa ní ɔha kusi i.
- 7 Aya ye izɛkrira kɛsea lia gi kizɛɛɲwe dzeni ye kuni yo o, gi kuzɛɛɔ ɛbali ka ava a, xe kizɛɛye bidɔ krɛkrɛε ve ε, gi bile veve ki banama a, gi ba loso bekrɛ ve ε.
- 8 Pò kɛsea gi keye bibu ni siwa se ε, kɔ kébu libi tɔtɔ, le kalɛ ní kuxixa me si Aya aaxo ifi krɛ ka kɔ gɔgɔ ε, kifu biakrɛ ka.
- 9 Pò me bavɔa dimɛno ba a, xe kwipani nite kyε ε, ní mlɔ kapɛa me ε, kwite si eboe gbã gi aaki mlɔ kubúbú i, aagbani mlɔ krɛ.
- 10 Le ese linu si Aya ɔle ní ye kude gyɔgyɔɔ ava, le ótradze axwe ana gi mlɛwa a, loo kilie gi mlɛlo ye ε, gani kupɔno liɔ gi mlɛkɔ ɔ, xe mlɛki bavaziɲa ba a.
- 11 Linu blɔ kupépe uidi si mlɔ me ɔkakaɔ okeni odi nì litɔplɛplɛkɛse zɛkɔna ni le ɔgù kɔ tɔ mlaamo kidilie gi kɛ kudeonu mleedi i.
- 12 Kúpe si mledzi basrane ε, bonju i, mlakpasi banama gi beziɲa a, xe beple lito kɛse e, tɔ biaze kidilie gi kɛ Aya aka aple ε.

Aya ye kakapɛa kiaba ka me

- 13 Lipoe le gi Aya aka aple aki Abraham i, le gi ɔno dzedze ɔtɔtɔ óma a, gi emu asani ye ε, gi ye linyi ne aakò ka kitamu ye onu i, aka kitamu ye ní ye ɔtuto lo linyi ne me,
- 14 le apani si, “Maakrira wo kikakaɔ elue, le maaki wo besoebi glegle.”
- 15 Le gi Abraham aple lito kɛse e, xe epe Aya lipoe zizi i, Aya ye kakapɛa kɛka ye awla.
- 16 Xegi banima beka kitamu i, bizɛka kɛ ni linyi ne gi limu isani ba lini ne ε, kɔ kuboehe kakaɔ kwitsa ε.
- 17 Le ki banama gi biaze Aya ye kakapɛa ε, Aya ape si yidra le me si ye ótrakyi ye batrɔtrɔ va liwewe e, le loso aka kitamu ye aponi ye kakapɛ a.
- 18 Aya abite eboe tava la ya, gi atrátani kukyi i, le ese linu si Aya ótratani asia kuse ε. Le loso blɔ banɔaya gi kwise trɛ ní ye kɔ ɔ, si kuvu kudeonudidi ulio gi beko eple ní blɔ aɲu me awla ε, liakrɛ ɔna ní blɔ lipo.

¹⁹ Kudeonudidi ulio ya kule ní blo awla gi kunu nwisi owo ki blo agbá na a. Kule mumo le kule gagla gi kuzetani lisoligba le me kusaa me kuga a, gi kwiatiku ní odradra klo ke e.

²⁰ Niklo gi Yesu eku blo oto atre ní blo onu u, gi ye edzi kusolio Oka uidi ye ní Melxizedek ye oga no onu kotsino kanome anome.

Hebrianε ma 7

Melxizedek Kusolio Okaε

¹ Melxizedek lie ε, ye eze Salem oma no okusi ye ani Aya gi emu asani ono kakaa ε, ye kusolio Okaε, ye azetsani Abraham lipoe le klo me gi edzi ado ni kigu ye ε, agi azεεηa bekusi ba awa a, le akrira ye ε.

² Le Abraham ako bidu be ya petee gi amo ado ni ní kigu ye me ε, be kape liofa aki ye. Melxizedek ye linyi ne ese ní otupu ko ε, linu si “Okusi gi ole ní kude gyogyo awa a”, Le gi onu okusi ni Salem oma no awa loso e, ye linyi ne ese kibubu dzedze kinu si “Kusuyo Okusi”.

³ Le banwlimi Melxizedek yεka loo yene, loo yekatsitsi ototo liboe aple ε, le kidido kima ní ye kupopo loo kutse su u. Ole ko nwisi Aya Yebi gi onu ye kusolio oka kotsino kanome anome ε.

⁴ Le mledi ono uidi lie elu gi Melxizedek eze e, blo okatsitsi ye Abraham ako biduε me gi amo ado ni kigu ye ε, be kape liofa ako aki ye.

⁵ Le Lewi lipo le me bebia ba gi benu kusolio baka ba ε, asa no εeki ba kude si baze bidu momo uε kape liofa doni banima awla gi benu ba benemi i. Sro si ba kye benu Abraham ye lipo me bebi xe e.

⁶ Melxizedek onu Levi ye lipo me obi i, po aze Abraham ye bidu me kape liofa a, le akrira Abraham i, ye onilie gi Aya aka aple ako ε.

⁷ Le me lidra si onilie gi izεkrira ε, ekeme asani onilie gi beεkrira ε.

⁸ Ni kape tiele me e, bidu me kape liofa ε, banama gi bizεzi be fe ε, betse. Po ní Melxizedek kapea me ε, onilie gi ole ligba ne kotsino ε, ye aze be.

⁹ Le loso biatani kupani si; gi Abraham atsa bidu me kape liofa ε, Lewi gi ye izεzi kape liofa ε, ye fe atsa be gani Abraham awa a.

¹⁰ Le ese linu si gi bapo Lewi kye ε, eze ní Abraham ye lipo le me lipoe le gi Abraham ni Melxizedek betsa ε.

¹¹ Lewi ye lipo me bebi ba ba kusumu yo kuka nana ko onu beki asa no. Le xegi nya Lewianε ma ba kusumu yo kuka nana kwina ε, nya litrazia si kusumu yo oka dzedze onwi i, gi onu kusumu yo Oka uidi ní Melxizedek ye oga no onu u, le ani Aron ye lipo me bebi ba oni no onu u.

¹² Le ese linu si xegi betsrε kusumu yo kuka nana ε, ko lile si batsrε asa no fe.

13 Ɖe onilie gi ye su bepani liboe Ɖe ya e, ádo ní limade dzedze me, Ɖe onono ódo limade Ɖe ya me ója kusumu yo Ɖka ní odopovisuwo lo ava ouídi i.

14 Ɖe ese linu si kwite le momomo si bepo blo Ɖkae ní Yuda limade ne me e, Ɖe Mose óxwa limade Ɖe ya linyi lipoe Ɖe gi azaapani ní kusumu yo baka ba su u.

Yesu onu kusumu yo Ɖka dzedze nwisi Melxizedek kinie

15 Ɖe liboe Ɖe gi kwipani i, Ɖe me liadra esano; kusumu yo Ɖka dzedze anwi gi ole nwisi Melxizedek kinie e.

16 Onu kusumu yo Ɖka aní gani ósã ní ono kigyogyoe me onu, pò gani Ligbã ne kigagla a, gi bátratani kuzizi me e.

17 Ɖe ese linu si bepani Ɖe wee si, “Wonu kusumu yo Ɖka kotsino kanome anome ní Melxizedek oga no onu.”

18 Ɖe loso beyuro ósã koko lo eple kape agi kigagla kima ní lo su u, xe ouíbu libiitoto loso o.

19 Ɖe ese linu si ósã no ótani kidido kubite si kina a, pò abla e, beki blo kudeonudidi gi kwipe sano o, gi gani ko ava e, kwitponi Aya.

20 Kòpoko e, Aya ye kitamu ye kye kile. Kitamu kilie kize lipoe Ɖe klo gi bedu banodzedze ba kusumu yo baka a.

21 Pò Yesu ko edzi kusumu yo Ɖka gi Aya aka kitamu si, “Aya aka aple Ɖe ótrakyi ye begyodi va a: ‘Wonu kusumu yo Ɖka kotsino kanome anome.’ ”

22 Kòkpe kitamu kilie ya loso e, Yesu edzi onilie gi ole kede oki blo ní kunyanya a, gi kwipe sano me e.

23 Abla e, Kusumu yo baka báklò ba besre Ɖe ese linu si betse Ɖe batratani ba axwe na ava kutre to o.

24 Pò gi Yesu ko ole ligbã kotsino kanome anome e, ye kusumu yo oka kuzeze e, kútratre ní ono dzedze ototo ko o.

25 Ɖe loso aatani kuzre lipoe kakaa oki banama gi bega ye ava a, xe beba Aya klo o, Ɖe ese linu si ole ligbã lipoe kakaa gi aazi ba onu ní Aya anju me e.

26 Kusumu yo Ɖka uidi nwisi Yesu i, ye aatani blo baziazia va ava kubite oki blo. Ye su edra, kesetataa toto kama ní ye su u, Ɖe eboe zimizi áma ní ye su u; bebu ye lidze ní bano zimizi ba su, Ɖe bemuni ye gi emu asani lifunu ne e.

27 Óma nwisi kusumu yo baka uidi dzedze ba a, gi liziã si bapovi bidò aki Aya liwe kakaa ki ba tuto ba eboe zimizi na kpe oto o, xe ableke biapovi bidò oki Aya ni bano dzedze ba onu u. Aki ye bidò povi povi ve tule ní banima petee litukpo gi ako isu ya ako e.

28 Ɔsã nɔ izɛɛkɔ banama gi bána ε, du si beze kusumu yo baka a. Pò Aya yɛ kakaplɛa a, gi aka aplɛ ni kitamu i, xe kiba ní Ɔsã nɔ kede e, yɛ akya Yebi yɛ gi abite si obloni yɛ axwɛ na a kɔtsino kanɔmɛ anɔmɛ.

Hebrianɛ ma 8

Yesu yɛ onu Kusumu yo Ɔka uidi yɛ kí Kunyanya Vuvu yɔ

- 1 Liboe ɛ gi ɛ su kwipani i, ɛ linu si: kusumu yo Ɔka uidi liɛ gi ɔɛ ní blɔ awla a, eze ní Lifunu ne kukusi yo kɔ likusigbo le kanɔwla mɛ.
- 2 Eesumu ní Ɔdradra kɔ ní lisumugba ɛ ɔtɔtɔ lo gi Aya awa mɛ ε, gi aní bano gbagbe awla bɛkɔ ɛwa ɛ ε.
- 3 Kusumu yo Ɔka kakaa ε, Aya akya yɛ si ɔki bidɔ tɔ ɔpɔvi baga aki Aya, ɛ loso blɔ kusumu yo Ɔka uidi yɛ kyɛ ε, lile si kidito kize ní yɛ awla gi aakɔ ε.
- 4 Xegi kɛsea lia ya awa ɔɛ ε, nya ótraze kusumu yo Ɔka kɔŋ, ɛ ese linu si kusumu yo baka ba bale gi bizɛeki bidɔ ní Ɔsã nɔ onu u.
- 5 Axwɛ ana gi bizɛɛwa ní Ɔdradra kɔ ɔ, ŋwisi kusumu yo baka kinɛ ε, enu kidilie gi kilɛ ní lifunu ne e, kɛ liŋwitɛ ni kɛ kuyeo ko. Mose, lipoe ɛ gi atráwa lisɔligba ɛ ε, Aya aki yɛ Ɔsãa nɔ si, “Di le awa si wɔbite kidɔ kakaa ŋwisi kilɛ gi bebɛɛ wɔ ní lito le awa kinɛ ε.”
- 6 Pò abla ε, Aya akɔ kusumu yo axwɛ na gi emu isani ba ani na ε, aki Yesu ŋwisi kilɛ gi kunyanya liɔ ɔ, gi abite ní Aya ni yɛ banima kusi i, kwipɛ sani kutɔpu yɔ kinɛ, ɛ ese linu si bɛbite kɔ ɛtrɔ ni kakaplɛ ki bidɔ gi bipɛ sano awa a.
- 7 Atɛsi kesetata káma ní kunyanya tɔpu yɔ su i, nya kunyanya ula kutrázia tɔ ɔ.
- 8 Pò Aya amɔ kesetata ní yɛ banima su gi apani si i, “Me Aya mɛɛpani si: Lipoe le litrába, gi maabite kunyanya vuvu ni Israel kepea ani Yuda kepea a.
- 9 Kútraze ŋwisi kunyanyaa liɔ gi mabite ni ba bakatsi ba a, liwe ɛ gi mevɔ ba ɔwla lo ɔ, xe magbani ba adɔnɔ ní Egipte e. Bédji anukwarɛɛ aki kunyanyaa liɔ gi mabite ni ba a, ɛ loso mekyi ní ba su, nite Ɔkaɛ apani.
- 10 ɛ loso, kunyanyaa liɔ ya gi mátrabite ni Israelbanɛ ma ni ewe a la gi ɛtrába mɛ ε, nite Ɔkaɛ apani. Maakpɛ mɛ isã nɛ ní ba begyodi ua mɛ ɛ maanɔwlimi nɛ ɔkpɛ ní ba ina nɛ mɛ. Maaze ba Aya, ɛ biaze mɛ bano.
- 11 Lítrazia si bame ɔtɔtɔ ɔbase yɛ ɔhanuglɔ bidɔ ɔ, loo ɔnɔnɔ ɔsi yenemi si, ‘Te Ɔkaɛ,’ ɛ ese linu si ba petee biate me, ɔni ɔgɔgɔɛ awa zɛɛkɔna ni ɔnɔ uidi yɛ awa ε,
- 12 Maakɔ ba eboe zimizi na kɔkyɛ ba ɛ mátraplɛ anɔ ní ba kesetata atɔtɔ awa tɔ ɔ.”
- 13 Gi apani ní kunyanya vuvu yɔ su i, Aya abite ɛ si kunyanya tɔpu yɔ kwidzi kukoko, ɛ kidilie gi kitsi i, xe kikipã ε, kialila kpekpemii.

Hebrianɛ ma 9

Aya yɛ Kusumu yo ní Kesea ava Lisumugba lɛ mɛ

- 1 Kunyanya tɔpu yɔ ɛ, kɔ isã nɛ ki kusumu yo kwize, lɛ Ɔdradra kɔ kyɛ eze gi bebitɛ ní kesea ya ava a.
- 2 Bɛwa Aya yɛ lisumugba lɛ gi linu kusa akpando ɔ. Bɛlɛ lisumugba lɛ ní kupe tuva mɛ. Ní kapɛ tɔpu ya gi bɛɛxwa si Ɔdradra kɔ mɛ ɛ, kani ose, ani ɔkplɔ gi lɔ ava bɛzɛɛtrɔ aklã na a, gi bɛdra la su iiki Aya ɛ.
- 3 Lɛ ní ligba lɛ mɛ kutsasa ulaa kede e, níklɔ bizɛɛxwa si Ɔdradra kɔ petee.
- 4 Ní niklɔ ɛ, bedu sika yɛ ɔɔɔɔɔɔɔɔɔ gi lɔ ava bizɛɛkpe lifi ye kifu yɛ, ani sika yɛ kunyanya adaka yɛ, gi yɛ me sika kefukpo a, gi kame bɛkpe mana yɛ keze e. Aron yɛ ose vuga vuga lɔ gi ɛta awlakpa la ɛ, kɔɔni akla na gi la ava bɛɛwlimi Mose ɔsã nɔ ɛtrɔ ɛ, la kyɛ akpasi ní adaka yɛ mɛ.
- 5 Ní adaka yɛ ava ɛ, Aya yɛ baxwɛdze ba gi bizɛxwa si Kerubim ba a, gi bɛɛbase si Aya ɔlɛ ní niklɔ ɛ bale. Ba siwlasasa sɛ ɛ, siwe niklɔ gi bizɛɛkɔ eboe zimizi na ɛkyɛ ɛ. Pò kutrátani eboa la petee me kutrɛ kpaɲu abla a.
- 6 Xegi bedu bidɔ mɛ nite pɔ ɛ, Kusumu yo baka ba bizeetiku ní lisumugba lɛ kapɛ tɔpu ya mɛ liwe kakaa lɛ bizɛwa ba axwɛ na.
- 7 Pò Kusumu yo Ɔka vidi ye ko izeetiku ní lisumugba lɛ kime ɛmɛ, tule ní ligo lɛ mɛ. Izeevu ikaɛ lɛ gi izɛɛki Aya ní ye ɔtuto ni bano dzedze ba eboe zimizi na gi béte si bɛɛbitɛ ɛ onu ní awla.
- 8 Lɛ Ɔfuɛfuɛ Dradra lɔ ebu le base tratratra ɔni la ya mɛ si gi batrɔtrɔ ba ya bale onu i, bauíbu kudeo onu ɛki niklɔ gi Ɔsadra petee ɛki ɔnoɔno gi lisumugba tɔpu nɛ lidzi lɛ ɛ.
- 9 Lɛ ya linu lixaɲu gi libase kidilie ɛ, gi kiiba kɛ mɛ omono o. Libase si bidɔ kɔko ni bagaa va gi bɛɛpɔvi ɛki Aya ɛ, bítraki si ɔnilie ɛ, gi yɛ ɛɛki Aya bidɔ mɛ ɛ, ye ɔna nɔ mɛ aadra petee,
- 10 Lɛ ese linu si binu kiɲaɲa ni kiɲwɛɲwɛ ni kusuplo egovi ede ede ko. Bɛ ya petee binu aɲu mɛ isã ko gi ilɛ lɛ ozekɔ ɔ, kɔna ni lipoe lɛ gi Aya aamani yɛ kutrɔtrɔ vuvu yɔ ɔ.

Yesu yɛ ika lɛ iplo blɔ eboe zimizi na ɛzando

- 11 Pò gi Kristo aba ɲwisi kusumu yo Ɔka vidi ye e, gi yɛ aki bidɔ gbã ɛ mɛ ɛ, gi bilɛ niya kooko e, aga lisɔligba ɛlɛ gi liɲa kedzi sano ɔ, xe lina ɛsano mɛ ɛ. Lisumugba ɛlɛ ya ɛ, aní bano awla bɛkɔ ɛwa lɛ ɛ, lɛ ese linu si línu kesea ava ya bidɔ bitebite ɛ.
- 12 Gi eti eku ní Ɔdradra kɔ petee tule uliɔ kɔ va ɛ, ɔtsini bamu ni egumenyime ika a, bonu i, ako yɛ ɔtuto yɛ ika lɛ, lɛ aze kubúbú gi kútrablo ɛki blɔ ɛ.

13 Bamu va ni egumenyime na ika ɛ ani egumedze la, la kusuwɔtɔ bizeehle ve ebali ní banama gi basu ódra ní ɔkɔ lo onu i, ava kɔ basu ɛdra ní ɔkɔ lo onu i.

14 Xegi lile ní ɛ me nite e, ege ke kiako si Kristo ye ika ɛ, gi ako isu aki Aya a, ηwisi bido pɔvi pɔvi gi bina kine ɛ, gani Ɔfuefue moblo lo me e, ítraplo blo begyodi va su dɔni eboa la gi izεεmani kutse me e, gi la aaki si kwiawa axwe na ki Aya gbagbe e?

15 Kɔkpe liboe ɛ ya loso e, Kristo ye onu ɔnilie gi ye onu ɔguvu ye ní kunyanya vuvu yɔ onu u, tɔ banama gi Aya axwa ɛ, biazε kanase moblo alia gi Aya aka aple ɛ. ɛ gi etse ní banima litukpo e, ye kutseo kwikɔ si banima bεmɔ kubúbú idɔni ba eboe zimizi na me ní lipoe ɛ me gi kunyanya tɔpu yɔ kwizεεwa kɔ axwe na ɛ.

16 ɛ ese linu si ní kupεpεɔ liɔ gi bizeηwlimi ple onu i, liziã si batɔ likla ɛ ava si ɔnilie gi aηwlimi kɔ aple ɛ, etse xe e.

17 ɛ ese linu si gi ɔnilie klo ɔle ligbã ne ɛ, xe aηwlimi kɔ akpe ɛ, kigaglaε tɔtɔ kίma ye kupεpεɔ awla a, gako kpe ni lipoe ɛ gi etse e, xe ableke kwiawa lixwe ɛ.

18 ɛ ya loso kunyanya tɔpu yɔ kura kyε ɛ, bεwa ika ɛ su axwe kede, xe ableke kwikpese kɔ axwe na kuwa a.

19 Gi Mose apani ní isã ne su ηwisi kilie gi bekpε ɛ eki banima petee kede e, ako egume na, ni bamu va ika ɛ gi bepisa ni kuni yo o, ɛ eflu ve ní ɔsã nɔ keplekpa ni banima petee ava ni hisope ye awlakpa la gi bεnya ni sigapi kyikyí se ɛ.

20 ɛ apani si, “Be ya binu ika ɛ gi ibase kunyanya liɔ gi kɔ ɔsã Aya akpe aki mlɔ si mlevu u.”

21 Niteme ke Mose ako ika ɛ ehle ní Aya ye lisumugba ɛ ni bisumudɔ kakaa ava.

22 ɛ ní anukwareε me ní ɔsã nɔ onu i, kido kakaa kloe kiziã si beplo ke su ni ika, ɛ ese linu si kukɔkyε kúma xegi ika íbali kese e.

Yesu Ye isu kukɔkyε kuzebu eboe zimizi na zano

23 Liziã si beplo bido be ya gi bile ηwisi lifunu ne bido me su gani bidɔpɔvipɔvi be ya onu u, pɔ lifunu ne bido me be ɔtuto lo ɛ, biziã bidɔpɔvipɔvi gi bipε sani be ya ɛ.

24 ɛ ese linu si Kristo óti iku ní Ɔdradra kɔ gi beko awla la εwa a, gi ɔle ηwisi lifunu ne ɔni nɔ ɔtuto lo ɔ. Eti eku ní lifunu ne ɔtuto lo, niklo gi ɔle abla ní Aya aηu me ní blo onu u.

25 Kristo óti iku si yikɔ isu ikɔ tase tase ηwisi kusumu yo Ɔka uidi ye gi izeetiku ní Ɔdradra klo tule ní ligɔ kakaa me ɛ, ni ika gi ínu ye ɔtuto ye inε ɛ.

26 Xegi nite lile ε, nya lile ki ye si ɔzεmɔ ɔziã nɔ tase tase dɔni kelea okpese klo kee; pò abla ní lipoe le gi kelea ketre ní ka ɔgù kɔ ε, aba tule si tɔ ye aabu eboe zimizi na zano gani ye isu kukɔkye me.

27 Dwise kilie gi betro le eki ɔno si, aatse tule kine ε, le kede e, biaxwa litsi ni ye,

28 niteme ke Kristo fe, ako isu akye tule tɔ yibu bano glegle ba eboe zimizi na ezano. Aadzi ba kuula aní si tɔ yimo kini kpe eboe zimizi na tɔ ɔ, bonju i, si tɔ yibu banama gi beepe ye e.

Hebrianε ma 10

Yesu ako isu akye tule ko ní ɔno kakaa litukpo

1 Ɔsã nɔ ε, eboe gbã ana gi etrába ε, la kuyeo ko εbase, aní eboe la kizeze me ɔtuto lo. Ní ɔsã lo klo ese e, bizεεkɔ bidɔpɔɔipɔɔi be klo edzini kɔ ligo kakaa. Pò bítratani banama gi beti apɔno tɔ beesumu Aya ε, basu kudra xe biana a.

2 Xegi bidɔpɔɔipɔɔi ue klo biatani banama gi beesumu Aya su kudra sugba ε, nya bεmɔni bidɔ me kupɔi, le ese linu si banama gi ba beesumu Aya ε, basu εdra petee le ba ina ne ítrabu ba lipɔ ɔ, kɔkpe ba eboe zimizi na loso.

3 Bonju i, bidɔpɔɔipɔɔi ue bile ligo kakaa si bizεεple aɲu ní banima eboe zimizi na ava eki ba.

4 Le ese linu si egume na ni bamu ua ika le ε, ítratani eboe zimizi na kubu zano liwewe.

5 Le ya loso gi Kristo aaba kelea me ε, asi Aya si, “Wóziã bidɔpɔɔipɔɔi ni bidɔkɔkɔ ɔ, pò wɔki me kisugya.

6 Baga zizi gi bepɔi ní ɔɔɔpɔɔisusɔ lo ava ni bidɔ kɔkɔ gi biabu eboe zimizi zano kye ε, bíku wɔ aɲu u.

7 Le mapani si, ‘Imɔ me, beɲwlimi kpe ní keplekpa me ní me su si Oo Aya, maba si mibite ní wɔ kupεpεɔ ava a.’ ”

8 Ní ɔtɔpu kɔ ε, apani si “Bidɔkɔkɔ ni bidɔpɔɔipɔɔi loo бага gi bepɔi ní ɔɔɔpɔɔisusɔ lo ava a, loo bidɔkɔkɔ ki eboe zimizi bíku wɔ aɲu le wópe ue ε.” Apani nite gi nya ɔsã nɔ eki si bazaaki bidɔ be ya xe e.

9 Le apani si, “Imɔ me maba si mibite ní wɔ kupεpεɔ ava” Le loso Aya ebu kunyanya tɔpu yɔ azano le ako kunyanya ulaa akpe ní kɔ ozeklo ε.

10 Agi Yesu Kristo abite kidilie gi Aya ape si ɔbite ε, blo petee isu idra dɔni blo eboe zimizi na me ɔkpe isu ya kukɔkye ulio gi abite tuleo lio klo loso o.

11 Kusɔlio ɔka kakaa izεewa ye axwe na liwe kakaa, le izεεkɔ bidɔpɔɔipɔɔi ue lide tilee le klo lipoe kakaa pò bidɔpɔɔipɔɔi ue klo bítratani eboe zimizi na kubu zano liwewe e.

- 12 Pò gi Kristo aki bidɔ me tule ki eboe zimizi na ε, bidɔkɔkɔε υε klo biwà axwe kɔtsino kanɔme anɔme, le eze ní Aya ye kanɔaa me.
- 13 Le dɔni lipoe le klo ava kɔtsino ε, eepe Aya gi ye aakò ye ahwafiane ma kpe ye kukliseo e.
- 14 Nì bidɔkɔkɔ tule e, aki si banama su gi iidra dɔni ba eboe zimizi na me ε, bena kɔtsino kanɔme anɔme.
- 15 Le Ɔfuεfuε Dradra lo kye εεηa katsalia eki blo. Ní ɔtɔpu kɔ ε, εpani si,
- 16 “Le ya linu kunyanya liɔ gi maabite nì ba a, ní ewe ala ya gi εtrába me ε, nite Ɔkaε apani, Maakpe me isã ne ní ba ina ne me, le maanɔwlimi ne kpe ní ba begyodi va me ε.”
- 17 Le apani dze si, “Mátraple anu liwewe ní ba eboe zimizi na ni ba ɔsã nɔ ese kutataa tɔtɔ ava tɔ ɔ.”
- 18 Le loso xegi beko kiboebite lie ya εkye bá ε, bidɔpɔupɔui gi biabu eboe zimizi zano ε, bíziã tɔ ɔ.

Mlaki tɔ kukpe ikù ne

- 19 Le loso me benemi ba a, agi kudeonu kule si kwiatiku ní Ɔdradra klo gani Yesu kutseo me e,
- 20 ye adra kude vuvu gi kwiaki blo ligbã a, gani kusa ulio gi kwitsa ligba le me ε, gi kunu ye ɔtuto ye kisugyae me ε.
- 21 Gi kusumu yo Ɔka uidi ɔle ní blo awla a, gi ye odi ní Aya ye lisɔligba le onu i,
- 22 mlaki tɔ kuti pɔni Aya ni ɔna gi lo me εdra ε, ni kuziηa zizi nì ina gi le su idra ε, gani Yesu ye ika le gi ehle abali ní blo ava a, xe iiki si blo su εdra dɔni lipo kububu me e, nì blo kisugya gi eplo nì kuni i gi kɔme kwidra ε.
- 23 Mlaki tɔ kuvu kudeonudidi ulio gi kɔ su kwipani ki banima a, si kule ní blo awla gagla, le ese linu si kwiatani kuka ní Aya ava si aabite ní ye kakaplea ava.
- 24 Mlaki tɔ kupε bede va ya onu gi kwiakpe kifu ní blo ahanuglo ba me, tɔ balo ani tɔ babite eboe gbã.
- 25 Le mlakiko si kuyuro blo batsátsa va ηwisi kilie gi bano bato beεbite kine ε, bonu i, mlaki tɔ kukpe ɔna ní blo ahanuglo ba lipo sano, abla gi kwimo si Ɔkaε ye liwe le liiti pɔno ε.
- 26 Le ese linu si xegi kwitre ní blo eboe zimizi na ava ɔηwadzu i, bidɔkɔkɔε tɔtɔ bíma a, gi be biabu eboe zimizi na zano ɔ, abla gi mleze anukwarεε ɔtuto lo ε.
- 27 Kɔlo kidilie gi kigo ko kinu si kuze ní lifu kusese me kí litsixwaxwa εne ε, gi le kudeonu kwidi i, ani kifu uidi ilie gi kitrazizi bano ba ya gi benu Aya ye ahwafiane ma ε!

- 28 Ɔniliɛ gi ɔ́dime si yibite ní Mose ɔsã nɔ aua ɛ, bizeye ye asigaga modi xegi betsa litsi ki ye si aɲa lipo ɔ, xegi banɔ tiaua loo sani nite beɲa katsalia ɛki liboe le e.
- 29 Kɔ kite liaze ki ɔniliɛ gi akpe Aya Yebi ye kakpaa ɛ? Ɔniliɛ gi ako Aya ye kunyanya vuvu yɔ ika le ɲwisi biwauɔdo gi be bizɛdra ye su idɔnɔ́ ye eboe zimizi na me ɛ? Gi ye izeekpini Aya ye Ɔfuɛɛue nɔ ɔ, gi lo izɛki lipomeɛɛɛ ne ɛ? Mlegyo le edi kilie gi kutuheheo liɔ ɔ, gi kwigyeni ye, kwianyani sano ɛ!
- 30 Le ese linu si kwite ɔniliɛ klo gi apani si, “Maabite ɔkpe le onu, maadzini liue ne kutsa,” gi ye apani dze si i, “Ɔkaɛ aaxwa litsi ni ye banima a.”
- 31 Linu lifu liboe si ɔnuto ɔwoli okú ní Aya gi ɔle ligbá ne ɛ, ye iwla me.
- 32 Mlaple aɲu kilie gi lize ɛki mlo ní ewe ala klo me ɛ, gi Aya aki mlo ye kuklekleo e, kilie gi mlemɔ kini glegle e, pò xe mlo kuɲwleɲwleɔ kúɲa mlo aua a.
- 33 Lipoe to onu i, bekpini mlo, le bezɛɛwa mlo nyɔnyɔɛ ní ɔha lo kusi i, le ní lipoe dzedze me e, mlele nì banɔ baklo gi ba bezɛɛwa nyɔnyɔɛ ɛ.
- 34 Mlo kye mlemɔ ɔziã nɔ ɛɓɔni ba ɲwisi banama gi bekpɛ ligba le ɛ, le gi beɛzi mlo bidɔmɔmɔ ue petee kye ɛ, mlezi le ni isami, le ese linu si mlo ɔtuto mlete si bidɔ gi bipɛ sano ɛ, bile ní mlo awla gi bitrázizi liwewe e.
- 35 Le loso ɔna okído ní mlo lipo o, le ese linu si biamani mlo libibubu uidi.
- 36 Liziã si mlaple lito ní kese ato xe mlebite Aya ye kupɛɛɔ aua ɛ, mlazi kidilie gi ke aka aple ɛ.
- 37 Ní lipoe kpekpemi ito me ɛ, “Ligo tauɛ ko ɔniliɛ gi atrába ɛ aaba, le ɔtrawo kede e.
- 38 Pò me banama gi ba bede ua begyɔ ɛ, biaze ligbá ní ba kuziɲaa me. pò xe bame ɔto ekyi kede akpe me ɛ, isami itraku me ni ye e.”
- 39 Kúma ní banɔ baklo gi bizekyi kede e, xe bizɛkyro kusi i. Boɲu i, kule ní banɔ baklo gi beziɲa a, xe Aya ebu i, ba kusi.

Hebrianɛ ma 11

Kidilie gi Kuziɲaa kunu i

- 1 Aba ɛ, kuziɲaa kunu likla trɔtrɔ ní kidilie gi ke kudeonu kwidi aua a, ani kukaka ni kidilie gi kuɔ́mɔ ɛ aua.
- 2 Le ese linu si gani kuziɲa me kanaa me banima bezi kukpòkpò.
- 3 Gani kuziɲa me kwinu le me si Aya abite kelea gani ye liboe panipani me ɛ, gi le loso o Aya abite kidilie gi kwimɔ ɛ dɔni kidilie gi baúmɔ ɛ me.

- 4 Gani kuziṅa me Abel aki Aya bidɔpɔɔɔɔɔɔ gi bipe sani Kain bine ve e. Gani ye kuziṅaa me e, Aya akpɔ ye ṅwisi ɔno gi ye bede va beḡyɔ ɔ, gi Aya akpɔ ye bidɔkɔkɔ ve e. Gani ye kuziṅaa me e, Abel eɛpani omono gi etse kye e.
- 5 Gani kuziṅa me Aya efeke Henox ase no gi ɔtse e, xe bɔmo ye to ɔ, le ese linu si Aya efeke ye ase no. Kpe ɔto kɔ lipoe le gi biafeke Henox sɛno e, Aya akpɔ ye si onu ɔno gi eku Ye anu u.
- 6 ƆnoƆ ɔtratani Aya anu kuku xegi kuziṅa kuma nɔ le me e, le se linu si ɔno kakaa gi aaba Aya ko e, lile si ɔnilie klo ɔze le ava ṅa si Aya ɔle, le izetsa liwe eki banama gi bepe ye veve e.
- 7 Gani kuziṅa me Noa gi Aya agba ye momomo nɔ kidilie gi kiufba ke me suko su i, enu kutu aki Aya le awa onitsahu lo gi lo me ye ni ye kepea petee bewo ligba ne e. Gani ye kuziṅaa me ebu kelea petee lipɔ, le Noa edzi ɔnilie gi gani ye kuziṅa me e, aze kaṅase ṅwisi ɔno gi ye bede va beḡyɔ kine e.
- 8 Gani kuziṅa me Abraham enu kutu, lipoe le gi Aya axwa ye e, xe asi ye si, ɔse to ɔtre nɔ kese dzedze e, gi kenu kaṅase e, gi Aya aka aple si ye ako ki ye ava a. Ase le atre niklo gi ɔte e.
- 9 Gani kuziṅa me eze ṅwisi ɔbaba kine e, nɔ kesea lia klo gi Aya aka aple aki ye ava a. Eze nɔ basa akpando me, nite ke Isak ni Yakob gi ba kye biana kaṅasea lia klo ɔ, gi ka Aya aka aple e, beze.
- 10 Le ese linu si Abraham azeedi kudeonu aki ɔmaa lo klo su gi Aya ekyi awla a, xe atsà a, ɔma gi lo ɔxo lo ɔtraki liwewe e.
- 11 Gani kuziṅa me Abraham edzi obika gi nya ye Abraham etsi i, xe yedze Sara kye eze okono xe e, le ese linu si ebù ɔnilie gi aka aple aki ye si aabite nɔ ye kakaple ava a.
- 12 Gi etsi i, xe ɔle nɔ kutsede onu kye e, dono nɔ ɔno tole lie ya me bebi gi besre e, ṅwisi badzidziebi va nɔ liwo le me e, xe ba kiklakla me kisre e, ṅwisi siklami se nɔ axuta la a, gi batratani kukla e, me bedo.
- 13 Bano ba ya petee po beze nɔ ba kuziṅaa ava a, xe betse e, gi ba ɔwla oka kidilie e, gi Aya aka aple e. Po bemo ve doni ɔgblamadza ko, le bekpe ve wolaa edoni ɔdzage no, le bedra le me si benu bababa ni bedega nɔ kesea lia ya ava a.
- 14 Le banama gi bizɛpani eboa la ya elu i, bedra le me si bepe ba tuto ba kese.
- 15 Bauibù kesea lia klo me gi bedo edo e su, xe anɔ nite e, nya bemo kudeonu si biadzitre nɔ niklo ɔ.
- 16 Bonu i, bepe kese gi kɛpe sano e, gi kenu lifunu ne kane e. Le liku Aya kuye si baxwa ye si ba Aya a, le ese linu si abla ɔma uidi aple aki ba.

- 17 Gani kuziŋa me ε, Abraham ako Isak akye ηwisi bidɔpɔɔpɔɔi kɪ Aya kine ε, gi Aya efeke ye edi i. Ye ɔnilie klo gi ye beka eple ko ε, ako yebinyime tolee akye ηwisi bidɔpɔɔpɔɔi kine ε,
- 18 gi Aya asi ye si, “Gani Isak aua wɔamɔ wɔ besoebi ba a, xe wɔ linyi ne litrálila a.”
- 19 Le ese linu si akpe le lixaŋu si, xegi Isak etse kye ε, kigagla kilie ní Aya awla si, aayɔni Isak dɔni bekpo ua me; le ní anukwareε me ε, kwiapani si Abraham anya aze Isak dɔni bekpo ua me ε.
- 20 Gani kuziŋaa me ε, Isak aka kukrira aple aki Yakob ni Esau ní ɔto no ewe la me ε.
- 21 Gani kuziŋaa me ε Yakob, gi etsi xe atrátse e, akrira Yosef ye bebinyime tiava ba gi azɔni ye osevugavuga lo ɔ, xe esumu Aya a.
- 22 Ní kuziŋa me, lipoe le gi Yosef ihatse e, apani ní Israel bebi ba kudodoo ní Egipte kesea me su u, xe akpe ɔsã ní kilie gi biagani ye axwa la su u.
- 23 Kuziŋaa, kwiko si gi bepo Mose e, ye bapɔne ba bekpo ye badzidzi tiata. Le ese linu si beɔ si, ónu obi ko, le bése okusi ye ye ɔsã no ɔ.
- 24 Gani kuziŋaa me Mose gi etsi i, ódime si baxwa ye si Farao yebidzεε Yebi to ɔ;
- 25 Le loso akya si ye, ye amɔ ɔziã pɔni Aya ye banima sani si to yimo isami lipoe kpekpemi ito ni eboe zimizi.
- 26 Akpe le lixaŋu si to yimo kuye ní Kristo loso e, biŋa kedzi isani Egipteane ma exo la. Le ese linu si eedi kudeonu ki ye livetsatsa le ní ɔto no me ε.
- 27 Gani kuziŋaa me ase ní Egipte gi óse Egipteane ma okusi ye ye kusuyevio o. Lize ηwisi amɔ Aya gi bavímɔ ε, le loso ódi kede e.
- 28 Gani kuziŋa me, edu kutseo lidɔzawe le, xe beflu ika le ní ipupo le su u, gi le loso kutseo ɔxwɛdzεε óye Israel bebi ba ba bebinyime tɔpu ba a.
- 29 Gani kuziŋa me banima bega Axu kyikyí na me eza ηwisi kese kpaakpa aua kine ε, le gi Egipteane ma fe bekeni edi si beebite nite e, kuni yo kwivu ba.
- 30 Gani kuziŋa me Yerixo egli la ekpɔto eku gi banima bega eklani la ewe tegloele e.
- 31 Gani kuziŋa me béye Raxab ɔwawadzee gi ápɔni banama gi bénu kutu aki Aya a, le ese linu si ye aze Israel bebi beboesega ba ni iwla tiava a.
- 32 Le liboe woli maapani dze ε? Le ese linu si lipoe le lisre eki me tɔ si mipani ní Gideon, Barak, Simson, Yefta, Dawid, Samuel ani beboedople ba su u;

- 33 Gani kuziṅa me ε, beta bigu xe beṅa bekusi ba aua a. Bexwa etsi gyogyo eki banama gi ba line ligyo ε, le loso beze kidilie gi Aya aka aple ε. Bekpe gyata ua inugu le bibo ue,
- 34 beni bifu gagla ue, le bedo ni banama gi bepe si beye ba ni ihε gblamadza ua iwla me ε. Béze gagla pò kigagla kiku ba me, le bedzi baguta uidi gi beṅa kùse dzedze baguta ba aua a.
- 35 Badze ba beze ba bananea ba gi betse e, xe bedzini ba eyono ε. Bano dzedze fe gi bezee bu kini iko o, pò xe badime si bayuro ba a, le loso betse ni kinie me, pò bebite nite to biayo dzi ligbá gi lipe sano o.
- 36 Bato fe bekpe ba kakpaa le bekusi ba a, le bato fe ε, bekpe ba bibo le begbani ba etsino ezekpe ligba a.
- 37 Besa ba akla, bele ba ni kupe tuva me, beye ba ni ihe gblamadza ua, bezega eklano ni bamu ua ni ivesi le kugaplekpa me, le banima bezeebu kini iki ba, le bezewa ba nyonyo okpe gi kidido kize ni ba awla loso o,
- 38 kelea me kado aki ba! Le bezega eklano ni oyaya klo ni kutokpaa aua a. Le ipεgla ne me, ni ezokpo la me eze ba izeklo o.
- 39 Le bano ba ya petee beze kukpòkpò okpe ba kuziṅaa, pò kye ε, baze kidilie gi ke Aya aka aple ε.
- 40 Le ese linu si Aya abite kutrotro gbã aki blo. Ye kutrotro kunu si blo kwiaponi ba xe ableke biana a.

Hebrianε ma 12

Aya ye kuheheo ko kuzεεbase ye kunolo o

- 1 Le loso gi banima lihakpo uidi ile gi liiṅa katsalia eki blo liklani blo ε, mlaki to kuyuro kido kakaa gi kiitsi blo kudeonu ni eboe zimizi ana gi enya blo gagla to mlaki to kuse ni kimbi kyikyĩ kuseseo lo klo gi kule ni blo oto no ε.
- 2 Mlaki to kuko blo anu na tro ni Yesu aua, gi ye onu blo liṅwitε le ε, xe ye aaki si blo kuziṅaa kwina ε. Le ese linu si gi ete isamii ne ε, gi aamo doni Aya ko ε, evu ona akpe lipo le amo oziã no, le osetsase lo su kutseo kuku ye kuye e. Le eze ni Aya ye likusigbo le le kanawla me ε.
- 3 Mlebù eboa la me gi aga aza a, doni bano zimizi ba iwla me, kilie gi betro ye ahwafi i! ato mlakipe to ona okido ni mlò lipo o.
- 4 Le ese linu si gani mlò kuṅwleṅwleṅo ni eboe zimizi na me kye ε, mlauína niklo gi biabali mlò ika le ni kese suko o.
- 5 Le kidze mledze liboe le gi Aya asi mlò gi akpe mlò sise ṅwisi ye bebi ba kine na a? Gi lipani si, “Mobi ye, wukiko Okae ye kutuheheo ṅwisi kido tsée kine ε, le likipe wo xegi aka anu me aki wo o.

- 6 Lε ese linu si Ɔkaε izεεka aηu me εki ɔno kakaa gi alɔ ε. Lε izeehe kutu iiki ɔno kakaa gi azε si Yebi i.”
- 7 Mlevu ɔna nί ɔziã mɔmɔ me ηwisi kuhehe kinε ε, lε ese linu si Aya eehe mlo ηwisi ye bebi kinε ε, obi woli ɔlε gi yeka ɔuihe ye e?
- 8 Xegi bauíhe kutu iiki mlo ε, ηwisi kilie gi bizehe ki ɔno kakaa kinε ε, kɔ libase si ɔma me bebi mlenu i, kɔ lo mlénu ye ɔtuto lo ye bebii o.
- 9 Kɔɔɔni lε ya ε, blɔ kisugyae me baka ba gi bizeehe kutu iiki blɔ ε, dani kuzεεkpe kubùbù yo nί ba su i? Lε ege loso kutrábubɔ isu ya εkpe nί Aya blɔ Ɔfuεfue no me Ɔkaε ese e, xe kwiaze ligbã ne ε?
- 10 Blɔ kisugyae me baka ba behe kutu iiki blɔ lipoe kpekpe mi itɔ ko, nί kilie gi begyodi si kipe ε onu, pò Aya kɔ ε izeehe kutu iiki blɔ ki blɔ kupèpe ε, atɔ blɔ kye kudra ηwisi ye kinie.
- 11 Xegi beehe kutu iiki blɔ ε, lizeεbite εki blɔ si kwinu kuyeyiyeyi lε anί isami i; pò lε kede e, banama gi bæga kutuheheo liɔ ya me ε, bizεmɔ si balε ni kude gyɔgyɔ ava lε bizεmɔ kusuyɔ ni ligbãzeze gbã.
- 12 Lε loso e, mlakpe mlo iwla lε gi ipe e, kigagla tɔ mlaki mlo aklamasi ana gi la me eesugu i kigagla,
- 13 atɔ mlebu bede gyɔgyɔ va aki mlo ikli lε, tɔ banama gi bægbà fε ε, bakígleve pò tɔ biayɔ ɔ.

Mlata Aya kutu

- 14 Mlape tɔ mleze nί kusuyɔ nì ɔno kakaa, atɔ mleze ligbã dradra fε; lε ese linu si ɔno ɔtratani Ɔkaε kumɔ ɔ, xegi ódra a.
- 15 Mledi mumɔ, tɔ ɔno ɔkidzi kede nί Aya ye lipomepepe ne su u. Mlɔme ɔno okídzi osegú tiitii gi aakpe kunugu mlo kusi i, xe lo aɔi ye aazizi banɔ glegle e.
- 16 Mledi le ava si ɔno okídzi ɔhasi ne, loo ɔno gi óse Aya a, ηwisi Esau kinε ε, gi adà ye otsitsizeklo kɔkpe bidɔηaηa kezi tiele loso o.
- 17 Lε ese linu si mlete si, lε kede e, agi ape si yize ye kaηasea nì kukrira εɔni yeka klo ε, ókɔ ve óki ye ε, lε ese linu si ótani kidilie gi abite ε, kukyi gi nya ape kukriraa nì kube xe e.
- 18 Lε ese linu si anί Sinai lito le gi biagbɔno ɔ, loo lito gi liiso ɔ, kanɔme gi kεbite yɔɔ ɔ, loo litumu ni liwɔ gagla su mlaba lε ε.
- 19 Mlénu kakuklui ya ole gagla lo, loo ole gi εspani eboe gi banama gi benu la ε, bæki litukpo si bakípani liboeboe asi ba tɔɔ ɔ.
- 20 Lε ese linu si bátani ɔsã no gi akpe aki ba ε, lo onu kulε. “Xegi ɔga asasani lito le fε ε, lile si basa ye akla tɔ otse.”

- 21 Kidilie gi amo níklɔ va ε, kíkɔ si Mose apani si: “Lifu liku me gi meesugu u.”
- 22 Pò mlalεε ní Zion lito le su, gi linu Yerusalem gi ɔle ní lifunu ne e, gi onu Aya a, gi ɔle ligbã ne ε, ye ɔma uidi no. Mlɛba Aya ye baxwɛdze akpe akpe va ba isami ne kutsatsa mε.
- 23 Mlɛba ɛtsani Aya ye banima gi balε ηwisi bebi tɔpu ma a, gi ba enyi na beηwlimi ní lifunu ne e. Mlɛba ɛtsani Aya gi ye aaxwa litsi ni ɔno kakaa a, mlɛba ɛtsani banama gi ba bede va begyɔ ba ifuεfuε ne ε, gi Aya aki si ina ε.
- 24 Mlɛba ɛtsani Yesu, gi ye onu ɔguvu ye kí kunyanya vuvu yo ɔ, ni ika le gi beflu u, gi ipani eboe gbã ε sani Abel ini ne ε.
- 25 Mledi mumɔ, tɔ mlakíkyi kede ekpe ɔnilie gi ɛspani ki mlɔ ε. Xe banɔ baklɔ, gi bekyi kedea ekpe ɔnilie ε, gi ɛka aηu me eki ba ní kesea ava a, xe bátani kuse ní ɔnilie klɔ su i, kite liaze xe kwiase ní ye ɔnilie ε, gi ɛka aηu me eki blɔ ɛɔni lifunu ne su u?
- 26 Ye ole lo esugu kesea ní lipoe le klɔ me ε, pò abla ε, aka aple si, “Matrahwani aní kesea tètè, pò lifunu ne kye tule dze ε.”
- 27 Pò kuyaa gi apani si “tule dze”, kwibase si bidɔ be klɔ gi abite ε, xe biasugu i, aabu ve zano, atɔ bidɔ be klɔ gi bítrasugu i, tɔ biaze.
- 28 Le loso agi mlɛzi kavɔnaa klɔ ɔ, gi kátrásugu i, mlaki tɔ kudo Aya ɔase, tɔ kusumu Aya gani bede ba ya gi biaku ye aηu i ava, kɔponi kubùbù ani lifu kusese e.
- 29 Le ese linu si blɔ Aya ɔle ηwisi kifu, gi kizεekani bidɔ kine ε.

Hebrianε ma 13

Kigagla kukpekre gɔgɔ

- 1 Mlatre le ava tɔ mlalɔ mlɔ benemi ba!
- 2 Mlaple aηu tɔ mlaze bababa ba; le ese linu si gani kiboebite lie ya me ε, banɔ batɔ beze Aya ye baxwɛdze ba gi béte e.
- 3 Mlaple aηu ní banama gi bakpasi ní agba la ava a, ηwisi mlɔ fe ligba le mlale aponi ba kine ε, ani banama gi beebu kini ikɔ fe ε ηwisi banama gi ba fe beemo kini ye ponni ba kine ε.
- 4 Mlɔ pɔ mlakpe kubùbù yo ní kudzegbanɔ nì kunyimezenoo su, le ɔno ɔkido ní ye ɔhanuglɔe ava si yizεεηa kuglɔ ɔ; le ese linu si Aya aaxwa litsi ni bahasi ne ba ni bawawadze ba ani banama gi bizεga ɔma me ε.
- 5 Mlakiki tɔ mlɔ agbã na ezè ní kibɔε kudimenɔɔ su, le kidilie gi kile ní mlɔ awla ε, mlaki tɔ kiku mlɔ aηu le ese linu si Aya apani si, “Mátrayuro mlɔ liwewe mátrakyi kede ekpe mlɔ liwewe.”

- 6 Le loso kwipani nì likla trótró si, “Ókae ye onu me ɔpɔɔɔɔɔɔɔɔ, matrasede lifu u; ege ɔɔ aatani me kubite e.”
- 7 Mlaple aɔu ní mlo onu bezeze ba aua, banama gi bepani Aya ye Liboe le esi mlo e, le mledi kidilie gi kidoedo ba agbá na me e, to mlakpasi ba kuziɔaa.
- 8 Yesu Kristo onu ɔɔ gi ouiki i, kilie gi eze azano e, nite ɔle abla le nite ke atráze kɔtsino kanome anome.
- 9 Mlakiki bidobasebase dzedze ve bikiyí mlo begyodi va; le ese linu si lipɛ si Aya ye lipomepɛpɛ ne likpɛ blo ina ne kigagla, aní isã aua kubite ní bidɔɔaɔa iko gi ivibu libiitoto eki banama gi beɔa ve e.
- 10 Ɔdɔpɔɔisuuɔ ɔle ní blo awla, gi kusɔlio baka va a, gi bizeesumu ní lisumugba le me e, bámo kude gi biaɔa bidɔ ɔ gi beko ní lo aua a.
- 11 Kusumu yo Ɔka vidi ye e, izɛko bagaa va gi beko eki banima eboe zimizi na kukɔkye e, ba ika le tsini ɔdradra klo petee, pò bizekani baga zizi va ní ɔma no kutu yo.
- 12 Le loso e, Yesu fe amo ɔziã ní ɔma no kutu yo, to yiko ye ɔtuto ye ika le kɔdra ye akɔane ma su u.
- 13 Le loso mlaki to kutre ye klo ní ɔma no ese, to blo kye bakpɛ blo kuyeo ɔwisi kilie gi bekpɛ ye kine e.
- 14 Le ese linu si ní kesea aua ya e, ɔma gi aakyrɔ e, lo ɔle ní blo awla, pò kwidi kudeonu iiki ɔma gi ótrakyrɔ ɔ.
- 15 Le loso e, mlaki to gani Yesu aua e, kukɔ blo inugu le to kukɔ zekpo Aya lipoe kakaa; ɔwisi bidɔ pɔvi pɔvi gi bizɛko ní ɔdɔpɔɔisuuɔ lo aua kine e, blo inugu le to kukɔ zedra ye linyi ne su.
- 16 Le mlakídze eboe gbã kubite ni bidɔ me kulele nì mlo ahanuglo ba, le ese linu si bidɔkɔkɔe be ya elue bizeeku Aya aɔu.
- 17 Mlenu kutu aki mlo onu bezeze ba, le mlakpɛ litukpo ni ba ese, le ese linu si ba bepe mlo su, ɔwisi banama gi be tráki akonta kí Aya kine e. Mlenu kutu aki ba to bawa ba axwe na nì isami, ato akíze ɔnatata eki ba; le ese linu si lítrabu libiitoto eki mlo ɔ.
- 18 Mlaxwa Aya ní blo litukpo; kwika le aua si blo begyodi va me bedra, le kwipe si kwiaze ligbá gi lipɛ ní kapɛ kakaa me e.
- 19 Le meeki mlo litukpo glegle sano si, mlaxwa Aya ní me litukpo to Aya aadzi ni me kumano ní mlo klo kpékpe e.
- 20 Ato kusuyo Aya gi gani kunyanya vuvu yo gi kule tsino e, ko ika le me, xe agbani blo Ɔkae Yesu adoni bekpɔ va me e, ye Yesu gi onu ivesi le ɔgbanoɔgbano vidi ye,

- 21 ɔki mlɔ kidɔ gbã kakaa gi kiazĩã tɔ mlabitɛ ní yɛ kupɛɛɔ aua; atɔ ɔbitɛ kidilie gi kiku yɛ aɲu ní blɔ mɛ gani Yesu Kristo aua, gi yɛ kwiakɔ kukpòkpò kɔ dɔni kanɔmɛ kɔtsino kanɔmɛ! Atɔ liba ɛ mɛ.
- 22 Mɛ benemi ba, mɛɛki mlɔ litukpo tɔ mlazɛ kugbagba liɔ ya gi mɛkɔ ɛkrɛ mlɔ kigagla ɛ, ɛ ese linu si keplekpa kpékpe ko maɲwlimi atsisɛ mlɔ ɔ.
- 23 Mɛɛki mlɔ kutete si bebu blɔ onemi yɛ Timoteo ní ligba ɛ, xegi atso ní ya kuba ɛ, kɔlɔ mɛ nì yɛ kwiana mlɔ.
- 24 Mlapani mlɔ onu bezeze ba petee ani Aya yɛ banima petee. Bavaziɲa ba gi bedɔ Italia ɛ, bepani mlɔ.
- 25 Aya yɛ lipomeɛɛɛ nɛ lize nì mlɔ petee!

Yakobo

Yakobo 1

1 Keplekpaɔ lia kɛdɔ ní mɛ Yakobo ɔnilie gi izeesumu Aya ni Ɔkaɛ Yesu Kristo kɔ ɔ. Mapani mlɔ amade liɔfɔ ni tava la gi ɛɛ eku kelea petee me e.

Kukenidi ni kufekedi bɛ onu kulɛɛ

- 2 Mɛ benemi ba, isami iku mlɔ xe kufekedi ede ede ɛba mlɔ bede va mɛ ɛ,
 3 ɛ ese linu si mlete si xe mlɔ kuziŋaa kwiŋa ava ní kufekedi ulio ya elue me e, libasɛ si mlaatani kɔ onu kulɛɛ.
 4 Mledi ɛ ava si mlɔ eboe la onu kulɛɛ kwiŋbani mlɔ ɛtsino ní ɔtɔ, tɔ mlakígleve e, tɔ mlaatsi, atɔ mlana ní kido kakaa mɛ.
 5 Pò xe kuboete kúma ní mlɔ mɛ ɔtɔ awla ɛ, ɔnilie kɔ oui Aya tɔ aaki ye, ɛ ese linu si Aya izɛɛkɔ ɔno kakaa faã ni lipomeɛɛɛ.
 6 Pò xe eui i, lile si ɔze ɔŋa tɔ ɔkidi kede kura. ɛ ese linu si ɔnilie gi eedi kede e, ɔɛ ko ŋwisi axu la gi liwo ɛ lifu iklano kine ɛ.
 7 Ɔnilie kɔ, ɔkigyoedi si ye amo kidido dɔni Ɔkaɛ kɔ ɔ.
 8 Onu onyime begyodi tiaɔa onete gi ouli ní ye bede va ni ye kiboebite mɛ ɛ.
 9 Lile si isami iku ɔsolisoli lie kɔ gi onu opiplinete e, xe Aya emuni ye e,
 10 ɛ oxonete ɔsolisoli ye fɛ, ɔmo isami xe Aya epleni ye e. ɛ ese linu si oxonete ye ligbá ne liaza ŋwisi liŋwafu mɛ ose kufùfù kine ɛ.
 11 Liwo le lizeetu nì ɛ kuhuhu gaglaa, kuzɛɛkani siwa sɛ, kɔ sɛ bifùfù ve biwɔli nite me si sɛ kupedi yo kwizizi i. Nite ke onyime oxonetee fɛ aazizi gi eekyi awla ní ye axwɛ na su u.

Kufekedi ni kukenidi kúɔ Aya kɔ ɔ

- 12 Isami iku ɔnilie kɔ gi aale ní ye kuziŋa ava a, xe ɔɛ kufekedi me e, ɛ ese linu si xe aŋa kufekedi ulio ya ava ɛ, aaze ŋwisi ye liɔɛ tsatsa kine ɛ, ligbáɛ ne gi Aya aka aple ɛ, aki banama gi belɔ ye ɛ.
 13 Xe kufekedi ulio ya elu kwiba ɔnuto ava ɛ, ɔkipani si, “Aya eefeke ye edi i.” ɛ ese linu si bátratani Aya kufekedi nì eboe zimizi i, ɛ ye ɔtuto fɛ, óvifeke ɔnoɔ odi i.
 14 Pò kufekedi kuzɛɛba ɔno ava, xe ye ɔtuto bapɛɛ nyani nyani va bemeni ye e, xe behe ye zɛkɛ kufekedi yo me e.
 15 Kɔ ye kupɛɛ nyani nyani yo gi kuli ye ɛ, kwimani kuzimizi, ɛ xe kuzimizi yo kwisɛ ɛ, kɔ kɔ fɛ kwimani kutse.
 16 Mɛ benemi balɔɔ ne ba, mlakíki tɔ ɔnoɔ omeni mlɔ o!

17 Kidɔkɔkɔ gbã kakaa ni kidɔfɔfɔ kakaa kidɔ ní lifunu ne, le kiple edo edɔni Aya kɔ ɔnilie gi ye abite lifunu ne kuklekleo o, gi ɔɔtsre ηwisi kuklekle ní litumu kine ε.

18 Gani ye ɔtuto ye kupépe me ε, ako anukware liboe le apo blo, to kuze batɔpu ní ye bidɔbitɔbite ue petee kusi.

Kututata ni Liboe le ava kubitebite

19 Me benemi balɔɔ ne ba, lile si mlape aɲu le ya ava, Ɔno kakaa ɔkɔsi ní liboe le kununu yo me, pò ɔple lito kese xe aapani i, le ɔple lito kese xe aayevi isu u.

20 Le ese linu si Ɔno ye kusuyevi kuvíko si babite Aya ye kupépe dradra ava a.

21 Le loso mlayuro ligbá kluklu ni litukpo me gagla kakaa. Mlepleni isu ya akpe ní Aya ese to mlaze ye liboe le gi akpe ní mlɔ ina ne me ε, gi le liatani mlɔ kubu i.

22 Mlakímeni isu gani ye liboe le tètè kununu me ko o, boɲu i, mlako le akpe axwewawa me.

23 Ɔnilie gi izenu liboe le e, xe ɔúwa le su axwe ε, ɔle ko ηwisi onyime ɔto gi izedi azinzi ye me ε, xe izemo isu ya kilie gi ɔle kine ε.

24 Le xe edi isu ya mɔmɔmɔ ɔ, xe ase ε, ko edze ye kileleε kyɔɲ.

25 Pò ɔnilie gi izetapo ɔsã fɔfɔ lo edi mɔmɔmɔ ɔ, gi izeki bano ɔwlamɔmɔ ɔ, xe izexo lo kutu i, xe óvinu lo ko o, xe aadze lo o, pò izeko lo ekpe axwewawa me ε, ɔnilie klo Aya aakrira ní ye axwewawa la me.

26 Xe ɔnuto egyoedi si yeafo ní kusɔli me ε, pɔ xe óɲa ye kinemi ye ava ε, emeni isu le ye kusɔlio kunu kupluplu u.

27 Kusɔli ulio gi Aya, blo Ɔkaε ako si kwidra a, xe kesetata káma ní kɔsu i, ko kunu si, to mledi bebi ba gi ba bapɔne ba betse e, ni batretre ba bedze ba ava, ní ba ɔzia no me, ani to mlebu isu adɔni kelea me kuzimizi kakaa me.

Yakobo 2

Mlakibite aɲumεboe

1 Me benemi ba, ηwisi bano gi bezi blo Ɔkaε Yesu Kristo o, gi onu kuklekleo Ɔkaε ava εεɲa kine ε, mlakíkpe lidzegaga ní banima kusi ní ba kiɲwiɲwi ye me onu u.

2 Ko le si oxonete gi akpe sika asukpreε ε, nì ewu gbã na aba mlɔ ɔtsaklo, le ɔzianete ní ewu pamipami me fe aba ε.

3 Xe wɔki ɔnilie gi akpe ewu gbã na kubùbù sano ɔ, le wɔsi ye si, “Ze ní ligbo gbã ε ne ya ava a”, pò le wɔsi ɔzianete si, “Leε ní kɔlo ɔ,” loo wɔsi ye si “ze keseatsalia ní me ikli le onu i,”

- 4 Kòlò wònyata kese gi wòmani kulèlè ní mlò kusi i, lè wòxwa litsi nì begyodi nyani nyani i.
- 5 Mlata kutu mɛ benemi lólò nɛ ba! Aya akya bepiplinete ba ní kelea lia mɛ tɔ beze bexonete ní kuziŋa mɛ atɔ baze kavaŋaa ŋwisi ba kaŋase gi aka aple aki banama a, gi belò ye kinɛ ɛ.
- 6 Pò mlákpe kubùbù ní bepiplinete ba su u! Fɔanɛ bizetafa mlò xe bizehe mlò ɛtsini betsixwa ba a? Ba benu bexonete ba!
- 7 Ba benu banama gi bizɛpani eboe dovo la ní Yɛ linyi gbã ɛ nɛ gi beki mlò ɔ, gi mledzi Yɛ banɛ su u.
- 8 Wòli ní kude gbã ava xe wòbitɛ ní kavaŋaa ɔsã nɔ ava a, gi ɔkpasi ní kuŋwlimi dradra mɛ ɛ si, “Lò wò ɔhanuglɔɛ ŋwisi wò ɔtuto wò isu ya kinɛ ɛ.”
- 9 Pò xe wòbitɛ ɔyuro banima ní ba kinwiŋwi ye mɛ onu i, wòta kese, lè ɔsã nɔ ebù wò lipɔ ŋwisi ɔtumonu kinɛ ɛ.
- 10 ɔnilie gi ata ɔsã tole ese e, aŋa lipɔ ŋwisi ɔnɔ gi ata lè petee ese kinɛ ɛ.
- 11 Lè ɔnilie gi ye apani si, “Wukíwa kihasi i” ye ké apani si, “Wukíye ɔnɔ ɔ.” Xe wówa kihasi fɛ ɛ, wòta ɔsã nɔ ese xegi woye ɔnɔ ɛ.
- 12 Lè loso mlapani tɔ mlabitɛ eboe ŋwisi banama gi biaxwa litsi kò ní ɔsã nɔ gi izeki banɔ ɔwlamɔmɔ onu i.
- 13 Lè ese linu si Aya ɔtradi asigaga xe axwa litsi ni ɔnilie gi ódi banɔ asigaga a, pò Aya ɔtrabu ɔnilie gi izeedi banɔ asigaga ɛ lipɔ.

Kuziŋa gi axwɛwawa áma ní kɔsu i, kunu kuziŋa pluplu

- 14 Mɛ benemi ba, liboe gbã woli linu xe ɔnuto apani si, kuziŋa kulɛ ní ye awla pò xe kuziŋa lixwɛwawa líma ye awla a? Kuziŋa lio klò kwiatani ye kubu na a?
- 15 Kòlɛ si beneminyime loo benemidze beziã ewu, lè kinŋaŋaɛ fɛ kísɛ gi biaŋa a.
- 16 Liboe gbã woli linu, xe wòsi ba si, “Aya ɔkrira mlò! Kublò kukíku mlò ɔ, lè mlaŋa tɔ mleke!” xe wóki ba ligbã nɛ bidɔ ziazia uɛ ɛ?
- 17 Nite kuziŋaa kulɛ, xe axwɛwawa áponi kò ɛ, kòlò kunu kupluplu.
- 18 Pò ɔnuto aapani si, “Kuziŋa kulɛ ní ɔnuto awla, lè ɔnɔ dzedze fɛ axwɛwawa alɛ ye awla a.” Maabu lè onu si, “Base mɛ kilie gi kuziŋa kwiaze ni ɔnuto awla xe axwɛwawa áponɔ ɛ. Lè maabase mlò mɛ kuziŋaa gani mɛ axwɛwawa la mɛ ɛ.”
- 19 Dani wòzi lè ava ŋa si Aya tole kò ɔlɛ ɛ? Lipɛ! Ifuefue zimizi ne fɛ izɛ lè ava ɛɛŋa lè izeesugu ni lifu u.
- 20 ɔga! Kipe wòpe si babase wò si kuziŋa gi axwɛwawa áponi kò ɛ, kúnu kididɔ na a?

- 21 Dani bemo blo okatsitsi ye Abraham si eze ono gbã ní Aya anu me gani ye axwewawa la me gi ako Yebi ye Isak ako ní odododuisuuo lo ava na a?
- 22 Mlámó si ye kuziṅaa ni ye axwewawa la ekpe likpo na a? Le ye kuziṅaa kwiflo gani ye axwewawa la me na a?
- 23 Le Aya kuṅwlimi yo kwiba ko me gi kwipani i si, “Abraham aze Aya ava ṅa le kókpe ye kuziṅaa loso e, Aya aze ye si onu ono gi aflo o.” Le loso axwa Abraham si yevia a.
- 24 Wómó si gani axwewawa me e, ono izeedzi onogbà ní Aya anu me, aní gani kuziṅa tete me e.
- 25 Nite ké lize ni Raxab owawadzee, gani ye axwewawa me e, Aya amo ye si eze ono gbã gi aze Israel bebi badowá ba a, le apóni ba xe bese ga kude dzedze se e.
- 26 Le loso e, kilie gi ono ole xe Ofufue no oma ní ye me e, xe izedzi kido tsetse e, niteme ke kuziṅa gi axwewawa apóno e, kunu kuziṅa tsetse.

Yakobo 3

Mledi mlo binemi ve ava

- 1 Me benemi ba, aní mlo petee mladzi badobase e. Le ese linu si mlete si biaxwa litsi tsiitsii ni blo badobase ba sani banogogo ba.
- 2 Blo petee kwita kese. Pò xe ono ole gi oúta kese liwewe ní ye kipanie me e, kolo aflo le aatani ye isu ava kuṅa a.
- 3 Xe kwikpe bala va ní iso va inugu le me to benu kutu aki blo e, kuzetani ba tsino ní niklo gi kwipe e.
- 4 Loo mlegyo initsahu le edi, kilie gi ikeme e, xe awo gagla la izeku le fe e, akufa sisami ato ko bizekoe gyo le etsini niklo gi ohuku ye ape si itre e.
- 5 Niteme ke kinemi ye kilie. Kinu kisugyae kape sisami ato, pò kizetani isu kudò ni eboe uidi. Gyo le di kilie gi ofinyimi aatani liṅwafu uidi kifu kukpe e!
- 6 Le kinemi ye kilie ṅwisi kifu kinie e. Kinu kido zimizi gi kikpasi ní blo isu ya me bido me kusi i, kizezizi onose lo, le kizekpe blo ligbá ne me bede va kifu, le kifu moni ye kizekpe kinemi ye kifu ye e.
- 7 Ono gbagbe aatani kumla, le amla baga ede ede, kudzovi yo, bagaa va gi bizeti i, ani akpa la.
- 8 Pò onono otani kinemi ye kumla a. Ki nyani, le báma ke ava kuṅa me e, kinu adi zimizi.
- 9 Kuzekko ke edo blo Okae ni Aya qase, le kuzekko ke xo ifi ikpe banogogo dzedze ba gi Aya abite e, gi beyi ye e.

10 Ðase kudodo ni ifi kuxoxo bizedo onugu tole lo ya ké me. Me benemi ba, líma si lize nite e.

11 Kenipeviato kale gi kizexki kumweni ani kuni gyigyí doni linito tile me na a?

12 Me benemi ba, omumoxe ose ótratani mango kuyo o, le wain ehui la átratani ato kuyo o, le kumwe linito kye e litrátani kuni gyigyí kuko o.

Kuboete ede tava

13 Bancato bale ni mlo kusi gi béte liboe, xe benu eboe ese na a? Bebu le abase gani ba agbá gbã na ni ba kibobite gi bebite ní kusububo ni kuboete me.

14 Pò xe ní wo ona no me e, kanuzã, kutitii ani amimi bile wo e, kolo wukíta kese ní anukware su gani kusufeke ni wo kuboeteo me e.

15 Kuboeteo klo elue kúdo lifunu ne e, kelea me kune kunu, kisugya me ni ozimizi ye kune.

16 Niklo gi kanuza ni amimi bile e, niklo kapisa ni kuzimizi kakaa elu bile.

17 Pò kuboeteo lio gi kwido lifunu ne e, kosu kwidra ní otapu ko, kunu kusuyo, kwiple lito kese, le kunu kunodimeno o, kwiyi ni asigaga didi, le eboe gbã kubite kule ní ko me e, kúkpe oha ni kulele ni anumebobite e.

18 Le Ligbá foflo le e, linu kidilie gi kido edoni esebi ala gi baguvu ba bekpe ní kusuyo me e.

Yakobo 4

Kuvia nã nã kelea me

1 Nifo kuboewle ni avite edo ní mlo kusi i? Mlamo si kusuwasi ni kulekuku ulio gi biita kigũ ye ní mlo me, bekó bido na a?

2 Mlepé bido pò mlátratani be kumo o, le loso mletro si mlaye ono, mleppe bido ni kimbi kyikyí, pò mlátratani be kumo o, le loso mlezeppe avite, le mlezegoni i. Mlauimo kidilie gi mleppe e, le ese linu si mlauivi Aya si oki mlo o.

3 Le xe gi mleevi i, mlauimo o, le ese linu si mlo begyodi va benyani, mlezevi bido gi besu axwe mlawa kí mlo otuto mlo isami kumomo ve.

4 Mlo bahasi ne! Mléte si xe mlevu kelea me kuvia e, libase si mlevu ahwafiane aki Aya na a? Bano ba klo gi bepe si beze bavua ne eki kelea me e, bebite isu ya ahwafiane ki Aya.

5 Mlakígyo le edi si anukware ótoto óma ní Aya kuwlimi yo me gi kwipani si, “Ofuefue ono gi Aya ako akpe ní blo me e, eyi ni kanuza gagla.”

6 Pò lipomepepepe le gi Aya ako e, lile gagla esano. Dwisi kilie gi ye kuwlimi dradraa kwipani si, “Aya ayo kedu ní basudo ba su, pò izeppe lipo me eki banama gi bepleni isu ya e.”

- 7 Le loso, mlepleni isu aki Aya. Mlayo kedu ní ozimizi ye su, to aase ní mlo su.
- 8 Mleti apɔni Aya to aati pɔni mlo. Mleplo mlo awla la, mlo bano zimizi ba! Mlebu eboe nyani nyani na ní mlo ina ne me, mlo bano anumeboe bite ba.
- 9 Mleze ni ona nyipu, mlebemi, mleze asigaga me, mlekyi mlo kimwe to kidzi kubemi, mlo isami ne to idzi anu me kunyasi!
- 10 Mlepleni isu ní Okae anu me to aamuni mlo.

Mledi mumo ní litsixwaxwa ni onemi ɔɔlisɔli ye su

- 11 Me benemi ba, mlakɔpani eboe nyani nyani yuro mlo ahanuglo ba. Ono gi izεpani eboe nyani nyani yuro ye ohanuglo ɔɔlisɔli i, loo xwa litsi ni ye e, apani liboe nyani nyani ayuro ɔsa no, le axwa litsi ni lo o. Xe waxwa litsi ni Osa no e, kolo wonu onilie gi εbite ni Osa no ava to o, po onilie gi εxwa litsi ni lo e.
- 12 Aya tole ko onu Osa no okoko e ni otsixwa ye. Ye tete ko aatani ono kubu loo kuzizi. Nyanwe wogyodi si wonu xe waxwa litsi ni wo ohanuglo o?

Mledi mumo ní kusufeke su

- 13 Aba e mlata me kutu, mlo banama gi mεpani si i, “Omono loo kivo e, kwiaga kude tre ni oma uidi oto me, kwiaze niklo ligo tile to kwiawa axwe ato kwiamo kibo kpanuu.”
- 14 Mlete kilie gi mlo ligba ne liaze kivo kye e! Mlae nwisi debleku ye, gi anwi tauε ko o, xe edzi alila kine e.
- 15 Liboe le gi mlaapani linu si, “Xe Okae adime e, kwiaze ligba ne to kwiabite keya ni kekolo.”
- 16 Po abla e, mledɔo isu le mleeffeke isu, kusudo klo petee kwinyani.
- 17 Le loso e, onilie gi ete liboe gba ne e, gi lile si obite e, xe ubite le e, abite liboe zimizi.

Yakobo 5

Kisevi duɔu ní Bexonete ba su

- 1 Aba e, mlo bexonete ba mlata me kutu! Mlebemi to mlawa awowoe la ní kubleble lio gi kwitraba mlo ava su u!
- 2 Mlo exo la efumu, le sakplakpa va beta mlo ewu la a.
- 3 Mlo sika ye ni klosalo va begyewle, le kugyewleo lio ya kwiaze katsali ní mlo su, le biata mlo kigyε nwisi kifu kine e. Mlebla exo la ní ewe gogoa la ya me.
- 4 Mlata kutu! Mleto banama gi bewa axwe na ní mlo inyro ne me ekpe e. Mlata ba ave na kunutsatsa kutu! Banama gi bewa axwe na eki mlo e, ba kubemi yo kwiku Aya Oka uidi ye ye kutu yo me.

5 Mlɔ ligbã nɛ ní kɛsɛ ɔa ya ɛ, liiyi ni ligbãŋaŋa ni isami mɔmɔ. Mleku kumu ikí mlɔ liye we le.

6 Mlebu banima lipɔ ɛ mleye banama gi bata kɛsɛ e, xe báyo kedu ní mlɔ su i.

Lito plɛplɛ kɛsɛ nì Aya kuxwaxwa

7 Mɛ benemi ba, mlaple lito kɛsɛ, kɔzɛna ni Ɔkaɛ ye kibaba ɛ. Mledi kilie gi ɔnyɔmɛdzɛɛ izɛɛplɛ lito kɛsɛ e, xe izeepe ye kɛsɛa tɔ kaki bidɔkrɛkrɛ gi kedzi ŋaŋa kalɛ ní bɛ su i, izeeze nì lito plɛplɛ kɛsɛ ki kedzenilea.

8 Mlɔfɛ mlaple lito kɛsɛ. Mlaki mlɔ kudeonu didi yo kumu gi Ɔkaɛ libawe le liti pɔnɔ ɛ.

9 Mɛ benemi ba mlakítsà mlɔ ahanuglɔ ba onu u, tɔ Aya ɔkixwa litsi ni mlɔ o. Otsixwa ye, eti apɔnɔ abla gi atránwi i.

10 Mɛ benemi ba, mlaple aŋu ní beboedople ba gi bɛpani ní Ɔkaɛ linyi ne me ava a. Mlakɔ ba ŋwisi kukɔsrɔnɔ kí lito plɛplɛ kɛsɛ nì kuléleɛ ní kini me kinɛ ɛ.

11 Kwixwa ba si basami nɛ ɛ ese linu si bɛtani kulɛɛ. Mlenu Hiob ye lito plɛplɛ kɛsɛ onu, ɛ mlete kilie gi Ɔkaɛ abite aki ye gɔgɔ ɛ. ɛ ese linu si asigagadidi nì lipomepɛpɛ bile ní Ɔkaɛ mɛ.

12 Mɛ benemi ba, kɔsano ɛ, mlakítàni bidɔ ɔ, xe mlɛɛka ɛplɛ ɛ. Mlakítàni lifunu ne loo kɛsɛ loo kidɔ dzedze tɔtɔ ɔ. Mlapani ko si, “Ee” xe mlɛtrɔ si ee, nì “Oo” xe mlɛtrɔ si oo, tɔ mlekíku Aya ye litsixwaxwa mɛ ɛ.

Aya Kuxwaxwa ní Kuziŋa mɛ

13 Dani mlɔ mɛ batɔ beku kuxixa mɛ ɛ? Baxwa Aya. Dani mlɔ mɛ batɔ bɛɛmɔ isami i? Bazà idzi tɔ bako akpò Aya.

14 Dani mlɔ mɛ batɔ beetse e? Bakpɛ banɔ atsisì ɔha lo banɔtsitsi ba, tɔ baxwa Aya ní ba litukpo ato basra kumu aki ba ní Ɔkaɛ linyi ne me.

15 Aya kuxwaxwa liɔ ní kuziŋa mɛ ɛ, kwiayo ni ba; Ɔkaɛ aaki si biadziku ba kiku ye. ɛ xegi bɛbite eboe zimizi i, biako ba eboe zimizi na kɔkyɛ ba.

16 ɛ loso, mladra mlɔ eboe zimizi na mɛ akí mlɔ ahanuglɔ ba, tɔ mlaxwa Aya ní mlɔ ahanuglɔ ba litukpo tɔ biayoni mlɔ. Ɔnɔ gbã ye Aya kuxwaxwa ɛ, kuli gagla ɛ kuzebu libi i.

17 Eliya eze ɔnɔ blɔ kinie. Axwa Aya ni kimbi kyikyì si dzeni ye ɔkidɔ ɔ, ɛ dzeni ɔtɔtɔ ódɔ ní kɛsɛa ava agɔ tata ni kapɛ ɛ.

18 ɛ axwa Aya dze, ɛ ayɛɛ aki dzeni ye, ɛ kɛsɛa kyɛ kɛki bidɔŋaŋa ɔɛ ɛ.

19 Mɛ benemi ba, xe mlɔ mɛ ɔtɔ adze kede ní anukware su u, xe ɔnɔ dzedze edzini ye amano ɛ,

20 mlapɛ aɲu ɛ ya aɒa si, ɔnilɛ gi aakyi ɔɔɔ gi abitɛ eboe zimizi dɔni yɛ eboe zimizi na mɛ ɛ, aabu yɛ esobo la dɔni kutse me, ɛ biako eboe zimizi glele kɔkyɛ.

1 Petro

1 Petro 1

1 Keplekpaɔ lia kɛdɔ ní Petro, Yesu Kristo yɛ ɔnɔ kpekpe yɛ kɔ ɛki Aya yɛ banɔ kyakya ba gi benu bababa ni kelea lia mɛ ɛ, gi behle eku ní Ponto, Galatia, Kapadokia, Asia ani Bitinia kuseo me e.

2 Ɔka Aya gi ete mlo akpe ɔto ɛ, yɛ akya mlo. Aki si yɛ Ɔfuefue nɔ ɔdra mlo su, ki kutununu ki Yesu Kristo, ato yɛ ika ɛ iplo mlo su. Lipomeɛɛɛ ni kusuyo bisɛ ɛki mlo.

Mlakpò Aya ɔkpe kudeonudidi gi kule Ligbã ne ɛ

3 Mlakpò Aya gi onu Ɔka aki blo Ɔkaɛ Yesu Kristo e! Gani yɛ asigagadidi uidi ala gi aki blo mɛ ɛ, aki si bedzini blo epò ki kudeonudidi gi kule ligbã gani Yesu Kristo me e, gi ayɔni yɛ adɔni bekpo ua mɛ ɛ,

4 ki kaɲase gi kátrakyrɔ, loo zizi loo kiakpã ɛ. Bɛkɔ kaɲase alia ɛbla ɛki mlo ní lifunu ne.

5 Mlo banama gi gani kuziɲa mɛ ɛ, Aya yɛ kigaglaɛ kiwe mlo zekɔna ni lipoe ɛ kɔ gi kubúbú yo kwiaba a, gi bɛtrábu ibase ní lipoe gɔgɔ ɛ mɛ ɛ.

6 Mlamɔ isami glegle ní liboe ɛ ya mɛ, xegi kɔki lipoe kpekpe mi ito ɛ, liziã si mleze ní asigaga mɛ kɔkpe kukenidi ede ede ala mɛ gi mɛga kye ɛ.

7 Eboe ala ya ɛba la mɛ to mlo kuziɲaa gi kwize kedzi isani sika a, gi izɛkyro ɔ, gi nya bekyí awla ní yɛ su gani kifu yɛ mɛ xe e, biamɔ si kule, ɛ liadzi kukpòkpò, kusudra ni kubùbù ki mlo, xegi bebu Yesu Kristo ebase ɛ.

8 Gani ɛ mɛ si mlámɔ yɛ fɛ ɛ, mlɛɛɔ yɛ, ɛ gani ɛ mɛ si mlávimɔ yɛ abla fɛ ɛ, mlɛzi yɛ ava ɛɲa a, ɛ isami gi batrátani kupani ní ɛ su i, iyi mlo mɛ.

9 ɛ ese linu si mlɛzi kidilie gi kɛ mledi kudeonu iko ɛ, gi kinu kubúbú kí mlo esobo la ɛ.

10 Ní kubúbú ulio ya su i, beboedople ba ya gi bɛpani ní lipomeɛɛɛ ne ɛ, gi liaba ki mlo su i, bɛpami ɛ mɛ mɔmɔmɔ ni litɔlɛplɛkese glegle,

11 gi bekeni edi si betè lipoe ɛ ni kilie ɛ, gi eboe ala aaba la mɛ ɛ, gi la Kristo yɛ Ɔfuefue nɔ ɔ, gi eeze ni ba mɛ ɛ, ezɛbase lipoe ɛ gi ɛpani plɛ ní Kristo yɛ kinie e, ni eboe gbã ana a, gi aagbani la kukpe su i.

12 Aya ebu ɛ abase beboedople ba si, ba axwɛwawa la ɛ, aní ba isu beesumu, pò mlo. Ní lipoe ɛ mɛ gi bɛpani ní eboe ala gi la mɛnu abla a, gi la banama a, gi bɛpani Liboe Gbã ne esi mlo, gani Ɔfuefue Dradra lo ɔ, gi betsisi dɔni lifunu ne ava a. Eboe ala enu eboe gi Aya yɛ baxwɛdzɛ ba kura kye bɛɛ si bete e.

Mleze ligbã Dradra

- 13 Le loso e, mlabla mlo begyodi va aki kakli kubúbú. Mlaṅa isu ava; mlatro mlo ɔto kudidi yo pó ní lipomepɛpɛe ne gi biaki mlo ɔ, xegi bebu Yesu Kristo ebase ε ava.
- 14 Dwisí bebi gi bizenu kutu kinε ε, mlakíki si mlo ɔtuto mlo bapépe zimizi va bagbani mlo ligbá ne ṅwisi kilie gi mleze e, lipoe le gi mleze ní motemotee me e.
- 15 Pò kilie gi onilie ε, gi axwa mlo adra ε, nite lile si mladra ni kidɔ kakaa gi mlabite me ε.
- 16 Le ese linu si beṅwlimi ple si, “Mladra le ese linu si Madra.”
- 17 Agi mlezeɛxwa Aya si Ɔka a, gi ye izεεxwa litsi ni ɔno kakaa ye axwe na aṅu me modi i, mleze mlo agbá na ṅwisi bababa ní ya ní kubùbù glegle me.
- 18 Le ese linu si mlete si aní bidɔ gi biazizi ṅwisi klosalo loo sika kinε beko ebu mlo edoni kelea me ligbá pluplu i le gi lido ní mlo bakatsi ba lipoe le me.
- 19 Pò bebu mlo nì bidɔ gi bize kedzi i, gi binu Kristo ye ika le ε, gi ɔle ṅwisi kevesibi bi i, gi likyibi litoto loo kituítoto kima ní ka su kinε ε.
- 20 Aya akya ye xe bebite kelea me ε, pò bebu ye ebase ní ewe gɔgɔa la me kɔkpe mlo loso o.
- 21 Gani ye ava ε, mleze Aya ava εεṅa gi ayoni ye adoni bekpo va me ε, xe emuni ye e; le loso e, mlo kuziṅaa ni ɔto kudidi yo e, bikpasi ní Aya me.
- 22 Abla gi mladra isu ya su u, gi mlenu kutu iiki anukware ε, xe kunɔlɔ kulε ní mlo me ki mlo benemi ba ε, mlab mlo ahanuglɔ ba dɔni ɔna me ke.
- 23 Le ese linu si bedzini mlo epò aní gani lisebi gi liatse me e, pò gani lisebi gi litrátse me e, gani Aya ye liboe le gi lile ligbá a, xe le anukwareε ouíkyi i me.
- 24 Le ese linu si, “Banima petee balε ṅwisi siwa kinε ε, le ba kupedi yo petee ṅwisi siwa se se kufùfù yo kinε ε. Siwa se sizeε yro, le se kufùfù yo kuzεεwoli i,
- 25 pò Ɔkaε ye liboe le e, liaze tsino kanɔme anɔme.” Liboe le ya linu Liboe le gi le bepani iiki mlo ɔ.

1 Petro 2

Kunɔlɔ ní Kristobanε ma kusi

- 1 Le loso e, mlebu mlo isu ya ní kuzimizi kakaa me, mlakíse asia loo mlako ɔṅufa loo kanuzá loo mleziɔni ɔno su ni kapɛatoto me ε.
- 2 Dwisí bebigye kinε ε, mlape Ɔfuεfue no me kumwani gbã to gani ko me ε, mlaatsi ní mlo kubúbú yo me,
- 3 abla gi mlete si Ɔkaε ape ε.

Kristo ye onu Limwa ne ava Likla ne ki Aya ye ligba le

- 4 Gi mɛba yɛ klo ɛ, ligbǎ nɛ likla ɛnɛ gi banima bázɛ si linu kididɔ ɛ, lɛ Aya akya gi liɲa kedzi kí yɛ ɛ.
- 5 Mlo kyɛ ɲwisi akla gbagbe kinɛ ɛ, bɛɛwa mlo su axwɛ to beko ɛwa Ɔfuɛfue no mɛ ligba, to mlaze kusɔliɔ baka dradra, gi mlazɛɛki Ɔfuɛfue no mɛ bidɔpɔɔpɔɔi i, gi biaku Aya aɲu gani Yesu Kristo me e.
- 6 Lɛ Aya yɛ liboe le lipani si, “Dike mapɛ likla ní Zion, Likla kyakya gi lizɛ kedzi i, gi mɛɛko ɛtro ɲwisi limwa nɛ aua likla kinɛ ɛ; lɛ ɔnilie gi azɛ yɛ aua aɲa ɛ kuye kutrǎku ye liwewe e.”
- 7 Abla ki mlo banama gi mlɛziɲa ɛ, likla ɛnɛ ya liɲa kedzi. Pò ki banama gi baziɲa ɛ, “Likla ɛnɛ klo gi bagbawa ua bɛyuro si lipɛ ɛ, lɛ lidzi ɔɔo lo aua likla nɛ.”
- 8 Kɔpɔnɔ ɛ, “Likla gi liaki si banima biamlima, ani liklakpɔ gi liaki si banima biagleve.” Biamlima lɛ ese linu si bénu kutu aki Liboe Gbǎ nɛ, gi lɛ ke linu kidilie gi Aya atrɔ eplɛ aki ba si liaba lɛ mɛ ɛ.
- 9 Pò mlo kɔɔ mlenu banɔ gi bɛkya a, kusɔliɔ baka, kekusipe me banɔ gi bizesumu Aya a, limade gi lidra a, banɔ gi benu Aya yɛ banɛ ɛ, atɔ mlaaza kukpòkpò idzi ki yɛ gi yɛ axwa mlo adɔni litumu ne me manɔ ní yɛ kuklekle dradraa mɛ ɛ.
- 10 Lipoeto gi liza mɛ ɛ, mléze Aya yɛ banɔ ɔ, pò abla ɛ, mlenu yɛ banɔ; lipoeto gi liza mɛ ɛ, mláze Aya yɛ asigagadidi la a, pò abla ɛ, mlɛzi yɛ asigagadidi la.
- 11 Mɛ bavia ba, mapɛ dɔni mlo klo, ɲwisi banɔ gi bɛdɔ kese dzedze me nì bababa ní kelea lia mɛ ɛ kinɛ, si mlakíyuro isu aki mlo kisugyae ke bapépe ua gi bɛɛta kigū yɛ ní mlo esobo la a.
- 12 Mleze agbǎ Gbǎ ní banama gi báze Aya aua aɲa ɛ, ba kusi to xegi bedo si mlenu banɔ nyani nyani fɛ ɛ, biamɔ mlo eboe gbǎ na to biakpɔ Aya ní liwe lɛ gi aaba blɔ klo aua a.

Kusububu ki mlo Baka ba ni mlo Bavaɲa ba

- 13 Kɔkpe kubùbù yo gi mlɛɛki blɔ Ɔkaɛ loso e, mlabubu isu aki kavavɲaa kakaa gi bedu ní banima kusi i; xegi ki Okusi ye gi yɛ ɛɲa ɔnɔ kakaa aua a,
- 14 loo yɛ bavaɲa ba gi akpe si behe kutu aki banama a, gi bɛbite eboe zimizi ani to bakpò banama a, gi bɛbite eboe gbǎ.
- 15 Lɛ ese linu si Aya kupépe linu si mlabite eboe gbǎ to mletsi motemotee kunugu yo akpe ni banima onu.
- 16 Mleze ligbǎ ɲwisi banɔ gi balɛ ní ɔwlamɔmɔ mɛ ɛ; pò mlakíko mlo ɔwlamɔmɔ no ɛko ewe eboe zimizi na, bonju i, mleze ligbǎ ɲwisi Aya yɛ banɔsumu kinɛ ɛ.
- 17 Mlakpe kubùbù ní ɔnɔ kakaa su, mlalo mlo ahanuglo bavaziɲa ba, mlese Aya atɔ mlako kubùbù aki Okusi ye.

- 18 Mlɔ banɔ dzidzi ba a, mlepleni isu akpɛ nɔ mlɔ baka ba ese ni kubùbù kakaa, tɔ mlakpɛ kubùbù yo anɔ ki banɔaklɔ gi bɛpɛ ɛ, xe bizeebù banɔ su u, tètè ko o, pò ki banama gi balɛ kitikiti fɛ ɛ.
- 19 Lipɛ xe ɔnɔ aatani kuze nɔ kupèpè gi nya kúnu ye kunɛ ɛ ese, lɛ ese linu si ɛɛplɛ aɲu nɔ Aya ava a.
- 20 Libi woli liabu ki mlɔ xe bekusi mlo o, xe mlɛlɛɛ nɔ kɔ onu kɔkpɛ liboe zimizi gi mlɛbitɛ ɛ? Pò xe bekusi mlo kɔkpɛ liboe gbã gi mlɛbitɛ ɛ, xe mlɛtani kɔ onu kulɛ ɛ, lɛ ya linu kukpòkpò ɛki mlɔ nɔ Aya aɲu mɛ ɛ.
- 21 Lɛ ya loso Aya axwa mlɔ, lɛ ese linu si Kristo amɔ ɔzia nɔ mlɔ onu lɛ aki mlɔ liɲwitɛ si, tɔ mlaga ye kugakli yo mɛ.
- 22 “Óbitɛ liboe zimizi, lɛ kemenɔ kama ni ye onu u.”
- 23 Agi bekpini ye kyɛ ɛ, óbu le onu ni kukpini i; gi amɔ ɔzia nɔ ɛ, ókpɛ ɔnɔnɔ lifu u. Bonu i, akɔ ye isu ya atrɔ nɔ ɔnilie gi izɛɛtsa litsi gyɔgyɔ lɛ ava a.
- 24 Kristo ɔtutɔ etu blɔ eboe zimizi na nɔ ye isu ya mɛ kɔtsinɔ ni ose lo su, tɔ eboe zimizi na akíɲa blɔ ava tɔ ɔ, pò tɔ kwiaze ligbã ki eboe gyɔgyɔ la. Gani ye ebi la mɛ bɛyɔni blɔ ɔ.
- 25 Lɛ ese linu si mleze ɲwisi ivesi gi ilila, pò abla ɛ, mledziba nɔ Ovesigbanɔ ye ni mlɔ esobo la Ɔvadi ye klɔ.

1 Petro 3

Benyimedze ba ni Badzɛnye ba

- 1 Niteme ke mlɔ benyimedze ba kyɛ ɲwisi banɔdzidzi ba kinɛ ɛ, mlepleni isu aki mlɔ benye ba, atɔ xe bame batɔ báze Aya ye liboe le ava ɛɛɲa ɛ, mlɔ kizeze me kiaki si biaziɲa gi litrázia si mlapani tɔɔ ɔ,
- 2 lɛ ese linu si biamɔ kilie gi mlɔ ligbãzeze ne lidra ɛ, ni kubùbù yo gi mlɛkpɛ nɔ isu ya su i, si bipɛ.
- 3 Mlɔ kusululɔ kukídɔ nɔ oge no bidɔkpɛkpɛ vɛ ɲwisi siya sɛ kututu yo loo ni sika ye bidɔ mɛ loo awu gbã na kukpɛkpɛ mɛ ɛ.
- 4 Bonu i, mlɔ kupedi yo kudɔ nɔ mlɔ kime mɛ, kupedi uliɔ gi kúvikpa a, xe kulɛ ni Ɔfuɛfue ɛ, gi ɛdɔ zii i, xe ɔvɔhwani isu mɛ ɛ, xe ɛɛplɛ lito kese e, gi binu bidɔ gi bize kedzi ni Aya aɲu mɛ ɛ.
- 5 Lɛ ese linu si kude uliɔ ava kana mɛ badzɛ dradraa ba gi bɛkɔ ba kudeonu didi yo etrɔ nɔ Aya ava ɛ, bɛga xe bɛbitɛ ɛ, gi bezepe di i. Bɛ pleni isu ikpɛ nɔ ba ɔtutɔ ba benye ba ese.
- 6 Ɖwisi Sara gi enu kutu u aki Abraham xe axwa ye si ye kae kinɛ ɛ. Mlenu ye bebidzɛ xegi mlɛbitɛ eboa la gi ɛpɛ ɛ, xegi mlɛse lifu i.

7 Le niteme kee mlo badzenye ba kye ε, mlezè nì mlo bedze ba ní kuboesenu me, to mlamo ba si ba benu mlo bapɔnɔpɔnɔ ba klo ba awla gi kigagla kima a. Mlakpe kubùbù yo ní ba su, le ese linu si mlo ni ba mletraze kanjase alia gi kenu Aya ye lipomepepe ne bidokokoe ve gi binu ligbã ne ε, to kidido kikítisi kude eki mlo xegi mlexwa Aya a.

Ɔzia mɔmɔ nɔ gani bidɔ gbã kubite me ε

8 To migù me liboe le e, mlo petee mleze ní kusuyo me ni mlo ahanuglo ba; mlako lito le me aki mlo ahanuglo ba, le mlalo ba ηwisi benemi kine ε, mlenu eboe ese ato mlabubo isu ya.

9 Mlakídzini eboe zimizi atsa liue eki eboe zimizi i, loo kukpini ki kukpini, bonu i, mlako kukrira atsa liue, le ese linu si liboe le ya loso bexwa mlo ato mlaaze kukrira ηwisi kanjase kine ε.

10 Dwisi kilie gi liboe le lipani si i, “Onilie klo gi apé si yija ligba ne ε xe egyo le edi si yimo epoe gbã ε, lile si odi ye kinemi ye ava to okipani eboe zimizi to omɔni asia kuse.

11 Lile si okyi kede okpe eboe zimizi to obite eboe gbã; lile si ope kusuyo to ose kuni ko kude e.

12 Le ese linu si Okae ye anu na ale ní banama gi ba bede va begyo su le izeenu xegi bexwa ye ε, Pò Okae izeyo kedu ní banama gi bizebite eboe zimizi na su u.”

13 Onono ótrakpe mlo ebi xegi mleekeni idi si mleebite eboe gbã a.

14 Le xegi mlemo ɔzia kɔkpe gi mlebite eboe gbã fe ε, mlamo isami! “Mlakise kidilie gi bese e, le lifu likíku mlo o.”

15 Pò mlakpe kubùbù yo ní Kristo su ηwisi Okae kine doni mlo ina ne me. Mleze ní kublabla me lipoe kakaa to mlebu mlo kudeonudidi ulio gi kule ní mlo awla ε, ese aki ono kakaa gi aavi mlo e. Pò mlabite le ní litopleplekese ni kubùbù me e.

16 Mlaki to mlo ina ne me idra, to banama gi beekpini mlo kɔkpe mlo kizeze me gbã ε, ηwisi bano gi bali ní Kristo me e, ato kuye kwiaku ba kɔkpe ba asia na gi beezizi mlo su i.

17 Le lipé sano si wɔamo ɔzia kɔkpe wo eboe gbã na xe liaze Aya ye kupere ε, sano si wɔabite eboe zimizi i.

18 Le ese linu si Kristo etse aki eboe zimizi na tule kpoo, ono gi ye bede va begyo eki banama gi ba bede va bagyo o, to ye aatu oto ni blo tsini Aya klo. Beye ye ní kisugyae me, pò Aya ye Ofuefue nɔ eyoni ye ε,

19 Le gani Ofuefue nɔ klo ava ε, azepani liboe gbã ne aki ifuefue ne klo gi bekpe ní ligba le ε.

20 Lε inu banama gi bénu kutu aki Aya lipoe gblamadzaeto le ya ua, ba ifuefue ne. Lipoe le gi Aya azeepe ba a, ni litopleplekese ní ewe ala klo me gi Noa azewa onitsahu lo e. Bano kiklakla kito ogotiaua ba ko bemo kubúbú gani kuni yo me.

21 Lε kuni ulio ya kunu kunikpekpeo gyese gi ko kwibu mlo abla fe ε. Aní simlu se kuploplo ni mlo kisugyae su, pò gani kukaka ki Aya dono ní begyodi gbã ua me ε. Be bibu blo gani Yesu Kristo ye kuyoyo me ε,

22 gi ye atre ní lifunu ne e, xe ole ní Aya ye kanawla me ε, xe Aya ye baxwedze ba, ni bavaŋa ba ani lifunu ne bigagla ve bikpasi ní ye ese e.

1 Petro 4

Mleze Ligba Dwisi banama gi Beze Aya aua eŋa kine ε

1 Lε loso gi Kristo amo ozia no ní ye kisugyae me ε, lile si mlo fe mlakpe isu kigagla ni begyodi ua klo ke gi beze ní ye awla ε, le ese linu si onilie klo gi amo ozia no ní ye kisugyae me ε, okpe oha ni eboe zimizi to o.

2 Lε klo ua loso e, ye ligbã ne doni abla kotsino ε, líma eki kelea lia ya me kisugya me kupépe zimizi i, bonu ki Aya ye kupépe ε.

3 Lε ese linu si mlezizi lipoe glegle eza no gi mlezεbite eboe ala gi babubite ba bekya si biazεbite ε. Beze ligbã ní ahasiboe, kinyani, kudanwewewe ádze ni enyime boe, ligbãŋaŋa ni kubusumu me.

4 Litu ba kugyo si mláma likpo ni ba ní ba ligbã zimizi ne me to, le loso beekpini mlo o.

5 Pò biabu isu unu ki Aya, gi ye ole ní kublabla me si yixwa litsi ni banama gi bale ligbã a, ni banama gi betse e.

6 Lε ya loso besoli Liboe Gbã ne eki banama gi betse abla kye ε, ato bixwa litsi ni ba ní kisugyae onu u; besoli ki ba to ní ba Ofuefue no me ligbãzeze ne me e biazε ŋwisi kilie gi Aya ole ε kine.

7 Kido kakaa ke ogùko ena pò. Lε loso, mladra mlo begyodi ua me, to mlaŋa isu aua ato mlaatani Aya kuxwa.

8 Ni kido kakaa me ε, mlalo mlo ahanuglo ba ni ona gbã, le ese linu si kuloloo kuzeewe eboe zimizi glegle.

9 Mladra mlo kupeo aki mlo ahanuglo ba faã kutètè kukíze ní le me ε.

10 Ono kakaa owa bidokokoe ve gi aze ε, su axwe to oko be ononi banodzedze ba ní anukwareε me gi ewa Aya ye lipomepere ne su axwe ní le edeke la onu u.

11 Onilie gi izepani liboe le e, oniani le ŋwisi Aya ye liboe le otuto epani. Onilie gi eesumu i, osumu ni kigaglae lie gi Aya aki ye ε, ato ní liboe kakaa me ε,

biako kukpòkpò ki Aya gani Yesu Kristo me. Ato kusudraa ni kigaglae kize ye kine kòtsino kanome anome. Ato liba le me.

Ozia momo Dwisi Kristone kine

12 Me benemi dimeno ba, kufekedi yeuyevi ulio me gi mlaega e, kukize onugutsetse eki mlo nwisi bidò gi bauimo edi i ke kiba mlo ava kine.

13 Bonu i, mlamo isami si mlemo kapoato ni Kristo ye ozia momo no me, to isami iku mlo esano xegi bebu ye kuklekleo ebase i.

14 Bekrira mlo xegi bekpini mlo kòkpe Kristo ye linyi ne loso o, le ese linu si kuklekleo Ofuefue no gi onu Aya ye Ofuefue no e, otini ni mlo ava.

15 Xegi mlome oto emo ozia e, likize kòkpe si onu onoye, loo oze, loo ono gi eebite eboe zimizi, loo ekpe onugu ni bano eboe me e.

16 Pò xegi wemo ozia kòkpe gi wonu Kristone e, likiku wo kuye e, bonu i, do Aya qase si linyii ne klo lile ni wo su.

17 Le ese linu si lipoe le lina si litsixwaxwa ne likpese ni Aya ye banima; le xe likpese ni blo e, kite liaze ki banoaklo gi benu kutu aki Aya ye Liboe Gbã ne e?

18 Le kilie gi Liboe le lipani si i, “Xegi lile gagla si bebu banama gi ba bede ua bedra e, kite, liaze ki banama gi benu Aya ye bane ni bano zimizi ba e?”

19 Le loso e, banama gi bemo ozia no ni Aya ye kupereu onu i, lile si bako ba isu akpe ni ba obitebite anukwaree onetee ye awla to batre ni ba eboe gbã na ava a.

1 Petro 5

Kugbagba ki Banotsitsi ba ni Sohe ba

1 Meeki banotsitsi ba ni mlo kusi litukpo nwisi onotsitsi kine e, ono gi aya katsalia aki Kristo ye ozia momo ni ono gi ye kye aamo onako ni kuklekleo lio gi betrabu i base me.

2 Mleze bevesigbano aki Aya ye ivesi le gi ile ni mlo kavadi ya ese e. Mleze bavadi ani gi betro eki mlo o, po gi mledime nwisi kilie e, gi Aya ape si mlabite e, ani ki kiborepe ni kimbi kyikyilo, bonu ni kupere si mlesumu u.

3 Mlakikeni edi si mlaena kamla ni banama gi beko ekpe ni mlo awla e ava, po mleze lihwitse aki ivesi le e.

4 Ato xe bagagbano ba okaa aba e, mlaze kusudraa likusikuto le gi litralila le kuklekleo liwewe e.

5 Niteme kee mlo sohe ba e, mlepleni isu aki banama gi betsi sani mlo e. Mlo petee mlakpe kusububo nwisi ewu kine etsino mlo ahanuglo ba su; le ese linu si liboe le lipani si, “Aya izeyo kedu ni basudo ba su, po izere lipo me eki banama gi bebubo isu i.”

- 6 Le loso mlabubo isu akpe ní Aya ye owla gagla lo ese, ato aamuni mlo ní ye lipoe gbã ne ava.
- 7 Mlako mlo baxixa ua petee gi bekpε mlo begyodi ua kunugu yo e, atrɔ ní ye ava, le ese linu si ako lito le me aki mlo.
- 8 Mlevu isu ya, to mleze ni anu! Mlo ahwafionεε, ozimizi ye, εwa mlo ηwisi gyata kinε, gi επε onuto si yivu ita a.
- 9 Mlalεε gaglaa ní mlo kuziηaa ava, to mletsi kudeonu aki ye, le ese linu si mlete si mlo benemi bavaziηa ba ní kelea me ε, beεga kini tilee lie ke me.
- 10 Po xe mlemo kini ye tavε ε, Aya gi ye line linu lipomepepe ne petee e, xe ye axwa mlo amani ye kusudraa gi kuvídu ní Kristo me e, ye otuto aadzi ni mlo kudu, le aaki si mlaze gagla, le mlaali, le mlaturahwa a.
- 11 Ye kinε kinu kigaglaε kot sino kanome anome. Ato liba le me.

Kunɔpanɔ gɔgɔ

- 12 Sila gi makɔ ηwisi onemi anukware onete e, ye apɔni me xe maηwlimi keplekpa kpekpemia lia ya. Mare si mikpe mlo sise le mεεηa katsalia si, le ya linu Aya ye lipomepepe ne otuto lo. Mlalεε ní le ava gaglaa.
- 13 Osɔli ha lo gi ɔle ní Babilonia a, gi ɔle ηwisi onemidze ki mlo ε, gi Aya akya apɔni mlo ɔ, fe εpani mlo, niteme kee me obi ye Marko fe apani mlo.
- 14 Mlakpe mlo ahanuglo ba wolaa ni kulolo ní Kristo me. Ato kusuyo kuze ni mlo banama petee gi mlalε ní Kristo me e.

2 Petro

2 Petro 1

1 Keplekpaɔ lia ya kɛdɔ ní Simon Petro gi onu Yesu Kristo ye ɔnɔsumu ni ɔnɔ kpekpe kɔ. Ɛki banama gi gani blɔ Aya a ni ɔnɔbu ye Yesu Kristo ba kude gyɔgyɔ ava a, bɛzɛ kuziŋaa gi kwizɛ kedzi ŋwisi blɔ kuni yo kine ɛ.

2 Ato lipomepɛpɛ ni kusuyo kuze ni mlɔ ní kisɛsɛ me gani Aya ni blɔ Ɔkaɛ Yesu ba kutete me e.

Mlaka ní mlɔ Kuxwaxwaa ava.

3 Aya ye kigaglaɛ kiki blɔ kidɔ kakaa gi kwizia ɛki ligbã ni kutununu ki Aya gani blɔ eboa la gi kwite ní ye su i me ɛ, ye ɔnilie gi ye axwa blɔ gani ye ɔtuto ye kusudra ni ye kupɛpɛ me ɛ.

4 Gani la ya me ɛ, aki blɔ ye kakaple zikedzia, to gani bɛ me ɛ, kwiako lito ní ye kizezee me ato kwiamɔ ɔwla dɔni kelea lia me ligbãzeze nyani nyani le gi blɔ bapɛpɛ zimizi ba bizɛmanɔ ɛ, me.

5 Kɔkpe liboe le ya loso e, mlekeni edi ní kude kakaa onu to mlako kizeze me gbã ako aponi mlɔ kuziŋaa; le mlako kuboete aponi mlɔ kizeze me gbã ɛ.

6 Mlako isu ava kuŋaŋaa aponi mlɔ kuboeteo, to mlako ikùkpekpe aponi isu ava kuŋaŋaa, kɔponi le ya ɛ, mlako kutununu ki Aya ɔponi ikù ne kukpekpeɔ

7 Mlako kunɔlɔ aki mlɔ benemi ba, to mlako kunɔlɔ aponi kunemiwawa.

8 Le ese linu si xegi kizeze me gbã ke ya kile ní mlɔ awla ní kisɛsɛ me ɛ, biaki si mlaze banɔ gi mlɔ eboe aawa lixwe ɛ, le mlɔ kuboeteo ní blɔ Ɔkaɛ Yesu Kristo su i, kwiaki si mlaabu libi sanɔ ɔ.

9 Pò ɔnilie awla gi bidɔ bɛ ya bíma ɛ, onu ɔnɔ gi ye ketu ya ko izɛmɔ le onu kaŋupo, le ese linu si edze si beplo ye eboe zimizi koko la ezanɔ ní ye su.

10 Le loso e, me benemi ba, mlekeni edi gaglaa to mlatrɔ likla ni le ava si mlɔ kuxwaxwaa ni mlɔ kukyakya ɛ; bile ní bɛ ozeklɔ. Le xegi mlɛbite le nite e, mlatráglevɛ liwewe.

11 Le biakpe mlɔ wolaa xegi mleti iku u, ní blɔ Ɔkaɛ ni ɔnɔbu ye Yesu Kristo ye kavaŋaa gi katráblo liwewe e me.

Kuboedople ní Aya ye Liboe le su

12 Le loso e, maaple aŋu ní eboa la ya ava ki mlɔ lipoe kakaa, agi mlete la kooko kye ɛ, xe mlakpasi ní la anukwarɛɛ lie ɛ, gi ɔle ní mlɔ awla abla me ɛ.

13 Megyo le edi si lipɛ si mizɛpɛ aŋu ní eboa la ya ava aki mlɔ gi malɛ ligbã ne ɛ.

14 Le ese linu si mete si mátrakyi kede, kilie gi blɔ Ɔkaɛ Yesu Kristo adra le me aki me ɛ.

- 15 Maadi le aua si mɛplɛ aɲu ní eboa la ya aua lipoe kakaa xegi mekyi kedea ɛ.
- 16 Aní kudzídzi gi kwipɔ me ɛ kwiga xe kwiki si mlete Yesu Kristo ye kigaglaɛ ni ye kubabaa a. Pò ɛ, blɔ kwimɔ ye kukemekemeo ni blɔ bimbi ue.
- 17 Lɛ ese linu si azɛ kubùbù ni kuklekle dɔni Ōka Aya klɔ, gi ole lo eyi dɔni Okusi vidi ye ye kuklekleo me ɛba ye klɔ gi ɛɛpani si i, “Ōnilie ya onu Mobi ye gi malɔ ɛ, ye eku me aɲu u.”
- 18 Blɔ ɔtuto kwinu ole lo gi ɛdɔ lifunu ne e, gi kwize pɔni ye ni lito dradra lɛ aua ɛ.
- 19 Lɛ loso e, kwika ní kuboedoplɛ ulio gi kulɛ ní blɔ awla aua ɛ sano. Lɛ mlaabite lɛ mumɔ xegi mlevu aɲu ní lɛ su u. Lɛ ese linu si ba eboe la alɛ ɲwisi kani gi ekle ní litumu ne me e zɛkɔna ni lipoe lɛ gi kelea kiati i, xe livlɛ lɛ ɔdzidziobi ye aakle ní mlɔ ina ne me ɛ.
- 20 Lɛ sano ɛ, lilɛ si mlenu lɛ ese si kuboedoplɛ ɔtɔtɔ kúma ní Aya ye liboe le me gi kwiba ɛ, gani beboedoplɛ ba ɔtuto ba kuboesenu nu me e.
- 21 Lɛ ese linu si kuboedoplɛ tɔtɔ kúdo ní ɔno gbagbe ye kupépe me, bonu i, Ōfuɛfue Dradra lo ɛhwani banima xe bɛpani eboa la gi ɛdɔ ní Aya klɔ ɔ.

2 Petro 2

Kugbagba ní Asia na badɔbase ba su

- 1 Pò asia na beboedoplɛ ba kyɛ beze ní banima kusi ɲwisi kilie gi asia na badɔbase ba bɛtráze ní mlɔ kusi kinɛ ɛ. Bɛtrábase bidɔ gi binu asia ní Aya su ní kikpokpo me gi biamani kulɛɛ ɛ, gi kwiazizi bidɔ ní mlɔ kusi i, lɛ bianada Ōkaɛ gi ye edzi aba a, xe ebú ba ɛ, gani lɛ ya me ɛ, biamani kuzizizizi ni ba isu ya aua kyikya.
- 2 Banɔ glegle biazeni ba eyekuboe la kude lɛ kɔkpe ba kibobiteɛ loso e, banima biakpe anukwarɛɛ kudeo kakpaa.
- 3 Kɔkpe ba kuɲazi yo loso e, asia na badɔbase ba ya, gani ba kudzidziɔ me ɛ, biamɔ libi dɔni mlɔ iwla me. Pò ba lipɔbubu le lifini ní ba su, lɛ ɔnilie gi atrázizi ba ɛ, ɔlɛ ni aɲu.
- 4 Aya ókɔ ye baxwɛdzɛa ba gi bɛta kese e, ba eboe zimizi na ɛkyɛ ba a, pò aɲwia ba akpe ní kifumoni ye me e, niklɔ gi bɛbla ba ní litumu ne me e, kɔna ni liwe lɛ gi biaxwa litsi ni ba ɛ.
- 5 Aya ódi kele kokoa asigaga a, pò aki si kuni yo kwiyi xe kwikyɔ banɔ zimizi ba a; pò ebu Noa ɔno gi ye asɔli kude gyɔgyɔ kɔpɔni banɔ tiegloele ato.
- 6 Aya ebu Sodom ni Gomora ima ne lipɔ lɛ akani lɛ ni kifu ye gi kusuwɔtɔ ko kwigo ɔ, gi linu liɲwitɛ ki kidilie gi kitrába banama gi bauise Aya aua ɛ.

- 7 Aya ebu Lot, ɔno gi ye bede va begyo ɔ, gi eze ní ɔna tata me kɔkpe anyaniboa la gi bano zimizi i, ba klo kusi gi ɔle ε, gi bauíbite ní ɔsã ɔtoto ava, bezεεbite ε.
- 8 Lot eze onyime gi ye bede va begyo ɔ, xe eze ní ba kusi i, le liwe kakaa ε, ye esobo la eezenu kuyeyiyeyi glegle gi azaamo ɔ, xe azeenu ba eboe la ni ba ɔsã no ava kumɔbitemɔbite ε.
- 9 Le xegi nite lile ε, kɔlo Aya ete kilie gi aabu bano gbã ba ní ba baxixa va me ε, le ete kilie gi aavu bano zimizi ba zekona ni litsixwawe le e, gi bale ní kutuhehe ese kye ε.
- 10 Liboe le ya lile ní le me eki banama gi bale ni batuto ba kisugyae me bapεpe va kude e, xe bébu Aya ye gigagla ε. Asia na badɔbase ba ya ε, ɔna ɔle ní ba lipo gi bizefeke isu kye ε, le bése lifu si biase asia gi biazizi banama gi bale ní lifunu ne su u.
- 11 Aya ye baxwedze ba gi kigagla kilie ní ba su u, xe ozeko ɔle ní ba awla kye ε, bauítsã bano ba ya elu onu ni kukpini ní ɔkaε ye anu me ε.
- 12 Pò bano ba ya va ε, bizεspani ebusioboe ní eboa la ese gi bénu me e. Asia na badɔbase ba ya bizεbite eboe la ko ηwisi liηwafu me бага gi bauíbù eboe la su u, xe bizεεbite la a, gi bepo ɔ, xe betrávu iiki kuyeye kine ε. Le ηwisi liηwafu me бага kine ε, ba kye betrákyro.
- 13 Betrátsa liue eki ba ní ekyibi ala la gi beki eba banima ava ε loso. Ba isami ne inu si beze ní ɔha kusi to bazεηa kuηazi yo, to bazεehali kuda aηwe, ani to bazεkpe ozi lo kemize gbagbã. Benu kuye ni kakpakpekpe ní mlo kusi, xegi mleki si beηa bidɔ ni mlo ε, kɔkpe gi lipoe kakaa ε, beemo isami ni ba kunɔmeno ko edeke la ε!
- 14 Kihasiwawae kiηa ba ava niteme si bátramoni eboe zimizi na kubite ε. Bizεkpe banama gi bauívu isu ya ní enyimeboe la me ε, ní kuxixa me. Benu bano gi begano ní kuηazi me e, le bale ní Aya ye ifixoxo le ese e!
- 15 Beyuro kude gyɔgyɔ le bekuni Baalam gi onu Beo yebinyime kude e, gi ye adime ni kibɔε lie klo gi aamo gani eboe zimizi na me ε.
- 16 Tedzi ye gi onu ɔga gi óvigu kunugu i, ye ateni oboedoplεε ni ɔno gbagbe ye ole lo, xe edzini ye ewleboe la amoni i.
- 17 Benyime ba ya ba bale ko ηwisi enito gi kuni kúma ní la me ε, ηwisi aple gi liwo vidi ne lifu i. Aya abla ozeko aki ba ní litumu tritri le me.
- 18 Bizεspani asudɔboe ni eboe gi auíbu libi i, le bizεko ɔno gbagbe ye kisugyae me kusunwasi zimizio epɔno to beεko epunu banama gi able ko beedo ní banama gi bale ligba zimizi ne kusi i.

19 Bizεεka ɔwlamɔmɔ eplε ki ba nί lipoe lε gi ba tuto pò benu banɔdzidzi ki ligbāzeze zimizi i, gi liazizi ba ε. Lε ese linu si ɔno onu ɔnɔdzidzi ki kidɔ kakaa gi kiɲa ye aua ε.

20 Lε xe banima bese nί kelea eboe zimizi na onu gani blɔ Ɔkaε ni ɔnɔbu ye Yesu Kristo kutete me e, xe bedzini ba kunya ekpe nί eboe zimizi na me dze ε, xe εεɲa ba aua ε, banɔ ba klɔ ba ba kizezee me kizenyani sani kilie gi kiize tsã ε, xe ableke bedzi bavaziɲa ε.

21 Liapε ki ba sanɔ xegi béte kude gyɔgyɔɔ sani si betè ko o, pò tɔ bekyi kede akpe kutrotɔ dradra liɔ klɔ gi beki ba ε.

22 Kidilie gi kε kiba ba aua ε, kibase si abee ua gi bizebu si “Kadrouia kize edzini zemini ka sihlàhlà sε,” ni “ɔha gi bewlo no e, izedzi zewlo lo livo lε ε,” bali nί lε mε.

2 Petro 3

Kakaple nί blɔ Ɔkaε ye kubabaa su

1 Mε bavia dimenɔ ba, keplekpa ulaa gi mεɛɲwlimi kimlɔ ε, ka ka lia ya abla. Maɲwlimi kuplekpa tuva liɔ ya si mihwani mlɔ begyodi ua tɔ ba mε badra ni eboa la ya su u.

2 Mapε si mlaple aɲu nί eboa la gi beboedople dradra ba bepani ple koko aua a, ni ɔsãa nɔ gi blɔ Ɔkaε ni Ɔnɔbu ye akɔ ɔ, gi banɔkpekpe ba beki mlɔ ε aua.

3 Nί ɔtɔpu kɔ ε, lile si mlaple aɲu si, nί ewe gɔgɔ la mε ε, banama gi bizemwe banima ε, biaba. Banama gi biazekpe anukwarεε kakpaa, lε biazeni ba tuto ba bapépe zimizi ba kude e.

4 Biaui si, “Aka aple si ye aaba, nifo ye kakaple alia ya kale ε? Dɔni lipoe lε ke gi blɔ baka ba betse e, kɔkpeni abla ε, kidɔ kakaa kiitre nί ke aua ηwisi kilie gi lize dɔni kelea likpese le kinε ε.”

5 Pò ɔɲwadzuu bedze si gani Aya ye liboe le onu lifunu ne lize e, xe akɔ kuni yo abite kesea a, xe aki si kesea kedo edɔ ni kuni yo me e.

6 Lε kuni yiyio ke akɔ akyrɔ kesea lipoe lε klɔ mε.

7 Lε gani Aya ye liboe le me ke lifunu ne ni kesea lia gi kale abla ε, bebla be eki kifu ye, gi bebla be eki litsixwaxwa ni kukyrɔkyrɔ ki banama gi bése Aya ε.

8 Pò mlakídze liboe tile lε ya a, mε bavia ba! Ni Ɔkaε klɔ ε, liwe tile lile ηwisi ago akpe tole kinε ε, lε ago akpe tole alε ηwisi liwe tile kinε ε.

9 Anί si Ɔkaε ɔvikɔsi nί ye kakapleɔ su u, ηwisi kilie gi banɔatɔ beegyo le edi kinε ε. Boɲu i, akɔ lito pleple kese aki mlɔ lε ese linu si ópe si ɔnɔnɔ ɔkyurɔ, pò apé si ɔno kakaa okyi nί ye eboe zimizi na mε ε.

10 Pò Ɔkaε ye Liwe le litrába nί lipoe lε mε gi mlatráze nί aɲu pleple mε ε. Nί liwe lε klɔ aua ε, lifunu ne lialila ni ozi gagla, lε liwɔ lε mε bidɔbitεbite uε petee

biazizi ɛ biakani, ɛ kesea ni kido kakaa ní ka ava ɛ, biakani. ɛ banima biamo kido kakaa kilie gi kilie ɛ.

11 Agi kido kakaa kitrazizi gani kudeo lio ya ava ɛ, bano wolilu lile si mlezee? Lile si mleze ligbá gi lidra to mlako isu aki Aya a,

12 gi mleepe Aya ye Liwe le e, to mlekeni edi to liba kpekpee. Liwe ɛ klo litramani bidɔ zizizizi gi lifunu ne liakani i, xe liwo ɛ me kudokpaa kwiawlo ní kifu ye ke kuhuhu yo loso o.

13 Pò ní ye kakaplea onu i, kwidi kudeonu iiki lifunu vuvu ni kese vuvu, niklo gi aaze kepe ki kude gyogyo ɛ.

14 ɛ loso me bavua ba, agi mleedi kudeonu iiki ɛ ya ɛ, mlekeni edi to mladra, to kunutsatsaa toto kukize ní mlo su u, ní Aya anu me to mleze ní kusuyo me ni ye.

15 Mlaple anu si blo Okae ye litopleplekese kese e, kunu kudeonu gi aki mlo to mlamo kubúbú nwisi kilie gi blo onemi dimenɔ Paulo anwlimi aki mlo ɛ, gani kuboete ulio gi Aya aki ye me ɛ.

16 ɛ ya su apani ní ye kuplekpa petee gi anwlimi aki mlo me ɛ. Eboe ato ale ní ye kuplekpa me gi la ese kununu yo kuli gagla, ɛ banama gi béte e, ni banama gi ba begyodi va bamá ní oko tole e, ba eboa la klo va ese kububu i, binu asia, nwisi kilie gi bizebite ni Aya ye liboe gogo ɛ kye ɛ. Gani ɛ ya me ɛ, bizemani kuzizizizi ni ba isu ya ava a.

17 ɛ loso me bavua ba, agi mlete ɛ ya kooko e, mleze ni anu, to banama gi bizeta isa ne ese e, bakigbani mlo akpe ní kesetata me to mlakilila mlo ozeko lo gi mlale ɛ.

18 Bonu i, mlatre ɛ ava to mletsi ní lipomepere ni kuboete ní blo Okae ani blo Onobu ye Yesu Kristo me. Kusudraa kuze ye kune doni abla kotsino kanome anome! Ato liba ɛ me.

1 Yohanes

1 Yohanes 1

Yesu Kristo onu Liboe le gi lizeeki Ligbã

- 1 Kwipani kimlo ní Liboe le gi lizeeki ligbã a, gi lize doni okpese klo ke su u. Kwinu le, le kwimo le ni blo bimbi ue e, kwimo le, le kwigboni le ni blo awla la a.
- 2 Gi ligbã ne liḡwi i, kwimo le, lé kwipani si mlo ní ligbãmoblo le su gi lize ní Kaka Aya klo ε, xe ebu le abase blo ε.
- 3 Kidilie gi kwimo xe kwinu i, ke kwiipani si mlo fe, to mlakpe likpo ni blo ní likpokpekpe le gi lile ní blo nì Kakaa Aya ani Yebi ye Yesu Kristo iwla me ε.
- 4 Le kwiiḡwlimi eboa la ya to blo isami ne iflo o.

Kugaga ní Kuklekleo onu

- 5 Aba ε, ole olo klo gi kwinu doni Yebi ye klo o, xe kwiipani i si mlo onu si, Aya onu kuklekle, le litumu itoto lima ní ye me ε.
- 6 Xegi kwipani si likpokpekpe lile blo ni ye kusi i, po xe lipoe le klo me ke e, kukpasi ní litumu me, kwiise asia le anukwareε óma ni blo me.
- 7 Po xe kwiga ní kuklekle me ḡwisi kilie gi Ye oḡe ní kuklekle me kine ε, klo kule ní likpokpekpe me ni blo ahanuglo ba le Yebi ye Yesu ika le iaplo eboe zimizi kakaa ní blo su u.
- 8 Xe kwipani si kesetata atoto káma ní blo su i, kwimeni isu le anukwareε óma ní blo me ε.
- 9 Po xe kwidra blo ina ne me eki Aya ε, onu anukwareε onete, aale ní ye kakaplea ava, aabite liboe gbã, aako blo eboe zimizi na kye blo, le aaplo eboe zimizi kakaa gi kwibite ní blo su u.
- 10 Xe kwisi si eboe zimizi áma blo su i, kwibite si Aya odzi oḡia ne, le ye liboe le líma ní blo ligbã ne me ε.

1 Yohanes 2

Kristo izēzi eboe ní blo onu

- 1 Meeḡwlimi eboa la ya eki mlo me bebi ba, to mlakibite eboe zimizi i, po xe onuto abite liboe zimizi i, ono oḡe ní blo awla gi izēpani ní blo onu ki blo Oka Aya a, gi onu Yesu Kristo e, ono gi kesetata káma ye su i.
- 2 Le Kristo ototo akò isu ako le gani ye ava ε, Aya ako blo eboe zimizi kakaa akye ε, le aní blo tètè po kelea petee ka eboe zimizi na fe.
- 3 Xe kwibite ní Aya ye oḡã no ava ε, ko kwika le ava si kwite ye e.
- 4 Banama gi bizēpani si bete ye e, po xe bauibite ní ye oḡã no ava ε, benu basia ne le anukwareε ototo óma ní bame ε.

5 Pò xe kwibite ye eboe la ava ε, kò blò kunu banama me gi Aya kulòlò kwiflò tututu i. Le me kwiaka ní le ava si kule ní likpòkpèkpè me ni Aya.

6 Banama gi bizεεpani si bale ní likpòkpèkpè me ni Aya ε, lile si beze ligbá ηwisi kilie gi Yesu Kristo eze kine ε.

Mleze Ligbá ni Kuklekle me

7 Me benemi lólò ne ba, aní ɔsã vuvu mεεηwlimi iiki mlò, pò ɔsã koko onu u, gi beki mlò εdòni okpese kò ɔ. ɔsã koko lo onu liboe le gi mlenu koko o.

8 Pò fe mεεηwlimi ɔsã vuvu iiki mlò, gi lo me anukwareε εηwi ní Kristo me aní mlò me ε, le ese linu si litumu ne liiza, le kuklekleo ɔtutò lo kwikle koko o.

9 Banama gi bεεpani si bale ní kuklekleo me e, pò bevu ba benemi ba εkpε lipo me e, bale litumu ne me kòkpε ni abla.

10 Banama gi bεdimε ni ba benemi ba ε, bá bale ní kuklekleo me, le kidido kίma ní ba me gi kiaki si biabite eboe zimizi i.

11 Pò banama gi bevu ba benemi ba εkpε ni lipo me e, bale ní litumu ne me, bεεga le me le béte niklò gi bεεtrε ε, le ese linu si litumu ne lini ba bimbi ue.

12 Me bebi ba, mεεηwlimi iiki mlò, le ese linu si Aya akò mlò eboe zimizi na akyε mlò kòkpε Kristo loso o.

13 Baka ba, mεεηwlimi iiki mlò, le ese linu si mlete ye gi ɔle dóni okpese klò ε. Ogbógboha lo, mεεηwlimi iiki mlò, le ese linu si mlenη Ozimizi ye ava.

14 Me bebi ba, mεεηwlimi iiki mlò, le ese linu si mlete blò ɔka Aya. Baka ba, mεεηwlimi ki mlò, le ese linu si mlete ɔnilie klò gi ɔle dóni okpese klò ε. Ogbógboha lo, mεεηwlimi iiki mlò, le ese linu si mlale gagla, le Aya ye Liboe le likpasi ní mlò me, le mlenη ozimizi ye ava a.

Mlakídime ni Kelea me

15 Mlakídime ni kelea me loo kidò kakaa gi kilε ní kelea me ε. Xe mledime ni kelea me ε, kòlò mládime ni blò ɔka Aya.

16 Kidò kakaa ní kelea me ηwisi kulekuku nyani nyani, kidillie gi banima bεmò xe bεεpε ε, ani kidò kakaa ní kelea me gi ke ava banima bizεedò isu ya ε, la litòtò lídò Aya kò ɔ; la petee εdò ní kelea me.

17 Kelea me ni ka kidò kakaa gi banima bizεpε ε, biiza; pò banama gi bizεbite ní Aya ye kupépeò ava ε, biaze tsini kanòmε anòmε.

Kugbagba Ni Kristo Ye Ahwafiane ma Su

18 Me bebi ba, kelea ligù ne lina pò! Be si mlò si Kristo ye ahwafianeε aaba, le abla ε, Kristo ye ahwafianeε glegle beba kooko, le loso kwite si kelea ligù ne lina pò.

- 19 Bano ba ya ε, béze ní blo likpɔkpɛkpɛ le me, le loso beyuro blo, atɛsi bale ní blo likpɔkpɛkpɛ le me ε, nya beze ni blo, pò beɛe to libase si ba me ototo ónyanu blo ɔne ε.
- 20 Pò mleze Ɔfuɛɛ Dradra lo gi Kristo aki mlo ε, le mlo petee mlete anukwareε ε.
- 21 Mɛɛɛwlimi iiki mlo, aní sɪ mléte anukwareε, bonu i, mlete ye, le mlete fe si asia atoto avído ní anukwareε me ε.
- 22 Kò nyaɛwe onu ɔsia ne ε? Ye onu onilie gi ɛɛpani si aní Yesu onu Kristo ye e. Onilie klo elu i ye onu Kristo ye ahwafionεε. Ye anada Blo Ɔkaε Aya ni Yebi ye.
- 23 Le banama gi benada Obi ye e, ba ké benada blo Ɔka Aya, banama gi bezi Obi ye e, ba ké bezi blo Ɔka Aya fe.
- 24 Mledi le aya, to mlabla liboe le gi mlenu idoni okpese klo ní mlo ina ne me ε. Xe mlabla liboe le klo ε, kolo mlaze ní likpɔkpɛkpɛ me ni Obi ye ani blo Ɔka Aya.
- 25 Le le ya Kristo ototo aka aple si, ye aki blo ligbã moblo le e.
- 26 Mɛɛɛwlimi la ya eki mlo ní banama gi beɛpe si beemeni mlo su u.
- 27 Pò mlo kò ε, Kristo enye ye Ɔfuɛɛ no abali ní mlo aya kooko. Kòkpɛ gi ye Ɔfuɛɛ no okpasi mlo me ε, mlázia onono si ɔbase mlo bidɔ ɔ. Le ese linu si ye Ɔfuɛɛ no izεbase mlo kidɔ kakaa, le kidilie gi izεbase ε, kinu anukware aní asia a. Le loso mlabitε ní Ɔfuɛɛ no bidɔbasebase ue aya, to mleze ní likpɔkpɛkpɛ me ni Kristo.
- 28 Le abla ε, me bebi ba, mleze ní likpɔkpɛkpɛ me ni ye, to xe aawwi i, ɔna aaze ní blo lipo to likízia si kukpo ní kuye me ní ye su ní ye liba we le aya a.
- 29 Xe mlete si kesetata káma ní Kristo su i, lile si mlete si ɔno kakaa gi izεbite bidɔ gbã ε, onu Aya Yebi.

1 Yohanes 3

Aya Ye bebi kunu

- 1 Mledi kilie gbegbe gi Aya alo blo ε! Ye kulolo kwisre si baxwa blo si Aya ye bebi ba, le ní anukware me ε, ye bebi kunu, le ya loso kelea me kéte blo, le ese linu si kéte Aya a.
- 2 Bavia lol ba, abla ε, kunu Aya ye bebi, pò le me lídra mumo kidilie gi kwiaɔzi i. Pò kwite si xe Kristo aawwi i, kwiaze nwisi ye kinie ε, le ese linu si kwiamo ye kilie dij gi ɔle ε.
- 3 Ono kakaa awla gi kudeonudidi ulio ya kule ní Kristo me e, izεbite isu ɔno dradra nwisi kilie gi Kristo adra kine ε.

- 4 Ɔno kakaa gi abite eboe zimizi i, ye eboe zimizi na eta ɔsã no ese, le ese linu si eboe zimizi kubite kunu ɔsã ese kutata.
- 5 Mlete si Kristo anwi to yibu eboe zimizi na ezano, le liboe zimizii toto lɔma ni ye me e.
- 6 Le loso ɔno kakaa gi ɔle ni likpɔkpɛkpe me ni Kristo e, ɔvize eboe zimizi aua a; pɔ ɔnilie gi ɔle ni eboe zimizi aua e, ɔmo ye odi i, loo ɔte ye e.
- 7 Me bebi ba! Mlakiki to ɔnoɔ omeni mlo o. Ɔnilie klo gi izebite eboe gbã e, ɔno dradra onu, nwisi kilie gi Kristo onu ɔno dradra kine e.
- 8 Ɔnilie gi ɔtini eboe zimizi aua e, onu Ozimizi ye ɔne, le ese linu si Ozimizi ye abite eboe zimizi ɔni okpese klo ke. Aya Yebi ye aba ni liboe le ya qii loso, to yizizi kidilie gi Ozimizi ye abite e.
- 9 Aya ye bebi ba me ɔtoto ɔtrazebite eboe zimizi tsino ɔ, le ese linu si Aya ye kilu ye kilie ni ba me, le agi Aya onu ba Ɔka onu i, batratani eboe zimizi aua kutre e.
- 10 Le libu lidzegaga ne ebase ni Aya ye bebi ba ni Ozimizi ye ye bebi ba kusi, banama petee gi bauibite eboe gbã loo bauidime ni ba ahanuglo ba e, benu Aya ye bebi i.

Mlalo mlo ahanuglo ba

- 11 Liboe le gi mlenu idɔni okpese klo e, le linu si; lile si kulɔ blo ahanuglo ba.
- 12 Lɔma si kuze nwisi Kain gi, eze Ozimizi ye ɔne kine, xe eye ye ɔtuto yenemi ye Abel. Ege le loso Kain eye ye e? Le ese linu si ye ɔtuto ye kiboebitee kipe e, pɔ yenemi ye Abel ye kiboebitee kipe e.
- 13 Loso e, me benemi ba, likitu mlo kugyo ɔ, xe kelea me banima bevu mlo ekpe lipo me e.
- 14 Kwite si kwise ni kutse su le kwiba ligbã ne me e, kwite le nite le ese linu si kwidime ni blo benemi ba. Ɔnilie gi ɔdime ni bano e, ye ɔkpasi ni kutseo kigaglae ese kokooko.
- 15 Banama pɔ gi bevu banima ekpe lipo me e, ba benu banoye ba, le mlete si banoye ba e ligbãmoblo le limã ni ba me e.
- 16 Nite kwite kilie gi kunɔlo kule e: si Yesu Kristo ako ye ligbã ne akye ki blo. Blo fe, lile si kuko blo agbã na akye aki blo benemi ba.
- 17 Xe bexonete bemɔ benemi gi bale ni kuziãziã me e, xe bako litoto ni le me aki ba e, batratani kupani si belo Aya a.
- 18 Me bebi dimeno ba, lɔma si blo kunɔlo kuze kupani ko o, lile si kuze anukware kunɔlo gi kwibase isu ni axwewawa me e.

Ɔna ɔle ni Blo Lipo ni Aya Anu me

19 Nite kwiante si kule ní anukwareε me, le nite kwiatro likla le ava ki isu ya ní Aya anu me.

20 Xe blo ina ne ibu blo lipo ε, kwite si Aya ekeme asani blo ina ne, le ete liboe kakaa a.

21 Le loso e, me bavua dimeno ba, xe blo ina ne ibu blo lipo ε, kolo ona ole ní blo lipo ní Aya anu me.

22 Kuzeeze kido kakaa gi kwiwi doni ye iwla me ε, le ese linu si kuzeebite ní ye isa ne ava, le kuzeebite kidilie gi kiku ye lihu i.

23 Ye asa no onu si kuzee Yebi ye Yesu Kristo ava na, to kudime ni blo ahanuglo ba, kilie gi Yesu akpe asa no aki blo ε.

24 Banama gi bizega ní Aya asa no ava ε, bale ní likpokpekpe me ni Aya. Le Aya fe ε, ole ní likpokpekpe me ni ba. Le koke Ofuefue no gi Aya aki blo onu i, kwite si Aya ole ní likpokpekpe me ni blo.

1 Yohanes 4

Anukwareε ni Asia na Ifuefue ne

1 Me bavua dimeno ba, mlakize banama petee gi beepani si Ofuefue no ole ní ba awla ε ava ena, po mlapami le me to mledi xe Ofuefue no edo ní Aya ko o. Le ese linu si asia na beboedople glegle bele eku kelea me oko kakaa.

2 Gani kudeo lio ya onu i, mlate xe onu Aya ye Ofuefue: ono kakaa gi aze le ε, xe ebu le edo si Yesu Kristo aba nwisi ono gbagbe kine ε, ye me Aya Ofuefue no okpasi.

3 Po ono kakaa gi anada liboe le ya ní Yesu su i, ye Ofuefue no odo Aya ko o. Ofuefue ono gi ole ní ye me ε, edo ní Kristo ye ahwafionε ko; mlenu si aaba, le abla ε ole ní kelea me kooko.

4 Po mlo me bebi dimeno ba, mlenu Aya bane, le mlena asia na beboedople ba ava, le ese linu si Ofuefue no gi okpasi ní mlo me ε, ole gagla sani Ofuefue ono gi okpasi ní kelea me banima me ε.

5 Asia na beboedople ba klo ba ε, bizeeepani ní kelea me eboe la su, le kelea me kizeta ba kutu, le ese linu si bedo kelea me.

6 Po blo kunu Aya bane. Onilie klo gi ete Aya ε, izeta blo kutu, onilie klo gi onu Aya one ε, oita blo kutu u. Gani le me ε, kwiante lidzegaga ni anukware Ofuefue no ni asia na Ofuefue no kusi.

Aya onu Kulolo

7 Me bavua dimeno ba, mlaki to kulolo blo ahanuglo ba, le ese linu si kulolo kwido ní Aya klo. Ono kakaa gi izelolo bano ε, onu Aya Yebi, le ete Aya.

8 Onilie gi ololo bano ε, ote Aya a, le ese linu si Aya onu kulolo.

- 9 Le Aya ebu ye kulɔɔ abase blo, gani kude ulio ya onu gi atsisu Yebi tolee ni kelea me, to kwiamo ligba gani ye aua a.
- 10 Le ya linu kulɔɔ. Ani si kwilo Aya, po ye alo blo, gi ako Yebi ye ako ni blo eboe zimizi na litukpo to gani ye aua e, biako blo eboe zimizi na kokyɛ.
- 11 Me bavia dimeno ba, xe nite Aya alo blo e, kolo lile si kulɔ blo ahanuglo ba.
- 12 Onono omo Aya ouidi i, po xe kwilo blo ahanuglo ba e, Aya ole ni likpɔkpɔkpe me ni blo, le ye kulɔɔ kwiflo ni blo me.
- 13 Kwitro likla le aua si kule ni likpɔkpɔkpe me ni Aya, le ole ni likpɔkpɔkpe me ni blo, le ese linu si aki blo ye Ofuefue no.
- 14 Le kwimo o, le kwisi bano gogo ba si, Aya atsisu Yebi ye si oga aabu kelea me.
- 15 Xe onuto ebu le edo si Yesu ye onu Aya Yebi ye e, ole ni likpɔkpɔkpe me ni Aya, le Aya ole ni likpɔkpɔkpe me ni ye e.
- 16 Le blo otuto kwite e, le kwizi Aya ye kulɔɔ aki blo aua enja a. Aya onu kulɔɔ, le banama gi bale ni kulɔɔ me ni ba ahanuglo ba e, bale ni likpɔkpɔkpe me ni Aya, le Aya ole ni likpɔkpɔkpe me ni ba a.
- 17 Gani kude ulio ya onu i, bebite kulɔɔ si kuflo ni blo kusi, to ona aaze blo lipo ni Litsixwawe le aua, le ona aaze blo lipo le ese linu si blo ligba ne ni kelea me e, lile nwisi Kristo ye lini ne kine e.
- 18 Lifu kusese lina ni kulɔɔ me e, kulɔɔ gi kwiflo e, kuzɛkpikpini lifu kusese kakaa. Loso e, kulɔɔ kuflo ni ono gi onu ofufuse me e, le ese linu si kutuhehe kuzɛ mani lifu.
- 19 Kuzɛlo le ese linu si Aya ye etu blo kulɔ.
- 20 Xe onuto apani si malo Aya a, po evu yenemi ne akpe lipo me e, onu oia ne. Le ese linu si onono otatani Aya gi bauimo e kulɔ, xe olo yenemi ye gi emo o.
- 21 Osa lo klo gi Yesu aki blo onu si, banama petee gi belo Aya e, lile si balo ba benemi ba fe.

1 Yohanes 5

Kwija Kelea me Aua

- 1 Onilie gi onu Aya Yebi i, ye aze le aua aja si, Yesu ye onu Kristo ye, onilie gi Aya atsisu i, le onilie klo gi alo Aya e, alo Yebi ye fe.
- 2 Nite kuzeeete si kwilo Aya ye bebi ba, gani Aya kulɔɔ me ni ye osa no aua kubite me.
- 3 Le blo kulɔɔ ki Aya e, ko ese kunu si kuzɛbite ni ye isa ne aua. Le ye isa ne e, isa egagla eki blo o,

4 Le ese linu si Aya Yebi kakaa aatani kelea ava kuŋa. Le gani blo kuziŋaa me ε, kuzεεŋa kelea ava.

5 Nyanŋwe aatani kelea ava kuŋa a? Onilie klo ko gi aze le ava aŋa si Yesu ye onu Aya Yebi ye e.

Kidilie gi kinu Katsalia ní Yesu su i

6 Yesu Kristo ye onu onilie gi aba a, gani kunikpekpe ni kutse gani ika kubali me ε. Óba gani kuni tete me e, pò aba gani kuni ni ika me ε. Le Ófuefue no otuto εpani si linu anukware, le ese linu si Ófuefue no onu anukwareε.

7 Bidɔ tuta biŋa Katsalia.

8 Ófuefue no, kuni yo, ani ika le, le be tuta pò biipani liboe de tile e.

9 Kuzεεze banima eboe la ava εŋa, pò Aya ye eboe la emu isano ɔ, le ese linu si ye apani eboa la ya ní Yebi ye su.

10 Le loso banama gi beze Aya Yebi ye ava εŋa ε, likla trɔtrɔ ele ya lile ní ba ina ne me, pò banama gi báze Aya ava aŋa ε, ba bebite ye osia ne, le ese linu si báze Aya ye Liboe le gi apani ní Yebi ye su ava εŋa a.

11 Likla trɔtrɔ le leya: Aya aki blo ligbã moblo le, le ligbã leya lile ní Yebi ye me e.

12 Onilie awla gi Aya Yebi ye ɔle ε, ligbã lile ní ye awla, onilie awla gi Aya Yebi ye óma ε, ligbã limá ní ye awla a.

Ligbã Moblo le lile ní Bauziŋa ba Awla

13 Mεεŋwlimi eboa la ya eki mlo banama gi mleze Aya Yebi ye linyi ne ava εŋa ε, to mlete si ligbã moblo le lile ní mlo awla.

14 Ona ɔle ní blo lipo ní Aya aŋu me, le ese linu si kwitro likla le ava si, izeenu xe kwivi ye kidɔ kakaa ní ye kupépeɔ onu i.

15 Le xe kwite si, izεenu kidɔ kakaa gi kwivi ye e, kolo kwite si, kuzεεze blo bevi vi va edoni ye klo.

16 Xe womo wonemi gi εbite liboe zimizi gi lítragbani ye ekpe kutse me e, xwa Aya ní ye litukpo to ɔki ye ligbã. Le ya litre eki banama gi ba eboe zimizi na atrámani kutse e. Pò eboe zimizi ato ale gi izεmani kutse e; mauísi si xwa Aya ní la litukpo o.

17 Eboe nyani nyani kakaa enu kuzimizi, pò kuzimizi uto kule, gi kútramani kutse e.

18 Kwite si, Aya ye bebiatoto bauíze kuzimizi ava ko tsino ɔ. Le ese linu si Aya Yebi ye izεekpe kuka eklani ba le Ozimizi ye ótratani ba kidɔ nyani nyani toto kubite ε.

- 19 Kwite si, kunu Aya ye banε, gi kelea petee kale ní Ozimizi ye kavan̄aa ese fe ε.
- 20 Le kwite si, Aya Yebi ye aba a, le aki blo kuboenu, to kwiate Aya gi ye onu anukwarεε otuto lo ε. Kule ní likpɔkpɛkpe me ni Aya otuto ni likpɔkpɛkpe me ni Yebi ye Yesu Kristo. Ye onu Aya otuto le Ye onu ligbã moblo le.
- 21 Me bebi ba, mledi isu ava mumo ní kubúbite su!

2 Yohanes

2 Yohanes 1

Kunɔ Panɔ Dɔni Ɔhalɔ Mɛ Ɔnɔtsitsi ye Klo

1 Ɔhalɔ mɛ ɔnɔtsitsi ye ye ɛɛɲwlimi iiki wɔ ɔdisami nɔ gi Aya akya a, ni wɔ bebi ba gi malɔ nɔ anukware mɛ ɛ. Lɛ anɔ mɛ tole e, pɔ banama petee gi bete anukware ɛ, belɔ mlɔ,

2 Lɛ ese linu si anukware ɔkpasi nɔ blɔ mɛ, lɛ aaze nɔ blo kɔtsini kanɔmɛ anɔmɛ ɛ.

3 Atɔ Kakaa Aya ye ni Yesu Kristo Kakaa Yebi ye baki blɔ lipomepɛpɛ, asigagadidi ni kusuyɔ, tɔ bize blɔ binɛ nɔ anukware ni kulɔlɔ mɛ ɛ.

Mleze nɔ Kulɔlɔ Pɔ Mleze ni Anɲu nɔ Banɔmeno Ba Su

4 Isami iiku me gi mamɔ si wɔ bebi batɔ bale nɔ anukware awa a, kilɛ dji gi Aya akpɛ ɔsɔ akɔ blɔ ɛ.

5 Lɛ abla ɛ, meevi wɔ ɔdisami dimɛnɔɛ si, mlaki tɔ blɔ petee kudimɛ ni blɔ ahanuglɔ ba. Anɔ ɔsɔ vuvu onu gi mɛɛɲwlimi iiki mlɔ ɔ; onu ɔsɔ gi eze blɔ awla dɔni okpese kɔ ɔ.

6 Kulɔlɔ su gi mɛɛpani i, kɔ ese kunu si, lilɛ si kunu Aya ye ɔsɔ nɔ kutu. Ɔsɔ nɔ ɲwisi kilɛ gi mlɔ petee mlenu i dɔni okpese kɔ kinɛ ɛ, si, lilɛ si mlɔ petee mleze nɔ kulɔlɔ mɛ.

7 Banɔmeno glegle bɛlɛ eku kelea petee me, banɔ gi bɔzɛ lɛ si Yesu Kristo aba ɲwisi ɔnɔ gbagbe kinɛ ɛ. Ɔnilɛ klo elu onu ɔnɔmeno ani Kristo ye ahwafionɛ.

8 Mleze nɔ anɲu plɛplɛ mɛ tɔ mlakɔlɔ kidilɛ gi kwiwa axwɛ na ɛkɔ ɔ, pɔ tɔ kwiamɔ blɔ ɔɲakɔ nɔ kisresɛ mɛ ɛ.

9 Ɔnilɛ klo gi ɔtraze Kristo bidɔbasebase ue mɛ ɛ, pɔ xe aadɔ ue kuza ɛ, ɔnu Aya ɔnɛ ɛ. Ɔnilɛ klo gi aaze bidɔbasebase ue mɛ ɛ, ye ɔlɛ likpɔ ni Aya ani Obi ye.

10 Kɔlɔ xe ɔnutɔ aba mlɔ klo ɔ, pɔ ye bidɔbasebase ue biga lidze nɔ be ya su i, mlakɔzɛ ye akpɛ mlɔ kupeo me e; mlakɔpani ye fɛ.

11 Lɛ ɔnɔ kakaa gi aaze ba ɛ, aadzi ɔuatɔ ki ba nɔ ba eboe zimizi ana gi beebite mɛ ɛ.

Eboe gɔgɔ la

12 Eboe alɛ mɛ awla kpanɲu gi nya maanɲwlimi ki mlɔ ɛ, pɔ mɔtranɲwlimi la a, bonɲu i, mɛɛpɛ kudeonu si miba mlɔ klo, tɔ kwiapani anɲu mɛ ni anɲu mɛ atɔ kwiamɔ isami mɔmɔmɔ.

13 Wɔ onemidzɛ gi Aya akya ɛ, ye bebi ba bepani mlɔ.

3 Yohanes

3 Yohanes 1

Kunɔ panɔ

- 1 Ɔhalɔ me ɔnɔtsitsi ye eɛɣwlimi iiki Gayo gi malo ní anukware me ε.
- 2 Me ɔvia dimenɔ ε, mɛɛxwa Aya si kido kakaa kido ke ava ki wɔ, tɔ zení isu me pèpè me, agi mete si wɔle mumɔ ní Ɔfuɛɛ me ε.
- 3 Isami iiku me koɣu gi benemi batɔ bɛba a, xe bɛsi me kilie gi wovu anukwareε ε, ηwisi kilie gi wɔle ní anukwareε me lipoe kakaa kine ε.
- 4 Kidido kíku me isami isanɔ, si tɔ minu si me bebi ba bale ligbã ní anukwareε me ε.

Bɛkpɔ Gayo

- 5 Me ɔvia dimenɔ ε, wonu anukware onete ní axwe ana gi wɔɛwa me eki benemi ba, ki banama gi benu bababa ki wɔ kye ε.
- 6 Bɛpani le su isi ɔsoli ha lo ní ya ní wɔ kulɔɔ su. Mɛeki wɔ litukpo si pɔni ba tɔ batre ni ba kudegaga ava gani kizeze lie me gi kiaku Aya liɣu i.
- 7 Le ese linu si bekpese ba kudegaga ní axwewawa ki Kristo me, gi báze kupɔnɔ kutɔtɔ ɛɔni babubite ba kɔ ɔ.
- 8 Lile si blo basolisoli ba, kupɔni banɔ ba ya tɔ kwiamɔ ɔɣako ní ba axwewawa la ki anukwareε me.

Diotrefo ani Demetrie ba Kiboebiteε

- 9 Maɣwlimi keplekpa kpekpemi atɔ aki ɔsoli ha lo, pɔ Diotrefo gi izεεpe si ye yize ba onu i, ɔko leme ɔki me liboe le e.
- 10 Xe maba ε, maaki si mlate kido kakaa gi abite ε, eboe nyani nyani ana gi εɛpani ní blo su i, ni asia ana gi εεε ε! Pɔ éke ye e; ɔuize blo benemi ba a, xe bɛba ε, kɔpɔnɔ ε, izeetsi kudeonu iiki banama gi bɛpe si bεεε ba ε, le izeekeni idi si yikpikpini ba ebu ní ɔsoli ha lo me ε!
- 11 Me ɔvia dimenɔ ε, wukíglá kido nyani nyani, pɔ gla kido gbã. Ɔnilie klo gi izεεbite kido gbã onu Aya ye ɔne ε, ɔnilie gi izεεbite kido nyani nyani i ye ɔuimo Aya.
- 12 Ɔno kakaa εɛpani eboe gbã ní Demetrio su, anukwareε ɔtuto fe εɛpani eboe gbã ní ye su. Le kwitro likla le ava, le mlete si liboe le gi kwipani i, linu anukwareε.

Kunɔpanɔ gɔgɔ ɔ

13 Eboe aɛ me awla kpaŋu gi maasi mlɔ ɛ, pɔ̀ mápɛ si migani la ní keplekpa me ɛ.

14 Meedi kudeonu si maamɔ mlɔ kpekpemii, tɔ kwiapani aŋu me ni aŋu me.

15 Kusuyɔ kuze ni mlɔ. Mlɔ bauia ba pɔ̀ bɛpani mlɔ. Mlapani blɔ bauia ba tole tole aki blɔ.

Yuda

Yuda 1

1 Keplekpaɔ lia kɛdɔ ní Yuda gi onu Yesu Kristo ye ɔnɔsumu ye ni Yakobo yenemi ye kɔ ɔ, ɛki banama gi Ɔka Aya axwa a, gi alo ɔ, xe balɛ ní Yesu Kristo ye kukakpekpeɔ me ɛ.

2 Ato Aya ɔki mɔ ye asigagadidi, kusuyo ni kulɔɔ ní kisresre me.

Eboa la gi ɛtra gbani Asia na badɔbasɛ ba ɛkre ɛ

3 Mɛ bauia veve ba, gi mazekeni edi si miɲwlimi i iki mɔ ní kubúbú liɔ gi kule ní blɔ awla ní likpɔkpekpe me kye ɛ, mamɔ si, liziã si miɲwlimi tɔ mikpe mɔ kigagla ato mlanɲwe mɔ kuziɲaa gi Aya aki banama a, gi beze ye aua ɛɲa ɛ, litukpo.

4 Lɛ banɔato gi ba kuzizi yo su beɲwlimi ple koko e, beza eku ní mɔ kusi ní kikpokpo me gi mléte e. Benu banɔ gi béte Aya a, ba betsrɛ blɔ Aya ye lipomepɛpɛ ne liboe le tɔ biamɔ kude tɔ biawa ba kihasi ye, le benada Yesu Kristo blɔ Ɔuadi ye ni Ɔkaɛ.

5 Lɛ gi mlete la ya petee fe ɛ, mapɛ si miple aɲu iiki mɔ si Ɔkaɛ ebu ye banima adɔni Egipte, pò le kede e, ezizi banama gi báze ye aua aɲa ɛ.

6 Aya ye baxwɛdzɛa ba gi béze ní kigaglaɛ liɛ gi Aya aki ba ese e, pò xe bɛsɛ ní ba izekɔ ɛ, bekpe ba litumu ne me gi bekpe ba bibɔ kɔtsinɔ kanɔme anɔme me ki litsixwaxwa ní Liwe uidi le aua a.

7 Nite me ke Sodom ni Gomora kɔpɔni ima sisami i ne gi iklani ba kye ɛ, beyuro isu ya ɛki adzeboe ni enyimeboe ni anyaniboe kakaa elu. Benu liɲwitse aki banama gi betramɔ kutuhehe ni kifu mobloe me e.

8 Nite ke banɔ ba ya gi bizɛɛza balila ua a, bizɛbite eboe zimizi ni ba tuto ba bisugya ue, le begbe kutununu ikí Aya xe bizezizi Aya ye baxwɛdze ba ní lifunu ne su i.

9 Aya ye baxwɛdze ba ɔka Mixael kura kye ómani onugu ní ozimizi ye su, lipoe le gi ye ni ozimizi ye behe eboe ní ɔnilie gi ye linu si ɔze Mose ye okpo ye e su. Mixael ókeni ódi si yibu ozimizi ye lipɔ ni kukpini, kipani ko apani si “Ɔkaɛ ɔká aɲu me ɔki wɔ.”

10 Pò banɔ ba ya kɔ ɛ, bizekɔ kukpini iiki kidɔ kakaa gi ke ese gi bénu i, le ɲwisi liɲwafu me бага gi bauíbu litukpo me kine ɛ, bizɛbite kidɔ kakaa gi kiba ba begyodi ua me ɛ, gi ke ese benu i, le bidɔ be kɔ ua ke bizɛki si bizɛkyɔ.

11 Baba ki ba! Bɛga Kain ye kugakli yo me. Kɔkpe kibɔɛ loso e, beta kese ɲwisi Baalam kinie, le beyɔ kedu ya ní Aya su, le bekryɔ ɲwisi Kora kinie.

12 Banɔ ba ya benu kinyani ní mɔ kunɔɔ kɔ likpɔkpekpe le bidɔ me ɔɲa kɔ gi beɲa bidɔ me kuyemose e. Benu bevesigbanɔ gi ba tuto isu ya ko beganɔ ɔ.

Bale ko ηwisi aple gi liwo le lifu i klanɔ ɔ, pò aúdo dzeni i. Bale ko ηwisi ise gi iuiyo esebi liwewe ní la liyopoe le ava a. Ise gi bekpaui ni le igu ne e, xe itse petee e.

13 Bale ηwisi kuni akpɔ ní axu la me ε, gi εwa anyra na a, le ba eyeyeboe la εfiwi ηwisi ɔfo ni kuni yo aηu me ε. Bale ko ηwisi aηwi gi εεyo ní la ozeklo ɔ, xe εelila kinε ε, gi Aya abla ozeko ako ní litumu gluglu moblo le me e.

14 Henox gi onu Adam ye osobi gloele e, edo liboe aple ní banɔ ba ya su si, “Dike Okae atrába nì ye baxwedze dradra akpe akpe ua,

15 gi biaxwa litsi ni banima petee e, le biabu banama petee gi bése Aya ε lipɔ, kɔkpe ba eboe zimizi ana gi bebite ní kude ulo ɔ, gi kúma ni Aya ye kudeo onu u loso. Le biabu enugumeboe ala gi banama klo ɔ, gi bizεbite eboe zimizi na ε, bepani manɔ ní ye su.”

16 Banɔ ba ya ε, benu banɔ gi bizεtẽ ε, xe bizebu banɔdzedze ba lipɔ ɔ; bizezeni ba tuto ba bapépe zimizi ba kude; bizεdò isu ya, le bizεkpò banima kilie gi biamɔ kudeonu ki ba ɔtuto lo isu ya loso o.

Bagbágbá ua ni batrɔtrɔ ua

17 Me bavia dimenɔ ba, mlaple aηu ní liboe le gi blo Okae Yesu Kristo ye banɔkpekpe ba bepani ava a.

18 Besi mlo si, “Ní ewe gɔgɔ la me ε, banima biaba gi biakpe mlo kakpaa a, le biazeni ba ɔtuto ba bapépe gi bamá ni Aya ye kupepe onu i kude.”

19 Banɔ ba ya ε, bizεmani kulele, gi bale ni batuto ba isu me bapépe ua kude e, ɔkpe gi ɔfuefue no oma ní ba me loso o.

20 Pò mlo, me bavia dimenɔ ba ε, mlatre ní le ava to mlaúò mlo isu ya ponɔ ní mlo kuziηa dradraa me, to mlaxwa Aya ní ɔfuefue Dradra lo me.

21 Mleze ní Aya ye kunɔlɔ me, gi mleepe blo Okae Yesu Kristo ye asigagadidi la a, gi la aamani mlo ligbá moblo le e.

22 Mledi bavaziηaa ba gi bápε si bæze liboe le e, asigaga,

23 mlava banɔ dzedze ba to mlebu ba ní kifu ye me, le kí batɔ fe ε, mledi ba asigaga pò mlabite le ni litɔpleplekese kese ni lifu, to mlakíki si ba ligbá zimizi ne e, lità eku ní mlo me ε.

Aya Kuxwaxwa ni ye Kukpòkpò

24 Ki onilie gi ye ko aatani kuki si mlatrágueve e, xe aamani mlo kesemɔta ni isami ní ye kuklekleo aηu me ε,

25 kí Aya tolee gi onu blo Obúbú ye e, gani Yesu Kristo, blo Okae ava ε, ye ko kwiako kubùbù kɔ. Ye onu kigaglaε petee onete, le ye εηa kukusi yo ní kidɔ kakaa ava doni kanɔa me kɔtsini kanɔme! Ato liba le me.

Kubububase

Kubububase 1

1 Eboe ala gi Aya ebu ebase gani Yesu Kristo ava a, to obase ye banosumu ba, eboe ala gi lile si aba la me ni lipoe kpekpe mi to me e. Aki si bete la gani ye owedze gi akpe ni Yohanes ye ono sumu ye klo o.

2 Le Yohanes aha katsalia, le apani ni kido kakaa gi amo e su, si le ya linu Aya ye liboe le ni liboe le gi lido edo ni Yesu Kristo onu u.

3 Biakrira onilie gi izekla kuboedoplo lio ya me eboe la e, le biakrira banama gi beenu ko me eboe la a, xe bizeenu kutu iiki eboe ala gi behwilimi kpe ni ko me e. Le ese linu si lipoe le lina po.

Kunopanɔ kwido ni Yohanes klo eki isoli ha tigloele le

4 Keplekpa lia kedɔ ni me Yohanes klo eki Isoli ha tigloele le ni Asia ye keweke ya: Lipomepepe ni kusuyo ki mlo doni ye onilie gi ole e, gi eze e, xe atraba e klo, ni doni ifuefue tigloele le gi ile ni ye likusigbo le oto no e klo,

5 ani doni Yesu Kristo, gi onu anukwaree ye katsalia klo o, ye gi onu obi topu u, ye gi ayɔ adɔ ni bekpo va me e, koponi kesa va bekusi ba ba ohae klo! Ye onilie gi ablo o, xe ako ye ika le plo blo eboe zimizi na ni blo su i,

6 Ye abite blo si kuze ye kahaaha ni ye kusumu yo baka gi kwiazesumu Yeka Aya a, ye line linu kusudra ani kigagla doni kanome tsino kanome! Atɔ liba le me.

7 Dike, atraba ni aple la me, le ono kakaa amo ye, banama gi besɔ ye bidɔ me kye e, le banima petee ni kesa ava biabemi okpe ye! Ee, atɔ liba le me.

8 “Me menu Alfa ni Omega.” Nite Oka Aya apani, “ye gi ole e, xe eze e, xe atraba e, kigaglae petee onetee.”

Bebu Kristo ebase Yohanes

9 Me menu Yohanes, mlo onemi le hwisi ono gi ole ni Yesu kude e, menu mlo ogaglonɛ ni litoplopekese ni ikɔ kpekpe ni oziã momo no gi izeba banama gi benu ye kahaaha me bane ba ava e. Meze ni Patmos kunisi yo kesa katɔ ava kɔkpe Aya ye liboe le ani katsalia kahaaha ki Yesu loso o.

10 Meze ni Ofuefue Dradra lo me ni Okae ye liwe le ava, le menu ole gagla oto ni me kedea, hwisi kakuklui keeyi kine, le epani si:

11 “Kidilie gi womo e, hwilimi ke kpe ni keplekpa me, to ko ka tsisi isoli ha tigloele le gi ile ni Efeso ni Smirna ni Pergamo koponi Tiatira ni Sardis ani Filadelfia koponi Laodikea.”

12 Mekyi, si mdi onilie gi eegu kunugu yo ni me e. Agi mekyi i, mamɔ sika kani ise tigloele,

13 Ɣe ní kani ye ise le kusi i, mamɔ ɔnuto gi ɔle ηwisi “Ɔnɔe Yebi ye” kinε ε, gi akpe liwu gblamadzaeto ɔ, gi liplee na ye kuklikpɔɔ ɔ, Ɣe ako sika ye lisaba eto ako anya ye kakɔa me ε.

14 Ye litukpo le ni ye siya se sixwa pititi ηwisi ɔeti pititi ye kinε ε, ηwisi amukla kinε ε, Ɣe ye bimbi ue bile ηwisi kifu binemi kinε ε,

15 Ɣe ye ikli Ɣe izerηle ηwisi ɔla gi bebu ní kifu ligble le me kinε ε, Ɣe ye ole lo eeyi ηwisi inipe glegle gi iidɔ limu ne Ɣe ozi lo kinε ε.

16 Ɣe evu badzidziebi tiegloele ní ye kaηawla me ε, Ɣe ihe nunu gblamadza inugu tiva edo edɔni ye onugu lo me. Ye aηu na me eekle ηwisi kemizea liwo le kinε ε.

17 Gi mamɔ ye ε, mado ní ye ikli Ɣe onu ηwisi ɔno gi etse kinε ε. Ɣe ako ye ɔηawla lo atro ní me aua Ɣe apani si, “Wukise lifu u, me menu Ɔtopu ye ni Ɔgɔgɔe.

18 Me male ligbá, metse, pò di ke, male ligbá ne kɔtsino ní kanɔme anɔme, Ɣe safi ua gi beki me kigagla ní kutseo ni bekpɔ ua me aua ε, bale ní me awla.

19 “Ɣe loso ηwlimi ple kidilie gi womɔ ɔ, gi kile abla a ni kidilie gi kitraba ke me le kede e.

20 Badzidziebi tiegloele ba gi womɔ ní me kaηawla me ε, ani sika ye kani ye ise tigloele le e, Ɣe eboe kpokpo la ese enu si: Badzidziebi tiegloele ba benu Aya ye baxwedze kí isɔli ha tigloele le, Ɣe kani ise tigloele le inu isɔli ha tigloele e.

Kubububase 2

Liboe Ɣe gi aηwlimi i aki Aya ye ɔxwedze gi eedi Efeso ɔɔli ha lo aua ε

1 “Ɔwlimi kí Aya ye ɔxwedze gi eedi Efeso ɔɔli ha lo aua si i: Ɔnillε gi evu badzidziebi tiegloele ua ní ye kaηawla me ε, xe εega ní sika kani ye ise tigloele le kusi yo e, ye apani eboe ala ya si:

2 Mete mlɔ kiboebite ni mlɔ axwewawa gagla la, ani mlɔ igyi dodo le. Ɣe mete si mlavítani bano zimizi ba eboe la kudime no ɔ, Ɣe mlefefe banama gi bizεpani si i, ba benu banɔkpεkpε ba, pò bénu idi, Ɣe mlemɔ ba si basia ne benu u.

3 pò mlεkpε iku ne, Ɣe mlega kuyeyiyeyi me kɔkpε me linyi ne loso, pò fe mlépe e.

4 Pò mamɔ kidito gi kipe ní mlɔ su u, mleyuro kulɔlo topu liɔ gi kwize ní mlɔ awla eki me ε.

5 Mlaple aηu ní niklo gi mlεwɔli donɔ ε, mlεkyi ɔna me to mlabite kidilie gi mlεzεbite tsa ε, pò xegi mlékyi ɔna me ε, maaba mlɔklo Ɣe maaba efeke mlɔ kani ye ose lo ní lo ozeklo.

6 Pò liboe le ya litro ní mlo ava si, mlɛtro Nikolaitiane ma ba kiboebiteɛ ahwafi, gi mekye matro ahwafi la ɛ.

7 Onilie awla gi kutu kule ɛ, onu liboe le gi Ofuefue no ɛɛpani ki isoliha le ɛ si: Onilie gi aɲa ava ɛ, maaki ye kude si oɲa ligbá ne ose lo lo ebi yoyo la, gi ɔle ní Aya ye Paradiso ye me e.

Liboe le gi aɲwlimi i aki Aya ye ɔxwɛdzɛɛ gi eedi Smirna ɔsoli ha lo ava ɛ

8 “Dwlimi ki Aya ye ɔxwɛdzɛɛ gi eedi Smirna ɔsoli ha lo ava si i: Onilie gi ye onu ɔtorpu ye ni ɔgɔgɔɛ ɛ, onilie gi etse e, pò xe ayɔ edzì ligbá ne ɛ, ye eboe la la ya si:

9 Mete wo ɔzia no ani wo lipi le pò oxonete wonu! Mete banama gi bizɛxwa isu ya si Yudane bénu u, gi ba bizɛɛpani enugumeboe mani wo su to beezizi wo su u, pò bénu Yudane ɛ, gi ba ɔtsaklo onu Satana ye ɔne ɛ.

10 Wukíse ɔziã no klo gi wɔtramɔ ɔ. Dike, Ozimizi ye atrákrɛ mlo me banɔ bato ligba, ato yikeni mlo edi, le mlamo kutuhehe ewe liɔfo. Pò mleze ní anukwareɛ ava zɛkɔna ni kutse me ke e, to maakí mlo ligbá ne likusikuto le.

11 “Onilie gi kutu kule kí ye ɛ, onu liboe le gi Ofuefue no ɛɛpani iiki Isoliha le ɛ. Onilie gi aɲa ava ɛ, ɔtramɔ kutse ulaa ko ɔziã a.

Liboe le gi aɲwlimi i aki Aya ye ɔxwɛdzɛɛ gi eedi Pergamo ɔsoli ha lo ava ɛ

12 “Dwlimi tsi si Aya ye ɔxwɛdzɛɛ gi eedi Pergamo ɔsoli ha lo ava si i: Onilie awla gi ihe nunu gblamadzaɛ inugu tiva le ɔle ɛ, ye eboe la la ya si:

13 Mete ɔma no klo me gi wolé ɛ, niklo gi Ozimizi ye edu ye likusigbo le e. Pò wovu me linyi ne ní awla gagla a, le wónada wo kuziɲa ní me mè, ní ewe a la me gi beye Antipa fe ɛ, gi ye aɲa anukwareɛ katsalia aki me ɛ, ní mlo ɔma uidi lo me gi níklo Ozimizi ye ɔle ɛ.

14 Pò eboe ato ale ní wosu u; le ese linu si banama gi bevu Baalam kudɔbase yo ní awla ɛ, bale ní wo su, gi ye abase Balak si, omeni Israel bebi ba onu to babite eboe zimizi gani bidɔ ɲaɲa gi beki babu ua me ɛ, ani to bawa kihasi ye.

15 Niteme ke banama gi bevu Nikolaitia ne ma bidɔbasebase me ní awla ɛ, kye bákpasi ní mlo kusi.

16 Le loso kyi ní wo ɔna me; xe aníte e, maaba wo klo kpekpe, le maakɔ ihe lie gi ɔle ní me onugu lo me e, maakɔ ye ɔta kigū nì ba.

17 Onilie gi kutu kule ye ɛ, onu liboe le gi Ofuefue no ɛɛpani iiki Isoliha le ɛ. Onilie gi aɲa ava ɛ, maaki ye mana lie gi bekpo e ye ɔto, le maaki ye likla pititi, gi beɲwlimi linyi vuvu itro le ava a, linyi gi ɔno dzedze ɔto ɔtrate e, sani onilie gi ye aze le ɛ.

Liboe le gi aɲwlimi i aki Aya ye ɔxwɛdzɛɛ gi eedi Tiatira ɔsoli ha lo ava ɛ

- 18 “Le ηwlimi ki aya ye ɔxwɛdzɛɛ gi eedi Tiatira ɔsɔli ha lo ava si i: Aya Yebi ye, ɔnilie gi ye bimbi ue bile ηwisi kifu u, gi kiiso kine ε, xe ye ikli le ile ηwisi ɔlaakyiki gi bekpe kifu me kine ε, ye apani eboa la si:
- 19 Mete wo axwɛwawa la, wo kunɔɔɔ, ni wo kuziηaa ani wo kunɔsumu yo kɔrɔni wo kukenidi yo, le wɛkpe ikù ne abla esani kilie gi lize kutɔpu yo ɔ.
- 20 Pò mamɔ liboe le ya ní wo su si, wɔki ɔdze lie klo Isabel gi εεxwa isu ya si ye nu oboedople ε, kudeonu. Gani ye bidɔbasεbase ue me ε, eemeni me banɔsumu ba ekpe ní kihasi ye me, ani to baηa bidɔ be ya gi beki babu ua ε.
- 21 Maki ye lipoe, si okyi ye ɔna me dɔni ye kihasiwawae me; pò ɔdime ε.
- 22 Le loso, matrasa ye ple ɔnyanya ɔtɔsi ava, le banama gi bewa kihasi ye ni ye ε, xegi békyi adɔ ni ba kiboebite lie ya me ε, maakɔ kupepe uidi ukpe ní ba me ε.
- 23 Maaye ye bebi ba. Le Isoliha le petee iate si, me menu ɔnilie gi izεεpami ina ne ni begyodi ua me, le maatsa le ɔki mlɔ me ɔkaka ní ye kiboebiteε onu u.
- 24 Abla mɛesi mlɔ banɔ gɔgɔ ba ní Tiatira, mlɔ banama gi mlévu bidɔ basebaseε be ya ní awla a, xe bákpasí Ozimizi ye ye eboe kpokpo la a, gi áma ní la me ε. Mátratɔ lidɔtu dzedze tɔtɔ ní mlɔ ava to ɔ.
- 25 Kidilie gi kilie ní mlɔ awla ε, mlevu ke me gagla a, kɔzɛna ni lipoe le gi maaba ε.
- 26 Le ɔnilie gi aηa ava a, xe izεεbite ní me kupepeɔ ava a, zεkɔna ni ɔgù kɔ ε, maaki ye kigagla ní amade na ava.
- 27 ‘Aagbani ba ni ɔwla gagla, le ayavi ba xwitsixwitsi ηwisi kufukpo kine’, ηwisi kilie gi me fe mamɔ kigagla dɔni Mɔka klo kine ε.
- 28 Le maakɔ livle le ɔdzidziobi ye aki ye.
- 29 ɔnilie gi kutu kule ye ε, onu liboe le gi ɔfuefue nɔ εεpani iiki Isoliha le ε.

Kubububase 3

Liboe le gi ηwlimi i aki Aya ye ɔxwɛdzɛɛ gi eedi Sardis ɔsɔli ha lo ava ε

- 1 “Dwlimi ki Aya ye ɔxwɛdzɛɛ gi eedi Sardis ɔsɔli ha lo ava si i: ɔnilie awla gi Aya ye ifuefue tigloele le ni badzidziebi tigloele ba bale ε, ye εεpani eboe ala ya si: Mete wo axwɛwawa la, linyi lile wo awla si, wɔle ligbá pò wotse e.
- 2 Nyime to kpe bidɔ emε gi bigɔ ɔ, xe biatse e, kigagla, le ese linu si mámo si wo axwɛwawa la ena ní me Aya aηu me ε.
- 3 Le loso e, ple aηu ní kidilie gi wɔze ε, xe wonu i ava, atɔ bite le ava, to kyi ɔna me. Xegi wɔma ní aηu pleple me ε, maaba do ní wo ava ηwisi oze kine ε, le wɔtrate ɔnyɔsasa nɔ me gi maado ní wo ava a.

4 Pò banɔ klakla atɔ balɛ ní Sardis, gi bɛlulu ba ewu la a. Ba biakpɛ ewu pititi lɛ biaga ni mɛ: lɛ ese linu si ba begyeno o.

5 Ɔnilie gi aɲa ava ɛ, biakpɛ liwu pititi kí ye ɲwisi ba kinie ɛ, lɛ mátratsoli ye linyi ne ni ligbá nɛ keplekpaa mɛ liwewe, pò madra ye linyi ne su ní Mɔka ni ye baxwɛdzɛ ba aɲu mɛ ɛ.

6 Ɔnilie gi kutu kuli ye ɛ, onu liboe lɛ gi Ɔfuɛfue nɔ ɛspani iiki Isɔliha lɛ ɛ.

Liboe lɛ gi aɲwlimi i aki Aya ye ɔxwɛdzɛɛ gi eedi Filadelfia ɔsɔli ha lo ava ɛ

7 “Ɖwlimi ki Aya ye ɔxwɛdzɛɛ lie gi eedi Filadelfia ɔsɔli ha lo ava si i: Ɔnilie gi onu ɔdradra ye ni anukwarɛɛ onete ye, ɔnilie gi ye awla Dawid ye safi ye ɔlɛ ɛ, ɔnilie gi izɛdra xe ɔnɔnɔ ɔwítani kudà a, xe izɛda a, xe ɔnɔnɔ ɔwítani kudra ɛ, ye eboe la la ya si:

8 Mete wɔ axwɛwawa la! Dike, madra opupo gi ɔnɔnɔ ɔtratani kudà aki wɔ ɔ: lɛ ese linu si mete si kigagla sisami itɔ ko kilɛ ní wɔ awla a, pò wɔbite ní mɛ liboe le ava a, lɛ wónada si wote mɛ linyi ne e.

9 Dike, matraki si banama gi benu Satana ye ɔtsaklo banima ɛ, banama gi bizɛxwa isu ya si benu Yudanɛ ɛ, pò xe bénu u, boɲu i benu basia nɛ, dike maaki si biabakpɛ litukpo kese aki wɔ, lɛ biazɛ lɛ si malɔ wɔ.

10 Kilie gi wovuu mɛ isā nɛ ní awla a, xe wɔkpɛ ikù nɛ ni litɔplɛplɛkese loso e, mɛfɛ maawe wo ní litsixwaxwa lɛ lipoe lɛ gi litrába kelea petee ava mɛ ɛ, gi lɛ biafeke banama a, gi balɛ ní kɛsea ava odi i me.

11 Matraba kpekpemii. Vu kidilie gi kilɛ ní wɔ awla mɛ gagla a, tɔ ɔnɔnɔ ɔkize wɔ likusikuto le ní wɔ awla a.

12 Ɔnilie gi aɲa ava ɛ, maabite ye tɔ aaze ɔgbase ní mɛ Aya ye lisɔligba lɛ mɛ. Lɛ ɔtrase ní niklo liwewe tɔ ɔ. Maɲwlimi mɛ Aya ye linyi ne trɔ ní ye ava. Lɛ maɲwlimi mɛ Aya ye ɔma uidi no lo linyi ne, gi onu Yerusalem vuvu ye gi eepɛle dɔ ní mɛ Aya gi ɔlɛ ní lifunu ne klo trɔ ní ye ava a. Lɛ maɲwlimi mɛ linyi vuvu nɛ trɔ ni ye ava a.

13 Ɔnilie gi kutu kule ye ɛ, onu liboe lɛ gi Ɔfuɛfue nɔ ɛspani iiki isɔliha lɛ ɛ.

Liboe lɛ gi aɲwlimi aki Aya ye ɔxwɛdzɛɛ gi eedi Laodikea ɔsɔli ha lo ava ɛ

14 “Ɖwlimi ki Aya ye ɔxwɛdzɛɛ gi eedi Laodikea ɔsɔli ha lo ava si i: Ɔnilie gi bizɛxwa si Amen i, gi ye onu anukwarɛɛ ni katsalia ɔtuto lo ɛ, ɔnilie gi gani ye ava Aya abite kidɔ kakaa ɛ, ye eboe la la ya si:

15 Mete wɔ axwɛwawa la si, wóyɔ fɛ, lɛ wóze kifu fɛ. Nya mapɛ si tɔ wɔayɔ loo wɔaze kifu.

16 Pò gi wɔgblò ɛ, wóze kifu, xe wóyɔ fɛ loso e, matrapi wɔ ebu ní mɛ onugu lo me.

- 17 Le ese linu si, wuzεεpani si, “Menu oxonete, le bido bile ní me awla a, le kidido kiziã me ε.” pò wóte si, ɔzianete ni ɔsigaganete, opiplinete, kanjupo ani ɔno gi awɔ liyà ye wònu u.
- 18 Migba wɔ to dzi sika, gi bεwlo ní kifu me ε, xe ye su adra a, ní mɔklo, to wɔadzi oxonete, ni kusa pititi gi wɔanyime e, ato wɔakɔ okpo wɔ liyà le me, ani kimbi ye kuwa, to wɔala ní wɔ bimbi ve awa to wɔamɔ bido.
- 19 Mizεεteni banama gi malo ε, le mizeehe kutu iiki ba; le loso e, kpe ikù ne to kyí ɔna me.
- 20 Dike, maleε ní opupo lo onu gi mεesa opupo lo e; xe ɔnuto enu me ole lo o, xe adra opupo lo e, maati iku ye awa, le maɔja bido ni ye ε, le ye fe aɔja bido ni me ε.
- 21 ɔnilie gi aɔa awa ε, maaki ye kudeonu gi aaze pɔni me ní me likusigbo le awa a, ηwisi kilie gi me fe maɔja awa a, xe medi ni Mɔka ní ye likusigbo le awa kine ε.
- 22 ɔnilie gi kutu kuli ye ε, onu liboe le gi ɔfuefue nɔ εεpani ki Isoliha le ε.”

Kubububase 4

Likusigbo le ní lifunu ne

- 1 Le ya kede e, gi meedi i, dike mamɔ opupo ɔto gi εdra edu ní lifunu ne e. Le ole topu ɔno gi menu i, egu kunugu yo ni me ηwisi kakuklui kine si: Ga ba lifunu ne ní ya, to mibase wɔ eboe ala gi εtraba la me ní la ya kede e.
- 2 Kyɔη klo ko e Aya ye ɔfuefue nɔ eeku ní me mɛ, le mamɔ likusigbo gi bedu ní lifunu ne, le ɔnuto odi ní le awa ε.
- 3 ɔnilie klo gi odi ní le awa ε, ye isu ya iitsi kifu ye, kiwɔwɔ ni kikyikyí ηwisi akla zi kedzi gi bizεεxwa si yaspis likla ani kanelia likla kine ε, le ɔkū ye, gi ɔle ηwisi emerald likla loo ηwisi liwlakpa wɔwɔ kine ε, aklani likusigbo le e.
- 4 Le ekusigbo avitava ni tene dzedze eklani likusigbo le, le banɔtsitsi avitava ni tiene bedi ní ekusigbo ala klo awa ε. Bekpe bido pititi, le bekume sika ekusikuto ní ba etukpo la a.
- 5 Le dzeni ye azeebu kifu ye xe azaalavi i, xe azeegu adɔni likusigbo le me e. Le ní likusigbo le ɔto nɔ ε, kani tiegloele bεεɔ. Ba benu Aya ye ifuefue tigloele le.
- 6 Ní likusigbo le ɔto nɔ ε, kidito gi kilie ηwisi axu la a, afini gi la me εzɔ ɔ, xe eekle nianiania ηwisi azinzi kine ε. Le bido gbagbe tune, gi biyi bimbi ve, ɔto ni kede, bize ní kusio ani klani likusigbo le.
- 7 Le kidɔgbagbe topu ye kilie le ko ηwisi gyata ye kine ε, le kidɔ gbagbe ula ε kilie ηwisi ligumenyime kine ε, le kidɔ gbagbe tanε ε ke aɔu na me ale ηwisi ɔno aɔu me kine ε, le kidɔ gbagbe nene ke e, kilie ηwisi kadzi gi keepuru kine ε.

8 Bidɔ gbagbe tune ve bikákaa siwlasasa tuglo sile ki be, le bimbi ve bile klani besu ní be siwlasasa se ese fe. Le biwízemɔni elesi ni kemize, bizεεkpò Aya si: “Kusudra, kusudra, kusudra kunu Ɔkaε, Aya kigaglaε petee Ɔkaε kune, Ye gi eze e, xe ɔle ε, xe atrába ε!”

9 Le xe bidɔ gbagbe ve biki ɔnilie gi odi ní likusigbo le ava kusudra kubùbù yo ni ɔasedodo e, xe ɔle ligbá ne dɔni kanɔme tsini kanɔme ε,

10 kɔlo banɔtsitsi avitava ni tiene ba beɔo ní kesea ní ɔnilie klo gi odi ní likusigbo le ava ye aɲu me ε, kɔ bekpò ɔnilie gi ɔle ligbá ne tsini kanɔme anɔme ε. Kɔ beko ba ekusikuto la eple ní likusigbo le ɔto no, kɔ bepani si:

11 “Blɔ Ɔkaε nì Aya, wɔ wogyeno si, wɔaze kusudra ni kubùbù yo ani kigaglaε. Le ese linu si wɔ wɔbitε kidɔ kakaa, le bile le ese linu si wɔbitε be ní wɔ kupépeɔ onu.”

Kubububase 5

Kevesibi ya kedra keplekpaa

1 Le mamɔ keplekpaa, gi beɲwlimi bidɔ ní ka kupεɔ tuva petee e, xe beɔsala ka onu ní iko tigloele ní ɔnilie klo ɔ, gi odi ní likusigbo le ava ε, ye kaɲawla me.

2 Le mamɔ Aya ye ɔwεdze gagla ɔto gi εεkla ni ole gagla ɔto si: “Nyanwe egyeno gi aable bidɔ be ya a, gi beko εtsala keplekpaa a, xe aadra keplekpaa lia ya ε?”

3 Pò ɔnoɔ óze ní lifunu ne loo kesea ava loo ní kesea ese e, gi aatani keplekpa kudra loo aatani ka me kudi i.

4 Le mebemi mɔmɔmɔ, le ese linu si bámo ɔnoɔ gi ana a, xe aadra keplekpaa loo aadi ka me ε.

5 Pò le banɔtsitsi ba me tole asi me si; “Wukíbemi; dike, ɔnilie gi bizεxwa si gyata ye ε, gi áɔo Yuda okú no me e, gi agyɔ áɔo ní Dawid igù ne me e, aɲa ava. Ye aatani keplekpaa ni bidɔ tugloele ve gi beko ε tsala keplekpaa onu i, kudra.”

6 Le mamɔ Kevesibi gi keɲwi ɲwisi kiye beye ka na a, gi kalεε ní likusigbo le kusio, le bidɔ bitεbitε gbagbe tune ve ni banɔtsitsi ba beklani ka ε. Eyi asia tegloele ni bimbi tugloele, gi binu Aya ye ifuεfuε tigloele le, gi bekpε tsi si ní kesea petee ava a.

7 Le aba, xe aze keplekpaa ní ɔnilie ε, gi odi ní likusigbo le ava ε, ye kaɲawla me.

8 Le gi aze keplekpaa ε, bidɔ gbagbe tune ve ni banɔtsitsi avitava ni tiene ba beɔo kesea ní kevesibi ya aɲu me. Ba me ɔkakaa evu ɔuinta ní awla, le bevu sika kuzi gi kwiyi ni lifi ye e, gi onu banama a, gi beesumu Aya ba Aya kuxwaxwa a.

9 Le beza ɔdzi vuvu gi lo eboe la enu si: “Wɔ wogyeno si wɔazɛ keplekpaɔ, xe wɔable bidɔ be klo gi beko etsala ka a, le ese linu si beye wo, le wɔ ika le ε, wɔko le ɔdzi banɔ aki Aya doni limade kakaa, ni siya kakaa, ni banɔ kakaa, ni kese kakaa ava.

10 Wɔbitɛ ba si beze kukusi ni kusumu yo baka gi biazesumu blo Aya a, le biana ava ni kesea ava.”

11 Le medi xe menu Aya ye baxwɛdzɛ kraŋukraŋu ato ɔ, gi ba kiklakla me kisani akpe ni akpe liɔfo ede akpe liɔfo ba ole lo o. Beklani likusigbo le ni bidɔ bitebite gbagbe ve ani banɔtsitsi ba.

12 Bɛɛza ɔdzi ni ole gagla si: “Kevesibi ya lia gi beye e, ka kegyeno si kaze kavanaa, ni exo, ni kuboete, ni kigagla, ni kububu, ni kusudra ani kukpɔkpɔ!”

13 Le menu gi kidɔ bitebite kakaa gi kile ni lifunu ne e, ni kesea ava, ni kesea ese, ni axu la me, ani kudɔkpaɔ liɔ klo gi kukpasi ni ko me ε, kwiza ɔdzi si: “Ki Onilie gi odi ni likusigbo le ava a, ni Kevesibi ya, ba bine binu kukpɔkpɔ ni kububu yo ani kusudra ni kavanaa, doni kanome tsini kanome anome!”

14 Le bidɔ bitebite gbagbee tune ve e, bipani si, “Liba le me!” Le banɔtsitsi avitava ni tiene ba beɔo kesea le bekpɔ Aya ε.

Kubububase 6

Kevesibi ya keble bidɔ be ya gi beko etsala keplekpaɔ ε

1 Le gi meedi i, Kevesibi ya keble bidɔ tugloele ve gi beko etsala keplekpa ε, be bitɔpu ve. Le menu gi bidɔ bitebite gbagbe tune ve be me tule biipani ni ole nwisi dzeni eegu kine si, “Ba!”

2 Le mamɔ iso pititi ɔto ɔ, onilie gi eɛkpe ye ε, evu kunyaa ni awla, le beki ye likusikuto, le edo atre nwisi ɔguta kine ε, to ye amo kavanaa.

3 Le gi Kevesibi ya keble bidɔ ula ve gi be beko etsala keplekpa ε, menu bidɔ bitebite gbagbe ula be gi bipani si, “Ba!”

4 Le iso dzedze, gi azã kyikyɛ edo e, le onilie gi eɛkpe ye ε, beki ye kigaglae, si to aabu kusuyɔo zano ni kesea ava, to banima biaye ba ahanuglo ba. Le beki ye ihe inugu tiva uidi ɔto.

5 Le gi Kevesibi ya keble bidɔ tane ve ε, gi beko etsala keplekpaɔ ε, menu gi bidɔ bitebite gbagbe tane ve bipani si “Ba!” Le gi mefeke aŋu na ε, mamɔ iso kpikpi, le onilie gi eɛkpe ye ε, evu bidɔ gi bizεko eta bidɔ to bedi be kinyipu ye ni awla a.

6 Le menu kidito nwisi ole doni bidɔ bitebite gbagbe tune ve kusi si; “amu kekpo tiele ki liwe tile axwewawa, ani adevi kukpo tuta ki liwe tile axwewawa, pɔ wukimuni kumu yo ni wain ye kudzi yo ko ɔ.”

- 7 Le gi kevesibi ya keble bidɔ nene ve e, menu bidɔ gbagbe nene ve ole lo gi eɛpani si i, “Ba!”
- 8 Le mamɔ iso gi ye kusupeo kwixwa fuu ηwisi ɔno gi eetse kine ε, le ɔnilie gi eekpe ye ε, ye linyi ne linu Kutse, le Bekpo va me ɔle ni ye kude e. Le beki ba kigagla a nɔ kesa kape nenea ava, to bako ihe inugu tiya, ni kuve ani banɔya kɔponi banɔya va to bako eye banima.
- 9 Le gi keble bidɔ tsune ve ε, mamɔ banama gi beye kɔkpe Aya ye liboe le ni katsalia gi beɔa lifumose e loso, ba esobo la nɔ adɔpɔvisuɔ lo ese.
- 10 Le bekpɛ ozi ni ole gagla si: “Ɔkaε gi eɛɔa ava a, Ɔdradra ye ni anukware onete, gakɔna nɔ lipoe woli koɔ wɔtraxwa litsi ni kelea banima a, xe wɔavi kuwle nɔ blo litukpo na a?”
- 11 Le beki ba me ɔkaka liwu pititi gblamadza, le besi ba si, baple lito kesa lipoe kpekpe mi ito, zekɔna ni lipoe le klo gi ba ahanuglo banɔsumu ba ani ba benemi ba ya, gi beɔra ye ηwisi kilie gi beye ba kine ε, ba kiklaklaε me kiana.
- 12 Le gi meedi i, eble bidɔ glone ve, le kesa kehwa nyani nyani. Liwo le lido litumu ηwisi kusa kpikpi kine ε, le ɔdzidzie fe ekyi ηwisi ika kine ε.
- 13 Le lifunu ne badzidziebi va beɔli do kesa ηwisi kilie gi esebi yoyo ala gi azã ε, izewoli xe liwo uidi ito liifu kine ε.
- 14 Le beklɔvi lifunu ne eza no ηwisi kagaplekpa gi beklɔvi kine ε, le bebu lito kaka ni kunisi yo kesa kaka ezano nɔ be izeklo.
- 15 Le kesa ava bekusi ba ni bekusiebi ba ani baguta ba baka ba, bexonete ba ni bamanete ba, ni ɔno sumu kaka kɔponi banama gi bale nɔ isuwla me ba petee bezekpo nɔ ipɛgla ne ni aklakpo la kusi nɔ eto la me ε.
- 16 Le besi eto la ni aklakpo la si, “Mlakpa adɔ blo ava, ato mlekpo blo nɔ ɔnilie klo gi odi nɔ likusigbo le ava ε, ye anɔ me, doni Kevesibi ya ka kusuyevio onu!”
- 17 Le ese linu si ba kusuyevio liwe uidi ne lina, le nyanɔwe aatani kule ε nɔ ba onu na a?”

Kubububase 7

Bano 144,000 gi bekya nɔ Israel i

- 1 Nɔ le ya kede e, mamɔ Aya ye baxwedze tiene gi bale nɔ kesa ka akoto tene na ava a, le bevu kesa awo tene na, to liwo etoto likifu nɔ kesa ava loo nɔ axu la ava loo nɔ ose ototo ava a.
- 2 Le mamɔ Aya ye ɔxwedze dzedze gi eedo e doni kewetu ya, gi Aya a, gi ɔle ligba ne ε, ye lixanɔ ne bikpedo me bile ni ye awla. Le akpe ozi ni ole gagla tisi Aya ye baxwedze tiene ba gi beki kigagla si bezizi bidɔ nɔ kesa ni axu la su i, si:

3 “Mlakízizi kididɔ ní kесеа loo axu la loo ise le su kɔzɛna ni lipoe le klo gi kwiakpe Aya ye banɔsumu ba lixaŋu ní ba kutu yo xe e.”

4 Le menu banama gi bekpɛ lixaŋu nɛ ba kiklaklaɛ mɛ ɛ, gi benu banɔ akpe alafa tole, avitene ni tiene dɔni Israel bebi ba amade na petee me e.

5 Dɔni Yuda limade ne me e, bekpɛ banɔ akpe liɔfo ni tiava lixaŋu; dɔni Ruben limade ne me e, bekpɛ banɔ akpe liɔfo ni tiava lixaŋu; dɔni Gad limade ne me e, bekpɛ banɔ akpe liɔfo ni tiava lixaŋu;

6 dɔni Asa limade ne me e, bekpɛ banɔ akpe liɔfo ni tiava lixaŋu; dɔni Naftali limade ne me e, bekpɛ banɔ akpe liɔfo ni tiava lixaŋu; dɔni Manase limade ne me e, bekpɛ banɔ akpe liɔfo ni tiava lixaŋu;

7 dɔni Simeon limade ne me e, bekpɛ banɔ akpe liɔfo ni tiava lixaŋu; dɔni Lewi limade ne me e, bekpɛ banɔ akpe liɔfo ni tiava lixaŋu; dɔni Isakar limade ne me e, bekpɛ banɔ akpe liɔfo ni tiava lixaŋu;

8 dɔni Zebulon limade ne me e, bekpɛ banɔ akpe liɔfo ni tiava lixaŋu; dɔni Yosef limade ne me e, bekpɛ banɔ akpe liɔfo ni tiava lixaŋu; dɔni Benyamin limade ne me e, bekpɛ banɔ akpe liɔfo ni tiava lixaŋu.

Linɔkpi vidi ito ní lifunu ne

9 Le ya kede e, medi le mamɔ linɔkpi vidi ito gi ɔnɔnɔ ɔtani kukla ɛ, gi beɔo ní kесеа kakaa, limade kakaa, ɔma kakaa ni siya kakaa mɛ ɛ, gi balɛ ní likusigbo le aŋu mɛ ní Kevesibi ya ɔto nɔ. Bekpɛ ewu pititi gblamadza le bevu siwlawla sɛ ní awla la a,

10 le bekpɛ ozi ni ole gagla si, “Kubúbú yo kunu blo Aya gi odi ní likusigbo le ava ɛ ni kevesibi ya kune ɛ.”

11 Le Aya ye baxwɛdze ba petee balɛ klani likusigbo le, ni banɔtsitsi ba ani bidɔgbagbe tune ve, le befe ɛ, le bewe ba aŋu na mɛ kесеа a, ní likusigbo le ɔto nɔ, le besumu Aya a gi

12 bepani si, “liba le mɛ! Kukpòkpòo ni kusudra ni kuboete ni ɔase ani kubùbù yo ni kavaŋaa ani kigagla ki blo Aya, dɔni kanɔmɛ tsini kanɔmɛ. Ato liba le mɛ!”

13 Le banɔtsitsi ba mɛ tole eui me si “Nyanwɛ ba ba ya gi bekpɛ ewu pititi gblamadza la a, le nifo beɔo ɔ?”

14 Le mebu le onu si, “Oka, wo wote!” Le asi mɛ si, “Banɔ ba ya ɛ, ba benu banama gi beɔo edɔ ní kuxixa vidi yo me e, le beplo ba ewu la a, xe bebite la pitititi ní kevesibi ya ka ika le mɛ ɛ.

15 Le loso, “balɛ ní Aya ye likusigbo le ɔto nɔ, le bizeesumu ye elesi ni kemize ní ye lisɔligba le mɛ, le ɔnilie gi odi ní likusigbo le ava ɛ, aaze ní ba kusi le aakpe kuka klani ba.

16 Kuwe kutráku ba liwewe tɔɔ, le olile fe ótraku ba liwewe tɔɔ ɔ. Le kuwe kutráta ba tɔɔ loo liwo le le kuhuhu yo kutrákpe ba kunugu u.

17 Le ese linu si Kevesibi ya gi kale ní likusigbo le kusi yo e, kiagbani ba, ηwisi ba ovesigbanɔ ye kine ε. ye aagbani ba tsino ni inide gi izeki kuni i, gi kuzεεko ligbá ne su u. Le Aya aatsoli kubeo petee ní ba bimbi ve awa a.”

Kubububase 8

Kevesibi ya keble bidɔ gloele ve

1 Le gi keble bidɔ gloele ve e, lifunu ne ligo tsriɖiɖi kɔki ηwisi ɔnyɔsasa kapε kine ε.

2 Le mamɔ Aya ye baxwεdze tiegloele aba gi bizεε ní Aya aηu me ε, le beki ba kukúkluɪ tugloele.

3 Le Aya ye ɔxwεdze dzedze ɔbalεε ní ɔɔɔɔɔɔɔɔɔ lo su, le evu sika kezi gi ka me bizεεkpe lifi ye kifu ye ε. Beke ye lifi ye kpaηu si to aako ɔponi bano dradra ba petee ba Aya kuxwaxwaa ní sika ye ɔɔɔɔɔɔɔɔɔ lo gi ɔle ní likusigbo le ɔto no ε awa.

4 Le lifi ye kunyɔɔ ni bano dradra ba ba Aya kuxwaxwaa ε, biyɔ εɔni Aya ye ɔxwεdze iwla le me tre ní Aya ye aηu me ε.

5 Le Aya ye ɔxwεdze ako kezia lia me gi bizεεkpe lifi ye kifu ye ε, le ebu kifu ye ní ɔɔɔɔɔɔɔɔɔ lo awa akpe ní ka me xe ako aηwia akpe ní kesea awa ε; le dzeni ye ekpese kulavi i, le dzeni ye egu i, le dzeni ye ekpese kifu ye kubu i xe kesea kye kekpe kuhwa ε.

Aya ye baxwεdze ba beme ba Kukúkluɪ yo

6 Le Aya ye baxwεdze tiegloele ba gi bevu kukúkluɪ tugloele ko e, bebla si beme ko.

7 Gi Aya ye ɔxwεdze topu ye eme ye kakuklui ya ε, amukla ni kifu gi kipisa ni ika ε, beηwia be ekpe kesea awa a. Le kesea kapε tanεa kekani i, ise le kapε tanεa kekani, le siwa wɔwɔ se petee kye sikani i.

8 Le Aya ye ɔxwεdze ula ye eme ye kakuklui ya a, le kidito, gi kile ηwisi lito uidi ito ɔ, gi liiso kine ε, beηwia be ekpe ní axu la me, le axu la kapε tanεa keyi dzi ika ε,

9 Le bidɔgbagbee ve e, gi bile ní axu la me ε, be kapε tanεa ketse, le initsahu le le kapε tanεa fe keyavi i.

10 Le Aya ye ɔxwεdze tanεε eme ye kakuklui ya ε, le ɔdzidziobi uidi ɔto, gi azaaso ηwisi ɔbia kine ε, awɔli ado ní lifune le awɔli ado ní inipe le kapε tanεa ani inide ne awa ε.

11 ɔdzidziobi ye ye linyi ne linu si Kutitii le inipe le ni inide ne kapε tanεa kedzi kuni tiitii, le bano glegle betse kɔkpe kuni yo gi kwidzi tiitii loso o.

¹² Lε Aya ye ɔxwɛdze néne ye eme ye kakuklui ya ε, le asa liwo le kapε tanεa ni ɔdzidzi ye ye kapε tanεa ani badzidziebi ua ba kapε tanεa bidɔ, niteme si ba kapε tanεa kedzi litumu, le liwe le le kapε tanεa kedzi litumu, le elesi la kapε tanεa fε ε kedzi litumu.

¹³ Lε gi meedi i, menu kadzi kato, gi keepruru ní liwo le me ε, keεpani ni ole gagla ɔto si, “Babaa, babaa, babaa ki banama gi bale ní kesea ava ε, kɔkpe kukuklui ulio gi Aya ye baxwɛdze tiata ua gi bego ε be tráme loso.”

Kubububase 9

¹ Lε Aya ye ɔxwɛdze tsunε ε eme ye kakuklui ya ε, le mamɔ ɔdzidziobi ɔto, gi awoli ado ní lifunu ne, xe ádo kesea ava ε, le beko safi ye gi izεdra lizokpo gluglu le eki ye ε.

² Lε gi adra lizokpo gluglu le e, kunyɔɔ kwido edɔni niklo ηwisi ligble uidi ito kunyɔ kine ε, le liwo le ni liwo le me bidɔ litumu kɔkpe kunyɔɔ gi kwido edo ni lizokpo gluglu le me loso o.

³ Lε akikli la edo edo ní kunyɔɔ me ba kesea ava a, le beki la kigagla ηwisi kilie gi kigaglaε kilε ní kesea ava kutapiadzo awla kine ε.

⁴ Besi ba si, bakízizi siwa, awlakpa wɔwɔ loo ise itoto ní kesea ava, bonu i, banama kùtu yo gi Aya ye lixaηu ne limá ε.

⁵ Lε báki ua kigagla si to, beye ba a, pò to bawa ba nyɔnyɔε badzidzi tietsu nyɔη. Lε kuyeyeyei ulio gi benu i, kule ηwisi kilie gi katapiadzo kizεeta ɔno ɔ, xe bizeeyeyei i kine.

⁶ Lε ní ewe ala klo me ε, banima biapé kutse, pò batrámo ko ɔ, le biapé vevee si betse pò kutseo kwiase ní ba su u.

⁷ Lε akikli la la kilεεε me ε, kilε ηwisi iso gi bebla eki kigū kutata kine ε, le bekume bidɔto ηwisi sika ekusikuto kine ε, le ba aηu na me ale ηwisi bano aηu me kine ε.

⁸ Ba siya se sile ηwisi badze siya kine ε, le ba ene na ale ηwisi gyata ua ene kine ε.

⁹ Ba ete na me ale ηwisi ɔlaa kako me ewu bekpε kine ε, le ba siwlasasa se siiyi ηwisi kikee nì iso glegle gi beεtre kigū kine ε.

¹⁰ Lε ba ipi ne izεeta ηwisi kutapiadzo ini ne kine ε, le ní ba ipi ne me kigaglaε kilε si biabu kini kí bano badzidzi tietsu.

¹¹ Lε okusi lie gi eze ba onu i, ye onu lizokpo gluglu le me ɔxwɛdzeε, gi bizεxwa ní si Hebri se me si Abadon, le ní si Hela se me ε bizεxwa ye si Apolion.

¹² “Babaa” tɔpu ye onu aza; bigo baba tiaua gi be trába ε.

- 13 Lε Aya ye ɔxwɛdzɛ glonɛɛ eme ye kakuklui ya ε, lε menu ole ɔto gi εspani dɔni sika ye ɔdɔpɔuisuɔ lo, gi ɔlɛ nɪ Aya anju me ε, lo asia tene na me.
- 14 Εspani ki Aya ye ɔxwɛdzɛ glonɛɛ gi evu kakuklui ya nɪ awla la si, “Ble baxwɛdzɛ tiene ba, gi bɛnya nɪ Eufrate onipe uidi lo kutu i.”
- 15 Lε beble baxwɛdzɛ tiene ba gi bale nɪ kublabla me eki ɔnyɔsasaa no ya tututu u, ni liwe lε ya, ni ɔdzidzi lie ya, ani ligɛ lε ya ava a, to biaye banima kapɛ tanɛa.
- 16 Menu gi bɛxwa ba baguta ba kiklaklaɛ me si benu iso bakpɛkɛ akpe akpe ede alafa tiava.
- 17 Lε mamɔ iso va ni banama gi bɛkɛ va a, nɪ kububasɛɔ me, baguta ba bɛkɛ bala kaka me ewu gi ezã kyikyɪ ηwisi kifu, ni bluu ηwisi axu la, ni bitɔ gi biizã ηwisi sɔlfa loo ɔmumɔɛ kinɛ ε. Ba iso va etukpo la eze ηwisi gyata kinɛ ε, lε kifu ye ni kunyɔɔ ani sɔlfa biido edɔ nɪ ba inugu le me e.
- 18 Lε banima kapɛ tanɛa nɪ kɛsea ava betse gani baxixa tiata va ya me, gi benu kifu ye, ni kunyɔɔ ani sɔlfa ye gi biido edɔni ba inugu le me loso o.
- 19 Lε ese linu si iso va kigaglaɛ kilɛ nɪ ba inugu le ni ba ipi ne me; lε ese linu si ba ipi ne e, ile ηwisi bagblaga kinɛ ε, gi etukpo alɛ nɪ lε onu u, gi bizɛko ɛkɛ banɔ ekyibi i.
- 20 Pɔ̀ banɔ gɔgɔa ba, gi bɛtse gani nyɔnyɔɛ biwàdɔ tutɛ vɛ ya me kyɛ ε, badime si bekyi nɪ ba ina ne me, dɔni ba ɔwla onu axwɛwawa la me ε, bãmɔni ifuɛfuɛ zimizi ne, sika ye ni klosalo ye, ni ɔla kyikyɪ ye ani akla kɔpɔni ise le babu va kusumu u. Babua va gi batrátani bidɔ kumɔ ɔ, loo eboe kunu loo kuga a.
- 21 Lε báyurɔ ba kunɔyeo, ba ehwiɔboe la, ba enyimeboe la ni ádzɛboe la, ni ba ezeboe la.

Kubububasɛ 10

Aya ye ɔxwɛdzɛɛ ni keplekpa sisami ya

- 1 Lε mamɔ Aya ye ɔxwɛdzɛ gagla dzɛdzɛ gi eeple dɔni lifunu ne e. Aplɛ la ɛklani ye ηwisi liwu kinɛ ε, lε ɔkũ ye ɔlɛ nɪ ye litukpo le, ye anju na me eekle ηwisi liwo le kinɛ ε, lε ye ikli lε ile ηwisi igbase gi iiso kinɛ ε,
- 2 evu keplekpa sisami gi bɛdra ε, nɪ ye kawla me. Edu ye kaɲa me ɔkli lo nɪ axu la ava, lε ako ye kaba ɔkli lo edu nɪ kɛsea ava ε,
- 3 lε akpɛ ozi ni ole gagla ɔto, ηwisi kilɛ gi gyata ye izɛfami kinɛ ε. Lε gi akpɛ ozi lo e, dzeni ye egu tegloele ηwisi kunububu kinɛ ε.
- 4 Lε gi dzenigugu tiegloele va ba ile le ipani i, mapɛ si miηwlimi ba liboe le ple ε: pɔ̀ lε menu ole ɔto edɔ nɪ lifunu ne gi εspani si, “Dà bidɔ nɪ eboa la gi dzenigugu tiegloele ba bɛpani i onu, atɔ wukíηwlimi na ɛplɛ ε.”

- 5 Le Aya ye ɔwɛdzɛ lie, gi mamɔ ɔ, xe ɔlɛɛ kedu ya ní axu la ni kesea ava ε, emuni ye kaɲawla ní lifune.
- 6 Le atàni ɔnilie gi ɔlɛ ligbá nɛ kɔtsini kanɔmɛ anɔmɛ ε, ɔnilie gi ye abite lifunu ne ni kidɔ kakaa a, gi kikpasi ni bɛ mɛ ε, ani kesea ni kidɔ kakaa a, gi kilɛ ní ka ava a, kɔpɔni axu la ni kidɔ kakaa a, gi kikpasi ní la mɛ ε, lɛ apani si “Batrázizi lipoe tɔtɔ tɔɔ ɔ!
- 7 Xe lipoe le lina si Aya ye ɔwɛdzɛ gloele e ome ye kakuklui ya ε, Aya aagu ye eboe kpokpo la ɲwisi kilie gi asi ye banɔsumu ba gi benu beboedoplɛ ba ε.”
- 8 Le ole ɔklɔ gi menu adɔ ni lifunu ne e, egu kunugu ni me dze si, “Trɛ tɔ zɛɛzɛ keplekpavia lia gi bɛdra ε, gi kalɛ ní Aya ye ɔwɛdzɛɛ ε, gi ɔlɛɛ kedu ya ní axu la ni kesea ava ε awla.”
- 9 Le matrɛ ní Aya ye ɔwɛdzɛ klɔ ɔ, xe mevi ye si ɔkɔ keplekpavia ɔkime ε. Le asi mɛ si, “Izɛ, tɔ tà ka, kianyasi ní wɔ lipo le me, pò kiaze ɲanaɲana ní wɔ onugu lo me ɲwisi kibú kine ε.”
- 10 Le maze keplekpavia ní Aya ye ɔwɛdzɛɛ awla a, lɛ matà ka ε. Kezee ɲanaɲana ní mɛ onugu lo me ɲwisi kibu ye kine ε, pò gi matà ka ε, kɛnyasi ní mɛ lipo le me.
- 11 Le bɛsi mɛ si, “Lilɛ kí wɔ si pani liboe plɛ dze ní banɔ glegle, ni kuse glegle, siya ede ede ni bekusi ede ede su.”

Kubububasɛ 11

Banɔ tiaua gi bɛɲa katsalia ɛki Aya a

- 1 Le bɛki mɛ kisevi gi kilɛ ɲwisi bidɔ kigyigyesevi kine ε, lɛ bɛsi mɛ si, “Trɛ tɔ zeegyigye Aya ye lisɔligba lɛ ni ɔdɔpɔvisuuɔ lɔ, tɔ kla banama gi beesumu Aya ní niklɔ ε.
- 2 Pò wukígyigye kepea aɲu na mɛ ε, níklɔ gi egli la ɛklanɔ ɔ; lɛ ese linu si bɛkɔ níklɔ ɛki banama gi bénu Yudanɛ ε, lɛ biaga lɛ biazizi ɔma uidi dradra lɔ badzidzi avitene ni tiaua a.
- 3 Le maaki banɔ tiaua ba klɔ gi bɛɲa katsalia ɛki mɛ ε, kigagla tɔ biapani liboe plɛ ewe akpe tole ni alafa tiaua ni aviteglo, lɛ biaze ní kusa kpìkpì mɛ.”
- 4 Banɔ tiaua ba ya gi bɛɲa katsalia ε, benu kumu yɔ ise loo olif ye ise tiva ni kanie ise tiva ɛlɛ gi ilɛɛ ní kesea Ɔkaɛ ye aɲu na mɛ ε.
- 5 Le xe ɔnutɔ apɛ si yibite liboe zimizi manɔ ní ba su i, kifu kizedo edɔni ba inugu le me, gi kizɛkani ba ahwafianɛ ma ε; lɛ nite banama gi bizɛɛpɛ si, bɛwa ba nyɔnyɔɛ ε, nite lilɛ si betse.
- 6 Kigagla kilɛ ní banɔ ba ya awla si biatsi lifune onu, tɔ dzeni ye ɔkidɔ ní ewe ala klɔ mɛ gi bɛɛpani eboe plɛ ε, lɛ kigagla kilɛ ní ba awla si biakyi bèni va gi

biadzi ika a, le biaki kunya kakaa elu kwiaba kesa ava lipoe kakaa elu gi bepe e.

7 Le xegi beja ba katsalia po e, ko onyraga lie klo gi ado edo ni lizokpo gluglu le me e, aata kigu ni ba, le aaja ba ava, le aaye ba.

8 Le ba bekpo va biafe ni oma vidi lo lo ablo va ava a, niklo gi bekla ba Okae ni ose lo su i. Oma lo klo gi bizexwa ni abee me si; Sodom ni Egipte e.

9 Le koki ewe tata ni kape e, banima doni bano kakaa me, limade kakaa me, siya ede ede me, ni kesa kakaa ava biamo ba bekpo va gi bafini i, po batravive ba a.

10 Le kesa ava bezeze ba biamo isami okpe ba loso, le biana liwe gi biatsisi ba ahanuglo ba bidu; le ese linu si beboedople tiava ba ya e, bebu kini eki banama gi bale ligba ne ni kesa ava e.

11 Po ni ewe tata ni kape kede e, Aya afue ye ligba ne Ofufue no akpe ni ba me, le beyo xe balee ni ba ikli le ava e, le lifu vidi ito lido ni banama gi bemo ba ava e.

12 Le benu ole gagla oto doni lifunu ne gi epani si, "Mlemu aba niya a." Le bemu itre lifunu ne ni aple la me e, le ba ahwafiane ma beedi ba etsisi i.

13 Le ni onyosasa lo klo me e, kesa kewa gaglaa, le oma vidi no kape lifoa kekpa edo kesa a, le bano akpe tiegloele betse ni kesa kuhwaha me e, lifu ne liku bano gogo ba nyani nyani, le beko kukpoko eki lifunu ne Aya e.

14 Baba vae ye onu aza, le otane e atraba kpekpe.

Beme Kakului glolea

15 Aya ye oxwedze glolee eme ye kakului ya, le ile gagla iyi ni lifunu ne gi iipani si, "Kesa ava kukusi yo kwidzi blo Okae ni ye Kristo ye kune e, le aaja ava kotsini kanome anome."

16 Le banotsitsi avitava ni tiene ba gi bedi ni ba ekusigbo la ava ni Aya anu me e, bewe ba anu na me ni kesa, le beko Aya a,

17 Le bepani si, "Kwido wo dase Okae, Aya kigaglae petee onete e, wo onilie gi wole e, xe woze e, le ese linu si woko wo kigagla vidi ye, le wokpese kukusi yo kuja a.

18 Kesa ava kuseo kwiyevi isu, le ese linu si wo kusuyevi gaglaa ko lipoe le lina. Lipoe le lina gi waxwa litsi ni bekpo va a; gi watsa live ki wo banosumu ba a, gi benu beboedople ba e, ni wo bano dradra ba ani banama gi bizekpe kububu ni wo linyine su u, banuvo ni banotsitsi, to wakyro banama gi bezizi kesa e."

19 Le beda Aya ye lisumugba ee, gi lile ni lifunu ne e, le ni lisumugba le me e, bemo ye kunyanyaa ko adaka ye. Le dzeni ye atsi kifu ye le dzeni ye alavi le egu i, le kesa kewa xe liwo vidi ito ni amukla na kye bidu e.

Kubububase 12

Ɔdzee ni Kenia me ɔgblaga vidi ye

- 1 Le gyesi vidi gi abite ɔno kakaa yaa ε, aŋwi ní liwo le me. Ɔdzee ɔto gi akpe liwo le ŋwisi ye awu la kinε ε, xe ɔdzidzi ye ɔle ní ye ikli le ese e, ni badzidziebi liɔfo ni tiaua gi benu likusikuto ní ye litukpo le e,
- 2 lime lile ní ye su, le azeenimi gi si yipò loso o.
- 3 Le gyesi dzedze aŋwi ní lifune dze ε, kenia me ɔgblaga kyikyivi vidi ɔto gi etukpo tegloele ni asia liɔfo ale ye ε, ekume ekusikuto tegloele, tile ní ye litukpo kakaa.
- 4 Ako ye opi no ehe badzidziebi va kapε tanεa ní lifune aŋwia ekpe ní kesea. Le kenia me ɔgblaga ye ɔlee ní ɔdzee gi atrápo ε, ye ɔto no to yivu obi ye tà xegi bepo ye ε.
- 5 Ɔdzee apo obinyime, gi ye atráŋa banima petee aua ni ɔwla gagla a. Pò beuá obi ye tsino ní Aya klo ní Aya ye likusigbo le su u.
- 6 Le ɔdzee ese atre ní ɔyaya klo niklo gi Aya abla aple aki ye ε, gi biagani ye ε, ewe akpe tole alafa tiaua ni aviteglo.
- 7 Le kigū kidɔ ní lifunu ne e: Mixael ni ye baxwɛdze ba beta kigū ye ni kenia me ɔgblaga vidi ye, le ɔgblaga vidi ye ni ye baxwɛdze ba kye beta kigū ye ni ba ε.
- 8 Pò kigaglaε kize ní kenia me ɔgblaga ye su ebono le bekpikpini ba ní ba ozeklo ní lifunu ne e.
- 9 Le beŋwia kenia me ɔgblaga ye ni ye baxwɛdze ba petee ekpe ní kesea ε. Ye onu ɔgblaga kokoe, gi bizexwa si: ozimizi ye loo Satana a, gi ye eemeni kelea petee e. Beŋwia ye ekpe kesea aua, ye ni ye baxwɛdze ba petee.
- 10 Le menu ole gagla ɔto ní lifunu ne gi εpani si, “Abla ε, blo Aya ye kubúbú yo ni ye kigaglaε ni ye kavaŋaa kwiba, le ye Kristo ye ye kigaglaε ki ba a. Le ese linu si ɔnilie gi izetsa blo benemi ba onu i, gi izetsa ba onu ní blo Aya ye aŋu me elesi ni kemize e, beŋwia ye ekpe ní kesea.
- 11 Le beŋa ye aua gani kevesibi ya ka ika le ani gani ba katsalia eboe la me ε, le bálo ba ligbá ne gbεgbe si biase ní kutseo onu u.
- 12 Le loso e, isami iku mlo, mlo lifunu ne kuseo ni mlo banama gi mlale ní ko me ε. Pò babaa ki kesea ni axu la: le ese linu si Ozimizi ye eple eku ní mlo aua a! le kusuyevio kwiku ye nyani nyani; le ese linu si, ete si ye lipoe le lídze to ɔ.”
- 13 Le gi kenia me ɔgblaga ye amo si, beŋwia ye ekpe ní kesea aua ε, eti ɔdzee gi apo obinyime e lideke.
- 14 Pò beko kadzi vidi ato ka siwlasasa se ede tava eki ɔdzee, to aapruru tre ní ɔyaya ko ɔkuto, níklɔ gi bebla eple ki ye ε, xe biadi ye aua a ago tata ni kapε, níklɔ gi kenia me ɔgblaga ye ótratani ye kuna ε.

15 Lε kenia me ɔɔblaga ye api kuni yo gi kwisre ηwisi onipe kine ε, doni ye onugu lo me akpe ni ɔdzεε kude, ato onipe lo aavu ye tsino.

16 Pò kesa kεεponi ɔdzεε, gi kesa kεla onugu lo me, le kεηwe kuni yo gi kenia me ɔɔblaga ye api ado ni ye onugu lo me e.

17 Lε isu iyebi ɔɔblaga ye nyani nyani ni ɔdzεε, le ase atre si yizεεta kigū ni ɔdzεε ye lipo me bebi gogo ba ε, ba benu banama gi bizenu kutu iiki Aya ye isā ne ε, xe bevu Yesu ye katsalia me ní awla ε.

18 Lε kenia me ɔɔblaga ye alεε ní axu la kutu yo ε.

Kubububase 13

Onyraga ye edo ado ní axu la me

1 Lε mamɔ onyraga ɔto gi eedo edo ní axu la me ε. Asia liɔfo ni etukpo tegloele ale ye, le ekusikuto liɔfo ale ní ye asia na aua a, le ní ye litukpo kakaa aua ε, beηwlimi libusionyi itro.

2 Lε ɔga lie gi mamɔ ε, ɔle ko ηwisi abosokpoye kine ε, pò ye ikli le ile ηwisi sisiblisi ye ye ikli kine ε, le ye onugu lo ɔle ηwisi gyata ye onugu kine ε. Lε kenia me ɔɔblaga vidi ye e, ako ye kigaglaε, ye likusigbo le, ni ye ɔleεko gyogyo lo aki onyraga ye ε.

3 ɔgae ye litukpo tile le e, liηwi ηwisi libi gi nya liaki si aatse kine ε bekrpe ye, pò libi le litse e. Lε kelea petee onugu εtse le bekuni onyraga ye kude e.

4 Lε banima bekrpe litukpo kesa eki kenia me ɔɔblaga ye, le ese linu si ako ye kigaglaε aki onyraga ye, le bekrpe litukpo kesa eki onyraga ye kye le bevi si, nyarηwe ɔle ηwisi onyraga ye kine ε? Lε nyarηwe aatani kigū kuta ni ye ε?

5 Lε beki onyragae onugu si obu onugu me to ɔpani ebusioboe manɔ ní Aya su, le beki ye kigagla badzidzi avitene ni tiaua si ɔbite eboe ala ya.

6 Lε adra ye onugu lo xe ekpese ebusioboe la kupani ní Aya su u, le akpe Aya ye linyi ne, ni ye ozeklo, kɔponi banama petee gi bale ní lifune e, kakpaa.

7 Beki ye kigaglaε to ɔta kigū ni banɔ dradra ba, ato ɔηa ba aua, le beki ye kigagla ní limade kakaa, ni banɔ kakaa, ni siya kakaa, kɔponi kesa kakaa aua.

8 Lε kesa aua bezeze ba petee biasumu ye e. Ba benu banama petee gi bāηwlimi ba enyi na ákrpe ní ligbá ne keplekpaε me, doni kelea okpese klo ɔ. Keplekpaε lia kenu kevesibi ya lia gi beye e, kanε.

9 ɔnilie klo gi kutu kule ye ε, to onu!

10 Xe lile si ɔnuto ɔtre ligba ε, ligba le ko aatre. xe lile si beye ɔnuto ni ihe gblamadzaa ε, ihe gblamadzaa ye ko biako ye ye. Liboe le ya liziā litɔpleplekese ni igyidodo ani anukwareε doni banɔdradra ba klo.

Onyraga gi edo ádo ní Kesa me ε

- 11 Lε mamɔ ɔnyraga dzedze gi edo adɔ ní kɛsɛ mɛ ε. Asia tava alɛ yɛ ɲwisi kevesibi kinɛ ε, pò apani ɲwisi kenia mɛ ɔgblaga uidi kinɛ ε.
- 12 Lε awa ɔnyraga tɔpu yɛ yɛ kigaglɛ petee su axwɛ ní yɛ onu u. Lε aki si kɛsɛ ni ka awa banima, besumu ɔnyraga tɔpu yɛ gi yɛ bɛkpɛ libi le e, gi nya liaki si otse xe e, pò xe otse e.
- 13 Lε abitɛ enugutseboe uidi na, gi aki si kifu kidɔ ní lifunu ne dɔ ní kɛsɛ awa ní banima aɲu mɛ ε.
- 14 Kɔkpɛ gi bɛki yɛ kigaglɛ si ɔbitɛ eboa la ya elu ní ɔnyraga tɔpu yɛ onu loso e, emeni kɛsɛ awa banima. Aki ba ɔsã si bedu litugu kí ɔnyraga tɔpu yɛ gi yɛ su bɛkpɛ libi le ni ihɛ gblamadza yɛ pò xe ɔlɛ ligbã nɛ ε, tɔ bako akpɛ kubùbù ní yɛ su u.
- 15 Lε bɛki yɛ kigagla si ɔki litugu inɛ gi bedu iiki ɔnyraga tɔpu yɛ, Ɔfuɛfue tɔ lipani i, ani tɔ liki si beye banama petee badimɛ si beesumu ɔnyragɛ yɛ litugu ne e.
- 16 Lε emi ní ɔno kakaa awa, banɔtsitsi ni banuvɔ, bexonete ni bazianete, banɔdzidzi ni bano gi bale ní ba ɔtuto isuwla mɛ, lɛ aki si bakpɛ ɔno kakaa lixaɲu ní yɛ kaɲawla mɛ loo ní yɛ ketu ya,
- 17 ato ɔnoɔno ɔkitani bidɔ kudzi loo tɔ ɔdà bidɔ ɔ, dzaa si ɔnyraga yɛ yɛ lixaɲu nɛ gi linu yɛ linyine e loo yɛ aɲwi na ε, alɛ ní ɔnilie klo va su u.
- 18 Lε ya liziã kuboete. Xe kuboɛsenu kulɛ ní ɔnuto awla ε, ogyo ɔnyraga yɛ yɛ aɲwi na odi i, lɛ ese linu si linu ɔno linyi gi lɛ aɲwi na enu alafa tieglo aviteglo ni teglo.

Kubububasɛ 14

Yohanes amɔ Kevesibi ya ni ka banima

- 1 Lε gi meedi i, mamɔ kevesibi ya gi kalɛɛ ní Zion lito le awa ε, lɛ bano akpɛ alafa tole ni avitene ni tiene, gi bɛɲwlimi yɛ linyi ne nì Yɛka yɛ linyi ne ní ba kùtu yo e, bɛpɔni yɛ.
- 2 Lε menu ole ɔto gi ɛdɔ ní lifunu ne ɲwisi onipe gi ɛdɔ limu kinɛ ε, ni dzeni kugugu gagla ɔto kinɛ ε. Ole lo gi menu i, ɔlɛ ɲwisi ɔsangu bevéve gi beeve ba isangu ne kinɛ ε.
- 3 Bɛzɛzà ɔdzi vuvu ɔto ní likusigbo le ɔto no ní bidɔgbagbe tune ve kɔpɔni banɔtsitsi ba aɲu mɛ. Lε ɔnoɔno ɔtani ɔdzi no kukpasi i, sani bano akpɛ alafa tole avitene ni tiene ba gi bebu idɔni kɛsɛ awa ε.
- 4 Bano ba ya benu banama gi bákpɛ ɔdze ha, lɛ bɛlulu isu ya ni badzɛ ε, lɛ ese linu si ba isu ya idra a. Bano ba ya ε, bizeekuni Kevesibi ya kude tsino ní ɔko kakaa gi izɛtrɛ ε. Bano ba ya bedzi dɔni banima kusi i, xe bɛko ba ɲwisi bidɔkɔkɔ tɔpu ki Aya ni Kevesibi ya a.

⁵ Lε bámo asia atoto ní ba onu u; lε ese linu si benu bano gi kunutsatsaa kutoto si bebite eboe zimizi i, kúma ní ba su u.

Aya ye baxwedze tiata ba

⁶ Lε mamɔ Aya ye ɔxwedze dzedze gi epruru ní liwo lε me ε, gi evu liboe gbã moblo le ní awla a, si yipani iiki banama gi bale ní kesea ava a, ki kese kakaa, ki limade kakaa, ki siya lide kakaa ni bano kakaa.

⁷ Lε apani ni ole gagla si, “Mlese Aya, lε mlako kusudraa aki ye; lε ese linu si ye litsixwaxwa ne lipoe le lina, lε mlesumu onilie klo gi ye abite lifunu ne e, ni kesea ani axu la koponi inide ede ede ne.”

⁸ Lε Aya ye ɔxwedze ula ε, ekuni ye kude lε apani si, “Egleve, Egleve, Babilonia vidi ye Egleve, ye gi ye aki si kuseo petee kwijwe ye kihasiwawae ke kuwleda ε.”

⁹ Lε Aya ye ɔxwedze tanε, ekuni ba kude lε apani ni ole gagla si, “Xe onuto esumu onyraga ye ni ye litugu ne e, xe aze ye lixanu ne ní ye ketu ya loo ní ye kawla me ε,

¹⁰ Aya aayeui isu ni ye, lε ye kye anwe Aya ye kusuyevio kuda, gi bátsa ní ye kusuyevio keplivia me ε. Lε biako kifu ni kifu akla kowa ye nyonyoε ní Aya ye baxwedze dradra ba ani kevesibi ya anu me ε.

¹¹ Lε ba kinie xunyo ε, kwiado tre ní lifunu ne tsino kanome anome. Lε kuzemɔni kúma elesi ni kemize ki banama gi besumu onyragae ni ye litugu ne e, loo ki banama gi beze ye linyi ne lε lixanu ne ε.”

¹² Lε ya liziã litopleplekese kese ni igyidodo doni bano dradra ba, gi bizeenu kutu iiki Aya isa ne ε, xe bevu kuzija ni Yesu me ní awla ε.

¹³ Lε menu ole oto doni lifunu ne gi epani si i, “Dwlimi si: Biakrira bano ba ya gi betse ní Okae me ε, doni lε ya ava kotsino ε.” “Ee” Ofufue no epani si, “biazemɔni ní ba axwewawa la me, lε ese linu si ba axwewawa la aazeni ba kude.”

Litsi vidi le

¹⁴ Gi meedi i, mamɔ liple pititi ito, lε onuto odi ní lε ava nwisi Onoε Yebi ye kine ε, sika ye likuto le lile ní ye litukpo le, lε evu ihe gi bizeko etsa amu ní awla la a.

¹⁵ Lε Aya ye ɔxwedze dzedze edo ádo ní lisoligba lε me ε, lε akpe ozi ni ole gagla atsiso onilie klo gi odi ní liple lε ava si, “Ko wo ihe to tsa bidɔ me; lε ese linu si omuzáza no ena, lε ese linu si kesea ava bidɔ me biizã a.”

¹⁶ Lε onilie gi odi ní liple lε ava ε, anwia ye ihe atsiso ní kesea ava ε, lε atsa kesea ava bidokpekpe ve ε.

¹⁷ Lε Aya ye ɔxwedze dzedze edo ádo ní lisoligba ele, gi lile ní lifunu ne me e, gi ye fe evu kalávi nunu ato ní awla a.

18 Lε Aya ye ɔxwɛdzɛ dzɛdzɛ ɔtɔ dzɛ, gi ye awla kigaglɛ kilɛ nɪ kifu ye avɛ ε, edo ádɔ nɪ ɔdɔpɔvɪsɪsɔtɔ lɔ su, lɛ akpɛ ozi ni ole gagla atsisɪ ɔnilɛ klɔ gi evu kalávɪa nɪ awla la si, “Kò wɔ kalávɪa tɔ gu kesea avɛ wain yoyoe ye asà la; lɛ ese linu si wain ye esebe la ezã!”

19 Lε Aya ye ɔxwɛdzɛɛ aɲwɪa ye kalávɪa atsisɪ nɪ kesea avɛ ε, lɛ agu kesea avɛ wain yoyoe, lɛ bɛkɔ ye ɛkpɛ nɪ Aya ye kusuyevɪo kɔ wain ye ɔka kɔ vɪdɪ lo me e.

20 Lε bɛpɪta wain yoyoe ni ikli lɛ nɪ ɔma nɔ ese e, lɛ ika lɛ ido nɪ wain ye ɔka klɔ ε, gi idzu ɲwɪsɪ ɔnɔ lɪɲwladɔ kɪnɛ ε, gi bɛ kidzedzɛɛ me kɪna itɪplɛkɔ alafa tɪavɛ a.

Kubububasɛ 15

Aya ye baxwɛdzɛ tiegloele ba ni baxɪxa tiegloele va

1 Lε mamɔ gyesi vɪdɪ dzɛdzɛ nɪ lifunu ne, gi likɪ sɪ mɛ onugu etse e. Aya ye baxwɛdzɛ tiegloele gi bevu baxɪxa tiegloele gɔgɔ va nɪ awlaa. Ba ya benu ba gɔgɔ va lɛ ese linu si gani ba mɛ ε, kɔ Aya ye kusuyevɪ gaglaa kɔ onu kwɪdu i.

2 Lε mamɔ kɪdɪtɔ gi kilɛ ɲwɪsɪ axu la a, pò alɛ ɲwɪsɪ azɪnzɪ ye kɪnɛ ε, gi ye mɛ azã kyikyɪɪ ɲwɪsɪ kɪfu kɪnɛ ε. Lε mamɔ banɔ batɔ gi balɛ ni axu la kutu yɔ ε, ba benu banama gi bɛɲa ɔɲuga ye ni ye litugu ne ani ye lɪnyɪ ne lɛ aɲɲwɪ na avɛ a. Bevu isangu ne gi Aya akɪ ba nɪ awla a.

3 Lε bɛza Mose, Aya ye ɔnɔsumu ye ye ɔdzi nɔ ani Kevesɪbɪ ya ka ɔdzi nɔ si, “ɔka, Aya kigaglɛ petee onete, wɔ axwɛwawa la ekeme lɛ enu enugutseboe. Wɔ bede va benu bede gi bɛgyɔ ɔ, lɛ benu anukwarɛɛ, Wɔ wonu kelea petee Okusi ye lipoe kakaa.

4 ɔkaɛ, nyɲɲwɛ ɔlɛ gi ótrase wo o, xe ótrakpò wɔ lɪnyɪ ne e? Lɛ ese linu si wɔ tole kɔ wɔdra. Ima nɛ petee iaba wɔ aɲu mɛ ε, lɛ iaba sumu wo, lɛ ese linu si bebu wɔ kɪboebɪtɛ gyɔgyɔ ɛbasɛ ε.”

5 Lɛ ya kede e, medɪ, lɛ mamɔ sɪ bɛdra lɪsɔlɪgba lɛ, gi linu kusɔlɪo kɔ likatsa lɛ ε.

6 Lɛ Aya ye baxwɛdzɛ tiegloele ba, gi bevu baxɪxa tiegloele va nɪ awla ε, bedo edo nɪ lɪsɔlɪgba lɛ mɛ. Bɛkpɛ ewu pɪtɪtɪ gi ɛdra a, xe eɛɲle e, lɛ bɛkɔ sɪka asaba ɛklani ba ete na mɛ ε.

7 Lɛ bɪdɔgbagbe tune ve ɔmɛ tole ako sɪka kubɔzɪvɪ tugloele akɪ Aya ye baxwɛdzɛ tiegloele ba ε. Kubɔzɪvɪ tugloele ulɪo ya mɛ Aya gi ɔlɛ lɪgba nɛ kɔtsɪnɪ kanɔmɛ anɔmɛ ε, ye kusuyevɪo kukpasɪ.

8 Lɛ kunyɔɔ, gi kwɪdɔ Aya ye kuklekleo ni ye kigaglɛ mɛ ε, kwɪyɪ lɪsumugba lɛ mɛ, nɪte me sɪ ɔnɔnɔ ótani lɪsɔlɪgba lɛ mɛ kutɪku, zɛkɔna ni lipoe lɛ gi baxɪxa va gi Aya ye baxwɛdzɛ tiegloele ba bevu i, ba onu ɛza.

Kubububasɛ 16

Kubɔziɔio gi kɔ mɛ Aya yɛ kusuyɛɔio kukpasɪ i

- 1 Lɛ menu ole gagla ɔto doni lisɔligba lɛ mɛ gi ɛsi Aya yɛ baxwɛdzɛ tiegloele ba si i, “Mlatɛ to mlazeenye Aya yɛ kusuyɛɔio yo kubɔziɔio tugloele ko abali nɪ kɛsɛa avɛ.”
- 2 Lɛ Aya yɛ ɔxwɛdzɛ topu yɛ atrɛ ɛ, lɛ enye yɛ kabɔziɔia abali nɪ kɛsɛa avɛ ɛ, lɛ banima bɛdo ebɪ gi ezeyɛɔio gagla ɛ, ba banama su gi ɔɲuga yɛ yɛ gyesi yɛ ɔlɛ ɛ ani banama gi besumu yɛ litugu ne e.
- 3 Lɛ Aya yɛ ɔxwɛdzɛ ula yɛ enye yɛ kabɔziɔia abali nɪ axu la avɛ ɛ, lɛ kuni yo kwikyɪ dzi ika ɲwisi okpo ɔto yɛ ika kinɛ ɛ, lɛ kidɔ gbagbe kakaa gi kilɛ nɪ axu la mɛ ɛ kitse.
- 4 Lɛ Aya yɛ ɔxwɛdzɛ tanɛɛ enye yɛ kabɔziɔia abali nɪ inipe le ani inide ne avɛ ɛ, lɛ bikyɪ dzi ika ɛ.
- 5 Lɛ menu gi Aya yɛ ɔxwɛdzɛ liɛ gi odi nɪ bɛni va onu i ɛspani si, “Wɔ linɛ ligyɔ nɪ litsi tsatsa ɛlɛ ya mɛ. Wɔ gi wɔlɛ ɛ, xe woze e, wɔ ɔno dradra yɛ, lɛ esɛ linu si nite wɔtsa litsi le e;
- 6 lɛ esɛ linu si bɛbali wɔ banɔ dradra ba ni wɔ beboedoplɛ ba ba ika lɛ, lɛ wɔki ba ika lɛ, to banɲwɛ ɲwisi kilɛ gi ligyeni ba kinɛ ɛ.”
- 7 Lɛ menu ole ɔto doni ɔdɔpɔvisuɔ lo mɛ gi ɛspani si i, “Eɛ, ɔkaɛ Aya kigaglaɛ petɛɛ ɔkaɛ, wɔ etsixwaxwa la enu anukwarɛɛ ni eboɛ gyɔgyɔ.”
- 8 Lɛ Aya yɛ ɔxwɛdzɛ nɛnɛ yɛ enye yɛ kabɔziɔia abali nɪ liwo le avɛ ɛ, lɛ bɛki liwo le kigagla to, likani banima nɪ kifɪ u.
- 9 Lɛ liwo le lɛ kuhuhu yo kwikani banima ɛ, lɛ bexo ifi ikpɛ Aya yɛ linyi ne, Aya gi yɛ amɔ kigagla nɪ baxixa va ya avɛ ɛ, pɔ lɛ badimɛ si bekyɪ nɪ ba ina nɛ mɛ, xe biako kukpɔkɔ ki yɛ ɛ.
- 10 Lɛ Aya yɛ ɔxwɛdzɛ tsunɛɛ enye yɛ kabɔziɔia abali nɪ ɔɲuga yɛ yɛ likusigbo le avɛ ɛ, lɛ yɛ kavanɲaa kɛdo litumu ne e. Lɛ banima bɛtɔ ba binemi vɛ kɔkpɛ ɔzia mɔmɔ no loso o,
- 11 lɛ bexo ifi le ekpɛ lifunu ne Aya a, kɔkpɛ ba kuyɛɔiyɛɔio yo ni ba ebi la loso, pɔ kye ɛ, badimɛ si bekyɪ nɪ ba kibobitɛɛ mɛ ɛ.
- 12 Lɛ Aya yɛ ɔxwɛdzɛ glonɛɛ enye yɛ kabɔziɔia abali nɪ Eufɛrate onipe vidi lo avɛ ɛ, lɛ lo mɛ kuni yo kwiti i, to bialulɔ kudeo aki kewetu ya bekusi ba.
- 13 Lɛ mamɔ ifuɛfuɛ zimizi tita, gi ilɛ ɲwisi akpɔkpɔ va kinɛ ɛ, gi ido edɔ nɪ keni ya mɛ ɔglaga yɛ yɛ onugu lo me e, ni ɔɲuga yɛ yɛ onugu lo me, ani asia na oboedoplɛ yɛ onugu lo me.
- 14 Inu ifuɛfuɛ zimizi gi izɛbitɛ enugutseboɛ la a, lɛ izɛtrɛ nɪ kelea mɛ bekusi ba klo nɪ kelea petɛɛ me e, to bɛkpɛ ba likpɔ ɛki kigū yɛ nɪ Aya kigaglaɛ petɛɛ pɔ ɔkaɛ, yɛ liwe vidi le avɛ a.

- 15 “Dike, matraba ḡwisi oze kinε ε! Biakrira ɔnilie klo gi izeeze ni aḡu i, xe izeeko ye ewu la eple isu ya su u, to ɔkiga liya, xe biamo ye kuye me ε.”
- 16 Le bekre bekusi ba likpo ní niklo gi bizexwa ní si Hebri se me si Armagedon.
- 17 Le Aya ye ɔxwɛdze gloele enye ye kabɔziwia kpe ní liwo le me ε, le ole gagla ɔto eyi dɔni lisɔligba le me ní likusigbo le su si, “Bεbite le po!”
- 18 Le dzeni ye kifutsitsi ye, ye kulawio ni ye kugugu yo kwiyi i, le kesa kehwa gagla gi ko elu kuɔiba euidi dɔni lipoe le gi banima bali ní kesa awa ε, biba be me ε, kesa kehwa gaglaa koḡ.
- 19 ɔma uidi no εε ní kupε tuta me, le kesa awa ima uidi ne iiyawi. Le Aya aple aḡu ní Babilonia uidi ye awa ε, le ako ye kepliwia gi ka me ye kusuyewio kuda kule ε, le ako ka aki ye si ɔḡwe.
- 20 Le kunisi yo kesa kakaa kelila ε, le bamo litoe toto to ɔ.
- 21 Le amukla uidi, gi la kunyipu yo kwiaze ḡwisi ɔklagbotu tole e, εdo εdɔni lifunu ne xe εdo ni banima awa ε. le banima bexo ifi le kpe Aya kɔkpe amukla na kuxixa loso, le ese linu si la kinie ke onu kikeme koḡ.

Kubububase 17

Kutuheheo ki ɔwawadzee

- 1 Le Aya ye baxwɛdze tiegloele ba ya awla gi kubɔziwi tugloeleo kwize e, ba me tole apani asi me si, “Ba to mibase wo kutuhehe kulio gi beɔraki ɔwawadze uidi ye e, gi odi ní bɛni glegle wa awa ε.
- 2 Kesa awa bekusi ba bewa kihasi ye ni ye, le ye kihasi ye kuda ε, kwimu banama gi bale ní kesa awa ε.”
- 3 Le Aya ye ɔxwɛdzeε efeke me ní ɔfuefue no me atsini ɔyaya klo, le mamɔ ɔdze ɔto gi odi ní ɔḡuga kyikyɔ ɔto, gi beḡwlimi ebusionyɔ na ní ye su petee e, xe etukpo tegloele ni asia liɔfo ale ye awa ε.
- 4 ɔdzeε enyime basa gi bezi kedzi, le alulo isu ya ni sika ni akla gi εzi kedzi ani ihwia pititi, le evu sika kadaḡwɛpliwɔ, gi keyi ni anyaniboe ni ye kihasi ye ke eboe kluklu la.
- 5 Linyii ne gi beḡwlimi ni ye ketu ya linu si: LIBOE KPOKPO BABILONIA UIDI YE BAWAWADZE BA PETEE ONEE NI ANYANIBOE LA NI KESEA AWA LA ONEE.
- 6 Le mamɔ si ɔdzeε emu kuda gi kunu bano dradra ba ba ika le ε, banama gi beḡa katsalia eki Yesu i, ba ika le. Gi mamɔ ye nite e, mawo yaa.
- 7 Le Aya ye ɔxwɛdzeε ewi me si, “Ege le loso wowo yaa nite e? Ki to mibu liboe kpokpoe le gi lile ní ɔdzeε ni ɔga lie gi ye awa odi i, gi etukpo tegloele ni asia liɔfo ale ye ε, ese aki wo.

⁸ Ɔɔɔɔɔ ɔɔ ɔɔ ɔɔ ɔɔ, eze azanɔ, pò óma tɔ ɔ, ɔ atrádo edɔ ní lizokpo gluglu le me, ɔ aatre gi iikyrɔ ɔ. ɔ banama gi bale ní kesea ava gi báɔɔwlimi ba enyi na akpe ní ligbá ne keplekpaa me ɔ, dɔni lipoe ɔ gi bebitɔ kelea ɔ, ba inugu iatse xe beɔɔ ɔɔɔɔ ɔɔ, ɔ ese linu si ɔɔɔɔ ɔɔ eze edi, pò óma tɔ ɔ, pɔ aadzi ba dze.

⁹ “ɔ ya liziã kuboenu nu: Etukpo tegloele la enu kutokpa tugloele, gi kɔ ava ɔdzɔɔ odi i. Edzi enu bekusi tiegloele:

¹⁰ Bame tietsu beɔɔli, tole ɔɔ, ɔɔɔɔɔ ɔɔɔba sukɔ, ɔ xegi aba ɔ, lile si ɔɔ kukusi yo lipoe kpekpemi itɔ

¹¹ ɔ ɔɔɔɔ ɔɔ, gi eze edi i, xe óma tɔ ɔ, ɔɔ onu okusi ɔɔɔɔɔ ɔɔ. Onu tiegloele ba ɔme tole ɔ ɔtre ní kukyrɔkyrɔ me ɔ.

¹² “ɔ asia, liɔɔa la gi wɔɔɔ ɔ enu bekusi liɔɔ pò bauze ba kukusi yo sukɔ ɔ, pò biaki ba kukusi ki ɔɔɔsasa tole kɔ ɔ biaɔa kukusi yo, kɔɔni ɔɔɔɔ ɔɔ.

¹³ Litukpo me trɔtrɔ tile lile ní ba awla, ɔ linu si biakɔ ba kigaglaɔ ni ozeklɔ ki ɔɔɔɔ ɔɔ.

¹⁴ Biata kigū ni Kevesibi ya, pò Kevesibi ya kiana ba ava a; ɔ ese linu si ɔɔ onu Baka ba ava ɔkaɔ ni Bekusi ba ava Okusi ye. ɔ banama gi biapɔni ɔɔ ɔ, ba benu ɔɔ banɔɔwaxwa ba ni ɔɔ banɔ kyakya ba kɔɔni banama gi bale ni ɔɔ kude ni anukwareɔ me ɔ.”

¹⁵ ɔ Aya ɔɔ ɔɔwɔdzɔɔ asi me si, “Kuni yo gi wɔɔɔ ɔ, gi kɔ ava ɔwawadzee odi i, kunu banɔ, linɔkpi ani kelea me kuse ani siya ede ede.

¹⁶ ɔ ɔɔɔɔ ɔɔ ni asia liɔɔa la gi wɔɔɔ ɔ, biatrɔ ɔwawadzee ahwafi. Biaki si aakyrɔ ɔ biabu ye liya a, biatà ɔɔ kisugyaɔ, ɔ biakpe ɔɔ kifu ɔɔ.

¹⁷ ɔ ese linu si Aya akpe ɔ ba ina ne me, si babite ní Aya ɔɔ batrɔtrɔ va ava, gi ba petee biadime tɔ biakɔ ba kavaɔaa aki ɔɔɔɔ ɔɔ, zekɔna ni lipoe ɔ kɔ gi Aya ɔɔ eboe la aaba la me ɔ.

¹⁸ “ɔdzɔɔ gi wɔɔɔ ɔ, ɔɔ onu ɔma vidi ɔ lɔ kɔ, gi ɔɔɔa kukusi yo ní kesea ava bekusi ba ava a.”

Kubububase 18

Yohanes amɔ si Babilonia Ayavi

¹ ɔ ya kede e, mamɔ Aya ɔɔ ɔɔwɔdzɔɔ dzedze gi eeple edɔni lifunu ne e, ɔ ozekɔ vidi ɔɔ ní ɔɔ awla a, ɔ ɔɔ kusudraa kwiki si kesea petee keekle e.

² Akpe ozi ni ole gagla si, “Ayavi! Babilonia vidi ye ayavi! ɔ ese linu si edzi ifuefue zimizi ne e, ɔ ozekɔ, ni ɔɔuefue mɔdramɔdra kakaa lɔ okpo kɔ, ani kadzɔvi kyirikyri ni ke kluklu kakaa ɔwisi opete kine ka ɔɔ kɔ.

3 Lε ese linu si kesea petee kεηwε ye kihasi ye kε kuwledaa, lε kesea ava bekusi ba bεwa kihasi ye ni ye, lε kesea ava bedzigà ba bedzi bexonete gani ye bikesinɔɔ kpanjukpanju υε με.”

4 Lε menu ole dzedze dɔni lifunu ne gi εspani si i, “Mledo aza ní ye με, με banima, tɔ mlakíkpe ɔha ni ye kuzimizi yo, atɔ mláυaze ye kinii tɔtɔ ɔ.

5 “Lε ese linu si ye kuzimizi yo kwimu ina lifunu ne e, lε Aya aple anu ní ye eboe kyrikyri la ava.

6 Mlabite akpe ní lε onu aki ye, ηwisi kilie gi ye fe abite lε kinε ε; mledzini atsa aki ye ede tava kɔkpe kidilie gi abite ε. Kεηwεplivua lia με gi akpe aki mlɔ ε, mlaki ye kɔ tuva tɔ ɔηwε.

7 Mlebu kinie aki ye atɔ mlaki ye ɔna tata ηwisi kubùbù yo ni exo ala gi aki isu ya kinε ε. Ní ye ɔna nɔ με ε, izeeffeke isu ya si, ‘Medi ηwisi okusidze; Ménu ɔdze gi yenye etse e, lε mátrabemi monye liwewe e.’

8 Lε loso e, ye kini ye kiaba ye ava ní liwe tile ava a: kutse, kube ani kuυε ε. Lε biakpe ye kifu gi kiakani ye petee, lε ese linu si ɔka Aya, ɔnilie gi izexwa litsi ni ye ε, onu ɔnɔ gagla.

9 “Lε xe kesea ava bekusi ba a, gi bεwa kihasi ye ni ye ε, xe bεηa ye exo la ni ye ε, xe bεmɔ ye kunyɔɔ ɔ, gi εεɔ ε, biabemi ye lε biawa awowoe la ní ye litukpo.

10 Lε bialεε ní ɔdzage no ke gi lifu ne liiku ba kɔkpe ye ɔzia mɔmɔ nɔ lɔ kinie e, gi εεmɔ loso o, lε biabemi si, “Babaa, babaa kí wɔ, wɔ ɔma uidi no Wɔ Babilonia, wɔ gi wonu ɔma uidi ni ɔma gagla! Lε ese linu si wɔ kutuheheo kwiba ní ɔnyɔsasa tole me.

11 “Lε kesea ava bedzigà ba biabemi, lε biawa awowoe la ní ye litukpo, lε ese linu si ɔnɔnɔ óuidzi ba bidɔdada υε tɔ ɔ.

12 Bidɔdadaε υε ya binu: Sika ni klosalo, ani akla gi εzi kedzi i, ni ihwia ni akla la plɔplɔ ye, ni basa gi bεzi kedzi i, ni seda ye ni ise kakaa elu gi ile flafla ε, ni kudɔkpa gi bεbite ni onyi ye line ne e, ni ise gi izε kedzi i, ni ɔla kyikyι ye ani ɔla kpikpi ye kɔpɔni akla dzedze la a;

13 awlakpaa la gi la με bizebu kumu flafla edɔnɔ ε, ni bidɔ flafla ευε gi bizeεko εtɔ bidɔ με ε, lifi ye adɔtu la ni kotoklobo ye, ni kuda ni kumu yɔ, ni kuno ni amu, ni egume ni iυesi, ni iso va ni kikee va, ani bano dzidzi va, kɔpɔni bano gbagbe ba.

14 “Lε biapani si ‘wɔ bilésedɔ με, bido ní wɔ awla. Wɔ exo la petee ni wɔ isu ya bilulo dɔ με petee bilila gi bitradzì ba liwewe tɔ ɔ.’

15 Bedzigà ba gi bεzεda kudɔkpa lio ya ε, xe bεmɔ ba exo la edɔni ye klo ε, bialεε ní ɔkuto ke gi lifu ne liiku ba a, gi bεmɔ ye kinimɔmɔε ε. Biabemi, lε biawa awowoe la,

16 Le biasa awla onu si, “ ‘Babaa, babaa ki ɔma uidi no! Wo gi wɔkpɛ aklala plɔplɔ ye ε, ni basa kakaa gi bezi kedzi i, xe wɔetsi kifu ye ni sika ni akla a, gi ezi kedzi ani ihwia le ε!

17 Wo exo glegle la ezizi ní ɔnyɔsasa tole me!’ “Le initsahu le ɔka kakaa, ni ɔno kakaa gi izekù initsahu le e, ni banama gi bizeku initsahu le e, ni kenia ava baxwɛwa ba, ani banama petee gi bizɛga kedzia ní axu la ava ε, bialɛɛ ní ɔkuto ke.

18 Le xegi bɛmɔ kunyɔ ɛɔɔ ni ye kukanikani yɔ me ε, biakpɛ ozi si, ‘Ɔma uidi ɔtɔtɔ ɔsrɔni ɔma lo ya a.’

19 Le biakpɛ ovugbo lo ní ba siya sɛ me gi bɛwa awowoe la ε, le biakpɛ ozi xe biazebemi si i, “‘Babaa! Babaa kí wɔ, ɔma uidi no, gi lo me banama petee awla gi initsahu le ize ni axu la ava ε, bekyi edzì bexonete gani ye exo la ava! Le ní ɔnyɔsasa tole me e, bekyɔ ye.

20 Mlamɔ isami ní le litukpo, Mlo banama gi mlalɛ ní lifunu ne e! Isami iku mlo mlo bavaziɲa ba ni mlo Aya ye banɔkpɛkpɛ ba ni beboedoplɛ ba! Le ese linu si Aya atsa liue ne aki ye kɔkpɛ kilie gi agani mlo loso o.’ ”

21 Le Aya ye ɔxwɛdze gagla ɔto efeke liklakpɔ uidi itɔ gi likeme ηwisi lihɔkla kinɛ ε, le aηwia le akpɛ ní axu la me, le apani si: Anyra ala elu beɔrákɔ ηηwia Babilonia ɔma uidi no ɛkpɛ kɛsea, le batrámɔ no liwewe tɔ ɔ.

22 Le batránu ɔsangu no bevéue ba ni badziza ba, ni ketee bememe ba, ani kukuklui yɔ bememe ba ile le ní wɔ me liwewe tɔ ɔ. Le batrámɔ lixwɛxwɛ le baxwɛwa ba ní wɔ me tɔ ɔ. Le batránu lihɔkla ne onu ní wɔ me liwewe tɔ ɔ.

23 Kani ye kuklekleo kutrákɛ ní wɔ me liwewe tɔ ɔ. Le batránu kunyimezeno ni kudzɛgbano ole ní wɔ me liwewe tɔ ɔ. Wo bedzigà ba ba beze kɛsea ava bano uidi ba. Gani wɔ kunɔfanɔ me ε, kelea ima ne petee ilila le kudeo.

24 Le bɛmɔ beboedoplɛ ba ni bavaziɲa ba kɔrɔni banama petee gi beye ní kɛsea ava ε, ba ika le ni wɔ me ε.”

Kubububasɛ 19

Linɔkpi uidi itɔ likpɔ Aya

1 Le ya kede e, menu ole gagla ɔto gi ɔle ηwisi linɔkpi uidi itɔ ní lifunu ne le ole gi liikpɛ ozi lo si, “Haleluya! Kubúbú ni kusudra ani kigaglaɛ binu blo Aya ye bine,

2 le ese linu si ye etsixwaxwa la enu anukware le ɛɛgyɔ ɔ. Ebu ɔwawadze uidi ye lipɔ gi ye ezizi kɛsea ni ye kihasi ye. Evi ye banɔsumu ba ba kuwleo adɔ ni ye iwla me.”

3 Le bekpɛ ozi lo dze si, “Haleluya! Ɔdzɛɛ ye kunyɔɔ kwiyo emu ní lifunu ne tsino kanɔme anɔme.”

- 4 Lε bakatsitsi avitava ni tiene ba ani bidɔgbagbe tune ve bεdɔ kесеa, le besumu Aya, gi odi nί likusigbo le ava ε. Lε bεkpε ozi lo si, “Amen, Haleluya!”
- 5 Lε ole eyi dɔni likusigbo le su si, “Mlakpɔ blɔ Aya, mlɔ ye banɔsumu ba petee, mlɔ banama gi mlezeese ye e, mlɔ banuvɔ ni betsitsi.”
- 6 Lε menu ole ɔtɔ ηwisi linɔkpi vidi itɔ ile, ηwisi inipe glegle kuni kinε ε, ani ηwisi dzeni kugugu gagla kinε gi bεkpε ozi lo si, “Haleluya! Lε ese linu si Ɔkaε, blɔ Aya kigaglaε petee onete εηηa kukusi yo.
- 7 Mlaki tɔ kumɔ isami tɔ kuyo, tɔ mlaki ye kukpɔkpɔ! Lε ese linu si kevesibi ya ka kudzegbanɔ lipoe le lina, le ye ɔdzεε gi atrɔgbanɔ ε alulɔ ye isu ya aki le.
- 8 Lε bεki ye aklala pititi gi eenje si ɔkpε ε.” Aklala pititi ye onu banɔdradra ba eboe gyɔgyɔ la gi bεbitε ε.
- 9 Lε Aya ye ɔwεdzεε asi mε si, “Ɖwlimi si, ‘Biakrira banama gi bεxwa si ba ba Kevesibi ya ka kudzegbanɔ ɔdɔηakplɔ nɔ su i!’ ” Lε aponɔ dze si, “Eboa la ya enu Aya ye anukwarεε eboe.”
- 10 Gi menu nite e, madɔ kесеa nί ye ikli le onu, tɔ misumu ye. Pɔ asi mε si, “Wukibite le ε! wɔ ɔhanuglɔ ɔnɔsumu menu, wɔ ni wɔ benemi ba gi mlevu Yesu ye katsalia mε ni awla ε. Sù Aya! Lε ese linu si anukwarε liε gi Yesu abase ε, bε binu kidilie gi Ɖfuεfuε nɔ ɔ, gi eeze nί beboedople ba mε, ebu ibase ε.”

Isɔ pititi ye ɔkpεkpεε

- 11 Lε mamɔ lifunu ne gi lidra edu u, le mamɔ isɔ pititi ɔtɔ, gi ye ɔkpεkpεε ye bizεxwa si Anukwarεε onete ni ɔnɔ ava gi biaziηa ε. Izεxwa litsi, le izεta kigū nί kude gyɔgyɔ ava.
- 12 Ye bimbi ve bile ηwisi kifu gi kiisɔ gaglaa kinε ε, le ekume ekusikuto glegle nί ye litukpo le. Bεηwlimi linyi itɔ nί ye su gi ɔnɔnɔ ɔte sani ye ɔtutɔ ko o.
- 13 Akpε liwu gi bεkpε nί ika le mε ε, le ye linyi ne linu si, Aya ye liboe le.
- 14 Lε lifunu ne baguta ba lihakpɔ le gi bεkpε isɔ pitititi va ε, bale ni ye kude, le bεkpε aklala pititi ewu gi la su εεdra a, xe eenje e.
- 15 Lε dɔni ye onugu lo me e, iηε inugu tiya izeedo gi ye izεεkɔ εηηa kuseo ava a. “Lε aηηa amade na ava ni ɔwla gagla.” Ye izεεka wain ye nί Aya kigaglaε petee onetee ye kusuyevi gaglaa, kɔ wain ye ɔkaklɔ.
- 16 Lε ni ye liwu le ni ye litagba nε su i, bεηwlimi linyii nε ya; BEKUSI BA AUA OKUSI NI Baka Ba ava Ɔka!
- 17 Lε mamɔ Aya ye ɔwεdzεε tole ɔtɔ gi ɔlεε nί liwo le me e, le akpε ozi ni ole gaglaa atsisu kudzɔvi yo petee gi kuze pruru u, nί liwo le mε si, “Mlakpε isu likpɔ kί Aya ye ɔkplɔ vidi lo,

18 ato mlaata bekusi ba, ni baguta ba baka ba, bano uidi ba, iso ua, ni ba bakpekpe ba, banima petee, banama gi bale ba isuwla me ni banama gi benu bano dzidzi i, bano bɔtsɔbɔtsɔ ani bano gbɔgbɔ ba kigyae.”

19 Le mamɔ ɔɲuga ye ni kesa ava bekusi ba ani ba baguta ba gi bekpe isu likpɔ ɔ, si beta kigũ ni ɔnilie klo gi ɔle ní isɔe ava a ani ye baguta ba.

20 Pò bevu ɔɲuga ye ni asia na oboedoplee, gi ye azaabite inugutseboe la ní ye onu i. Gani eboa la ya elu me e, emeni banama gi beze ɔɲuga ye lixaɲu kpekpe le e, xe bekpe litukpo kesa eki ye litugu ne e. Bekɔ ba bagbagbe tiaua ba eɲwia ekpe ní lifuha le gi liiso ni kifu ye akla na me e.

21 Le bekɔ ihe gblamadza ye gi izedo edɔni ɔnilie klo gi ekpe isɔe ye onugu lo me e, bekɔ ye eye bano gɔgɔ ba e, le kudzɔvi yɔ petee kwizɛeta ba kigyae.

Kubububase 20

Bekpe Ozimizi ye Bibɔ Ago Akpe Tole

1 Le mamɔ Aya ye ɔxwɛdze ɔto gi eeple dɔni lifunu ne e, gi evu lizokpo gluglu le le safi ye ni bibɔe ue gi bizɛekpe banima e, biuidiito ní awla la.

2 Evu keni ya me ɔgblaga uidi ye, ɔgblaga kokoe, gi onu Ozimizi ye loo Satana e, le anya ye kɔki ago akpe tole e.

3 Le aɲwia ye akpe ní lizokpo gluglu le me e, xe ada bidɔ me ní le onu i, le asamu le ava e, ato okímeni kelea me banima to ɔ, kɔna ni lipoe le klo gi ago akpe tole la onu ɛza e, pò le ya kede e, lile si, biable ye lipoe kpekpe mi ito ko o.

4 Le mamɔ ekusigbo gi banama a, gi beki kigagla si baxwa etsi la e, ba bedi ní la ava. Le mamɔ banama onu gi beti etukpo la kɔkpe Yesu ye katsalia kuɲaɲaa ani kɔkpe Aya ye liboe le loso e, ba esobo la. Ba benu banama gi bésu ɔɲuga ye loo ye etugu na a, le báze ye lixaɲu kpekpe le ní ba kutu yo loo ní ba kuwlakpɔɔ ɔ. Bedzi ligbá le beɲa kukusi yo ni Kristo ago akpe tole.

5 Banama gi betse e bédzi ligbá to, kɔna ni lipoe le gi ago akpe tole la ɛza e. Le ya linu kuyɔyɔ topu yɔ dɔni bekpo va me.

6 Bano gi bekrira ni bano dradra ba benu banama gi biamɔ ba kapɛa ní kuyɔyɔ topu yɔ dɔni bekpo va mè me e. Kutse ula kutrámo kigagla ní ba ava a, boɲu i, biadzi Aya ni Kristo ye kusɔliɔ kɔ baka ba, le biaɲa kukusi yo ni ye kɔki ago akpe tole.

Beɲa Satana ava

7 Le xe ago akpe tole la onu ɛza e, biabu Satana ní ye lizokpo gluglu le me,

8 le aatre, to yizeemeni kelea petee, dɔni kesa igó tine ne ava a, gi inu, Gog ani Magog, to biakpe ba likpɔ ki kigũ. Ba gi ba kisresre me kiazɛ ɲwisi axuta la siklami se kine e.

⁹ Bɛga klani kesea petee le bɛkpe Aya ye banima ba likpɔkpɛkpe le ni ye ɔma uidi lo gi ala ni kusi yo e. Pɔ kifu ye kidɔ nɔ lifunu ne le kiba ekani ba e.

¹⁰ Le bevu Ozimizi ye gi ye emeni ba e, eɲwia ekpe nɔ lifuha eɛ gi liiso me e. Niklo gi beɲwia ɔɲuga ye ni asia na oboedople e ekpe e, le biawa ba nyɔnyɔe elesi ni kemize tsini kanome anome e.

Aya axwa litsi ni bekpo ua

¹¹ Le mamɔ likusigbo pititi uidi ito ni ɔnilie gi odi nɔ le awa e. Lifune ni kesea bise nɔ ye aɲu na me, le bɔmɔ ue to ɔ.

¹² Le mamɔ bekpo ua, banɔtsitsi ni banuvɔ, gi bale nɔ likusigbo le ɔto no e, le bedra kuplekpa e. Le bedra keplekpa dzedze gi ka kenu ligbã ne keplekpa. Le bɛxwa litsi ni bekpo ua nɔ kidilie gi beɲwlimi i kpe nɔ kuplekpa liɔ klo me nɔ ba axwewawa la su u.

¹³ Le axu la ebú banama ma gi bewo nɔ la me ekɔ, le kutseo ni bekpo ua me kye bebu banama gi bale nɔ be me ekɔ ɔ, le bɛxwa litsi ni ɔno kakaa nɔ kidilie gi abite e onu.

¹⁴ Le bɛko kutseo ni bekpo ua me eɲwia ekpe nɔ lifuha le me e. Lifuha eɛ ya linu kutse ulaa.

¹⁵ Le xegi bɔɲwlimi ɔnuto ye linyi ne akpe nɔ ligbã ne keplekpa me e, ko beɲwia ye ekpe nɔ lifuha le me e.

Kubububase 21

Yerusalem vuvu ye

¹ Le mamɔ lifunu vuvu ni kese vuvu, le ese linu si lifunu topu ne ni kese topu ya be onu biza, le axu la amá to ɔ.

² Le mamɔ ɔma dradra no gi onu Yerusalem vuvu ye, gi eeple dɔni lifunu ne nɔ Aya klo e, le belulo lo ɲwisi ɔdze, gi bebite kublabla ekɔ ki yenye kine e.

³ Le menu ole gagla ɔto edɔni likusigbo le su si “Abla e, Aya ye ozeklo ɔle nɔ banima kusi le ye aaze nɔ basu. Biaze ye banɔ, le Aya ɔtuto lo aaze nɔ ba su le aaze ba Aya.

⁴ Le aatsoli kube kakaa kube ni ba aɲu me. Kutse loo awowoe la kuwawa loo kubemi loo kuyeyeyeyi kútraze to ɔ, le ese linu si eboe kokoo la eza.”

⁵ Le ɔnilie gi odi nɔ likusigbo le awa e, asi me si, “Mebite kidɔ kakaa si kidzi kivuvu u!” Le apani si, “Dwlimi liboe le ya ple, le ese linu si eboe ala ya enu anukware eboe ni eboe gi biaze la awa ɲa a.”

⁶ Le asi me si, “Bebite le pɔ! Me menu Alfa ni Omega, gi le ese linu si okpese klo ni ɔgù klo. ɔnilie gi olile eeku i, maaki ye to aɲwe kuni liwemotsa dɔni ligba ne kuni yo ko linito le me e.

- 7 Ɔnilie gi aŋa ava ε, aaze kaŋase alia ya, le maaze ye Aya, le ye aaze mobi i.
- 8 Pò befluŋuse ba ni banama gi báziŋa a ani banama gi bizebite anyaniboe la a, bakpenε ba, banama gi bizebite ádzeboe la ni enyimeboe la a, banama gi bizebite ehwiŋboe la a, banama gi bizeesumu babu ua a, kɔɔni basia ne ma petee ba ozeklo onu lifuha le gi liiso ni kifu ye akla na a me. Le ya linu kutse ulaa a.”
- 9 Le Aya ye baxwɛdze tiegloele ba, gi ba awla kubɔziwi tugloeleo o, gi kwiyi ní baxixa tiegloele gɔgɔ ua ba me tole aba, le apani ni me si, “Ba, to mibase wo ɔdze gi bekre kuwlawlaa gi onu Kevesibi ya yedze e.”
- 10 Le efeke me ní Ɔfufue no me atsini lito uidi gyɔgyɔ eto ava ε, le ebu ɔma dradra no, Yerusalem, gi eeple ɔni lifunu ne ní Aya klo ε, abase me.
- 11 Eekle ni Aya ye kusudraa, le lo kukleleo kule ŋwisi líhuivi zi kedziato kine ε, ŋwisi yaspis likla, gi le me lidra ŋwisi azinzi kine ε.
- 12 Ligli gyɔgyɔ uidi ito liklani lo, le kuvunu liɔfo ni tuva kule ní lo su, le Aya ye baxwɛdze liɔfo ni tiava balε ní lo kuvunu yo o. Beŋwlimi Israel bebi ua ba iku liɔfo ni tiava le enyina ní lo kuvunu yo.
- 13 Kuvunu tuta kule ní kewetu ya kapεa, tuta ni kavaa, tuta ní kalaa ni tuta ní keweku ya.
- 14 Ɔma uidi no lo egli la alε ní ixo liɔfo ni tiava ava, le ni ixo liɔfo ni tiava le ava ε, beŋwlimi Kevesibi ya ka banɔkpekpe liɔfo ni tiava ba enyi na eto ɔ.
- 15 Aya ye ɔwɛdze lie gi apani ni me ε, evu sika kigyigyesevi gi atrako egyigyi ɔma uidi no ni lo kuvunu yo ni lo egli la a.
- 16 Ɔma no lo kidzedzee me ni lo kinenee me bisò. Egyigyi ɔma no ni kigyigyesevi ye le bize itipleko akpe tole ni alafa tietsu; lo kidzedzee me ni kinenee me ani lo kimumu ye me biso.
- 17 Le egyigyi ɔma no lo ligli le, le amo si le kitritri ye me e, kize kuklikpo alafa tiava ní ɔno kugyigyi yo onu, gi kɔsu axwe Aya ye ɔwɛdze εwa ε.
- 18 Le kidilie gi beko eto ligli le e, kinu yaspis likla, le ɔma no onu sika dradra ye, gi ye me adra ŋwisi azinzi ye kine ε.
- 19 Le beko akla zikedzi ede ede dzedze la, εko elulo ɔma no lo ɔxo lo, gi lo ava egli la alε ε. Ɔxo kpekpe topu no onu yaspis, ɔula lo onu safir, ɔtane no onu xalkedon, onene no onu smaragd,
- 20 otsunε no onu sardonik, oglonε no onu kanelia, ogloele lo onu krisolit, ɔgɔtɔva ye onu beril, ɔgɔtolee onu topas, liɔfoe onu krisopras, liɔfo ni tolee onu hiakint, liɔfo ni ɔulae onu ametis.

- 21 Le kuvunu liɔfo ni tuva kunu ehubi pititi liɔfo ni tava, kuvunu kakaa kenu lihuvi pititi tile, le ɔma no ablo va ε, benu sika gbã ye gi ye me adra ηwisi azinzi me kinε ε.
- 22 Le mámɔ lisɔligba ε tɔtɔ ní lo me ε, le ese linu si Ɔka Aya, kigaglaε petee onetee ni Kevesibi ya ba benu ba lisɔligba le.
- 23 Le ɔma no óziã liwo le loo ɔdzidzi ye, tɔ aakle ɔbali ní lo ava, le ese linu si Aya ye kusudraa kuzεeki lo kuklekle o, le Kevesibi ya kenu lo kani ye.
- 24 Le kesea ava banima biaga ní lo kuklekleo onu u, le kesea ava bekusi ba biako ba exo la ni ba kusudraa mani lo me ε.
- 25 Le batráda lo ipupo le liwewe le ese linu si kele kátrablo ní niklo ɔ,
- 26 Kesea ava banima biamani ba exo la ni ba kubùbù yo ní lo me.
- 27 Le kidɔkakaa gi kesu kídra ε, kítrati iku ní lo me ε, le ɔno gi izεεbite anyaniboe loo izεεεε asia kye ótrátiiku isani banama tètè gi ba enyi na akpasi ní Kevesibi ya ka ligbã ne keplekpaa me ε.

Kubububasε 22

Aya ye onipe ɔlo gi izεki ligba ne ε

- 1 Le Aya ye ɔxwεdzεε abasi me onipe gi lo kuni yo kuzεeko ligbã ne ε, gi εetsi kifu ye ηwisi azinzi kinε ε, gi εεkpε dɔni Aya ni Kevesibi ya ba likusigbo le su i.
- 2 Le εεkpε εza ni ɔma vidi no lo ablo vidi ye ye kusio e. Le ní onipe lo ige tiya le ava ε, ligbã ne ose lo ɔlεε, gi izεeyo lo esebe la eyo liɔfo ni tava ligo kakaa, tule ni ɔdzidzi kakaa me ε. Le ose lo lo awlakpa la ε, enu kuwa gi kwiaki amade na petee e aayo dɔni ba bànya va me.
- 3 Le ifixoxo etóto itráze tɔɔ ɔ, le Aya ni Kevesibi ya ba likusigbo le liaze ní ɔma vidi no me e, le ye banɔsumu ba biasumu ye.
- 4 Biamɔ ye aηu na me, le ye linyi ne liaze ní ba kutu yo.
- 5 Kele katráblo tɔɔ, le batrázia kani kuklekle loo liwo le kuklekleo tɔɔ, le ese linu si Ɔkaε Aya aaki ba kuklekle o. Le bianηa kukusi yo dɔni kanɔme tsino kanɔme ε.
- 6 Le Aya ye ɔxwεdzεε asi me si, “Eboa la ya ε, enu eboe ava gi biaze ηa a, le enu anukware eboe. Le Ɔkaε Aya, gi ye izεki ye beboedople ba ye Ɔfuefue no ε, ye akpε ye ɔxwεdzεε tɔ obu eboa la gi etrába la me kpekpemii base ye banɔsumu ba a.”

Yesu atrába

- 7 “Dike, matraba kpekpemi i! Biakrira ɔnilie gi evu keplekpaa lia ya me eboedople la ní awla ε.”

8 Mɛ Yohanes mɛ menu ɔnilie gi enu u, xe amɔ eboa la ya a. Lɛ gi menu u, xe mamɔ na ɛ, mado nɛ kɛsea nɛ ɔxwɛdzɛɛ ikli lɛ onu to misu ye ɔnilie gi ye ɛbase mɛ bidɔ bɛ ya ɛ.

9 Pɔ asi mɛ si, “Wukibite lɛ ɛ, mɛ kyɛ wo ɔhanuglo ɔɔsumu menu, mɛ ni wo benemi ba beboedople ba ani banama gi bevu keplekpaa lia ya mɛ eboe la nɛ awla ɛ. Sù Aya!”

10 Lɛ asi mɛ si, “Wukitsi eboa la gi akpasi nɛ kuboedople keplekpaa lia ya onu u, lɛ ese linu si lipoe le lina pɔ.

11 Mlaki si ɔnilie gi izɛbite eboe zimizi i, ɔtrɛ nɛ ye eboe zimizi na ava a. Mlaki si ɔnilie gi izɛbite anyaniboe ɔtrɛ nɛ ye anyaniboe la ava a. Mlaki si ɔnilie gi ye bede va bɛɛgyɔ ɛ, oze nɛ ye kude gyɔgyɔɔ ava. Mlaki si ɔnilie gi adra ɛ, ɔtrɛ ni ye kudradraa ava a.”

12 “Dike, matraba kpekpepii, lɛ matsini mɛ liue nɛ emanɔ, lɛ maatsa liue ki ɔɔ kakaa nɛ kidilie gi abite onu u.

13 Mɛ menu Alfa ni Omega, ɔtopu ye ni ɔgɔgɔ ye, Okpese klo ni ɔgù klo.

14 “Biakrira banama gi beplo ba ewu la, to biamɔ kude to biana ligbá nɛ ose lo lo biyoyo ve, ani to biaga kuvunu yo to biati uku nɛ ɔma uidi no me e.

15 Banama gi bale nɛ ɔma uidi no kede e, ba benu kudrovio, behwinete ba, banama gi bizɛbite enyimeboe ni ádzɛboe, banama gi bizeye banɔ ɔ, banama gi bizesu babu va a, kɔpɔni banama onu gi asia na izeeze ɔgyi i, xe bizɛɛɛ asia na a.

16 “Mɛ Yesu mɛ menu ɔnilie gi makpe mɛ ɔxwɛdzɛɛ si obu eboa la ya base wo, to wɔɔɔ katsalia ki isoliha lɛ ɛ. Mɛ menu Dawid ye ogù no ni ye oso bi ye ani livlɛ lɛ ɔdzidziobi ye gi eekle e.

17 ɔfuɛɛ nɔ ni ɔdzɛɛ gi bɛgbano ɛ, bɛpani si, “Ba!” Lɛ ɔnilie gi eenu i, ɔpani si “Ba!” ɔnilie gi olile eeku i, ɔba, ɔnilie gi apɛ ɛ, ɔze ligbá nɛ kuni yo livemɔtsa.

ɔgù klo

18 Mɛɛgba ɔɔ kakaa gi eenu kuboedople ulio ɔ, gi kule nɛ keplekpaa lia mɛ si i: xe ɔnuto ako kidito apɔni eboa la ya ɛ, Aya aakɔ baxixa va su gi bɛɔwlimi bidɔ mɛ nɛ keplekpaa lia ya mɛ ɛ, aakɔ pɔɔɔ ɔki ye.

19 Lɛ xe ɔnuto aabu eboe ato nɛ kuboedople ulio gi kukpasi nɛ keplekpa lia ya mɛ ɛ, kɔlo Aya aabu ye ɔɔ klo kapɛa dɔni ligbá nɛ ose lo nɛ ɔma dradra lo gi bɛɔwlimi kpe nɛ keplekpaa lia ya mɛ ɛ, mɛ.

20 ɔnilie gi ɛɛɔ katsalia ɛki eboa la ya ɛ, apɔni si; “Ee, matraba kpekpepi!” Ato liba lɛ mɛ. ɔkaɛ Yesu ba!

21 ɔkaɛ Yesu Kristo ye lipomɛpɛpɛ nɛ lize ni Aya ye banima. To liba lɛ mɛ.

Esclarecimento

Trata-se de iniciativa particular, com os seguintes objetivos: (i) colaborar para divulgação dos diversos textos bíblicos disponíveis, e, (ii) facilitar o acesso a esses textos, inclusive por meio de download.

Todo esforço em tornar a Palavra de Deus acessível a todos, em quaisquer localidades e falantes das mais diversas línguas, precisa ser um objetivo de todos os que são guiados pelo Espírito Santo. Ele inspirou o profeta Jeremias a dizer “não ensinará jamais cada um ao seu próximo, nem cada um ao seu irmão, dizendo: Conhece ao SENHOR, porque todos me conhecerão, desde o menor até ao maior deles, diz o SENHOR” (Jer. 31:34).

Jesus, também, falou assim: “e será pregado este evangelho do reino por todo o mundo, para testemunho a todas as nações” (Mat. 24:14).

Muitas organizações foram constituídas com o propósito de fazer a Bíblia disponível nas diversas línguas. Não é uma tarefa simples. Anos de trabalho, dedicação e entrega são necessários para esta tão extraordinária missão.

O texto deste trabalho está disponível na internet, em páginas eletrônicas de organizações que produzem ou divulgam bíblias, sem acréscimos de notas ou comentários. Assim, reconhecendo e respeitando os direitos que possuem sobre seus trabalhos, incumbe a todos os que amam a Palavra de Deus, o esforço em contribuir para amplificar sua divulgação.

Se possível, faça download do texto, para que sejamos, também, guardiões da Bíblia, e, com isso, preservando-a para as futuras gerações.

Divulga a Palavra de Deus, ela mostra o Caminho e permite a todos, que se conheça Sua vontade, em todos os lugares e épocas.

Marcel da Glória Pereira
2021, Vitória/ES - Brasil